„De-a lungul întregii sale activități literare, Nușici s-a străduit să trăiască mereu în actualitate, a urmărit cu un ochi atent prefacerile sociale, nu s-a izolat niciodată de lumea contemporană și a căutat să fie comentatorul, «cronicarul» ei. Prin umorul lui usturător, el a cucerit publicul, care-i cerea mereu noi și noi lucrări. Acestui public i-a ascultat Nușici dorința și a ales întotdeauna fenomenul cel mai tipic pentru perioada respectivă, problemele cele mai arzătoare, pe care le-a transfigurat artisticește în forma cea mai accesibilă maselor — comedia."

MIRCO JIVCOVICI

Lei 5

NUȘICI

244

BPT

NUȘICI

Un individ suspect

244
BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
Clubul cărții digitale 2024

BRANISLAV NUŞICI

Comedii

UN INDIVID SUSPECT

★

DOAMNA MINISTRU

★

O FAMILIE ÎNDOLIATĂ

★

RĂPOSATUL

Pentru Trebonin-Lamian

Cu drag de la Petronela

Cluj 1975

1964

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Traducere, prefață și tabel cronologic
de
Mirco Jivcovici

Бранислав Нушић
Одабрана позоришна дјела
Свјетлост — Сарајево
1 9 5 1

PREFAȚĂ

Branislav Nușici, de la a cărui naștere se împlinesc anul acesta o sută de ani, ocupă un loc de frunte în literatura iugoslavă și în rîndurile reprezentanților realismului critic sîrb, impunîndu-se îndeosebi prin remarcabilele sale creații în domeniul dramaturgiei, unele dintre acestea cunoscute și apreciate de publicul românesc *(Doamna ministru, Deputatul poporului, Doctor în filozofie)*.

Nușici se afirmă în literatură chiar de la primele sale scrieri, apărute într-un moment de răscruce, cînd se puneau bazele literaturii clasice realiste sîrbe. Desfășurîndu-și activitatea literară de-a lungul a peste cinci decenii, opera sa reflectă realitățile politico-sociale ale uneia dintre cele mai zbuciumate epoci din istoria poporului vecin: sfîrșitul secolului al XIX-lea, perioada tulbure a începutului secolului nostru, frămîntările războaielor balcanice, anii tragici ai primului război mondial, dibuirile, nesiguranța deceniilor următoare și apoi spaima zilelor cînd la orizontul Europei se îngrămădeau nori negri, prevestind izbucnirea celui de-al doilea război mondial.

Debutul scriitorului se înscrie așadar într-un moment de mari prefaceri sociale, care nu-l vor lăsa indiferent, ci, dimpotrivă, se vor afla mereu în centrul atenției sale.

După cum se știe, Serbia s-a aflat sub jugul stăpînirii turcești aproape cinci secole. Pe lîngă întreaga putere politică,

turcii deţineau şi cea mai mare parte a puterii economice. Proprietăţile feudale le aparţineau în mod aproape exclusiv, feudalii sîrbi, în adevăratul înţeles al cuvîntului, fiind foarte rari, şi numai în regiunile din sudul ţării. În economie, de asemenea, sîrbii nu deţineau decît anumite ramuri, ca meşteşugurile şi comerţul, îndeosebi comerţul de vite.

Eliberarea ţării de sub jugul străin, lichidarea proprietăţii feudale turceşti şi a bazelor exploatării feudale, ca urmare a răscoalelor de la începutul secolului al XIX-lea, au deschis calea dezvoltării capitaliste şi în acelaşi timp, a transformărilor sociale în Serbia. Acest proces era însă frînat de starea de înapoiere economică a ţării, de nivelul scăzut al forţelor de producţie, precum şi de situaţia de semicolonie a Serbiei şi de politica cercurilor conducătoare. Noua clasă la putere — burghezia — folosea aproape aceleaşi metode de exploatare a poporului ca şi predecesorii ei. Dezvoltarea economiei, a instituţiilor politice îmbrăca forme înfăţişînd o împletire a trăsăturilor feudale cu cele burgheze.

Revoluţia burghezo-democratică, începută în primele decenii ale veacului al XIX-lea, nu a fost dusă pînă la capăt în Serbia. Principalul obstacol în calea transformărilor revoluţionare şi dezvoltării democratice a ţării a devenit regimul absolutist. Vreme de zeci de ani constituţia şi parlamentul n-au fost decît masca sub care se ascundeau despotismul, silnicia şi teroarea. Îndeosebi la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, în timpul domniei ultimului reprezentant al familiei Obrenovici, regele Alexandru, una din perioadele cele mai întunecate din istoria poporului sîrb, toate instituţiile democratice au fost mutilate groaznic.

Această situaţie a stîrnit o adîncă nemulţumire în rîndurile maselor largi populare. De altminteri, Serbia celui de al XIX-lea veac este frămîntată de aprige lupte politice, de mari tulburări şi răscoale populare, de dese schimbări de guvern, de răsturnarea şi alungarea domnitorilor. E de ajuns să spunem că în acest veac nici unul dintre domnitori nu şi-a sfîrşit domnia în alt chip decît fie silit să abdice, fie ucis.

În acest timp ia naştere o puternică mişcare democratică, al cărei scop era apărarea intereselor meşteşugarilor şi ţăranilor săraciţi şi care milita totodată pentru eliberarea regiunilor locuite de sîrbi şi aflate încă sub jug străin. În fruntea acestei mişcări se situează Svetozar Marcovici, personalitate multilaterală, luptător format în spiritul ideilor revoluţionarilor ruşi Cernîşevski şi Dobroliubov. În ciuda limitelor şi confuziilor existente în ideile lui Marcovici, în jurul lui se strîng cercuri largi de intelectuali şi tineret însufleţiţi de idei înaintate, ostili cîrmuirii despotice a lui Milan Obrenovici.

Activitatea lui Svetozar Marcovici, desfăşurată atît pe tărîm social-politic, cît şi pe tărîmul literaturii, a exercitat o influenţă deosebită asupra tuturor condeielor tinere ale vremii. Roadele luptei sale împotriva sentimentalismului romantic şi a estetismului găunos lipsit de conţinut, aveau să se vădească în literatura realistă, combativă care avea să fie scrisă abia după moartea lui (1875), cînd patrimoniul literaturii sîrbe se va îmbogăţi cu pagini remarcabile datorate unor scriitori ca Glişici, Lazarevici, Veselinovici, Sremaţ, Nuşici etc.

Iată cum caracterizează Nuşici această perioadă în prefaţa comediei *Un individ suspect*: *„Între anii 70 şi 80 ai veacului care s-a scurs se dădea la noi cea din urmă şi cea mai înverşunată bătălie dintre două epoci: una era în agonie, cealaltă abia se născuse. Bătălia aceasta se desfăşura în toate direcţiile şi pe toate fronturile: în politică, în literatură, în viaţa de toate zilele. Întreaga perioadă este dominată de mari frămîntări şi zguduiri caracteristice oricărei epoci de dezvoltare impetuoasă a unui popor sau a unei societăţi. Trecutul se apăra din răsputeri, dar viaţa nouă, oamenii noi, cu concepţiile şi ideile lor cuceream tot mai mult teren. Ei puneau atîta însufleţire şi căldură în lupta pentru atingerea noilor idealuri încît în aceşti ani temperatura opiniei noastre publice n-a scăzut nici o clipă, adesea urcînd vertiginos pînă la 41 de grade, ba uneori întrecînd chiar această limită. Pînă şi cel mai delicat poet liric, care pînă atunci n-ar fi scris decît despre suspine şi «ochii ei», nu s-ar fi putut opri să scrie măcar o*

poezie cu caracter politic sau cel puțin o epigramă. Cum ar fi putut atunci cineva care se pretinde autor de comedii și cronicar al epocii sale să ocolească și să nu se supună acestui imperativ general..."

Afirmîndu-se ca scriitor în acest mediu, Nușici îndreaptă cu avînt tineresc ascuțișul satirei sale împotriva despotismului, împotriva poliției și aparatului de stat birocratic, împotriva corupției și imoralității vîrfurilor conducătoare. El înfierează pe uzurpatorii puterii, pe cei care pun la mezat avutul poporului, menținîndu-l în întunericul ignoranței, înfierează însăși orînduirea care se sprijină pe asuprire și exploatare. De aceea nu va trece mult timp și va dobîndi faima de om cu „*limba veninoasă și cu penița și mai veninoasă*" — cum îl caracterizează unul dintre miniștrii vremii. Acest lucru însă nu l-a înfricoșat pe scriitor, ci, din contra, l-a îndemnat să-și lărgească necontenit tematica ajungînd, astfel, un adevărat tribun al luptei împotriva tiraniei, pentru libertatea națională și independența popoarelor, fapt pentru care a fost considerat nu numai în literatura și teatrul sîrbesc, ci și în viața publică contemporană, drept „*cronicarul epocii sale*" — cum, de altfel, îi plăcea și lui însuși să se numească.

Nușici a fost unul dintre cei mai fertili scriitori pe care i-a avut literatura sîrbă. În 1935, cînd a apărut o ediție a operelor sale, numărînd nu mai puțin de 25 de volume, toți criticii și biografii săi au subliniat că aceasta înmănunchează numai o parte din scrierile sale, foarte multe fiind împrăștiate prin diferite reviste, iar o bună parte rămase în manuscris. O ediție completă ar însuma cu siguranță 50 de volume. Această uriașă operă literară își află explicația nu atît în îndelungata activitate a scriitorului (peste 50 de ani), cît, mai cu seamă, în legătura lui strînsă cu realitatea înconjurătoare, cu poporul din sînul căruia a ieșit și ale cărui năzuințe le-a slujit. Nușici și-a exersat pana în toate domeniile — poezie, foileton, schiță, roman, note de călătorie, dramaturgie etc., în toate dînd pagini izbutite, relevîndu-se îndeosebi în teatru și mai ales în comedie.

Branislav Nușici a îndrăgit încă din copilărie teatrul, sub influența tatălui său, mare amator de spectacole. Trupele ambulante care poposeau din cînd în cînd în Smederevo, micul tîrgușor sîrbesc de la Dunăre, au dezvăluit o lume nouă în fața ochilor viitorului scriitor al cărui orizont nu depășise, pînă atunci, cercul familiei sale mic-burgheze. Repertoriul acestor trupe era alcătuit din drame romantice, cu teme și subiecte din trecutul istoric al Serbiei, înfățișînd luptele și eroii cîntați și de poezia populară. Deși aceste trupe teatrale erau lipsite de strălucire, purtînd de cele mai multe ori amprenta diletantismului, boemei și sărăciei, ele i-au inspirat lui Nușici o puternică dragoste pentru scenă, căreia i-a rămas credincios pînă în ultima clipă a vieții.

Sub influența acestor reprezentații Nușici scrie și pune în scenă împreună cu colegii săi de școală primele sale piese de teatru. Chiar de la aceste prime încercări, creația sa se caracterizează printr-o bună cunoaștere a dialogului teatral, a mișcării personajelor pe scenă, a individualizării lor.

Încă de tînăr citește cu pasiune literatura clasică sîrbă și universală, îndeosebi literatura dramatică, prelucrează piese străine, scrie neobosit. Nici nu împlinise vîrsta de 19 ani, cînd citește prietenilor săi comedia în trei acte *Deputatul poporului*. Deși apreciată și recomandată călduros direcției teatrului din Belgrad de Laza Lazarevici și Milovan Glișici, care își cîștigaseră faimă literară în acea vreme, piesa nu numai că nu este înscrisă în repertoriu, dar este trimisă poliției pentru ca aceasta „să-și dea avizul". Se înțelege că „avizul" este nefavorabil, deoarece, cum recunoaște și Nușici, „*Deputatul poporului*" care „*demasca mascarada luptelor politice, a campaniilor electorale și a alegerii de deputați, ajungea pe biroul directorial al teatrului tocmai în momentul în care luptele politice de la noi atingeau apogeul, determinînd o violentă reacție din partea poporului: răscoala*[1] *din răsăritul Serbiei înecată imediat în sînge*".

[1] Este vorba de răscoala țăranilor din Valea Timocului (1883).

Lucrul nu este de mirare, deoarece în Serbia despotului Milan Obrenovici reprezentarea unei piese atît de îndrăzneţe era de neconceput. Autorul îi ataca tocmai pe reprezentanţii despotismului, ai funcţionărimii birocratice şi poliţiei, înfiera corupţia şi putreziciunea celor aflaţi la cîrma ţării. Piesa înfiera deopotrivă silnicia şi pe asupritori, regimul antipopular şi pe reprezentanţii lui, pe jefuitorii poporului şi pe ignoranţi, tot ce susţinea odiosul regim obrenovist.

Satiră a realităţilor politice din acea vreme, comedia *Deputatul poporului* înfăţişa în toată goliciunea mascarada aşaziselor „alegeri" — cînd propunerea şi alegerea deputatului era hotărîtă de „sus", de guvern şi poliţie, dezvăluind cîrdăşia partidelor politice burgheze, corupţia ce domnea în viaţa politică a Serbiei.

Adevăratele motive pentru care această comedie nu putea fi reprezentată le va arăta directorul teatrului din Belgrad însuşi, peste cîţiva ani de zile, în urma unei campanii de presă: *„În piesă sînt prea multe fapte care îi vizează pe deputaţi şi pe membrii guvernului. Cine îşi poate imagina că ea ar putea fi pe placul unor deputaţi care, asemenea eroilor principali ai comediei, sînt comercianţi, meseriaşi etc., sau cînd un deputat declară că nu va spune în parlament decît ce-i vor cere miniştrii de la Belgrad? Cum ar putea fi ea acceptată de un teatru, al cărui conducător suprem este guvernul? Care guvern, care om de stat cu judecată ar admite aşa ceva într-o instituţie aflată sub oblăduirea sa?"* Scriitorul, înfierînd uneltele silniciei, pe asupritorii şi pe jefuitorii poporului, nu menajează cîtuşi de puţin partidele politice burgheze, ai căror „aleşi" să reprezinte poporul sînt recrutaţi din rîndurile celor mai josnice specimene: delapidatori, contrabandişti, escroci, hoţi, singurii care, avînd aceste ţare, n-au încotro şi trebuie să asculte poruncile celor de la centru, care îi pot astfel manevra mai uşor. Un exemplu tipic este comerciantul Ievrem Prochici, personajul central al comediei. Candidat al partidului la putere, el este un vechi contrabandist de spirt. La această însuşire se mai adaugă şi o totală ignoranţă şi mărginire: candidatul nu ştie nici să scrie, nici să citească. Acestea sînt însă calităţi pentru cei de la „centru". Cei pe care se sprijină Prochici în bătălia electorală, agenţii electorali, au un trecut şi mai dubios decît al său, sînt indivizi gata să slujească pe cine plăteşte mai „gras", sau, cum spune Seculici, unul dintre eroi: *„Ca să capeţi mandatul nu trebuie să-ţi pui capul la contribuţie, ci punga şi picioarele. Tu pui banii, eu pingelele, iar poporul mandatul"*. Şi, într-adevăr, cuvîntul hotărîtor în alegeri îl au banii: cu bani este mituită poliţia, cu bani sînt plătiţi agenţii electorali, cu bani este plătită băutura şi muzica, cu bani este cumpărată cinstea alegătorilor etc... În societatea descrisă de Nuşici banul joacă rolul cel mai important, iar poporul, lipsit de orice drepturi, se află la cheremul unor indivizi de teapa lui Seculici, care îl *„strînge în chingi"*.

Tocmai acest lucru a urmărit să-l arate Nuşici în comedia sa.

De aceea *Deputatul poporului* n-a putut vedea lumina rampei nu numai atunci cînd a fost scrisă, ci şi multă vreme după aceea. La fel s-a întîmplat şi cu cea de a doua piesă a lui Nuşici, *Un individ suspect*, în care instituţiile burgheze sînt demascate cu şi mai multă vigoare.

În crearea acestei piese Nuşici s-a inspirat în primul rînd din realitatea vieţii politico-sociale din Serbia de atunci, dar nu e mai puţin adevărat că a fost influenţat şi de *Revizorul* lui Gogol.

Gogol aborda în opera sa probleme asemănătoare cu cele care frămîntau masele din Serbia, şi de aceea a fost îmbrăţişat şi considerat de poporul sîrb aproape ca un scriitor naţional. *„În personagiile lui Gogol* — scria Nuşici —*... tineretul îi recunoştea pe birocraţii noştri..."*

Comedia *Un individ suspect* este o puternică satiră la adresa birocraţiei, care în timpul domniei Obrenovicilor pătrunsese în toate sectoarele vieţii de stat, constituind stîlpul de bază al sistemului monarhic absolutist. De data aceasta, Nuşici se opreşte asupra uneia dintre cele mai odioase instituţii burgheze, şi anume asupra poliţiei.

Prin fața ochilor noștri defilează o întreagă galerie de personaje care compun un tablou cît se poate de veridic al acestei instituții și al societății sîrbe din acel timp. Alături de Vicia, se aliniază Ierotie Pantici, eroul principal al comediei, tipul birocratului carierist, cu experiență, care nu are decît un singur scop în viață: avansarea. În afacerea cu „individul suspect" el nu vede altceva decît un mijloc pentru a-și atinge scopul. De aceea evenimentul este pentru el un prilej de bucurie: cazul poate fi speculat. Monologul lui Pantici este cît se poate de semnificativ în acest sens: începe cu propunerea cinică: *„rog facem schimb"* și se încheie cu cuvintele, scăpate parcă la întîmplare, dar bine cîntărite de acest vulpoi învechit în rele: *„individul vostru suspect"*. Pe Ierotie Pantici nu-l interesează soarta țării, el urmărește numai și numai interesul său personal. Pe de altă parte, atît el cît și celelalte personaje fac mult caz de patriotism, ceea ce îi dă ocazie lui Nușici să demaște convingător fățărnicia acestor indivizi. Tot ceea ce face Pantici, face sub masca *„patriotismului"*, *„pentru binele patriei"* și *„în numele țării"*. Asemeni ultrapatrioților de la Belgrad, nici lui nu-i scapă nici o ocazie pentru a-i da zor cu „interesele statului" și cu întreg arsenalul frazeologiei demagogice patriotarde. Nu este întîmplător faptul că Nușici scrie această comedie numai la cîțiva ani după ce regele Milan Obrenovici încheie, împotriva voinței poporului, faimoasa înțelegere cu Viena, prin care Serbia este pusă în situația de colonie a Habsburgilor, înțelegere prezentată de rege ca fiind făcută *„pentru binele patriei"*. Aparatul de stat și în special reprezentanții poliției, urmînd exemplul monarhului lor, fiecare fiind un Milan în orașul sau plasa sa, făceau negoț cu tot ce mai rămăsese din legile Serbiei, cu cinstea și libertatea cetățenilor. Regele vindea țara cu toptanul, iar slujbașii săi o vindeau cu de-amănuntul, cu toții pretinzînd că o fac *„în interesul patriei"*. De aceea este plin de semnificație pasajul în care Pantici vorbește de prinderea individului suspect ca fiind impusă *„de interese superioare de stat"*. În țara unor asemenea oameni, *„interesele superioare de stat"* se confundă

cu interesele lor personale, astfel încît cuvintele fățarnice ale polițaiului nu conving pe nimeni. Cititorul și spectatorul își dau seama că toată frazeologia patriotardă a celor de la putere e doar un paravan îndărătul căruia se ascund nimicnicia și venalitatea eroilor. Nușici a sesizat astfel nu numai caracteristica, ci și funcțiile social-economice ale birocratismului din Serbia. În comedia *Un individ suspect*, atenția scriitorului s-a oprit asupra acelei tagme de birocrați care, pierzîndu-și slujba, sau chiar în slujbă fiind, învîrteau și tot felul de afaceri, mai mult sau mai puțin necinstite, transformîndu-se ei înșiși în capitaliști. Reprezentant tipic al acestei tagme este domnul Vicia, personaj corupt, josnic și bețiv. Vicia n-are decît un singur gînd: să strîngă cît mai mulți bani de la victimele sale. Pentru atingerea acestui scop nu-și alege mijloacele. Pentru el banii sînt totul. În ochii lui Pantici, Vicia este un *„om modern cu mare viitor"*, despre care îi vorbește cu respect și mîndrie consoartei sale: *„Partida bună e domnu Vicia... ăsta e om cu cap, știe ce face... Ehei, a strîns bănișori frumoși, n-avea tu grijă, poate trăi și fără slujbă..."*

Atît Ierotie Pantici, cît și Vicia sau Jica se consideră adevărați stăpîni ai poporului ale căror interese sînt puși să le apere. Pentru ei poporul nu există decît pentru a-i sluji pe ei și interesele lor. Pantici nu știe ce însemnează secretul corespondenței și citește scrisorile străine dintr-o curiozitate care a devenit deformare profesională. El nu știe ce însemnează nici garanția libertăților cetățenești, nici libertatea individuală, iar legea și constituția nu există pentru el, decît pe hîrtie. Hotărît să pună mîna cu orice chip pe *„individul suspect"*, Pantici își expune întregul plan într-o replică: *„La nevoie, arestez jumătate din plasă!"* care trădează samavolnicia poliției din Serbia acelei vremi. Pentru tagma unor Pantici, Jica și alții ca ei, legile nu sînt făcute pentru a fi respectate de toată lumea și pe baza lor să se împartă dreptatea. Pentru ei, legea nu are alt rost decît acela de a le sluji interesele: *„Uite colea litera legii, scrisă negru pe alb... ea e cîntarul meu"*.

Zugrăvindu-l pe omul poliției, așa cum se poartă cu cetățeanul de rînd și așa cum arată la el acasă, în bîrlogul lui, Nușici a dezvăluit totodată parazitismul și bunul plac al acestei categorii sociale. Cetățeanul pierde vremea la ușa „autorității", în timp ce aceasta își irosește vremea trîndăvind, sau, ca să-și omoare plictiseala, făcînd chefuri, bătîndu-se cu dosare sau făcînd glume grosolane. Pecetea acestei mentalități de parazitism și delăsare se face vizibilă atît în viața particulară a eroilor, cît și în primitivitatea cancelariei, în dezordinea și murdăria care domnesc pretutindeni, în ignoranța funcționarilor. Astfel Jica, pentru ca să se trezească din beție bea zeamă de varză, iar Alexa (personaj plin de îngîmfare și de o prostie monumentală) își tipărește pe cartea de vizită și ocupația : *„agent secret"*.

Nușici n-a simțit nevoia să aducă în scenă și personaje pozitive, care prin atitudinea lor critică, prin revoltă sau ură să arate adevărata stare politico-socială a Serbiei. Pentru aceasta i-a fost de ajuns să-i înfățișeze pe reprezentanții aparatului de stat burghez, cu lăudăroșenia lor, cu învinuirile lor reciproce, cu modul lor de viață, mai demascatoare decît orice ar fi pus autorul în gura unor personaje care să critice tarele societății.

Primele comedii ale lui Nușici, *Deputatul poporului* și *Un individ suspect*, au relevat astfel democratismul tînărului scriitor, opoziția lui față de regimul absolutist din Serbia. Îmbogățind literatura sîrbă cu o nouă specie, comedia satirică cu conținut social, Nușici aducea în prim-plan conflicte sociale, pe care le cunoștea bine, deoarece în această perioadă el ia parte activă la viața politică a țării, situîndu-se de partea celor care militau pentru împlinirea năzuințelor populare.

Între cele două piese se înscrie însă o altă experiență, la fel de amară ca și dezamăgirea debutului, și anume experiența războiului. În 1885, cînd nu avea decît 21 de ani, Branislav Nușici este mobilizat și trimis în războiul împotriva bulgarilor. Acest război, izbucnit dintr-un capriciu al domnitorului Milan Obrenovici, a început rău și s-a sfîrșit

și mai rău. Ca tot poporul sîrb, nici Nușici nu i-a înțeles rostul și nu l-a aprobat. În istorisirile sale, adunate în volumul *Povestirile unui caporal*, Nușici este cu totul altul decît cel înfățișat de biografii săi din anii premergători războiului. Nu mai este omul jovial, pus mereu pe glume. Povestirile acestea sînt pline de lirism, de o adîncă înțelegere pentru reacțiile omului simplu în împrejurările tragice ale războiului. Din ele răzbate o puternică compasiune pentru toți acei care iau parte la război. Țăranul sîrb, mînat la măcel de guvernanți, nu înțelege rostul acestui război nedrept, nu-l aprobă, și nici nu-i poate considera pe bulgari drept dușmani, ci frați întru suferință, împinși cu sila la moarte ca și el. Semnificativă în acest sens este încheierea uneia din povestiri unde se relatează cum un soldat sîrb dă ajutor unui prizonier bulgar rănit, sleit de puteri, purtîndu-l în spate kilometri întregi. Fraza finală, de o simplitate tragică, trădează o mare dragoste de oameni : *„Acest om de omenie se numea Petar Dabici"*.

În urma acestui război, care face și mai grea viața poporului sîrb, Nușici își dă seama cu durere că trăiește într-o epocă în care se duce o luptă desperată între două lumi : una care caută să-și mențină puterea pentru a exploata pe alții și a se îmbogăți iar alta care își cere dreptul la viață, la libertate. Împărtășind ideile celor care luptau împotriva absolutismului și fiindcă pe scenă nu i se îngăduia să spună ceea ce încercase să exprime în *Deputatul poporului*, scriitorul recurge la arma folosită de mulți din înaintașii săi : fabula. Astfel, în 1887 el scrie *Doi robi ai lui Dumnezeu*, poezie naivă în aparență, dar al cărei conținut străveziu stîrnește o adevărată furtună în opinia publică și, în același timp, furia turbată a oamenilor stăpînirii, deoarece era vizată însăși curtea domnitorului. Despre ce era vorba în poezie ? Despre o întîmplare adevărată și de aceea cu atît mai revoltătoare. La începutul anului murise la Belgrad una din doamnele de onoare ale curții, mama unui general. La înmormîntarea pompoasă, participase însuși regele Milan Obrenovici cu întreaga sa suită. Cîteva zile mai tîrziu s-a întîmplat să moară și un erou din timpul

războiului, maiorul Catanici, a cărui înmormîntare trecuse neluată în seamă de oficialităţi. Eroul nu fusese condus la locul de veci decît de o mînă de oameni, prieteni şi rude. Opunînd primul tablou celui de-al doilea, Nuşici îşi încheia fabula cu exclamaţia plină de amărăciune, dar şi de sfidare la adresa palatului: *„Nu vă chinuiţi zadarnic! Copii ai Serbiei, fiţi babe!“* O asemenea îndrăzneală se cerea aspru şi imediat pedepsită. Nuşici este dat în judecată şi condamnat la doi ani închisoare pentru lesmajestate. Astfel, la vîrsta de numai 23 de ani, scriitorul cunoaşte închisoarea din Pojarevaţ (între zidurile căreia zăcuse cu ani în urmă şi Svetozar Marcovici), unde la început i se aplică un regim mai sever chiar decît al ucigaşilor şi tîlharilor. Singura carte pe care o putea citi era *Sfînta Scriptură*. De scris nici nu putea fi vorba. Minte ascuţită, cunoscînd şi moravurile vremii, Nuşici recurge la un vicleşug pentru a putea dobîndi îngăduinţa de a scrie. Trimite o scrisoare care începea cu obişnuita formulă: *„Dragă unchiule“*, dar pe care o adresă lui Ghiga Gherşici, ministrul de atunci al justiţiei (de care depindeau şi închisorile). Cînd scrisoarea este cenzurată, după obicei, de directorul închisorii, acesta rămîne uluit aflînd că printre „pensionarii“ săi se află un „nepot“ al ministrului. Îndată îl vizitează pe Nuşici, îi schimbă regimul, îi permite să scrie şi-i face o mulţime de alte înlesniri. Amintindu-şi, ca din întîmplare, de scrisoarea în care scriitorul se plîngea de regimul din închisoare, directorul îi propune s-o revadă, ba chiar să scrie alta. Nuşici nici nu aştepta altceva, gîndindu-se cît de surprins ar fi fost Gherşici la primirea scrisorii. Se înţelege că după aceea n-a mai scris şi nici n-a mai trimis vreo scrisoare. Cînd directorul a ieşit din celula în care se afla scriitorul, acesta l-a auzit murmurînd: *„Protecţia... protecţia...“* Vorbele directorului au continuat să răsune în urechile lui Nuşici, iar cînd temnicerul i-a adus hîrtie şi cerneală, primul cuvînt aşternut pe foaia albă a fost: *„PROTECŢIA“*. Aşa s-a născut comedia cu acelaşi titlu scrisă în închisoare. Deşi Nuşici înţelegea că protecţia era una din racilele cele mai odioase ale societăţii vremii, comedia nu se ridică totuşi pînă la înălţimea unei adevărate satire sociale, menţinîndu-se în limitele unui umor facil.

În afară de această comedie, Nuşici va mai scrie, în închisoare, deosebit de interesantele foiletoane, publicate mai tîrziu sub titlul: *Foiţe*. Scrise sub formă de jurnal al unui condamnat, „foiţele“ satirizează necruţător diferite aspecte negative ale vieţii politice, sociale şi culturale ale vremii: carierismul, corupţia poliţiei şi a întregului aparat de stat, literatura romantico-sentimentală, servilismul criticii literare, aservirea presei burgheze faţă de bani şi de partidele la putere etc.

Am văzut că primele comedii ale lui Nuşici ne dădeau o imagine fugară, dar destul de cuprinzătoare a moravurilor social-politice din Serbia de atunci, a concepţiilor reacţionare şi descompunerii păturii conducătoare. Ele reconstituie tabloul unei societăţi şi al unor relaţii sociale a căror adevărată faţă se ascundea îndărătul parlamentarismului, constituţionalismului şi legalităţii, tabloul unei societăţi care făcea mare caz de drepturile şi libertăţile cetăţeneşti, de patriotism şi morală, dar care, în fapt, nu erau decît vorbe goale. Asemenea comedii însă nu puteau fi reprezentate pe scenă, tocmai din pricina îngrădirilor impuse de regimul despotic obrenovist. De aceea Nuşici se vede silit să descopere noi modalităţi de exprimare pentru înfăţişarea artistică a vieţii. Deşi gîndul îl poartă mereu spre teatru, cu atît mai mult cu cît repertoriul autohton al teatrului sîrbesc era foarte sărac şi cerea stăruitor opere originale, scriitorul se smulge, pentru o vreme, acestei atracţii şi dă la lumină volumele de însemnări de călătorie: *Pe malul lacului Scutari* şi *De la Cosovo la Marea Adriatică*, precum şi o culegere de nuvele inspirate din viaţa populaţiei musulmane din regiunile sîrbeşti aflate sub dominaţia turcească *(Seri de Ramazan)*. Nuşici descrie această lume, cu bucuriile, durerile şi sacrificiile ei, cu atîta înţelegere şi dragoste încît unele pagini sînt adevărate poeme în proză. *Serile de Ramazan* amintesc de minunata suită a celor *1001*

de nopți, pitorescului oriental adăugîndu-i-se însă anumite nuanțe sîrbe.

La îndepărtarea scriitorului de teatru și de problemele cele mai arzătoare ale contemporaneității a contribuit și faptul că el n-a înțeles cauza schimbărilor din anul 1889 (adoptarea unei noi constituții și abdicarea regelui Milan), n-a înțeles că aceste schimbări au fost făcute de vîrfurile conducătoare ale burgheziei pentru întărirea poziției lor și pentru a frîna avîntul revoluționar al maselor. Din ce în ce mai cunoscut și mai apreciat ca scriitor, el renunță treptat la lupta deschisă împotriva regimului, ba chiar ajunge, la un moment dat, redactor al organului de presă guvernamental, iar apoi secretar particular al primului ministru. Cu toate că se împăcase cu regimul politic al țării, Nușici nu va ajunge însă apologetul burgheziei, cum nu vom întîlni de-a lungul întregii sale activități literare nici un singur cuvînt îndreptat împotriva forțelor democratice. În această perioadă însă îi lipsește curajul civic pentru a apărea în postura de apărător și luptător pentru interesele poporului.

Răscrucea dintre cele două veacuri este foarte bogată în evenimente politice pentru Serbia. Din cauza înăspririi condițiilor de viață, lupta maselor populare împotriva regimului de oprimare capătă acum un nou avînt. Burghezia, văzîndu-se în primejdie de a-și pierde definitiv pozițiile, hotărăște să jertfească dinastia Obrenovicilor, compromisă prin politica ei austrofilă, contrară dorinței și intereselor poporului.

Cînd această dinastie compromisă este înlocuită (1903) cu regele Petar Caragiorgevici, Nușici se află într-o situație dintre cele mai neplăcute. Tînăr încă, el este dat afară din slujbă și, după o perioadă de peregrinări, revine la Belgrad unde se dedică publicisticii, colaborînd la diferite ziare politice, precum și la revistele satirice ale vremii. O vreme lucrează la redacția ziarului *Politica*. Editorii acestui ziar îl angajează pe Nușici, acum cunoscut în cercurile cele mai largi, nu pentru a apăra orientarea politică a ziarului, ci

pentru ca prin foiletoanele lui să contribuie la sporirea tirajului. Este o muncă de rob, scriitorul fiind nevoit să publice aproape în fiecare zi cîte un foileton semnat cu pseudonimul Ben-Akiba. Din această pricină, la care se adaugă și strădania permanentă a scriitorului de a înveseli cu orice preț pe cititorii săi mic-burghezi, unele dintre lucrările din acel timp, precum și unele foiletoane, adunate și publicate ulterior sub titlul *Ben-Akiba*, poartă pecetea superficialității. Cu toate acestea Nușici se întoarce adesea la contemporaneitate, la problemele care frămîntau masele largi populare. În foiletoane, care sînt adevărate satire politice, el supune rîsului pe reprezentanții aparatului de stat antidemocratic, pe burghezii îmbuibați, poliția, pe preoți și pe negustori (*Congresul jandarmilor, Purcelușul ministrului* etc.). Astfel, în *Paltonul domnului deputat al poporului* și *Candidatura mea*, autorul biciuiește falsul parlamentarism și sistemul antipopular al alegerilor, în care *„libertatea poporului nu constă în a-și alege candidații, ci în a vota pe aceia pe care îi impune consiliul general"*.

Se înțelege că aceste foiletoane s-au bucurat de popularitate în rîndurile maselor, determinîndu-l totodată pe autor să se apropie din nou de popor, alături de care se va afla în diferite acțiuni național-patriotice. În acest moment, cu toate puternicele contradicții interne, problema de căpetenie pentru Serbia era lupta pentru întărirea independenței și desăvîrșirea eliberării naționale, adică eliberarea tuturor regiunilor cu populație sîrbească, aflate încă sub dominație străină. Pentru atingerea acestui scop era necesară mobilizarea tuturor forțelor materiale și spirituale ale poporului. Branislav Nușici înțelege să se pună în slujba acestui ideal și desfășoară o largă activitate scriitoricească și publicistică. În timpul crizei politice din 1908, provocată de anexarea Bosniei și Herțegovinei de către Austro-Ungaria, Nușici apără prin discursuri și articole înflăcărate interesele naționale ale poporului sîrb, primejduite de imperialismul austro-ungar. El scrie acum dramele istorice: *Cneazul din Semberia* și *Hagi Loia*, care joacă un rol im-

portant în trezirea conștiinței naționale a poporului sîrb. Jucate pe toate scenele din Serbia în această perioadă agitată, piesele, deși mult inferioare comediilor, se bucură de mult succes datorită mesajului lor patriotic.

În 1912, după cum se știe, Serbia ia parte la războiul balcanic. Atît acum, cît și după acea, în primul război mondial, Nușici își face datoria de cetățean luptînd, alături de întregul popor, pentru apărarea independenței naționale. În fața invadatorilor Nușici se retrage împreună cu armata pînă în Albania, după care se va refugia în Franța. În timpul groaznicului măcel care a lăsat în urmă-i numai răni și morminte, și în care își va pierde unicul fiu, Nușici nu poate scrie un rînd care să stîrnească rîsul. Ca și în războiul din 1885, și de data aceasta povestirile sale înfățișează suferințele retragerii armatei sîrbe prin Albania, toată tragedia poporului său. Aceste istorisiri emoționante și de un înalt nivel artistic au fost adunate ulterior în volumul *Anul 1915*.

Piesele de teatru scrise de Nușici între 1903—1918 nu se ridică însă la nivelul primelor sale comedii *Deputatul poporului* și *Un individ suspect*. În cele mai multe locul problemelor majore al conflictelor sociale este cedat farsei, intrigăriilor mic-burgheze, clevetirilor și minciunilor. Făcînd concesii gustului mic-burghez, Nușici nu urmărește altceva decît să provoace rîsul, să înveselească publicul spectator. Prezentarea mediului și mentalității mic-burgheze este însă foarte izbutită și spirituală. Din păcate, umorul, deși viu și natural, e uneori presărat cu trivialități. Totuși, chiar și în aceste comedii și scrieri nelegate direct de viața politică contemporană a țării, nu rareori sînt luați în rîs fie funcționarii birocrați mărginiți și stupizi, fie poliția, fie alte instituții politice (comedia *Călătorie în jurul lumii*, romanul *Copilul comunei* etc.). Nușici se oprește însă la suprafața lucrurilor, nu pătrunde mai adînc în analiza relațiilor sociale. Chiar și atunci cînd tratează subiecte care îl îmbie la o analiză mai adîncă, el se mulțumește să reliefeze numai aspectele minore, ce îi servesc la crearea scenelor în care este un adevărat maestru.

După primul război mondial, popoarele iugoslave au fost „unite" într-un stat burghez constituțional sub sceptrul Caragiorgevicilor și supuse exploatării și unei crunte terori politice exercitate de burghezia sîrbă, devenită națiune dominantă. Aceasta a dus, bineînțeles, la ascuțirea conflictelor sociale. Muncitorii sloveni, țăranii croați, bosniecii și macedonenii, ca și țăranii din Voivodina, care pînă nu de mult se încovoiaseră sub biciul magnaților maghiari, al baronilor vienezi sau al latifundiarilor turci, cădeau acum sub dubla asuprire națională și socială a cîrmuitorilor sîrbi pe de o parte și a propriei burghezii, pe de altă parte. Înspăimîntată de desele mișcări populare și îndeosebi de mișcarea revoluționară care se întărea din zi în zi, burghezia sîrbă pune în afara legii Partidul Comunist (1921), înființat sub influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Cum însă numai aceste măsuri nu erau destul de eficiente, tînăra burghezie sîrbă nefiind în stare să conducă țara cu forme democratice, regele Alexandru, sprijinit de clica militară, introduce dictatura regală (1929). Iugoslavia este astfel scoasă la mezat și transformată într-o semicolonie a capitalismului. Exploatarea, birocrația, protecționismul, silniciile aparatului polițienesc ating proporții de necrezut.

În literatură răsar, ca ciupercile după ploaie, tot felul de curente formaliste. Dramaturgia este puternic influențată de naturalism. Nușici rămîne în afara acestor curente decadente, dar se simte străin și rătăcit în mijlocul uriașelor frămîntări ale epocii. Fiind cel mai în vîrstă dintre scriitori, el este considerat *„decanul literaturii iugoslave"*, pe care însă nu știe cum ar putea-o sluji. Neînțelegînd complexitatea realității contradictorii capitaliste, el se simte depășit de evenimente, nu înțelege ce se petrece și caută o ieșire din impas refugiindu-se în trecut. Rezultatul este drama *Copil găsit*, a cărei acțiune se desfășoară în secolul al XIII-lea și în al cărei succes Nușici își punea mari speranțe. Piesa nu a suscitat însă nici un interes și nu s-a putut menține în repertoriu. Se pare că acest insucces l-a de-

terminat pe Nușici să se închidă și mai mult în sine. Ceea ce e sigur este că el nu se va putea apropia de teatru decît peste 6 ani de zile, cînd va prezenta comedia *Doamna ministru*.

Între timp însă, mai înainte de a scrie *Doamna ministru*, Nușici publică un nou volum satirico-umoristic intitulat *Autobiografia*. Măiestrită relatare a unor episoade și întîmplări din viața sa, *Autobiografia* este nu numai mărturia grăitoare a unei mari experiențe de viață și a maturității literare a scriitorului, ci și sîmburele marilor creații de mai tîrziu. În aceste pagini Nușici dă frîu liber veseliei sale firești, patosului său umoristic și sarcasmului său usturător.

Autobiografia i-a dat posibilitatea lui Nușici ca, urmărindu-și cursul vieții, să treacă în revistă toate instituțiile societății contemporane burgheze, să le analizeze în profunzime și să arate ce sînt în realitate aceste instituții pe care se sprijină societatea burgheză. Prin fața noastră se perindă școala, cu metodele ei cazone și retrograde, religia, armata, statul, cu aparatul său birocratic, închisoarea, familia. Nușici nu s-a sfiit să arate corupția, caracterul de clasă al învățămîntului și incapacitatea lui de a pregăti tineri apți pentru muncă și viață, cameleonismul politic, antidemocratismul ordinii burgheze. Toate acestea și multe alte tare ale lumii capitaliste sînt demascate cu multă vervă, direct sau aluziv și alegoric în paginile *Autobiografiei*. Ilustrativă, din acest punct de vedere, este întîlnirea din închisoare, dintre scriitor, condamnat din cauza unei poezii și un pungaș care vede astfel viitorul său și al tovarășului său din închisoare: *„Poate îți închipui că prin viață se trece numai cu studii universitare și poezii. Aș! N-ai decît să-i dai înainte cu poezia, iar eu am să fur mai departe și o să vedem ce-o mai fi peste vreo 10 ani de zile. O să ne mai întîlnim noi, te asigur. Eu, dacă nu ajung deputat, atunci cu siguranță că am să ajung președintele consiliului de administrație sau al comisiei de cenzori la vreo bancă. Tu ai să treci pe lîngă mine, cu mintea și pantalonii tociți, ai să-mi faci o plecăciune adîncă și ai să te oferi, pentru 50 de dinari, să-mi scrii o felicitare în versuri pentru ziua mea de naștere.“*

Nota critică, de demascare și condamnare a societății și orînduirii în care a trăit scriitorul, este prezentă de-a lungul întregii *Autobiografii*, dar cu mult mai puternică o aflăm în comediile scrise în ultima perioadă a vieții sale: *Doamna ministru*, *O familie îndoliată*, *Doctor în filozofie*, *Răposatul*.

Doamna ministru, comedie scrisă în plină dictatură a lui Alexandru Caragiorgevici, este o satiră ascuțită a moravurilor burgheziei sîrbe, în sînul căreia se duc lupte înverșunate pentru posturile politice înalte, cu unicul țel: asigurarea tuturor privilegiilor rezultate dintr-o astfel de situație. Pentru ca piesa să fie reprezentată, în condițiile dictaturii regale, Nușici menționează la începutul ei că: *„acțiunea se desfășoară la răscrucea veacului al XIX-lea și cel de-al XX-lea“*, cu alte cuvinte, lasă să se înțeleagă că ar satiriza instituții și moravuri de pe vremea Obrenovicilor. La o cercetare mai atentă însă, oricine își putea da seama că realitatea oglindită în piesă era cea a anilor 1930. Ilustrînd ambiția și dorințele crescînde ale doamnei Jivca, ajunsă „doamna ministru“, Nușici demască viața în familie și societate a soțiilor de miniștri, biciuind moravurile și parazitismul păturilor suprapuse.

În această comedie, Nușici satirizează și un alt aspect al societății burgheze: protecția. Ginerele Jivcăi, de pildă, vrea o categorie mai bună de salarizare și alte avantaje, o dată ce socrul său a ajuns ministru; Nincovici reclamă și el avansarea *„cu o clasă“* în schimbul unor mici servicii personale pe care le face „doamnei ministru“, rubedeniile Jivcăi cer tot felul de privilegii numai și numai fiindcă sînt rubedeniile ei, contopistul de la secția administrativă speră să fie avansat fiindcă a fost cel dintîi care i-a adus Jivcăi vestea că soțul ei a devenit ministru etc. Toate aceste cereri și speranțe au o bază, o rădăcină în realitatea socială și politică din Serbia acelei vremi. Nușici înfierează această stare de fapt, înfierează guvernele antipopulare burgheze al căror unic țel este asigurarea privilegiilor pentru membrii lor și pentru cei din jurul

lor, arătînd că ceea ce face sau are de gînd să facă „doamna ministru“ au făcut-o înaintea ei toţi cei ce s-au cocoţat în fruntea statului.

Un mare succes, rezultat al dezvoltării şi maturizării sale literare, l-a obţinut Nuşici în crearea personajului principal al comediei *Doamna ministru*. Jivca Popovici este adevăratul erou principal al piesei, motor al tuturor acţiunilor şi în acelaşi timp şi obiectul demascării autorului. Jivca Popovici este cel mai activ personaj negativ al comediilor lui Nuşici. În timp ce, de exemplu, Ievrem Protici din *Deputatul poporului* nu face aproape nimic rău pe scenă, în timp ce Jivota Ţviovici din *Doctor în filozofie* nu pricinuieşte nici un neajuns nimănui, Jivca este iniţiatorul, organizatorul şi adesea executantul tuturor relelor din jurul său. Ea îşi transferă ginerele în provincie, îşi terorizează soţul, e gata să strice căsnicia fiicei sale, îl compromite pe nenorocitul consul de Nicaragua. Ievrem Protici este unul din eroii principali ai comediei, fără a fi însă şi animatorul acţiunii şi principalul obiect al demascării autorului. Jivota Ţviovici, de asemenea, este unul dintre personajele centrale ale piesei, însă satira nu îl vizează cu toată forţa ei, în timp ce Jivca Popovici este totodată eroul principal, obiectul central al demascării autorului şi cel mai de seamă animator al acţiunii comediei.

Jivca Popovici este unul dintre personajele cele mai vii, mai pitoreşti şi mai rotunjite nu numai din creaţia literară a lui Nuşici, ci şi din întreaga literatură sîrbă.

Realitatea socială a aceleiaşi vremi este zugrăvită şi în comedia O *familie îndoliată*. Nuşici s-a inspirat cu siguranţă din numeroasele procese şi scandaluri izbucnite în Serbia după primul război mondial în legătură cu diverse moşteniri. Scriitorul îşi exprimă tot dispreţul său pentru minciuna, prefăcătoria şi lăcomia „rudelor“, mai mult sau mai puţin adevărate, care răsar ca din pămînt ori de cîte ori este vorba de o moştenire „grasă“, rămasă în urma morţii vreunui bogătaş. Acest aspect, odios şi grotesc totodată, al vieţii burgheze este condamnat cu fermitate de rîsul scriitorului. Piesa este un

adevărat act de acuzare al venalităţii şi ipocriziei micii burghezii, reprezentate de „rudele îndurerate“ care-şi pierd aproape cu totul aspectul uman, năpustindu-se, ca hienele în jurul leşului, la moştenire.

Lăcomia adunăturii de „rubedenii“ abia întoarse de la cimitir, se dezlănţuie neînfrînată, fiecare urmărind să acapareze cît mai mult, prin orice mijloace : minciună, calomnie, ba chiar şi furt. „Familia îndoliată“ din rîndurile căreia nu se ştie cine e şi cine nu e rubedenie, este condusă ca o turmă de Agaton, pretor ieşit la pensie, care i s-a impus ca şef. Tipul omului descurcăreţ, Agaton, un vulpoi bătrîn, care orice s-ar întîmpla cade tot în picioare, nu se lasă copleşit de evenimente. Deşi înaintat în vîrstă, el este de o vitalitate nesecată, mergînd drept înainte, spre scopul propus, fără să ţină seama de nimic. Pentru aceasta se serveşte de „mirosul“ său de vulpe bătrînă, de experienţa sa de vechi sforar şi poliţist. Prin înşelătorie şi minciună convinge rubedeniile să-l împuternicească pe el să ducă tratative cu avocatul în numele lor, dar cînd ajunge să discute cu acesta între patru ochi, nu se îngrijeşte decît de propriile sale interese. El nu dezarmează nici atunci cînd, la deschiderea testamentului, se vede că n-are drept la moştenire. În faţa acestei noi situaţii caută altă ieşire : se amestecă în relaţiile personale ale moştenitoarei, vrînd să se impună ca membru al familiei beneficiare a moştenirii.

Agaton se numără printre personajele cele mai izbutite ale lui Nuşici. El este motorul acţiunii şi al umorului, frate bun cu Ierotie Pantici din *Un individ suspect*, fost poliţist ca şi acesta, acum ieşit la pensie şi prezentat în noile sale maşinaţii, angrenat în reţeaua de minciuni şi înşelătorie, mai rudimentar în perseverenţa de a-şi atinge ţelul.

Şi celelalte personaje negative sînt vii şi, în general, bine caracterizate. Pe ele se sprijină întreaga acţiune a piesei, şi nu pe eroii „pozitivi“, care sînt destul de palizi şi cu roluri de importanţă secundară în conflict.

Clubul cărţii digitale 2024

De asemenea, ca și alte comedii ale lui Nușici, și aici cuplul îndrăgostiților este mai slab realizat. Cu mult mai veridice sînt personajele și scenele închegate în jurul lor, care reprezintă adevăratul obiect al rîsului și umorului.

În ultimele sale comedii Nușici a aprofundat mai mult analiza problemelor sociale, dezvăluind motorul exploatării și silniciilor, demascînd pe adevărații vinovați și adevăratele pricini ale răului social, arătînd deschis legătura dintre guvernanți și capital, care generează domnia bunului plac, a protecționismului și nepotismului, putreziciunea și desfrîul clasei dominante.

Astfel, în comediile *Mister Dolar* și *Doctor în filozofie* este adusă în prim-plan problema puterii banului în societatea burgheză: *„...în ziua de astăzi orice se poate cumpăra cu bani"* — declară, chiar în primul act al piesei *Doctor în filozofie*, Jivota Țviovici, eroul principal. Într-adevăr, în societatea burgheză se poate obține orice în schimbul banilor, pentru că totul devine marfă, chiar și titlul de „doctor" pe care Jivota îl jinduiește și-l cumpără pentru neisprăvitul său fiu, nătărăul Milorad. Pentru acesta Jivota va trimite la studii în străinătate un băiat sărac, dar inteligent și harnic, care va purta însă numele odraslei netrebnice, pentru care va dobîndi titlul de „doctor". Feciorul lui Jivota nu va fi nici primul, nici ultimul care va ocupa o înaltă funcție în regimul burghez, fără a avea pregătirea corespunzătoare. Structura societății burgheze, răsturnarea valorilor este dezvăluită de Țviovici însuși: *„Cel care ar putea să fie un bun toboșar ajunge profesor, altul, care ar trebui să fie măcelar, devine artist, altul, în loc de dansator, se face vlădică, iar un bandit ajunge ministru"*.

Ca tot ce înfățișează Nușici în comediile sale, nici acestea nu sînt scorneli, ci fapte adevărate, care se petreceau în Iugoslavia capitalistă, unde orice se putea cumpăra și plăti cu bani.

Personajul cel mai bine conturat al comediei este, fără doar și poate, Jivota Țviovici. Fire deschisă, plin de vitalitate, cu multă inițiativă, foarte priceput în afaceri, el nu este însă principala țintă a satirei, ci instrumentul ei. Ținta este societatea coruptă a cărei deviză este: scopul scuză mijloacele. După părerea lui Jivota, în societatea și timpul în care trăiește totul e de vînzare: *„Ehei, frățioare, în ziua de astăzi totul e marfă, totul se vinde, tot, și cinste, și onoare, și conștiință, și dragoste, și prietenie, și demnitate, și respect, tot, frățioare, tot"*. Izbutită este și figura unchiului Blagoie, ajutorul și „consilierul" lui Jivota, personajul cel mai nărăvit în rele.

În ceea ce-l privește pe Velimir, deși Nușici încearcă să-i motiveze purtarea, să-l prezinte drept un om cinstit, dar slab, pentru cititor și spectator el nu este mai puțin de condamnat deoarece se lasă amestecat într-o afacere murdară, sacrificîndu-și idealul pentru bani.

Comedia ne înfățișează adevărata față a societății capitaliste, satirizînd puternic tarele ei. Din păcate însă violența satirei este diminuată de numeroasele digresiuni și complicații care încarcă în mod inutil acțiunea, unele din ele fiind introduse de Nușici numai și numai pentru a stîrni hazul publicului. Același scop este urmărit și de rezolvarea conflictului astfel încît toată lumea să fie mulțumită.

Ideea de bază a comediei *Doctor în filozofie*, rolul banului, al capitalului, în societatea burgheză este reluată în ultima comedie a lui Nușici, *Răposatul*, în care banul joacă un rol mult mai mare. El se transformă aici în capital financiar, căpătînd astfel o forță nelimitată.

Această ultimă creație a lui Nușici are o deosebită semnificație, fiind rezultatul și expresia apropierii lui Nușici de forțele democrației și situarea lui, în perioada tulbure a ascensiunii rapide a fascismului, pe pozițiile dușmanilor acestuia. La vîrsta de șaptezeci de ani, Nușici se încadrează în Frontul Popular de luptă împotriva fascismului, prezidează adunarea

intelectualității antifasciste din Belgrad, își exprimă răspicat atitudinea în interviul acordat ziarului *Pravda* din Belgrad.

Această adîncă înțelegere a realității politice și sociale se reflectă în piesa *Răposatul*. Acțiunea este asemănătoare cu aceea din *Cadavrul viu* al lui Tolstoi, cu deosebirea că inginerul Marici care își părăsește îndurerat soția necredincioasă și țara pentru a-și pierde urma în străinătate, este considerat mort de „rudele" care au și înmormîntat „cu pompă" cadavrul unui sinucigaș drept cel al inginerului. Întors după cîțiva ani la Belgrad, el va descoperi că așa-zisele rude și-au însușit întreaga sa avere. Jefuitorii însă nu renunță de bunăvoie la pradă și nici la privilegiile și situațiile obținute în urma acestui jaf. Ei își dau seama că dacă ar înapoia averea jefuită, odată cu ea ar pierde și prestigiul și privilegiile dobîndite în mod necinstit. Pline de semnificație sînt cuvintele lui Spasoie: *„Dar ce altceva este prestigiul dacă nu averea? Dacă-mi iei averea, mi-ai luat și prestigiul."* În înfruntarea dintre jefuit și jefuitori aceștia din urmă vor ieși biruitori: ei își vor menține averea jefuită și odată cu ea și prestigiul, deoarece între timp și-au întărit pozițiile, în care sînt interesate și persoane din conducerea statului, astfel încît „răposatul", neputincios în fața acestei forțe de nebiruit, reprezentată de alianța dintre capitalul financiar și guvernanți, este silit să se expatrieze din nou, fiind considerat de jefuitorii săi drept un element distructiv, care subminează această orînduire sprijinită pe forța banului.

Comedia poartă o amprentă tragică: este distrusă viața unui om, și de aceea satira este amară, dar în același timp vehementă și directă, deosebită de aceea din alte comedii, unde este introdusă cîteodată prin „contrabandă", pentru a înșela vigilența păturilor conducătoare. Aici, atitudinea scriitorului este cît se poate de limpede și fermă; el nu se mulțumește numai să demaște diferitele racile ale societății burgheze, ci condamnă răspicat această orînduire în totalitatea ei.

Inginerul Marici, victima jafului, este singurul personaj demn al comediei. El nu este prezentat însă ca un element progresist, partizan al libertății. Concepția sa despre viață, familie și proprietate este aceea a micului-burghez. Marici este personajul serios al comediei și, deși erou principal, el nu se află în centrul acțiunii. Nușici n-a insistat, și nici nu era necesar să pătrundă mai adînc în analiza psihologică a acestui personaj. E adevărat că în prolog pare să alunece spre psihologism, dar pe parcurs se îndepărtează de această tentație într-atît încît prologul pare de prisos, iar în reprezentațiile teatrale este de regulă omis. Adevăratul erou al piesei este parvenitul Spasoie Blagoievici, incult, venal și ticălos, învîrtind tot felul de afaceri murdare. El este rudă bună cu Agaton din *O familie îndurerată*, dar are mult mai multă viață, este mult mai dur decît acesta, într-un cuvînt este reprezentantul unei noi categorii de oameni cărora le-a dat naștere perioada de ascensiune rapidă a capitalismului în Iugoslavia dintre cele două războaie mondiale: noul bogătaș din Belgrad, parvenitul feroce, care și-a cucerit prin jaf și forță, călcînd chiar peste cadavre, o mare avere și, prin aceasta, o anumită poziție socială. Nimicind cu rîsul său această categorie de oameni, Nușici demască totodată și cîrdășia dintre vîrfurile conducătoare și capitalul financiar.

Pînă și umorul pare întunecat în această comedie plină de amărăciune, adevărat document acuzator al violenței și tiraniei.

Moartea l-a surprins pe Nușici la masa de lucru, scriindu-și ultima comedie, *Puterea*, rămasă neterminată. Din ceea ce a scris însă se poate trage concluzia că această comedie, dacă autorul ar fi reușit s-o termine, ar fi fost una dintre cele mai interesante creații ale sale.

De-a lungul întregii sale activități literare Nușici s-a străduit să trăiască mereu în actualitate, a urmărit cu un ochi atent prefacerile sociale, nu s-a izolat niciodată de lumea contemporană, și a căutat să fie comentatorul, „cronicarul" lor. Prin umorul lui usturător el a cucerit publicul care-i cerea mereu noi și noi lucrări. Acestui public i-a ascultat Nușici

dorința și a ales întotdeauna fenomenul cel mai tipic pentru perioada respectivă, problemele cele mai arzătoare pe care le-a transfigurat artisticește în forma cea mai accesibilă maselor — comedia. Deși în multe comedii ale sale rîsul „maschează" uneori elementul satiric, acesta este însă nelipsit în întreaga sa creație dramatică, constituind elementul cel mai valoros și mai durabil al comediilor lui Nușici. La aceste comedii publicul rîde mult, dar îndărătul rîsului lui Nușici se ascunde amărăciunea celui care a trăit în vremurile grele din istoria zbuciumată a Serbiei și Iugoslaviei, cînd guvernanții nu știau și nici nu-i interesa *„ce mîncau supușii lor și în ce fel de case trăiau"*, cînd *„scriitorii mureau de foame în timp ce hoții erau purtați cu torțe"*, cînd *„academicienii erau muritori, iar polițiștii nemuritori"*. Opera lui Nușici este un adevărat act de acuzare al acestei monstruoase orînduiri sociale.

Cititorul sau spectatorul romîn va prețui cu siguranță creația acestui mare dramaturg și nu se va putea să nu-l compare cu Caragiale al nostru, aflînd numeroase asemănări între opera unuia și a celuilalt. Se poate vedea astfel cum condițiile social-politice se reflectă totdeauna în operele marilor artiști apropiați de popor, bineînțeles cu nota specifică personalității fiecăruia.

Opera lui Nușici, scriitor deosebit de popular în Iugoslavia, a fost tradusă în numeroase limbi străine : rusă, romînă, franceză, germană, engleză, italiană, maghiară, polonă, cehă, bulgară etc., bucurîndu-se pretutindeni de o înaltă prețuire.

Volumul de față înfățișează cititorilor romîni comediile cele mai reprezentative ale lui Branislav Nușici, personalitate proeminentă a valoroasei literaturi din țara vecină. Aceste noi traduceri vin să întregească imaginea remarcabilului scriitor pe care ne-au făcut-o cunoscută traducerile din opera sa publicate anterior la noi.

MIRCO JIVCOVICI

TABEL CRONOLOGIC

1864 La 8 octombrie se naște la Belgrad, Branislav (Alkibiad), fiu al unui negustor de cereale — aromînul George Nuși. Pierzîndu-și toată averea, tatăl scriitorului e nevoit să părăsească Belgradul și se mută în Smederevo, vechi tîrgușor pe Dunăre, la răsărit de Belgrad.

1868 În pădurea Coșutniac de lîngă Belgrad este asasinat domnitorul Serbiei, Mihailo Obrenovici (1823—1868), care instaurase un regim despotic absolutist. Conspiratorii nu izbutesc însă să pună mîna pe putere, iar locul lui Mihailo îl ia ruda sa, Milan Obrenovici (1854—1901).

1869 Este votată o nouă constituție care, în ciuda îngrădirii multor libertăți democratice, reprezenta un pas înainte către sistemul parlamentar burghez.

1870—1874 Viitorul scriitor frecventează școala primară din orașul Smederevo.

1874—1882 Nușici urmează liceul la Belgrad. Încă de pe băncile școlii scrie primele sale piese de teatru : *Lupta de la Liubici*, dramatizare a poeziei populare cu același nume, și farsa origi-

nală *Barbă roşie* (1877), pe care le va prezenta în cadrul şcolii, autorul fiind în acelaşi timp şi regizor şi actor.

1877—1878 Serbia intră pentru a doua oară în război împotriva turcilor (alături de ruşi, romîni etc.). În urma congresului de la Berlin (iulie 1878), Serbia îşi lărgeşte graniţele spre răsărit şi sud şi este recunoscută de marile puteri drept stat independent.

1882 Pentru a-şi întări poziţia din ce în ce mai precară, datorită politicii sale de trădare a intereselor naţionale, Milan Obrenovici se proclamă rege, iar Serbia devine astfel regat.

1883—1886 În 1883 Nuşici citeşte în casa poetului Iovan Ilici, într-un cerc de prieteni, prima sa comedie, *Deputatul poporului* (reprezentată pentru prima dată la Belgrad în 1896, şi tipărită abia în 1924, tot la Belgrad). În anii 1883—1886, studiază dreptul, mai întîi la Graz, apoi la Belgrad, unde obţine şi diploma de absolvire.

1883 Nemulţumirile maselor populare, în special ale ţărănimii, faţă de domnia lui Milan Obrenovici, care ducea pe plan extern o politică austrofilă, de transformare a Serbiei într-o colonie austriacă, iar pe plan intern, de întărire a aparatului birocratic poliţienesc şi, în general, de rezolvare a tuturor contradicţiilor de clasă pe spinarea maselor populare, a dus la izbucnirea marii răscoale ţărăneşti din răsăritul Serbiei cunoscută sub numele de *Răscoala din Valea Timocului*. Această răscoală este înăbuşită în sînge, iar partidul radical, organizatorul ei, prigonit.

1885 Considerînd formarea statului unitar bulgar drept o primejdie pentru interesele Serbiei, regele Milan Obrenovici declară război Bulgariei, neţinînd seama de voinţa poporului sîrb, care de la început a fost împotriva acestui război. Armata sîrbă este înfrîntă. Pacea, încheiată la Bucureşti, nu aduce nici o modificare a frontierelor sîrbo-bulgare.

1885—1886 Scriitorul ia parte la luptele împotriva bulgarilor; volumul *Povestirile unui caporal*, publicat la Belgrad în 1886, înfăţişează episoade din aceste lupte.

1887—1888 Nuşici publică satira în versuri *Doi robi ai lui Dumnezeu*, pentru care este acuzat de lesmajestate şi condamnat la doi ani închisoare. Nu ispăşeşte decît un an din pedeapsă în închisoarea din Pojarevaţ, apoi este graţiat.
Tot în această vreme scrie *Un individ suspect*, piesă în două acte (pusă în scenă pentru prima dată în 1923 şi tipărită în anul următor la Belgrad), şi *Protecţia*, comedie în cinci acte (care va vedea lumina tiparului tot în 1924).

1888—1889 Războiul nedrept împotriva bulgarilor (1885) şi încheierea tratatului secret cu Austro-Ungaria, prin care Serbia ajungea în situaţia de semicolonie a Vienei, a făcut ca Milan Obrenovici să-şi piardă orice prestigiu în ţară şi a determinat în acelaşi timp întărirea opoziţiei, reprezentată îndeosebi de partidul radical. Pus în faţa acestei situaţii, regele Milan s-a văzut nevoit să ducă tratative cu conducerea partidului radical, şi să accepte, în cele din urmă, noua constituţie, elaborată după modelul celei belgiene, avînd la bază principiile parlamentarismului burghez. După adoptarea acestei constituţii, regele Milan a abdicat (1889) în favoarea fiului său Alexandru (1876—1903). Acesta, fiind încă minor, a fost instituit un consiliu de regenţă.

1889—1900 Chemat să lucreze în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, Nuşici este trimis în ţinuturile din sud, încă sub ocupaţie turcească, la consulatele sîrbeşti din Bitolia, Salonic, Scoplie şi Priştina. În aceste peregrinări va aduna material pentru două volume de reportaje : *Pe malul lacului Scutari* şi *De la Cosovo la Marea Adriatică* (Belgrad, 1894) şi pentru un volum de povestiri pline de pitoresc oriental, *Seri de Ramazan* (Sarajevo, 1898).
În 1889 apare la Belgrad volumul intitulat *Foiţe*, culegere de schiţe satirice scrise în închisoarea din Pojarevaţ.
În 1897 scrie *Primul proces*, comedie în trei acte, prezentată în acelaşi an. Manuscrisul însă s-a pierdut înainte ca piesa să fie tipărită.
În 1898 scrie *Crinul şi pinul*, feerie în cinci acte, tipărită la Belgrad, în 1910.
În 1899 prezintă *Un om obişnuit*, comedie în trei acte, tipărită la Belgrad în 1902.

1893 Printr-o lovitură de stat Alexandru Obrenovici se proclamă major, dizolvă consiliul de regenţă, abrogă constituţia din 1888 şi revine la cea din 1869, cu ajutorul căreia instaurează în ţară un regim despotic de cruntă teroare.

1900—1901 Nuşici părăseşte diplomaţia pentru a trece la Ministerul Educaţiei, unde va fi pentru scurtă vreme secretar general, apoi va fi numit secretar literar şi director adjunct al Teatrului Naţional din Belgrad. În această calitate va conduce şi revista *Foaia teatrală* (1901). În 1900 scrie dramele : *Aşa a trebuit să fie* (în patru acte) şi *Cneazul Ivo de Semberia* (într-un act), tipărită la Mostar în 1902, iar în anul următor drama

În larg (în patru acte), tipărită la Belgrad în 1902.

1902 Este pensionat la cerere, dar în acelaşi an este numit şef al Departamentului Poştelor şi Telecomunicaţiilor, post pe care îl refuză.
Scrie *Copilul comunei*, romanul unui copil din flori, tipărit la Belgrad în acelaşi an.
La Mostar apare farsa *Schopenhauer*, într-un act, iar la Novi Sad volumul de note de călătorie, intitulat *Cosovo*.

1903 Deoarece cunoştea bine realităţile din regiunile de sud ale ţării, aflate încă sub ocupaţia turcească, este numit şef al serviciului guvernamental de propagandă.

Odată cu dezvoltarea şi întărirea mişcării muncitoreşti acţiunile maselor populare capătă un caracter organizat. Astfel, în cursul lunii martie a anului 1903 au loc mari demonstraţii la Belgrad, soldate cu numeroşi morţi şi răniţi. Viaţa scandaloasă pe care o duceau Alexandru şi soţia sa, Draga Maşin, a îndepărtat de ei şi ultimul lor sprijin, corpul ofiţeresc. Prin lovitura de stat din 29 mai, sprijinită de masele populare, este adus pe tron Petar Carageorgevici (1844—1921). Totodată se revine la constituţia din 1888, prin care se acordă unele libertăţi democratice şi, mai ales, se creează condiţii pentru dezvoltarea mai rapidă a economiei capitaliste. În Serbia se statorniceşte astfel un regim monarhic burghez-parlamentar.
La 20 iulie se deschide Congresul Uniunii muncitorilor care va pune bazele partidului social-democrat sîrb (23 iulie 1903).

După lovitura de stat din 29 mai 1903 Nuşici este din nou pensionat.

Publică la Mostar *La bătrîneţe* şi *Copiii noştri*, farse într-un act.

1904—1906 În aceşti ani Nuşici este director al Teatrului naţional sîrbesc din Novi Sad şi colaborator permanent al ziarului *Politica*, în paginile căruia va publica aproape zilnic foiletoane semnate cu pseudonimul Ben-Akiba. În 1905 scrie şi publică la Mostar două drame într-un act: *Un păcat după altul* şi *Sub nori*, iar în anul următor, la Belgrad, drama în patru acte *Lumea* şi *Rastco Nemanici*, piesă pentru copii.

1906—1907 Este secretar literar al Teatrului Naţional din Belgrad. În 1907 scrie *Ploaia de toamnă*, dramă în patru acte, şi *Tributul de sînge*, dramă într-un act, tipărită la Mostar, în 1907.

Publică primul volum intitulat *Ben Akiba* (Belgrad, 1907), cuprinzînd foiletoanele apărute în ziarul *Politica* în perioada 1904—1907. Volumul II va apare în 1932, iar al treilea în anul 1935.

1908—1912 Nuşici desfăşoară o susţinută activitate publicistică. Este colaborator, apoi, pentru o vreme, redactor al ziarelor *Autoconducerea*, *Tribuna*, *Informaţia Belgradului*, *Jurnalul Straja* etc., al revistelor umoristice *Mustăciosul*, *Spînul*, *Satira*, *Telefonul* etc.

În 1908 publică la Mostar tragedia *Hagi Loia*, iar în 1910, la Belgrad, dramele *În spatele lui Dumnezeu*, *Joc periculos*, *Femeia fără inimă*, şi comedia în zece tablouri *Călătorie în jurul lumii*.

1912 În februarie 1912 se încheie tratatul de alianţă între Serbia şi Bulgaria, urmat de tratatul între Bulgaria şi Grecia, Serbia şi Muntenegru, îndreptat împotriva turcilor.

În octombrie începe primul război balcanic. Ţările de mai sus se ridică împotriva Turciei, pentru a-şi cîştiga independenţa naţională. Armata turcească e înfrîntă, iar pacea se încheie la Londra, la 30 mai 1913.

1912 În timpul primului război balcanic, Nuşici este numit prefect al oraşului şi regiunii Bitolia, de curînd eliberate.

1913 Pune bazele teatrului naţional în oraşul eliberat Scoplie şi este numit director al acestui teatru. În acelaşi timp este redactor-şef al ziarului *Sudul sîrbesc*.

1914—1915 Ia parte la luptele oştilor sîrbeşti, apoi se retrage împreună cu armata prin Albania, ajungînd în insula Corfu.

1916—1918 Peregrinează prin Italia, Franţa şi Elveţia.

1919—1923 Este numit director al artelor în cadrul Ministerului Educaţiei.

În 1920 scrie dramele *Săptămîna cea mare*, apărută la Belgrad în acelaşi an, şi *Copil străin*, tipărită în 1932. Publică volumul *Anul 1915*, culegere de schiţe şi reportaje despre retragerea din 1915 a armatei sîrbe prin Albania.

În 1923 scrie şi publică la Belgrad *Războiul mondial*, farsă într-un act, şi *Copil găsit*, tragedie în cinci acte. În acelaşi an este iarăşi pensionat.

1924 Publică *Autobiografia* şi scrie dramele *Prinţesa de Tribalo* şi *Tomaida*, care vor fi tipărite mai tîrziu la Belgrad (1932).

1925—1928 În acești ani este director al Teatrului național din Sarajevo.

1929 Este bibliotecarul Scupștinei populare, iar la sfîrșitul anului este pensionat definitiv.

1931 Publică la Belgrad *Doamna ministru,* comedie în patru acte, și o serie de comedii într-un act: *Chiria, Musca, Doi hoți, La avocat, Șoarecele, Străinul, Analfabetul* și *Detto.*
Tot acum publică primul volum de *Povestiri,* căruia îi vor urma, în 1932, volumul II, iar în 1936, volumul III.

1932 Apar la Belgrad *Mister Dolar,* comedie în patru acte, și ediția *Opere alese* în 20 de volume.

1933 Nușici este ales membru al Academiei sîrbe. Cu acest prilej ține un discurs despre marele său înaintaș, dramaturgul sîrb Iovan Sterie Popovici.
Publică comedia *Belgradul de altădată și de acum.*

1934 Publică la Belgrad *O familie îndoliată,* comedie în trei acte, și *Haiducii,* roman pentru copii.
Este numit profesor de retorică la Academia militară din Belgrad. Publică lucrarea științifică *Retorica.*

1935 Publică la Belgrad comediile: *Uiej* și *Porcul.*
Apare a doua ediție, revizuită, a *Operelor alese,* în 25 de volume.

1936 Publică la Belgrad *Doctor în filozofie,* comedie în patru acte.

1937 Publică *Răposatul,* comedie în trei acte și un prolog.

1938 Branislav Nușici moare la 19 ianuarie la Belgrad, lăsînd neterminată comedia *Puterea.*

*

1952 Apare traducerea în limba română a comediei *Doamna ministru.* Pusă în scenă de teatrele din Ploiești, Timișoara, Baia Mare, Turda, Galați etc. piesa se bucură de mult succes.

1957 În cadrul colecției „Clasicii literaturii universale", apare la E.S.P.L.A. volumul Branislav Nușici — *Opere alese.*

UN INDIVID SUSPECT

Comedie în două acte

PERSONAJELE

IEROTIE PANTICI, căpitan, pretor de plasă
ANGIA, soţia lui
MARIŢA, fiica lor
VICIA, JICA, MILISAV } funcţionari la pretură
TASA, conţopist
GIOCA, ajutor de spiţer
ALEXA JUNICI, agent secret
JUPÎN SPASOIE
JUPÎN MILADIN
IOSA, vardist

S-a petrecut pe vremea părinţilor noştri
într-un tîrguşor de la graniţă

ACTUL I

O încăpere mobilată ca într-un orășel de provincie. Mai multe uși laterale și o ușă în fundul camerei.

Scena 1

IEROTIE, ANGIA

IEROTIE *(se plimbă agitat de colo-colo, cu mîinile la spate, ținînd o scrisoare între degete).*
ANGIA *(vine din stînga):* Pentru ce m-ai chemat?
IEROTIE *(îi vîră scrisoarea sub nas):* Ia miroase și tu!
ANGIA: Tiii! ce frumos miroase!...
IEROTIE: A ce miroase?
ANGIA *(se gîndește o clipă, apoi își aduce aminte):* Stai!... Miroase a izmă...
IEROTIE: Ai ghicit!
ANGIA: Dar ce-i cu scrisoarea asta?
IEROTIE: Miroase a Gioca...
ANGIA: Care Gioca, omul lui Dumnezeu?!
IEROTIE: Cum se poate să nu știi? Gioca...
ANGIA: Spune, omule, lămurit despre ce e vorba, că nu te înțeleg...

IEROTIE : Mai bine să-mi spui tu mie dacă n-ai nici un Gioca în familie ! ?

ANGIA *(se gîndeşte puţin)* : N-am !

IEROTIE : Ei, n-ai... Tu n-oi fi avînd, dar are fiică-ta...

ANGIA : Ce tot îndrugi acolo ?...

IEROTIE : Eu nu, m-a ferit Dumnezeu, dar îndrugă el...

ANGIA : Cine, frate ?

IEROTIE : Ei, cine !... Gioca !

ANGIA : Iar începi ? ! Vorbeşte odată lămurit, omule, să înţeleg şi eu !

IEROTIE : Vrei sa înţelegi ? Poftim, citeşte asta şi ai să înţelegi ! *(Îi dă scrisoarea.)*

ANGIA *(citeşte)* : „Gioca."

IEROTIE : Ştim de la cine e scrisoarea. Citeşte-o de la început.

ANGIA *(citeşte de la capăt)* : „Mariţo, sufleţelul meu !"

IEROTIE : Aha, ia spune-mi : şi acum îţi mai miroase a mentă ?

ANGIA *(continuă)* : „Am primit dulcea ta misivă, pe care am sărutat-o de o sută de ori..."

IEROTIE : Mă mir că nu l-a sărutat şi pe factorul poştal, şi pe dirigintele poştei, şi...

ANGIA *(citeşte mai departe)* : „Mă voi conforma întocmai instrucţiunilor din această misivă..."

IEROTIE : Poftim, fiică-ta dă şi instrucţiuni !... Dacă o ţine-o tot aşa, te pomeneşti că mîine-poimîine începe să dea şi circulare ; sau, mai ştii, poate începe să ţină şi o condică de intrări şi ieşiri, cu număr de ordine... în toată regula...

ANGIA *(citeşte mai departe)* : „Aştept cu nerăbdare clipa fericită cînd voi depune..."

IEROTIE *(înfricoşat)* : Ce să depună, frate ?

ANGIA *(continuă)* : „...o sărutare pe buzele tale..."

IEROTIE : Mă mir că nu zice : să depun o ştampilă pe circulara ta...

ANGIA *(citeşte încheierea)* : „Al tău, pe veci credincios, Gioca." *(Rămîne încremenită.)*

IEROTIE : Gioca ! Chiar dumnealui ! Acuma cred că te-ai lămurit cine e Gioca...

ANGIA *(îşi face cruce)* : Vai, vai, vai şi iar vai ! Bătu-o-ar Dumnezeu, Doamne iartă-mă ! Am să-i retez degetele, să nu mai poată scrie în vecii vecilor o scrisoare...

IEROTIE : Asta s-o crezi tu ! Ar scri-o şi cu nasul... Numai să vrea, şi-o scrie şi cu nasul, s-o ştii de la mine !

ANGIA : Dar cum ai pus tu mîna pe scrisoarea asta ?

IEROTIE : A adus-o factorul...

ANGIA : Pentru fată ?

IEROTIE : Dar pentru cine ?

ANGIA : Şi i-ai deschis scrisoarea ?...

IEROTIE : După cum vezi !

ANGIA : Mai bine n-o deschideai... zău dacă nu era mai bine decît să-mi strici mie tot cheful... Acuma cum o să-i spun eu că i-ai deschis scrisoarea ?

IEROTIE : Ei, ştii că ai haz ? ! Parc-ar fi cine ştie ce lucrū mare ! Am deschis eu scrisorile unora mai ceva decît Gioca ăsta...

ANGIA : Păi tocmai d-aia ai rămas fără slujbă...

IEROTIE : Ei, şi ce dacă am rămas ? M-am tras frumuşel la o parte pînă s-au liniştit apele şi, slavă Domnului, uite că m-au primit iar...

ANGIA : Să zici bogdaproste... Da' tot mai bine e să nu deschizi scrisorile altora...

IEROTIE : Ehei, dacă aş putea să mă stăpînesc... Da' ce, crezi că eu vreau să le deschid ?... Aş, de unde ! Da'... nu ştiu cum... cînd văd o scrisoare, simt, aşa, ca nişte furnicături în palme... Ce să-i faci ? Dacă ai căpătat năravi, s-a isprăvit... Uite, unora li se scurg ochii după puii din bătătura vecinului... altora, după nevestele prietenilor... eu am damblaua scrisorilor străine... Zi-i patimă, şi pace ! Să vezi... ţin eu scrisoarea în mînă... o cîntăresc din ochi... da' nu ştiu ce scrie înăuntru ! Atunci mă ia aci cu cald, aci cu frig, şi nu ştiu ce n-aş da ca s-o pot citi !... Uite, aş da chiar şi trei porţii de orez cu lapte şi scorţişoară... şi tu ştii doar cît îmi place mie orezul cu lapte şi scorţişoară !... Azi-dimineaţă, să vezi, sosesc o grămadă de scrisori : de la minister, din district, de prin comune... Şi deodată mă gîdilă pe la nas o undă de parfum. „Scrisoare să miroase a parfum ? îmi zic eu. Scrisorile de la minister n-au nici un miros ; n-au miros nici cele de la district, cît despre scrisorile de prin comune... ce să mai vorbim !" Iau eu scrisoarea cu pricina, mă uit la ea, şi, cînd colo, ce să vezi ?... Adresantul : Domnişoara Maria Pantici... Aha ! îmi zic eu în sinea mea, care va să zică, aşa stau lucrurile ! O deschid, o duc iar la nas... ce mai tura-vura... miroase a Gioca... Asta-i !

ANGIA : Nu ştiu, zău, ce face şi statul ăsta ! Eu zic că fetele ar trebui să înveţe carte numai după ce se mărită...

IEROTIE : Şi nici atunci n-ar trebui !... La ce le foloseşte ?... Să citească în cartea de bucate cum se fac bezele şi colţunaşi ? Păi bărbatul, dacă are poftă de bezele, n-are decît să-i citească el nevesti-si din carte cum se fac...

ANGIA : Bine zici !

IEROTIE : Da' nu te-ai uitat şi tu să vezi de unde vine scrisoarea ?

ANGIA *(se uită)* : Din Procuplie...

IEROTIE : Nu ţi-am spus eu să nu trimiţi fata la mătuşă-sa ? Dar cine se mai înţelege cu tine cînd ţi-ai vîrît ceva în cap ? ! „Las-o, lasă fata, să se mai distreze şi ea !" Acuma descurcă-te cum oi şti... fata s-a distrat, acum e rîndul tău să te distrezi !

ANGIA *(după ce se gîndeşte puţin)* : Ia stai, Ierotie, poate c-o fi o partidă bună, mai ştii ?...

IEROTIE : Ce partidă bună ? !... Gioca, şi partidă bună ! Fugi de-aici ! Partidă bună e domnu Vicia, nu alde Gioca ăsta... Păi tu, dacă erai o mamă cu scaun la cap, trebuia să-i dai poveţe înţelepte, nu să-i cînţi în strună... Omul vrea s-o ia... Chiar zilele trecute mi-a zis iar : „Ehei, dacă ne-am înrudi noi, don căpitan, să ştii că am ajunge departe !"

ANGIA : Am dăscălit-o pînă n-am mai putut, dar dacă fata nu-l iubeşte...

IEROTIE : Parcă trebuie numaidecît să-l iubească ! ? Nici tu nu mă iubeai cînd te-ai măritat cu mine, şi acuma ce-ţi lipseşte ? Mai bine recunoaşte că nici ţie nu-ţi convine, şi de-aia n-ai mai stăruit...

ANGIA : Ei, da, recunosc !... Am tot tărăgănat lucrurile din pricina învinuirii care i s-a adus... Mi-am zis că e mai bine să se lămurească mai întîi lucrurile şi pe urmă s-o peţească...

IEROTIE : Ce învinuire, soro ? Ai mai văzut tu, la noi, vreun slujbaş care să se sinchisească de-o învinuire ? Păi ăsta e om cu cap, ştie ce face... Probe nu există... a ştiut el să le facă dispărute... şi dacă nu sînt probe, nu e nici vină... Nici mi-

Clubul cărţii digitale 2024

nistrul, că e ministru, şi nu-i poate face nimic... Dar hai să zicem că-l dă afară din slujbă... Crezi că-i pasă lui că-l dă afară ? Ehei, a strîns el bănişori frumoşi, n-avea tu grijă, poate trăi şi fără slujbă... Se odihneşte un an, doi... mai dă un ban cu împrumut la ţărani... aşteaptă pînă cade guvernul, şi cînd vine altul la putere îi dă nu numai slujbă, dar îl mai şi avansează pe deasupra !

ANGIA : Ce zici, Ierotie, o fi adevărat că omul ăsta are atîta bănet ?

IEROTIE : Are... cum să n-aibă ? ! Şi ce bănet ! Auzi tu ! Un funcţionar clasa a doua, care n-a venit în plasă decît de paisprezece luni, şi unde mai pui că era gol puşcă ! Dacă se pricepe omul, se pricepe, şi basta ! Uită-te la celălalt, la domnu Jica. Ăsta o să rămînă toată viaţa lui un sărăntoc. El zice bogdaproste dacă-i dai un chil, două de vin... Ăstălalt, însă, ferit-a sfîntul ! Nu se mînjeşte cu mărunţişuri... Să primească el lucruri spre vînzare... sau evaluare... ori vreo licitaţie ?... Nu ! Numai ce-l auzi : „Asta s-o facă domnul Jica !" El nu se uită decît la vînat barosan... Se pricepe în politică, şi cu asta, ce e drept, nu mori de foame... Dar ce bani scoate cu dinastia... Să te minunezi, nu alta !... Pentru el dinastia e curat vacă de muls... Şi mulge, frate, cu cap, nu glumă ! Ce-i al lui e-al lui : se pricepe ! Numai ce-l vezi că bagă la beci pe cîte-un chiabur şi zice : „A trăncănit împotriva dinastiei !" Şi îndată îi toarnă, uite-aşa, un morman de procese-verbale... Şapte, opt, doisprezece martori... pac ! cinci ani de puşcărie ! Pe urmă procesele-verbale se fac nevăzute, declaraţiile martorilor sună cu totul altfel decît la început

şi... omul pleacă slobod la casa lui... Ei, vezi, ăsta-i om gospodar, aşa ginere mai zic şi eu, nu un alde Gioca...

ANGIA : Păi dacă fata nu-l poate suferi... zice că seamănă cu un cocoş...

IEROTIE : Ehei, ogarul turcului a mîncat şi mere pădureţe ! Adică ce-ar vrea dumneaei ? Un făt-frumos ?... Şi eu cînd te-am luat pe tine semănam cu un cocoş, şi acuma ce-ţi lipseşte ?

Scena 2

DOMNUL VICIA, CEILALŢI

VICIA *(vine din birou cu o depeşă telegrafică în mînă)* : Bună ziua !

IEROTIE : A, dumneata erai, domnu Vicia... Vorbeam de lup, şi lupul era la uşă...

VICIA : A sosit o depeşă telegrafică şi...

IEROTIE : Din district ?

VICIA : Nu, de la minister.

IEROTIE *(devenind mai atent)* : De la minister ? Ce depeşă ?

VICIA : E cifrată.

IEROTIE : Cifrată ? Va să zică, secretă...

VICIA : Strict secretă !

IEROTIE : Uite ce e... Tu du-te, Angio... Lucrurile secrete nu sînt pentru femei...

ANGIA : Bine, mă duc, am înţeles ! *(Dă să plece.)*

IEROTIE : Iei şi scrisoarea ? *(O vede în mîna ei.)* Ştii ce ?... Dă-i una după ceafă şi spune-i că eu nu îngădui asta ! Să nu aştepte să vin eu să...

ANGIA *(iese)*.

Scena 3

IEROTIE, VICIA

IEROTIE : Şi zici că e cifrată ? O fi ceva important ?...

VICIA : Nu ştiu !

IEROTIE : Păi n-ai descifrat-o ?

VICIA : Ba da !

IEROTIE : Ei ? Ce zice ?

VICIA : Nu ştiu !

IEROTIE : Cum, adică, nu ştii ?

VICIA : Poftim ! Citiţi şi domnia-voastră... *(Îi dă depeşa.)*

IEROTIE *(e surprins de ceea ce citeşte. Întoarce hîrtia pe toate părţile, se uită la Vicia, apoi se căzneşte iar s-o citească) :* Ce-o mai fi şi asta ? !

VICIA : Habar n-am !

IEROTIE *(citeşte cu voce tare) :* „Peşte albastru"... da, „peşte albastru"... Doamne, apără şi fereşte ! *(Citeşte mai departe.)* „Peşte albastru, dinastia îndopată." *(Tresare.)* Ce înseamnă asta, domnu Vicia ? *(Citeşte mai departe.)* „Locomotiva, district, trt, trt, trt." *(Aruncă o privire spre Vicia şi continuă.)* „Zorile, patul armei, vlădică, felinar, şoldul cuscrei, tobă, ştampilă, pensia, popă !"... *(Se opreşte.)* Doamne, apără ! Ce-o mai fi însemnînd şi asta ? !

VICIA : Nu ştiu... nu înţeleg nimic... O jumătate de ceas m-au trecut toate sudorile pînă am descifrat-o...

IEROTIE *(se plimbă îngîndurat prin încăpere) :* Că nu înţelegi dumneata n-ar fi nimic... Dar uite că nici eu nu înţeleg... Nu pricep o iotă ! Hai să zicem că între „dinastie" şi „trt, trt, trt" ar fi o legătură, se mai înţelege ceva, ceva, acolo...

Ar putea să însemne bunăoară : „Săditi în sînul poporului stimă şi consideraţiune pentru dinastie !" Da' popa, sau peştele albastru, sau şoldul ăsta al cuscrei ce pot să însemne ?... *(Citeşte din nou pentru sine.)* Nu ştiu, zău, ce să zic... *(Se gîndeşte.)* N-o fi cumva... ceva spus pe ocolite ? Ai, ce zici ?... Te pomeneşti că o fi vorba de ceva foarte important ! ?

VICIA : Deh... şi eu parcă tot aşa aş zice...

IEROTIE : Să ştii că e ceva foarte important !... Că dacă era vorba de concedierea dumitale pentru substituirea testamentului ăluia fals... ştii dumneata... nu era nevoie de o depeşă cifrată...

VICIA : Bineînţeles ! Cum nu era nevoie nici dacă era vorba de pensionarea domniei-voastre... ştiţi... pentru afacerea cu împrumutul la Direcţia fondurilor... cînd aţi folosit ca gir o avere străină...

IEROTIE *(îşi muşcă limba) :* Da, sigur că nu era nevoie să fie cifrată... Să ştii că e ceva important ! Să nu fie cumva vreo mobilizare sau... mai ştiu eu ce poate să fie... Domnu Vicia, poate n-ai descifrat dumneata bine...

VICIA : Se poate ? Cuvînt cu cuvînt ! Am mirosit eu din capul locului că era ceva important şi am citit-o cu băgare de seamă...

IEROTIE *(se gîndeşte) :* „Peşte albastru !" Bine, fie şi „peşte albastru"... Dar de ce „dinastia îndopată" ? Dacă judecăm bine, domnu Vicia, asta miroase a lezmajestate... Trebuie să fie ceva greşit, nu se poate...

VICIA : Să aduc cifrul să vă convingeţi cu ochii domniei-voastre !

IEROTIE : Ai dezlegat cu cel de jos, vreau să zic cu cifrul general ?

VICIA : Da !
IEROTIE : Da' cu cel de sus, cu specialul, n-ai încercat ?
VICIA : Ia te uită, domle ! N-am încercat !
IEROTIE : Aici e clenciul, ăsta trebuie să fie, domnu Vicia ! Hai mai iute, ard de nerăbdare ! Hai în birou ! *(Ies prin ușa din dreapta.)*

Scena 4

ANGIA, MARIȚA

MARIȚA *(în încăperea din stînga se aude zgomot de vase sparte. Îndată după aceea apare Mariţa, foarte agitată.)*
ANGIA *(venind după ea)* : Pentru ce ai spart farfuria ?
MARIȚA : Ce-ai fi vrut să sparg dacă eram cu farfuria în mînă ?
ANGIA : Bine, bine, dar de ce s-o spargi ?
MARIȚA : Ţi-am spus o dată pentru totdeauna că nu mai vreau să aud de domnu Vicia al vostru, iar tu te ţii scai de capul meu ! De-acuma, gata ! Să nu zici că nu ţi-am spus ! Dacă mai scoţi un singur cuvîntel despre el, sparg tot ce-mi cade în mînă, să ştii ! Altfel nu pot s-o scot la capăt cu tine...
ANGIA : Doar e spre binele tău, ce Dumnezeu ? !...
MARIȚA : Nu vreau să ştiu ! Nu vreau să mai aud de el, şi pace ! Acuma te-ai convins : cum mi-ai pomenit de el, am şi spart ce-aveam în mînă...
ANGIA *(îşi face cruce)* : Doamne apără-ne, aş mai zice şi eu dacă ar fi om rău... Uite, chiar adineauri vorbeam cu taică-tău despre el... Are omul bani la chimir, te iubeşte... şi lui taică-tău i-a spus că te iubeşte...
MARIȚA *(înşfacă vaza cu flori de pe masă şi-o trînteşte de pămînt).*
ANGIA : Ai turbat, fato ? Ce ţi-e ?
MARIȚA : Ţi-am spus... să nu zici că nu ţi-am spus... de ce mă provoci ?
ANGIA : Ce ai astăzi ?
MARIȚA : Ce am ? Mă mai întrebi ce am ? Scrisoarea mi-ai deschis-o... poate ai şi citit-o în faţa tuturor... şi tu mă mai întrebi ce am...
ANGIA : Bine, atunci hai să stăm de vorbă omeneşte, despre...
MARIȚA *(pune mîna pe cana cu apă. Hotărîtă)* : Despre ce şi despre cine ?
ANGIA : Despre... Gioca !
MARIȚA *(pune cana la loc)* : Ce să vorbim despre el ?
ANGIA : Păi... de... să-mi spui şi mie cine e, ce e, cum e...
MARIȚA : Oricum ar fi, să ştii că pe el îl iubesc...
ANGIA : Ştiu, fato, dar nici aşa nu se poate...
MARIȚA : Ba bine că nu ! Pînă am împlinit nouăsprezece ani nici nu m-am gîndit la măritiş, m-am lăsat în seama voastră... După ce am împlinit nouăsprezece ani am început să mă gîndesc, şi pînă la douăzeci şi unu de ani v-am tot spus : „Măritaţi-mă !" Dar cînd am văzut că împlinesc douăzeci şi unu de ani, şi tot nu mi-aţi găsit un bărbat, mi-am zis : „Am să-mi găsesc eu singură !" Şi uite că l-am găsit !
ANGIA : Cum adică „l-am găsit" ?... Păi... că doar n-o fi... să zic...
MARIȚA : Ba este ! Află că m-am hotărît, dacă asta ai vrut să întrebi ! Dacă nu mă crezi, pot să-ţi

citesc ce i-am scris. *(Scoate din buzunarul şorţului o hîrtie.)* Nu, ăsta e răspunsul lui, pe care l-aţi deschis şi l-aţi citit... Am găsit !... Ascultă ! Ce scrie pînă aici nu te interesează... uite, să-ţi citesc de aici *(citeşte)*: „Ţi-am spus că tatăl meu..." *(Vorbeşte.)* Nici asta nu te interesează ! *(Citeşte.)* „Cît despre domnu Vicia, pentru care..." *(Vorbeşte.)* Nici asta nu te interesează ! *(Citeşte.)* „Nici ceilalţi din plasă..." Nici asta nu te interesează...

ANGIA : Atunci ce mă interesează ?

MARIŢA : Uite, de aici. *(Citeşte.)* „De aceea, dacă mă iubeşti cu adevărat, pregăteşte-te neîntîrziat de drum. Vii încoace, iar cînd ajungi, tragi de-a dreptul la hanul «Europa» şi nu te mai duci nicăieri. Urbea e mică şi ai da de bănuit. Rămîi în odaia de la han şi dă-mi de veste printr-un bileţel că ai sosit. Atunci, eu am să destăinuiesc totul părinţilor mei ; dacă-şi dau consimţămîntul, te chem ca să aranjăm lucrurile, dacă nu, atunci vin eu la tine la han, şi o să iasă un tămbălău cum nu s-a mai pomenit de cînd e lumea şi pămîntul ! Da' barem atunci nici tata, nici mama n-au să mai aibă încotro..." *(Se opreşte din citit.)* Mai departe nu te interesează ! Asta e tot, acuma ştii despre ce e vorba ! Iar el îmi răspunde : „Mă voi conforma întocmai instrucţiunilor din această misivă". Acuma cred că ai înţeles... Şi dacă aţi aflat cum stau lucrurile, o să vedeţi şi ce este de făcut...

ANGIA *(îşi face cruce)*: Vai, vai, fato... ce-am ajuns ! Să făgăduieşti tu omului că te duci la el, la han... Doamne sfinte, rău a ajuns tineretul de astăzi !

MARIŢA : E tot aşa cum a fost şi mai înainte...

ANGIA : Vai de mine, ţi-ai pierdut minţile ?... Da' cînd a mai fost ca acuma ?... S-a stricat lumea, toate s-au întors cu susul în jos, s-au schimbat...

MARIŢA : Ascultă-mă pe mine, nu s-a schimbat nimic... Numai locul s-a schimbat...

ANGIA : Ce loc ?

MARIŢA : Locul de întîlnire... Fetele de azi îşi dau întîlnire la han, iar pe vremea ta se întîlneau în pod...

ANGIA : Asta nu e adevărat ! Şi chiar aşa să fie, nu e tot aia !

MARIŢA : Adică de ce n-ar fi ? !

ANGIA : Pentru că e ruşine ca o fată să iasă din casă, iar podul e în casă...

MARIŢA : Asta-i bună !

ANGIA : Păi... spune şi tu... la han... să ajung eu să-mi văd fata la han cu un bărbat...

MARIŢA : N-ai decît să n-ajungi ! Dacă îl primiţi în casă, nu mai e nevoie să mă duc eu la han.

ANGIA : Păi cum să-l primim ?... Nu ştim nici cine e, nici ce e, nici...

MARIŢA : M-ai întrebat şi nu ţi-am spus ? N-ai decît să mă întrebi...

ANGIA *(îşi face cruce)*: Doamne sfinte ! Bine, hai să te întreb... Spune-mi, cine e Gioca ăsta ?

MARIŢA : Ajutor de spiţer.

ANGIA : Ajutor de spiţer ? Aha ! De aia mirosea a izmă scrisoarea lui !

MARIŢA : Aici ai nimerit-o ca nuca-n perete !...

ANGIA : Ei, a ce, a ne-ce, dar mirosea... Da' acu să te întreb şi eu : ştii tu ce e aia un ajutor de spiţer, te-ai gîndit din ce o să trăiţi ?

MARIŢA : Nu ne duce tu grija...

ANGIA : Dar cine să v-o ducă ? Că doar n-ai să mănînci izmă şi n-ai să te îmbraci în feşi de tifon...

MARIŢA : Asta e treaba noastră, a dumneavoastră e să vă hotărîţi mai repede, ca să nu fie pe urmă prea tîrziu. Ai auzit ce scrie în scrisoare ; să ştii că nu glumesc... Dacă nu azi, mîine soseşte negreşit, şi pe urmă... Bagă de seamă, poţi să-i spui şi tatii, că tot o să vuiască tot oraşul !

ANGIA : Cum să-i spun eu una ca asta ? Ce, ţi-a luat Dumnezeu minţile, fato ? N-aş îndrăzni...

MARIŢA : Dacă nu-i spui dumneata, am să-i spun eu...

ANGIA : Nu, mai bine să nu te amesteci ! Ai să-l înfurii şi o să fie şi mai rău... Lasă-mă pe mine, am să-i spun eu cu binişorul... aşa... pe ocolite... Să nu cumva să-i spui tu...

MARIŢA : Fă cum vrei, mie mi-e totuna...

Scena 5

IEROTIE, CEILALŢI

ANGIA *(îndată ce se iveşte Ierotie pe uşa din dreapta)* : Ascultă, Ierotie... aş vrea...

IEROTIE *(îşi duce un deget la gură)* : Pst !

MARIŢA *(hotărîtă)* : Ascultă, tată !

IEROTIE *(la fel ca adineauri)* : Pst ! E o chestie foarte importantă. Hai, duceţi-vă, am treabă aici...

ANGIA : Ierotie, trebuie să vorbesc cu tine... acuma... numaidecît... nu avem timp de pierdut...

IEROTIE : Şi statul are de vorbit cu mine, şi tot acuma, numaidecît ! Mai întîi statul şi pe urmă...

MARIŢA : Mie mi-e totuna, numai să nu vă pară rău la urmă ! *(Pleacă în camera din stînga.)*

ANGIA : Să ştii că e serios...

IEROTIE : Păi ce, cu statul e de glumit ?... Las', că te chem eu pe urmă, acuma du-te... te chem eu mai tîrziu... *(O împinge spre camera din stînga.)*

ANGIA *(plecînd)* : Să nu te căieşti, Ierotie... *(Pleacă.)*

Scena 6

IEROTIE, VICIA

IEROTIE *(la uşa pe care a venit)* : Vino-ncoa, domnu Vicia...

VICIA : Sînteţi singur ?

IEROTIE : Păi nu vezi ? Singur... Nu mai găseşti, domle, un locşor în toată casa, unde să poţi discuta ceva confidenţial ! La cancelarie, ce să mai vorbesc... ca la moară, nu alta ! Nici nu deschizi bine uşa, că a şi intrat cineva !... Da' aici cred că o să putem sta de vorbă în linişte... *(Se aşază.)* Ştii ce, domnu Vicia ? Fii bun şi mai citeşte-mi o dată depeşa aia telegrafică, însă rar, cuvînt cu cuvînt ! *(Pune mîna pîlnie la ureche, ca să audă mai bine.)*

VICIA *(se întoarce, să vadă dacă nu ascultă cineva)* : „Strict secret. Conform informaţii primite pînă prezent, după urmărire pas cu pas, s-a constatat că..."

IEROTIE : Aha ! Aha !

VICIA *(continuă)* : „...în plasa dumneavoastră se află în moment faţă individ suspect..."

IEROTIE : Bagă de seamă, domnu Vicia, „individ suspect..." *(continuă)* „...avînd asupra sa manifeste, hîrtii revoluţionare şi antimonarhice." *(I-o dă îndărăt.)* Citeşte mai departe !

VICIA *(citeşte)* : „...intenţie trece peste graniţă."

IEROTIE : Aha, aha ! Zi-i mai departe !

VICIA *(citeşte)* : „...semnalmente personale exacte individ necunoscute organelor stat. Stabilit este bărbat tînăr. Luaţi toate măsurile pentru a-l descoperi plasa dumneavoastră, confiscaţi manifestele şi hîrtiile şi-l expediaţi Belgrad sub pază puternică. Întăriţi paza frontieră pentru a-i împiedica trecerea dincolo, caz nevoie de ajutor, adresaţi, în numele meu, organe locale plasele vecine."

IEROTIE : Ai văzut, domnu Vicia ? Ce peşte albastru, ce şoldul cuscrei ? !... Aici e o chestie foarte importantă şi serioasă. Aud ? Dă-ncoa depeşa, domle... *(O pune în palmă şi o ţine de parcă ar vrea s-o cîntărească.)* Ce crezi dumneata, domnu Vicia, ce greutate să aibă depeşa asta ?

VICIA : De unde să ştiu eu ?...

IEROTIE : Să-ţi spun eu, domnu Vicia... Ca să-ţi dai seama de greutatea ei, trebuie să ştii mai întîi ce aduce ! Şi cam ce crezi dumneata, domnu Vicia, că aduce depeşa asta ?

VICIA *(dă din umeri)*.

IEROTIE : Să-ţi spun eu ce aduce, domnu Vicia... Aduce o avansare... Da ! Asta aduce : o avansare !

VICIA : Pentru domnia-voastră, don căpitan !

IEROTIE : Da' pentru cine credeai ? Ca să vorbim pe şleau, dumneata, don Vicia, nici nu ţii numaidecît să te avanseze, nu-i aşa ? Şi la ce ţi-ar trebui ?

VICIA : De... nu zic că mi-ar trebui, dar... ştiţi... aş vrea să mă aşez şi eu odată, să-mi înjghebez o gospodărie...

IEROTIE : Ştiu eu ce vrei să spui... Din partea asta să n-ai nici o grijă, domnu Vicia. Dacă isprăvim cu bine, ne-am aranjat amîndoi : eu o să fiu avansat ; iar dumneata o să ai o nevastă în casă.

VICIA : Aşa ziceţi domnia-voastră.... da' fata ce zice ?

IEROTIE : Fata o să se supună voinţei părinţilor... Da' întîi şi-ntîi să mă ajuţi să-l prind pe individ...

VICIA : Lăsaţi pe mine, că îi vin eu de hac...

IEROTIE : Bine, bine, dar cum ai să dai de el ? Ai ? Poţi să-mi spui cum ai să dai de el ?

VICIA : Păi... eu ziceam că... pe baza depeşei, să-l umflu pe jupîn Spasoie Giurici...

IEROTIE : Să-l umfli pe jupîn Spasoie Giurici ? Asta vine taman ca-n proverbul „unde dai şi unde crapă" ! Ce-am vorbit noi şi ce-ai înţeles dumneata, domnu Vicia ? Păi jupîn Spasoie e om cinstit, paşnic, negustor cu stare, pot pentru ca să zic, cel mai bogat...

VICIA : Tocmai de-aia...

IEROTIE : Cum adică ? Nu pricep...

VICIA : Păi nu i-ar strica... nu i-ar strica de loc... Stă frumuşel două-trei zile la başcă şi pe urmă îi dăm drumul acasă.

IEROTIE : Ştiu eu că pe urmă îi dai drumul, dar nu se poate, frate... Ce nu merge nu merge... Şi de unde ai mai scornit-o şi p-asta : jupîn Spasoie „individ suspect" ? Nu vezi ce scrie colea ? „Bărbat tînăr"... Păi jupîn Spasoie are la şaizeci de ani... Da' hai să zicem că-l umfli... Bine ! Da' manifestele revoluţionare şi antimonarhice de unde le scoţi ? Aud ? Poţi să răscoleşti mult şi bine prin hîrţoagele lui jupîn Spasoie... Ce-ai

să găseşti ? O chitanţă de la dumneata... alta de la mine... da' ce, astea sînt hîrtii cu bucluc ?...

VICIA *(se împotriveşte)* : Da, sînt...

IEROTIE : Da, or fi, dar numai pentru dumneata sau pentru mine, fiindcă nici dumneata n-ai de gînd să-i plăteşti şi, drept să-ţi spun, nici eu... Las', că jupoaie el destul norodul... Da' noi sîntem statul, noi sîntem chemaţi să apărăm norodul de un căpcăun ca el... Şi cum am putea noi să-l apărăm decît ciupind cîte puţin de la jupîn Spasoie ? Aşa că, vezi, domnu Vicia, chiar dacă or fi ele cu bucluc chitanţele noastre, da' antimonarhice nu sînt... Cum să le trimiţi domnului ministru în loc de manifeste antimonarhice ? Nu se poate !... Ascultă ce-ţi spun eu, domnu Vicia. Aici e bucluc mare... De treaba asta atîrnă salvarea ţării... Să nu ne pripim... Să chibzuim bine... Toţi oamenii noştri sînt prezenţi ?

VICIA : Toţi, afară de domnu Jica ; dumnealui a plecat prin plasă în interes de serviciu...

IEROTIE : În plasă ? !... Ce caută în plasă ?...

VICIA : N-a plecat... da' vorba vine... Ştiţi... ieri s-a îmbătat criţă... Şi-ai noştri, de... s-au înţeles între ei ca atunci cînd cineva se îmbată şi nu vine la slujbă o zi întreagă, să spună că e plecat în interes de serviciu.

IEROTIE : Hm... dumnealui pleacă cam des în interes de serviciu... Înţeleg să se îmbete cînd e vreo licitaţie mai mare, sau cînd se duce să evalueze averea cuiva care vrea să o ipotecheze, sau la de-alde astea... Da' dumnealui, de la o vreme încoace, a început să se îmbete pentru orice fleac... Dă unuia un certificat de vînzare fals — se îmbată... Sileşte pe altul să plătească o datorie pe care omul n-o recunoaşte — iar se îmbată... Păi nici aşa nu merge, pentru orice fleac... Statul pierde, şi trebuie să mai ţii şi de el seamă din cînd în cînd...

VICIA : Trebuie ! Aşa e !

IEROTIE : Trimite-l pe Iosa, jandarmul, cu un ulcior de zeamă de varză — are ăsta o zeamă de varză straşnică ! — şi după ce s-o trezi să vină încoace. Dar unde sînt ceilalţi ?

VICIA : Ceilalţi sînt aici.

IEROTIE : Cum soseşte domnu Jica, să vină cu toţii încoace. Dincolo, în cancelarie, nu pot discuta lucruri confidenţiale ! Conţopiştii ăştia trag toţi cu urechea la uşă, şi, cît ai bate din palme, te trezeşti că tot tîrgul cunoaşte secretul oricărui cifru... Şi dacă nu i-aş fi sfătuit să se lase de năravul ăsta... Degeaba, ţi-ai găsit cine să mă asculte... Acu du-te, domnu Vicia, şi, cum soseşte domnu Jica, veniţi cu toţii aici, să discutăm şi să ne sfătuim, că e bucluc mare...

VICIA : Don căpitan, eu aş zice să-l trimitem pe Alexa, omul nostru, să dea o raită prin tîrg...

IEROTIE : Eu nu cred că individul se află în tîrg ; cu siguranţă că stă ascuns pe undeva prin plasă... Da' las' să se ducă... Şi să nu lase vreun ungher necercetat... Să intre prin toate cîrciumile... Să se ducă şi la Cata, o ştii... aia de lîngă fîntîna de sus, care închiriază camere la holtei... Să se ducă şi la jupîn Ioţa ăl mic — l-am cam mirosit eu că ţine cu nihiliştii... Te pomeneşti că-l ascunde chiar el...

VICIA : Ăsta e croitorul de dame ?

IEROTIE : Da, el. A, nu ştii... Odată... mai demult... a fost pe-aici ca să-mi ceară să-i plătesc o datorie mai veche, şi, cînd l-am dat pe uşă afară, nu zici că a sărit cu gura împotriva autorităţii ! ?

Atunci am văzut eu ce hram poartă dumnealui... Să se ducă Alexa şi pe la el !

VICIA : Nici o grijă, se pricepe Alexa... *(Pleacă.)*

IEROTIE *(îl conduce)* : Atunci du-te degrabă, domnu Vicia !

Scena 7

IEROTIE, singur

IEROTIE : Hm... „Peşte albastru"... Da... peşte albastru... numai că peştele ăsta trebuie pescuit... Dacă eşti iscusit, pui momeală în cîrlig, laşi binişor undiţa în apă, şi aştepţi liniştit... taci chitic, nici nu sufli măcar... şi deodată vezi pluta mişcînd, iar tu, haţ !... Undiţa sare în sus, şi în cîrlig — ce să vezi ? — avansarea ! Avansarea ! La alegerile trecute mi-a scăpat printre degete, da' acuma nu-mi mai scapă ea pentru nimic în lume ! Arestez jumătate din plasă dacă nu se poate altfel... Pe urmă iau sita şi încep să cern... Ce e curat trece, dar ce e suspect rămîne, şi atunci să vezi cum o să se mai zbată ca peştele în plasă !... Pe urmă vin eu şi încep să aleg... *(Se face că scoate pe cineva din sită.)* „Hai, porumbelule, cu tine începem !" Îl strîng cu uşa, el începe să behăie ca un ţap... Trebuie să recunoască, n-are încotro... „Ei, tu eşti individul suspect ?" „Eu, domnule, mai încape vorbă ?" „Aşa te vreau, porumbelule !" Şi numaidecît dau fuga la telegraf. *(Se face că bate la telegraf.)* „Domnului Ministru al Ministerului Afacerilor Interne. În mîinile mele individu suspect căutat domnia-voastră, în mîinile domnieivoastre avansare căutată de mine. Rog schimb urgenţă !" Aşa lucrează Ierotie !

Scena 8

IEROTIE, MARIŢA

MARIŢA *(vine de alături)* : Eşti singur, tată ?

IEROTIE : Nu sînt...

MARIŢA *(se uită în jur)* : Nu văd pe nimeni.

IEROTIE : Tu n-auzi că nu sînt singur ? ! Sînt cu... gîndurile... asta... am treburi foarte importante...

MARIŢA : Nu ştiu ce treburi vei fi avînd, dar ştiu că trebuie să-ţi vorbesc, şi asta chiar acuma, pe loc...

IEROTIE : Nu pot... n-am timp...

MARIŢA : Dacă nu stăm de vorbă astăzi, mîine o să fie prea tîrziu... Ascultă-mă, ca să nu te căieşti...

IEROTIE : Bine... fie... dă-i drumul... da' scurt, scurt de tot ! Spune numele, pronumele, vîrsta, locul naşterii, dacă ai fost condamnată vreodată, pentru ce, şi pe urmă treci de-a dreptul la declaraţie...

MARIŢA : Ascultă, tată... Dumneata ştii că eu nu mai sînt aşa de tînără şi că este obligaţia dumneavoastră, a părinţilor, să vă îngrijiţi de viitorul meu...

IEROTIE *(n-o ascultă, preocupat de gîndurile sale)* : Trebuie să trimitem jandarmii prin plasă... Oare cîţi jandarmi călare avem ? *(Numără pe degete.)*

MARIŢA : Pînă acum am tot aşteptat să vă îndepliniţi această datorie...

IEROTIE *(pentru sine)* : Trebuie să trimitem ordin primarilor...

MARIŢA : Văd că dumneata nici nu mă asculţi !

IEROTIE : Nu te ascult !... Tu nu vezi că n-am timp să te ascult ?

MARIŢA : Bine, tată... Pe urmă ai să ai timp berechet să te căieşti !

IEROTIE : Ştii ce ? Du-te la maică-ta şi spune-i ei ce ai de spus, că eu... vezi şi tu că nu mai ştiu unde mi-e capul de atîtea griji... Individ suspect... manifeste antidinastice... peşte albastru... avansare... jandarmi... zeamă de varză pentru domnu Jica... pe urmă felinar... apoi popă, avansare... ordin pentru primari... toate se învîrtesc ca o morişcă în capul meu.. Lasă-mă-n pace, lasă-mă, sau... uite, n-ai decît să rămîi tu aici că plec eu... *(Pleacă prin dreapta.)*

Scena 9

MARIŢA, apoi IOSA

MARIŢA *(singură)* : A, nu mai rabd !... *(Ia de pe masă farfuria pe care stătuse mai înainte vaza cu flori.)* Am să încep să sparg toate din casă, doar-doar s-or sătura ! Înainte, cînd spărgeam cîte ceva din greşeală, amîndoi mă dojeneau : „Spargi toate, parc-ai fi amorezată !“ Ei bine, fiindcă acuma sînt amorezată de-adevărat, am să sparg tot ce mi-o cădea în mînă ! *(Izbeşte farfuria de podea.)*

IOSA *(vine prin uşa din fund)* : Apăi... adineauri veni un băieţaş şi zise către mine : „Nene, nu ştii unde-l pot găsi pe nea Iosa, jandarmul ?“ „Eu sînt Iosa, jandarmul“, zic. „Na scrisoarea asta“, zice. „Dă-o-ncoa“, zic. Zice : „S-o dai domnişoarei în mînă“. Zic...

MARIŢA *(îi smulge scrisoarea din mînă)* : Bine, bine, am înţeles !

IOSA : Pe urmă, zice...

MARIŢA : Bine, am auzit ! *(Deschide înfrigurată scrisoarea şi citeşte semnătura.)* „Gioca“ ! *(Cu voce tare.)* Îţi mulţumesc, Iosa !

IOSA : Iar eu zic...

MARIŢA : Bine, am auzit... Acuma du-te, Iosa !

IOSA : Mă duc, mă duc...

Scena 10

MARIŢA, pe urmă ANGIA

MARIŢA *(în culmea fericirii)* : Gioca, scumpul, dragul meu Gioca !... Doamne, cît sînt de emoţionată ! *(Citeşte.)* „Am sosit şi mă aflu la hanul «Europa», camera numărul 4 ; nu voi ieşi din casă pînă nu-mi vei spune tu. Ca să nu mă dau de gol, nici n-am vrut să-i spun hangiului cum mă cheamă. După cum vezi, am făcut aşa cum ai dorit tu. Te îmbrăţişează, al tău, Gioca.“

ANGIA *(vine din stînga şi, cînd dă cu ochii de cioburile farfuriei, se opreşte în uşă)* : Mara, ai stat de vorbă cu taică-tău despre măritişul tău...

MARIŢA : Cine ţi-a spus ?

ANGIA : Păi... cioburile astea...

MARIŢA : Mamă, scumpa mea mămică, vino să te sărut ! *(O sărută.)*

ANGIA *(surprinsă)* : Să mă săruţi ? Ce-i cu tine, fata mea ?

MARIŢA : Un singur cuvînt să-ţi spun, şi ai să-nţelegi tot !

ANGIA : Un singur cuvînt ? !...

MARIŢA : Gioca !
ANGIA : Ei, şi ce ? !
MARIŢA : Nu ţi-am spus ? Gioca ! *(Se repede, fericită, în camera din care a venit Angia.)*
ANGIA *(se uită lung în urma ei şi-şi face cruce).*

Scena 11

IEROTIE, ANGIA

IEROTIE *(vine din cancelarie)* : Angia, pleacă de-aici, închide bine uşa şi bagă de seamă să nu tragă cineva cu urechea...
ANGIA : Ce te-a apucat azi ?
IEROTIE : Nu mă-ntreba, chestie importantă ! I-am chemat pe toţi aici, ca să ne sfătuim...
ANGIA : Aici ? Atunci de ce mai ai cancelarie ?
IEROTIE : Acolo nu se poate... Cum scoţi un cuvînt, află tot tîrgul. Aici sînt mai sigur. Uite-i că vin, închide bine uşa...
ANGIA : Bine ! *(Iese şi închide uşa după ea.)*

Scena 12

IEROTIE, funcţionarii preturii

IEROTIE *(la cealaltă uşă)* : Poftim, intraţi... *(Intră Vicia, Jica, Milisav şi Tasa. Vicia e uscăţiv, cu nişte picioare lungi, poartă un veston prea strîmt şi prea scurt pentru el, pantaloni strîmţi de călărie, cizme cu pinteni. Are mustaţa tunsă scurt, iar pe frunte îi atîrnă un moţ de păr. Jica e mic şi îndesat, cu un cap mare, zbîrlit, ochi bulbucaţi şi buze groase. Pe el spînzură*

nişte haine jerpelite şi jegoase. De sub jileteca scurtă i se vede cămaşa. Pantalonii întinşi îi sînt prinşi cu elastic trecut pe sub talpa pantofilor. Tasa e mic de statură, adus de spate, chel şi cu mustaţă căruntă. E îmbrăcat într-o redingotă lungă, uzată, iar în picioare are nişte pantofi cu tocurile scîlciate, plini de noroi uscat. Ierotie îi cîntăreşte întîi, pe toţi, din ochi, pe urmă începe cu glas solemn.) Domnilor, e bucluc mare... Trebuie ca noi toţi... *(Privirea i se opreşte asupra lui Jica.)* Cum te simţi, domnu Jica ?
JICA *(i se împleticeşte limba)* : La-la-la da-da-torie !
IEROTIE : Aşa, aşa şi trebuie ! Cu toţii trebuie să fim la datorie, fiindcă e bucluc mare... Chestia e, ca să zic aşa, da, domnilor, care va să zică, ne-am adunat aici... sau, mai bine zis, v-am chemat, domnilor... Domnu Vicia, ce te uiţi aşa, frate, în ochii omului, de parcă ai avea să-i spui cine ştie ce ?... Cel mai iscusit orator să fii, şi tot ai începe să te bîlbîi...
VICIA : Vream să vă spun...
IEROTIE : Ce ?
VICIA : L-am trimis pe Alexa...
IEROTIE : Aşa, bine ai făcut ! Care va să zică... ce ziceam ?... *(Îşi aduce aminte.)* Aha, da ! Vino-ncoa, Tasa... Ia citeşte depeşa asta ! *(I-o dă.)* Domnilor, vă atrag atenţiunea că depeşa e confidenţială, trimisă de domnul ministru al Ministerului Afacerilor Interne în persoană... Citeşte !
TASA : „Peşte albastru, dinastia îndopată..."
IEROTIE *(tresare şi-i smulge depeşa din mînă)* : Nu e asta, cine ţi-a dat-o pe-asta ? Bine, domnu Vicia, parcă ne-a fost vorba să distrugi hîrtia asta... *(O vîră în buzunar şi scoate din celălalt*

buzunar altă hîrtie, pe care i-o dă lui Tasa.) Citeşte-o pe asta...

TASA *(citeşte)*: „Strict secret"...

IEROTIE: Aţi auzit, domnilor, „strict secret"... Tasa, dacă aud cumva că de aici te-ai dus în tîrg şi ai scăpat o vorbă despre ce-ai citit, ţi-o spun aici, în faţa tuturor, că am să-ţi rup picioarele...

TASA: A! Se poate, don căpitan?!...

IEROTIE: Mai slăbeşte-mă cu „a, don căpitan"! Aşa cum te cunosc, eşti în stare să divulgi orice secret de stat pentru un ţoi de ţuică... Să ştii că asta nu e bine... Pînă şi o femeie de rînd ştie să păstreze un secret, şi o ţară să nu fie în stare să-şi păstreze secretele? Şi încă din pricina unui ţoi de ţuică? Eu n-am dezvăluit nici nevesti-mi secretul ăsta, şi tu să-l spui în tîrg? Dacă te mănîncă limba, pune mîna pe o perie de pantofi şi scarpin-o, nu să trăncăneşti pe socoteala statului... Ai înţeles?

TASA: Înţeles!

IEROTIE: Aici sînt numai persoane onorabile, oameni ai statului... Cum vezi, îţi fac onoarea să te poftesc alături de aceste persoane... Şi ştii de ce? Pentru că lucrezi aici de treizeci de ani şi eşti om în vîrstă! Să nu aud cumva... Haide, citeşte mai departe!

TASA *(citeşte)*: „Conform informaţii primite pînă în prezent, după o urmărire pas cu pas, constatat că în plasa dumneavoastră se află în moment faţă individ suspect, avînd asupra sa manifeste hîrtii revoluţionare şi antimonarhice, intenţie trece peste graniţă. Semnalmente personale exacte individ necunoscute organelor stat. Stabilit este bărbat tînăr. Luaţi toate măsurile pentru a-l descoperi plasa dumneavoastră, confiscaţi manifestele şi hîrtiile şi-l expediaţi

Belgrad pază puternică. Întăriţi paza frontieră pentru a-i împiedica trecerea dincolo, caz nevoie ajutor, adresaţi, în numele meu, organe locale plasele vecine."

IEROTIE *(se plimbă cu importanţă în timpul citirii)*: Aţi auzit?... Aţi auzit, domnilor? E buclucul dracului, domnilor... De noi atîrnă salvarea ţării, în clipa asta asupra noastră sînt aţintiţi ochii statului şi ai dinastiei... *(Tăcere mormîntală. Se uită un răstimp la cei prezenţi, apoi îşi reia plimbarea, gînditor. După o vreme continuă.)* Treaba asta nu e simplă de loc şi trebuie să chibzuim bine cum să-i venim ţării în ajutor. De data asta nu mai e vorba de un tîlhar, acolo, ca să pornim buluc cu toţii, să ne oprim drept la primarul satului cu pricina, acolo... să luăm cina, iar a doua zi, la prînz, să-l lăsăm pe domnul Jica să doarmă în pace, în timp ce noi ne ducem să luăm prînzul în alt sat, la alt primar, şi pe urmă să ne întoarcem şi să trimitem la Belgrad o depeşă telegrafică: „După urmărire îndîrjită, tîlhar cutare şi cutare a fugit plasa vecină frica poterei şi organe locale!" Asta e una, acum însă e vorba de un individ suspect! Păi ştiţi voi ce înseamnă un individ suspect? Ia să-mi spui tu, Tasa, ce este un individ suspect? *(Tasa dă din umeri şi se uită nedumerit la persoanele „onorabile".)* Nu ştii... se putea să ştii?! Păi un individ suspect e în primul rînd un individ fără semnalmente personale şi în al doilea rînd e un individ greu de găsit, pe carele interesele statului îţi cer să-l scoţi din pămînt, din iarbă verde. Ei, acuma să-mi spuneţi voi mie, cum să-ţi dai seama, dintre atîţia oameni, care e suspect? Uite, domnu Jica, bunăoară, e individ suspect? *(Jica dă*

semne de împotrivire.) Nu e ! Sau domnu Tasa ? *(Tasa rîde cu îngăduinţă.)* Uitaţi-vă bine la el şi spuneţi-mi, rogu-vă, dacă aduce a individ suspect. Asta e, domnilor, taman ca atunci cînd se adună de sărbători zece, douăzeci, treizeci de femei ; ghiceşte, dacă poţi, care dintre ele nu e femeie cinstită. Nu poţi ghici nici care e cinstită, darmite care nu e ! *(Pauză. Se plimbă.)* Acuma să-mi spuneţi domniile-voastre mie, cum credeţi că ar trebui să pornim la acţiune într-o împrejurare ca asta ? Ce crezi, de pildă, dumneata, domnu Jica ?

JICA *(somnoros cum era şi făcînd eforturi disperate să n-adoarmă, n-a urmărit discursul căpitanului)* : Eu ? Eu nu cred nimic !

IEROTIE : Cum nu crezi nimic ?

JICA : Păi... M-a tras curentul... şi pe mine cînd mă trage curentul nu mai sînt în stare să mă mai gîndesc la ceva...

IEROTIE : Cam des te trage pe dumneata curentul, şi asta nu e bine, ar trebui să te cauţi, ar trebui să te duci la băi, la băi de pucioasă... Ştii, băile alea care put a ouă clocite...

JICA : Ştiu !

IEROTIE : Eu m-am gîndit, domnilor, că în primul rînd ar trebui să dăm un ordin către primari. Ordinul ai să-l scrii dumneata, domnu Milisav...

MILISAV : Sever ?

IEROTIE : Se-nţelege ! Şi închei cu formula ştiută : „Pentru orice neglijenţă în această acţiune, va răspunde primarul personal". Ei ştiu că încheierea asta înseamnă douăzeci şi cinci la başcă, fără martori. Va să zică, ne-am înţeles, domnu Milisav ? Da' ştii, le scrii toate în aşa chip, ca primarii să-şi pipăie turul nădragilor după ce

citesc ordinul dumitale... Pe urmă, domnu Jica o să trimită jandarmeria călare prin plasă...

JICA : Se trimite !

IEROTIE : Da' să nu se-ncurce... să cutreiere toată plasa, să nu lase nici o pădurice, nici o stînă, nici o moară de vînt necercetată... Să se mai dezmorţească niţeluş şi jandarmeria călare, că tot nu face altceva decît să umble teleleu prin sate, ca să adune ouă pentru slujbaşi. A, n-aveţi idee cîte parale cîştigă ăştia cu tot felul de învîrteli... cu contrabandă... odată şi odată trebuie să se achite şi ei de datoria ce-o au faţă de stat...

MILISAV : Aşa e !

IEROTIE : Acuma... ia să vedem ce avem de făcut fiecare... Va să zică dumneata, domnu Milisav, ai să scrii ordinul... bun... Dumneata, domnu Vicia, ai să vezi ce se întîmplă în tîrg — bun şi asta ! Dumneata, domnu Jica, ai să... *(îl vede moţăind)* dormi !

JICA : Da !

IEROTIE : Tu, Tasa, ai să copiezi ordinul. Bun... Da' cine se duce prin plasă ? Cineva trebuie să se ducă !

JICA *(mormăie ceva).*

IEROTIE : Ai spus ceva, domnu Jica ?

JICA : Păi eu ziceam că... să se ducă cucoana lui don căpitan prin plasă...

IEROTIE : Ce vorbeşti ? ! Cum o să se ducă ea în interes de serviciu ?

JICA : De dumneaei se tem ca de dracu toţi primarii...

IEROTIE : A, de severă... e severă, recunosc, dar asta nu se poate ! Eu nu pot... trebuie să fiu aici, în orice clipă poate sosi altă depeşă de la domnul ministru, aşa că trebuie să rămîn aici... Nu ră-

Clubul cărţii digitale 2024

mîne decît domnu Jica... Ce-ar fi dacă te-ai dezmetici şi dumneata odată ? În aceste momente, cînd ţara cere de la fiecare să fie treaz la datorie...

JICA : Păi eu aş putea... numai...

IEROTIE : Numai că ai să adormi în cea dintîi casă — ba, ce zic ? — în cea dintîi odaie căreia ai să-i păşeşti pragul, şi cine ştie cînd te-oi trezi... Pe cînd aici, în oraş, la nevoie, te trezim noi... Va să zică, n-avem încotro... Să termine domnu Milisav mai iute ordinul ăla şi să se ducă el în plasă !

JICA : Aşa e !

Scena 13

IOSA, CEILALŢI

IOSA *(aduce o carte de vizită şi o dă lui Vicia).*

IEROTIE : Cine e ?

VICIA : Alexa.

IEROTIE : Bre, bre, eu n-am cărţi de vizită, da' Alexa are...

VICIA : Păi de, a fost şi el cineva : jandarm la Belgrad, stătea de strajă în faţa uşii ministerului...

IEROTIE : Dă-o-ncoa, s-o văd şi eu ! *(O ia şi citeşte.)* „Alexa Junici, agent secret". *(Vorbeşte.)* Ce, e nebun ? Cum să spui, aşa, la toată lumea, că eşti agent secret ?

VICIA : El zice că atîta vreme cît şi-a ascuns îndeletnicirea n-a putut afla nimic de la nimeni, da' acuma vin oamenii singuri la el şi se pîrăsc unii pe alţii...

IEROTIE *(către Iosa)* : Unde e ?

TASA : Aşteaptă afară.

VICIA : A dat o raită prin tîrg şi se vede că a dat de vreo urmă, de vreme ce s-a întors aşa de iute...

IEROTIE *(zbiară la Iosa)* : Ce mai aştepţi, dobitocule, zi-i să vie-ncoace !

IOSA *(Iese).*

IEROTIE : Şi dumneata, domle Vicia, în loc să-l chemi încoace numaidecît, te încurci în explicaţii : că a fost jandarm la Belgrad, că şi-a tipărit cărţi de vizită !... Uite, aşa trece timpul şi se pierd clipe preţioase, de care are atîta nevoie patria !...

Scena 14

ALEXA, CEILALŢI

IEROTIE, VICIA, MILISAV *(în acelaşi timp, cînd intră Alexa)* : Ei ?

ALEXA *(confidenţial)* : E aici !

IEROTIE *(îngrozit de această teribilă veste)* : Individul ?

ALEXA : Chiar ăla pe care-l căutăm !

TOŢI *(în afară de Jica)* : Aaaa ! ! !

IEROTIE : Chiar... individul suspect ?

ALEXA : Ăla pe care-l căutăm ! *(Toţi se strîng grămadă în jurul lui.)*

IEROTIE *(îl imită)* : „Ăla pe care-l căutăm, ăla pe care-l căutăm"... Ei, drăcie... şi tu nu te pricepi să ne spui nimic altceva în aceste clipe solemne ?...

ALEXA : Păi dacă asta e tot, ce să vă mai spun ?

IEROTIE : Unde se află ?

ALEXA : La hanul „Europa"... Azi-dimineaţă a sosit...

IEROTIE : Azi-dimineaţă ? Apoi, dacă-i aşa... ai ?... Ce-am vrut să spun ? Ia, te rog să mi le înşiri toate, pe rînd, cu socoteală, nu aşa : „azi-dimineaţă a sosit“. Care va să zică, întîi şi întîi... *(Se încurcă.)* Domle Vicia, nu ştii ce-am vrut să-l întreb în primul rînd ?...

VICIA : Cînd a sosit.

IEROTIE : Aşa e ! Asta te-am întrebat ! Adică stai ! Tasa, ia mai citeşte o dată depeşa aia...

TASA *(citeşte)* : „Conform informaţii primite pînă prezent, după urmărire pas cu pas...“

IEROTIE : Sari peste asta ! De aici, citeşte de aici !

TASA *(citeşte)* : „Semnalmente personale exacte individ, necunoscute organelor stat. Stabilit este bărbat tînăr...“

IEROTIE : Stai ! Va să zică, îi cunoşti semnalmentele personale ?

ALEXA : Nu i le cunosc...

IEROTIE : La o adică nici nu e nevoie, că nici organele de stat nu i le cunosc. E tînăr ?

ALEXA : Este !

IEROTIE : Tînăr ? Eşti sigur că e tînăr ?

ALEXA : Da, e tînăr !

IEROTIE : Bine, zi-i mai departe... *(Către ceilalţi.)* Întrebaţi-l şi voi ceva... acuma nu-mi mai vine nimic în minte ce să-l mai întreb...

VICIA *(către Alexa)* : Ce ţi-a dat de bănuit la tînărul ăsta ?

IEROTIE : Aşa e, ce ţi-a dat de bănuit ?

MILISAV : Ai vorbit cu el ?

IEROTIE : Aşa e, ai vorbit cu el ?

ALEXA : Ştiţi ce ? Mai bine să vi le spun pe toate, pe rînd, cum s-au petrecut...

IEROTIE : Aşa, frate ! Se înţelege că trebuie să ni le spui pe toate, pe rînd... Nici nu ştiu de ce

l-aţi încolţit cu tot felul de întrebări, ca să-l zăpăciţi...

ALEXA : Va să zică, azi-dimineaţă mă trezesc devreme... Nu ştiu cît era ceasul, fiindcă ceasul meu e stricat, da' să tot fi fost ceva mai mult, da' mai mult de şase n-a fost... Cum vă spui, mă trezesc eu şi simt că în măruntaiele mele nu e bine... Am mîncat mai zilele trecute nişte spanac cu carne de berbec, şi de atunci tot scîrţîie... Aveam nişte colici... ce să vă mai spun... mă scuturau de cîteva ori pe noapte... Atunci, ce mi-am zis eu ? Ia să beau nişte tescovină de-aia bătrînă, în care am pus un fir de busuioc...

IEROTIE : Ho, opreşte-te ! Ce-o iei aşa de departe ? Păi pînă isprăveşti tu de povestit... individul poate să-şi ia de o mie de ori tălpăşiţa... Dă-i drumu mai iute, mai iute !

VICIA : Scurt, scurt !

MILISAV : Ca la interogator...

IEROTIE : Aşa, aşa, să spui toate ca la interogator...

ALEXA *(începe să-i turuie gura ca unui şcolar care a învăţat lecţia pe dinafară)* : Mă cheamă Alexa Junici, sînt de profesie agent secret, am patruzeci de ani, n-am fost judecat, nici condamnat, nu am legături de rudenie cu acuzatul...

IEROTIE *(îi astupă gura cu palma)* : Stai, frate ! Ăsta e nebun, da', ştii, nebun pentru o plasă întreagă !...

VICIA : Începe de cînd te-am trimis cu să dai o raită prin tîrg...

IEROTIE : De-acolo, de-acolo !...

ALEXA : A, dacă e de-acolo, atunci merge iute ! Care va să zică... aşa cum mi-a ordonat domnu Vicia, dau să trec mai întîi pe la toate hanurile...

VICIA : Care toate, că nu e decît unul singur în tot tîrgul...
IEROTIE : Nu-l întrerupeţi !
ALEXA : Asta ziceam şi eu... dacă e unul singur în tîrg, intru mai întîi acolo, adică la „Europa"... Cum intru, îl şi iau la întrebări pe jupîn, dacă a avut muşterii în ultimele două-trei zile... La asta el îmi răspunde că de trei săptămîni nu i-a trecut pragul nici un muşteriu...
IEROTIE : Cred şi eu, ce dracu să caute aici ? !
ALEXA : Pe urmă... na ! am uitat unde am ajuns...
IEROTIE : Poftim ! Nu v-am spus să nu-l întrerupeţi ? Ai ajuns acolo cînd jupînul îţi spunea că de trei săptămîni nu i-a călcat pragul nici un muşteriu...
ALEXA : Aşa e ! Pe urmă dau să plec, cînd numai ce-l văd că-şi aduce aminte de ceva şi zice : „Stai ! Azi-dimineaţă"...
IEROTIE : Aha, aha !...
ALEXA : Zice : „Azi-dimineaţă a sosit unul..."
IEROTIE : Care va să zică, azi-dimineaţă, domnilor ! Luaţi aminte... azi-dimineaţă...
ALEXA : Întreb pe jupîn cum îl cheamă. El zice că nu ştie ! Muşteriul n-a vrut să-şi spună numele cînd l-a întrebat...
IEROTIE : Aşa, care va să zică ! N-a vrut să-şi spună numele ! Ia aminte, domnu Vicia !
VICIA : E foarte suspect !
MILISAV : Asta e !
TASA : El e !
ALEXA : Îl întreb : „S-a dus în tîrg, a stat de vorbă cu cineva, ce-a făcut ?" Jupînul, de colo, zice : „Aş ! S-a vîrît în odaie şi n-a mai ieşit de-acolo"...
IEROTIE : Aha !

VICIA : Aha !
MILISAV : Aha !
TASA : Aha !
ALEXA : Am vrut să intru peste el, pe urmă m-am răzgîndit : te pomeneşti că-i trezesc bănuielile... Da' tot m-am dus pînă la uşa lui şi-am tras cu urechea ; l-am auzit — se mişcă...
IEROTIE : Se mişcă ?
ALEXA : Da, se mişcă... Atunci mi-am zis : „Ia să duc eu iute vestea asta cui trebuie !"
IEROTIE : El e, onorabililor !
VICIA : Altul nu poate fi !
MILISAV : A sosit azi-dimineaţă, e tînăr, nu vrea să spună cine e, stă ascuns în odaie...
IEROTIE : Şi se mişcă !
TASA : Phii ! Ce iute am pus mîna pe el !
IEROTIE : Păi tocmai aici e buba, că n-am pus încă mîna pe el !
VICIA : Mai ştii ? ! Poate să ne scape...
IEROTIE : Păi cum să nu poată, dacă ăsta se apucă să ne povestească cum avea colici în măruntaie şi cum dădea fuga noaptea afară ca să se uşureze ?... Mai bine spuneţi-mi, ce să facem ? Întîi şi-ntîi, trebuie să fim cu ochii-n patru... Ce crezi dumneata, indivizii de teapa ăstuia nu se lasă prinşi cu una, cu două... O să se apere — poate să şi tragă în noi !...
VICIA : Cu siguranţă !
IEROTIE : Ia hai, dom' Milisav, ai fost doar sergent în armată, ia să ne faci dumneata un plan de bătaie... Hai, arată-ne ce poţi !...
MILISAV *(cu importanţă, către Alexa)* : În ce odaie se află ?
ALEXA : În odaia cu numărul patru !

MILISAV *(mai întîi rămîne pe gînduri, apoi ia bățul lui Alexa și își expune planul, arătînd cu bățul pe podea)*: Eu zic așa: domnu Vicia și cu Rista, jandarmul, să fie flancul drept și să dea atacul din partea asta, prin străduța Milicevo... Pe urmă trec prin grădina Mileta și ies în partea cealaltă a hanului „Europa". *(Toți urmăresc cu luare-aminte vîrful bățului.)* Eu și cu Iosa o să fim flancul stîng și o luăm către fîntîna lui Iofta, pe la Mila, papucarul, și ieșim în spatele cîntarului comunal, adică de partea asta a hanului... Dumneavoastră, don căpitan, o să fiți centrul...

IEROTIE *(se sperie)*: Cine să fie centrul?...

MILISAV: Dumneavoastră!

IEROTIE: Știi că-mi placi?! Ca să tragă individul în mine, ai?!

MILISAV: Cum o să tragă în domnia-voastră? Vreau să zic că domnia-voastră țineți mijlocul... Ca întărire îl aveți pe Tasa...

IEROTIE: Tasa? Halal armată mi-ați ales!

VICIA: Don căpitan, e mai bine să meargă cu dumneavoastră... Nu zic că v-ar fi de vreun ajutor, dar dacă rămîne la cancelarie, o să spele putina și o să umple tîrgul.

TASA: Zău că n-am să fug!

IEROTIE: Ba ai să fugi!... Te cunosc eu!... Așa că ai să fii împreună cu mine — centru!

MILISAV: Care va să zică, domnia-voastră veniți dinspre tîrg...

IEROTIE: Și am să mă prefac că am fost la piață... Iar tu *(către Tasa)* să nu dea dracu să te miști de lîngă mine...

MILISAV: Și după ce înconjurăm „Europa" din toate părțile...

IEROTIE: Bre, bre, bre! Auzi, să înconjurăm noi toată Europa! Și pe urmă?

MILISAV: Pe urmă... pornim la atac...

IEROTIE *(înspăimîntat)*: Ce atac?

MILISAV: După ce ajungem la locurile stabilite, domnia-voastră, don căpitan, dați semnalul printr-un fluierat...

IEROTIE: Asta nu pot s-o fac!

MILISAV: De ce?

IEROTIE: Pentru că nu știu!...

MILISAV: Ce nu știți?

IEROTIE: Nu știu să fluier... Dacă Dumnezeu nu mi-a dat harul ăsta... Nu zic... mă pricep eu să fluier cînd chem un cîine, sau cînd întărîț un curcan... Da' dacă e primejdie, mi se strînge ceva aici, umflu gura... suflu... degeaba. nu iese nici un sunet!

MILISAV *(către Tasa)*: Tu știi să fluieri?

TASA: Știu, don Milisav, cum să nu știu?...

MILISAV: Atunci o să fluiere Tasa...

IEROTIE: Da, el o să fie fluierul, măcar așa să ne fie și el de folos...

VICIA: Don căpitan, Milisav a făcut un plan strașnic...

IEROTIE: Să știi că ajungeai departe, don Milisav, dacă rămîneai în armată și cucereai așa toate „Europele"... Planul ăsta face toate paralele... Da' ce facem cu domnu Jica, pe el parcă nu l-ai pomenit? *(Îl caută cu ochii și-l vede dormind pe scaun.)* Știi ce, eu zic să rămînă aici, ca rezervă...

ALEXA: Atunci eu o iau înainte, nu cumva să ne scape individul!

IEROTIE: Trage cu urechea în dreapta și-n stînga, să vezi ce zic cetățenii... Dacă crîcnește careva, îl treci la catastif... În clipe grele ca astea țara

nu înghite crîcneli şi cetăţenii trebuie să ştie asta... *(Către ceilalţi.)* Curaj, domnilor, să pornim la treabă cu socoteală ! Tasa, aşteaptă-mă afară la uşă. *(Se duc toţi în cancelarie. Singur Jica rămîne dormind.)*

Scena 15

IEROTIE, ANGIA, MARIŢA

IEROTIE *(de la uşa din stînga)* : Angia, Mariţa !
ANGIA *(apare în uşă o dată cu Mariţa)* : Ce este, ce s-a întîmplat ?
IEROTIE : Aduceţi-mi chipiul şi pistolul !
ANGIA : La ce ţi-o fi trebuind pistolul ? !
IEROTIE : Nu mai lungi vorba ! Ţi-am spus să mi-l aduci, şi basta !
MARIŢA : Dar de ce nu ne spui şi nouă ?...
IEROTIE *(zbierînd)* : Aduceţi-mi chipiul şi pistolul, vă ordon ! Nu ştiţi ce e aia ordin ?
ANGIA, MARIŢA *(pleacă).*
IEROTIE *(se plimbă agitat, vorbind singur).*
ANGIA *(vine, urmată de Mariţa, aducînd, una, chipiul, cealaltă, un pistol)* : Spune, omule, la ce-ţi face trebuinţă pistolul ?
IEROTIE *(îşi aşază chipiul pe cap, iar pistolul îl vîră în buzunar)* : Pst ! Astăzi sînt centru...
ANGIA : Ce zici că eşti ?
IEROTIE : Centru !
ANGIA *(îşi face cruce)* : Să ne apere Dumnezeu şi Maica Precista ! Bine, bine, dar la ce ai trebuinţă de pistol ?
IEROTIE : Mă duc la vînătoare...
MARIŢA : La vînătoare ?
IEROTIE : Da !

ANGIA : Doamne sfinte, ce e cu tine, ce tot îndrugi acolo ? !
IEROTIE : Destupă-ţi bine urechile : mă duc să vînez avansarea ! *(Pleacă).*
ANGIA, MARIŢA *(se uită lung, cu gura căscată, în urma lui ; deodată, domnul Jica scoate un sforăit puternic, ele ţipă speriate şi dau fuga în odaia de alături).*

Cortina

ACTUL II

Localul preturii. În fund, o uşă care dă afară, în stînga, o uşă care dă în locuinţa căpitanului. În colţ, dincolo de această uşă, se află o sobă de tablă, cu un burlan care porneşte de-a lungul zidului, mai întîi drept înainte, spre public, iar cînd ajunge deasupra biroului domnului Jica coteşte spre stînga şi iese prin perete, deasupra uşii care dă în cancelaria contopiştilor. În dreapta uşii care dă afară, lîngă perete, se află o bancă veche de lemn, pe care sînt îngrămădite, claie peste grămadă, dosare cu acte, sprijinite de o parte şi de alta de cîte o cărămidă. Deasupra băncii spînzură portretul cneazului Miloş Obrenovici, sub el se află o proclamaţie, iar în părţi sînt lipite pe perete cîteva ordonanţe scrise de mînă. De-a lungul peretelui din stînga, rafturi cu dosare. Pe fiecare dosar e scrisă litera „F", însoţită de diferite numere de ordine. În faţa rafturilor e aşezată o masă, pe care tronează un registru uriaş. Registrul este deschis, cu partea de sus sprijinită pe un butuc de lemn. Pe masă se mai află tot felul de hîrtii răvăşite. Acesta e biroul domnului Milisav, iar cel din faţa lui, din partea dreaptă, este al domnului Jica, pe care se află un teanc şi mai mare de hîrtii, sprijinit de o parte şi de alta de cărămizi.

În încăpere domnesc murdăria şi dezordinea. Pe podea sînt împrăştiate, în toate părţile, hîrtii, coji de mere, gunoaie. Pe pereţi atîrnă hîrtii decolorate, paltoane, măturici şi alte obiecte.

La ridicarea cortinei, domnul Milisav, cocoţat pe masă, scoate un dosar din raftul de sus. Domnul Jica, fără cravată, cu vesta descheiată, stă la biroul său, cu o cîrpă udă pe cap.

Scena 1

MILISAV, JICA, IOSA

JICA *(bea apă dintr-un ulcior şi, după ce-l goleşte, i-l dă lui Iosa, care aşteaptă lîngă el)*: Na! Mai este cineva?

IOSA: Mai este.

JICA: Cîţi?

IOSA: Vreo cinci-şase inşi...

JICA: Uf! Nu mai e de trăit! Toată lumea s-a obişnuit să se atîrne de gîtul autorităţii... Da' asta e, n-ai încotro!

IOSA *(iese)*.

Scena 2

MILISAV, JICA

MILISAV *(apucă dosarul şi îi dezleagă sforile)*: Se vede că a fost vin din anul ăsta!

JICA: Ce te face să crezi una ca asta?

MILISAV: Păi e al doilea ulcior de apă pe care-l goleşti de azi dimineaţă...

JICA: Aş, vinul era bun, dar am băut mult... mult am mai băut, frate...

Scena 3

MILADIN, CEILALȚI

MILADIN *(intră smerit, mototolindu-și căciula).*
JICA *(morocănos)* : Ce e ?
MILADIN : Păi... am venit, domle...
JICA : Văd și eu c-ai venit. Spune, ce vrei ?
MILADIN : Păi... știi dumneata... domle Jica.
JICA : Nu știu nimic...
MILADIN : Păi... am venit și eu să-mi caut dreptatea, domle !
JICA : Să-ți cauți dreptatea ? Dar ce, eu sînt brutar, să coc dreptate ? Ce, crezi că merge așa, vii la tejghea și zici „vreau dreptate", iar eu deschid sertarul și-ți răspund „poftim, mă rog, poftim !" ?
MILADIN : Păi... Eu ziceam... legea...
JICA : Ia să lași legea în pace ! Legea e lege, iar tu ești tu... Ce, nu cumva ești rudă cu legea ? Ți-o fi nașă, cumătră sau mătușă ?
MILADIN : Nu, domle !
JICA : Atunci ce te tot agăți de ea, de parcă ar fi mătușă-ta, ai ? ! Legea nu e de nasul tău, să știi !... Legea e pentru mine, ca să știu cît să-ți dau ! Ai înțeles ?
MILADIN : Am înțeles ! Da' ziceam și eu...
JICA : Ai cîntar în prăvălie ?
MILADIN : Am, don Jica, cum să n-am ? !
JICA : Ei, așa am și eu... Cîntarul meu e legea. Pe un taler pun cererea sau plîngerea ta, iar pe celălalt, paragraful. Dacă e puțin, mai pun ceva... Dacă și de data asta e puțin, mai adaug o circumstanță atenuantă... Dacă balanța înclină spre

partea cealaltă, mai pun o circumstanță agravantă... Dacă balanța înclină spre partea astălaltă, mai pun o circumstanță atenuantă... Dacă nici acuma nu vrea să tragă de partea ta, atunci, amice, mai mișc și eu din degetul ăl mic, mă-nțelegi... Și deodată, hop, trage de partea ta...
MILISAV *(în vremea asta a dezlegat dosarul și-l răsfoiește supărat. Îl leagă apoi din nou, se urcă pe masă și-l pune la loc ; ia alt dosar, îl desface și-l răsfoiește de zor).*
MILADIN : Așa ziceam și eu...
JICA : Ce ziceai ?
MILADIN : Să miști din degetul ăl mic !
JICA : A, asta ai vrea ? Așa spune, porumbelule, acuma știu și la ce-ai venit : vrei să încasezi pentru a doua oară vreo datorie de la careva !
MILADIN : Zău dacă nu e pentru prima dată !
JICA : Prima dată, ai ? Dacă era prima dată, n-aveai tu trebuință de degetul meu mic...
MILADIN : Dumnezeu mi-e martor, don Jica !
JICA : N-ai vreun martor mai de nădejde decît Dumnezeu ?
MILADIN : N-am ! Că nădejdea mea e în dumneata, don Jica. Ziceam că dacă te rog frumos...
JICA : Ehei, frățioare, ce, crezi că merge așa, să mă rogi frumos ? Așa faci tu la tine, în prăvălie ? Dacă vine cineva la tine și-ți zice : „Am venit, jupîne Miladin, să te rog să-mi dai o ocă de cafea !", tu-i dai, nu-i așa ?
MILADIN : Păi, de... acolo e vorba de marfă...
JICA : Și știința nu e marfă ? Învățătura mea cine mi-o plătește ? Zece ani mi-am tocit coatele prin școli. Și la pușcărie dacă stăteam atîția ani... Păi

tu crezi că eu am învățat cum se învață în ziua de azi — un an, și hai în altă clasă ? Eu nu, domle ! Eu nu m-am urnit dintr-o clasă cîte doi, chiar cîte trei ani, pînă cînd n-am pritocit bine învățătura... Și acuma vii tu să-mi ceri așa, pe gratis : „Hai, don Jica, mișcă din degetul ăl mic !" *(Îl mișcă.)*

MILADIN : Don Jica, eu ziceam să faci dumneata ce știi că trebuie, că ce trebuie să fac eu știu foarte bine. De... N-aș fi vrut să-ți aduc aminte.... Ai la mine hîrtia aia...

JICA : Uf, dracu s-o ia de hîrtie, ce mare lucru ! Îți sînt dator 100 de dinari, și nu trece zi de la Dumnezeu fără să-mi aduci aminte : „Ai la mine hîrtia aia, ai la mine hîrtia aia..."

MILADIN : Don Jica, îmi pare rău, pînă acum nu ți-am pomenit niciodată de ea...

JICA : Nici să nu-mi pomenești cît oi trăi ! *(Sună.)*

MILADIN : N-am să-ți pomenesc, don Jica !

JICA : Acu spune, la ce-ai venit ?

MILADIN : Păi... să vezi despre ce e vorba... e unu, Iosif din Tîrbușnița...

JICA : Îl știu pe Iosif ăsta ! *(Sună din nou.)*

MILADIN : Ei, Iosif ăsta venea adesea la mine, la prăvălie, și...

JICA : Dobitocul ăla de Iosa iar nu e la ușă ! Ascultă, amice, ia dă tu fuga pînă afară la fîntînă și înmoaie-mi cîrpa asta, pe urmă am să te ascult cît pofțești...

MILADIN : Mă duc, don Jica, cum să nu mă duc ?... *(Ia cîrpa și pleacă.)*

JICA : Să scoți apă proaspătă...

MILADIN : Mai e vorbă, don Jica ?

Scena 4

JICA, MILISAV

MILISAV *(a împrăștiat hîrtiile din dosar)* : Ei, asta e nemaipomenit ! Asta le întrece pe toate !

JICA : Ce e, domle ?

MILISAV : Nu știu, zău, ce fel de țară mai e și asta, dacă în localul autorității, auzi dumneata, fură de la omul legii...

JICA : Da' de la cine au furat ?

MILISAV : De la mine, domle, de la mine ! Eu îmi țineam aici primenelile, și acum, poftim, nu-mi găsesc o pereche de ciorapi noi-nouți !

JICA : Da' ce ți-o fi venit să-i ții în dosar ? !

MILISAV : Aici mi-e mai la îndemînă. Cui i-ar fi trăsnit prin cap să caute tocmai aici ? Ei, și, cu toate astea, uite că tot m-au jefuit !

JICA : Așa-ți trebuie dacă nu-ți ții primenelile acasă, ca toți oamenii !

MILISAV : Nu le țin fiindcă acasă e și mai rău...

JICA : Te fură gazda ?

MILISAV : Aș ! Dar stau în aceeași cameră cu Tasa, conțopistul...

JICA : Și are năravul să șterpelească de la alții ?

MILISAV : Asta nu... dar se îmbracă cu lucrurile mele și, după ce mi le murdărește, mă lasă tot pe mine să plătesc spălatul... Și unde mai pui că atunci cînd a apucat să se îmbrace cu ceva, apoi nu se mai dezbracă cîte o lună de zile și mai bine... Acuma mi-a luat niște izmene noi-nouțe !

JICA : Dezbracă-l și lasă-l în pielea goală !

MILISAV : Nu pot, nu mă lasă inima... Îl văd că n-are și mi-e milă de el...

JICA : Ei, așa-i ! Dacă ai inimă, rămîi fără izmene...

Scena 5

MILADIN, CEILALȚI

MILADIN *(aduce cîrpa udată)*: Poftim, don Jica! *(I-o dă și-și continuă plîngerea.)* Ziceam că Iosif din Tîrbușnița venea adesea pe la mine, la prăvălie... de, ca omul...

JICA: Bre jupîne Miladin, ești o vită încălțată... Ai cărat atîta apă, parcă ți-aș fi spus că vreau să fac baie... Ia dă o fugă pînă afară în curte și stoarce-o bine... Hai, șterge-o, și pe urmă am să te ascult cît pofțești!

MILADIN: Bine, don Jica! *(Iese.)*

Scena 6

JICA, MILISAV

JICA *(cufundat în acte)*: Nu pot prinde firul afacerii: cine a avortat? Bre, bre, conțopiștii ăștia nu se pricep nici măcar să ia un interogator ca lumea... Din acte rezultă că Liubița Pantici pîrăște pe Caia Iancovici că ar fi avortat cu sila...

MILISAV *(se urcă pe masă și pune la loc dosarul)*: N-o fi cumva Caia Iancovici?

JICA *(se uită cu luare-aminte în hîrtii)*: Să știi că așa trebuie să fie... Zău dacă n-ai dreptate: Caia Iancovici. Ia te uită, domle! „C" ăsta seamănă și a cobiliță, și a vîslă, și a felinar... Dracu știe a ce mai seamănă! Și scriu ăștia niște litere așa de puchinoase... ca niște purici...

MILISAV: Se vede că-ți joacă și ochii...

JICA: Cum să nu-mi joace?! De azi-dimineață îmi tot joacă înaintea ochilor casa cu etaj a lui jupîn Mitar, darămite literele!...

MILISAV: Pînă cînd ai băut?

JICA: Pînă la șase dimineața... De cîte ori nu m-am jurat că n-am să mai beau țuică fiartă, ci vin, și uite că nu pot să mă țin de cuvînt... Ce ți-e și viața asta, dracu s-o ia de viață, dacă nu mai ești în stare să respecți un jurămînt, darămite altceva! *(Din biroul conțopiștilor se aude gălăgie, apoi sînt azvîrlite înăuntru o riglă și o sugativă.)* Hei, ce e acolo? Să știi că iar s-au încăierat conțopiștii! Du-te peste ei, Milisav, și fă un pic de militărie acolo, să se astîmpere dracului...

Scena 7

TASA, CEILALȚI

TASA *(intră în fugă și adună lucrurile aruncate)*: Vă rog să mă iertați, don Jica!

JICA: Ce să te iert, cum să te iert?! Ce credeți voi că e aici? E sau nu un local al statului, unde trebuie să domnească ordinea? Duceți-vă în tîrg și războiți-vă, nu aici! Cine a aruncat lucrul statului?

TASA: Eu, don Jica!

JICA: Măgar bătrîn... și...

TASA: Vă rog să mă iertați, don Jica, dar dacă n-am mai putut îndura... Acu trei zile mi-au înfipt un ac în scaun de-am sărit în sus de trei arșini; alaltăieri mi-au mînjit pălăria cu cerneală pe dinăuntru de m-am făcut ca dracu — uite, nici

acum nu s-a luat cerneala... Ieri mi-au pus pe scaun patru pioneze cu vîrful în sus, şi cînd m-am aşezat... a ţîşnit sîngele... zău, don Jica, nu mai e de trăit cu ăştia... Pot pentru ca să zic, fără teamă de păcat, că-mi plătesc pîinea cu sînge !...

JICA : Ei, lasă, că nu-i nimic ! Umple un lighean cu apă rece, stai puţin, şi-ţi trece. Ce să-ţi fac dacă nu eşti decît un conţopist, acolo ?... N-ai încotro, trebuie să rabzi, ce dracu ? !... Crezi că eu n-am răbdat destule cînd eram conţopist ? Ba bine că nu ! Ba o dată m-am înţepat şi într-un creion chimic, pe care mi l-au pus anume ; m-a usturat zece zile şi mai bine, da' eu m-am făcut că rîd, n-aveam încotro, pentru că mi-l pusese secretarul...

TASA : Nici eu nu mă supăr, don Jica, cînd glumeşti dumneata cu mine... Nu ţi-aduci aminte cum m-am prăpădit de rîs cînd mi-ai spart capul cu registrul ăla ? Da' pe ei de ce să-i rabd, că doar sînt mai tineri ca mine...

JICA : Ce să-i faci, frate, aşa e la slujbă... Peste tot se întîmplă la fel. Altminteri, cum ar trece timpul ? Vii la opt ceasuri de dimineaţă şi stai pînă la prînz ; pe urmă iar, de la trei după masă pînă la şase nu scoţi capul din hîrţoage. Cum să-ţi omori altfel vremea dacă nu mai glumeşte unul cu altul, cei mai în vîrstă pe socoteala ălor mai tineri ? Da' nu se face să arunci cu lucrul statului...

TASA : Astăzi iar mi-au făcut-o, don Jica... Au înmuiat etichete, le-au pus pe scaun, şi cînd m-am aşezat mi s-au lipit toate de turul nădragilor. Dacă nu mă crezi, poţi să vezi cu ochii dumitale. *(Se apleacă spre domnul Jica, îşi ridică pulpanele hainei astfel ca să i se vadă turul nădragilor, de care i s-au lipit etichete roşii.)*

JICA *(sare înfuriat de pe scaun şi azvîrle în el cu hîrtiile de pe masă)* : Să-i arăţi nevesti-ti fundul, măgar bătrîn ce eşti, nu mie !

TASA : Să am pardon, don Jica ! *(Adună hîrtiile de pe podea.)* Ia te uită, domle... păi astea sînt hîrtiile privitoare la sechestrul lui Perici ! De cînd le caut !... A trecut şi termenul de contestaţie... ziceam că s-au pierdut hîrtiile...

JICA : Altădată, dacă vrei să nu mai treacă termenul de contestaţie, să nu mai pui hîrtii pe masa mea ! Pe masa mea să nu mai pui nimic cu termen, ai înţeles ? Nu pot să sufăr termenele, să ţii minte ! Acum, marş afară !

TASA *(pleacă cu hîrtiile adunate de pe jos).*

Scena 8

MILADIN, CEILALŢI

JICA *(se apucă de lucru, apoi azvîrle cît colo hîrtiile)* : Ia mai dă-o dracului şi pe Caia asta ! Ce-mi pasă mie de copiii altora ? ! Şi aşa-mi vîjîie capul, lucru mare, domnule !

MILADIN *(aduce cîrpa stoarsă)* : Ţine, don Jica !

JICA : Bre, tu parcă ai fost să storci cîrpa asta tocmai în Oceanul Atlantic... Am şi uitat de tine... Dă-o-ncoa... *(Ia cîrpa şi şi-o înfăşoară în jurul capului.)*

MILADIN *(începe iarăşi să-şi spună povestea)* : Care va să zică, Iosif din comuna Tîrbuşniţa venea adesea pe la mine la prăvălie...

Scena 9

CĂPITANUL IEROTIE, CEILALŢI

IEROTIE *(vine de afară cu chipiul în cap)*: Aşa e că domnul Vicia nu e aici ?

MILISAV : Nu e !

IEROTIE : Păi cum să fie dacă şi-a băgat în cap să-i găsească şi pe complici ? La ce i-or fi trebuind şi complici, zău dacă înţeleg ! Se caută un individ, nişte manifeste, da' nu şi... *(Dă cu ochii de Miladin.)* Jupînul ăsta, Miladin, are treabă cu dumneata, don Jica ?

JICA : Nu, poate să mai aştepte... *(Către Miladin.)* Ia du-te niţeluş afară, jupîne Miladin, o să mai vorbim noi după ce pleacă don căpitan...

MILADIN : Înţeles, don Jica... *(Pleacă.)*

Scena 10

CEILALŢI, fără MILADIN

IEROTIE *(către Milisav)*: Ai pus bine tot ce s-a găsit asupra individului ?

MILISAV : Da, toate sînt aici...

IEROTIE : Păstrează-le bine, fii cu ochii în patru... Ai cumva la îndemînă condica pentru corespondenţa secretă ?

MILISAV : Cum să nu, don căpitan !

IEROTIE : Ia dă-o-ncoa ! *(Milisav scoate din sertar o condică.)* Scrie ! *(Milisav înmoaie peniţa în cerneală şi aşteaptă)*: „Pretorul plasei anunţă telegrafic domnul ministru Minister Afaceri Interne, descoperit şi arestat plasa sa individ suspect, căutat telegrafic 7 luna curentă. Manifestele confiscate trimitem indîvid anexat, Belgrad, pază puternică. Plasa Por. U. număr 4.742." Ai scris ?

MILISAV : Da.

IEROTIE : Sub ce număr ?

MILISAV : Por. 117.

JICA : Cum, n-aţi trimis nici pînă acuma depeşa telegrafică pentru domnul ministru ? !

IEROTIE : N-am trimis-o... Cum s-o trimitem dacă don Vicia o ţine morţiş : aşteptaţi, să vedem mai întîi dacă n-are complici, şi abia pe urmă telegrafiaţi ? Poftim, sînt două ceasuri de cînd am salvat ţara, şi nu l-am înştiinţat încă pe domnul ministru ! Mă duc chiar în clipa asta la telegraf, am luat cu mine cheia cifrului şi am să bat acolo depeşa. Trebuie s-o bat eu personal, pentru că telegrafistul nostru, cînd e treaz, bate ca o maşină „Singer", iar cînd petrece o noapte împreună cu domnu Jica şi vede o depeşă cifrată, scuipă pe ea, de parcă, Doamne iartă-mă, i-ai arăta cine ştie ce drăcovenie. Nu mai spun că atunci, în loc de şase bate nouă, în loc de patru, şapte, şi pînă la urmă iese o harabaură de n-o mai poţi descurca în vecii vecilor ! Mă întorc îndată... *(Dă să plece, dar cînd ajunge la uşă îşi aminteşte ceva şi se întoarce.)* Uite, domle, cum uitasem !... Cînd vine domnu Vicia să-i spuneţi să-l scoată pe individ de la beci şi să înceapă îndată interogatoriul. Pînă vin eu, să isprăvească partea întîi : cum te cheamă, de unde eşti, ai fost condamnat eţetera, eţetera... Pe urmă vin eu la rînd...

MILISAV : Cum, nu vreţi să-l interogaţi dumneavoastră personal ?

IEROTIE : Ba vreau, da' ziceam să înceapă el...

JICA : Da' de ce, don şef, că noi putem să vă aşteptăm...

IEROTIE : Puteţi să mă aşteptaţi, da' mai bine să înceapă el... Mai ştii ?! Nihiliştii ăştia se pricep al dracului să ascundă bomba unde n-ai gîndi... Îl percheziţionezi pînă la piele, nu găseşti nimic, iar cînd începi interogatoriul, tu îl întrebi cu frumosul cum îl cheamă, iar el, în loc să-ţi răspundă la întrebare, scoate bomba şi — bum ! — sare în aer şi căpitanu, şi toată pretura... Aşa că cineva trebuie să rămînă, ca să continue ancheta şi să se ducă pe urmă să-l înştiinţeze pe domnul ministru cum s-a petrecut atentatul. De-aia, zic, e mai bine să începeţi voi, şi dacă individul nu aruncă nici o bombă, atunci vin şi eu...

JICA : Va să zică, noi... aşa ! *(Face gestul, ca şi cum s-ar rostogoli prin aer.)*

IEROTIE : Se prea poate să nu arunce nimic, da' tot e mai bine să fiu cu băgare de seamă... Pe urmă... nu uita să-i mai spui lu domnu Vicia să aducă doi cetăţeni ca să asiste, fiindcă e caz penal, nu se poate face ancheta fără doi cetăţeni. Aşa să-i spui... şi să înceapă imediat, să nu mă aştepte pe mine, că eu trebuie să bat depeşa...

Scena 11

MILISAV, JICA

JICA : Măi, da' ştiu că a băgat-o pe mînecă don căpitan !

MILISAV : Da' să-l fi văzut azi-dimineaţă !...

JICA : Cînd, azi-dimineaţă ?

MILISAV : Cînd am atacat „Europa"...

JICA : Ei ! Cum a fost, bre, omul lui Dumnezeu ? Şi să nu-mi spui tu mie ?...

MILISAV : Păi cum să fie ? Degeaba le-am făcut cel mai frumos plan — ei singuri au recunoscut că şi Bismarck dacă era aici, m-ar fi felicitat pentru un astfel de plan — dacă nu s-au ţinut de el... Căpitanul nici n-a venit la faţa locului... Chipurile, l-au ţinut alţii de vorbă pe drum...

JICA : Dar voi n-aţi intrat deodată şi prin surprindere în odaia de la han ?

MILISAV : Aş ! Nu-ţi spusei ? Căpitanul nici n-a venit la faţa locului...

Scena 12

MILADIN, CEILALŢI

MILADIN *(se strecoară tiptil în cancelarie).*

JICA *(nu-l bagă în seamă pe Miladin) :* Dar Vicia ?

MILISAV : Eu şi cu domnu Vicia am ajuns în acelaşi timp.

MILADIN *(s-a apropiat între timp de masa lui Jica) :* Apăi... don Jica, a plecat don căpitan...

JICA : A plecat, şi ce dacă a plecat ?

MILADIN : Păi, atunci, că începusem să-ţi spun, don Jica, cu Iosif ăla din Tîrbuşniţa, care trecea, ca omul, adesea, pe la mine la prăvălie...

JICA : Ascultă, mă, da' gros mai eşti de obraz ! Vezi bine că aici discută doi slujbaşi ai statului, iar tu îi dai zor cu Iosif al tău din Tîrbuşniţa ! Cum nu te taie şi pe tine capul, dobitocule : „Slujbaşii ăştia pică de-a-mpicioarelea de atîta trudă,

Clubul cărții digitale 2024

și s-o cădea să se mai odihnească și ei, să mai schimbe și ei, ca oamenii, o vorbă, două, acolo !"

MILADIN : Păi, eu...

JICA : Ce, păi tu ? ! Așteaptă ! Nici alde Iosif al tău n-o să se topească dacă mai aștepți o zi, două, și nici Tîrbușnița n-o să se mute din loc... Așteaptă ! Ai așteptat pînă acum, n-o să mori dacă mai aștepți cîteva zile...

MILADIN : Ziceam și eu...

JICA : Tu să nu sufli aici, că... Fă bunătate și ieși afară pînă terminăm noi discuția... Pe urmă am să te chem, și atunci ai să-mi spui toate de-a fir-a-păr...

MILADIN : Ziceam și eu să isprăvesc odată, că, uite, se împlinesc trei luni de zile de cînd tot bat drumurile încoace...

JICA : Da, trei luni, da' ce-ai vrea tu ? ! Adică ție ți-ar plăcea să termini treaba în trei zile, ai ? ! Păi și un plod... o mînă de carne acolo... și tot îl aștepți nouă luni încheiate, și dumnealui ar vrea să-i pun în palmă ploconul din Tîrbușnița în trei zile... Da' ce crezi tu, că dreptatea e așa, pică pară mălăiață ?... Dreptatea e răbdare, mă, bagă bine la glavă, așa că fă bunătate și nu te mai ține după dreptate, că pe urmă dă ea peste tine, și de... Ai răbdare, bre !

MILADIN : Păi am tot așteptat...

JICA : E, și-o să mai aștepți... Și cînd mori, bre, și ajungi la poarta raiului, ăl de la poartă îți spune : „Așteaptă !" — bineînțeles dacă și la rai o fi o administrație și o rînduială... Acu șterge-o, pînă terminăm noi de vorbit, că pe urmă te chem eu...

MILADIN : Bine, domle, dacă zici dumneata... *(Iese.)*

Scena 13

JICA, MILISAV, IOSA

JICA *(sună)* : Ei, și pe urmă ?...

MILISAV : Am intrat numai eu și cu don Vicia...

IOSA *(bagă capul pe ușă)*.

JICA : Să nu mai lași pe nimeni să intre !

IOSA *(se retrage din ușă)*.

MILISAV : Ni se făcuse inima cît un purice, nici să vorbim cu glas tare nu îndrăzneam, da' tot nu ne înțelesesem cum să facem... Eu ziceam să luăm un sac, să dăm buzna în odaie și să i-l aruncăm în cap... Domnu Vicia, nu, că să luăm cîte un pumn de ardei pisat, să ne năpustim în odaie și să i-l aruncăm în ochi... Taman cînd ne tîrguiam noi așa, iaca vine slujnica de la han și ne zice : „Ascultați, bre, n-aveți de ce vă teme, bietul om e blînd ca un mieluțel... Azi-dimineață l-am luat de gușă — are o piele cum e catifeaua și miroase a odicolon !" Noi am dat din cap... Cum era s-o credem ! ? Poate el să aibă pielea moale cum e catifeaua și să trăsnească a odicolon, dar în buzunar poate să aibă ascuns un pistol... Atunci sare tot slujnica cu gura : „Lăsați-mă pe mine, intru eu întîi !" De ! Sînt și slujnice d-astea inimoase, care țin piept, la o adică, mai dihai ca un bărbat... Bate la ușă... Individul, dinăuntru, răspunde ca un porumbel : „Intră !" Nouă ni se zbătea inima în piept, să-l spargă, nu alta...

JICA : Știu ! Parcă o simți cum coboară la vale...

MILISAV : Chiar așa ! Nu că, să zici, din cauza fricii, dar... știi, n-aveam nici un chef să dau tocmai acuma ortul popii ! Altminteri, nu zic,

sînt în stare să ţin piept cu mîinile goale unui batalion întreg... da' să am după ce să mă feresc... ca să nu mă poată nimeri... Nu că mi-ar fi frică că o să mă nimerească, da'... ştii... n-am nici un chef să dau taman acuma ortul popii...

JICA : Şi cine a intrat mai întîi în odaie ?

MILISAV : Slujnica.

JICA : Şi individul ?

Scena 14

VICIA, CEILALŢI

MILISAV : A, uite-l pe domnu Vicia ! Să-ţi spună el cum a fost mai departe...

VICIA : Ce e ?

MILISAV : Tocmai îi povesteam lui domnu Jica cum s-a speriat azi-dimineaţă căpitanul...

VICIA : A, un fricos, domnule ! Auzi, îi pică în mînă o afacere mare ca asta, putem să arestăm cel puţin cincisprezece persoane, iar el nu îndrăzneşte... Da' unde s-a dus ?

JICA : S-a dus să bată depeşa pentru domnul ministru...

VICIA : De ce n-o fi avînd răbdare, bre, să i-o pun eu pe hîrtie ? Cine ştie ce trăsnaie mai iese...

MILISAV : Vorbă să fie că s-a dus pentru depeşă... S-a dus ca să nu fie de faţă cînd îl interogăm pe individ...

VICIA : Cum, el n-o să fie de faţă ?

JICA : Nu ! Zice că se prea poate ca individul să aibă o bombă la el, şi bum ! Vorba lu domnu Milisav, n-are nici un chef să dea ortul popii

taman acuma... Cică să începi dumneata interogatoriul, fără el...

VICIA : Nici n-am nevoie de el... Mai bine duc eu singur afacerea la capăt... Don Milisav, fă bunătate şi dă-mi hîrtiile găsite asupra individului.

MILISAV *(i le dă)* : A, să nu uit, căpitanul zicea că trebuie să fie şi doi cetăţeni de faţă...

VICIA : Aşa e, zău... Ce ziceţi, pe cine să chemăm ?

JICA : Unul am avea... dar al doilea... Ba stai, că îl avem şi pe-al doilea... N-am umflat chiar ieri pe cîrciumarul Spasa ?

VICIA : Adică să-l scoţi de la beci şi să-l aduci încoace ?

JICA : De ce nu, frate, că doar e cetăţean... chiar dacă l-am vîrît la beci, nu l-am vîrît, să zici, pentru vreun omor... Parcă a făcut cine ştie ce ? ! A dat rest nişte dinari falşi... Nu i-a falsificat el, i-a dat numai altora... Uite, şi eu caut să scap de ei, cînd mă pomenesc cu ei în buzunar... Pînă şi don căpitan, cînd dă de un ban de tinichea, îl pune deoparte şi zice : „Asta e bun pentru talger cînd mă duc la biserică..."

VICIA : Atunci adu-mi-i pe cetăţenii ăia...

JICA *(sună)*.

IOSA *(la uşă)*.

JICA : Adu-l încoace pe jupîn Miladin şi spune-i şi gardianului de la beci să mi-l aducă pe cîrciumarul Spasa !

IOSA *(se retrage din uşă)*.

VICIA *(către Milisav)* : Ascultă, don Milisav, n-ai vrea să scrii dumneata procesul-verbal ? E secret, şi unde mai pui că trebuie să-l trimitem şi domnului ministru...

MILISAV : A, mai e vorbă ? ! Cum să nu vreau ? !

Scena 15

CEILALŢI, MILADIN, apoi SPASA

MILADIN *(intră, se apropie de biroul lui Jica şi începe iar să spună ce-l doare)*: Va să zică, Iosif din Tîrbuşniţa venea adeseori, ca omul, pe la mine, la prăvălie...

JICA *(înhaţă călimara)*: Ascultă, dobitocule, dacă îmi mai pomeneşti o singură dată de alde Iosif al tău din Tîrbuşniţa, îţi sparg capul cu călimara asta!

MILADIN: Păi, să vedeţi, eu credeam...

JICA: Să nu crezi nimic! Te-am chemat aici ca să fii cetăţean, şi dacă eşti cetăţean nu trebuie să crezi nimic!

VICIA: Ascultă, don Jica, nu vrei să schimbăm locurile?

JICA: Cu plăcere! *(Se scoală.)* Poftim, aşază-te colea, în locul meu...

SPASA *(intră)*.

JICA: A, uite-l pe cetăţeamul de la beci!...

SPASA: Pentru o nimica toată, don Jica, zău dacă nu e pentru o nimica toată...

JICA: Ştiu... deh... eu te-aş crede... da' dinarii ăia falşi de ce i-ai dat la oameni?

SPASA: Se mai întîmplă cînd te grăbeşti, don Jica, aşa e cînd trebuie să le faci pe toate la repezeală...

JICA: Păi, de, aşa o fi, cum zici... Cînd te grăbeşti, nu te mai uiţi la ban, îl dai la repezeală...

SPASA: Întocmai precum ziceţi domnia-voastră!

JICA: Ştiu, ştiu, numai că, vezi tu, ce nu e de loc bine în toată afacerea asta e că în teigheaua ta s-au găsit peste o sută de dinari din ăştia falşi...

SPASA: Păi dacă s-au adunat zi după zi, sigur că s-au adunat... Vine muşteriul, cere o oca de vin...

JICA: Tu îi dai vin prost, iar el îţi dă în schimb un dinar fals, ai?

SPASA: Da, don Jica, aşa e precum ziceţi domnia-voastră...

JICA: Acu, treacă-meargă, de data asta te iertăm... Dar alta e buba pentru care te-am chemat încoace... Uite, avem nevoie de un cetăţean care n-a mai fost condamnat, şi cum în tîrgul ăsta e cam greu să găseşti vreunul, dacă apucam să te condamn şi pe tine... Aşa că de data asta ai scăpat... da' să schimbi vinul, că ăsta pe care îl ai acuma e poşircă curată, bre...

SPASA: Îl schimb, don Jica, cum să nu-l schimb?! Poftiţi poimîine, că deschid alt butoi...

JICA: Acuma treci la domnu Vicia...

VICIA *(în vremea asta s-a uitat prin hîrtii)*: Ia să-mi spuneţi voi, pentru ce vă aflaţi aici?

MILADIN, SPASA *(în cor)*: Nu ştim, don Vicia...

VICIA: Atunci să vă spun eu... Trebuie să iau interogatoriul unui spion, unui nihilist, şi după lege trebuie să fie de faţă şi doi cetăţeni... *(Sună, şi Iosa se iveşte în uşă.)* Adu două scaune de la conţopişti! *(Iosa se duce în biroul conţopiştilor.)*

SPASA: Lăsaţi, don Vicia... putem să stăm şi în picioare!

VICIA: Nu se poate! Asta nu se isprăveşte cît ai bate din palme... Aici e treabă de un ceas şi mai bine... *(Iosa aduce scaunele şi le pune unul lîngă altul.)*

MILADIN *(dă să se aşeze, dar imediat sare în sus urlînd şi ţinîndu-se de partea dinapoi)*.

JICA: Ce-ai, bre, ce te-a apucat?!

MILADIN : M-a înțepat, domle, m-a găurit, nu alta !
JICA : Lasă, lasă, că trece ! Păi cred și eu, dacă dobitocul ăsta de Iosa n-a găsit alt scaun decît pe al lui Tasa ! *(Cercetează scaunul și smulge ceva.)* Ia te uită, ditamai acul, cît un piron, nu alta !
MILADIN : Aoleu, pînă-n ochi m-a săgetat, zău !
JICA : Ei, și tu ! Doar n-ăi fi avînd ochii tocmai în partea aia ! O glumă, bre ! De, așa mai glumesc slujbașii statului între ei, n-o lua și tu în nume de rău ! Acuma stai jos, poți să stai fără teamă...
MILADIN *(se așază neîncrezător).*
VICIA : Ai îndoit coala, don Milisav ? Scrie : „Proces-verbal" și însemnează numele celor de față ! *(Sună, și Iosa se ivește în ușă.)* Adu-mi pe individul de la beci...
IOSA : Pe care ?
VICIA : Pe ăl de azi-dimineață... Ce mai întrebi, parcă ai avea beciul plin de indivizi și nu știi de care e vorba...
IOSA : A, da ! *(Pleacă.)*
VICIA *(lui Milisav) :* Ai scris ?
MILISAV : Da.
VICIA : Ai trecut și numele ăstora doi ?
MILISAV : Da.
VICIA *(către cei doi cetățeni) :* Acuma luați aminte la ce vă spun ! Să nu cumva să trăncăniți prin tîrg despre ce vedeți și auziți aici, că ăsta e secret de stat... Dacă scăpați o vorbuliță măcar, să știți că vă rup oasele, în numele statului, ca la cotoi !
MILADIN, SPASA *(în cor) :* Nici o vorbuliță ! Se poate ? ! Pentru nimic în lume !
VICIA : Să nu ziceți că nu v-am spus !

GIOCA, CEILALȚI

VICIA *(la apariția lui Gioca, mișcare generală ; Vicia tușește, apoi începe sever) :* Apropie-te !
GIOCA *(tînăr dichisit, ferchez. Se apropie speriat) :* La dispoziția dumneavoastră !
VICIA : Numele și pronumele ?
GIOCA : Giorge Ristici.
VICIA : Locul nașterii ?
GIOCA : Pancievo.
VICIA : Scrie, don Milisav...
MILISAV : Scriu, scriu !
VICIA : Ocupația ?
GIOCA : Ajutor de spițer.
VICIA *(căruia i se pare ceva suspect) :* Aha, va să zică, ajutor de spițer ? Scrie tot ce spune, don Milisav, pe urmă vedem noi... *(Către Gioca.)* Vîrsta ?
GIOCA : Douăzeci și șase de ani.
VICIA : Notează. Ai mai fost condamnat...
GIOCA : Nu.
VICIA : Gura ! Nu mă întrerupe ! Ai mai fost condamnat și de ce ?
GIOCA : N-am fost...
VICIA *(către Milisav) :* Notează, don Milisav. *(Către Gioca.)* Știi de ce ai fost arestat ?
GIOCA : Nu știu !
VICIA : Dar ai putea să-mi spui tu mie cu ce treabă ai venit și ce cauți aici, în tîrgul nostru ?
GIOCA : Asta nu pot... E secretul meu !
VICIA *(cu înțeles) :* Secret ? Aha, va să zică ai un secret ! Așa te vreau, bobocule ! Scrie, don Milisav : „Întrebat fiind ce caută în orașul nostru și în această plasă, declară că a venit

cu niște treburi secrete, despre care organele de stat nu trebuie să afle nimic".

GIOCA : Dar eu n-am spus așa ceva !

VICIA : Da' ce-ai spus ? *(Către martori.)* N-a spus așa ?

SPASA, MILADIN *(în cor)* : Așa a spus, don Vicia !

GIOCA : Dați-mi voie, eu am spus că e secretul meu...

VICIA : Al tău, sigur că al tău... Dar acuma, o dată ce te afli în mîinile noastre, înseamnă că este și al nostru... Don Milisav, scrie așa cum ți-am spus eu !

Scena 17

CĂPITANUL, CEILALȚI

IEROTIE *(intră cu băgare de seamă, tresare cînd i se încrucișează privirea cu a lui Gioca și abia cînd vede că nu e nici o primejdie, pășește hotărît și se repede drept la Gioca. Se oprește în fața lui și îl cercetează cu privirea)* : Asta-i individul ? Ai ? Tu erai, nu-i așa, porumbelule ? Va să zică, tu erai ? ! Și n-ai avut altă treabă decît să treci tocmai prin plasa mea, ai ? Ei, băiete, află că ești prea mucos ca să-mi scapi mie din labă !... Au fost ei alții mai iscusiți, care n-au scos-o la capăt cu mine, darmite tu ? ! Ai început, don Vicia ?

VICIA : Am început...

IEROTIE : Și-a spus numele, pronumele, vîrsta ?

VICIA : Da !

IEROTIE *(dînd cu ochii de Miladin și de Spasa)* : Da' ăștia ce caută aici ?

MILADIN, SPASA *(în cor)* : Sîntem cetățeni, domnule !

IEROTIE : Știu eu că sînteți cetățeni, da' vreau să știu, ce căutați aici ?

VICIA : Trebuie să fie de față...

JICA : Chiar dumneavoastră ați ordonat...

IEROTIE *(își amintește)* : A, da, așa e ! Don Vicia, le-ai spus cetățenilor să-și țină gura ?

VICIA : Le-am spus !

IEROTIE *(către martori)* : Să știți că vă spînzur de limbă dacă aud cumva că ați trîncănit în tîrg despre secretul statului, m-ați înțeles ? *(Se întoarce iar spre Gioca.)* Va să zică, tu erai, porumbelule, ai ? ! *(Către Vicia.)* Recunoaște ?

VICIA : Recunoaște !

GIOCA : Nu recunosc nimic !

IEROTIE : Gura ! Nici o vorbă ! Ia te uită la el ! Recunoști, d-apoi cum ? ! Și dacă n-ai recunoscut, ai să recunoști, pentru că am și bătut depeșa către domnul ministru că ai recunoscut. Acuma nu mai poți schimba tu ce a spus statul ! *(Scoate din buzunar o depeșă telegrafică și o dă lui Vicia.)* Citește-i, don Vicia, să audă și el ce-am raportat telegrafic domnului ministru, ca să știe ce trebuie să spună în declarație ! *(Către Gioca.)* Iar tu, bagă de seamă, s-o înveți ca pe *Tatăl nostru*, ca să mi-o spui întocmai la interogatoriu...

VICIA *(citește)* : „Domnului ministru Minister Treburi Interne. Belgrad. Depunînd strădanie nemaiauzită și sacrificiu, izbutit prind individ despre care se vorbește depeșa domniei-voastre Por. nr. 4.742. Ocazie arestare... Personal expus viața, criminal aruncat asupra mea și numai după luptă disperată reușit să-l înving..." *(Nu se învoiește.)* Păi bine, domle căpitan...

IEROTIE : Ce e, frate ? Da' centru cine a fost ? Hai, spune, cine a fost ?

VICIA : Cine a fost a fost, dar dumneavoastră nici n-aţi fost la faţa locului !...

IEROTIE : Ei, am fost, sau n-am fost... Da' ce-are asta a face cu acuzaţia ?... Vorba e că forţa publică s-a aflat la faţa locului şi şi-a făcut datoria...

GIOCA : Dar eu nu m-am apărat...

IEROTIE : De ce nu te-ai apărat ? Ce, te-a împiedicat cineva să te aperi ? Citeşte, citeşte mai departe...

VICIA *(citeşte)* : „Din declaraţie acuzat reiese nihilist, legături cei mai mari revoluţionari străinătate..."

GIOCA : Nu sînt nihilist... n-am nici o vină... protestez...

IEROTIE : Gura ! Tu să taci cînd vorbesc eu ! Ia te uită la el, parcă l-am chemat aici ca să vorbească el !

VICIA *(citeşte)* : „...intenţie arunce aer dinastie şi ţara întreagă. Din actele găsite asupra lui rezultă intenţii... Rog noi dispoziţii."

IEROTIE *(către Gioca)* : Poftim, ai auzit ? ! Acuma nu mai poţi declara altfel decît aşa cum i-am raportat eu domnului ministru ! *(Către Milisav.)* Ai scris, don Milisav, că a recunoscut tot ?

VICIA : Nu i-am pus toate întrebările...

IEROTIE : L-ai întrebat ce ocupaţie are ?

VICIA : E ajutor de spiţer.

IEROTIE *(decepţionat)* : Ce ? Ajutor de spiţer ?

VICIA : Da, aşa zice el...

IEROTIE : Va să zică, aşa zice el ? Păi el poate să zică şi că e tîrcovnic la biserica Sfîntu Marco, da' noi de ce ne aflăm aici ? Nu pentru ca să-i facem declaraţia ?... Ajutor de spiţer ? Păi, ia

să-mi spuneţi mie, cum poate un ajutor de spiţer să fie revoluţionar ? Scrie acolo, don Milisav, lăcătuş... sau fost ofiţer rus... sau fost marinar spaniol, orice vrei... *(Către Gioca.)* Aici ţi-ai greşit socotelile, frăţioare ! Eu zic că ar fi mai bine să recunoşti cinstit, omeneşte, că eşti măcar lăcătuş, dacă nu vrei să recunoşti că eşti fost ofiţer rus sau marinar spaniol...

GIOCA : Dacă sînt ajutor de spiţer...

JICA : Se poate şi aşa, don căpitan, se poate...

IEROTIE : Să ştii că aşa e, că bine zici, don Jica ! Păi farmaciştii amestecă otrăvuri, spirturi, focuri de artificii şi alte obiecte periculoase... Cu toate astea, ştii... parcă nu prea merge... Ajutor de spiţer şi revoluţionar... Nu ştiu cum, da' parcă nu merge ! *(Către Gioca.)* Bine, fie şi ajutor de spiţer... da' recunoşti că ai adus manifeste antidinastice ?

GIOCA : Nu recunosc !

IEROTIE : Cum să nu recunoşti ? Dar astea ce sînt ? *(Către Vicia.)* Unde sînt hîrtiile găsite la percheziţie ?

VICIA *(îi dă nişte hîrtii)* : Poftim, astea sînt...

IEROTIE : Dar astea ce sînt, ai ?

GIOCA : Sînt ale mele, mi le-au luat din buzunar...

IEROTIE : Ale tale, da' ale cui ? Păi tocmai aici e buba ! Te-ai ars, frăţioare, mai bine recunoaşte cinstit !...

GIOCA : Nu ştiu ce vreţi să recunosc...

IEROTIE : Dacă nu ştii, atunci să te învăţ eu ce să recunoşti... *(Către Vicia.)* Te-ai uitat prin hîrtiile astea, don Vicia ?

VICIA : Nu, don căpitan.

IEROTIE : Atunci să terminăm mai întîi cu ele... *(Dezleagă un pachetel legat cu sfoară.)*

GIOCA : Nu vă permit, sînt hîrtiile mele personale...

IEROTIE : Măi, măi, hîrtii personale, auzi ? ! Dar că vrei să arunci ţara în aer, şi asta e tot treaba ta personală ? Tot ce se află aici trebuie citit...
GIOCA : Dar bine...
IEROTIE *(nu-l ascultă)* : Scrie, don Milisav *(dictează :)* „S-a trecut pe urmă la citirea actelor şi hîrtiilor găsite asupra acuzatului în..." *(Către Vicia.)* Unde le ţinea ?
VICIA : În buzunarul dinăuntru al hainei.
IEROTIE *(continuă să dicteze)* : „...găsite asupra acuzatului într-un buzunar secret dinăuntrul hainei." Ai scris ? Ia-le pe rînd, don Vicia... *(Îi întinde hîrtiile.)*
GIOCA : Vă rog, domnule căpitan...
IEROTIE : N-ai de ce să mă rogi, frăţioare, nici eu pe tine, nici tu pe mine. N-ai priceput că te afli în mîinile statului, şi cînd cineva se află în mîinile statului trebuie să tacă ? Ai înţeles ? Citeşte, don Vicia !
VICIA *(desface o hîrtie)* : Asta parc-ar fi o socoteală, sau aşa ceva...
IEROTIE : Citeşte, să vedem !
GIOCA : Mă opun...
IEROTIE *(către Gioca)* : Pst ! *(Către Vicia.)* Citeşte !
VICIA *(citeşte)* : „Rufe date la spălat babei Sara..."
GIOCA : Vedeţi ?
IEROTIE *(către Vicia)* : Citeşte odată, n-auzi ce spun eu ? Cine ştie ce drac se ascunde aici, fiindcă nihiliştii ăştia au nişte cifruri — una scriu şi alta se înţelege ! Care va să zică, don Jica, fii cu luare-aminte...
VICIA *(citeşte)* : „Douăsprezece batiste..."
IEROTIE : Hm ! Hm ! Douăsprezece batiste. Aşa, care va să zică ! *(Către Gioca.)* Mai bine spune-ne cinstit, ce-ai vrut să spui cu asta ?
GIOCA : Ceea ce scrie !

IEROTIE : Citeşte mai departe, don Vicia...
VICIA : „Şase cămăşi, trei prosoape, patru perechi izmene..."
IEROTIE : Hm ! Hm ! Şase cămăşi, trei prosoape, patru perechi izmene... Ce zici, don Jica, nu aduce a amplasarea unor unităţi militare ? Ai ? !
VICIA : „Două flanele de corp..."
IEROTIE : Două flanele, ai ? Şi asta miroase a suspect... Două flanele ! *(Către Gioca :)* Ia spune, băiete, sincer, ce-ai vrut să spui cu „două flanele" astea ?
GIOCA : Ce scrie acolo !
IEROTIE : Ascultă, băiete, am să-ţi dau un sfat părintesc... Cu acuzaţia asta te-ai asigurat de un glonte în cap fie că recunoşti, fie că nu recunoşti... Atunci de ce să nu recunoşti tot, cu frumosul, fiindcă dacă recunoşti ai o circumstanţă atenuantă, care nu te-ar salva de glonţ, dar cel puţin ai să fii cu cugetul împăcat, şi cînd te-or pune la zid ai să poţi spune liniştit : „Mor, dar am măcar o circumstanţă atenuantă". Crede-mă şi ascultă-mă pe mine, că-ţi vorbesc ca un părinte, fă asta de dragul viitorului tău, eşti tînăr şi trebuie să te gîndeşti şi la viitor...
GIOCA : Ce tot vorbiţi, domnule ? ! Ce zid, ce glonţ ? Eu n-am nici o vină !
IEROTIE : Bine, băiete, să nu zici că n-am făcut tot ce-am putut ca să te conving cu frumosul. Dacă nu vrei, bine ! Ai să te căieşti, dar atunci o să fie prea tîrziu. *(Către Vicia.)* Citeşte mai departe !
VICIA : Nu mai e nimic pe hîrtia asta. Mai e un carneţel.
IEROTIE : Scrie ceva în el ?

VICIA *(îl frunzărește)*: Prima foaie e goală, nu e decît o însemnare pe ea. Pe a doua foaie e o poezie...

IEROTIE: Aha, o poezie! Omoruri, sînge, revoluție, libertate... Așa mai zic și eu, citește, domnu Vicia, citește mai iute, ce Dumnezeu!

GIOCA: Vă rog...

IEROTIE: Vrei să recunoști?

GIOCA: N-am ce să recunosc.

IEROTIE: Atunci citește!

VICIA *(citește)*: „Fiecare, draga mea,
Își poartă altfel dragostea,
Fără tine, scumpa mea,
Mi-e pustie inima."

IEROTIE: Ttțț! Asta aduce a cobzăreală... *(Către Gioca.)* Ascultă, bre, n-ai ceva mai periculos? Asta nu e nimic! *(Către Vicia.)* Mai e ceva?

VICIA: Mai e! *(Citește.)*
„Te ador, iubită,
Cu tot focul inimii,
Tu ești steaua vieții mele,
A sufletului meu tînăr."

IEROTIE: Să-mi cînte tamburașii, un, doi! Nu-i așa, don Jica?

JICA: Cam aduce...

IEROTIE: Rușine să-ți fie, halal nihilist! Douăsprezece batiste, prosoape, izmene! Unde-ți sînt pușlile, bombele? Nu patru perechi de izmene... În loc să scrii un manifest ca lumea, să-i fie poliției mai mare dragul cînd îți pune cătușele, tu îi dai zor cu: „Draga mea, steaua vieții mele", un, doi... Mai e ceva, don Vicia?

VICIA: Mai e o însemnare pe foaia asta...

IEROTIE: Citește-o!

VICIA *(citește)*: „Pentru eliberare."

IEROTIE: Cum ai spus?

VICIA: „Pentru eliberare."

IEROTIE: Aha, aha, aici poate să fie ceva! Titlul e politic. Pentru eliberare! Că ăștia noi cer să se desființeze armata, slujbașii, închisorile... În ce privește armata, n-am nimic de zis, nu mă pricep în treburile militare, da' în privința slujbașilor, vă întreb: cum se poate una ca asta? Vei fi fiind tu, băiete, pentru desființare, da' vezi că eu nu sînt, fiindcă am treizeci și doi de ani de slujbă... Mai așteaptă opt ani, pînă împlinesc vîrsta de pensionare, și pe urmă n-ai decît să desființezi tot, nu-mi pasă... Vrei să se desființeze închisorile? Bine, dar eu te întreb *(către Gioca)* acuma unde te-aș trimite dacă n-ar exista ele? Hai, spune-mi unde te-aș ține închis? *(Către Vicia.)* Ia să auzim, ce zice de eliberare?

VICIA: „Pui o lingură de sare amară într-un pahar cu apă călduță, o lași să se topească, o bei și te preumbli puțin..."

IEROTIE *(dezamăgit)*: Păi asta e pentru... pentru încuiați...

VICIA *(citește)*: „Cel mai indicat e uleiul de ricină, care se poate lua în bere, lapte sau..."

IEROTIE: Da, e pentru încuiați. Asta s-o copiezi, don Jica. Știu că ai meteahna asta! *(Către Vicia.)* S-a terminat?

VICIA *(frunzărește carnetul)*: În carnețelul ăsta nu mai e nimic...

IEROTIE: Nimic, nimic? Te-ai uitat bine?

VICIA: Nu mai e nimic...

IEROTIE: Nu mai e nici o hîrtie?

VICIA: Mai este o scrisoare.

GIOCA *(sare în sus furios)*: Asta n-am să v-o mai îngădui! *(Vrea să le smulgă scrisoarea.)*

IEROTIE : Păzea ! *(Se refugiază îndărătul biroului lui Milisav. Ceilalți fug care încotro speriați.)*

GIOCA : Mai bine moartea decît să v-o îngădui !...

IEROTIE : Aha, aha ! Te-am dibuit ! Ți-am aflat punctul slab ! *(Pune mîna pe sonerie și apasă.)* Va să zică, te-am dibuit, porumbelule, am pus degetul unde te doare ! *(În ușă se ivește Iosa.)* Mai e cineva pe aici ?

IOSA : Da, Alexa.

IEROTIE : Cheamă-l încoace, veniți amîndoi !

IOSA *(îi face semn lui Alexa să intre).*

IEROTIE : Țineți-l bine pe individ !

GIOCA : Dar, domnule căpitan !...

IEROTIE : Țineți-l bine, băgați de seamă ! *(Numai după ce cei doi îl imobilizează pe Gioca, căpitanul se apropie fără frică.)* Țineți-l bine, ăsta e primejdios ! Scrie, don Milisav, că m-a atacat. Ai văzut, don Vicia, ce exact i-am raportat domnului ministru că la anchetă mi-a fost viața în pericol ? Dar nu-mi pasă, nu-mi pasă, domnilor, eu îmi dau și viața pentru binele statului... Ia citește, don Vicia... Mi se pare că abia acuma vine partea cea mai importantă... *(Către Gioca.)* Nu-i așa ? Scrisoarea asta te ustură la ficați, nu-i așa ? E, atunci, don Vicia, citește-ne-o și nouă, știi cîtă plăcere îmi face să citesc scrisorile altora. Te rog să citești literă cu literă, să nu scăpăm un cuvînt...

VICIA : „Sufletul meu !"

IEROTIE *(dezamăgit)* : Iar... Sufletul meu... Ascultă, bre, mare nătărău mai ești...

GIOCA : Pînă aici ! Nu vă dau voie să mă jigniți !

IEROTIE : Nu mai spune ! Ia uitați-vă la el ! Să nu te jignesc, ai ? Dar cînd tu jignești statul, nu e nimica, ai ? Citește, don Vicia !

GIOCA : Vă conjur, domnule căpitan, nu îngăduiți să fie citită această scrisoare ! Dacă trebuie neapărat, atunci citiți-o numai dumneavoastră.

IEROTIE : A, nu ! O să-i dăm citire de față cu toată lumea ! Ce-am eu cu tine ca să-ți citesc scrisorile ? De față cu toată lumea, ca să audă toți ! Nu-l asculta, don Vicia, citește ! Fiți atenți !

VICIA *(citește)* : „...Ca să n-ai nici o nelămurire, trebuie să-ți descriu situația de aici..."

IEROTIE *(mulțumit)* : Așa, frate, în sfîrșit, am dat de ceva revoluționar ! Va să zică, situația, ai ? Ia să auzim și noi care e situația... Ascultați cu atenție, să nu ne scape nici un cuvînt...

VICIA *(citește)* : „Tatăl meu, cu toate că e pretor de plasă, este un înapoiat, cu idei învechite, sau, ca să fiu și mai sinceră, prost și mărginit. Mai înainte a fost slujbaș la poștă, a făcut ce-a făcut pe-acolo pînă l-au dat afară și pe urmă a intrat la pretură..."

IEROTIE *(mai întîi ascultă cu curiozitate, apoi se uită înspăimîntat și uluit la cei din jur. În cele din urmă, i se citește pe față că a înțeles și scoate un răcnet deznădăjduit)* : Oprește ! *(Se înecă, nu știe ce să mai facă.)* Apăi, cum să spun... Stai, oprește ! Cine a scris scrisoarea asta ?

VICIA *(se uită la sfîrșitul scrisorii. Cu răutate)* : Fiica dumneavoastră, don căpitan...

IEROTIE : Ce spui ? Nu se poate ! Cum poate să scrie fiica mea așa de bine ?

VICIA : Poftim, uitați-vă la semnătură dacă nu credeți ! *(Îi întinde scrisoarea.)*

IEROTIE *(cercetează semnătura)* : Marița !... *(Înfrînt, zdrobit cu desăvîrșire, scoate un oftat și nu-și mai află locul. În cele din urmă, se apro-*

pie de Vicia şi-i şopteşte aparte): Dar... ce zici, don Vicia, de cine o fi vorbind în scrisoare?

VICIA: S-ar zice că de dumneavoastră!

IEROTIE: Şi eu parcă tot aşa aş zice... M-am recunoscut îndată! *(Către martori.)* Bre, voi să nu ascultaţi... Nu v-am chemat aici ca să ascultaţi tot! *(Bagă scrisoarea în buzunar.)* Scrisoarea asta, don Vicia, n-o mai citim...

VICIA: Trebuie, don căpitan!

IEROTIE: Scrisoarea asta nu se va citi. Unde scrie că trebuie citite scrisorile pe care le scrie fiica mea?

VICIA: Ăsta e un document găsit în buzunarul acuzatului, iar aici sîntem la interogatoriu. Eu l-am început şi vreau să urmez legea!

IEROTIE: Dumneata să urmezi legea? Vai de legea aia pe care o urmezi dumneata...

VICIA *(cu răutate):* Din această scrisoare se vede că domnişoara iubeşte pe cineva şi din pricina asta se uită de sus la tinerii cinstiţi de aici. Dacă e aşa, atunci să afle toată lumea...

IEROTIE: Asta te doare?

VICIA: Treaba mea ce mă doare... Scrisoarea trebuie citită aici, pentru ca interogatoriul să fie complet...

IEROTIE: Nu! Aici nu se va citi. O s-o citim amîndoi pe urmă, cînd o să rămînem singuri.

VICIA *(îşi ia chipiul):* Atunci, don căpitan... eu am plecat! *(Pleacă.)*

IEROTIE: Unde, mă?

VICIA: Plec din slujbă; chiar acum mă duc la telegraf, să trimit demisia mea domnului ministru şi să-i spun de ce mi-o dau...

IEROTIE: Poţi să-mi spui şi mie, poate că nu e nevoie să ajungi pînă la ministru...

VICIA: Sînt sătul pînă-n gît! Eu mă zbat să-l prind pe răzvrătit, iar dumneavoastră vă umflaţi în pene în depeşă: „...l-am prins cu riscul vieţii". Eu tac şi înghit, fiindcă mi-aţi făcut o făgăduială, şi cînd colo — poftim! — domnişoara scrie scrisori de amor... Acuma nici scrisoarea nu mai e citită, cu toate că aşa spune regulamentul...

IEROTIE: Stai! Opreşte-te! *(Către cetăţeni.)* Nu v-am spus să nu ascultaţi? A! Să n-aveţi grijă, că o să-mi plătiţi voi pentru toate! *(Către Jica.)* Don Jica, trebuie neapărat să fie citită scrisoarea?

JICA: Apăi, de, dacă aşa e regulamentul...

GIOCA: Vă sfătuiesc să n-o citiţi mai departe, ca să nu vă pară rău...

IEROTIE: Tu să taci, ai auzit? *(Către Milisav.)* Şi dumneata zici, don Milisav, că trebuie citită?

MILISAV: Da!

IEROTIE: Atunci stai jos, don Vicia, şi fă-ţi meseria. Scrisoarea o s-o citească don Jica. *(I-o dă.)* Nu vreau să-i fac pe voie lui don Vicia. *(Către cetăţeni.)* Vă ia dracu dacă trageţi cu urechea...

JICA: S-o iau de la capăt?

IEROTIE: Nu mai e nevoie. Am auzit începutul. Citeşte de unde am rămas...

JICA: „...pe urmă a intrat la pretură..."

IEROTIE: Da, de acolo...

JICA *(citeşte):* „El şi mama vor să mă mărite cu sila cu un funcţionar de la pretură, un dobitoc care se umflă-n pene ca un cocoş, un pungaş şi un hoţ cum nu s-a mai văzut, din pricina căruia geme o plasă întreagă..."

VICIA *(se înfurie şi sare în sus):* Pînă aici! Nu îngădui să fie citită această scrisoare!

IEROTIE : Aha !

VICIA : Asta n-o mai înghit, nu dau voie !...

IEROTIE : Ei, acu vezi, flăcăule, ce-a ieşit ? Îi tot dădeai zor cu documente, lege, interogatoriu, şi vezi ce-a ieşit ? Ştiam eu, domle Vicia, că trebuie să iasă ceva pe dos, dacă îţi aduci dumneata aminte de lege şi de reglement...

VICIA : E mai mare ruşinea ca o domnişoară de familie bună, fiica şefului...

IEROTIE *(îi ia vorba din gură)* : ...să-şi bată joc de tatăl ei...

VICIA : Asta e altceva !

IEROTIE : Cum altceva ?

VICIA : Pentru că asta e treaba dumneavoastră. Da' pe mine m-a insultat în exerciţiul funcţiunii ! Am să fac plîngere pentru insultă.

IEROTIE : Foarte bine ! Să mi-o dai mie !

VICIA : Ştiu cu cui s-o dau... *(Din locuinţa căpitanului se aude zgomot de vase sparte. Uşa se deschide brusc şi încep să zboare în birou farfurii, crătiţi, glastre cu flori. Toţi sar de la locul lor, ferindu-se speriaţi. Se deschide apoi şi uşa de la biroul contopiştilor şi toţi contopiştii se înghesuie în cadrul ei.)*

IEROTIE *(înspăimîntat)* : Ce-o mai fi şi asta ? !

Scena 18

ANGIA, pe urmă MARIŢA şi CEILALŢI

ANGIA *(se iveşte în uşă, foarte agitată)* : Omule ! Dacă eşti bărbat, dacă eşti tată, dacă eşti forţă publică, vino-mi în ajutor !

IEROTIE : Ce prăpăd mai e şi ăsta ?

ANGIA : Fiică-ta a spart tot din casă...

IEROTIE : Auzi, ticăloasa ! Nu ajunge că ne-a agăţat la toţi cîte o tinichea de coadă, acu se apucă să-mi mai spargă şi tot din casă ! Unde e ?

MARIŢA *(vine din camera alăturată şi se îndreaptă spre tatăl ei)* : Iată-mă ! *(Dă cu ochii de Gioca şi se aruncă în braţele lui.)* Gioca, scumpul meu Gioca !

IEROTIE *(uluit)* : Ce-e-e ? Gioca ?

ANGIA *(la fel de uluită)* : E... Gioca ? ! !

MARIŢA : Da, da, el e, Gioca !

IEROTIE *(îl miroase pe Gioca)* : Dumnezeu mi-e martor, el e ! Miroase a izmă !

ANGIA *(nu-şi poate veni în fire)* : Chiar Gioca... cu pricina ?...

IEROTIE : El, da, ce te mai miri atîta ? !

MARIŢA : Da, el e ! Nu ţi-am spus eu, mamă, că vine ? şi iată-l că a venit ! M-am dus şi la han să-l caut...

IEROTIE : Cine s-a dus la han ?

MARIŢA : Eu !

IEROTIE : Ce să cauţi la han, că doar nu te-am trimis pe tine să-l arestezi ! ?

MARIŢA : M-am dus, şi acolo am aflat că e arestat...

IEROTIE : Ei bine, ai aflat, ba l-ai şi văzut, acuma du-te dincolo, ca să ne putem vedea de treburile noastre...

MARIŢA : Nu mă duc ! Nici nu mă gîndesc să mă mai despart de el ! Am să-l iau în braţe aici, în faţa tuturor, ca să nu ne mai puteţi despărţi... *(Îl îmbrăţişează pe Gioca şi se lipeşte strîns de el.)*

VICIA *(zbiară din răsputeri)* : Protestez ! Ne aflăm într-un local al statului, sîntem la interogatoriu, aici e localul autorităţii şi nu permit ca persoane particulare să se sărute şi să se îmbrăţişeze într-un local al statului !

IEROTIE : Stai, bre, ho, oprește-te ! Ce zbieri așa ?
VICIA : Cer să se treacă în procesul-verbal al anchetei că aici, în localul autorității, persoane particulare se sărută și se îmbrățișează în fața organelor de stat...
IEROTIE : Bre, lasă-mă pe mine să lămuresc mai întîi despre ce e vorba...
VICIA *(furios)* : Protestez în numele moralei și declar în numele statului că nu vreau să văd asemenea lucruri cu ochii mei ! Nu sînt obligat, în exercițiul funcțiunii, să văd sărutări și îmbrățișări în localul statului și declar că asta e o insultă adusă autorității ! Poftim, n-aveți decît să continuați interogatoriul fără mine ! *(Înhață chipiul și iese mînios.)*

Scena 19

CEILALȚI, fără VICIA

IEROTIE : Păi, de, are dreptate omul ! Dacă este, este ! E insultă în exercițiul funcțiunii ! *(Dă cu ochii de conțopiști.)* Și voi, bre, ce căscați gura ca la menajerie ? *(Azvîrle în ei cu tot ce-i cade în mînă, călimări, rigle, silindu-i astfel să se retragă și să închidă ușa.)* Și voi, netrebnicilor, sînteți eroi fiindcă ați pus mîna pe un ajutor de spițer, dar dacă era un bandit adevărat fugeați de rupeați pămîntul ! Afară ! *(Le trage jandarmilor cîte un picior în spate și-i gonește afară. Unul dintre cetățeni, Spasa, nimerindu-se în calea căpitanului, e dat și el afară cu un picior în spate. Celălalt cetățean, Miladin, văzînd că Ierotie s-a înfuriat și a început să lovească în dreapta și-n stînga, se ascunde în-*

dărătul raftului cu dosare și rămîne ghemuit acolo pînă la sfîrșit, abia îndrăznind să mai răsufle.)
ANGIA *(încearcă să-i spună ceva căpitanului)* : Ierotie !
IEROTIE : Gura !
MARIȚA : Tată !
IEROTIE : Gura !
GIOCA : Don căpitan !
IEROTIE : Gura, că acuma te sugrum ! Numai tu mi-ai făcut-o, spițerule !
GIOCA : Eu voiam...
IEROTIE : Gura ! *(Către Angia.)* Ia-i din fața mea pe amîndoi, ia-i, că mi se întunecă dinaintea ochilor cînd îi văd !
ANGIA *(îi ia de mînă pe Gioca și pe Marița și-i duce în camera alăturată).*

Scena 20

IEROTIE, JICA, MILISAV

IEROTIE *(lui Jica și Milisav)* : Ați văzut, oameni buni ? Ce mai fu și asta ? Și domnul ministru, care citește acuma depeșa mea : „A atentat la viața mea", în timp ce aici, în localul statului, individul se sărută cu fata mea...
JICA : Păi...
IEROTIE : Știu ce vrei să spui : ea l-a sărutat... Da' asta n-are nici o importanță, că tot o să se afle în tot tîrgul... Vicia o să aibă grijă să se afle în toate părțile...
JICA : Da, e făcut foc !
IEROTIE : Da' ce crezi, unde s-o fi dus ?
JICA : Păi... pesemne la telegraf !

Clubul cărții digitale 2024

IEROTIE : La telegraf ? Ce să caute acolo ?
JICA : Ca să dea de veste domnului ministru...
IEROTIE : Ministru ? Ce ministru ? Ce tot bălmăjești acolo ? Ce să dea de veste domnului ministru ? Don Milisav, dă fuga după el și spune-i să nu mă mai amărască... Nu-mi ajunge cît m-a otrăvit Gioca, acuma el mai lipsea !... *(Milisav se scoală să-și ia chipiul.)* Stai, don Milisav, dacă nu vrea să te asculte cu nici un chip, atunci îi spui telegrafistului că am dat ordin să nu mai bată nici o depeșă, de la oricine ar fi, pînă n-o văd eu...
JICA : Păi asta e curat cenzură !
IEROTIE : D-apăi cum ? ! Cînd e vorba de stat și de dinastie, introduc și cenzură, și tortură, și sechestru, și arest, și douăzeci și cinci la spate ! Altfel, nu merge ! Hai mai iute, don Milisav !
MILISAV *(pleacă).*

Scena 21

IEROTIE, JICA

IEROTIE *(se lasă să cadă istovit pe un scaun, răsuflînd greu)* : Acum ce mă fac, domle Jica ? Ce mă sfătuiești să fac ? Cum și ce să mă fac cu Gioca ?
JICA : Eu aș zice că...
IEROTIE : Dă-i drumul !
JICA : Păi dumneavoastră, care sînteți polițai bătrîn, știți cum să puneți lucrurile la punct într-o împrejurare ca asta...
IEROTIE : Chiar să știu, bre, acuma nu-mi vine nimic în minte !...
JICA : Eu aș zice așa : să-i dați drumul lui Gioca, iar domnului ministru îi trimiteți o depeșă...

„Cu toată paza puternică, individ suspect fugit azi noapte din închisoare."
IEROTIE *(se gîndește)* : Hm !... A fugit... Să zicem că Gioca poate să fugă, dar manifestele, ce facem cu manifestele antidinastice ? Nu-i pot spune domnului ministru : „Gioca a fugit și a luat cu el și manifestele antidinastice !" Nu-i așa că nu pot ? Pe urmă, domnul ministru îmi poate răspunde : „Bine, el a fugit, trimite manifestele". Eu ce să-i trimit, don Jica, poate rețeta aia pentru... știi dumneata pentru ce, sau poate scrisoarea în care sîntem încondeiați așa de frumos eu și domnu Vicia ? Ai ?... Ia spune-mi...

Scena 22

IOSA, CEILALȚI

IOSA *(vîră capul pe ușă, neîndrăznind să intre)* : O depeșă...
IEROTIE *(sare ars)* : O depeșă ? Dă-o-ncoace ! *(I-o smulge din mînă. Iosa se retrage. O deschide nerăbdător și citește.)* Ministrul... Uf, mi s-au tăiat picioarele... *(Se lasă să cadă pe scaun.)* Nici nu îndrăznesc s-o citesc... Citește-o dumneata, don Jica !
JICA *(citește)* : „Individ la care referă depeșa dv. din șaptesprezece, luna curentă, prins plasa Ivaniță..."
IEROTIE : Uf, ce noroc !
JICA *(continuă)* : „Individ arestat de dumneavoastră probabil complice ; trimiteți Belgrad pază puternică anexat toate hîrtiile găsite asupra sa."
IEROTIE : Asta zic și eu noroc !... *(Pauză.)* Acuma ce facem, don Jica ?

JICA : N-aveţi încotro, trebuie să-l trimiteţi !

IEROTIE : Pe cine ? Pe Gioca ? Îl trimit şi legat dacă vrei, în sac îl pun, ca pe-o pisică, şi-l trimit la Belgrad ! Dar ce mă fac cu manifestele ? Că domnul ministru se teme şi de manifeste !

JICA : Ştiţi ce, don căpitan ? Dacă vreţi să mă ascultaţi pe mine...

IEROTIE : Vorbeşte, don Jica, Dumnezeu să vorbească prin gura dumitale !

JICA : Ca să nu se mai facă zarvă cu fata dumneavoastră... după toate cîte s-au întîmplat şi ca să-l puteţi duce pe Gioca la Belgrad şi să vă cereţi iertare la domnul ministru, eu zic să vă duceţi mai întîi în odaia de alături, le daţi binecuvîntarea tinerilor şi pe urmă plecaţi împreună cu fata şi cu ginerele dumneavoastră la Belgrad, iar acolo, cînd o să vă vedeţi în faţa domnului ministru, dumneavoastră personal...

IEROTIE *(se uită la el neîncrezător)* : Crezi că aşa o să iasă bine ? *(Se gîndeşte şi dă din cap.)* Ascultă, să ştii că ai dreptate... Îl duc chiar eu la Belgrad, iau cu mine şi actele şi... A, îi spun domnului ministru că toate astea le-a ticluit domnu Vicia din gelozie... Că domnu Vicia tot n-are nevoie de slujbă ! *(Se hotărăşte.)* Bine zici, don Jica, chiar aşa o să fac ! *(Se duce în încăperea alăturată.)*

Scena 23

JICA *(rămînînd singur, răsuflă uşurat şi se aşază pe scaun. Dă de cîrpa pe care o avea pe cap, o pipăie, vede că mai e încă udă şi şi-o trage pe frunte ; pe urmă îşi reazimă capul în mîini).*

MILADIN *(iese dindărătul raftului şi, cînd vede că domnul Jica a rămas singur, se apropie tiptil de biroul lui)* : Va să zică, Iosif din Tîrbuşniţa venea adesea pe la mine, la prăvălie, şi, ca omul...

JICA *(sare în sus mînios, îl plesneşte cu cîrpa de pe frunte, apoi aruncă în el cu cărămizi, acte şi tot ce găseşte pe birou).*

Cortina

1888

DOAMNA MINISTRU

Comedie în patru acte

PERSONAJELE

SIMA POPOVICI
JIVCA, soţia lui
DARA, fiica lui
RACA, fiul lui
CEDA UROŞEVICI, ginerele lui Popovici
Dr. NINCOVICI, secretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe
RISTA TODOROVICI, comerciant de pielărie
PERA CALENICI
PERA, conţopist la direcţia administrativă

UNCHIUL VASA
MĂTUŞA SAVCA
MĂTUŞA DAŢA
IOVA AL LUI POPA ARSA
UNCHIUL PANTA
MILE, fiul lui
SOIA, văduvă divorţată
UNCHIUL IACOV
SAVA MIŞICI

} rudele Jivcăi

NADA ŞTEFANOVICI, profesoară de limba engleză
UN CONŢOPIST DE LA POLIŢIE
ANCA, slujnică
UN UCENIC TIPOGRAF
JANDARMUL I

JANDARMUL II
UN UŞIER DE LA MINISTER
AL DOILEA UŞIER DE LA MINISTER
O UCENICĂ DE CROITORIE
UN UCENIC FOTOGRAF
CETĂŢEANUL I
CETĂŢEANUL II

Acţiunea se desfăşoară la răscrucea dintre veacul trecut şi cel de astăzi.

ACTUL I

O odaie modestă orăşenească. O canapea veche, două fotolii şi cîteva scaune obişnuite de sufragerie. Trei uşi: în fund, la dreapta şi la stînga. La dreapta, o fereastră. În mijlocul încăperii, o masă acoperită, pe care se află o pereche de pantaloni vechi, bărbăteşti. Jivca îi transformă pentru fiul ei.

Scena 1

JIVCA, SAVCA

SAVCA *(aşezată pe un scaun lîngă masă)*: La ce te gîndeşti?

JIVCA *(la masă, cu faţa spre spectatori; de gît îi spînzură un centimetru de croitorie, iar în mînă ţine un foarfece mare. Duce foarfecele la buze şi se uită îngîndurată la pantaloni)*: Nu ştiu cum să fac să ocolesc rosătura asta.

SAVCA: N-ai să poţi. Pune şi tu un petic.

JIVCA: Ai dreptate. Dar şi aşa o să-i ţină de joi pînă mai apoi.

SAVCA: Rupe, zici?... Păi de, ce să-i faci... El să trăiască, să fie sănătos şi să tot rupă.

JIVCA : Of, mătușă, nu rupe, sfîșie ! Ca un lup pielea mielului, nu alta ! Orice i-ai cumpăra, orice i-ai preface, la el nu ține nici măcar o zi !

SAVCA : E foarte neastîmpărat...

JIVCA *(continuă să măsoare și să croiască)* : Zău, n-o mai scoatem la capăt cu nici un chip. De-abia ne tîrîm zilele de azi pe mîine.

SAVCA : Dar leafa e frumușică...

JIVCA : Nu prea. Dacă pui deoparte pentru impozit, chirie, lemne, rămîi cu punga goală. E greu să trăiești azi din leafă... Dar al meu habar n-are. Lui nu-i pasă de casă... de gospodărie. El știe una și bună : politica.

SAVCA : Mde !...

JIVCA : Or mai fi ei și alții care fac asta, cum îi zice... care se omoară cu politica, dar au grijă și de sufletul lor. Ba, acolo, niște comisii, ba niscaiva procente, ba niște ședințe... Se mai cîrpesc și oamenii cum pot. Dar ăsta al meu nu vrea să știe. Nu-l auzi decît : ba că asta nu merge, că dăunează prestigiului partidului, ba că aia nu merge, că ce o să zică opoziția... Și uite-așa o ține într-una. Slujnica n-am plătit-o de trei luni ; chiria e neplătită de luna trecută, și, pe lîngă toate astea, mai pune și datoriile mărunte : lăptăreasa, băcanul... Ce să-ți mai spun...

SAVCA : Ei, da, e greu în ziua de azi.

JIVCA : Tot nu ți-a adus cafeaua ? Vezi ce neobrăzată e slujnica asta ? Trebuie să-i spună omul de trei ori pînă să facă ea un lucru. *(Se duce spre ușa din fund.)* Anca, ce s-aude cu cafeaua aia ?

ANCA *(de afară)* : Îndată !

JIVCA : Poftim, asta-i slujnică ? Barem dacă o plătesc, cel puțin să fie cum trebuie.

Scena 2

ACELEAȘI, ANCA

ANCA *(aduce cafeaua și o pune pe masă)* : Poftiți !

JIVCA : Trebuie să-ți spun de trei ori ca să faci o cafea ?

ANCA *(obraznic)* : Că doar n-am stat de pomană pe canapea ! Am avut treabă ! *(Iese.)*

Scena 3

JIVCA, SAVCA

JIVCA *(după ce pleacă Anca)* : Ei, ai văzut-o ? Îmi venea să azvîrl cu foarfecele astea după ea, să-i sparg capul. Dar n-am încotro... Îi sînt datoare leafa pe trei luni de zile... Așa că trebuie să rabd...

SAVCA *(sorbind din cafea)* : Ei, așa-s servitoarele din ziua de azi.

JIVCA : Uite, tocmai d-aia te-am chemat, tușă Savca... Să ne împrumuți vreo 200 de dinari !

SAVCA *(tresare)* : Vai, fato, da' de unde să iau eu banii ăștia ?

JIVCA : Păi... de la casa de depuneri.

SAVCA : Cum ?... Nici să nu te gîndești că am să mă ating de banii ăia ! Abia i-am adunat cu chiu, cu vai, ca să-i am la o nevoie, Doamne ferește !...

JIVCA : Doamne, tușă Savca, cum poți să vorbești așa ? ! Parcă nu ți i-am mai da înapoi ! O să-ți plătim cinstit dobînda, iar peste trei luni de zile o să-ți ai și banișorii înapoi. Ascultă, să nu-mi zici mie Jivca dacă n-am să-l fac pe „ăla" să se strecoare în vreo comisie. Îl dau dracului de partid ! Gioca al nașului Draga și-a

făcut casă de cînd a intrat în partid, iar ăsta al meu şi-o distruge şi pe asta pe care o are...

SAVCA : Eşti sigură ?

JIVCA : Ce ?

SAVCA : Că o să intre în comisia aia ?

JIVCA : Dumneata te temi că n-o să-ţi mai dăm banii înapoi ?

SAVCA : Aş, nu e vorba de asta, dar, ştii, n-aş vrea să mă ating de banii ăştia, şi d-aia zic, că dacă nu intră în comisie...

JIVCA : Păi nici nu trebuie să fie neapărat comisie... poate să facă şi altceva... Dacă nu s-o putea cu nici un chip, să ştii că o să ne împrumutăm din altă parte şi tot îţi dăm banii înapoi ! Ce-i al dumitale e pus deoparte.

SAVCA : Dacă e numai pentru trei luni...

JIVCA : Nici o zi mai mult !...

Scena 4

ACELEAŞI, RACA, ANCA

(Intră Raca, licean, cu hainele ferfeniţă pe el, fără cărţi şi fără şapcă. Îl urmează Anca, cu cărţile şi cu şapca.)

JIVCA : Vai de mine, nenorocitule, iar te-ai încăierat cu careva !

RACA : Nu m-am încăierat cu nimeni.

ANCA : Ba da ! Ba da !... Iar s-a încăierat !

JIVCA *(mătuşii)* : Uită-te la el, rogu-te ! Parcă ar fi scăpat de la spînzurătoare.

ANCA *(aşază cărţile pe masă)* : Are şi mîna plină de sînge.

JIVCA : Vai de mine ! *(Îi smuceşte mîna, care e legată cu o basma.)* Nenorocitule ! Derbedeule !

(Ancăi.) Adu-i apă, să se spele. *(Anca iese.)* Şi mai are nas să spună că nu s-a încăierat !

RACA *(înfipt)* : Nu m-am încăierat !

JIVCA : Cum nu te-ai încăierat, haimana ? !

RACA : Nu ! Am făcut doar o demonstraţie.

JIVCA : Ce demonstraţie, pentru numele lui Dumnezeu !

RACA : Împotriva guvernului.

SAVCA : Doamne sfinte, băiete, da' ce ai tu cu guvernul ? !

RACA : N-am nimic, dar am strigat şi eu : „Jos guvernul !"

JIVCA : Ei, poftim, el, şi demonstraţie !... Pentru ce te-ai băgat unde nu-ţi fierbe oala ?

RACA : Păi am făcut şi eu ce făcea toată lumea. Şi-acuma se mai bat pe Terazie... Un muncitor a fost omorît, iar alţi trei — răniţi. Guvernul a fost silit să-şi dea demisia.

JIVCA : Of, of, of ! O să-şi piardă într-o bună zi şi capul...

ANCA *(intră cu un lighean şi o cană cu apă)* : Hai în bucătărie să te speli !

RACA : Pentru ce să mă spăl ?

JIVCA : Du-te şi te spală. Nu te vezi în ce hal eşti ? Parc-ai fi un ucenic de hingher ! *(Îl îmbrînceşte, iar Raca iese împreună cu Anca.)*

Scena 5

JIVCA, SAVCA

JIVCA *(adresîndu-se mătuşii)* : Ei, acu spune şi dumneata, ce poţi să-i faci cînd îţi vine în fiecare zi aşa de hărtănit ?

SAVCA : Apoi să mă duc şi eu acasă ; am treabă. Văd că şi pe tine te ţin din lucru. *(Se scoală.)*

JIVCA : Atunci cum rămîne cu vorba noastră ?
SAVCA : Care vorbă ?
JIVCA : Ei, nu te mai preface că nu ştii ; cu împrumutul...
SAVCA : A ! Păi de, cum să-ţi spun... n-aş vrea să mă ating de banii ăia, dar dacă zici tu că ai neapărată nevoie...
JIVCA : Vai, îţi mulţumesc, tuşă dragă ! N-am să uit asta niciodată !
SAVCA : Să ţi-i aduc diseară ?
JIVCA : Da, te rog din suflet ! Şi să mai vii pe la noi, tuşă Savca, nu care cumva să ne ocoleşti ! Dac-aş putea, aş veni eu pe la dumneata ! Zău, trece-mi şi dumneata cu vederea ! Dar la noi vino oricînd poţi ! Că doar eşti una singură ! Treci oricînd vrei, să luăm masa împreună. Vino, ca la dumneata acasă !
SAVCA *(de la uşă)* : Atunci am să viu diseară. La revedere ! *(Iese.)*
JIVCA *(o petrece pînă la uşă)* : La revedere, mătuşico ! *(Se întoarce şi, după ce termină de croit, strînge lucrul.)*

Scena 6

JIVCA, RACA

(Raca vine din bucătărie, spălat, şi se îndreaptă spre uşa din fund.)

JIVCA : Hei, încotro ?
RACA *(arată spre stradă)* : Afară !
JIVCA : Nu-ţi ajunge, derbedeule ? La latină, doi, la religie, doi, la matematică, doi ! Şi lui îi zboară gîndul numai la demonstraţii. Nu-ţi pasă de loc că ai să rămîi repetent ?

RACA : Şi tata a rămas repetent în clasa a patra...
JIVCA : Mă, tu să nu iei exemplu de la taică-tău !
RACA : Că doar n-am să iau exemplu de la tine !...
JIVCA : Of, Doamne-Dumnezeule, cum de-am adus pe lume un copil ca ăsta ? Piei din faţa mea !

(Raca dă buzna pe uşă afară. Intră Ceda şi Dara.)

Scena 7

JIVCA, CEDA, DARA

CEDA *(intră împreună cu soţia lui, Dara. Sînt îmbrăcaţi în haine de vizită)* : Iată-ne ! Cum ne-am dus, aşa ne-am întors.
DARA : Ne-am dus degeaba.
JIVCA : Cum adică ? N-aţi găsit pe nimeni acasă ?
CEDA : Ascultă, mamă, să ştii că m-am săturat pînă-n gît de poveţele dumitale ! *(O imită pe Jivca.)* „Duceţi-vă să-i faceţi o vizită doamnei ministru cutare, duceţi-vă să-i faceţi o vizită doamnei ministru cutare..."
JIVCA : Păi mie îmi trebuie avansare, sau ţie ?...
CEDA : Asta o ştiu şi eu, şi fără să mi-o spui d-ta. Dar de ce să ne ducem la doamna Petrovici cînd ea nici nu vrea să ne primească ?
DARA : Nu era acasă.
CEDA : Ba era ! Cum să nu fie ? ! N-ai văzut că fata din casă a tot şuşotit mai bine de zece minute cu cineva înăuntru ? Abia pe urmă a catadicsit să iasă, ca să ne spună că doamna nu este acasă.
JIVCA : Şi ce, de asta tot eu sînt vinovată ? I-am trimis vorbă şi mi-a răspuns prin finul Draga : „Să vină ! Se poate să nu vină pe la mine fiica doamnei Jivca ? ! N-am mai văzut-o de cînd s-a măritat."
CEDA *(îngînînd-o)* : „N-am mai văzut-o de cînd s-a măritat", dar ne închide uşa-n nas ! Acuma

poate într-adevăr să spună, fără să mintă, că n-a mai văzut-o pe fiica doamnei Jivca de cînd s-a măritat !...

DARA : Nu mai vorbi şi tu aşa ! Poate că într-adevăr n-a fost acasă... Am văzut-o doar, ceva mai tîrziu, într-o birjă.

JIVCA : Păi vezi ! Nu merge chiar aşa cum îţi închipui tu, dragă ginere. Trebuie să baţi de mai multe ori la aceeaşi uşă. Altminteri, tu nu vezi ce se întîmplă ? Cu demonstraţiile astea, mai ştii, poate că şi miniştrii şi-au pierdut capul !

CEDA : Dacă miniştrii şi-au pierdut capul, trebuie să şi-l piardă şi nevestele lor ?

JIVCA : Ei, Ceda, nu mai vorbi şi tu prostii. Eu ştiu cum stau lucrurile, că mi-a povestit doamna Nata. „E criză ministerială, zicea ea, bărbatu-meu, ministrul, nu-şi iese din ale lui, bată-l să-l bată, de parcă nici vorbă n-ar fi de criză ; în schimb eu, nenorocita de mine, mă pierd cu firea de tot, vai de capul meu ! Ba sărez de trei ori mîncarea, ba torn untdelemn în lampă, ba îmi pun ciorapii pe dos şi cîte şi mai cîte !... Uite, aş prefera — spunea biata femeie — să fac o congestie pulmonară decît să trec printr-o criză ministerială."

DARA : Ne-am luat cu vorba şi nici nu mi-am scos pălăria. *(Îndreptîndu-se spre uşa din stînga.)* Mamă, croitoreasa mi-a adus rochia ?

JIVCA : Încă nu.

DARA : L-aş trimite pe Raca s-o aducă... *(Iese.)*

Scena 8

CEDA, JIVCA

CEDA *(aprinzîndu-şi o ţigară)* : Degeaba, aşa nu mai merge !...

JIVCA : Păi sigur că nu mai merge ! Dar, să-ţi spun drept, nici avansarea numai cu o clasă nu ţi-ar fi de folos. Un spor de leafă doar cu o clasă n-ar putea să-ţi acopere datoriile.

CEDA : Pentru ce-mi tot scoţi ochii cu datoriile astea ? Doar nu m-am înglodat în ele ca să fac eu pe boierul ! Cînd un bărbat se însoară cu o fată fără zestre şi vrea cu tot dinadinsul să-şi înjghebeze un cămin...

JIVCA : Nu te-am silit noi s-o iei ! Tu o ţineai una şi bună c-o iubeşti...

CEDA : Parcă voi n-o ţineaţi una şi bună că are 12.000 de dinari zestre ?

JIVCA : Păi îi şi are !

CEDA : Da ? Unde sînt ? C-aş vrea să-i văd şi eu !

JIVCA : Ai să-i primeşti de la societatea de asigurare.

CEDA : Da, am să-i primesc... după ce-o să muriţi dumneata şi tata.

JIVCA : Cred că poţi să mai aştepţi pînă atunci...

CEDA : Ehei, pînă atunci pot să mor şi eu de o sută de ori, nu o dată.

JIVCA : N-ar fi cine ştie ce pagubă...

CEDA : Pentru voi sigur că n-ar fi. Aţi putea moşteni şi asigurarea mea.

Scena 9

JIVCA, CEDA, PERA

PERA *(intră pe uşa din fund)* : Pardon, scuzaţi, am bătut de două ori...

JIVCA : Poftim, poftim înăuntru !

PERA : Domnul nu-i acasă ?

JIVCA : Nu e !

PERA : Nici la birou nu e ?...

CEDA : Dumneata eşti funcţionar ?

PERA : Da, conţopist la domnul Popovici. Voiam să-l anunţ că guvernul şi-a prezentat demisia. Ştiţi, voiam să fiu eu primul care să-i comunice această veste...
CEDA : E sigur ?
PERA : Sigur ! Poate că domnul Popovici a şi aflat despre asta şi de aceea n-a mai dat pe la birou.
JIVCA : Cum, n-a fost de loc azi la birou ?
PERA : La o adică, a fost de dimineaţă, dar a plecat la repezeală, cum a auzit că guvernul a demisionat.
CEDA : Atunci înseamnă că ştie !
PERA : Ştie, sigur că ştie ! Cu toate astea, voiam să fiu eu primul care să-i aducă vestea... Poate că nu ştie — toţi spun asta — că au fost chemaţi ai noştri să formeze noul guvern.
JIVCA *(plăcut surprinsă)* : Ai noştri ?
PERA : Da, ai noştri ! Asta-i vestea despre care vă vorbeam...
CEDA : Dumneata te bizui pe „ai noştri" ?
PERA : Păi... „ai noştri"... Adică domnul Stefanovici... care a şi plecat la palat.
JIVCA : Stefanovici ? !
PERA : L-am văzut cu ochii mei !
JIVCA : O, Doamne, ce bine ar fi ! Şi zici că l-ai văzut cu ochii dumitale pe Stefanovici cînd a plecat ?
PERA : Da ! Cu ochii mei !
JIVCA : Şi e sigur că a plecat la... palat ?
PERA : Mai e vorbă ? !
JIVCA : Îţi mulţumesc, domnule. Îţi mulţumesc din suflet pentru vestea asta bună !
PERA : Acuma mă duc pe Terazie. Am să mă plimb pe sub castani, şi, dacă mai observ ceva, dau

fuga încoace să vă dau de veste. Dar, ştiţi, vă rog, cînd vine domnul Popovici, să-i spuneţi că eu am venit primul cu ştirea că ai noştri au să formeze guvernul.
CEDA : Îi vom spune, n-ai nici o grijă !
PERA *(Jivcăi, în care, pare-se, are cea mai mare încredere)* : Vă rog, doamnă, să-i spuneţi numai atît : Pera, conţopistul, de la direcţia administrativă...
JIVCA : Îi vom spune, domnule !
PERA *(de la uşă)* : Dacă se mai întîmplă ceva important, îmi veţi permite să...
CEDA : Poftim ?...
PERA : ...Îmi veţi permite să mai vin ? *(Iese.)*

Scena 10

JIVCA, CEDA

JIVCA : Ginere, nu te-am îmbrăţişat din ziua nunţii tale ! *(Îl îmbrăţişează.)*
CEDA : Dar de ce te bucuri aşa, mamă-soacră ?
JIVCA : Ia te uită la el ! În loc să sări în sus de bucurie, mai şi întrebi ! Raca ! Raca !
CEDA : Pentru ce să sar în sus ?
JIVCA : „Ai noştri" ! N-ai auzit ce-a spus omul ăsta : „Ai noştri" !
CEDA : Care om ?
JIVCA : Ăla care-a fost adineauri aici...
CEDA : Pera, conţopistul de la direcţia administrativă ? Pentru el, „ai noştri" sînt toţi cei care vin la putere, oricine ar fi ei.
JIVCA : Bine, bine, dar nu l-ai auzit că Stefanovici a plecat la palat ?
CEDA : Ei, şi ?

JIVCA : Cum, ei şi ? ! Nu pricepi că poţi să avansezi şi tu, poate să avanseze şi el ?
CEDA : Cine ?
JIVCA : Cum cine ? Bărbată-meu, Sima !
CEDA : Păi tata este acuma director în minister. Ce poate să mai avanseze ?
JIVCA : Poate să ajungă consilier de stat, directorul monopolurilor, primarul oraşului ! Ehei, băiete, ce ştii tu ! ? Proptele să aibă, că slujbe sînt berechet ! *(La uşă.)* Raca, Raca !
CEDA : Da' ce mai vrei cu el ?
JIVCA : Să cumpere un ziar. Mor de curiozitate ! Hei, Raca ! Raca, n-auzi ?

Scena 11

ACEIAŞI, UŞIERUL de la minister

UŞIERUL : Plecăciune, cocoană !
JIVCA *(înmărmurită)* : Ah ! Bună ziua !
UŞIERUL : Vă rog frumos, m-a trimis domnul ca să-mi daţi jobenul.
JIVCA : Jobenul ?
UŞIERUL : Da !
JIVCA *(nu-i vine să creadă)* : Cum ai spus, jobenul ?!
UŞIERUL : Da, jobenul.
JIVCA : Uf, mi s-au muiat picioarele ! Ţi-a spus domnul să-i duci jobenul ?
UŞIERUL : Da, chiar dumnealui.
CEDA *(începe să fie şi el interesat)* : Dar domnul unde este ?
JIVCA : Aşa e. El unde e ?
UŞIERUL : La minister.
JIVCA : Şi nu ţi-a spus la ce-i trebuie jobenul ?

CEDA : Asta-i bună ! Cum să-i spună unui uşier la ce-i trebuie jobenul ! ?
JIVCA : Oh, Dumnezeule, nu mai ştiu unde mi-e capul ! Dara pe unde o fi ? Dar Raca ? Racaaa !...
CEDA *(la uşa din stînga)* : Dara, Daraaa !...

Scena 12

ACEIAŞI, RACA, DARA

RACA *(venind pe uşa din fund)* : De ce mă strigi ?
JIVCA : Ai cumpărat ziarul ? Adică nici nu ţi-am dat bani. Dar Dara unde o fi ?
DARA *(intrînd prin stînga)* : Eram în bucătărie.
JIVCA : Jobenul ! Tata cere jobenul !
DARA : Îl cere el, dar unde e...
JIVCA : Ultima dată, după banchetul dat de ziua regelui, l-am pus în camera lui, pe dulap.
RACA : Nu-i acolo ! Eu l-am văzut în salon, după sobă.
JIVCA : Isprăviţi odată, pentru Dumnezeu, şi duceţi-vă de-l căutaţi. Hai, iute, nu mai pierdeţi vremea de pomană ! *(Dara şi Ceda ies.)*
JIVCA *(uşierului)* : Ia spune-mi, domnul era vesel cînd a cerut jobenul ?
UŞIERUL : Nu era !
JIVCA : Era furios ?
UŞIERUL : Nu era nici furios.
DARA *(se înapoiază)* : Nu e...
CEDA *(venind în urma Darei)* : Nu-l găsim nicăieri...
JIVCA : Cum să nu fie ? *(Îndreptîndu-se spre uşa din dreapta.)* Anco ! Anco ! *(Tuturor.)* Căutaţi-l, pentru Dumnezeu ! nu staţi aşa, cu mîinile în sîn !

CEDA : Dar ce te-ai fîstîcit aşa, mamă-soacră ?
JIVCA : De, aşa se întîmplă cînd nu-ţi pui jobenul decît din an în paşte ! Cine să-şi mai aducă acuma aminte unde-o fi !?

Scena 13

ACEIAŞI, ANCA

ANCA *(intrînd)* : M-aţi chemat, coniţă ?
JIVCA : Anco, nu cumva ştii tu unde-i jobenul domnului ?
ANCA : Era pe dulap, dar l-a luat dumnealui *(arată spre Raca)* ca să se joace cu el...
JIVCA : Ptii, bătu-te-ar să te bată, tot tu, care va să zică !
RACA : Nu-i adevărat ! Eu am luat numai cutia, ca să îmi fac un aeroplan. Jobenul l-am lăsat acolo.
JIVCA : Unde l-ai lăsat, diavole ?
RACA : Habar n-am !
JIVCA : Hai, căutaţi-l, căutaţi-l, pentru Dumnezeu ! Trebuie să-l găsim. Trebuie ! *(Se împrăştie toţi prin casă, în căutarea jobenului.)*

Scena 14

CEDA, UŞIERUL

CEDA *(uşierului)* : Dumneata eşti de mult la minister ?
UŞIERUL : De mult, domnule !
CEDA : Cred că pentru dumneata schimbarea guvernului e o treabă obişnuită, nu-i aşa ? Ţi s-au perindat mulţi pînă acuma pe sub ochi ?

UŞIERUL : Mulţi, domnule ! I-am întîmpinat la venire şi i-am petrecut la plecare...
CEDA : Dumneata trebuie să ai un fler deosebit. Cred că ştii dinainte cum au să se petreacă lucrurile, nu-i aşa ?
UŞIERUL *(pe care îl flatează aceste cuvinte)* : Păi... se înţelege... Am ştiut încă de acum trei zile că guvernul o să cadă...
CEDA : Nu mai spune ! ?
UŞIERUL : Ştiu dinainte ce se petrece, cu toate că nu citesc nici un ziar. Cum văd că ministrul îl cheamă mereu pe casier, cum văd hîrtii multe mototolite în coşul de lîngă biroul lui, îmi şi zic în sinea mea : gata, ăsta se pregăteşte de ducă !
CEDA : Dar ce înseamnă cînd eşti trimis după joben ?
UŞIERUL : Înseamnă că domnul e chemat la palat. Şi mai înseamnă că jobenul trebuie adus cu toată graba, fiindcă de multe ori se întîmplă ca atunci cînd sosesc cu el, cel în cauză să-l privească cum îşi priveşte vaca viţelul mort şi să-mi spună : „Prea tîrziu ! Du-l îndărăt !“
CEDA *(consternat)* : Se întîmplă şi d-astea ? *(Se repede la uşă şi strigă în gura mare.)* Hei, ce vă tot învîrtiţi atîta ? ! Aduceţi odată jobenul ăla !

Scena 15

JIVCA, DARA, CEDA, ANCA, UŞIERUL

(Jivca aduce jobenul, ştergîndu-l de zor cu mîneca bluzei. Dara şi Raca vin în urma ei.)

JIVCA : Haimanaua asta l-a umplut cu nuci ! Şi pe urmă l-a înghesuit sub divan. Cui să-i trăsnească prin minte să-l caute tocmai acolo ? !

Clubul cărţii digitale 2024

CEDA *(smulge jobenul din mîna Jivcăi şi-l dă uşierului, pe care-l împinge apoi spre ieşire)*: Hai, du-te, du-te degrabă! În mîinile dumitale se află soarta ţării! *(Îl scoate pe uşă afară.)* Grăbeşte-te! Aleargă!

Scena 16

ACEIAŞI, fără uşier

JIVCA *(lui Ceda, după ce a plecat uşierul)*: Ai aflat ceva?

CEDA: Nu... însă nu încape nici o îndoială! Criza... jobenul...

JIVCA: Şi tu mai poţi sta aici să aştepţi? În loc să te repezi într-un suflet acolo?

CEDA: Unde?

JIVCA: Pe Terazie!

CEDA: Păi nu-l avem acolo pe domnul Pera de la direcţia administrativă?

JIVCA: Dar cum de te rabdă inima, omule, să aştepţi ca să-ţi aducă altul veştile? Daţi-mi mie pălăria! Mă duc eu...

CEDA: Unde?

JIVCA: Pe Terazie.

DARA: Pentru Dumnezeu, mamă, nu se cade!

CEDA: Lasă, că mă duc eu!

RACA: Vin şi eu! *(Dă buzna pe uşă.)*

JIVCA *(lui Ceda)*: Vezi să nu te înfunzi în vreo cafenea. Umblă, vîră-te peste tot, şi cum auzi ceva, repede-te încoace. Că noi stăm aici ca pe jăratic!

CEDA *(îşi ia pălăria)*: N-aveţi nici o grijă! Cum aflăm ceva, vă şi dau de ştire! *(Iese.)*

Scena 17

JIVCA, DARA

JIVCA *(se prăbuşeşte sleită pe canapea)*: Of, Dumnezeule, nu cutez nici să mă gîndesc. Ştii tu, Dara, ce înseamnă să ai nevoie de joben?

DARA: Habar n-am!

JIVCA: Îl cheamă la palat!

DARA: Pe tata? Pentru ce să-l cheme la palat?

JIVCA: Cum pentru ce?! Uite la ea ce nătăfleaţă! O, Doamne, cum de nu-mi seamănă nici unul din copii? Toţi sînt tîmpiţi ca bărbată-meu! *(O înghină.)* „Pentru ce să-l cheme la palat?"... Doar nu l-or fi chemînd ca să le jumulească cloşca! Ai auzit doar cu urechile tale! A căzut guvernul, şi acuma trebuie să se formeze altul.

DARA: Nu cumva te gîndeşti...

JIVCA: La ce să mă gîndesc? Hai, hai, vreau să aud şi eu la ce crezi tu că mă pot gîndi!

DARA: Nu cumva crezi că tata o să ajungă ministru?

JIVCA: Mi-e frică să cred, şi totuşi... Altfel, de ce ar fi cerut jobenul? Nu vezi că ţin pumnii strînşi? Îi strîng cu deznădejde... Măcar atîta să fac şi eu pentru bărbatul meu!

DARA: Oh, Doamne, dacă s-ar întîmpla una ca asta... ar putea şi Ceda...

JIVCA: Ei da, vezi, că numai grija lui am avea-o atunci! Ah, Dara, dacă m-ai fi ascultat tu pe mine...

DARA: Ce să te fi ascultat?

JIVCA: Las', că ştii tu ce vreau să spun... Dacă taică-tău ajunge ministru şi dacă tu nu l-ai fi luat pe ăsta, îţi dai seama cum te-ai fi putut căpătui ca... fată de ministru?

DARA *(jignită)*: Bine, mamă, ce vorbe mai sînt şi astea!?

JIVCA: Ei, vorbesc şi eu aşa, ca să nu tac...

DARA: Eu sînt mulţumită cu el, nu-mi lipseşte nimic...

JIVCA: Ţie nu ţi-o fi lipsind, însă îi lipseşte lui.

DARA: Lui?!

JIVCA: Vezi bine... Şcoală n-are, limbi străine nu ştie... Aşa cum e, greu să facă carieră, şi, prin urmare, nu-i de tine...

DARA: Pentru mine e bun, chiar dacă nu-ţi place dumitale. O dată ce eu sînt mulţumită, ce mai vreţi?

JIVCA: Păi... tu! Te cunosc eu pe tine! Dacă se atinge cineva de el, e ca şi cînd ţi-ar scoate ţie ochii.

DARA: Bineînţeles!

Scena 18

ACEIAŞI, PERA

PERA *(la uşa din fund)*: Pardon, scuzaţi, eu...

JIVCA *(sare ca friptă)*: Ce este? E ceva nou?

PERA: Da.

JIVCA: Spune, vorbeşte!

PERA: L-am văzut...

JIVCA: L-ai văzut? Pe cine?

PERA: Pe dumnealui, pe domnul Sima... Se ducea la palat... Era cu joben...

JIVCA *(emoţionată)*: Nu cumva te-ai înşelat?

PERA: Eu să mă înşel? L-am văzut cum vă văd şi cum mă vedeţi! Ba chiar l-am şi salutat!

JIVCA: Şi el? El ce-a făcut?

PERA: Mi-a răspuns la salut.

JIVCA: Dar nu ştii pentru ce se ducea la palat?

PERA: Cum să nu ştiu? Doar toţi ai noştri au fost chemaţi.

JIVCA: Şi crezi că au să se isprăvească toate chiar astăzi?

PERA: Astăzi? Nu, doamnă, chiar în clipa asta! Pînă acum poate chiar că a şi semnat...

JIVCA *(Darei)*: Strînge pumnii, Dara! *(Cu voce tare.)* Să fie oare cu putinţă să fi semnat?

PERA: Eu mă duc să-i aştept la ieşire. Le citesc eu decretul chiar pe faţa lor. Dar, ştiţi, vă rog să-i spuneţi domnului că eu am fost primul care am venit să vă dau vestea că a fost chemat la palat. Acu, eu...

JIVCA: Da, da, du-te şi vino îndată ce auzi ceva...

PERA: Nu uitaţi... Pera, contopistul de la direcţia administrativă... *(Iese ploconindu-se.)*

Scena 19

JIVCA, DARA

JIVCA *(întorcîndu-se de la uşă)*: Dara, copila mea, aproape că-mi vine să plîng de bucurie... *(Plînge.)* Dar tu... tu nu simţi nimic?

DARA: Cum să nu simt nimic? Sînt atît de emoţionată... Numai că, drept să-ţi spun, nu-mi prea vine să cred într-un noroc ca ăsta!

JIVCA: Ascultă! Ştii ce? Îmbracă-te, să mergem pe Terazie, să aşteptăm acolo.

DARA: Dar, pentru numele lui Dumnezeu, mamă, nu se cade!

JIVCA: Mda! Ai dreptate!... Dacă Sima e ministru, nu se cade să merg pe jos.

DARA : Dar nu-i vorba de asta, ci de ce-o să spună lumea.

JIVCA : Ard de nerăbdare, nu pricepi ? Nu mai pot sta locului. Unde-o fi nepricopsitul ăla de bărbatu-tău, de nu mai vine ? *(Se duce la fereastră.)* S-a vîrît, desigur, în vreo cafenea, şi puţin îi pasă dumnealui că noi ne perpelim aici ca pe jăratic ! *(Se plimbă nervoasă, frîngîndu-şi mîinile.)* Of, ce n-aş da să mă pot preface într-o muscă, să mă strecor în palat, să-l aud cu urechile mele pe rege cum îi spune lui Sima : „Te-am chemat, domnule Sima, să-ţi ofer un portofoliu în noul guvern" ! Iar blegul ăla de bărbatu-meu, parcă-l văd, în loc să sară iute cu gura : „Vă sînt adînc recunoscător, majestatea-voastră" !, mai mult ca sigur că o să se bîlbîie, bătu-l-ar Dumnezeu de papă-lapte ! Sînt sigură că o să se bîlbîie !

DARA *(mustrînd-o)* : Vai, mamă...

JIVCA : Of, fată, puţin îmi pasă de altceva, dar vreau s-o dau jos pe coana Draga din trăsura statului, măcar pentru 24 de ore. S-a lipit de trăsura aia ca marca de scrisoare, şi e convinsă că nimeni n-o poate da jos din ea. Dar lasă, că ai să te deslipeşti tu, cumătră Draga, ascultă-mă pe mine ! Chiar azi după masă o să ne plimbăm cu trăsura dumitale ministerială !

DARA : Ai răbdare, mamă, mai întîi trebuie să...

JIVCA : Dar de fapt, ca să fiu dreaptă, nu cu coana Draga am eu ce am. Ea e cel puţin femeie cu educaţie : taică-său era slujbaş la Controlul general. Ci cu coana Nata ! Vai de biata lume dacă una ca ea a ajuns să fie nevastă de ministru! Maică-sa închiria camere la burlaci, iar ea cică le făcea paturile...

DARA : Nu vorbi aşa, mamă ! Nu uita că s-ar putea să ajungi şi tu nevastă de ministru.

JIVCA : Păi ce, se potriveşte ? ! Între mine şi Nata e o deosebire ca de la cer la pămînt ! E drept că mama lucra la croitoria militară, dar, cu toate astea, mie mi-a dat o educaţie aleasă. Am făcut trei clase primare şi, dacă voiam, puteam să merg şi mai departe. Altfel, cum mă lua taică-tău ? Că el doar era funcţionar cînd m-a luat.

DARA : Aşa e ! Numai că lumea zice că a fost silit să te ia.

JIVCA : Astea ţi le-a spus, desigur, bărbatul tău. Pînă acuma putea să ne fi adus o veste bună. Cu siguranţă că s-a vîrît undeva în vreo cafenea. *(Îşi aduce aminte de ceva.)* Ia stai ! Unde sînt cărţile ? Tu ai dat aseară în cărţi...

DARA : Uite-le colo, în sertar !

JIVCA *(scoate cărţile şi le amestecă)* : Să văd ce spun cărţile. *(Întinzîndu-le.)* Cînd a fost avansat Sima ultima dată, ei bine, n-o să-ţi vină să crezi, dar eu am ştiut asta din cărţi. Ei, ce s-a vîrît dama asta între mine şi Sima ? *(Numără.)* Unu, doi, trei, patru, cinci, şase, şapte... O veste... *(Murmură ca pentru sine.)* În casă... fără zăbavă... un dar la drum de seară... *(Cu glas tare.)* Ştiu ! Asta-i darul pe care trebuie să mi-l aducă tuşa Savca... Adevărul curat. *(Adună ultimele două rînduri de cărţi şi acoperă cu ele primul rînd.)*

DARA : De ce le acoperi aşa ?

JIVCA : Păi, ca să văd dacă am să fiu doamnă ministru !

DARA : Doamne, mamă, atunci acoperă-l pe tata ! Principalul e dacă el o să fie ministru...

JIVCA : Ai dreptate ! Zece de roşu... o mare bucurie, zău, fato... dacă ar fi după cărţi...

Scena 20

ACEIAŞI, ANCA, UCENICA

ANCA *(intră cu o fetiţă, ucenică de croitorie, care aduce o rochie înfăşurată într-o pînză albă)* : Croitoreasa a trimis rochia !

JIVCA : Du-o înapoi, n-am timp de probă acum !

DARA : Bine, mamă, dar de ce să n-o probezi acum ?

JIVCA : Fiindcă aşa am eu poftă ! Să vină după prînz...

DARA : Isprăveşti repede !

JIVCA : Să vină după prînz, fiindcă nu ştiu ce fel de garnitură să-i pun. Dacă o să fie ceva cu Sima... atunci am să-i pun garnitură de mătase, iar dacă n-are să fie... atunci am să-i pun de satin. Asta-i !

UCENICA : Ce să-i spun domnişoarei ?

JIVCA : Spune-i că, dacă o să fie ceva-cumva... vreau o garnitură de mătase...

DARA *(o întrerupe)* : Nu-i spune nimic domnişoarei şi vino după amiază cu rochia.

(Ucenica iese. Anca iese în urma ucenicei.)

Scena 21

JIVCA, DARA

JIVCA : Of, of, of, cum mi se mai bate ochiul drept !... A început aşa, din senin...

DARA *(care se uită pe fereastră)* : Uite-l pe Ceda !

JIVCA : Aleargă ? E vesel ? Face semne cu batista ? Întreabă-l, întreabă-l, întreabă-l ce e...

DARA : A şi intrat în curte.

JIVCA : Să ştii că ne aduce o veste bună, Dara ! Nu mi s-a bătut mie degeaba ochiul drept !...

Scena 22

ACEIAŞI, CEDA

JIVCA *(în clipa în care Ceda intră pe uşă)* : Vorbeşte !

CEDA : Ai răbdare, pentru Dumnezeu !

JIVCA : Leşin dacă nu-mi spui imediat !

CEDA : Stai, să ţi le spun pe rînd...

JIVCA : Atunci dă-i drumul, nu mai tărăgăna !

CEDA : Care va să zică, întorcîndu-mă încoace, m-am gîndit aşa...

JIVCA *(îl înhaţă de guler)* : Spune odată : este sau nu este ? Este sau nu este, mă înţelegi ?

CEDA : Ai răbdare ! Care va să zică, m-am gîndit aşa : tata să-mi mijlocească un împrumut la loteria de stat pentru scopuri economice. Asta în loc de zestre. Aşa scap de datorii, şi pe urmă...

JIVCA : Daro, mi se face negru înaintea ochilor ! Spune bărbatului tău să nu se joace, că nu mai garantez de mine şi-l pocnesc cu scaunul în cap !

DARA *(lui Ceda)* : Spune odată, n-auzi ?

JIVCA : Da sau nu ?

CEDA : Da !

JIVCA : Ce ?

CEDA : Ministru.

JIVCA : Dar cine, trăsnite-ar Dumnezeu să te trăsnească, cine-i ministru ?
DARA : Tata ?
CEDA : Da !
DARA *(emoţionată, fericită, îl îmbrăţişează)* : Dragul meu Ceda...
JIVCA : Copii, copii, ţineţi-mă ! *(cade pe scaun, sleită de atîtea emoţii.)*
CEDA : Care va să zică, m-am gîndit aşa : tata să-mi mijlocească la loteria de stat un împrumut de 12.000 de dinari pentru scopuri economice, iar împrumutul să fie socotit drept zestre. Îmi achit cu el datoriile, iar în ceea ce priveşte slujba, să mă avanseze cu trei clase deodată...
JIVCA *(sare în sus)* : Tata în sus, tata în jos... Cred că ar mai trebui întrebat cineva în treaba asta !
CEDA : Bineînţeles, mai trebuie întrebaţi şi ceilalţi miniştri.
JIVCA : Dar eu, mă rog, eu unde sînt ?
CEDA : Dumneata ? De ce ?
JIVCA : Cum de ce ? ! Mai întrebi ? ! Doar eu sînt... doamna ministru ! *(Începe să rîdă mulţumită.)* Of, trăsni-m-ar Dumnezeu, aproape nu-mi vine să-mi cred urechilor ! Doamna ministru ! Ia spune-mi şi tu aşa, Dara !
DARA : Cum să-ţi spun ?
JIVCA : Păi aşa cum o să-mi spună de acum încolo toată lumea : doamna ministru.
DARA : Doamna ministru.
JIVCA *(lui Ceda)* : Hai, spune-mi şi tu !
CEDA : Cu condiţia să-mi zici şi dumneata mie : domnul e ginerele ministrului ; ştii, aşa, ca să aud şi eu cum sună !
JIVCA : În primul rînd, ginere... nu-i cine ştie ce scofală ! Apoi, ca să-ţi spun drept, tu nici nu semeni a ginere de ministru.

CEDA : A, aşa ? Bine că semeni dumneata cu o...
JIVCA *(apropiindu-se de Ceda)* : Cu o ce ?
CEDA *(mormăind)* : Păi, cu o...
JIVCA : Latră, latră, dacă vrei să faci cunoştinţă cu articolul 76 !
CEDA : Oho ! Vorbeşti de parcă dumneata ai fi ministru, şi nu socru-meu !
JIVCA : Nu sînt ministru. Eu sînt *doamna ministru*... Şi, ţine minte, băiete, asta înseamnă uneori mai mult chiar decît un ministru.
DARA : Mamă, Ceda, nu vă mai certaţi ! Ce Dumnezeu, tocmai într-o casă de ministru ! ?
JIVCA : Păi da, sigur ! Aşa se întîmplă cînd nu toţi ştiu cum să se poarte într-o casă de ministru !

Scena 23

ACEIAŞI, RACA

RACA *(dînd buzna înăuntru)* : Mamă, ai aflat ultima bombă ? Tata e ministru ! Ministru !
JIVCA *(îl sărută)* : Dar cine ţi-a spus ţie asta, puişorule ?
RACA : Mi-au spus copiii care m-au botezat „purcel ministerial".
JIVCA : Puşlamalele ! De acum încolo n-ai să te mai joci cu derbedeii ăştia.
RACA : Dar cu cine ?
JIVCA : Ai să te joci cu copiii consulului englez.
RACA : Că mi-au spus purcel n-ar fi nimic... Dar m-au şi înjurat de mamă.
JIVCA : Ei ştiu că taică-tău e ministru ?
RACA : Ştiu ! Şi tocmai de aia mă înjură !
JIVCA : Ia să mi-i notezi pe toţi obraznicii ăştia. O să-i mut în provincie pe toţi, toată clasa, cu învăţător cu tot ! Trebuie să se facă odată ordine

în țara asta ! Să se știe cine poate fi înjurat de mamă și cine nu.

RACA : Vai, mamă, ce mult mă bucur că tata e ministru !

JIVCA : Da ? Pentru ce ?

RACA : Păi, de aici înainte, dacă tata mă mai bate, fac demonstrație și strig în gura mare : jos guvernul !

JIVCA : Mușcă-ți limba !

RACA : Jos guvernul !

JIVCA : Ține-ți clanța, dacă nu ești în stare să vorbești ca un copil de treabă !

RACA : Stai, că nu ți-am spus tocmai ceea ce era mai important ! Vine tata !

JIVCA : Vine ? Păi de ce n-ai spus asta de la început, dobitocule, și bați cîmpii de pomană ? ! *(Se înecă.)* Copii, copii, voi să nu mă încurcați ! Înșiruiți-vă după mine. Doamne, cine ar fi crezut una ca asta ! Pleacă dimineață de acasă om ca toți oamenii și se întoarce... ministru ! *(Către ai ei.)* Stați toți acolo, nu mă încurcați !

Scena 24

ACEIAȘI, POPOVICI

(Popovici intră pe ușă cu jobenul în mînă.)

JIVCA *(îl îmbrățișează)* : O, ministrul meu !

CEDA și DARA *(îi sărută mîna)* : Felicitările noastre, tată !

RACA *(strigă din răsputeri)* : Jos guvernul !

JIVCA *(sare ca friptă și îndeasă pe capul lui Raca jobenul, pe care tocmai îl luase din mîinile lui Popovici, înăbușindu-i astfel glasul)* : Tacă-ți

gura, jigodie ! Trăsni-l-ar Dumnezeu să-l trăsnească ! Cum de-l născui așa de blestemat !...

POPOVICI : Ei, ei, Jivca, stăpînește-te, ce Dumnezeu !

Scena 25

ACEIAȘI, PERA

PERA *(intră și, dînd cu ochii de Popovici, se fîstîcește de tot)* : Pardon, scuzați... eu, asta... eu am venit să vă anunț că sînteți... ministru !

POPOVICI : Știu și eu asta, domnule Pera.

PERA : Știu că știți și dumneavoastră. Dar voiam ca eu să fiu primul care să vă anunțe vestea asta !

POPOVICI ! Mulțumesc, mulțumesc !

JIVCA : Acum te duci la minister, domle Pera ?

PERA : Da, *doamnă ministru.* La slujbă !

JIVCA : Dă dispoziții ca imediat după masă, la ceasurile patru, să fie aici trăsura ministerială.

POPOVICI : La ce-ți trebuie trăsura, Jivca ?

JIVCA : Ia te rog să mă lași în pace ! Vreau să mă plimb de trei ori de la Calimegdan [1] pînă la Slavia [2], măcar de-aș ști bine că mor după aceea ! Să nu uiți să dai dispoziții, domle Pera !

PERA : Am înțeles, doamnă ministru ! *(Se îndreaptă spre ușă, ploconindu-se.)* Pera, contopist la direcția administrativă ! *(Iese.)*

Cortina

---

[1] Parc din Belgrad, în care se află vechea cetate a orașului (n.t.).

[2] Cartier din Belgrad, așezat în partea opusă parcului Calimegdan (n.t.).

ACTUL II

Același decor. De data aceasta, însă, mobilă scumpă, dar împrăștiată peste tot, într-o neorînduială care dovedește lipsa de gust a locatarilor.

Scena 1

CEDA, UCENICUL TIPOGRAF

CEDA *(vorbește la telefon)*: Doamna ministru nu e deocamdată acasă. Nu! Cum? Păi, să vă spun drept, nu știu cînd primește în audiență. A, v-a chemat? Atunci e altceva. În cazul acesta poftiți oricînd doriți. Va fi acasă în cîteva minute. Numele dumneavoastră, vă rog! Doctorul Nincovici, secretar la Ministerul Afacerilor Externe? Bine! Îi voi spune. *(Așază receptorul în furcă.)*

UCENICUL *(intră cu un pachet)*: Poftiți, vă rog, cărțile de vizită.

CEDA: Sînt achitate?

UCENICUL: Da! *(Îi înmînează pachetul cu șase cutii.)*

CEDA *(mirîndu-se)*: Oho! Dar cîte sînt aici?

UCENICUL: Șase sute.

CEDA: Șase sute?

UCENICUL: Atîtea a comandat cucoana.

CEDA: Bine, bine! Poți pleca!

(Ucenicul iese.)

Scena 2

CEDA, DARA

(Ceda desface pachetul, scoate o carte de vizită, citește și rîde cu hohote.)

DARA *(intrînd de alături)*: Dar ce ai de rîzi cu atîta poftă?

CEDA: Cum să nu rîd? Poftim, citește și tu! *(Îi dă o carte de vizită.)*

DARA *(citește)*: „Jivana Popovici, soție de ministru." *(Către Ceda.)* Ei, și ce-i cu asta?

CEDA: Cum, ce-i cu asta?! De cînd se scrie pe cărțile de vizită „soție de ministru"? Ori nu cumva e și asta o ocupație!?

DARA: Dacă nu vrea să întrebe pe nimeni și face totul după capul ei...

CEDA: Auzi: șase sute de cărți de vizită! Dar cîți ani crede ea că o să fie... *doamnă ministru?* Sau, mai știi, poate că are de gînd să le împartă în tot orașul! Ca proclamațiile!

DARA: Ai văzut cum a scris? „Jivana."

CEDA: Te cred, Jivca nu-i convine. E prea din popor, nu e nume ministerial. Dar unde-o fi... *doamna ministru?* Că e plecată de azi de dimineață!

DARA : E la dentist.
CEDA : Ce face acolo ?
DARA : De unde să știu eu ? Și-o fi plombînd dinții. De-o săptămînă se duce zi de zi.
CEDA : A căutat-o la telefon un oarecare secretar de la Ministerul Afacerilor Externe.
DARA : Ai vorbit cu tata ?
CEDA : Da, dar degeaba stai de vorbă cu el. Un vînt rău l-a azvîrlit, bietul, printre miniștri. El nu e făcut pentru așa ceva. Închipuiește-ți că vrea să fie ministru, dar să rămînă cinstit și curat ! Asta-i bună ! M-am dus la el și i-am spus : „Dumneata n-ai putut și nici n-ai să poți vreodată să-mi dai zestrea făgăduită ; acuma însă ai un prilej excelent. Mijlocește-mi un împrumut la loterie. Împrumuturile astea nu sînt folosite nici în scopuri economice și nici nu se mai înapoiază statului."
DARA : Și el ce ți-a răspuns ?
CEDA : Cică nu vrea să se mînjească... vrea să rămînă om cinstit.
DARA : Asta-i cît se poate de frumos din partea lui și nu pricep ce ai să-i reproșezi !
CEDA : Da, în teorie e frumos, dar în practică, nu prea...
DARA : Nu poți și tu să născocești altceva ?
CEDA : Mai tîrziu, dacă o să fie nevoie, am să găsesc eu și altceva. Dar împrumutul acesta trebuie aprobat cu orice preț.
DARA : Nu-ți rămîne altceva de făcut decît să vorbești din nou cu mama.
CEDA : Parcă mai poate cineva să stea de vorbă ca lumea cu ea ! ?

Scena 3

ACEIAȘI, JIVCA

JIVCA *(intră. E cu pălărie pe cap. În urma ei, un ucenic fotograf poartă pe braț o rochie învelită într-o pînză albă)* : Pune-o aici !
UCENICUL *(așază rochia pe un scaun).*
JIVCA : Așa ! Acum poți să pleci.

(Ucenicul iese.)

DARA : Unde-ai mai fost și cu rochia asta ?
JIVCA : M-am fotografiat : 12 cărți poștale și o fotografie mare pentru vitrină. Am fost și la dentist. M-a căutat cineva ?
CEDA : Au adus cărțile de vizită.
DARA : Doamne, mamă, dar ce nevoie ai de șase sute de cărți de vizită ? !
JIVCA : Cum ce nevoie am ? ! Familia noastră e doar atît de numeroasă ! Trebuie să dau la fiecare cîte una ca amintire. N-avea grijă, că în 2—3 ani de zile se isprăvesc ele ! Copii, nu băgați nimic de seamă la mine ?
CEDA : Nimic !
JIVCA : Nici cînd zîmbesc ? *(Rîde.)*
CEDA : Un dinte de aur !
DARA : Dar bine, mamă, dintele ăsta era sănătos tun !
JIVCA : Sigur că era sănătos.
DARA : Atunci de ce l-ai îmbrăcat în aur ?
JIVCA : Cum de ce ? ! Ce fel de întrebare mai e și asta ? Adică doamna Draga să aibă un dinte de aur, doamna Nata doi... pînă și doamna Roxa, protopopeasa, are un dinte de aur... și eu să n-am nici unul ?

CEDA *(cu ironie fină)*: Firește! Nu se poate! Tocmai *doamna ministru* să n-aibă dinte de aur?!

JIVCA: Păi sigur că da! Cînd o să vină cineva mai de vază în vizită la noi și eu o să trebuiască să zîmbesc, să-mi fie rușine că n-am un dinte de aur în gură? Hm, încă stau să mă gîndesc dacă n-ar trebui să-mi îmbrac în aur și unul din partea dreaptă a gurii...

CEDA: Mda... Ar fi frumos... simetric...

JIVCA: Nu m-a căutat nimeni la telefon?

CEDA: Ba da. Un oarecare doctor Nincovici.

JIVCA: N-a spus cînd vine?

CEDA: Ba da. Azi.

JIVCA: Tocmai bine!

DARA: Cine mai e și ăsta, mamă?

JIVCA: Secretar la Ministerul Afacerilor Externe. Dara, fata mea, ia rochia asta și pune-o în dulap. Stai. Ia și pălăria. *(Își scoate pălăria.)* Am de vorbit cu bărbatul-tău două-trei cuvinte.

CEDA: Ce potrivealã grozavă! Și eu am de vorbit cu dumneata cîteva cuvinte.

(Dara ia rochia și pălăria. Iese.)

Scena 4

JIVCA, CEDA

CEDA *(după ce au rămas singuri)*: M-am hotărît, mamă, să lămuresc definitiv chestiunea...

JIVCA: Foarte bine. Și eu vreau să lămurim „definitiv chestiunea"...

CEDA: M-am gîndit c-ar fi bine ca dumneata să discuți încă astăzi cu tata...

JIVCA: Stai! Stai să-ți spun mai întîi ce-am hotărît eu... Am hotărît, scumpul meu ginere, să-mi iau fata înapoi!

CEDA: Cum, s-o iei înapoi?

JIVCA: Așa bine! Să-ți lași nevasta. Iar tu să-ți iei, frumușel și civilizat, tălpășița din casa noastră...

CEDA: Cum vine asta, rogu-te?

JIVCA: Păi așa, ce te miri? Să-ți lași nevasta sau să te lase ea pe tine...

CEDA: Așa? Și pentru ce, mă rog?

JIVCA: Fiindcă nu-i de nasul tău! Fiindcă ea e acum cu totul altceva decît era înainte!

CEDA: Da? Ia te uită! Și eu, care habar n-aveam de una ca asta!

JIVCA: Acuma, vezi, ea poate să-și găsească o partidă mult mai bună decît tine!

CEDA: Poftim? Mai spune o dată...

JIVCA: Ce te tot miri atîta!? Pot găsi pentru ea o partidă mult mai bună ca tine, și cu asta, basta!

CEDA: Aha! Ei, acuma înțeleg.

JIVCA: Așa, frate, n-ai de ce să te superi. Uite, judecă și tu singur: cine și ce ești tu? Ia, un biet om acolo, fără nici un căpătîi...

CEDA *(jignit)*: Doamnă ministru...

JIVCA: Mai slăbește-mă! Noi vorbim acuma prietenește, în familie... De-aia îți și spun că ești un om fără căpătîi. La drept vorbind, ce prețuiești tu? Nimic. Nici școală n-ai, nici limbi străine nu știi... De trei ori ai fost dat afară din slujbă... Poate vrei să spui că nu-i așa?

CEDA: Dă-mi voie!...

JIVCA: Știu ce vrei să spui: dacă așa stau lucrurile, de ce ți-am dat fata? Fiindcă te-ai agățat de ea; noi nu eram pe atunci cine știe ce... Fata înaintase în vîrstă... i-ai sucit capul... și am pă-

ţit-o. Ce-a fost a fost, ce să-i faci ? ! Dar dacă lucrurile se mai pot îndrepta, atunci să fie îndreptate !

CEDA : Să îndreptaţi ce ?

JIVCA : Nu pe tine, nu-ţi fie frică, ci... lucrurile. Cît despre tine, am hotărît să-ţi facem vînt.

CEDA : Aşa ! Şi asta dumneata ai hotărît-o ?

JIVCA : Eu, de bună seamă că eu ! Ne descotorosim de tine, iar pe Dara o măritäm cum se cuvine.

CEDA : Straşnic plan ! Numai că socoteala de acasă nu se potriveşte cu cea din tîrg. Ce faci dumneata, doamnă ministru, dacă ţi-oi spune că eu nu primesc tîrgul ăsta ?

JIVCA : Păi tu, dacă eşti om cu scaun la cap şi judeci sănătos, ai să vezi că-i mai bine aşa pentru tine. Ai putea fi chiar avansat cu o clasă dacă o să cazi la învoială.

CEDA : Eu nu-mi vînd nevasta pentru o clasă.

JIVCA : Bine, dacă ţii neapărat, fie ! Cu două clase !

CEDA : Ehei, parcă am fi la mezat ! Te rog să-mi spui verde, de la obraz : vorbeşti serios ?

JIVCA : Serios, da' cum altfel ! ? Dentistul care mi-a îmbrăcat dintele s-a învoit să fie peţitor. A şi discutat cu persoana în chestie.

CEDA : Cum vine asta ? Eu sînt încă soţul legiuit al fetei dumitale, şi dumneata vrei s-o măriţi cu altul ?

JIVCA : Zău, să-ţi spun drept, nu vreau ca de dragul tău să pierd o partidă atît de bună !...

CEDA : Ia te uită ! Şi ce e, dacă nu te superi, viitorul dumitale ginere ?

JIVCA : Consul onorific.

CEDA : Ce ?

JIVCA : Consul onorific al Ni... stai niţel ! (*Scoate din geantă un bileţel şi citeşte.*) Consul onorific al Nicaraguei...

CEDA : Cine o mai fi şi ăsta ? !

JIVCA : Om din diplomaţie... din elită... Aşa cum i se cuvine unei fete de ministru.

CEDA : Ei, să ştii că asta mă bucură ! Da' altminteri cu ce se ocupă, ce e acest Nicaragua ?

JIVCA : Care Nicaragua ?

CEDA : Ăsta... viitorul dumitale ginere...

JIVCA : Cum, ce e ? Nu ţi-am spus ? Consul !

CEDA : Pardon ! Consul onorific. Din asta nu se poate trăi. Cine a mai trăit dintr-un titlu onorific ? Trebuie să aibă şi o ocupaţie...

JIVCA : Da. E comerciant de pielărie.

CEDA : Aha !... Asta nu miroase a lucru curat !

JIVCA : Dar ce, ca tine ? Om fără nici un rost ! Unde-i norocul să fi fost şi tu comerciant de pielărie ! ?

CEDA : Într-adevăr, ce bine ar fi fost ! Raca al dumitale are nevoie în fiecare săptămînă de pingele noi.

JIVCA : Vezi-ţi mai bine de pingelele tale !

CEDA : Pot să aflu şi eu numele lui Nicaragua ăsta ?

JIVCA : Care Nicaragua, bătute-ar Dumnezeu să te bată !... Care Nicaragua ?

CEDA : Păi ăsta, ginerele nostru...

JIVCA : A, de el e vorba ? Îl cheamă Rista Todorovici.

CEDA : Va să zică, Rista ! Ei, da, e frumos, într-adevăr frumos. Şi zici că dentistul e peţitor ?

JIVCA : Da, el e peţitorul !

CEDA : Ascultă, ştii ce ? Spune-i peţitorului să vină la mine să stăm de vorbă. Spune-i că o să ne înţelegem cît se poate de uşor, fiindcă avem amîndoi aceeaşi meserie ; şi eu ştiu să scot dinţi.

JIVCA : Tu ?

CEDA : O, și încă ce bine ! Știi, dinții-i scot mai mulți dintr-o dată, iar măselele, una cîte una. Așa că spune-i dentistului dumitale să poftească la mine !

JIVCA : Nu mai e nevoie. Lucrurile sînt ca și aranjate. Azi consulul vine să vadă fata.

CEDA : Care fată ?

JIVCA : Nevastă-ta !

CEDA : Cum, vine Nicaragua încoace ? !

JIVCA : Se-nțelege !

CEDA : Ei, asta-i strașnic ! Ascultă, trebuie să-i spui fetei să se îmbrace. Ce părere ai, crezi că trebuie să mă îmbrac și eu ?

JIVCA : Ce nevoie avem de tine ? Dacă vrei, însoară-te și tu, iar pe noi lasă-ne în pace!

CEDA : Așa e, ai dreptate. Am să mă însor și eu. *(Își ia pălăria.)* Și am să vă chem pe toți la nuntă. *(Iese repede.)*

Scena 5

JIVCA, singură

JIVCA *(se apropie de telefon. Scoate din geantă un bilețel, pe care e notat un număr de telefon)* : Centrala ?... Dați-mi, vă rog *(se uită pe bilețel)* ...5872. Alo ! Fotograful Pești ? Dumneata ești ? Aici Jivca, doamna ministru Jivca. Știi, nici nu te-am întrebat, cînd o să fie gata fotografiile ? Cînd ? Nu se poate mai repede ? Dar vezi să iasă bine. Mă preocupă foarte mult chestia asta. Dacă vreun ziar din străinătate o să publice fotografia mea, vreau ca ea să fie reușită. Îți dai seama ce înseamnă asta pentru străinătate ?...

Scena 6

JIVCA, PROFESOARA, RACA

(Profesoara, fată bătrînă, într-un taior sever, cu părul tuns scurt și cu ochelari pe nas. Vine furioasă din odaia de alături. Raca intră odată cu profesoara.)

PROFESOARA : Pfui, pfui, *shoking !*

JIVCA : Ce este, ce s-a întîmplat ?

PROFESOARA : Doamnă, îmi este cu neputință, cu neputință să mai dau lecții fiului dumneavoastră. Este atît de prost-crescut și de obraznic, că nu știu ce să mă mai fac !

JIVCA : Dar ce-a făcut ?

PROFESOARA : Poftim, întrebați-l pe el ! Mi-e și rușine să repet ceea ce e în stare să iasă din gura acestei creaturi !

JIVCA *(lui Raca)* : Vorbește ! Ce i-ai spus ?

RACA *(e îmbrăcat într-un costum alb de marinar, cu pantaloni scurți. I se văd genunchii)* : O nimica toată !

PROFESOARA : Vai ! Asta întrece orice limită ! N-aș putea rosti asemenea vorbe niciodată, dar totuși trebuie să vi le spun. Închipuiți-vă că m-a înjurat de mamă !

JIVCA : Nenorocitule, tocmai pe profesoara de engleză te-ai găsit s-o înjuri de mamă ?

RACA : N-am înjurat-o !

JIVCA : Ba ai înjurat-o, nerușinatule, ai înjurat-o, trăsnite-ar să te trăsnească ! De ce s-o înjuri de mamă ? Dumneaei te învață, îți dă educație, și tu o înjuri ? De ce, haide, spune, de ce ?

RACA : Dacă mă pune să rostesc de zece ori cuvintele *„resons laizejsn“ !*

JIVCA : Păi rostește-le !...

RACA : Da, rostește-le... Tu crezi că-i ușor... Ia să spună și ea de zece ori : „Capra neagră calcă-n piatră ! Cum a călcat capra neagră-n piatră, așa să crape capu-caprei negre-n patru !“ Să rostească ea de zece ori cuvintele astea, și eu, uite, îi dau voie să mă înjure și de tată și de mamă !

PROFESOARA : Pfui !

JIVCA : Marș de-aici, dobitocule ! Nu se prinde educația de tine !... Eu, sărmana de mine, vreau să învețe limba engleză, ca să se poată juca cu copiii consulului englez, iar el e în stare să-l înjure de tată chiar și pe consulul englez. Afară, derbedeule ! Piei din fața mea !...

RACA *(în ușă)* : Da, că oi fi prost să-mi rup fălcile cu engleza asta a ta !... *(Iese.)*

JIVCA *(profesoarei)* : Pardon, scuzați, vă rog, domnișoară, veniți mîine din nou...

PROFESOARA *(se împotrivește)* : A, nu, mi-e cu neputință să mai dau lecții acestei creaturi !

JIVCA : Veniți, domnișoară ! O să-și primească el porția, să n-aveți nici o grijă !

PROFESOARA : Adio ! Cu tot respectul ! *(Iese.)*

Scena 7

JIVCA, DARA

JIVCA *(se îndreaptă spre ușa din stînga)* : Dara ! *(Strigă mai tare.)* Dara !

DARA *(intrînd)* : Ce e ? Ceda a plecat ?

JIVCA : Da, a plecat ! Am lămurit eu lucrurile cu el !

DARA : Cum ?

JIVCA : I-am comunicat că începînd de azi e eliberat din funcțiune.

DARA : Din care funcțiune ?

JIVCA : Păi... din funcțiunea de soț...

DARA : Nu înțeleg ce spui ! De cînd ești doamnă ministru nu vorbești decît într-o limbă oficială. Cum adică : l-ai eliberat ?

JIVCA : I-am spus că începînd de azi nu mai este soțul tău. Acum înțelegi ?

DARA : Cum ? ! Dar pentru ce ?

JIVCA : Pentru că s-a ivit o partidă mult mai bună pentru tine !

DARA : Ce fel de partidă, mamă, pentru Dumnezeu ! ?

JIVCA : O partidă pe cinste ! Un om de elită, așa cum de altfel ți se și cuvine. Consul onorific al Ni...ei, nu pot să-mi aduc aminte al cui consul este, dar pentru tine-i totuna ! Altfel, îl cheamă Rista Todorovici și e comerciant.

DARA : Doamne, mamă, păi nu sînt măritată ? !

JIVCA : Ești, dar n-ai să mai fii. Vezi și tu că Ceda nu este o partidă pentru tine... E un nimic. N-are altă meserie decît aceea de ginere.

DARA : Dar e funcționar, mamă !

JIVCA : Ce funcționar, mă rog ? Cînd cu slujbă, cînd fără ! De trei ori am alergat pînă acum să-l salvăm ! Tu ți-ai pierdut capul, iar noi ne-am lăsat duși de nas. Am avut cu el numai griji și necazuri. Am răbdat, că nu s-a putut altfel. Dar acuma nu văd de ce-ar mai trebui să răbdăm...

DARA : Mamă, pentru Dumnezeu, ce tot vorbești ! ? Nu mă întrebi și pe mine dacă sînt de acord ?

JIVCA : Uite că nu te întreb ! Mai întîi să-l vezi pe mire şi apoi am să te întreb.
DARA : Lasă-mă în pace cu mirele tău ! Întreabă-mă, mai întîi, dacă mă învoiesc să-mi las bărbatul !
JIVCA : Păi daca' nu e o partidă bună pentru tine !
DARA : Dar cînd nu eram fiică de ministru a fost partidă bună ?
JIVCA : N-a fost nici atunci.
DARA : Pentru mine a fost !
JIVCA : Atunci înfăşoară-l în vată, pune-l sub pernă şi păzeşte-ţi-l bine ! Mie însă nu-mi trebuie, să ştii ! Începînd de azi nu mai este ginerele meu !
DARA : Dar e bărbatul meu !
JIVCA : Va să zică, nu vrei să-l laşi pe netrebnicul ăsta !
DARA : Asta nu s-ar întîmpla decît atunci cînd aş afla că mă înşală.
JIVCA : Păi te înşală...
DARA : Cine ţi-a spus ?
JIVCA : Apoi, de, e bărbat. Trebuie să-şi înşele nevasta. Aşa e dat de la Dumnezeu !
DARA : Dacă aş afla una ca asta...
JIVCA : Ei, noi să trăim şi să fim sănătoşi... Ai să afli şi asta !
DARA : Pînă nu văd cu ochii mei, nu cred. Aşa s-o ştii !
JIVCA : Ai să te convingi tu !
DARA *(începînd să plîngă)* : Nu-i adevărat, o spui numai aşa...
JIVCA : Ia te uită la ea ! De ce te smiorcăi, fată ?
DARA : Vrei să rîd după o discuţie ca asta ? Plîng, vezi bine că plîng... *(Iese plîngînd.)*

Scena 8

JIVCA, ANCA, PERA

ANCA *(anunţă de la uşă)* : Domnul Pera, conţopistul, vă roagă să-l primiţi.
JIVCA : Să intre !

(Anca se retrage şi face loc domnului Pera.)

PERA *(de la uşă)* : Îmi permiteţi ?
JIVCA : Intră !
PERA : Am trecut numai să aflu dacă doamna ministru are nevoie de serviciile mele.
JIVCA : Mulţumesc ! Deocamdată, n-am nevoie de nimic !
PERA : Şi mai voiam s-o rog pe doamna ministru să nu mă uite. Nu cer decît atît : doamna ministru să nu mă uite.
JIVCA : Ia stai ! Stai, că mi-am adus aminte de ceva ! Îl cunoşti pe ginerele meu ?
PERA : Cum să nu-l cunosc ! ? Îl cunosc chiar foarte bine.
JIVCA : Ei bine, n-ai putea să-mi dai cîteva amănunte despre el ? Bunăoară, dacă are cumva vreo femeie cu care... cum să spun... mă-nţelegi, nu-i aşa ?
PERA : Asta n-o ştiu, doamnă !
JIVCA : Cum să nu ştii !? Bărbaţii trebuie să se ştie ei între ei !
PERA : Scuzaţi, dar eu nu fac parte dintre acei bărbaţi care ştiu asemenea lucruri.
JIVCA : Gîndeşte-te bine... Poate ai auzit ceva !
PERA : Credeţi-mă, doamnă ministru, n-am auzit, şi, ca să vă spun drept, nici nu cred că ar fi dintr-ăia.

JIVCA : Ce-i tot dai zor cu „nu cred", „n-ar fi dintr-ăia" ! Dar cum o să fie dacă nu „dintr-ăia" ? N-ai auzit niciodată nimic despre el ? Vreo femeie, acolo ?...

PERA : N-am auzit, zău !...

JIVCA : Parcă nu-mi vine a crede.

PERA : Să vă spun drept, doamnă ! Pînă acuma era un slujbaş sărac, leafă mică, şi, de, femeile costă parale. Cum s-o scoată la capăt un slujbaş sărac, cu o leafă amărîtă, chiar să vrea să facă aşa ceva...

JIVCA : Ei, dumneata îmi spui astea de parcă ai vrea să mă convingi că un slujbaş cu leafă mică trebuie să fie neapărat un soţ credincios... Ei bine, află de la mine că asta nu-i adevărat !

PERA : Nu spun că trebuie neapărat... Sînt, desigur, unii şi cu leafă mică care se descurcă într-un fel sau altul.

JIVCA : Cum se descurcă ?

PERA : Oh, Doamne, ce ştiu eu ?!... N-am făcut niciodată aşa ceva. Am auzit însă că alţii... deh, se descurcă...

JIVCA : Dar cum se descurcă ?

PERA : Păi de, aşa, uite... scuzaţi, îmi vine greu să vorbesc de asemenea lucruri în faţa dumneavoastră.

JIVCA : Vorbeşte... hai, dă-i drumul !

PERA *(sfios)* : Aşa... bunăoară... Dacă în casă se află o slujnică tînără, sau aşa ceva... că de, cu o leafă amărîtă...

JIVCA *(se plesneşte cu palma peste frunte)* : Se-nţelege ! Se-nţelege ! Vezi, niciodată nu m-aş fi gîndit la asta ! Se-nţelege... Ei, îţi mulţumesc ! Mi-ai dat o idee strașnică !

PERA : Sînt fericit că v-am făcut un serviciu, indiferent ce serviciu. Aşa că nici dumneavoastră n-o să mă uitaţi...

JIVCA : Fii fără grijă !

PERA : Aţi reţinut numele meu ? Pera, conţopist în direcţia administrativă ! *(Iese ploconindu-se.)*

Scena 9

JIVCA, ANCA

(Jivca sună)

ANCA *(intră)* : Poftim !

JIVCA : Ia vino-ncoa ! Mai aproape. *(O măsoară din creştet pînă în tălpi.)*

ANCA : Coniţă, de ce vă uitaţi aşa la mine ?

JIVCA : Ai să afli îndată. Ia spune-mi, Anco, tu... ceva, cumva... cu bărbaţii ? Hai ?

ANCA : Doamne, cum adică ceva, cumva ?...

JIVCA : Vreau să zic, bărbaţii se uită la tine ?

ANCA : Coniţă, să vă spun drept ! Bărbaţii sînt bărbaţi ; ei se uită după toate femeile.

JIVCA : Aşa e ! tocmai d-aia m-am gîndit că ai putea să ne faci un mare serviciu, pentru care am să te răsplătesc frumos.

ANCA : Cum să nu, coniţă !? Dar ce fel de serviciu ?

JIVCA : Păi să vezi... să-l faci pe ginere-meu să se uite la tine !

ANCA : Vai de mine !

JIVCA : Ei, nu te mai fandosi degeaba ! Spune-mi mai bine dacă se poate face !

ANCA : Dar bine, coniţă, eu nu sînt din aleа ! Vai de mine, ce vă închipuiţi despre mine ?!

JIVCA : Ei, dacă faci asta, să ştii că am să-mi închipui cele mai bune lucruri despre tine.

ANCA : Vai de mine, da' cum aş putea să fac una ca asta !? Ginerele dumneavoastră e bărbat însurat.

JIVCA : Şi ce dacă e însurat ? Dacă n-ar fi însurat, nici n-aş vorbi acuma cu tine despre asta...

ANCA : Coniţă, zău dacă ştiu !... Nu cumva mă puneţi la încercare ?

JIVCA : Pentru ce să te pun la încercare ? Am nevoie de tine, şi cu asta, basta ! Şi să ştii, Anco, dacă-mi faci trebuşoara asta, ai să capeţi două clase...

ANCA : Vai de mine, coniţă, ce fel de clase ?

JIVCA : Na, iar m-am încurcat ! Vreau să spun că-ţi măresc leafa, iar soţul meu, domnul ministru, o să-ţi dea, de la loterie, o mie de dinari pentru scopuri economice.

ANCA : Ce frumos ar fi !

JIVCA : Dar, ia spune-mi, ce crezi, o să cadă-n laţ ?

ANCA : Nu ştiu ! În sfîrşit, nu cred că se zice degeaba că toţi bărbaţii sînt la fel.

JIVCA : Apoi da, desigur !

ANCA : Numai că v-aş ruga frumos să-mi spuneţi ce anume doriţi de la mine, ca să ştiu şi eu... ce trebuie să fac... Pînă unde să merg ?

JIVCA : Mergi pînă unde vrei, nu-mi pasă ! Vreau doar să-l ademeneşti pe ginere-meu în odaia ta, şi eu să-l surprind acolo.

ANCA : Să-l surprindeţi ? Vai de mine, coniţă, e prea mare primejdia pentru mine !

JIVCA : Ce primejdie ?

ANCA : Cum, ce primejdie, pentru Dumnezeu !? Pînă la urmă, o să iasă că eu sînt vinovată, şi toate au să se spargă în capul meu...

JIVCA : De asta să nu ai tu nici o grijă, că e treaba mea.

ANCA : Şi nu doriţi nimic altceva decît să vină în odaia mea ?

JIVCA : Ar fi bine să se şi dezbrace. Să-l surprind fără haină.

ANCA : Numai haina ?

JIVCA : Da' alta ce mai vrei ?

ANCA : Asta nu-i greu. Am să fac foc în odaie.

JIVCA : Cum foc ? Acuma, în luna lui aprilie ?

ANCA : Păi tocmai d-aia. Va să zică, nu cereţi nimic altceva decît să vină în odaia mea şi să-şi scoată haina...

JIVCA : Atîta mi-ar ajunge...

ANCA : Coniţă, dar vă rog încă o dată... Să nu iasă pînă la urmă că eu i-aş fi răpit bărbatul coniţei tinere şi toate oalele să se spargă în capul meu.

JIVCA : Nu ţi-am spus să n-ai nici o grijă ?

ANCA : Dacă se supără pe mine coniţa tînără ?

JIVCA : Singura care are dreptul să se supere în casa asta sînt eu ! Nimeni altul, s-o ştii !

ANCA : Bine. La urma urmei, dacă asta e dorinţa dumneavoastră...

JIVCA : Dar, ia spune, crezi c-o să reuşeşti ?

ANCA : N-aş putea să spun dinainte. Nădăjduiesc însă... Nu ştiţi ? Bărbaţii se lasă mai uşor decît femeile...

JIVCA : Se-nţelege ! Trebuie să faci însă totul în aşa fel, ca nu cumva să se observe că a fost pus dinainte la cale. Şi încă ceva : să faci treaba asta cît mai degrabă, cît se poate mai degrabă...

ANCA : Coniţă, las' pe mine ! Am să fac tot ce-mi stă în puteri !

JIVCA : Ei, acuma, haide, du-te, şi să-mi dai de ştire !

ANCA : Bine, coniţă ! *(Iese.)*

Scena 10

JIVCA, UNCHIUL VASA

(Jivca se așază mulțumită în fotoliu.)

VASA *(vine de afară)*: Bună ziua, Jivco!

JIVCA: A, tu ești, Vasa? De unde ai mai ieșit și tu?!

VASA: Cum, de unde am mai ieșit? Păi cine să vină la tine în vizită dacă nu eu? Chiar adineauri o întîlnii pe drum pe coana Vida, soacra mătușii Draga, care mă și luă la rost: „Dar ce vă țineți nasul așa pe sus, domnu Vasa? Fiindcă ați ajuns familie ministerială?"

JIVCA: Chiar așa, tu ce motiv ai avea să te ții cu nasul pe sus?

VASA: Ei, ce motiv! Doar îți sînt unchi, cel mai apropiat unchi, și vezi bine că toți mă respectă pentru asta. Stai, să-ți spun ce mi s-a întîmplat mai deunăzi... Eram la cafenea... Deodată, mă scol și zic: „Mă duc nițel pînă la nepoată-mea, doamna ministru, la o cafea!" Cum aud asta, cei de față îndată vin în jurul mesei, își scot pălăria și nu mai isprăvesc cu: „La revedere, domnu Vasa", „Poftă bună, domnu Vasa!", „Ne vedem mîine, domnu Vasa"... Mie, să-ți spun drept, îmi place... Parcă m-ar scărpina cineva pe burtă...

JIVCA: Păi da, cred și eu că-ți place!

VASA: De cînd aștept eu ca cineva din neamul nostru să fie așa... cum să zic... să se înalțe, frate, să vorbească lumea de el, să fie cunoscut... să ajungă celebru. O familie așa de mare ca a noastră, și nimeni nimic, se poate? Cu ani în urmă credeam că are să se ridice Iova al popii Arsa. Era băiat isteț la minte și avea, așa, un aer de domn mare. Îmi aduc aminte ca acuma, că doar chiar eu ziceam: „Iova al nostru o să ajungă departe!" Și uite că a ajuns taman bine la închisoare! Pe urmă mi-am pus speranțe mari în Cristina mătușă-ti Dața. Era frumoasă și parcă născută să fie doamnă din lumea mare. Și la școală învăța bine... Dar ne-a făcut de rîs și de ocară. A născut taman cînd trebuia să se înfățișeze la examenul de bacalaureat. De atunci m-am lăsat păgubaș. Și uite că într-o bună zi te-ai ridicat tu... Ai intrat în rîndul miniștrilor. „Halal să-i fie Jivcăi, i-am spus Catei mele. Am știut eu că odată și odată cineva din neamul nostru o să se înalțe sus de tot!"

JIVCA: Ei, așa e, dar nu văd ce folos are familia că eu sînt doamna ministru...

VASA: Doamne, Jivco, ce tot vorbești!? Adică nu te gîndești de loc să-ți îndrepți privirile și asupra alor tăi?

JIVCA: Cum să-mi îndrept privirile?

VASA: Așa, adică să-i căpătuiești, să le poți de grijă... Atunci de ce ai mai ajuns doamna ministru dacă n-ai grijă de familie? Și, ca să-ți spun drept, nici nu e cine știe ce lucru mare, ca să zici că nu se poate. Nimeni nu vrea să fie consilier de stat, episcop, sau mai știu eu ce! Toți au dorințe și cereri mărunte. Și se cuvine, Jivca, să te îngrijești de ei!

JIVCA: Ei, ia te uită, cum am să pot avea grijă de atîția?

VASA: Nu spune asemenea vorbe, Jivca! Ascultă-mă pe mine! Și să ții minte! Nimeni în lumea asta nu te poate ponegri mai rău ca ai tăi, nimeni pe lumea asta nu te poate defăima, bîrfi și calomnia ca ai tăi. Cică dacă se leagă ziarele

de cineva, e primejdie mare ; dar ele nu sînt nici pe departe atît de primejdioase ca atunci cînd se pornesc neamurile ! D-aia, zic, e mult mai bine să te ai bine cu familia. La urma urmei, așa și trebuie ! Fiecare ministru poartă de grijă mai întîi alor săi și abia după aceea statului. Fiindcă îți este mai aproape familia decît statul.

JIVCA : Dar ce Dumnezeu, doar nu crezi că o să-mi iau întreaga familie în circă !?

VASA *(scoate un bilețel)* : Ei, că doar nu sîntem prea mulți. Uite ici lista : sîntem cu toții 19...

JIVCA : Și 19 sînt puțini, măi Vasa ? Păi asta e o armată întreagă ! Care sînt cei trecuți pe listă ?

VASA *(citește)* : Mătușa Savca...

JIVCA : Ei, mătușa asta Savca mi-a împrumutat 200 de dinari... și acum mi-i scoate pe nas. Am să-i dau înapoi cei 200 de dinari. Cu asta cred că am făcut destul pentru ea...

VASA *(citește)* : Mătușa... Soia.

JIVCA : Pe ea șterge-o ! A spus că sînt mahalagioaică.

VASA : Ei, n-o lua și tu așa, Jivca... A spus-o înainte, cînd nu erai doamna ministru, dar acuma, uite, îți garantez eu, n-ar mai spune-o nici în ruptul capului. Și apoi, nici nu trebuie să cîntărești în felul ăsta cuvintele spuse de familie. Uite, și tu ai spus despre mine că sînt hoț și haimanaua cafenelelor. Vezi, eu n-am pus-o la inimă. E adevărat că pentru asta nu ți-am mai călcat în casă, dar cum ai ajuns doamna ministru, eu am fost primul care am venit într-un suflet să te felicit.

JIVCA : Cine mai e pe listă ?

VASA : Mătușa Dața și fiică-sa, Cristina...

JIVCA : Asta e aia care a luat bacalaureatul ?

VASA : Da...

JIVCA : Păi ce mai vrea ?! A luat examenul, să-i fie de bine !

VASA *(citește)* : Iova lui popa Arsa...

JIVCA : Ăsta e cel cu închisoarea ?

VASA : Da. *(Citește.)* Pera Calenici...

JIVCA : Cine o mai fi și ăsta ! ?

VASA : Eu nu-l cunosc, dar el zice că ne e rudă.

JIVCA *(repetă pentru sine)* : Pera Calenici... Să-ți spun drept, n-am auzit niciodată că ne-ar fi rudă unul pe care să-l cheme Pera Calenici.

VASA : Nici eu, Jivca, dar el a venit la mine și mi-a spus : „Unchiule Vasa, noi sîntem rude".

JIVCA : Ăsta ne e rudă de cînd sînt eu doamnă ministru, sau ne era și înainte ?

VASA : Nu l-am mai văzut și nici n-am mai auzit de el pînă acum !

JIVCA : Ei bine, unchiule Vasa, acuma spune-mi, ce vrei cu lista asta ?

VASA : Eu zic să-i primești, Jivca.

JIVCA : Pe cine ?

VASA : Familia. Să-i primești, să-ți spună fiecare dorința lui și să vedem ce se poate face. Toți se plîng că au venit pe la tine și că tu n-ai vrut să-i primești.

JIVCA : Doar nu-ți închipui c-o să-i primesc pe toți cîți sînt trecuți aici, pe listă !? Păi pentru asta mi-ar trebui zece zile încheiate, iar eu am atîta treabă, încît nici să mănînc nu mai am timp...

VASA : Trebuie să-i primești, Jivca ! Dacă nu se poate altfel, uite, eu am să-i adun, și tu ai să-i primești pe toți deodată. Ei, așa-i bine ?

JIVCA : Așa s-ar mai putea... Numai ei să nu se simtă jigniți că-i primesc așa, cu grămada.

VASA : Las' că le explic eu : „Deocamdată nu se poate altfel". Iar tu, mai tîrziu, cînd se mai

potolește zarva, să-i mai chemi din cînd în cînd pe fiecare în parte...

JIVCA : Atunci să vie mîine după masă...

VASA : Bine, mîine ! Ei, îți mulțumesc, Jivca ! Nu mai puteam trece liniștit pe stradă din cauza lor. Știi, eu îți sînt cel mai apropiat, iar ei — grămadă pe mine : „Ce crezi, unchiule Vasa, nu-i chip să se apropie nimeni de Jivca ?“ Toți îmi dau tîrcoale, ca și cînd eu aș fi doamna ministru. Mă duc chiar acuma pe la toți, să le anunț evenimentul. Atunci, va să zică, așa rămîne : pentru mîine... Da ?

JIVCA : Da !

VASA : E foarte bine așa ! Eu îi adun pe toți, aici, toată familia, iar tu fă ce poți, fie chiar că-i vorba numai de simple făgăduieli. Știi, uneori și făgăduiala e de ajuns... Ei, atunci am plecat. Complimente Darei și lui ginere-tău. La revedere ! *(Iese.)*

Scena 11

JIVCA, ANCA, NINCOVICI

(Anca, după ce iese Vasa, vine cu o carte de vizită.)

JIVCA *(citește)* : A, domnul Nincovici ? Să poftească.

(Anca face loc lui Nincovici, iar ea se retrage.)

NINCOVICI *(proaspăt bărbierit, pudrat, cu hainele călcate, ghetre albe, mănuși și o floare la butonieră)* : Sărut mîinile, doamnă ! *(Îi sărută mîna.)* La ordinele dumneavoastră.

JIVCA : Vă mulțumesc, vă mulțumesc. Luați loc. Nu cumva v-am deranjat ?

NINCOVICI : De loc ! E o mare onoare pentru mine.

JIVCA : Ziceam că să vă rog pentru...

NINCOVICI : Puteți avea toată-ncrederea, madam ! *Je suis tout à fait à votre disposition.*[1]

JIVCA : Cică dumneavoastră cunoașteți toate regulile... cum să spun...

NINCOVICI : Regulile înaltei societăți ? Da, *le bon ton du grand monde*. A, madam ! Societatea aleasă este mediul în care sînt obișnuit să trăiesc. Nobletea e natura mea.

JIVCA : Eu, să vedeți, sînt obligată acuma să primesc vizite. Și mi-am pus în gînd, știți, să intru în relații și cu ambasadorii străini. Aș vrea să introduc în casa mea obiceiurile nobile.

NINCOVICI : Ce frumos din partea dumneavoastră ! Credeți-mă, ați făcut foarte bine că v-ați adresat mie.

JIVCA : Așa am fost sfătuită să fac.

NINCOVICI : Madam Draga, cît timp a fost doamna ministru, nu făcea un singur pas pînă nu se sfătuia cu mine. Eu îi alcătuiam meniurile pentru serate, pentru dineuri, îi organizam *jour*[2]-urile, îi alegeam toaletele... Tot după gustul meu și-a aranjat și budoarul. Știți, nu că mă laud, dar am un gust deosebit. *Un gout parfait.*

JIVCA : Nu mai spune ! Tocmai mă gîndeam să-mi fac o rochie de seară...

NINCOVICI *(o privește cu un aer atotștiutor)* : *Gris-pale*, alb-cenușiu, care să bată în albastru cerului senin, *crepe de Chine* cu ceva tranda-

[1] Sînt cu totul la dispoziția dumneavoastră (fr.).
[2] *Jour fix* — zi de primire (fr.).

firiu, eventual cu mînecile şi gulerul... Sau, poate, s-ar putea buzunarele în ton... în fine, să mă mai gîndesc, o să vedem... E necesar ceva pentru nuanţare...

JIVCA : O să mergem împreună la croitoreasa mea.

NINCOVICI : Cît se poate de bucuros !

JIVCA : Şi ce-mi mai propuneţi, aşa... pentru noblete ?

NINCOVICI : Oh, da ! Acesta este lucrul cel mai important... *C'est la chose principale.*

JIVCA : Chiar azi mi-am îmbrăcat un dinte în aur.

NINCOVICI : Aţi procedat excelent. E *chic* şi dă *un charme* [1] zîmbetului.

JIVCA : Domnu Nincovici, aş vrea să-mi arătaţi tot ce e nobil... Am să fac întocmai tot ce-mi spuneţi...

NINCOVICI : Ştiţi vreun joc de cărţi ?

JIVCA : Cum nu ? ! Popa-prostu.

NINCOVICI : Ah ! Trebuie să învăţaţi bridge.

JIVCA : Ce să învăţ ?

NINCOVICI : Bridge. Imposibil fără bridge. Orice doamnă nobilă joacă bridge. Mai ales dumneavoastră, care aveţi intenţia să invitaţi corpul diplomatic... Întreaga diplomaţie joacă bridge !

JIVCA *(prea convinsă)* : Păi sigur !

NINCOVICI : Doamna fumează ?

JIVCA : Da' de unde ! Nici fumul de tutun nu pot să-l sufăr...

NINCOVICI : Madam, trebuie să învăţaţi numaidecît să fumaţi. Orice doamnă nobilă ştie să joace cărţi, şi, neapărat, fumează.

JIVCA : Vai de mine, mă tem să nu m-apuce tusea !

NINCOVICI : De dragul nobleţei, omul mai trebuie, uneori, să şi sufere. *Noblesse oblige.* [2] Şi încă

[1] E *şic* şi dă *farmec*... (fr.)
[2] Nobleţea te obligă (fr.).

ceva, coniţa mea... Îmi permiteţi să vă pun o întrebare ?

JIVCA : Tot în legătură cu nobleţea ?

NINCOVICI : Da, madam ! Însă chestiunea e... cum să spun... sper că n-o s-o interpretaţi greşit... Chestiunea e foarte delicată. *Une question tout à fait discrète.*

JIVCA : Poftim !

NINCOVICI : Doamna are un amant ?

JIVCA *(mirată şi jignită)* : Cum ? Vai de mine, domnule, drept cine mă iei ? !

NINCOVICI : V-am spus anticipat că e o chestiune foarte delicată. Însă, dacă doriţi să fiţi o doamnă nobilă, *une femme du monde* [1], trebuie să aveţi neapărat un amant !

JIVCA : Dar eu sînt femeie cinstită, domnule !

NINCOVICI : Tocmai asta e interesant. O femeie necinstită care are amant nu mai e interesantă.

JIVCA : Asta-mi mai lipsea !

NINCOVICI : Vă asigur, madam, că numai astfel puteţi deveni o adevărată doamnă nobilă. *Une femme du monde* trebuie să joace bridge, să fumeze şi să aibă un amant.

JIVCA : Vai de mine ! Bridgeul şi fumatul ar mai merge, dar cu amantul...

NINCOVICI : M-aţi întrebat, şi eu am socotit că trebuie să fiu sincer şi să vă spun adevărul. Puteţi proceda cum vreţi. Puteţi fi doamna ministru fără bridge, fără ţigări şi fără amant... Adică fără noblete.

JIVCA : Ia spune-mi, doamna Draga juca şi ea bridge ?

NINCOVICI : Bineînţeles ! A învăţat.

JIVCA : Fuma ?

[1] ...O femeie de lume (fr.).

NINCOVICI : Bineînţeles !
JIVCA : Şi... ailaltă treabă ?
NINCOVICI : Da, madam, avea şi amant.
JIVCA *(foarte curioasă)* : Pe cine ?
NINCOVICI : Pe mine.
JIVCA : Pe dumneata ? Hm ! Dar, ia spune-mi, coana Nata a fost şi ea... nobilă ?
NINCOVICI : Desigur !
JIVCA : Şi... cine a fost... al ei ?
NINCOVICI : Tot eu...
JIVCA : Păi cum asta ? ! Tot dumneata... aşa, pe rînd ?
NINCOVICI : Demisionez şi eu îndată ce cabinetul îşi dă demisia.
JIVCA : A ! Dumneata eşti numai atîta vreme cît persoana este la putere ?
NINCOVICI : Desigur, madam. Atîta timp cît doamna ministru este la putere, trebuie să fie nobilă. După aceea nu mai este nevoie să fie nobilă.
JIVCA : Să-ţi spun drept, asta nu-mi prea intră în cap.
NINCOVICI : De fapt, totul e cît se poate de simplu. Cel mai greu e jocul de bridge. Fumatul e un fleac... Tuşiţi puţin, şi gata ! Iar un amant ? Vă distraţi, vă compromiteţi puţin, şi cu asta, basta ! Bridgeul însă, credeţi-mă, e un joc foarte greu şi foarte complicat. Un joc *compliquè, mais très distingue* [1] !
JIVCA : Dar eu, domnule, aş vrea să rămîn femeie cinstită.
NINCOVICI : Rămîneţi ! Cine vă interzice ?
JIVCA : Cum, „rămîneţi" ? Cu bridge ? Să joc bridge şi să rămîn cinstită ?

[1] Complicat, dar foarte distins (fr.).

NINCOVICI : De ce nu ?
JIVCA : Nu-i vorba numai de bridge. Voiam să spun... Să-ţi spun drept, domnule, mi se învîrteşte capul şi nu mai ştiu ce vorbesc. Nu mă pot obişnui cu obiceiurile astea, şi pace !
NINCOVICI : Vedeţi, coniţa mea, important nu este atît să aveţi dumneavoastră un amant, ci doar lumea să ştie că aveţi unul. O doamnă nobilă trebuie numaidecît să se compromită puţin. *Voila, ça c'est un principe fondamental* [1] !
JIVCA : Şi cum zici dumneata să mă compromit ?
NINCOVICI : Este necesar ca încă de la primul *jour fix*, la cutare sau cutare doamnă, să deveniţi obiectul discuţiilor. E destul ca o doamnă să şoptească discret vecinei sale : „Cine ar fi spus una ca asta despre doamna Jivca ! ?" „Ce ?" va întreba vecina. „De necrezut, va răspunde prima, însă am auzit din sursă sigură... Închipuiţi-vă, doamna Jivca i l-a suflat doamnei Nata pe domnul Nincovici !"
JIVCA : Păi chiar aşa o să şuşotească...
NINCOVICI : Mai este posibil, doamnă, să fie şi unii care să vă apere : „Vai, eu nu cred una ca asta ! E imposibil, o cunosc pe doamna Jivca ; ea nu e din alea !" Ei bine, tocmai acestora trebuie să le închideţi gura...
JIVCA : Cum ? Să închid gura celor care mă apără ? !
NINCOVICI : Se înţelege ! Trebuie să le închideţi gura. Veţi întreba cum. Foarte uşor şi cît se poate de simplu. *D'une manière bien simple !* [2] Să interveniţi pe lîngă ministrul meu să mă avanseze cu o clasă, să-mi dea cît se poate de

[1] Iată, acesta este un principiu fundamental (fr.).
[2] Într-un mod foarte simplu ! (fr.).

repede o clasă în plus. Ministrul meu are să vă răspundă cu siguranţă : „Dar abia a primit o clasă acum două luni !“ Dumneavoastră însă trebuie să-i răspundeţi prompt : „Asta a fost sub guvernul trecut. E necesar să primească o clasă şi sub acest guvern.“ Mă veţi întreba : de ce ? Vă dau îndată răspunsul : pentru a închide gura celor care vor mai încerca să vă apere, doamnă ! Cînd vom astupa gura acestora, oh, atunci se va şuşoti peste tot pe socoteala dumneavoastră.

JIVCA : Şi încă ce-o să se mai şuşotească !... Şi toate astea numai pentru nişte bîrfeli şi nimic altceva ?

NINCOVICI : *C'est ça !* [1] Aceasta e suficient ! *C'est suffisant.*

JIVCA *(se gîndeşte) :* Dacă e numai ca să se şuşotească. atunci... Adică, asta vine cam aşa : de ochii lumii să fiu necinstită, iar de fapt eu să fiu cinstită... Nu ?

NINCOVICI : Sigur ! Se poate şi aşa ! *Ça va aussi.*

JIVCA : Ciudată mai e şi nobleţea asta ! De multe ori unele femei par a fi cinstite, şi în realitate nu sînt. Aici e tocmai pe dos ! Şi zici că vrei să fii şi amantul meu ?

NINCOVICI : E o chestiune delicată, madam ! E vorba de gustul dumneavoastră... O chestiune... cum să spun, *une question de votre, sentiment intime !* [1] Sfatul meu este că-i mai bine să luaţi pe cineva cu experienţă.

JIVCA : Cum, cu experienţă ?

NINCOVICI : Vreau să spun că eu cunosc toate modurile de a vă compromite şi încă foarte repede. Mă pricep să umflu lucrurile, să le dau

[1] Asta aşa e ! (fr.).
[2] ...O chestiune care vă priveşte personal ! (fr.).

o formă deosebită, *une forme speciale*, în aşa fel încît, pînă în cele din urmă, chiar dumneavoastră înşivă să vă faceţi o părere proastă despre dumneavoastră. În sfîrşit, *ça c'est la chose principale* [1], îndată ce cabinetul îşi dă demisia, vă daţi seama că trebuie să mă retrag şi eu. De altfel, vă puteţi informa despre mine. O să primiţi, sînt convins, cele mai bune referinţe.

JIVCA : O, Doamne, ce-mi fu dat să trăiesc ! De-aş fi murit ieri, n-aş mai fi apucat să văd una ca asta !

NINCOVICI : Dacă mureaţi ieri, nu mai eraţi astăzi doamna ministru.

JIVCA : Asta-i adevărat ! *(După ce stă puţin pe gînduri.)* Ei bine, dumneata ce crezi că trebuie să facem ?

NINCOVICI : Oh, madam, chestiunea este foarte simplă. *C'est simple comme tout.* În ceea ce priveşte bridgeul, trebuie să exersaţi ; în ceea ce priveşte fumatul, de asemenea, trebuie să exersaţi, iar în ceea ce priveşte amantul, aici n-aveţi ce exersa.

JIVCA : Cum adică, aşa vorbeşti dumneata despre mine ? ! *(Repetă.)* „N-aveţi ce exersa !“ Hm, mie mi se pare că n-ai gînduri tocmai curate.

NINCOVICI : Doamnă, aţi vedea mai bine ce fel de gînduri am dacă am trece imediat la fapte.

JIVCA *(speriată) :* La ce fapte ?

NINCOVICI : Iată : bridgeul, de exemplu, putem începe să-l învăţăm chiar de mîine ; fumatul îl puteţi începe chiar acum. *(Scoate tabachera şi îi oferă o ţigară.)* În ceea ce priveşte amantul, şi aici...

[1] Acesta este lucrul principal... (fr.).

JIVCA : Şi aici ce ? Mă poţi servi pe loc, nu-i aşa ? Dumneata îmi ascunzi ceva, domnule ! În cele din urmă, o să iasă că sînt o femeie necinstită.

NINCOVICI : *Pardon, mille fois pardon !* [1] Eu nu trec peste limitele bunei-cuviinţe. Mi-aţi cerut unele sfaturi, pe care sînt dator să vi le dau. Dumneavoastră puteţi să ţineţi sau nu seama de ele. Dacă sfaturile mele nu vă sînt pe plac, sînt gata să mă retrag. De altfel, dumneavoastră aţi dorit să vă fac cunoscute regulile societăţii înalte...

JIVCA : Păi, de... îmi dau seama. Nu eşti dumneata vinovat, dar, mă-nţelegi...

NINCOVICI *(ridicîndu-se)* : Să consider, doamnă, că viitoarele mele sfaturi vor fi de prisos ?

JIVCA : Stai puţin ! De bună seamă, aşa trebuie să fie... Nu pot spune că nu-i aşa, dar ştii... nu e uşor să-ţi calci deodată cinstea în picioare.

NINCOVICI : Cum doriţi dumneavoastră !

JIVCA : Bine, fie ! Să începem ! De mîine învăţăm bridge. În ceea ce priveşte ţigările, dă-mi...

NINCOVICI *(îi întinde tabachera)* : Poftiţi !

JIVCA : Iar cu treaba ailaltă... n-am putea amîna puţin ?

NINCOVICI : Dacă nu aveţi curaj, e mai bine să nici nu vă mai gîndiţi...

JIVCA : O, Doamne ! La urma urmelor, ce să fac, dacă trebuie, fie şi aşa ! Uite, să socotim că începînd de azi ai intrat în... funcţiune.

NINCOVICI : În ce funcţiune ?

JIVCA : Păi... în asta... de amant !

NINCOVICI : Mă rog ! *(îi sărută afectat mîna.)* Vă asigur că veţi fi mulţumită.

[1] Iertare, de o mie de ori iertare ! (fr.).

JIVCA : De acum înainte, cum o da Dumnezeu ! Dacă aşa e nobil, apoi nobili să fim !

NINCOVICI : Încă o întrebare, doamnă : doriţi să vă scriu scrisori de dragoste sau nu ?

JIVCA : Scrisori de dragoste ?

NINCOVICI : Da ! Sînt unele doamne cărora le face o deosebită plăcere să primească în fiecare zi o scrisorică trandafirie, plină de cuvinte drăgăstoase.

JIVCA : Asta-i acuma ! În viaţa mea n-am primit aşa ceva.

NINCOVICI : *C'est comme vous voulez.* Cum doriţi. Eu vă stau la dispoziţie.

JIVCA *(curioasă)* : Ştii ce ? Scrie-mi una, să văd cum e, şi dacă o să-mi placă, o să-ţi mai comand cîteva.

NINCOVICI : Mă rog ! Cum ajung la birou, peste 30 de minute, veţi primi o scrisoare de dragoste. *(Se pregăteşte de plecare.)* Şi acum, scumpa mea prietenă, mînuţa dumneavoastră ! *(Îi sărută mîna.) Ma chère amie !* [1] *(Se îndreaptă spre uşă, de unde-i face bezele.)* Pa, pa, pa, pa... *(Iese.)*

Scena 12

JIVCA, ANCA

(Jivca rămîne buimăcită, uitîndu-se dezorientată cînd la uşa pe care a ieşit Nincovici, cînd la public, ca şi cînd ar vrea să spună : „Vedeţi ce pacoste pe capul meu ?")

ANCA *(vine de afară. E îmbrăcată cu o altă rochie, mai frumoasă)* : Coniţa e singură ?

JIVCA : Da, singură !

[1] Scumpă prietenă ! (fr.).

ANCA : Coniță, păreți atît de buimăcită... de speriată. Ce-aveți ?

JIVCA : Da, e într-adevăr de speriat... Dracu știe ce am ! Nu e ușor, Anco, să fii doamnă ministru... Nici n-am visat că e atît de greu. Mă duc să mă culc nițeluș, să mă odihnesc... Mi se învîrtește capul ca o morișcă. *(Plecînd.)* Tu, nimic ?

ANCA : Nu vedeți ? Mi-am schimbat și rochia.

JIVCA *(se întoarce, îndreptîndu-se spre dormitor)* : Pa, pa, pa !

Scena 13

ANCA, CEDA

(Anca se uită în urma ei, mirată. Se apropie apoi de oglindă, își moaie degetele în gură și-și netezește sprîncenele și părul.)

CEDA *(vine de afară)* : Ce faci tu aici, la oglindă ?

ANCA *(cu cochetărie)* : Păi mă mai aranjam și eu un pic, domnule !

CEDA : Ei, n-ai decît, aranjează-te...

ANCA : Doar sînt tînără ! Trebuie să mă placă și pe mine cineva !

CEDA : Bineînțeles !

ANCA : Domnul, de exemplu, nu mi-a dat niciodată nici o atenție.

CEDA : Ce atenție să-ți dau ?...

ANCA : Ei, Doamne, doar sînteți bărbat și...

CEDA : Sigur că sînt bărbat, însă...

ANCA : Și, vorba ceea : toți bărbații sînt la fel...

CEDA : Așa-i, Anco, dar nu trebuie să uiți că eu sînt om cinstit.

ANCA : Mie tocmai oamenii cinstiți mi-au pricinuit cele mai mari necazuri.

CEDA : Te cred ! Să știi însă că eu nu sînt cinstit chiar sută la sută.

ANCA *(cochetînd)* : Așa-mi ziceam și eu ! *(Se apropie de Ceda.)*

CEDA : Hm, hm ! *(O mîngîie pe obraz.)* Anco, astăzi ești mult prea drăguță cu mine...

ANCA : V-am visat azi-noapte ! Ah, dacă ați ști ce frumos v-am visat !

CEDA : Uite, Anco, o să-mi povestești visul mai tîrziu... În clipa asta realitatea este mai importantă pentru mine decît toate visele. Te rog, drăguță, du-te și vezi unde o fi nevastă-mea. Trebuie să vorbesc ceva cu ea.

ANCA : Mă duc, numai dacă mă lăsați să vă povestesc visul.

CEDA : Firește că te las...

ANCA *(plecînd)* : Credeți-mă, zău, că a fost un vis grozav de interesant. *(Iese.)*

Scena 14

CEDA, DARA

CEDA *(se uită mirat după ea)* : Hm !

DARA *(intrînd)* : Unde mi-ai fost ?

CEDA : Eu ? La avocat.

DARA : La avocat ?

CEDA : Da. M-am dus să-l întreb dacă există vreo lege care să îngăduie femeilor măritate să se căsătorească din nou.

DARA : N-ar fi trebuit să te osteneșți degeaba.

CEDA : Cum, n-ar fi trebuit ? ! Ție nu ți-a „comunicat" nimic mama ?

DARA : Mi-a „comunicat". Și ce-i cu asta ?

CEDA : Nu ţi-a spus că vei fi nevasta lui Nicaragua ?

DARA : Dar ce naiba, tu ai luat în serios toată bazaconia asta ? !

CEDA : Cum să n-o iau în serios ? Doar acest Nicaragua vine să te vadă.

DARA : N-are decît să vină. Nu-l opreşte nimeni. Dar nu te-ai întrebat dacă am să mă şi uit la el ?

CEDA : Bine, bine, dar mamei tale ce i-ai spus cînd ţi-a vorbit despre asta ?

DARA : I-am spus că sînt măritată, că am bărbat şi că n-am de gînd să-l las.

CEDA : Atunci lui ce-i vei spune ?

DARA : Cui ?

CEDA : Lui Nicaragua ăla...

DARA : Îi voi spune şi lui acelaşi lucru.

CEDA : Foarte bine ! Dacă e doamnă ministru, îşi închipuie că poate face ce vrea ? Ginerele să nu mai fie ginere... Să fie trimis la... dracu-n praznic... Să-şi lase nevasta... Ce crede ea, că poate schimba, aşa, cum vrea, ginerii ? Ehei, frăţioare, nu merge chiar aşa !

DARA : Eu nu cred că se gîndeşte serios la treaba asta.

CEDA : Ba se gîndeşte cît se poate de serios, ascultă ce-ţi spun eu... Peţitorul a şi vorbit cu mirele. Totu-i aranjat. Ştii cine este peţitorul ?

DARA : Habar n-am !

CEDA : Dentistul. Cel cu dintele de aur. Închipuieşte-ţi numai scena de la dentist : „Vă rog frumos, am venit să-mi îmbrăcaţi dintele şi să-mi schimbaţi ginerele !“ E interesant, nu ? Dacă continuă tot aşa, într-o bună zi o să ajungă să-i spună dentistului : „Am venit, ştiţi, să-mi plombaţi ginerele“.

DARA : Doamne, Ceda, ce tot vorbeşti aiurea ! ?

CEDA : Nu zi vorbă mare ! E-n stare ! Nu vezi că şi-a pierdut mintile de tot de cînd e doamna ministru ?

DARA : Nu poate face nimic dacă nu vreau eu !

CEDA : Dar tu eşti sigură de tine ?

DARA : Sînt sigură atît timp cît tu n-ai să mă înşeli.

CEDA : Eu ? De unde ai mai scos-o şi pe asta ? !

DARA : N-am scos-o eu. Mama ! Mi-a spus că are să-mi dea dovezi că mă-nşeli.

CEDA : Va să zică aşa ! Ai văzut ? Nu-ţi spuneam eu că are să mă plombeze ! ? Îţi spuneam, şi tu nu voiai să mă crezi.

Scena 15

ACEIAŞI, UŞIERUL de la minister

UŞIERUL : O scrisoare pentru doamna ministru Popovici !

CEDA *(cu nepăsare)* : Dă-o-ncoa !

UŞIERUL : Am dispoziţii să înmînez scrisoarea personal în mîinile doamnei ministru.

DARA : Atunci mă duc s-o trimit pe mama.

CEDA : Eu prefer să mă retrag... să nu mai dau ochii cu ea.

(Dara iese prin stînga. Ceda iese prin dreapta.)

Scena 16

JIVCA, UŞIERUL

JIVCA *(intră după o scurtă pauză)* : O scrisoare pentru mine ?

UŞIERUL : Da, doamnă ! De la domnul secretar Nincovici.

JIVCA *(plăcut surprinsă)*: Ah! *(La scrisoarea. E un plic de culoare trandafirie. O miroase. Fața-i radiază de mulțumire.)* Mulțumesc!

(Ușierul iese ploconindu-se.)

Scena 17

JIVCA, apoi toți ceilalți ai casei

(JIVCA rîde ca un copil, desfăcînd scrisoarea. Se așază în fotoliu, pregătindu-se s-o citească. Își aduce aminte de ceva, se scoală și se duce la masă, de unde ia țigara pe care i-a lăsat-o Nincovici. Se așază din nou în fotoliu, o aprinde și se apucă să citească scrisoarea, ținînd-o în mîna stîngă. După primul fum începe să tușească tare, de se aude pînă în odăile învecinate. Pe uși diferite intră în fugă Dara, Ceda, Raca, Anca. Toți se strîng în jurul ei, căutînd să-i potolească tusea. Dara o apucă de mîna dreaptă, în care are țigara, iar Ceda de stînga, în care se află scrisoarea. Anca o bate pe spate, în timp ce Raca îi toarnă cu de-a sila apă în gură. Ceda, ținîndu-i mîna stîngă, caută să afle cuprinsul scrisorii, fără să se sinchisească de starea în care se află Jivca. Fața lui radiază de satisfacție. I-a venit o idee diabolică.)

Cortina

ACTUL III

Același decor ca și în actul precedent

Scena 1

PERA, ANCA

(Pera, în picioare lîngă ușa de la intrare, cu pălăria în mînă, o așteaptă pe Anca, care a trecut în odaia din stînga ca să-l anunțe. Pauză.)

ANCA *(întorcîndu-se)*: Doamna ministru este foarte ocupată și nu poate să vă primească.

PERA: Mulțumesc frumos, sărut mîinile doamnei ministru... La o adică, nici nu era nevoie să-și piardă timpul prețios al domniei-sale cu mine. Fiți bună, însă, și-i spuneți doamnei ministru că voiam s-o rog doar atît: să nu mă uite.

ANCA: Am să-i spun, domnule.

PERA: Știți numele meu?

ANCA: Da. Domnul Pera, contopistul.

PERA : Nu numai Pera, conţopistul... Spuneţi-i : Pera, conţopistul din direcţia administrativă.
ANCA : Am să-i spun.
PERA : Vă rog să-i spuneţi aşa cum v-am spus eu ! La revedere. *(Iese.)*

Scena 2

ANCA, UNCHIUL VASA

(Anca se îndreaptă spre oglindă. Se priveşte îndelung.)

VASA *(intrînd)* : Bună ziua ! Coniţa e acasă ?
ANCA : Da.
VASA : La drept vorbind, pe mine mă interesează să fie acasă Ceda, ginerele coniţei. Am o treabă de pus la cale cu dumnealui... Din însărcinarea doamnei ministru.
ANCA : Nu mai spune ! Şi eu am o treabă de pus la cale cu dumnealui. Şi tot din însărcinarea coniţei.
VASA : Doar n-o fi vorba de aceeaşi treabă !
ANCA : Nu cumva trebuie să-şi dezbrace haina ?
VASA : Cine ?
ANCA : Domnul Ceda, ginerele coniţei.
VASA : Ce haină, fato ?
ANCA : Atunci treaba dumneavoastră e alta !
VASA : Tu spune-mi dacă e acasă.
ANCA : Da.
VASA : Atunci du-te de-l cheamă încoace !
ANCA : Îndată. *(Iese.)*

Scena 3

VASA, CEDA

(Vasa îşi scoate tabachera şi şi-o umple cu ţigări din cutia care se află pe masă.)

CEDA *(intrînd)* : Bună ziua, unchiule ! M-ai chemat ?
VASA : Da. Am de discutat cu tine o chestiune importantă.
CEDA : În calitate de trimis al doamnei ministru ?
VASA : În calitate de rudă a Jivcăi. Nu-i sînt unchi ?
CEDA : Ba da.
VASA : Ei, vezi ?
CEDA : Nu ştiu ce chestiune importantă ai avea dumneata de discutat cu mine în numele nepoatei dumitale !
VASA : Cunoşti planurile Jivcăi în legătură cu Dara ? Trebuie să recunoşti şi tu : e mamă. Nu are decît o singură fată. E de datoria ei să se gîndească cum s-o căpătuiască mai bine.
CEDA : Cum adică s-o căpătuiască ? !
VASA : Uite-aşa, s-o căpătuiască ! Ce te miri ? Că doar eşti om cu cap. Dara nu mai e copil. A trecut de mult de 20 de ani. E timpul să se gîndească la măritişul... la viitorul ei.
CEDA : Ce măritiş, bre, omul lui Dumnezeu ! ? Nu e măritată cu mine de doi ani de zile ?
VASA : Este ! Nu zic că nu este ! Vezi şi tu, eu sînt om dintr-o bucată. N-am să spun niciodată că ceva care este nu este... Dar...
CEDA : Dar... ce ?
VASA : Noi nu ţinem seama de măritişul ăsta !
CEDA : Cum vine asta : nu ţineţi seamă ?
VASA : Uite-aşa, frate ! Să zicem, bunăoară, că eu şi cu tine jucăm table. Jucăm o partidă, şi eu îţi

spun : „Știi ceva, Ceda ? Să nu tinem seama de partida asta... S-o luăm de la început..."

CEDA *(se preface convins)* : A, asa ?

VASA : Păi sigur, așa !

CEDA : Și partida asta de table pe care o joc de doi ani de zile nu e valabilă ?

VASA : Iei un burete, îl uroi în apă, ștergi tabla, și gata ! Mă înțelegi acuma ?

CEDA : Înțeleg, cum să nu înțeleg ? !

VASA : Ei vezi, asta am vrut să discut cu tine ! Tu ești om cuminte, frățioare. O să ne înțelegem ușor.

CEDA : Și eu sper.

VASA : În primul rînd, ia să-mi spui tu mie, ce-ți trebuie ție nevastă ? Dacă judeci bine, îți dai seama că nu e un lucru atît de necesar. Înțeleg să spui : îmi trebuie casă. Foarte bine ! Sau să spui : îmi trebuie birjă. Și asta e bine ! Sau : îmi trebuie o haină. Toate astea le înțeleg. Dar îmi trebuie nevastă ? Asta, să-ți spun drept, nu pot s-o înțeleg...

CEDA : Într-adevăr... la anii dumitale !

VASA : Mă băiete, cînd eram mai tînăr, îmi trebuia și mai puțin.

CEDA : Și asta-i adevărat !

VASA : Păi sigur că-i adevărat. De aceea, uite, te întreb ca pe un om cu scaun la cap : ce-ți trebuie ție nevastă ?

CEDA : Într-adevăr... că bine zici : nu-mi trebuie !

VASA : Sigur că nu-ți trebuie.

CEDA : Ai dreptate ! Da' te-aș întreba și eu un lucru, unchiule Vasa : de ce are nevoie atunci Nicaragua ăla de nevastă ?

VASA : Care Nicaragua ?

CEDA : Păi ăla care o s-o ia de nevastă pe... nevastămea. Vezi, mă întreb și eu ca prostu : lui ce-i trebuie nevastă ?

VASA *(cam încurcat)* : Lui ? Ei, cum să-ți spun, există... știi... unii care iau și ce nu le trebuie. Există și asemenea oameni !

CEDA : Da, există !

VASA : Dar tu, desigur, nu ești din ăia. Tu ești bărbat cu scaun la cap... După părerea mea, frate, ar trebui să-ți lași nevasta. Tu n-ai nevoie de nevastă ! Chiar tu ai spus-o ! Și, dacă nu-ți trebuie, atunci las-o. Uite, vezi, tocmai asta vreau să te întreb în numele Jivcăi : vrei s-o lași, sau nu vrei ?

CEDA : Va să zică, asta voiai să mă întrebi în numele doamnei ministru ?

VASA : Asta ! Nimic mai mult !

CEDA : Atunci spune-i doamnei ministru că nu vreau să-mi las nevasta.

VASA *(surprins)* : Nu vrei ? Ia ascultă... Nu mă așteptam la una ca asta din partea ta ! Eu te socoteam bărbat cu scaun la cap, și tu... Dar ia stai un pic ! Jivca spune că dacă îți lași nevasta de bună voie, atunci, drept recompensă, ai să fii avansat cu o clasă. Ia închipuiește-ți, să te salți cu o clasă ! Ai, va să zică, de ales : ori nevasta, ori clasa !

CEDA : Eu le vreau pe amîndouă : și nevasta, și avansarea.

VASA : Zău ? Ai vrea și ciorba grasă, și slănina în pod ? !

CEDA : Și asta nu e tot. Vreau chiar mai mult : și nevasta, și avansarea cu două clase.

VASA : Aoleo ! Păi dacă ai s-o ții tot așa, ai să ajungi la niște pretenții... Te pomenești că pînă la urmă ai să vrei chiar două neveste și patru clase... Dar nu-ți merge, amice ! Ce nu se

poate, nu se poate ! Mai bine ascultă ce-ţi spun eu şi chibzuieşte ca lumea. Nevastă poţi găsi oricînd, dar o avansare, zău, e mult mai greu ! Orice om cuminte caută, în primul rînd, să dobîndească ceea ce este mai greu de dobîndit. N-am dreptate ? La urma urmei, tu eşti om practic. N-o să te încurci în teorii. Căci, dacă stăm strîmb şi judecăm drept, nevasta-i teorie, iar clasa... avansarea asta, bre omule, e practică. Nu-i aşa ?

CEDA : Te-am ascultat, unchiule Vasa. Am ascultat tot ce mi-ai spus. Unchiule dragă, eu te respect şi te preţuiesc cum nu se poate mai mult. De aceea am să fiu sincer cu dumneata. Am să-ţi împărtăşesc — confidenţial, se înţelege — hotărîrea mea : dentistului-peţitor am să-i vîr dinţii pe gît ; lui Nicaragua am să-i tai urechile, iar dumitale, dragă unchiule, am să-ţi turtesc nasul !

VASA : Ceda băiete, vino-ţi în fire ! Ce legătură are nasul meu cu toată afacerea asta ?

CEDA : Atunci nu ţi-l băga unde nu-ţi fierbe oala !

VASA : Bine, bine ! Uite, de acum încolo n-am să mă mai amestec. Numai să nu-ţi pară rău. Să nu ţi se întîmple ceea ce nu doreşti.

CEDA : A, v-aţi gîndit şi la aşa ceva ?

VASA : Nu ne-am gîndit, dar, ştii, eu sînt cea mai apropiată rudă a Jivcăi. Cui o să-i ceară ea un sfat dacă nu mie ? Iar eu, om cu experienţă, am povăţuit-o : „Ştii ce, Jivca ? Mută-l pe golanul ăsta la Ivaniţa ! O să urle, dar n-o să aibe încotro !"

CEDA : Va să zică, dumneata i-ai dat sfatul ăsta ?

VASA : Dar cine altul ? !... Ei nu i-ar fi trecut prin cap aşa ceva.

CEDA : Bine, unchiule, atunci cumpără-ţi chiar astăzi un plasture pentru nas... Eu mă pregătesc să plec cu nevasta la Ivaniţa.

VASA : Dacă o fi proastă, să meargă... Tată-său ministru, şi ea să se ducă la Ivaniţa ?

CEDA *(enervat)* : Ascultă, domnule, cheamă-ţi nepoata... să vină aici doamna ministru, să lămurim odată toată daravela asta !

VASA : Asta nu se poate ! Jivca m-a însărcinat să-ţi comunic că din clipa asta nu te mai consideră ginerele ei ; nu mai vrea să discute cu tine ca ginere... ci ca un străin oarecare. Îi trimiţi cartea de vizită, o rogi frumos să te primească în audienţă şi discuţi cu ea în calitate oficială.

CEDA : Astea ţi le-a „comunicat" doamna ministru ? Atunci trebuie să-mi pun şi jobenul, ai ?

VASA : Desigur ! Şi jobenul...

CEDA : Şi mănuşile ?

VASA : Se înţelege ! Şi mănuşile.

CEDA : Foarte bine ! Mă duc să mă îmbrac şi mă voi prezenta în vizită oficială. Poţi să-i transmiţi asta din partea mea *(Iese.)*

Scena 4

VASA, JIVCA

(Vasa rămîne clătinînd din cap, îngrijorat de primejdia ce-l paşte. Îşi pipăie nasul. Apoi ia de pe masă o ţigară, o pune în ţigaret şi o aprinde.)

JIVCA *(la uşă)* : Vasa !

VASA : Vino ! Vino-ncoa !

JIVCA : A plecat ?

VASA : A plecat.
JIVCA *(intrînd)* : Ce zice ?
VASA : Ce să zică ? ! Nimic. Ascultă, Jivca, i-am vorbit cu toată convingerea şi, crede-mă, dacă era altul în locul lui, s-ar fi topit. Dar ăsta, bre, e încăpăţînarea întruchipată.
JIVCA : Va să zică, nu vrea cu binele ! ?
VASA : Nici să audă ! Ameninţă cu tăierea urechilor, cu mutarea fălcilor, cu turtirea nasurilor... Povestea cu nasul e, cică, pentru mine... Mi-a recomandat să-mi cumpăr chiar azi un plasture. Aşa că...
JIVCA : Ei, dacă nu vrea cu binele, o să întoarcem şi noi foaia...
VASA : Asta i-am spus şi eu !
JIVCA : Chiar azi o să cer să-l mute la Ivaniţa.
VASA : Şi asta i-am spus.
JIVCA : Şi el ce-a zis ?
VASA : Că se duce la Ivaniţa, dar împreună cu nevastă-sa... cu Dara...
JIVCA : Zău ?...
VASA : Aşa am zis şi eu.
JIVCA : Ce ?
VASA : Păi asta... L-am întrebat : „Zău ?“...
JIVCA : Lasă, că am eu ac de cojocul lui ! I-am pregătit ceva fain... o prăjitură clasa întîi... Aştept numai ca Anca să încingă soba şi să i-o coacă. După treaba asta Dara n-o să mai stea cu dumnealui nici un minut. Începînd chiar de azi... dacă o da Dumnezeu... Ai să vezi ! I-ai spus că nu-l mai recunosc ca ginere ?
VASA : Da. I-am spus că poate să vină numai în calitate oficială, dacă are să-ţi spună ceva...
JIVCA : I-ai spus bine.

VASA *(se uită la ceas)* : Ascultă, Jivca ! Ştii că azi trebuie să-ţi primeşti neamurile.
JIVCA : Iar începi ?
VASA : Ieri le-am spus să se adune cu toţii la mătuşa Savca ! Şi pe la ora asta să mă duc să-i aduc la tine. Nu se face să-i amăgesc...
JIVCA : Bine, adu-i ! Să scap odată şi de grija asta ! Cu condiţia să nu mă ţină mult. Ştii doar că azi trebuie să-mi vină în vizită viitorul ginere.
VASA : Să n-ai nici o grijă ! Le spun să nu lungească prea mult vorba. *(Iese.)*

Scena 5

JIVCA, ANCA

(Jivca, după ce rămîne singură, sună.)

ANCA *(intră)* : Poftim !
JIVCA : Ce faci, Anco, pentru Dumnezeu ! ? Prea mă duci cu vorba... Ce ? E chiar aşa de greu să ademeneşti un bărbat la tine în odaie ?
ANCA : Nu e greu... nu spun asta ! Da' nu ştiţi cum se fac treburile astea ? Trebuie să am şi prilejul... Ori noi mereu avem musafiri şi n-am cînd să-l prind pe domnul singur.
JIVCA : Ascultă, Anco ! Eu am nevoie ca treaba asta să se termine chiar astăzi !
ANCA : Bine, coniţă ! Atunci o să merg mai de-a dreptul. Eu am început, ştiţi, aşa, mai pe departe...
JIVCA : Ce pe departe ? Începe de aproape... Lucrurile astea reuşesc mai bine... de aproape.
ANCA : Bine, coniţă !

Scena 6

ACEIAŞI, JANDARMUL, RACA

JANDARMUL *(intră aducîndu-l de mînă pe Raca, care se împotriveşte)*: Să trăiţi, cu tot respectul, doamnă ministru! Don comandant mi-a ordonat să-l aduc pe ăsta...

JIVCA: Iar ai făcut ceva, nenorocitule?

JANDARMUL: Să trăiţi, cu tot respectul, doamnă ministru! I-a dat cu pumnul în nas şi l-a înjurat de tată pe băiatul consulului englez. Şi d-aia don comandant...

JIVCA: Ce spui?! Vai, vai, vai! O să mă lovească damblaua, nu alta! Anco, Anco, adu iute un pahar cu apă!

(Anca iese în fugă.)

JIVCA: I-a rupt nasul şi l-a înjurat de tată... pe fiul consulului englez! Bată-te Dumnezeu să te bată, tîlharule... Ai să mă omori cu zile! Ai să mă îngropi de vie!

(Anca se întoarce cu un pahar cu apă.)

JIVCA *(după ce bea apa)*: Să ajung eu ca poliţia să-mi aducă fiul ca pe un tîlhar! Vai, vai, vai şi iar vai! Anca, ia-l din faţa mea!

(Anca se apropie şi-l ia pe Raca din mîinile jandarmului.)

JANDARMUL: Pot să plec?

JIVCA: Eşti liber, ostaş! Spune-i domnului comandant că am să-i rup oasele tîlharului ăstuia!

JANDARMUL: Am înţeles, să trăiţi! *(Salută şi iese.)*

Scena 7

ACEIAŞI, fără JANDARM

JIVCA *(lui Raca)*: Ce-ai făcut, derbedeule, ce-ai făcut?

RACA: Nimic, ce să fac?!

JIVCA: Cum nimic, cînd i-ai rupt nasul fiului consulului englez? Că i-ai stricat nasul, treacă-meargă... Îţi mai scapă pumnul... Se întîmplă! Dar de ce l-ai înjurat de tată?

RACA: Şi el m-a înjurat pe mine.

JIVCA: Nu minţi! El nu ştie să înjure. E copil cu educaţie.

RACA: Ba m-a înjurat. Eu îi spun frumos: „Dă-te la o parte din calea mea! Altfel, te pocnesc", iar el de colo: „*All right*"[1]. Şi *all right* înseamnă pe englezeşte că mă înjură de tată.

JIVCA: Nu-i adevărat.

RACA: Ba da. N-am învăţat eu cu domnişoara?

JIVCA: Păi dacă el ţi-a spus *all right*, de ce nu i-ai spus şi tu tot *all right*?

RACA: Nu m-ar fi înţeles. Şi d-aia i-am spus foarte politicos: „Ţine-ţi botul, porcule!" El, iar: „*All right*". Atunci nu m-am mai putut ţine: l-am pocnit în nas şi l-am înjurat de tat-su.

JIVCA: Nenorocitule, ştiai că are un tată englez! Ăsta nu e ca tatăl nostru, să-l înjure oricine. E un tată englez... Vai, vai, vai, Doamne, ce să fac cu el? Anca, ia-l din faţa mea! Am să-l sfîşii ca pe un pui de găină! Să piară din faţa mea!

(Anca iese împreună cu Raca.)

[1] În regulă, perfect (engl.).

Scena 8

JIVCA, singură

JIVCA *(se apropie de măsuța pe care se află telefonul. Ridică receptorul și vorbește)*: Alo! Centrala? Vă rog, Ministerul Afacerilor Externe? Da? Vă rog, cu domnul Nincovici. Secretarul. Da... Spuneți-i că-l caută doamna ministru Jivca. *(Pauză.)* Dumneata ești, domnu Nincovici? *(Pauză.)* Așa! A fost iscălit? Ei, te felicit pentru avansare. Vezi... m-am ținut de cuvînt. Trebuie să-ți spun că n-a mers atît de ușor. Ministrul dumitale se împotrivea... Zicea: „A primit o clasă acum trei luni". Dar eu m-am ținut scai de el și nu i-am dat pace de fel. L-am trimis și pe bărbatul meu, ministrul... Și nu l-a lăsat. Da, da! N-a avut încotro!... *(Pauză.)* Dar, știi, altceva am vrut să te rog. Nenorocitul ăsta de Raca... fiul meu, liceanul... a fost astăzi pe stadion... Erau și copiii consulului englez acolo. L-am trimis înadins, fiindcă, știi, acum face parte din societatea înaltă... Da! Ei, acu închipuiește-ți ce boacănă a făcut: l-a bătut pe fiul consulului englez și l-a înjurat de tată. *(Pauză.)* Da... Da... Cum să nu-mi dau seama!... În ce bucluc m-a băgat... Dar ce pot să mai fac? Cum? Să-l pedepsesc? Am să-l smintesc în bătaie! Da' aș vrea ca afacerea asta să fie cocoloșită în fața consulului englez... să nu se supere cumva. Asta voiam să te rog! Să te duci la consulul englez, să-i spui în numele meu să nu ia în serios treaba asta. Știi... Copiii ca copiii. *(Pauză.)* Ai? Ce să-i spui altceva? Cred că e un om cu cap. Doar n-o să ajungă două țări să se încaiere din pricina unui

nas. Ce facem cu înjurătura? Spune-i că în limba noastră nu înseamnă nimic urît... E cum ai spune în engleză „bună ziua". Spune-i că e un obicei al nostru să ne înjurăm între noi de tată... Păi sigur! Te rog, atunci, să te duci numaidecît, și vino îndată să-mi spui ce-ai făcut. Cum? A... pa? pa? Ei bine fie și... papa, numai te rog să-mi aranjezi treaba asta. La revedere! *(Așază receptorul în furcă.)*

Scena 9

ANCA, JIVCA

ANCA *(intră grăbită)*: Iar vrea să plece, coniță!
JIVCA: Cine?
ANCA: Raca.
JIVCA: Să plece? Am să-i rup picioarele! Așteaptă numai... Îl învăț eu minte! Crede că o să scape numai cu cîteva ocări? Ia stai nițel, domnule Raca, să te învăț eu minte cum să te porți de-acu încolo!... *(Iese.)*

Scena 10

CEDA, ANCA

CEDA *(din ușa camerei sale)*: Anco, ești singură?
ANCA *(cu cochetărie)*: Da, da...

(Ceda intră îmbrăcat în haine de gală cu mănuși și cu jobenul pe cap.)

ANCA: Vai! Pentru cine v-ați îmbrăcat așa de frumos?
CEDA: Pentru tine. E costumul meu de nuntă!

ANCA : Ce bine-mi pare ! Aşa o să veniţi la mine în odaie ?
CEDA : Da. De asta m-am şi îmbrăcat aşa !
ANCA : Adevărat ?
CEDA : Am să vin, dacă ţi-am făgăduit.
ANCA : Azi ?
CEDA : Azi, firește.
ANCA : Poate chiar acum ?
CEDA : Bine, vin şi acum ! Mai întîi, însă, te rog să mă anunţi doamnei ministru.
ANCA *(surprinsă)* : Să vă anunţ coniţei ?
CEDA : Da. Dă-i cartea mea de vizită. *(Scoate din buzunar o carte de vizită.)* Am să aştept în antreu.
ANCA *(încurcată)* : Dar... cum... dumneavoastră să aşteptaţi... şi eu să vă anunţ ?... zău dacă mai înţeleg ceva !...
CEDA : Roag-o pe doamna ministru să mă primească neapărat. Spune-i că vin în vizită oficială.
ANCA : Vizită oficială ? Nu înţeleg... Şi pe urmă ?
CEDA : Pe urmă ? Ei, pe urmă o să ne înţelegem noi...
ANCA *(tot nelămurită)* : Mă duc îndată ! *(Iese.)*

(Ceda aruncă o privire în urma ei şi iese prin uşa din fund.)

Scena 11

JIVCA, ANCA

JIVCA *(vine din camera ei. Ţine cartea de vizită în mînă. Anca o urmează)* : El ţi-a dat-o ?
ANCA : Da ! Domnul Ceda, ginerele dumneavoastră ! Aşteaptă în antreu.
JIVCA : Spune-i domnului Ceda să nu mai dea ochii cu mine. Nu vreau să-l primesc.

ANCA : Domnul zice că are de discutat ceva... oficial.
JIVCA : Azi nu sînt dispusă să primesc nici o vizită oficială. Uite-aşa ! Nu pot să-l primesc...
ANCA : Coniţă, dacă nu-l primiţi, stricaţi totul.
JIVCA : Cum, stric totul ?
ANCA : Domnul mi-a spus că după discuţia cu dumneavoastră va veni la mine în odaie.
JIVCA : Aşa a spus ?
ANCA : Da.
JIVCA : Bine ! Atunci spune-i că-l primesc. Să intre !

(Anca iese şi-i face loc lui Ceda.)

Scena 12

CEDA, JIVCA

CEDA *(intră foarte serios, ploconindu-se încă de la uşă)* : Am cinstea să vorbesc cu doamna ministru în persoană ?
JIVCA *(de sus, fără să se uite la el)* : Da ! Poftim, — ia loc !
CEDA : Mulţumesc. Vă rog să mă scuzaţi că mi-am luat permisiunea să vă deranjez...
JIVCA : Ce pofteşti, domnule ?
CEDA : Vin, doamnă ministru, într-o chestiune foarte delicată. Vă rog să mă ascultaţi cu atenţie...
JIVCA : Poftim, vorbeşte !
CEDA : Vedeţi, doamnă, viaţa este un fenomen extrem de complicat. Natura a creat omul, însă n-a stabilit şi legile relaţiilor reciproce dintre oameni, ci a permis ca în circumstanţe sau împrejurări diferite oamenii să-şi creeze şi să-şi dezvolte relaţiile reciproce în mod independent. Din această pricină, ele nu mai sînt cazuri în-

tîmplătoare, ci fenomene generale, conflicte de relaţii, care se manifestă atît de des într-o formă sau alta...

JIVCA : Ia ascultă, domnule, ai de gînd să-mi ţii o conferinţă, sau ai să-mi spui ceva ?

CEDA : Scuzaţi-mă, doamnă ministru. Această introducere a fost absolut necesară înainte de a trece la chestiune.

JIVCA : Atunci, te rog să treci la chestiune.

CEDA : Este vorba de un caz interesant, doamnă ministru ! Am un prieten, bărbat tînăr, de viitor. Şi-a pus în gînd să se căsătorească şi mi-a încredinţat mie sarcina de a-i fi peţitor. E convins că îi voi susţine cu succes interesele şi de asta m-a ales pe mine.

JIVCA : Şi ce mă interesează pe mine toate astea ? Ce mă...

CEDA : Vă voi explica imediat. Problema căsătoriei l-a preocupat multă vreme. De asta nu s-a hotărît atît de uşor. Mereu îmi spunea : „Dacă mă hotărăsc să mă însor, o să iau numai o femeie coaptă".

JIVCA : Ei bine, n-are decît să ia şi o femeie coaptă dacă poftеşte ! Da de ce-mi spui mie toate astea ?

CEDA : Doamnă, prietenul meu este îndrăgostit la nebunie de dumneavoastră.

JIVCA : Ce spui ? !

CEDA : El e convins că dumneavoastră sînteţi coaptă.

JIVCA *(sare de pe scaun)* : Ceda !

CEDA : Nu mai departe decît astăzi, m-a implorat cu lacrimi în ochi : „Domnule Ceda, dumneata eşti cunoscut în această casă, du-te şi cere mîna doamnei Jivca pentru mine !"

JIVCA *(abia stăpînindu-se)* : Ceda ! Taci, Ceda !

CEDA : Eu i-am spus : „Dar doamna este măritată !" Însă el, nu şi nu : „Nu face nimic, azi se pot mărita şi femeile măritate !" La asta i-am ripostat : „Dar doamna ministru e femeie cinstită !"

JIVCA *(pe un ton ridicat)* : Şi sînt !

CEDA : I-am spus acest lucru, dar el mi-a replicat îndată : „Dacă ar fi femeie cinstită, n-ar primi bileţele de amor de la mine !"

JIVCA *(din ce în ce mai enervată, furioasă chiar)* : Tacă-ţi gura ! Bată-te Dumnezeu de gură spartă ! Să nu mai deschizi pliscul, că-ţi dau cu un scaun în cap !

CEDA *(calm, continuă)* : Eu i-am spus : „Ştiu, domnule Nincovici, că i-ai scris o scrisoare de dragoste. Am citit-o !"

JIVCA : Cine a citit-o ?

CEDA : Eu !

JIVCA *(ieşindu-şi din fire)* : Ieşi afară !

CEDA *(se scoală)* : Aşadar, ce răspuns să-i dau mirelui ?

JIVCA : Să vă duceţi dracului amîndoi !

CEDA : El ar vrea să vină la vedere.

JIVCA : Ascultă, Ceda, să nu-mi spui mie pe nume dacă n-ai să te duci tu la vedere la Ivaniţa !

CEDA : Bucuros, de ce nu ? ! Dar înainte de a pleca mă voi prezenta în audienţă la domnul ministru Sima Popovici. Îi voi spune să-şi lase nevasta, căreia i se oferă o partidă mai bună pentru măritiş.

JIVCA *(din ce în ce mai furioasă)* : Piei din faţa mea dacă nu vrei să...

CEDA *(o întrerupe)* : Vă rog să vă potoliţi, doamnă ministru. Viaţa este, după cum vedeţi, un fenomen extrem de complicat. Natura a creat

oamenii, însă n-a stabilit şi legile relaţiilor reciproce dintre ei...

JIVCA *(înfuriată la culme, ia de pe masă cărţi, cutii, un buchet de flori, clopoţelul, perniţa de pe fotoliu, tot ce-i cade în mînă, şi le aruncă spre Ceda, urlînd)*: Afară, golane, afară !

CEDA *(de la uşă se înclină ceremonios, apoi iese).*

JIVCA *(se prăbuşeşte obosită, după atîtea emoţii, într-un fotoliu şi, după ce se mai linişteşte, sare în sus ca un arc şi se îndreaptă spre uşa din stînga. Strigă)*: Dara ! Dara ! Dara !

Scena 13

JIVCA, DARA

DARA *(vine în fugă)*: Ce s-a întîmplat, pentru numele Domnului ?

JIVCA : Dara, fata mea, uite, îţi jur că am să-l omor cu mîna mea !

DARA : Pe cine ?

JIVCA : Pe alde bărbatu-tău !

DARA : De ce ?

JIVCA : Închipuieşte-ţi, a îndrăznit să-şi bată joc de mine ! Am să-l omor, chiar dacă aş ajunge la puşcărie ! O să scrie şi la gazete şi lumea o să vorbească : „A ajuns la puşcărie fiindcă şi-a omorît ginerele".

DARA : Dar ce-a făcut ?

JIVCA : A venit să mă peţească.

DARA : Cum să te peţească ?

JIVCA : A venit ca peţitor.

DARA : Doamne, mamă, ce ai, ce tot vorbeşti ? !

JIVCA : Păi n-ai auzit ? A venit ca peţitor.

DARA : La o femeie căreia-i trăieşte bărbatul ?

JIVCA : Închipuieşte-ţi !

DARA : Dar cum poate fi peţită o femeie căreia-i trăieşte bărbatul ?

JIVCA : Uite că se poate ! Ce, te gîndeşti la tine ? Cu tine e altceva !

DARA : De ce e altceva cu mine ?

JIVCA : De aia... de aia... fiindcă este altceva ! Şi chiar dacă n-ar fi, are să fie ! N-o să-mi mai fie ginere de-ar avea şi coroană pe cap ! O să trăim şi-o să vedem !

DARA : Iar începi ?

JIVCA : Iar ! Ce ? Crezi c-am să-l îngădui şi de aici înainte în casă ? Las', c-ai să vii tu singură la mine — chiar astăzi — să mă rogi să te scap de trîntorul ăsta ! Ai să vezi ! Să nu-mi spui mie pe nume dacă n-ai să mă rogi !

Scena 15

JIVCA, DARA, rudele

VASA *(deschizînd uşa din fund)*: Intraţi !

(Intră o întreagă galerie de tipuri comice, îmbrăcate demodat. Femei mai în vîrstă, cu fesuri şi şalvari. Soia are o pălărioară cu pene. Urmează mătuşa Savca, mătuşa Daţa, Iova lui popa Arsa, unchiul Panta şi fiul lui, Mile, unchiul Iacov, Sava Mişici şi Pera Calenici. Cu toţii se apropie de Jivca, strîngîndu-i mîna. Femeile o îmbrăţişează.)

SAVCA *(sărutîndu-se cu Jivca)*: M-ai uitat, Jivca...

DAŢA *(sărutînd-o)*: Vai, scumpa mea Jivca, de cînd nu te-am mai văzut ! Ce bine arăţi ! Ptiu, ptiu, ptiu... *(O scuipă.)* Să nu te deochi...

PANTA : Jivca, să ştii că nimeni nu s-a bucurat de fericirea ta cum m-am bucurat eu.

IACOV : Eu am fost pe la tine, Jivca, dar ai fost mereu ocupată.

SOIA *(sărutînd-o)* : Scumpa mea Jivchiţa... Eu te-am iubit, zău, cel mai mult din toată familia noastră.

JIVCA *(după ce s-a sărutat şi a dat mînă cu toţi)* : Vă mulţumesc că aţi venit. Luaţi loc ! *(Cei mai în vîrstă se aşază, iar cei mai tineri rămîn în picioare.)* Să mă iertaţi că vă primesc aşa, pe toţi deodată. Îmi dau seama că nu se face, dar nici nu vă puteţi închipui cît sînt de ocupată ! Habar n-aveţi ce greu e să fii doamna ministru ! Dar să fim noi numai sănătoşi... că o să mai veniţi şi altădată...

VASA *(care a rămas în picioare alături de Jivca)* : Sigur ! O să ne mai vedem. Asta e numai aşa, un început... O să ne mai vedem...

JIVCA : Cum o mai duci, tuşă Savca ?

SAVCA *(supărată)* : Cum s-o duc ? Bine...

JIVCA : Da, da... Ştiu de ce eşti supărată, însă să nu crezi că te-am uitat. Dar dumneata, tuşă Daţa ?

DAŢA : Vai, scumpa mea, să mă ierţi ! De cînd tot îi spun Hristinei mele : „Hai să mergem pînă la Jivca. Se cuvine doar s-o felicităm. Familia trebuie să fie prima care s-o felicite." Iar ea îmi zice : „Nu, mamă ! De un an de zile nu i-am trecut pragul. Acum o să spună că venim la ea fiindcă e doamna ministru." E adevărat că nu ţi-am trecut pragul, dar asta pentru că ai bîrfit-o pe Hristina. Eu însă i-am spus : „Zică lumea ce-o zice. Noi, ca rudele cele mai apropiate, trebuie să ne ducem pe la ea, chiar dacă acum e nevastă de ministru..."

JIVCA : Dar dumneata, unchiule Panta, ce mai faci ? Nu te-am văzut de mult. Cum te simţi ?

PANTA : Păi ce să-ţi spun, Jivca, nu tocmai bine. Toate îmi ies pe dos. Da' acuma, fiind tu la putere, trag nădejde să-mi surîdă şi mie norocul. Mă gîndesc, ştii, că ai să-i susţii pe ai tăi...

VASA : Da, sigur ! Cine are s-o facă dacă nu ea ?

JIVCA : Nu te-am văzut nici pe tine de mult, Soia !

SOIA : Curios ! Şi lumea zice că aş fi peste tot. De, omul nu poa-să facă numai pe placul lumii ! Dacă stau în casă, mă bîrfesc ; dacă ies în lume, iar mă bîrfesc. Cel puţin dacă m-ar bîrfi alţii nu m-aş sinchisi, dar familia, rudele cele mai apropiate ? !

VASA : Ei, cine să bîrfească dacă nu cei apropiaţi ?

DAŢA *(cu răutate, mai mult pentru sine)* : Nimeni nu bîrfeşte aşa, fără motiv...

SOIA *(se înfurie)* : Bine spui, mătuşă Daţa ! Că doar fiică-ta a fost bîrfită pentru că au fost motive...

DAŢA : Au bîrfit-o de-alde tine.

SOIA : Oi fi eu cum oi fi *(cu un ton aluziv)*, dar vezi că nu mi-am luat bacaloriatul... aşa, ca tine...

DAŢA *(înfuriată, se ridică de pe scaun)* : Ei da, ăi fi luat tu toate examenele din lume, caraghioaso !

SOIA *(se ridică şi ea. Se proţăpeşte în faţa Daţei)* : Mă rog, dar la examenul de bacaloriat vezi că m-am prezentat...

DAŢA : A, aşa ? Ei, stai, că-ţi arăt eu ţie !... *(Se repede s-o înhaţe de păr.)*

VASA *(se vîră între ele, căutînd să le despartă)* : Hei, nu vă e ruşine ? Nici cinci minute nu puteţi sta de vorbă ca în familie ? *(Se apropie şi ceilalţi bărbaţi şi le despart.)*

DAŢA : Cînd ai în familie asemenea specimene...

SOIA : Mai întîi să măturі în faţa casei tale şi pe urmă să-i bîrfeşti pe alţii !...

VASA : Tăceţi odată din gură ! Nu vă e ruşine ? Şi mai aveţi tupeul să spuneţi că sînteţi familie ministerială !

JIVCA *(lui Vasa)* : Vezi ? Ţi-am spus eu...

VASA *(adresîndu-se tuturor)* : V-aţi ţinut scai de capul meu : „Haide, unchiule Vasa, du-ne la Jivca". Şi acuma ? Să mă faceţi şi pe mine şi pe voi de rîs ? Marş fiecare la locul lui ! Luaţi-vă de păr în stradă pînă nu v-o mai rămîne nici un fir în cap, dar nu aici ! *(Toţi se aşază la locurile dinainte.)* Iartă-i, Jivca ! Asta a fost, cum să zic, o scurtă scenă de... familie.

JIVCA : Află că nu mi-a plăcut de loc... *(Căutînd să treacă peste incident.)* Cum o mai duci, unchiule Iacov ?

IACOV : Păi cum s-o duc ? Ca omul care-şi tîrăşte zilele de azi pe mîine. Dracu ştie ce soartă mai am şi eu... Toate-mi ies anapoda... nimic nu merge. Da-mi zic şi eu mereu : „Ai răbdare, Iacov, trebuie să răsară odată şi pentru tine soarele". Şi uite, tot aştept ! Ce altă pot să fac ?...

JIVCA : Dar tu, Sava ?

SAVA *(gras, cu burtă mare)* : Nu mă mai întreba, m-au supt necazurile.

JIVCA : Ce necazuri ?

SAVA : Nedreptatea... nedreptatea se ţine ca scaiul de mine. Am să-ţi spun eu toată tărăşenia.

JIVCA *(lui Pera Calenici)* : Dar... *(încurcată)* dumneata... *(lui Vasa.)* Şi dumnealui ne e rudă ?

VASA : El zice că este.

CALENICI : Se înţelege că vă sînt rudă.

JIVCA : Nu-mi aduc aminte de dumneata !

VASA : Nici eu ! Poate că tu, Savca ?

(Toţi se uită la Calenici.)

SAVCA : Eu nu cred că dumnealui face parte din familia noastră.

DAŢA : Nici eu !

CÎŢIVA DINTRE EI *(dînd din umeri)* : Nici eu ! Nici eu !

CALENICI : Eu vă sînt rubedenie din linia femeiască.

SOIA : Şi eu sînt rudă din linia femeiască, şi tot nu te cunosc.

DAŢA *(printre dinţi)* : Nemaipomenit !

VASA : Ei bine, al cui eşti tu după linia femeiască ?

CALENICI : Mama mea a murit acum 20 de ani. Pe patul de moarte mi-a spus : „Fiule, să ştii că nu te las singur pe lume... Dacă te vei afla vreodată la strîmtoare, du-te la mătuşa Jivca, doamna ministru ; ea îţi este rudă."

VASA : Cum se numea răposata ta mamă ?

CALENICI : Mara.

VASA : Dar tata ?

CALENICI : Krsta.

VASA : Ei, să mă omori dacă-mi aduc aminte de vreun Krsta sau de vreo Mara în familie !

JIVCA : Nici eu !

CALENICI : Neînţelegerea provine de acolo că noi, înainte, nu ne numeam Calenici, ci Mircovici.

VASA : Mircovici ? Ei, acuma ştiu şi mai puţin.

CALENICI : La urma urmei, ce rost au toate astea ? Eu ştiu că voi îmi sînteţi rude şi nu renunţ la asta. Mai degrabă mor aici decît să renunţ la familia mea !

VASA : Ia mai slăbeşte-ne, că nu e vorba acum de moarte, ci...

JIVCA : Dacă omul zice...

VASA : Sigur. Dacă omul zice, ce să-i faci ? !

JIVCA : Şi cum o mai duci ?

CALENICI : Mulţumesc, mătuşă, mulţumesc de întrebare. Mă bucur că te văd aşa de întinerită. Dumneata, mătuşă, arăţi într-adevăr minunat.

VASA : Uite, Jivca... Noi ştim că tu eşti din cale-afară de-ocupată... De aceea ştii ce propun eu ? Să trecem de îndată la problemele care ne interesează. Întreabă-i pe toţi, pe rînd, care le e dorinţa, şi vezi ce s-ar putea face pentru fiecare în parte.

PANTA : Că dacă n-o să ne aranjăm acum, apoi n-o să ne mai aranjăm niciodată !

VASA : Să spună fiecare ce are pe inimă ! Eu am să notez pe hîrtie. Pe urmă Jivca are să vadă ce se poate şi ce nu se poate.

DAŢA : Totul se poate cînd vrei ! Întrebarea e numai dacă vrei într-adevăr să faci ceva, fiindcă există şi din ăia care...

SOIA *(se amestecă)* : Eu te rog numai un singur lucru, Jivca : să mă ajuţi să trec examenul de bacaloriat.

DAŢA *(ţipînd)* : Uite-o, iar şi-a dat drumul la gură !

VASA : Mai tăceţi odată, ce dracu ? !

SAVA : Liniştiţi-vă, că dacă mă supăr, vă astup gura la amîndouă !

CALENICI : Ia ascultaţi, mătuşă Daţa şi mătuşă Soia! După cum vedeţi, mătuşa Jivca ne-a primit cît se poate de frumos, aşa cum de fapt se şi cade să-şi primească cineva familia. Noi o să-i arătăm acuma care ne sînt dorinţele şi o s-o rugăm să ni le îndeplinească. Eu sînt convins că mătuşa Jivca o să aibă grijă de noi. Ştim doar cu toţii ce inimă bună are. Dar trebuie s-o respectăm, atît pe ea, cît şi casa ei, care e... o casă ministerială. Dacă o să ne purtăm aşa şi o să ne ocărîm unii pe alţii,

înseamnă că nu avem pic de respect pentru casa în care ne aflăm. Aşa că, vă rog frumos, mătuşă Daţa şi mătuşă Soia, să vă stăpîniţi.

DAŢA *(Savcăi, care şade lîngă ea)* : Dar de cînd îi sînt eu ăstuia mătuşă ?...

SAVCA : Habar n-am ! Nici nu ştiu măcar cine e...

DAŢA : Parcă eu ştiu ? !

PANTA *(lui Iacov, care şade lîngă el)* : Tu ştii cine-i ăsta ?

IACOV : Nu l-am văzut şi nu l-am auzit în viaţa mea.

VASA : Să lăsăm vorba şi să ne întoarcem la treburile noastre. Jivca nu are prea mult timp...

JIVCA : N-am, zău ! Chiar acum aştept vizita unor diplomaţi.

VASA : Desigur ! Aşa că haide... daţi-i drumul ! *(Scoate o hîrtie să noteze.)* Mătuşă Savca, cu ce rugăminte vii la Jivca ?

SAVCA *(încă supărată)* : Să mă întrebe Jivca, şi o să-i spun.

JIVCA : Ei, păi dumneata, mătuşă Savca, ai ajuns de pomină cu cei 200 de dinari ai dumitale. Vasa, treci peste ea, dacă nu vrea să discute cum trebuie, ca rudă ce mi-e, şi mă ia peste picior.

SAVCA : Ba nu te iau de loc peste picior. Nu vreau decît ce-i al meu.

JIVCA : Ei, o să-ţi primeşti banii. Notează, Vasa... Notează, să i se dea banii... *(Savcăi.)* Ei, acu eşti mulţumită ?

VASA *(după ce a notat)* : Dar tu, Daţa ? Ai s-o rogi ceva pe Jivca ?

DAŢA : Păi eu, ştii, pentru Hristina. Aş vrea să te rog, Jivca, să dai ordin să i se recunoască examenele şi să fie primită fata în şcoală, că a rămas la mijlocul drumului. A greşit, recunosc

— rog persoana în chestie să nu se străduie să tușească — vezi bine că recunosc. Dar astăzi greșesc ele profesoarele, darmite elevele lor ?! Ea n-a greșit fiindcă ar fi o păcătoasă și o desfrînată, cum sînt unele persoane, a făcut-o de dragul științei. Rog persoana în chestie să nu mai tușească atîta...

VASA : Nu mai tuși, Soia.

DAȚA : A făcut-o pentru știință. S-a pregătit pentru bacaloriat împreună cu un coleg. Stăteau copiii închiși în odaie și învățau toată ziulica. S-au omorît cu învățătura, nu alta... Și pe urmă... Debs, băiatul, a intrat la facultate, iar fata a rămas de căruță. De aia, Jivca, te rog să dai ordin să se uite lucrurile astea...

CALENICI *(care și-a revenit între timp și acuma se simte iar la largul lui, intervine în discuție)* : Asta s-a întîmplat de mult ?

DAȚA : Anul trecut.

CALENICI : Un an ? Într-un an de zile se dau uitării greșeli mult mai mari, dar un fleac ca ăsta ?! Scrie, unchiule Vasa, să fie dată uitării întreaga pacoste.

JIVCA : Dar tu, Iova, ai stat la pușcărie, nu ?

IOVA : Am stat, mătușă Jivca. Dar m-au găsit nevinovat față de stat și m-au reabilitat. De aceea statul trebuie să aibă grijă de mine.

JIVCA : Cum să aibă grijă ?

IOVA : Uite-așa ! Să mi se dea o slujbă la stat.

JIVCA : Păi erai slujbaș al statului cînd ai ajuns la închisoare...

IOVA : Omul este supus greșelii, mătușă Jivca ! Dar eu mi-am ispășit greșeala. Crede-mă, mătușă, nu-mi pare rău că am stat la închisoare. Am învățat multe acolo... mai multe ca în viața de toate zilele... cînd eram în libertate. Cred

că ar fi bine ca înainte de a fi numiți la stat, viitorii slujbași să facă un stagiu la închisoare !

IACOV : Ia te uită, domle !...

IOVA : Da, da, unchiule Iacov ! Acuma cunosc codul penal mai bine ca oricare judecător de la casație. Toți pușcăriașii cunosc și știu să explice codul penal mai bine ca profesorii universitari. Ei cunosc litera legii și știu cum să se ferească de pedepse, cum să ocolească aplicarea codului penal. Numai să-i auzi cum vorbesc : „Sînt condamnat pe baza articolului 235, combinat cu articolul 117 A. Dar mă bucur de circumstanțe atenuante, conform articolului 206.“ Dacă eu cunosc legile atît de bine, de ce, mă rog, nu s-ar folosi statul de cunoștințele mele ?

CALENICI : Așa e ! Scrie unchiule Vasa : „Să i se dea o slujbă lui Iova al lui popa Arsa pentru ca statul să se poată folosi de cunoștințele lui“.

JIVCA : Dar dumneata, unchiule Panta ? Ce-ai dori ?

PANTA : Să-ți spun drept, Jivca, eu nu doresc nimic. O să mă descurc cum m-am descurcat și pînă acum, dar mă gîndesc la copilul ăsta. *(Îl arată cu mîna îndărătul lui pe Mile, un adolescent.)* Dumnezeu nu i-a dat cap pentru carte... L-au dat afară din toate școlile și pentru totdeauna. Nu poate învăța nici vreo meserie. De-aia aș vrea să te rog, dacă se poate, să fie în vreun chip bursier al statului.

JIVCA : Dar ce să învețe ?

PANTA : Orice. Nu contează. Numai să-l întrețină statul... Să se facă veterinar, dirijor, profesor la teologie sau farmacist... Oriunde o fi, numai să fie bursier.

CALENICI *(ironic)* : Da, firește ! Un băiat atît de deștept trebuie să fie bursier al statului. Scrie, unchiule Vasa : „Bursier al statului“.

JIVCA : Dar tu, Soia ?

SOIA : Eu aş dori, Jivca... aş vrea să-ţi spun între patru ochi ce aş dori...

TOŢI *(se revoltă)* : Nu se poate ! Toţi am spus deschis, în faţa tuturor. Vorbeşte ! Vorbeşte şi tu aici, de faţă cu toţi.

DAŢA *(acoperă cu glasul ei pe ceilalţi)* : Dacă noi toţi am putut să spunem deschis, cred că poate şi...

(Vasa îi taie vorba cu privirea.)

SOIA : În definitiv, ce să ascund ? Cer ceea ce mi se cuvine. Tu, Jivca, ştii că am divorţat de nenorocitul ăla de bărbatu-meu. El s-a însurat iar, iar eu am rămas muritoare de foame numai pentru că tribunalul a dat o sentinţă nedreaptă. Lui i-a dat dreptul să se recăsătorească, iar mie nu. Eu am pierdut procesul... O fiinţă aşa de tînără...

(Daţa tuşeşte.)

SOIA : ...şi unde mai pui că m-au dat şi pe mîna popilor... Întregul consistoriu se uită la mine chiondărîş. Pînă şi avocatul care mă apăra îmi spunea acasă una şi la proces alta... De aia am şi pierdut procesul. Aşa că voiam să te rog, Jivca, să faci în aşa fel încît să se schimbe sentinţa : să mi se dea dreptul să mă mărit din nou. După cum vezi, nu cer marea cu sarea, iar dacă unii tuşesc semnificativ mi-e totuna : cîinii latră, caravana trece.

CALENICI : Într-adevăr, asta se poate. Femeia simte nevoia să se căsătorească, dar o împiedică unele formalităţi. Scrie, unchiule Vasa : „Mătuşa Soia să aibă dreptul să se mărite din nou şi fără formalităţi".

SOIA : Nu cer nimic altceva...

JIVCA : Dar dumneata, unchiule Iacov ?

IACOV : Eu ţi-am spus, Jivca ! De orice mă apuc, nu merge, şi pace ! Trebuia să termin şcoala... şi n-am terminat-o. Am fost apoi slujbaş... şi m-au dat afară din slujbă. Am încercat să fac negoţ. Şi asta mi-a ieşit pe dos. Totdeauna îmi ziceam : „Nu-ţi pierde nădejdea, Iacove, trebuie odată şi-odată să răsară soarele şi pentru tine". Şi uite că a răsărit. Ştii ce-aş vrea ? Să-mi aranjezi acolo vreo concesiune, să tai şi eu, bunăoară, o pădure a statului. Dacă toate celelalte mi-au mers pe dos, poate concesiunea asta să-mi reuşească.

CALENICI : Asta s-ar putea într-adevăr să-ţi reuşească, iar statul n-are de pierdut nimic. Doar nu statul a sădit pădurile ca să-i pară rău că sînt tăiate. Într-adevăr, cred că asta se poate. Scrie, unchiule Vasa : „Să fie tăiată o pădure a statului !" În definitiv, ce neam de ministru ar fi acela care n-ar avea nici măcar atîta drept : să taie o pădure ?

JIVCA : Şi tu, Sava ?

SAVA : Eu, Jivca, n-am de spus decît două vorbuliţe. Te rog frumos, ca pe o rudă adevărată, să-mi aranjezi o pensie la stat.

JIVCA : Păi ai fost vreodată slujbaş ?

SAVA : N-am fost !

JIVCA : Ai avut vreodată slujbă ?

SAVA : N-am avut.

JIVCA : Atunci cum să capeţi pensie ?

SAVA *(cu convingere)* : Ei, aşa, ca cetăţean. O lume întreagă are pensie de la stat. De ce să nu am şi eu ?

VASA : Bine, Sava, ăştia care au pensie au slujit statul.

SAVA : Ei, dacă aş fi slujit statul, nu veneam să cer pensie de la Jivca. O ceream statului. Atunci de ce mai este ea doamna ministru dacă nu poate să facă nici măcar atîta lucru pentru o rudă ?

CALENICI : Treaba e cam complicată. Scrie, unchiule Vasa : „Pensie". Mătuşa Jivca şi cu mine o să ne gîndim dacă se poate aranja în vreun fel treaba asta. *(Jivcăi.)* Dă-mi voie acuma, mătuşă, să-ţi expun şi cazul meu. Pe mine m-au dat afară din slujbă acum un an. Au dispărut nişte acte din sertarul biroului meu şi din pricina asta s-au întîmplat unele încurcături. Nu văd însă de ce oi fi fost eu vinovat de toată treaba asta. În definitiv, actele sînt acte. Se pierd ei oamenii, dar nişte biete acte... Şi apoi, au mai dispărut şi altădată din biroul meu diferite acte, şi nimeni n-a zis nimic ! Acuma însă s-a pus pe capul meu un oarecare inspector, şi era cît pe-aci să ajung la tribunal... În prezent chestiunea e, după cum vedeţi, perimată. Am aşteptat cu răbdare un an ca să fie dată uitării. Acuma, deh, s-ar putea să nu fie încă uitată... Numai că mătuşa Jivca este acum doamna ministru. Ea poate ordona să se uite. Eu nu cer nimic altceva decît să se îndrepte nedreptatea ce mi-a fost făcută... adică să fiu reprimit în slujbă. Ţin să subliniez însă că eu nu pot accepta o simplă reîncadrare în acelaşi post, fără să mi se dea o despăgubire... Vreau să fiu avansat, pentru ca, în felul ăsta, să pot uita nedreptatea ce mi s-a făcut. Iată ! Asta-i tot ce cer. Notează, te rog, unchiule Vasa : „Pera Calenici să fie reprimit în slujbă cu despăgubire". *(Aruncă o privire peste notiţa lui Vasa.)* Ai scris : „cu despăgubire" ?

VASA : Da, am scris...

CALENICI : Şi acuma, dă-mi voie, mătuşă Jivca, ca, în numele întregii noastre familii, să-ţi mulţumesc că ne-ai ascultat dorinţele şi să te rog să pui toată inima în rezolvarea lor. După cum vezi, dorinţele noastre sînt destul de modeste şi dumneata ai putea lesne să le îndeplineşti... De ce să n-aduci o bucurie membrilor familiei, care se gîndeşte cu atîta drag la dumneata ?

JIVCA : Bine, bine ! Am să fac tot ce voi putea. La urma urmei, de ce să nu vă ajut ?

CALENICI : Ei, dacă-i aşa, atunci îngăduie să ne retragem. Te-am ţinut şi aşa prea mult. *(Îi sărută mîna. Toţi ceilalţi se ridică în picioare.)*

JIVCA *(îşi aduce aminte)* : Staţi, să vă dau cartea mea de vizită drept amintire... *(Ia cutia de pe masă şi împarte tuturor cărţi de vizită.)* Poftim, poftim... Asta, aşa, ca amintire...

SOIA : Am s-o pun la oglindă.

IACOV : Îţi mulţumesc foarte frumos.

CALENICI : Mie te-aş ruga să-mi dai două...

SAVCA *(după ce au primit cu toţii cărţi de vizită)* : Apoi, noi ne-am dus, Jivca !

JIVCA : Haide, şi tu... Nu mai fi aşa de supărată !

DAŢA *(sărutînd-o)* : Ai grijă, Jivca.

PANTA : Tu eşti acum sufletul şi dumnezeul meu. În mîinile tale mi-e soarta !

SOIA *(sărutînd-o)* : Nu uita, Jivca, ce te-am rugat. E timpul !

SAVA : Te rog, Jivca, să nu uiţi.

IACOV : În ochii mei eşti mai întîi tu ! Şi abia după tine, Dumnezeu !

(Toate aceste replici, ca şi la sosirea oaspeţilor, se suprapun, se rostesc aproape odată.)

CALENICI *(sărutînd încă o dată mîna Jivcăi)*: Abia acum înţeleg vorbele spuse de răposata mea mamă pe patul de moarte: „Fiule, nu te las singur pe lume! Dacă te vei afla vreodată la strîmtoare, du-te la mătuşa Jivca, doamna ministru... Ea ţi-e rudă...“

SOIA *(rămîne pe loc, în timp ce toţi ceilalţi au ajuns la uşa din fund)*: Dacă nu se rezolvă cererea mea, eu tot am să mă prezint la bacaloriat!

DAŢA: L-ai luat tu de cum ai început să-ţi iei aere de domnişoară...

SOIA: Cîinii latră, caravana trece!

(Ies certîndu-se. A rămas numai Vasa. Nici nu se închide bine uşa în urma lor, şi se aud ţipete şi gălăgie mare.)

JIVCA *(lui Vasa)*: Dă fuga, Vasa! Mai mult ca sigur că iar s-au încăierat...

VASA: Bestiile! *(Iese în grabă.)*

Scena 16

JIVCA, ANCA

JIVCA *(istovită, se aşază în fotoliu)*: Uf, uf!

ANCA *(vine grăbită de afară)*: Coniţă, cele două rude ale dumneavoastră s-au încăierat şi-şi smulg părul din cap una alteia.

JIVCA: Să şi-l smulgă... Treaba lor! Sînt aşa de istovită, de parcă aş fi tăiat piatră ziua întreagă. Mă duc să mă culc niţeluş... Tu ai grijă să nu mă deranjeze nimeni. *(Iese.)*

(Anca se duce la uşa din fund, o întredeschide şi se uită afară. Cearta se aude tot mai slab.)

Scena 17

ANCA, CEDA

CEDA *(după o pauză, deschide uşa şi se întîlneşte faţă în faţă cu Anca. E îmbrăcat în haine de ceremonie, aşa cum a plecat de acasă)*: A! Ce întîlnire plăcută! Pe mine mă aşteptai?

ANCA: Desigur!

CEDA: Du-te în odaia ta. Vin şi eu îndată.

ANCA: Sigur?

CEDA: Du-te şi aşteaptă-mă!

ANCA *(îi întinde obrazul)*: Sărută-mă, ca arvună...

CEDA *(o sărută)*: Plăcută arvună, n-am ce zice!

ANCA: Am plecat. Te aştept! *(Iese.)*

Scena 18

CEDA, RISTA

(Ceda îşi aprinde o ţigară.)

RISTA *(intră, după o mică pauză. E îmbrăcat şi el tot în haine de ceremonie. În mînă are un buchet de flori)*: Bună ziua! Bună ziua! E voie?

CEDA: Mă rog, poftim!

RISTA: Am onoarea să mă prezint: Rista Todorovici, comerciant de pielărie.

CEDA *(mirat)*: Cum ai zis?

RISTA: Rista Todorovici, comerciant de pielărie.

CEDA: Şi consul onorific al statului Nicaragua?

RISTA: Da! Exact!

CEDA: De necrezut! Ei, să ştii că îmi pare nespus de bine de cunoştinţă.

RISTA: Cu cine am onoarea?

CEDA : Lasă-mă să te tutuiesc ! Dă-mi voie să te admir ! *(Îl măsoară cu luare-aminte.)* Ei, cine ar fi spus una ca asta ! ? Va să zică, tu eşti Rista ? Ei, să ştii că asta, într-adevăr, mă bucură !

RISTA : Dar cu cine am onoarea ?

CEDA : Cum ? Mă întrebi cine sînt ? Eu sînt... cum să-ţi spun... eu, frate, sînt... unchiul Vasa, unchiul Jivcăi.

RISTA : Dumneavoastră sînteţi unchiul Vasa ? Atunci îmi pare bine de cunoştinţă. Credeam însă că sînteţi mai în vîrstă.

CEDA : După cum vezi, nu sînt.

RISTA : Am auzit vorbindu-se de dumneavoastră... Îmi pare bine că ne-am cunoscut.

CEDA *(îl măsoară stăruitor din creştet pînă în tălpi)* : Va să zică, tu erai, blestematule ! Uite numai ce burticică are puşlamaua de Nicaragua ! *(Îl bate pe burtă.)* Cine ar fi zis ! ? Eu mi te închipuiam cu totul altfel !

(Rista rîde mulţumit.)

CEDA : Şi, zi, ai venit, blestematule !... Ştiu eu la ce ai venit...

RISTA *(cu sfială)* : Păi, deh...

CEDA : Ţi-a căzut cu tronc Dara noastră, ai ?

RISTA : Păi, ştiţi cum e treaba...

CEDA : Ştiu ! Cum să nu ştiu !...

RISTA : Îmi şi place, dar îmi este şi necesară pentru situaţia mea... ştiţi, ca să pot intra în relaţii cu cercurile înalte...

CEDA : Se înţelege ! Şi crede-mă... Cu cît mă uit mai bine la tine, cu atît sînt mai încredinţat că şi ei ai să-i placi. De asta mă temeam cel mai mult : că n-ai să-i placi... Acuma însă,

după ce te-am văzut... Măi puşlama, nu-i aşa că ai succes la femei ?

RISTA *(măgulit)* : Aşa se spune !

CEDA : Aşa se spune ? Văd eu !... Să ştii că ai să-i placi Darei noastre ! Şi zici că ea îţi place ?

RISTA : Îmi place.

CEDA : Şi nu-ţi pasă că e nevasta altuia ?

RISTA : De ce să-mi pese ? Asta e, de-o pildă, ca atunci cînd cumpăr o casă : nu-mi pasă că înainte a fost a altuia. Ştiu numai că acum e a mea... Proprietatea mea...

CEDA : Sigur ! Vechiul proprietar iese din casă, iar tu te muţi în ea...

RISTA : Desigur !

CEDA : Ia te uită, cine ar fi crezut că priveşti viaţa atît de... filozofic ! Apoi, dacă-i aşa, să ştii că rezolvăm repede toată povestea. Nu ne mai stă nimic în cale.

RISTA : Nimic !

CEDA : Da' eu tot mă gîndesc la ceva... Mă gîndesc cum o să scăpăm de puşlamaua aia...

RISTA : Care puşlama ?

CEDA : Bărbatul ei ! Ne pune o groază de piedici în cale.

RISTA : Cum, nu v-a spus doamna Jivca ? I-a pregătit o cursă pe cinste. N-aşteaptă decît să cadă în ea...

CEDA : Da ? !

RISTA : Da ! Doamna Jivca a aranjat cu servitoarea să-l ademenească în odaia ei. Iar doamna Jivca, împreună cu doamna Dara şi cu alţi martori, o să-l surprindă acolo...

CEDA : Ia te uită, domnule ! Ce plan diabolic ! Ha, ha, ha ! Are să-l prindă ca pe un şoarece în cursă ! Chiar în clipa în care o să încerce să înhaţe slănina, hop... Ha, ha, ha !... *(Rîde.)*

RISTA *(foarte vesel. Rîde)*: Ha, ha, ha!
CEDA: Şi după aceea?
RISTA: După aceea? Doamna Dara a spus că dacă se convinge că el o înşală, îl părăseşte imediat.
CEDA: Ei, ăsta zic şi eu că e un plan pe cinste! Mă gîndesc numai să nu intervină ceva, şi lucrul atît de bine chibzuit să nu reuşească...
RISTA: Cum adică?
CEDA: Nu trebuia să vii încoace!... Măcar pînă terminam noi cu chestia asta...
RISTA: Doamna Jivca mi-a trimis vorbă să vin...
CEDA: Ştii, n-aş vrea să vină el şi să te găsească aici.
RISTA *(oarecum neliniştit)*: Ei, şi ce?
CEDA: Cum şi ce? A jurat că are să te omoare ca pe un cîine. Şi-a cumpărat şi un pistol... uite atîta... de calibru mare... poate omorî cu el şi-un bivol...
RISTA *(speriat)*: Dar de ce, bre, de ce să mă omoare?
CEDA: Ei, de ce?! Aşa s-a jurat în faţa mea. Ţie însă nu trebuie să-ţi fie frică. Să nu fii laş. La urma urmelor, eu am văzut cu ochii mei pistolul — mi l-a arătat — şi te asigur că nu are mai mult de 6 gloanţe. Nu te nimeresc ele chiar toate şase, fii sigur! Cel puţin patru nu te nimeresc...
RISTA: Dar celelalte?
CEDA: Ei, Doamne, doar reprezinţi statul Nicaragua! Pentru salvarea onoarei acestui stat, poţi să primeşti şi tu două gloanţe, acolo...
RISTA: Dar de ce să primesc eu două gloanţe de dragul statului Nicaragua? Ascultă, unchiule Vasa, ce zici, n-ar fi mai bine să plec? Vin altădată, zău...

CEDA: Ar fi foarte bine... *(Se uită pe fereastră.)* Numai că acum e prea tîrziu...
RISTA: De ce, bre?
CEDA: Uite-l! Chiar acum a intrat în casă!
RISTA *(speriat)*: Cine?
CEDA: Ăla cu pistolul... Bărbatu...
RISTA *(speriat la culme)*: Ei, acu-i acu, unchiule Vasa, spune, ce mă fac?
CEDA: Trebuie să te ascunzi... Pînă îi fac eu vînt.
RISTA *(se fîstîceşte de tot)*: Unde să mă ascund?
CEDA: Nu ştiu... Stai... Stai! Mi-am adus aminte! *(Sună.)*
RISTA: Unde?
CEDA: Taci şi nu întreba! Nu avem vreme de discuţii...

Scena 19

ACEIAŞI, ANCA

ANCA: Poftim!
CEDA: Ancuţo, te rog să-mi faci un serviciu pentru care am să te răsplătesc. Ştii tu cum am să te răsplătesc...
ANCA: Vă ascult, conaşule!
CEDA: Du-l pe dumnealui în odaia ta şi încuie uşa. Grăbeşte-te şi nu întreba de ce! E primejdie mare!
RISTA: Foarte mare! Du-mă... Am să te răsplătesc!
ANCA *(lui Ceda)*: Şi după aceea?
CEDA: După aceea... Ştii...
ANCA *(lui Rista)*: Haide iute! *(Iese.)*

Scena 20

CEDA, RACA

CEDA *(rîde cu poftă, apoi se apropie de fereastră și strigă făcînd semn cu mîna)*: Raca! Raca!
RACA *(vine de afară)*: Ce este? De ce te-ai îmbrăcat așa, cumnate?
CEDA: Am să-ți spun, dar tu să nu spui la nimeni. Uite, îți dau un dinar ca să nu spui la nimeni. Mă duc la Anca, în odaia ei... *(Îi dă un dinar.)* La nimeni, m-ai înțeles? Știu că mama ți-ar da și doi dinari ca să-i spui. Dar tu să fii om de caracter. Să nu cumva să-i spui! Așa-i că n-ai să spui?
RACA: Se înțelege! N-am să spun la nimeni!
CEDA: Bine! *(Iese.)*

Scena 21

RACA, JIVCA

RACA *(la ușa din stînga)*: Mamă! Mamă!
JIVCA *(intrînd)*: Ce e?
RACA: Ceda mi-a dat un dinar ca să-i dovedesc că am caracter. Adică să nu-ți spun unde se află el acuma. Eu însă am să dovedesc și mai multă tărie de caracter... și am să-ți spun... dar dacă-mi dai doi dinari!
JIVCA: Spune odată! Unde e?
RACA: Doi dinari, și afli numaidecît!
JIVCA *(îi dă doi dinari)*: Uite-i, derbedeule! Vorbește odată!
RACA *(după ce primește dinarii)*: În odaia Ancăi...
JIVCA: Nu mă minți?

RACA: Chiar acuma a intrat...
JIVCA *(mulțumită)*: Dragul meu băiat! *(Îl sărută.)* Mai na-ți încă doi dinari.
RACA: *All right!*
JIVCA: Dă fuga și cheam-o pe Dara!

(Raca iese pe ușa din dreapta.)

Scena 22

JIVCA singură

JIVCA *(la telefon)*: Alo! Vă rog să-mi dați 7624... Circa de poliție? Dați-mi pe comandant... A, dumneata erai? Aici e doamna ministru Jivca. Vă rog să trimiteți de urgență la mine acasă... da, da, cît se poate de repede, un conțopist și doi jandarmi. Da, repede... Păi nu e tocmai o tîlhărie, dar tot un fel de tîlhărie se cheamă că e... Conțopistul să aducă și hîrtie pentru interogatoriu... Și doi cetățeni ca martori. Vă rog să aducă neapărat doi cetățeni... Imediat, se înțelege. Foarte repede, da! *(Lasă receptorul.)*

Scena 23

JIVCA, DARA, RACA

(Dara intră pe ușa din dreapta. În urma ei Raca.)

JIVCA: Dara, fiica mea, te-am chemat ca să-ți dau o veste! Fii curajoasă, copila mea, ca să poți suporta lovitura care te așteaptă!
DARA: Ce mai e? Ce rost are toată introducerea asta?

JIVCA : Ţi-am făgăduit doar că ai să vezi cu ochii tăi cum te înşală golanul ăla de bărbată-tu. Şi uite, fiica mea, a sosit ceasul să te convingi !... Scumpul tău bărbăţel se află în clipa de faţă în odaia Ancăi. Şi nu se află el acolo aşa, de florile mărului...

DARA : Nu-i adevărat !

JIVCA *(adresîndu-se lui Raca):* Spune-i tu, Raca, unde e Ceda.

RACA : Să-mi dea un dinar, şi-i spun.

JIVCA : Afară, balaure nesăţios ! Nu-ţi ajunge cît ţi-am dat ?

RACA : Nu fac nimic pe gratis. *(Iese.)*

DARA : Hai acolo ! *(Vrea să pornească spre odaia Ancăi.)*

JIVCA : Stai ! Că am aranjat eu lucrurile aşa cum trebuie...

DARA : Ce-ai aranjat ?

JIVCA : Ai să vezi !

Scena 24

ACEIAŞI, CONŢOPISTUL, CETĂŢENI, JANDARMI

CONŢOPISTUL *(intră grăbit, urmat de doi jandarmi şi doi cetăţeni):* La ordinele dumneavoastră, doamnă ministru ! Domnul comandant m-a trimis încoace ! Am adus şi doi martori.

JIVCA ! Bine ! Foarte bine ! Veniţi toţi după mine. *(Iese, o urmează Dara, apoi toţi ceilalţi. Pauză. Uşa din fund se deschide încet şi apare capul lui Ceda. Priveşte şi ascultă. În clipa cînd aude gălăgie, se retrage repede şi închide uşa. Din partea stîngă, pe unde au ieşit ceilalţi, se aud vociferări de femei şi gălăgie. Puţin după aceea,*

conţopistul vine cu Rista, care e fără haină, apoi intră toţi, în afară de Anca.)

JIVCA *(cade în fotoliu, distrusă):* Nicaragua, nenorocitule, ce căutai acolo ?

RISTA *(pierdut):* Nu ştiu... aşa... Poate soarta...

JIVCA : Te-ai strecurat în odaia servitoarei ! Te-ai dezbrăcat şi ai încuiat uşa ! Asta e soartă ? De ce ţi-ai scos haina ? Bată-te Dumnezeu să te bată !

RISTA : Era o căldură... de cuptor, nu alta...

DARA *(Jivcăi):* Ăsta-i consulul onorific pe care mi l-ai destinat drept soţ ? Îţi mulţumesc, mamă !

CONŢOPISTUL *(Jivcăi):* E necesar, doamnă ministru, să iau interogatoriul acestui domn ?

JIVCA : Ce interogatoriu ? Că o să fie el destul de interogat pe lumea cealaltă ! Acuma, aici, am să-i iau eu un interogatoriu... Vorbeşte ! Ce căutai acolo ?

RISTA : M-a trimis unchiul Vasa.

JIVCA : Unchiul Vasa ? Va să zică el a pus la cale toată tărăşenia asta ? Ei, Vasa, Vasa ! Cu asta ai aranjat familia întreagă.

Scena 25

CEDA, RISTA, JIVCA

CEDA *(vine de afară, aducînd haina lui Rista. I-o ţine ca să se îmbrace. Lui Rista):* Îmbracă-te ! Să nu răceşti...

RISTA *(dînd cu ochii de Ceda, se însenineză):* Unchiule Vasa, ajută-mă ! Dumneata m-ai îndemnat să mă ascund în odaia servitoarei.

JIVCA *(intrigată):* Păi ce, ăsta-i unchiul Vasa ?

RISTA : Da, el e...

JIVCA : O, trăsni-te-ar, „unchiule Vasa" ! *(Contopistului.)* Te rog să scrii ce am să-ţi spun eu. Să-i dai şi număr oficial...

(Ridică trei degete în sus, în semn de jurămînt. Către Ceda.)

Ceda, mă jur pe tot ce am mai sfînt ! Chiar astăzi ai să fii mutat la Ivaniţa !

CEDA : N-ar fi mai bine în Nicaragua ?

Cortina

ACTUL IV

(Acelaşi decor. În stînga, pe mai multe scaune, numeroase ziare aşezate în teancuri, ca la vînzători. În dreapta, pe alte scaune, haine bărbăteşti, rochii şi pălării, aruncate în dezordine. Tot în dreapta, o valiză mare deschisă, în care Dara aşază lucrurile pe care le aduce din camera vecină).

Scena 1

ANCA, DARA

ANCA *(vine de afară, aducînd un maldăr de ziare)* : Iată, coniţă, n-am putut să cumpăr mai mult de douăzeci. *(Le pune pe un scaun, peste celelalte.)*

DARA *(împachetînd)* : Ce-mi pasă mie ?

ANCA : Vă spun, fiindcă coniţa mi-a poruncit să cumpăr toate ziarele de la vînzătorii care trec pe stradă. Dar de cînd stau în faţa casei n-a trecut decît unul singur. Acuma nu ştiu ce să fac... Să mai stau la poartă ?

DARA : Nu mă mai întreba nimic. Fă ce ţi-a spus coniţa ! *(Iese să aducă alte lucruri de împachetat.)*

Scena 2

ANCA, RACA

RACA *(vine de afară, aducînd mai multe ziare)*: Uite, abia am găsit douăsprezece. *(Le pune pe masă.)* Dar tu, Anca ?

ANCA : Eu douăzeci.

RACA : Ajunge !

ANCA : Domnul Pera din direcţia administrativă este cel mai harnic. A cumpărat pînă acuma trei sute de exemplare.

RACA : Dar unchiul Vasa ?

ANCA : El a cumpărat cu totul optzeci. Da' tu ştii, Raca, de ce cumpără coniţa atîtea ziare ?

RACA : Ştiu, cum să nu ştiu ? !

ANCA : De ce ?

RACA : Au înjurat-o la gazetă şi vrea să le cumpere pe toate, ca să nu afle nimeni.

ANCA : Vai de mine ! Cum îndrăznesc să înjure o doamnă ministru ?

RACA : Au înjurat-o pentru chestia aia...

ANCA : Pentru care chestie ?

RACA : Chestia aia... cu tine...

ANCA : Cu mine ?

RACA : Vrei să-ţi citesc ?

ANCA : Citeşte !

RACA *(ia un ziar, îl desface, apoi se aşază în fotoliu)*: Dă-mi, te rog, o ţigară ministerială.

ANCA : Vai, cum îndrăzneşti să fumezi ?

RACA *(aprinzînd ţigara)*: Nu fumez, dar, ştii... aşa se obişnuieşte... Ziarul se citeşte totdeauna fumînd o ţigară. *(Citeşte.)* „Într-o regiune a Chinei..." *(Întrerupe cititul şi vorbeşte.)* Bagă de seamă, să nu iasă de pe undeva mama, că am păţit-o amîndoi...

ANCA : Las', că am eu grijă ! Dă-i drumul mai departe !

RACA *(citeşte)*: „Într-o regiune a Chinei mai dăinuie şi azi un obicei străniu. Acolo, dacă unui bărbat îi place o femeie măritată, el îi trimite peţitori, neţinînd seama de faptul că soţul ei e în viaţă. Un astfel de caz s-a petrecut în casa mandarinului Si-po-po..." *(Vorbeşte.)* Ştii ! Mandarinul Si-po-po este tata, Sima Popovici.

ANCA : Vai !...

RACA *(citeşte mai departe)*: „De soţia sa, o babă scîrboasă..." *(Se uită în toate părţile. Apoi vorbeşte.)* Asta e mama. Bagă de seamă să nu vină, că altfel ajungem amîndoi în faţa mandarinului !

ANCA : Vai, vai, vai !... *(Se uită în toate părţile.)*

RACA *(continuă lectura)*: „De soţia sa, o babă scîrboasă, s-a amorezat Ni-Ni-Co."

ANCA : Cine mai e şi ăsta ? !

RACA : Nu ştiu. Un chinez oarecare... Va să zică *(citeşte)* „...s-a amorezat Ni-Ni-Co, secretar la Ministerul Afacerilor Externe".

ANCA : A... Acuma ştiu cine e. Citeşte, te rog, mai departe !

RACA *(citeşte)*: „Această dragoste a avut drept urmare avansarea lui Ni-Ni-Co cu o clasă, drept pentru care el i-a scris bileţele de amor."

ANCA : Vezi ? Ce-ţi spuneam eu !... Ştiu cine e !

RACA *(continuă lectura)*: „Acest Ni-Ni-Co, altminteri un cap sec, pudrat şi pomădat, se amorezează de fiecare soţie de mandarin atîta vreme cît acesta e la putere. Iar curcile în chestie, prin bărbaţii lor, îi aranjează avansarea. El i-a trimis babei chiar şi un peţitor. În acelaşi timp, un alt chinez, pe nume Ca-Ra-Gua, a venit în peţit la

fiica ei, femeie măritată şi ea." *(Vorbeşte.)* Ştii cine e Ca-Ra-Gua ?

ANCA : Cine ?

RACA : Ăla pe care l-au găsit în odaia ta.

ANCA : Dar de ce îi zice Ca-Ra-Gua ?

RACA : De unde să ştiu eu ?

ANCA : Sărmanul ! El nu-i cu nimic vinovat.

RACA : Atunci de ce s-a dezbrăcat ? Nu vezi, în ziare scrie că şi-a scos haina.

ANCA : Scrie şi asta ? Vai, Doamne ! Zău, omul şi-a scos haina fără nici un gînd rău...

RACA : Eu, dacă eram în odaia ta şi dacă-mi scoteam haina, atunci...

ANCA : Ia te uită la el !... Atunci ce ?

RACA : Mi-aş fi scos şi nădragii...

ANCA : Şterge-ţi nasul mai întîi, mucosule ! Ruşine să-ţi fie !

RACA : Pe tine ştii cum te numesc în ziar ?

ANCA : Cum, şi pe mine mă pomenesc ? !

RACA : Dar ce credeai ?

ANCA : Ei, cum îmi zice ?

RACA *(se uită în ziar, citeşte)* : „Slujnica A-Chi-Ca..." *(Rîde cu poftă.)* A-Chi-Ca !

ANCA : Mai scrie ceva ? Citeşte !

RACA *(citeşte)* : „Dar, se înţelege, asemenea cereri de căsătorie nu se desfăşoară de obicei fără peripeţii. Aşa, bunăoară..."

Scena 3

ACEIAŞI, DARA

DARA *(aducînd nişte haine, dă peste cei doi)* : Staţi aici şi citiţi ziarele ? Nu v-o prinde ea mama, că-i vai şi-amar de voi !

RACA : Le-am răsfoit doar... Ascultă, Dara ! Tu ştii cine este Ni-Ni-Co ?

DARA : Nu ştiu nimic ! Şi tu ai face bine să speli putina, ca nu cumva să te găsească mama aici. Iar tu, Anca... mai vezi şi de altele, lasă ziarele...

ANCA : Păi am adus ziarele pe care mi-a poruncit dumneaei să le cumpăr...

RACA : Şi eu la fel ! Ştii... abia am putut să cumpăr douăsprezece. Ca-Ra-Gua ăla plăteşte 20 de parale pentru unul şi vînzătorii i le vînd numai lui. Chiar şi pe astea n-am putut pune mîna decît abia atunci cînd i-am strigat unui vînzător : „Trebuie să mi le vinzi mie, eu sînt fiul mandarinului".

DARA : Hai, şterge-o, şterge-o, lua-te-ar Aghiuţă să te ia !

RACA : Pardon ! Am vrut să spun fiul ministrului.

DARA : Mai bine du-te şi cumpără ziare, dacă aşa ţi-a spus mama.

RACA : Că bine zici ! *(Ancăi.)* Hai, A-Chi-Ca ! *(Iese.)*

ANCA : Nu vreţi să vă ajut ?

DARA : N-am nevoie de nici un ajutor.

ANCA : Cum doriţi ! *(Iese.)*

Scena 4

DARA, CEDA

CEDA *(vine de afară)* : Dar ce, te-ai şi apucat să faci bagajele ?

DARA : Fireşte. Ce să fac ?

CEDA : Nici nu-ţi poţi închipui cît de vertiginos se desfăşoară evenimentele ! Aseară a fost semnată decizia pentru mutarea mea la Ivaniţa, iar azi-dimineaţă, la slujbă, mi-au şi făcut formele de lichidare.

DARA : Şi acuma ce ai de gînd ? Tot plecăm ?

CEDA : Ştiu şi eu ? ! Depinde de ordinele mamei tale. Poate mi se va porunci să plec mîine. Totul depinde de dispoziţiile doamnei ministru.

DARA : În definitiv, mie mi-e totuna. Ori azi, ori mîine... Eu sînt gata de plecare...

CEDA : Dar ce, te-ai hotărît într-adevăr să pleci cu mine ?

DARA : M-am hotărît. Să-ţi spun drept : nu mai pot suporta familia asta ministerială. Casa noastră a ajuns un adevărat balamuc de cînd tata e ministru.

CEDA : Ce-ţi spuneam eu ? !

DARA : Nu mai pot suporta nici ruşinea cu ziarele. Crede-mă, nu mai am curajul să ies din casă sau să mă uit în ochii oamenilor. Vreau să plec la Ivaniţa, să mă ascund de ochii lumii.

CEDA : Mare ocară ! Tot Belgradul rîde cu hohote.

DARA : E nemaipomenit !

CEDA : Ziarele se vînd la licitaţie.

DARA *(arătînd ziarele)* : Mama le cumpără pe cele mai multe.

CEDA : Crede că lumea n-o să afle... Că o să poată înăbuşi bîrfeala, cleveteala veninoasă... Ea habar n-are că astăzi ziarul a fost tipărit în 6.000 de exemplare, în loc de 3.000, cum se tipăreşte de obicei.

DARA : Vai, vai, vai !

CEDA : Unde mai pui că fiecare ziar este citit pe puţin de patru persoane !...

DARA : Se ştie, oare, că toate astea privesc casa noastră ?

CEDA : Bineînţeles ! Numele personajelor sînt uşor de recunoscut. Apoi se ştie că madam Jivca este singura dintre nevestele de miniştri care are o fată măritată. Toată lumea a ghicit de cine e vorba.

DARA : N-ai putut afla cine a scris articolul ?

CEDA : Am aflat.

DARA : Cine ?

CEDA : Îţi spun dacă-mi dai cuvîntul tău de onoare că n-ai să-i spui maică-ti.

DARA : E secret ?

CEDA : Mare secret !

DARA : Bine ! Spune-mi, cine-i autorul ?

CEDA : Eu.

DARA *(scapă rochia pe care o ţinea în mînă)* : Ce spui ? !

CEDA : Eu am scris articolul !

DARA : Ceda ! Ceda ! Ce-ai făcut ?

CEDA : Să vadă că ştiu şi eu să „plombez" !

DARA : Cum ai îndrăznit, cum ai putut să faci aşa ceva ?

CEDA : Dar ea cum a putut să mă zvîrle tocmai la Ivaniţa ?

DARA : Cum te-a răbdat inima ? E doar mama mea !

CEDA : Dar pe ea cum a răbdat-o inima să-şi trimită fiica tocmai la Ivaniţa ?

DARA : Ne-ai făcut de rîs ! Ne-ai făcut întreaga familie de rîs şi de batjocură...

CEDA : Eu ? Doamne fereşte ! Dumneaei ne-a făcut de rîs.

DARA : Doamne, Doamne ! Nu mai ştiu ce să fac... nu mai ştiu ce să gîndesc... *(Plînge.)*

CEDA : Nu crezi că e timpul ca femeia asta să fie pusă la locul ei ? Nu vezi că a făcut din casă un balamuc ? Pune la cale să-şi mărite fiica, al cărei bărbat n-a murit încă. Iar dumneaei are un amant...

DARA : Asta nu-i adevărat...

CEDA : Am citit scrisorica de amor ! Nu s-a făcut ea luntre şi punte ca să fie avansat ? Dacă nu crezi, ieşi puţin pe bulevard. Ai să auzi cu urechile tale cum rîde lumea de ea.

DARA *(îşi frînge mîinile)* : Doamne !

CEDA : Poate că tu poţi să rabzi pacostea asta... Eu, unul, nu pot. Mi-e ruşine să mai scot capul în lume ! Toţi îşi fac semne, toţi şuşotesc...

DARA : Nu crezi că era mai bine dacă discutam serios cu ea ?

CEDA : Să discutăm serios cu ea ? N-ai discutat tu ? Şi rezultatul ? Ţi-a aranjat povestea aia cu Nicaragua.

DARA : Aia ai aranjat-o tu.

CEDA : Eu, sigur că eu ! Ca să ne salvăm amîndoi... căci, dacă nu procedam astfel, după planul maică-ti, eu trebuia să fiu surprins în odaia Ancăi, iar tu să rămîi cu Nicaragua. Aveam de ales ?

DARA : Păi...

CEDA : Răspunde-mi : aveam de ales ?

DARA : Bine, să zicem că-i aşa. Dar de ce trebuia ca toate astea să fie publicate în ziar ?

CEDA : Pentru ca să se trezească la timp... Să se cumînţească !

DARA : Şi tu crezi că asta o să ajute la ceva ? Că de acum încolo toate vor fi altfel ?

CEDA : Mai ştii ? ! După scandalul ăsta public n-ar fi de mirare ca şi postul tatălui tău să nu mai fie sigur...

DARA : Postul lui ?

CEDA : Da. Toată lumea discută. Foarte mulţi cred că, după toate astea, o remaniere este inevitabilă...

DARA : Bietul tata !

CEDA : Şi mie îmi pare rău de el. Dar pentru toate astea trebuie să-i mulţumească numai mamei tale.

DARA : Cum adică, tu crezi cu adevărat că tata are să...

CEDA : Nu cred, dar lucrul e totuşi posibil. E compromis, şi asta poate avea urmări neplăcute.

DARA : Ar fi îngrozitor !

CEDA : Sincer vorbind, eu cred dimpotrivă, că ar fi bine. Dacă tatăl tău ar rămîne mai departe în guvern, maică-ta ar face prostii din ce în ce mai mari. Nu vezi ce-a făcut femeia asta pînă acum ? Nu vezi că a făcut din tatăl tău — care e totuşi om cinstit — un caraghios ? L-a scos pentru totdeauna din viaţa publică şi politică. Oare tu nu vezi toate astea ?

DARA : Le văd...

CEDA : Şi atunci ?

DARA : După mine, crede-mă, era mai bine dacă tata nici nu ajungea ministru.

CEDA : Nu e rău că tata a ajuns ministru. E rău numai că mama a devenit... doamna ministru. Ascultă-mă pe mine şi fă ceea ce-ţi spun eu. La urmă, nu numai că-mi vei da dreptate, dar îmi vei şi mulţumi chiar. Fii alături de mine, şi atunci am să capăt şi eu mai mult curaj.

Scena 5

CEDA, DARA, JIVCA

JIVCA *(venind de afară, furioasă)*: Dara, vreau să stau cu tine de vorbă serios! Rog persoanele străine să iasă afară.

CEDA: Voia dumneavoastră! *(Iese prin stînga.)*

(Dara iese în urma lui Ceda. Jivca se uită consternată după Dara. Apoi azvîrle mînioasă umbrela de soare şi pălăria.)

Scena 6

JIVCA, PERA

PERA *(aduce un maldăr de ziare)*: Sărut mîinile, doamnă ministru. Iată, am mai găsit 60 de exemplare. Am cumpărat pînă acuma 360.

JIVCA: Îţi mulţumesc! Dumneata ai cumpărat cele mai multe. Totuşi, se vînd destule. N-ai băgat de seamă, lumea citeşte?

PERA: Apoi... cum să vă spun, doamnă... citeşte. Chiar acum un ceas am trecut pe lîngă hotelul „Paris"... Se strînseseră mai mulţi la o masă, iar unul citea cu glas tare...

JIVCA: Te cred! Dacă în ţara asta nu există legi... Am fost la comandantul poliţiei să-i cer să interzică ziarul, iar el, cică nu poate. Că-l opreşte legea presei. Unde s-a mai pomenit una ca asta?! Să existe o lege care să ştirbească autoritatea poliţiei?

PERA: Asta, pentru că, de fapt, în ziar nu scrie că-i vorba de dumneavoastră. Acolo scrie că toate lucrurile... alea, s-au întîmplat în China.

JIVCA: Lua-l-ar naiba de ziar!

PERA: Probabil că în pricina asta poliţia consideră că nu e vorba de ştirbirea onoarei dumneavoastră.

JIVCA: Dar cînd spune despre mine că sînt o babă scîrboasă, asta nu-i o ştirbire a onoarei?

PERA: Este! Din acest punct de vedere, este!

JIVCA: Şi din ce punct de vedere nu este?

PERA: Ştiţi, nu se referă direct la dumneavoastră... Toate se petrec în China.

JIVCA *(furioasă, ia un ziar)*: Da? Dar ia citeşte colea, la sfîrşit, uite aici...

PERA *(citeşte cu glas tare)*: „În definitiv, nu e nici o minune că asemenea fapte se petrec în China. Dar este o adevărată minune că lucruri asemănătoare se petrec şi la noi, în cercurile cele mai înalte ale societăţii noastre, în casa unui mandarin de-ai noştri." *(Vorbeşte.)* Ei, asta da... asta nu se cade.

JIVCA: Nu se cade... cred şi eu că nu se cade!

PERA: Dacă s-ar putea afla cel puţin cine a scris!

JIVCA: Păi dumneata parcă spuneai...

PERA: Am spus, doamnă, şi, credeţi-mă, m-am interesat peste tot... Dar n-am putut afla nimic.

Scena 7

ACEIAŞI, VASA

VASA *(aduce un maldăr de ziare şi le pune pe un scaun)*: Uite, atîtea am putut cumpăra. Nu se

mai găsesc ! Ziarul s-a vîndut cît ai clipi din ochi.

JIVCA : Sigur ! Cred şi eu că s-a vîndut dacă voi abia v-aţi mişcat !

VASA : Ei, abia ne-am mişcat ! Uite, cu ce am mai adus acum, totalizează 170 exemplare.

PERA : Iar eu, 360...

VASA : Ei, vezi ?

JIVCA : Cel puţin te-ai interesat cine a scris articolul ?

VASA : Jivca, zău că m-am interesat. M-am interesat în toate părţile, dar n-a fost chip să aflu...

PERA : Şi eu m-am interesat, dar n-am putut afla.

VASA : Stai, că mi-am adus aminte... După cum spunea ruda noastră cea nouă, domnul Calenici, s-ar putea afla ceva pe... linie femeiască.

JIVCA : Cum adică ?

VASA : Uite cum : dacă ziaristul este însurat, atunci cu siguranţă că trebuie să-i fi spus neveste-si cine e autorul. Să ne interesăm deci cine e cea mai bună prietenă a nevestei ziaristului, căreia trebuie să-i fi spus ce i-a spus bărbatu-său... apoi să ne interesăm cine este prietena prietenei nevestei ziaristului care...

JIVCA : Stai !

PERA : Da, doamnă, aşa o să aflăm cel mai repede...

JIVCA : Ei bine, domnu Pera, prinde dumneata firul ăsta şi află... Dar cît mai repede, cît se poate de repede... Ard de nerăbdare, mă sufoc dacă nu aflu mai iute. Dar şi cînd oi afla ! Vai de mama celui care l-a scris ! Are să mă ţină minte cîte zile o avea. Grăbeşte-te, grăbeşte-te, domnu Pera !

PERA : La ordin. *(Iese.)*

Scena 8

JIVCA, VASA

JIVCA : Vasa, ia spune-mi, cunoşti legile ?

VASA : Nu, Jivca ! Eu nu cunosc legile, dar nici legile nu mă cunosc pe mine.

JIVCA : Cum adică, nu le cunoşti ? Ai făcut doar atîţia ani slujbă la poliţie !

VASA : Am făcut, ce, eu zic că n-am făcut ? Dar, să-ţi spun drept, cît timp am fost slujbaş la poliţie, n-a fost nevoie să cunosc legile. Dacă ai nevoie de sfatul meu, asta e altceva ; ştiu să cîntăresc ce-i drept şi ce nu e...

JIVCA : Nu te întreb ce e şi ce nu e drept. Vreau să ştiu ce fel de legi sînt în ţara asta, dacă poliţia nu poate să interzică ziarul care-o insultă pe-o doamnă ministru ?

VASA : Ai fost la Comandamentul poliţiei municipale ?

JIVCA : Chiar de acolo vin...

VASA : Şi ce ţi-a spus ?

JIVCA : Mi-au spus că, după lege, nu se poate... Că cele scrise în ziar nu sînt insulte, ci simple aluzii. Auzi, mă fac „babă scîrboasă" şi cică-i o... aluzie...

VASA : Asta, ce-i drept, nu mai e aluzie... Da' afirmaţia că Sima e mandarin, asta cred totuşi că e o aluzie...

JIVCA : O să-i ard eu una în nas celui care-a scris de-o să vadă stele verzi !... Să vedem atunci, asta tot „aluzie" o să fie ?

VASA : Ia mai slăbeşte-mă, Jivca ! Ce manie şi la voi, familia asta ! Toţi aveţi ce-aveţi cu nasul oamenilor ! Mai bine linişteşte-te, şi să vedem ce-avem de făcut !

JIVCA : Cum să mă liniştesc, Vasa, cum ? M-au batjocorit, m-au bîrfit, m-au ponegrit în toate felurile în ziare, şi tu-mi ceri să mă liniştesc ? Să ştiu de bine că scormonesc pămîntul, şi tot am să dau de cel care a scris articolul ! Şi cînd am să-l descopăr, mamă, mamă, o să-şi aducă aminte şi de ţîţa care a supt-o şi o să-şi blesteme pînă şi ceasul cînd a învăţat să scrie !... Am să-l sugrum, mă înţelegi ? Uite, cu mîinile astea am să-l sugrum !

VAŞA : Hai, hai, hai ! Iar te-ai aprins !...

JIVCA : Cum să nu mă aprind ? Adică tu ce-ai vrea ? !

VASA : Aşa e, ai dreptate ! Înţeleg...

JIVCA : Vasa, cine să fie oare şarpele care m-a muşcat ?

VASA : Habar n-am !

JIVCA : Nimeni altcineva decît vipera aia de Nata ! Pun mîna în foc că asta-i isprava ei.

VASA : De ce crezi că e ea ?

JIVCA : Păi i l-am suflat pe...

VASA : Pe cine i l-ai suflat ?

JIVCA *(tresare)* : Asta... numai aşa... de formă !

VASA : Nu te înţeleg ! Ce i-ai suflat, aşa... de formă ?

JIVCA : I-am suflat fotoliul ministerial şi odată cu el toate privilegiile pe care le avea.

VASA : Trăsura ?

JIVCA : Nu numai trăsura. Şi alte lucruri. Tu nu poţi să înţelegi lucrurile astea !

VASA : Suflatul... ăsta... de formă ce e ? Că nu pricep nimic !

JIVCA : Sigur că nu pricepi din moment ce nu eşti nobil ! Dacă ai fi nobil, ai pricepe. Aşa că...

Scena 9

ACEIAŞI, ANCA

ANCA *(intră, aducînd o scrisoare)* : Pentru coniţa !

JIVCA : Cine a adus-o ?

ANCA : Un băiat de prăvălie...

JIVCA : Bine !

(Anca iese.)

Scena 10

JIVCA, VASA

JIVCA *(deschide scrisoarea şi o parcurge cu privirea)* : Cine o mai fi şi ăsta ? ! Şi-a încondeiat iscălitura ca pe un ou de Paşti... Imposibil s-o descifrezi !

VASA *(ia scrisoarea)* : Rista !

JIVCA : Care Rista ?

VASA : Ăla cu Nicaragua...

JIVCA : Numai el îmi mai lipsea acum !... Ce vrea ?

VASA *(citeşte)* : „Stimată doamnă ministru, după întîmplarea neplăcută din casa dumneavoastră..."

JIVCA *(îl întrerupe)* : El vorbeşte, care s-a strecurat în odaia servitoarei ? !

VASA *(continuă)* : „...renunţ la plăcerea de a vă mai vizita. Cu atît mai mult cu cît în urma chestiei cu scandalul despre care s-a scris şi în ziarul de azi, încetează de la sine orice posibilitate de a deveni membru al stimatei dumneavoastre familii..."

JIVCA : Dar cine-l roagă să devină membru al familiei mele ? Ia mai ducă-se dracului ! Să se ducă în Nicaragua lui ! Acolo să se însoare, nu aici !

VASA *(citeşte mai departe)* : „Avînd în vedere şi luînd în consideraţie că, prin articolul publicat, a fost expus batjocurii prestigiul meu comercial, poate chiar şi înalta mea situaţie de consul onorific, mă veţi înţelege de ce nu am precupeţit nici un efort, nici banii pentru a afla numele autorului, şi pentru a obţine satisfacţie. Şi am reuşit, în sfîrşit, să-l aflu..."

JIVCA *(nerăbdătoare)* : Cine-i, pentru numele lui Dumnezeu ?

VASA : Ai răbdare, Jivca !

JIVCA : Citeşte ! Citeşte mai repede !

VASA *(continuă)* : „Consider de datoria mea să vă comunic..."

JIVCA *(fierbe de nerăbdare)* : Nu mai ocoli, Vasa ! Citeşte odată numele ăla...

VASA : O, Doamne, că pisăloagă mai eşti !

JIVCA : Sări peste celelalte... Citeşte numai numele...

VASA : Ei bine, fie... *(Citeşte.)* „Autorul articolului cu chestia din ziar este unchiul Vasa..."

JIVCA *(izbucneşte)* : Vasa, hoţ bătrîn ! Vasa, beţivane... Vasa... *(Se repede la el, şi, în furia ei, pune mîna pe un scaun.)*

VASA : Stai niţel... oh, Doamne, mor nevinovat...

JIVCA : Scrii articole, hai, cîine blestemat ! Aluzia la... *(Pune iar mîna pe scaun.)* Piei din faţa mea, că te omor, porc bătrîn ce eşti !...

VASA : Dar, Jivca, pentru numele lui Dumnezeu, potoleşte-te ! Aşteaptă să citesc pînă la sfîrşit...

JIVCA : Mi-ai citit cît trebuia...

VASA : Ci potoleşte-te odată, n-auzi ? Eu să scriu aşa ceva ? Nici prin minte nu mi-a trecut... Eu, care am fost concediat din slujbă pentru incapacitate... tocmai eu să scriu un articol la ziar ? Şi încă unul plin de... aluzii ?...

JIVCA : Ai scris... ai scris, Vasa ! Te cunosc eu bine, hoţ bătrîn ce eşti !

VASA : Lasă-mă, barem, să citesc pînă la sfîrşit.

JIVCA : Citeşte, haide, citeşte !

VASA : Am să citesc ! Dar să laşi scaunul în pace. Nu pot să citesc cînd te văd cu scaunul în mînă !

JIVCA : Citeşte...

VASA *(citeşte)* : „Autorul articolului este unchiul Vasa, adică domnul acela care s-a dat drept unchiul Vasa, ginerele domniei-voastre..."

JIVCA *(scapă scaunul din mînă)* : Ce spui ? !

VASA *(repetă)* : „Ginerele domniei-voastre..."

JIVCA *(înmărmurită)* : Ce spui, pentru Dumnezeu ! ?

VASA *(citeşte din nou)* : „Ginerele domniei-voastre..."

JIVCA : Vai, vai, vai !... Simt că mă apucă damblaua ! Ginerele-n sus, ginerele-n jos, trăsni-l-ar şi blestemat să fie în vecii vecilor !... Mi-a făcut casa de rîs, mi-a mînjit obrazul cu noroi. Lua-i-ar Dumnezeu mîna cu care a scris !...

VASA : Potoleşte-te...

JIVCA : Cum să mă potolesc ? M-a scos din răbdări... Mi-a tocat viaţa cum toci carnea pentru chiftele. Cum să mă potolesc ? Potoli-s-ar el pentru totdeauna ! *(Izbucneşte.)* Vasa, dă-mi puşca, auzi ? Dă-mi puşca să-l omor pe nemernicul ăsta ! Dă-mi puşca... Sau poate nu vrei ? !

VASA : Sigur că nu vreau !

JIVCA : Du-te, dă fuga şi cumpără-mi şoricioaică... Auzi ce-ţi spun ? Du-te şi cumpără-mi şoricioaică...

VASA : La ce-ţi trebuie şoricioaică ?

JIVCA : Vreau să-l otrăvesc... Să-l otrăvesc ca pe un şobolan...

VASA : Opreşte-te, femeie !... Nu se cade ! Nu mai vorbi aşa ! Mai bine să ne gîndim ce avem de făcut. Ştii ce zic eu, Jivca ? Cel mai bine ar fi să-l dai în judecată...

JIVCA : Pe cine ?

VASA : Pe ginerele tău !

JIVCA : Să-l judece altcineva ? Asta nu ! Vreau să-l judec eu, m-ai înţeles ? Să primească din mîna mea ce i se cuvine !

VASA : Bine, dar cum ? Ce ai de gînd să faci ?

JIVCA : A, îl expulzez... Chiar în clipa asta am să cer să fie expulzat...

VASA : La Ivaniţa ?

JIVCA : Ce Ivaniţa ? Peste graniţă ! Înţelegi ? Peste graniţă... Aşa cum sînt expulzaţi vagabonzii şi contrabandiştii. Uite, asta am să fac. N-am să-i mai las nici o clipă de linişte. Am să-l expulzez... Chiar acum, pe loc... *(Ridică receptorul.)* Vă rog, daţi-mi 407. Da, 407...

VASA : Ce vrei să faci ?

JIVCA : Să vorbesc cu Sima... *(Vorbeşte la telefon.)* Tu eşti, Sima ? Aici Jivca... Ascultă, Sima, ce-am să-ţi spun... Dacă reprezinţi autoritatea... dacă eşti ministru, să faci imediat cum îţi spun, iar dacă eşti mandarin... *(Se opreşte şi ascultă, schimbîndu-se la faţă. Lui Vasa.)* Vasa, vino tu la telefon... Sima îi trage nişte înjurături... Habar n-am ce zice... Nu pricep nimic... Zbîrnîie telefonul ăsta, sau îmi

ţiuie mie urechile ? Ia vino încoa... *(Îi dă receptorul.)*

VASA *(ia receptorul)* : Eu sînt, cumnate... Eu, Vasa... Da ! Jivcăi cică-i zbîrnîie ceva. Spune-mi mie... *(Ascultă.)*

JIVCA : Ce zice ?

VASA *(îi face semn cu mîna să tacă).*

JIVCA : Ce zice, mă, n-auzi ?

VASA *(lasă receptorul şi clatină din cap)* : Ce să zică ! ? E supărat... E foc de supărat !

JIVCA : De ce nu i-ai spus că şi eu sînt supărată ?

VASA : A zis să-l laşi în pace şi să isprăveşti odată cu prostiile tale.

JIVCA : Aşa a spus ?

VASA : Da. Şi a mai spus că, în urma articolului din ziar, l-ai făcut de rîs.

JIVCA : Dar ce, eu am scris articolul ?

VASA : A mai spus că a fost convocat un consiliu de miniştri. Ministrul afacerilor interne l-a anunţat că se va discuta şi cazul ăsta în consiliu.

JIVCA : Ce caz ?

VASA : Cazul cu articolul din ziar...

JIVCA : Ce-mi pasă mie ce se discută în consiliu ! ? Tu trebuia să-i spui...

VASA *(o întrerupe)* : Ai răbdare, te rog ! A mai spus ceva... Îi e teamă că situaţia lui e ameninţată. Articolul de azi a provocat zarvă pînă în cele mai înalte foruri. Toţi miniştrii, colegii lui, sînt foarte morocănoşi...

JIVCA : Ceee ? Îi e primejduită situaţia ? Să încerce numai ! Du-te, Vasa, la telefon şi spune-i că dacă îşi prezintă demisia nici să nu mai vină acasă ! Colegii lui sînt morocănoşi ? N-au decît să-şi dea ei demisia... dar el nu cumva să îndrăznească... Aşa să-i spui !

Scena 11

ACEIAŞI, ANCA

ANCA *(vine de afară)*: Doamna Nata Ştefanovici doreşte...

JIVCA: Cineee?

ANCA: Doamna ministru Nata Ştefanovici.

JIVCA *(o corectează)*: Fosta doamnă ministru.

ANCA: Da...

JIVCA: Ce mai vrea şi asta?! A nimerit ca nuca-n perete! Se vede că a citit ziarele, căţeaua... Acuma a venit să iscodească... Nu pot... Nu pot s-o primesc. Ducă-se dracului...

VASA: Şi cu toate astea, Jivca, nu se cade... trebuie s-o primeşti...

JIVCA: Îmi dau şi eu seama că ar trebui s-o primesc. Dar, vezi, de necaz parcă mi se întoarce stomacul pe dos. Tocmai acuma şi-a găsit să vină şi asta, lua-o-ar dracu! Să intre!

ANCA *(iese)*.

JIVCA *(se uită prin cameră)*: Vai, vai, vai! Cum naiba s-o primesc în bîlciul ăsta? Mai bine-şi frîngea gîtul cînd s-a gîndit să vină încoace...

Scena 12

JIVCA, VASA, NATA

NATA *(intră)*: Bună ziua, bună ziua, madam Jivca.

JIVCA: Vai, scumpă madam Nata, îţi mulţumesc că ai mai trecut şi pe la mine. De cînd nu te-am mai văzut!... Chiar mă întrebam: de ce s-o fi îndepărtat aşa de noi madam Nata?

NATA: Crede-mă, zău, că de-abia pot să mai răsuflu de atîtea şedinţe, consilii... Ştii, cum am devenit doamna ministru, toate societăţile feminine m-au şi ales în comitetele de conducere, şi de atunci, uite, trag ponoasele... Nu mai am o clipă liberă... Mereu consilii, mereu propuneri, rezoluţii... Nici de casă n-am cînd să-mi mai văd... *(Vede geamantanul.)* Ia te uită!... Dar ce e cu bagajele astea?

JIVCA: A, ştii, fata mea se pregăteşte să plece la băi...

NATA: De pe acum? Dar nu e încă sezonul băilor...

JIVCA: Ei, ce să facă... O chinuieşte reumatismul şi nu mai poate să aştepte sezonul.

NATA: Şi la ce băi se duce?

JIVCA: La... la Abaţia...

NATA: Aşa! O să călătorească, bineînţeles, cu vagonul-salon! Eu am călătorit totdeauna în vagonul-salon... E aşa de plăcut!

JIVCA: O, da, desigur!

NATA: Mă mir însă de ce se duce la Abaţia... Băile de acolo nu-s pentru reumatism.

JIVCA: Păi, ea, ştii, numai trece pe la Abaţia, că de fapt se duce la Ivaniţa.

NATA: La Ivaniţa?

JIVCA: Da. Nu ştiai? Lîngă Ivaniţa a fost descoperit un nou izvor de apă sulfuroasă, care cică e foarte bună pentru reumatism.

NATA: Aşa? N-am ştiut! *(Se uită la ziarele de pe scaune.)* Vai, ce de ziare! Un tiraj întreg!

JIVCA: Ne-am abonat pe un an şi ne-au adus odată toate numerele apărute în primele luni... Nu-i aşa, Vasa?

VASA: Da, numerele apărute la începutul acestui an, ba încă şi pe cele de anul trecut.

NATA : Eu nu citesc ziarele, crede-mă ! Decît rar de tot... Cînd e cîte ceva foarte interesant...

JIVCA : Da, sigur ! *(Se uită cu înţeles la Vasa.)* Vasa, telefonează unde ţi-am spus. Zi-i răspicat să nu-mi mai calce în casă ! *(Către Nata.)* Să trecem dincolo ! *(Iese împreună cu Nata.)*

Scena 13

VASA, CEDA

VASA *(ia ţigări din cutia de pe masă şi-şi umple tabachera. Apoi se îndreaptă spre uşa din dreapta. Strigă)* : Dara ! Dara ! Ceda e acasă ? Spune-i, te rog, să vină încoace. Vreau să vorbesc cu el.

CEDA *(intră)* : Ce e, unchiule Vasa ?

VASA : Ceda, voiam să-ţi spun... stai, ce voiam să-ţi spun ? A, da ! Închipuieşte-ţi, am aflat cine a scris chestia aia la ziar.

CEDA : A ! Da ?

VASA : Cine crezi că e ?

CEDA : De unde să ştiu eu ?

VASA : Tu !

CEDA : Glumeşti !

VASA : Da, tu !

CEDA : Cine ţi-a spus ?

VASA : Ştii cum am aflat ?

CEDA : Chiar sînt curios...

VASA : A aflat Nicaragua... El ne-a comunicat şi nouă...

CEDA : Dar ce, Nicaragua ăsta se mai amestecă încă în treburile noastre familiale ?

VASA : Nu se mai amestecă ! Ne-a scris însă ce-a aflat şi cere satisfacţie.

CEDA : Să-i dea Anca satisfacţie.

VASA : Ei, cursa asta tu i-ai întins-o, şi el a căzut ca prostu-n laţ ! E mîna ta la mijloc, se cunoaşte de la o poştă... Dar ceea ce ai spus la ziar despre Jivca nu-i adevărat ! N-ai făcut bine ce-ai făcut !

CEDA : S-a aprins niţeluş doamna ministru, nu-i aşa ?

VASA : Ce niţeluş ? E numai foc şi pară ! Să ştii că ai cam întrecut măsura ! Şi afară de asta, nici n-ai fost cinstit. Te-ai folosit de numele altor persoane...

CEDA : Cum n-am fost cinstit ? De numele căror persoane m-am folosit ?

VASA : Uite, de pildă, te-ai folosit de numele meu !

CEDA : Nu ştiu nimic.

VASA : Ştii, cum să nu ştii ! Nu te-ai dat tu drept unchiul Vasa în faţa lui Nicaragua ? Şi asta, frăţioare, e un fals, o substituire de persoane. Adineauri era cît p-aci să fiu omorît din pricina asta. La urma urmei, în ce mă priveşte, eu n-am nici o pretenţie ! Dar te-ai folosit şi de numele Jivcăi...

CEDA : Nu cumva m-am prezentat cuiva drept doamna ministru ?

VASA : Nu ! Ai scris însă despre ea că e o „babă scîrboasă". Asta, vezi, e o calomnie... e defăimare...

CEDA : Ia te uită, domnule, habar n-aveam de aşa ceva !

VASA : Ştii tu, amice, că ăsta e cel mai grav lucru pe care poate să-l săvîrşească cineva ? Omori un om ? Găseşti în legi circumstanţe atenuante berechet. Jefuieşti biserica ? Găseşti şi aici circumstanţe atenuante cîte vrei. Dai foc casei vecinului ? În lege ai să găseşti şi pentru asta circumstanţe atenuante. Dar în nici o lege de

pe tot globul pămîntesc nu vei găsi circumstanţe atenuante pentru delictul de a fi afirmat în public că soacră-ta — care e încă verde — e o „babă scîrboasă"... Asta-i o crimă care n-are nici o circumstanţă atenuantă.

CEDA : Ei, vezi, asta n-am ştiut-o !

VASA : N-ai ştiut-o, desigur. După cum n-ai de unde să ştii că toată afacerea asta o să se termine cît se poate de rău pentru tine. Ia hai să discutăm noi doi, cu toată seriozitatea...

CEDA : Ştiu, ştiu ! Vrei să mă sfătuieşti să-mi las nevasta.

VASA : Ce nevastă, mă ? ! Aici e vorba de treburi mult mai importante... Uită ce ţi-am spus atunci. Ăla era punctul de vedere ministerial. Sigur că ţi-oi fi spus fel de fel de prostii. Acuma însă îţi vorbesc după capul meu.

CEDA : Ei, să auzim.

VASA : Toată chestia asta din ziar, după cum vezi, a ajuns prea departe, mult prea departe. Sima se află într-o situaţie dintre cele mai neplăcute. Chiar acum cîteva clipe mi-a spus la telefon că povestea asta cu ziarul urmează să se discute în şedinţa consiliului de miniştri, din dimineaţa asta.

CEDA : Asta-i bine.

VASA : Ştii, mă gîndesc — asta aşa, după capul meu — dacă n-ar fi mai bine să cocoloşim toată afacerea.

CEDA : Cocoloşiţi-o !

VASA : Păi eu s-o cocoloşesc ? Eu nu pot face nimic în treaba asta. Dar dacă tu ai vrea... dacă ai scrie aşa, bunăoară, că totul a fost o confuzie... că nu e vorba de nici o aluzie... Ştii... adică să dezminţi...

CEDA : Cine să dezmintă ?

VASA : Tu, frăţioare, cine altul ? !

CEDA : A, pardon, scuzaţi !

VASA : Ei, lasă, nu e chiar atît de greu ! Scrii aşa, pe ocolite... Arăţi că cele publicate în ziar nu sînt adevărate...

CEDA : Bine, bine, dar dacă sînt adevărate ?

VASA : Ştiu că sînt adevărate, dar, vezi, adevărul nu se spune niciodată în faţă. Adevărurile nu se publică niciodată în ziare. Adevărul e bun pentru pălăvrăgeală, aşa, între patru ochi, în familie. Unde ai mai văzut tu, bre, ca adevărul să fie spus aşa, deschis, în public ?

CEDA : Tot ce mi-ai spus acuma e după capul dumitale ?

VASA : După al meu, desigur ! Mă gîndesc, ce-ar fi dacă ai scrie tu aşa cum ţi-am spus şi aş duce hîrtia lui Sima înainte de şedinţă ? Toţi, desigur, în consiliul de miniştri au să întrebe : „Ce-i asta, domnule Sima, ce publică ziarele ?" Iar Sima o să le răspundă : „Nimic. Calomnii ! Poftim, citiţi colea !" Şi o să le dea scrisoarea ta...

CEDA *(prefăcîndu-se entuziasmat)* : Ar fi minunat !

VASA : Şi eu tot aşa zic, că ar fi minunat. Fiindcă, vezi tu, altminteri au să-i spună cam aşa : „Frate Sima, ai făcut de rîs întregul cabinet. Pentru salvarea prestigiului trebuie să-ţi prezinţi demisia."

CEDA *(şi mai entuziasmat)* : Ar fi şi mai minunat !

VASA : Ce ?

CEDA : Păi, asta...

VASA : Ca Sima să-şi dea demisia ?

CEDA : Da.

VASA *(dezamăgit)*: Măi, măi, măi! Îmi tocesc limba de pomană! Bine, bre, eu credeam că vorbesc cu un om cu minte...

CEDA: Ei, da, şi eu credeam acelaşi lucru. Şi uite că ne-am înşelat amîndoi.

VASA: Şi ce amarnic ne-am mai înşelat!

Scena 14

ACEIAŞI, PERA CALENICI

CALENICI *(vine de afară)*: Bună ziua!

VASA: Bună ziua!

CALENICI *(lui Ceda)*: Am onoarea să mă prezint: Pera Calenici. *(Lui Vasa.)* Mătuşa Jivca este acasă?

CEDA: A, dumnealui e...

VASA: ...O rudă de-a noastră.

CALENICI: Cea mai apropiată rudă în linie feme-iască.

CEDA: Aşa! Îmi pare bine. Eu sînt ginerele mătuşii Jivca.

CALENICI *(îi strînge mîna)*: Dumneata? Ia te uită, şi nici nu te cunoşteam! Ştiţi ce? Poate că e chiar mai bine că mătuşa Jivca s-a nimerit să nu fie de faţă... Propun ca noi, trei membri ai acestei familii, să ţinem pe loc un consiliu de familie mai restrîns...

CEDA: Cum vrei dumneata! Şi care e ordinea de zi?

CALENICI: Ordinea de zi? Atacul împotriva mătuşii Jivca, apărut în ziarul de azi... *(Lui Ceda.)* Dumneata ai citit cu siguranţă ziarul.

VASA: Da, l-a citit şi el.

CALENICI: Eu... am compus o scrisoare de răspuns. Fiindcă, îmi daţi voie... datoria noastră, ca membri ai familiei, este s-o apărăm pe mătuşa Jivca de calomnii atît de josnice...

CEDA: Se înţelege!

CALENICI: Vreţi să ascultaţi răspunsul meu? *(Scoate o hîrtiuţă din ziarul pe care-l are în mînă.)* Răspunsul e adresat măgarului care a scris articolul din ziar! *(Lui Ceda.)* Ce crezi, cum să-i zic: cal sau măgar? Dumneata cum mă sfătuieşti?...

CEDA: Totuna! Nu e nici o diferenţă. Dar nu ţi-a trecut de loc prin cap că cel pe care îl numeşti cal sau măgar s-ar putea să-ţi ardă una-n nas?

VASA *(aparte)*: Iar nasul?

CALENICI: M-am gîndit eu şi la asta. De aceea n-am să iscălesc articolul.

CEDA: Aşa? E, asta-i altceva.

CALENICI: Prin urmare eu — ca să nu vă mai citesc scrisoarea — prezint toată povestea asta într-un mod foarte iscusit. Arăt că domnul în chestie este reprezentantul unei ţări străine — Nicaragua — şi ca atare a venit în vizită în vederea unor tratative oficiale, să zicem, pentru încheierea unor acorduri comerciale...

CEDA: Cu doamna Jivca?

CALENICI: Nu! Cu ţara noastră. Apoi arăt că doamna ministru la care a venit el nu avea deocamdată sală de aşteptare şi, cum era foarte ocupată, reprezentantul statului Nicaragua a fost rugat să aştepte în odaia slujnicei...

CEDA: Dar de ce s-a dezbrăcat de haină?

CALENICI: Lămuresc îndată şi asta. Arăt că şi-a scos haina deoarece cămăruţa era foarte joasă şi strîmtă.

CEDA : Te-ai gîndit foarte bine. Mie, să-ţi spun drept, niciodată nu mi-ar fi trecut prin minte aşa ceva. E chiar foarte hazliu !

CALENICI : Da ?

CEDA : Îmi pare bine că am o rudă atît de plină de haz. Ei, unchiule Vasa, acum nu mai avem pentru ce să fim îngrijoraţi. Problema e ca şi soluţionată. Dacă se publică la ziar ce a scris dumnealui, atunci totul se aranjează.

VASA : Numai să nu fie prea tîrziu...

CALENICI : De ce prea tîrziu ?

CEDA : Cum, nu ştii ? E posibil ca domnul Sima să-şi dea încă azi demisia.

CALENICI *(neplăcut surprins)* : Unchiul Sima ?

CEDA : Da, unchiul Sima !

CALENICI : Cu neputinţă ! Din pricina ziarelor ?

VASA : Da, din păcate, din pricina ziarelor.

CALENICI : Dar de ce, mă rog ? Asta n-ar fi frumos. Şi, în definitiv, de ce ar fi el vinovat ?

CEDA : Nici nu e ! Dar, vezi, de obicei oalele se sparg în capul celui nevinovat.

CALENICI : Eşti sigur că o să-şi dea demisia ?

CEDA : Nu sînt sigur, dar aşa se vorbeşte.

CALENICI : Atunci, ce crezi, n-ar fi mai bine să aştept cu răspunsul ? Să vedem cum se desfăşoară evenimentele. Eu aşa zic... Dacă demisionează şi nu mai este ministru, atunci nu mai e nici o nevoie să fie apărat. Nu-i aşa ?

CEDA : Sigur ! Aşa m-am gîndit şi eu. Şi nu numai atît... Dacă nu mai e ministru, nu mai are nici un sens să rămînem în relaţii de rudenie cu el...

CALENICI : Desigur.

CEDA : Eu, de exemplu — şi asta v-o spun foarte sincer — dacă el nu mai e ministru, am de gînd

să renunţ definitiv la relaţiile de rudenie cu coana Jivca.

CALENICI : Dumneata crezi că demisionează ?

CEDA : Să vă spun drept : cred că a şi demisionat.

CALENICI : La drept vorbind, nici eu nu-i sînt rudă chiar atît de apropiată...

VASA : Ia te uită ! Parcă spuneai mai înainte că-i eşti ruda cea mai apropiată.

CALENICI : Sînt ! Nu zic că nu sînt... Însă mai mult pe linie femeiască. Şi, de... rudenia pe linie femeiască... Niciodată nu e de ajuns de sigură...

VASA : Dar parcă spuneai mai înainte că mai degrabă ai muri decît să renunţi la rudenia asta...

CALENICI : Da ! Dar atunci m-am exprimat în mod figurat.

CEDA : Se înţelege, asta a fost numai în mod figurat. Dumneata, unchiule Vasa, nu poţi pricepe acest lucru.

VASA : Sigur că nu pot !

CEDA : Odinioară, de mult, rudenia era rudenie. Azi s-au schimbat lucrurile. Poate fi şi rudenie la figurat.

CALENICI *(lui Ceda)* : Dumneata înţelegi foarte bine lucrurile.

VASA : Eu, însă, nu le înţeleg.

CEDA : Tocmai de aceea nu face să mai vorbim despre chestiile astea. Va să zică, dragă... rudă la figurat, cel mai bine ar fi să pui scrisoarea la loc în buzunar şi să ieşi la plimbare pe bulevard, sau să dai o raită prin cafenele, ca să vezi care mai e situaţia. Dacă unchiul Sima nu şi-a prezentat demisia, vino şi citeşte-i scrisoarea mătuşii Jivca... Dacă şi-a prezentat-o, atunci toată chestia asta nu mai merită nici o osteneală.

CALENICI : Adevărat, adevărat ! Ai fost într-un gînd cu mine ! Prin urmare, îndată ce aud care e situaţia, vin...

CEDA : Dacă mai e cazul...

CALENICI : Sigur. Dacă mai e cazul. La revedere, domnule ! La revedere, domnule Vasa ! *(Iese.)*

Scena 15

CEDA, VASA

CEDA *(lui Vasa)* : Cine mai e şi ăsta ?

VASA : Dracu-l ştie ! A inventat că ne e rudă, şi acuma, uite-l...

CEDA : Vezi dumneata, unchiule Vasa, mă învinuieşti pe mine că n-am fost cinstit, cînd în realitate voi, rudele, n-aţi fost cinstite.

VASA : Ce vină am eu în toată treaba asta ? El n-a fost cinstit... Nu eu ! L-ai văzut doar ! Cum a auzit de demisie, cum se spală pe mîini...

CEDA : Aşa sînt ăştia, unchiule Vasa. Cînd vaporul se scufundă, şobolanii fug. Nu e nici primul, nici ultimul...

VASA : Să se ducă dracului ! Răspunde-mi mai bine la întrebarea mea : nu s-ar putea cocoloşi chestia asta ?

CEDA : Unchiule Vasa, lasă la o parte cocoloşirea. Nu vezi cît e de încurcată ? Nu mai poate fi nici cocoloşită, nici aplanată.

VASA : Atunci să mergem la Dara... Vreau să vorbesc cu ea. Sînt sigur că o să fie alături de mine... Pe ea o s-o doară inima pentru tatăl ei... Nu ca pe tine !...

CEDA : Mă rog, poftim, n-am nimic împotrivă ! Încearcă... Poate — cum spui — pe ea o s-o doară inima. Poftim încoace ! *(Ies amîndoi pe uşa din dreapta.)*

Scena 16

NATA, JIVCA

NATA *(intră, urmată de Jivca)* : Ascultă-mă pe mine, madam Jivca, nu-ţi face inimă rea... Aşa sînt ăştia... Cînd eram doamnă ministru, toată lumea se învîrtea în jurul meu ; toţi îmi erau prieteni, toţi mă respectau ; casa mi-era plină de lume. La *jour*-uri, ce să-ţi mai spun, n-aveam destule scaune în casă, n-aveam destule ceşti de ceai... şi am, slavă Domnului, două duzini... Apoi, societăţile feminine te aleg membră în comitetele de conducere ; societăţile corale te aleg patroană şi aşa mai departe... Cum nu mai eşti doamnă ministru, toţi o şterg englezeşte... Abia atunci bagi de seamă că nici rudele nu mai au timp să dea pe la tine... Două-trei ceşti de ceai sînt prea de ajuns. Unii te ocolesc, alţii se prefac chiar că nu te mai cunosc. Eu am trecut prin astea şi ştiu cum e... Dumneata să fii sănătoasă, şi ai să vezi... Aşa că, ascultă-mă pe mine : nu-ţi face inimă rea pentru atîta lucru.

JIVCA : Ca să-ţi spun drept, eu nici nu ţin aşa de mult să fiu doamnă ministru...

NATA : Ei, nu mai vorbi aşa, madam Jivca. Să fim sincere : e cît se poate de plăcut ! Ai trăsură, ţigări pentru reprezentare, te duci la teatru pe gratis în loja oficială, cînd vrei să călătoreşti

ai la dispoziție un vagon-salon, ușierul de la minister îți așteaptă poruncile... Dacă telefonezi și spui cine ești, telefonistele se întrec care mai de care să-ți dea legătura, slujbașii se ploconesc înaintea ta, iar soțiile lor îți fac mereu vizite. Cînd ești invitată la masă, totdeauna ți se dă locul de onoare ; dacă e vreo sărbătorire, primești buchete de flori, dacă e paradă, ai loc la tribună... Nu se poate spune că toate astea nu sînt plăcute.

JIVCA : Ei, da, privite din punctul ăsta de vedere, sînt...

Scena 17

ACELEAȘI, ANCA

ANCA *(aducînd o scrisoare)* : Pentru doamna ! *(Iese.)*

(Jivca miroase scrisoarea.)

NATA : Dă-mi voie, te rog, să miros și eu scrisoarea !

JIVCA : Vai, madam Nata, ce-ți trece prin minte ?! Cum să miroși o scrisoare străină ?

NATA : Totuși, te rog să-mi dai voie !

JIVCA *(i-o pune sub nas)* : Poftim, miroase-o dacă ții atît de mult !

NATA : Același miros și aceeași culoare roz... Deschide-o, madam Jivca, deschide-o ! Cunosc și eu astea... Primeam și eu asemenea scrisori...

JIVCA : Vai, dar la ce te gîndești dumneata ?

NATA : Hai, hai, nu te mai preface ! Ai învățat și bridge ! N-am învățat numai eu... Știu ce înseamnă asta... Hai, deschide-o odată... deschide-o fără nici o sfială... După cum îmi spuneai mai înainte, se prea poate ca bărbatul dumitale să-și dea demisia. Așa că... află de la mine... scrisoarea asta poate fi importantă...

JIVCA : Importantă ? *(O deschide nervos, citește, rămîne înmărmurită. Întinde scrisoarea doamnei Nata.)*

NATA *(după ce citește)* : Dă bir cu fugiții ! Nu-ți spuneam eu ? O scrisoare la fel am primit și eu îndată ce a căzut cabinetul meu.

JIVCA : Vai, vai, vai ! Nu pot să-mi vin în fire.

NATA : Ce să-i faci, așa e dragostea asta... diplomatică !

JIVCA : Ascultă, madam Nata ! Ăsta e un adevărat porc... diplomatic.

NATA : Să știi, madam Jivca... Scrisoarea asta e deosebit de semnificativă. Porcul ăsta... diplomatic nu-și dă demisia atîta timp cît nu e sigur că și ministrul respectiv a demisionat.

JIVCA : Ce spui ? Mușcă-ți limba ! Ce demisie ?

NATA : Așa e cum îți spun ; ăsta nu scrie astfel decît atunci cînd e sigur.

JIVCA *(se enervează)* : Se poate așa ceva ?

NATA : Ba bine că nu ! Demisia guvernului, madam Jivca, vine totdeauna ca fulgerul din cer senin. Îți faci planuri... O să-mi aranjez casa așa... O să mă duc în excursie, în cutare loc... O să mă duc la vară la băile cutare... și... brrr... bum ! deodată cade trăsnetul. Cade guvernul, și toate planurile se duc de rîpă. M-a trăsnit și pe mine, scumpă madam Jivca, așa că știu ce înseamnă asta !

JIVCA : Ce tot vorbești ? !

NATA : Acum s-a întunecat și pentru dumneata cerul... Nu te mira ! Unde sînt nori, acolo e și trăsnet. Eu mă retrag. Nu vreau să fiu de față la necazurile dumitale. Știu că fiecăruia îi e mai ușor să primească fără martori cărămida ce-i cade în cap. La revedere, madam Jivca, și nu-ți face inimă rea. La revedere ! *(Iese.)*

Scena 18

JIVCA, VASA

VASA *(intră pe uşa din stînga)*: A plecat aia ?

JIVCA : A plecat după ce mi-a cobit, vipera ! Ce crezi tu, se poate întîmpla ca bărbatu-meu să-şi dea demisia ?

VASA : Păi... de... ce să zic... s-ar putea. Uite, chiar adineauri îmi spunea Ceda...

JIVCA : Cine-ţi spunea ? ! Ceda ? Ei bine, n-are să fie aşa cum îţi spunea Ceda. Află că mă duc eu în persoană acolo şi am să dau buzna în şedinţa consiliului de miniştri. Dacă Sima şi-a dat demisia, am să-i fac praf cererea de demisie ; iar lor, miniştrilor, am să le spun ca mai întîi să-şi facă ordine în casa lor şi numai după aceea să aibă grijă de prestigiul guvernului. Şi am să le mai spun... Ei, dar lasă, că ştiu eu ce am să le spun... Să mă îmbrac numai...

VASA : Stai puţin şi gîndeşte-te dacă e bine ce faci !

JIVCA : Puţin mă interesează dacă e bine sau nu ! Am să intru în şedinţa de consiliu şi am să le-o spun de la obraz... Stai numai să mă îmbrac...

Scena 19

VASA, CEDA, DARA

VASA *(la uşa din stînga)*: Ceda, Dara... Dara, veniţi, veniţi încoa !

CEDA : Ce este ? *(Intră Ceda. După el Dara.)*

VASA : Acu altă trăsnaie ! Vrea să se ducă la preşedinţie... la şedinţa consiliului de miniştri.

CEDA : Să se ducă !

VASA : Dar nu se cade ! Ce nu se cade nu se cade !

DARA : Ce putem face ?

VASA : Să-mi ajutaţi s-o ţin aici cu de-a sila !

Scena 20

ACEIAŞI, RACA, ANCA

RACA *(vine pe uşa din dreapta cu un cuţit mare de bucătărie în mînă, iar Anca, în urma lui, îl ţine de palton)*: Lasă-mă, lasă-mă, ce ai cu mine ?

CEDA *(i se aşază în drum)*: Ehei, prietene, încotro ai pornit-o ?

RACA : Au, lasă-mă, vreau să-l spintec.

CEDA : Pe cine, mă ?

RACA : Pe Streta Matici.

CEDA : De ce, mă ?

RACA : M-a înjurat de taică-meu, mandarinul !

CEDA : De ce nu l-ai înjurat şi tu ?

RACA : L-am înjurat, n-avea grijă !

CEDA : Atunci sînteţi chit.

RACA : Nu, că despre tatăl lui nu s-a scris încă la ziar că e mandarin.

Scena 21

ACEIAŞI, JIVCA, SIMA

(Jivca intră ca glonţul. E îmbrăcată pentru vizită. Vasa şi Dara încearcă s-o ţină în loc.)

JIVCA : Daţi-vă la o parte ! *(Vrea să iasă afară.)*

(Sima apare în uşa din fund.)

JIVCA *(tresare)*: Ce e ? Vorbeşte, ce e ?

SIMA : Mi-a fost acceptată demisia.

JIVCA *(urlă ca înjunghiată)*: Bată-te Dumnezeu să te bată! De ce ţi-ai dat demisia? De ce, hai?

SIMA: Din pricina ta!

JIVCA: Cum, din pricina mea? De ce din pricina mea, tîmpitule? Mai bine spune că nu erai bun de ministru, asta-i! Spune mai bine aşa!

SIMA: Sigur că nu făceam... Cu o asemenea nevastă...

JIVCA: Şi acuma... acuma nu mai sîntem miniştri?

SIMA: Vezi bine că nu mai sîntem!

JIVCA: Doamne-Dumnezeule, de ce m-ai lovit atît de crunt? Aprind doar lumînări la biserică în fiecare vineri. *(Lui Sima.)* Va să zică, nici tu trăsură, nici tu loji, nici tu vagon-salon... S-au dus toate? Spune-mi... Toate, toate...?

SIMA: S-au dus, firește! Toate...

RACA: Jos guvernul!

JIVCA *(ia, furioasă, maldărele de ziare de pe scaune şi le aruncă după Raca)*: Tacă-ţi botul, javră, muşca-ţi-ai limba... *(Raca fuge afară. Jivca se apropie de Sima.)* Din pricina mea!? Apoi dacă eram eu ministru, îţi arătam eu ţie să demisionezi! *(Sima iese, Jivca se uită pe rînd la Ceda, Dara şi Vasa.)* Şi voi vă bucuraţi în sinea voastră şi vă faceţi semne, hai? Ţine minte, Ceda: tot o să ne răfuim noi odată şi-odată... Cît oi mai trăi n-ai să ai nici o clipă de linişte! *(Ceda iese.)* Şi tu... *(se adresează Darei)* fă-ţi bagajele... haide, fă-ţi bagajele! Dacă nu poţi să te scuturi de căpuşa asta, cară-te din casa mea! Dar n-ai să călătoreşti cu vagon-salon, ci cu clasa a treia... Cu clasa a treia, ţine minte, cu clasa a treia! *(Dara iese. Apoi către Vasa.)* Şi tu ce rînjeşti aşa? Du-te, dă fuga şi vesteşte toată familia că nu mai sînt doamnă ministru, să plesnească de bucurie şi Savca, şi Daţa, şi Soia... Parcă le văd cum or

să-şi zică bucuroase: „Ei, slavă Domnului, îi ajunge Jivcăi!" Aşa au să latre... Le cunosc eu... Cum te cunosc şi pe tine, Vasa! Du-te! Dă fuga şi le spune... *(Vasa iese. Către spectatori, apropiindu-se de rampă.)* Şi voi de ce rîdeţi de soarta mea? Băgaţi de seamă că acum nu mai sînt doamna ministru şi nu mai e nevoie să fiu nobilă... Să nu vă pară rău cînd m-oi repezi cu gura la voi... Haide, plecaţi acasă, căraţi-vă... Doar n-o să staţi aici pînă-n ziua de apoi!... Plecaţi şi nu cumva să îndrăzniţi să mă bîrfiţi, fiindcă, cine ştie, mîine-poimîine... pot să fiu iar doamna ministru. Să se dea ea cît de cît uitării daravela asta, şi ne mai vedem noi!... Să nu ziceţi, pe urmă, că nu v-am spus... Şi-acum plecaţi! Plecaţi odată...

Cortina

1931

O FAMILIE ÎNDOLIATĂ

Comedie în 3 acte

PERSONAJELE

AGATON ARŞICI, fost pretor, pensionar
TANASIE DIMITRIEVICI, comerciant
PROCA PURICI, amploiat la Administraţia comunală
TRIFUN SPASICI, fără ocupaţie
MICIA STANIMIROVICI
Dr. PETROVICI, avocat
SIMCA, soţia lui Agaton
VIDA, soţia lui Tanasie
GHINA, soţia lui Proca
SARCA, văduvă
MĂTUŞA
DANIŢA

(Se poate întîmpla oricînd şi oriunde.)

ACTUL I

Un hol spaţios, cu o scară care duce la etaj. Mobilier solid, îmbrăcat în piele. Pe perete, la vedere, într-o ramă aurită, fotografia răposatului Mata Todorovici. Cîteva uşi în dreapta şi în stînga, iar în fund, o uşă mare cu geamuri.

Scena 1

FAMILIA *(la ridicarea cortinei, scena este goală. După o vreme, uşa din fund se deschide, lăsînd să intre mai mulţi bărbaţi şi femei. Este familia răposatului Mata Todorovici, abia întoarsă de la cimitir, unde s-a oficiat parastasul de o săptămînă al răposatului. Întreaga familie e în doliu mare şi pare cufundată într-o adîncă reculegere. Se aşază cu toţii pe scaune în tăcere. După un răstimp, bărbaţii încep să fumeze, iar femeile cercetează cu curiozitate mobilierul şi tot ce se află în jur, schimbînd pe şoptite cîte un cuvînt sau mulţumindu-se să-şi arunce una alteia cîte o privire plină de tîlc.)*

AGATON *(tipul pretorului dinainte de război, pe care vremurile noi l-au hărăzit uitării. Își răsucește tacticos o țigară pe genunchi, o pune în țigaret, o aprinde și, după ce trage un fum, își plimbă agale privirea asupra celorlalți)*: Doamne, ce ți-e și omul! Parcă nici n-ar fi fost!...

PROCA: Asta-i viața, dragă Agatoane! Azi ești, mîine nu mai ești!

VIDA: Ei, ce să-i faci! Dacă așa e voia lui Dumnezeu, trebuie să ne supunem...

PROCA: Vezi bine!...

AGATON: Voia lui Dumnezeu, voia lui Dumnezeu... măcar de-ar fi o rînduială în voia asta... Să-i fi venit oare tocmai lui rîndul?

TANASIE: Da, zău, ce om era!...

AGATON: Nu-i găseai pereche, domnule!...

TANASIE: Cumsecade, cinstit...

AGATON: Ce cinstit... ce cumsecade... avea o inimă... uite-așa de mare! Un binefăcător a fost, ce să mai vorbim, un adevărat binefăcător...

SIMCA: A, n-a existat sărac să nu-i dea el o mînă de ajutor...

GHINA: A miluit și-n stînga, și-n dreapta...

TANASIE: Păcat, zău, să se prăpădească așa om!

AGATON: Și ce cinstit era!...

TANASIE: Să fi ciupit el, acolo, ceva de la cineva sau să fi luat — ca alții — cu hapca... ferit-a sfîntul!

PROCA: Vezi-ți de treabă... Ce ciupit, ce luat cu hapca, cînd el a tot dat o viață întreagă?

VIDA: A dat întotdeauna și oricui cu vîrf și îndesat!

MICIA: Așa că vă dați seama ce pierdere pentru familia noastră...

AGATON: Curată pierdere!...

SARCA *(către Ghina, care începe să plîngă)*: Ajunge, cumătră, mai potolește-te odată, ce Dumnezeu?! Ai plîns destul la parastas... acolo înțeleg... că era o groază de lume... așa se și cade, cineva trebuie să plîngă în numele familiei... dar aici de ce mai plîngi, că doar sîntem numai noi între noi!?

GHINA *(de la venire își freacă într-una ochii cu o batistă și se smiorcăie)*: Nu mă pot opri. Vorba aceea, acu șapte zile mai era aici, în casa asta... iar astăzi...

SIMCA: Iar astăzi, uite că ne-a ajutat Dumnezeu de i-am făcut și parastasul de șapte zile...

VIDA: Fiindcă pomenirăm de parastas, drept să vă spun, nu se cădea, frate, să slujească un singur preot... Că doar era de unde să se plătească și merita și răposatul atîta lucru...

TANASIE: Da, trebuia să luăm cel puțin trei preoți...

VIDA: Trei, cel puțin!

MICIA: Măcar de ochii lumii s-o fi făcut... La vaza răposatului...

SARCA: Ce să ne mai ascundem după deget, ne-am făcut de rîs în fața lumii! Primul parastas... de șapte zile... și să n-avem noi decît un singur preot...

GHINA: Dumneata ai rînduit lucrurile așa, cumetre Agatoane?

AGATON: Da' de unde?! Cine mă întreabă pe mine? Se vede treaba că avocatul a hotărît așa, devreme ce el e epitropul moștenirii...

VIDA: Vezi, așa e dacă am ajuns noi, atîtea rude, să ne poruncească străinii...

AGATON: N-avem ce face... așa a hotărît răposatul...

TANASIE : O fi fost el om de treabă şi cinstit, dar familia, de... Dumnezeu să mă ierte, a cam ocolit-o... Să fi chemat şi el, ca tot creştinul, măcar cît a fost bolnav, pe careva dintre noi şi să-i fi spus, acolo, o vorbă, două... aş ! ţi-ai găsit !

AGATON : Ba uite că eu am fost pe la el chiar cînd trăgea să moară... Mă aşez eu pe un scaun, iar el, cînd dă cu ochii de mine, parcă se înseninează la faţă şi-mi zice : „Unde erai, pentru Dumnezeu, Agatoane, că doar n-am altă rudă mai apropiată ca tine !"

TRIFUN *(tuşeşte)* : Apăi... de... n-oi fi tu rudă chiar aşa de apropiată...

MICIA : Mi-ai luat vorba din gură, asta voiam să zic şi eu...

AGATON : Staţi, bre, parcă eu zic că sîntem fraţi ? Dar sîntem rude, ce dracu ! Păi nu putea el să-mi fi zis atunci : „Frate Agatoane, am rude multe, dar toate sînt, cum să zic... mă-nţelegi... Tu eşti singurul, frate Agatoane, aşa... cum să zic, mă-nţelegi... ai fost ditamai pretorul atîţia ani de zile... tot în fruntea poporului, cum s-ar zice, ai să te pricepi tu atunci să te îngrijeşti şi de avutul meu..."

TRIFUN *(cu dezaprobare, în timp ce ceilalţi se agită şi schimbă priviri semnificative)* : Ar fi putut să-ţi spună, cum să nu... Numai că răposatul era om cu carte, frate Agatoane. Citea ziarele şi putea să-şi zică în sinea lui : „Agaton ăsta, de, o fi fost el pretor, dar pe unde a călcat a lăsat în urmă-i miasme otrăvitoare"...

AGATON *(sare ca fript)* : Nu e adevărat ! Aşa au scris ziarele din opoziţie ! La ce te poţi aştepta din partea unor ziare din opoziţie ? Doar n-oi fi vrînd să scrie că am lăsat în urmă-mi o dîră de parfum...

TANASIE : Lasă, Agatoane, că una e să fii... în fruntea poporului, cum ziseşi, şi alta e să gospodăreşti o avere...

AGATON : Ce alta, Tanasie, ce alta ! ? Păi şi pentru una şi pentru alta trebuie experienţă şi mînă de fier... Ia să mi-l arăţi tu, dacă te ţin curelele, pe ăla care ar fi în stare să facă ce-am făcut eu... Hai, vorbeşte, Tanasie ar putea ? Păi el, dacă era în stare, ar fi trebuit să aibă grijă în primul rînd de averea lui, nu să dea faliment...

TANASIE *(revoltat)* : Şi ce dacă am dat faliment ! ? În ziua de astăzi dau faliment alţii mai ceva ca mine, da' eu de ce să nu dau ?

VIDA : Şi ce dacă a dat faliment, cumetre Agatoane ? Ce, ai pierdut tu ceva ? !

AGATON : N-aş fi scos o vorbuliţă dacă dădeai faliment ca să-ţi cumperi, să zicem, automobil... Atunci, da, mi-aş fi scos pălăria în faţa ta ! Dar aşa ? Te-ai încurcat în iţe şi n-ai mai ştiut să te descurci, asta e... Şi, colac peste pupăză, mai aveai şi registre măsluite...

TANASIE : Şi ce dacă aveam ? ! Ce, le ţineam eu, sau contabilul ?

AGATON : Contabilul, firește... Da' am dat şi eu un exemplu.... Acu să sărim peste tine şi să vedem dacă, bunăoară, Proca ar fi în stare să administreze o avere...

PROCA *(atins)* : Şi de ce n-aş fi, mă rog ?

GHINA : Dacă ai putea tu, cumetre Agatoane, atunci de bună seamă că ar putea şi el...

AGATON : Ar putea, nu zic ba... dar uitaţi-vă numai la mutra lui... Uitaţi-vă numai ! Treizeci de ani s-a ofilit în arhiva comunală, şi acuma parc-ar fi o ploşniţă leşinată, care abia a ieşit dintre hîrţoage...

GHINA : Vai de mine !

AGATON : Păi ca să gospodăreşti o avere îţi trebuie glas ca să zbieri, pumn zdravăn ca să baţi cu el şi în masa avocatului, şi într-a chiriaşului, şi într-a meşterului care-ţi repară casa...

GHINA : Nu te supăra, cumetre Agatoane, dar eu cred că nu ne-am adunat aici ca să ne ocărîm unii pe alţii... Ne-am adunat ca să cinstim memoria răposatului, să-l jelim ca nişte rude... *(Izbucneşte iar în plîns.)*

SARCA : Ei, Doamne, cumătră Ghina, iar începi ? !

PROCA : Lăsaţi femeia în pace, îi e rudă şi o doare...

TRIFUN : O fi avînd şi o inimă miloasă...

PROCA : Se vede cît de colo că are...

SARCA : Ehei, atunci eu ce să mai zic ! ? Toată lumea ştie ce inimă miloasă am... Ar trebui să vărs şiroaie de lacrimi, şi uite că nu plîng de loc...

AGATON : Ascultă, cumătră Ghina, nu-mi lua şi tu în nume de rău vorbele pe care le-am spus despre Proca... Am dat şi eu un exemplu... Da' prea le pui şi tu toate la inimă... Uite, n-o să mai vorbesc de loc despre el... Mai bine să-l luăm ca exemplu pe Trifun...

TRIFUN : Ei, hai, dă-i drumul !

AGATON : Poftim, puneţi-l pe el să gospodărească averea rămasă... Poftim, faceţi o încercare...

TRIFUN : Şi de ce să nu mă pună ?

AGATON : Să nu te superi, da', ştii, între noi, rudele, putem să vorbim pe şleau... N-ai putea să faci faţă, frate... Păi tu nu mai laşi cărţile din mînă, şi dacă n-ai mîinile slobode, atunci cum să chiverniseşti o avere ?...

TRIFUN : Da' ce, banii tăi i-am pierdut la cărţi ?

AGATON : Asta nu ! Ce e drept e drept... Nici din averea răposatului nu zic că ai pierde vreun

ban... Departe de mine gîndul... dar, mă-nţelegi, încasezi chiria, o bagi în buzunar... te aşezi la masa de joc... dai cărţile şi îţi pică un as... Ei, acu să te văd, ai putea tu să nu te atingi de chirie ?

TRIFUN : Pentru nimic în lume !

AGATON : Nu zic că nici n-ai mai sta la gînduri, dar, dacă ai un as în mînă, spune şi tu, nu e păcat să scapi ocazia ? Da' hai să zicem că nu se întîmplă aşa : nu-ţi cade nici asul, nu pui nici mîna pe cărţi... dar înţelege şi tu, frate dragă, că dacă nu se poate, nu se poate, şi pace !...

TRIFUN : Şi de ce să nu se poată ?

AGATON : Ei, de ce !... Fiindcă tu n-ai nici măcar o ocupaţie ! De cînd te ştiu nu eşti decît „cetăţean" : Trifun Spasici, „cetăţean", şi atît... N-ai avut niciodată o ocupaţie...

TRIFUN : Şi la ce-mi trebuie mie ocupaţie ?

AGATON : Parcă eu zic că-ţi trebuie ! ? Ocupaţia e numai o povară, curată belea pe capul omului... Dar se poate să nu ştii tu că nu poţi fi epitropul unei averi dacă n-ai o ocupaţie ? Nu poţi, şi basta ! Şi atunci, dacă te scoatem şi pe tine din cauză, ia spune-mi, rogu-te, cine mai rămîne ?

MICIA : Cum cine ? Dar eu unde sînt ? Ce, eu nu exist ?...

AGATON : Existi, cine zice că nu existi ? Dar tu... nu ştiu cum să zic... parcă pluteşti în aer...

MICIA : Cum adică, în aer ? Ce vrei să spui ?

AGATON : Păi, cum să zic... mă-nţelegi... nu-ţi dau de capăt... nu ştiu de unde să te iau...

MICIA : Cum, de unde să mă iei ?

AGATON : Vorba vine !... Da'... parcă nu ştiu cum, nu se lipesc moştenirile de tine... N-ai moştenit tu de la taică-tău bani frumoşi şi nu i-ai păpat pe toţi, parcă ţi-ar fi alunecat printre degete ?

MICIA : A, păi cu ăia mi-am făcut studiile...

AGATON : Aşa o fi, da' scump te-au mai costat studiile alea, băiatule ! Şi nu ştiu, zău, nu prea se vede să te fi ales cu ceva de pe urma lor... Nu tu o slujbă, nu tu o meserie — cu ce folos te-ai ales din toate ?

MICIA : Nu m-am ales, parcă eu zic că m-am ales cu vreun folos ? ! Da' ce, omul învaţă ca să tragă folos, sau ca să fie om învăţat ?

AGATON : Păi vezi, tocmai fiindcă eşti om învăţat n-ai putea administra o avere. Una e şcoala, alta e averea... La şcoală înveţi chimie, una-alta, dar nu înveţi ce să faci cînd chiriaşul îşi ia tălpăşiţa peste noapte fără să-ţi plătească chiria !...

TRIFUN : Ăsta nu e bun, ălălalt nu e bun... ba că e aşa, ba că e pe dincolo... ce mai tura-vura, dacă amestecăm bine cărţile, iese că numai Agaton e în stare...

AGATON : Şi să ştii tu, Trifune, că sînt ! Păi îţi dai tu seama ce înseamnă o plasă cu cincizeci şi două de mii trei sute şaptezeci şi patru de suflete ? Cincizeci şi două de mii trei sute şaptezeci şi patru de suflete ! Numai să fi comandat o dată „drepţi", şi toate astea cincizeci şi două de mii trei sute şaptezeci şi patru de suflete stăteau smirnă, cu ochii ţintă la mine, fără să clipească ! Nici nu clipeau, auzi tu ? Asta înseamnă să conduci, scumpe Trifune !

TRIFUN : De... numai să vrea şi chiriaşii să stea smirnă...

AGATON : Să n-ai nici o grijă, ştiu eu cum să-i fac să stea drepţi în faţa mea...

Scena 2

DANIŢA, CEILALŢI

DANIŢA *(la intrarea ei discuţia încetează ; cei dinainte se uită unii la alţii, făcîndu-şi semne să nu mai vorbească în prezenţa ei. Daniţa aduce colivă pe o tavă şi îi serveşte pe toţi).*

SIMCA *(cum dă cu ochii de Daniţa, îi trage un ghiont Videi, care se află alături de ea, şi îi şopteşte la ureche) :* Slavă Domnului, bine că şi-au adus aminte să ne dea şi nouă ceva...

AGATON *(îşi face cruce, apoi îşi ia o porţie de colivă) :* Dumnezeu să-l ierte !

TANASIE *(îşi face cruce, îşi ia porţia de colivă) :* Fie-i ţărîna uşoară !

VIDA *(idem).*

GHINA *(cînd coliva ajunge în dreptul ei, începe să se smiorcăie).*

SARCA : Doamne, cumătră Ghina, zău aşa, parcă te-ar fi tocmit anume ca să boceşti...

GHINA : Mi se rupe inima de jale... *(Îşi face cruce, apoi ia din colivă.)* Dumnezeu să-l ierte !

MICIA *(cînd Daniţa se apropie de el, se ridică încîntat de pe scaun) :* Cine ar fi crezut că am să dau de o privire atît de senină şi de plină de farmec în acest lăcaş de jale şi tristeţe ? *(Ia din colivă.)*

AGATON *(către Daniţa, care se plimbă cu tava de la unul la altul) :* Nu cumva s-a îmbolnăvit mătuşica ?

DANIŢA : Nu, dar e bătrînă şi-i mai dau şi eu o mînă de ajutor...

AGATON : Da, firește... nu e tînără ca dumneata, se-nţelege...

SIMCA *(geloasă, îl trage de pulpana hainei, tăindu-i vorba).*

DANIȚA *(după ce a servit pe toată lumea iese).*

Scena 3

fără DANIȚA

MICIA *(urmărind-o cu privirea pe Daniţa, care iese)*: Nostimă fetişcana, n-am ce zice...

SIMCA *(către Agaton)*: Ce-ţi veni, hodorogule, să intri în vorbă cu ea ? !

AGATON : Voiam, mă-nţelegi... aşa... s-o trag niţeluş de limbă...

SIMCA : Ce s-o tragi de limbă ! ? Unde te trezeşti ?... Aici eşti la parastas, nu la plasă ! Ce s-o tragi de limbă ! ?

VIDA : Stai, Simca, aici are dreptate... Şi eu zic că trebuie s-o tragă de limbă... Să aflăm şi noi ce s-a petrecut aici... Păi spune şi tu, nu e curată ruşine să ajungem noi, oameni în toată firea — rudele, familia, de ! — să ne primească o străină ?... să ne dea ea nouă, rudelor, coliva răposatului ?...

AGATON : Ce să-i faci, cumătră Vida, dacă asta a fost ultima dorinţă a răposatului, nu putem s-o nesocotim...

SARCA : Vezi Doamne, dar cui i-a împărtăşit el această ultimă dorinţă ?...

TANASIE : Păi testamentul ce e ? Ultima lui dorinţă e testamentul... care nu s-a deschis încă...

AGATON : Şi nici n-o să se deschidă pînă nu trec patruzeci de zile de la moartea lui...

PROCA : Ascultă, Agatoane, nu mai departe decît ieri am citit legea... ba l-am mai întrebat şi pe

notarul nostru, ca să fiu şi mai sigur, şi pe încă vreo cîţiva avocaţi, care au treburi pe la noi, pe la primărie... Ei bine, ştii ce mi-au spus ? Că nici o lege nu zice că un testament trebuie să fie deschis abia la patruzeci de zile după moartea cuiva...

AGATON : Crezi că eu nu m-am interesat ?

TANASIE : Toţi ne-am interesat...

AGATON : Chiar aşa, toţi ! Dar şi cine o apuca ziulica aia, frate dragă... Uite, eu număr zilele pe degete, iar noaptea nu visez decît cifre cu cinci de zero în coadă...

TRIFUN : Auzi... cinci de zero... Să am pardon, Agatoane, da' nu ţi-e ruşine de loc ? Ba eu, zău dacă vă mint, mă bucur că trebuie să aşteptăm patruzeci de zile pînă la deschiderea testamentului...

AGATON : Te cred, tu te bucuri de orice fleac !...

TRIFUN : De ce să nu mă bucur ?...

PROCA : Lasă-l, Agatoane, lasă-l să se bucure în pace... Ia spune-ne mai bine... parcă ziceai că te-ai interesat...

AGATON : M-am interesat...

PROCA : Şi ai aflat ceva ?

AGATON : A, staţi să vedeţi !... Am răbdat eu cît am răbdat, da' parcă mă rîcîia ceva pe inimă... Atunci m-am dus întins la notar, să-l întreb pe el dacă noi, familia, nu putem cere deschiderea imediată a testamentului...

TANASIE : Şi ce ţi-a spus ?

AGATON : Zice : „Puteţi, cum să nu, da' e mai bine să aveţi răbdare, dorinţa răposatului a fost să aveţi răbdare".

SARCA : Lui ce-i mai pasă ! ? Îi e uşor, mort, să aibă răbdare...

PROCA : Are dreptate cumătra Sarca... El, acolo unde se află acuma, poate aştepta şi patruzeci de ani, noi, însă, nu putem, frate dragă.

TANASIE : Cred şi eu că nu putem... Eu, unul, nu mai pot ! Şi să vreau, nu mai pot...

AGATON : Ba să vezi cum ai să aştepţi, fiindcă dorinţa răposatului cu privire la testament nu este vorbă goală, a aşternut-o şi pe hîrtie... Şi hîrtia asta se află acuma la tribunal...

SARCA : Poftim, ce să-i dea prin cap !... La ce folos ?...

SIMCA : Şi eu mă mir...

AGATON : La ce folos ! ? Ştia el bine care e folosul... Răposatul era un suflet ales, om de bine, cinstit şi tot ce vrei, dar zău dacă n-a fost şi un şarlatan fără pereche. Ştia el ce face... Ce şi-o fi zis : „Am să las rudele să aştepte patruzeci de zile... Aşa, pot să fiu sigur că au să mă plîngă măcar atîta... şi nici n-au să mă ocărască, nici n-au să mă bîrfească chiar de-a doua zi după ce-am să mor“...

SARCA : Vai de mine, nu vorbi cu păcat ! Da' cine l-ar fi ocărît ?

AGATON : S-ar fi găsit cine s-o facă, nu te teme, şi tocmai de-aia a şi rînduit el lucrurile în acest chip. Ce şi-o fi zis el acolo, în sinea lui : „Ia să le potrivesc eu pe toate, ca să am pace măcar pînă mi se răcesc ciolanele... Parcă-i văd pe toţi : Agaton o să-şi scoată din ladă vechitura lui de palton negru, o să-l scuture de naftalină şi o să-l calce... Tanasie o să se îmbrace în hainele lui negre de ginere, pe care nu le mai foloseşte decît la înmormîntări şi sărbători naţionale... Proca o să împrumute o cravată neagră de la vreun membru din consiliul comunal şi un palton negru de la Societatea de

pompe funebre... Trifun o să facă o mutră acră, tristă, ca atunci cînd la unsprezece trage un as... Distinsul cumătru Micia o să-şi comande haine de doliu după ultima modă... Femeile au să se înfăşoare în văluri şi basmale negre... Văduva Sarca o să se îmbrace cu rochia neagră cu care îşi înmormîntează bărbaţii, iar Ghina o să bocească patruzeci de zile în şir“...

GHINA *(boceşte)*.

SARCA : Nu vezi, cumătră Ghina, că Agaton vorbeşte doar aşa, de-un parexamplu ?...

AGATON : Da, de-un parexamplu...

PROCA : Bine ne-a mai aranjat răposatul, Dumnezeu să-l ierte !

AGATON : Ne-a aranjat, şi încă bine de tot ! Ce şi-o fi zis el : „N-au decît să facă pe rudele îndurerate timp de patruzeci de zile... Să umble toţi cu capul plecat în urma dricului, să vină la toate parastasele şi să-mi aprindă lumînări la căpătîi... După ce mi s-or răci ciolanele, n-au decît să se răcească şi ei“...

TANASIE : Dacă n-avem încotro şi trebuie să aşteptăm, o să aşteptăm, ce să facem, cu toate că numai de aşteptat nu ne arde nouă... Dar de ce trebuie să fie stăpîn un străin în aste patruzeci de zile ?

AGATON : Vedeţi, dacă nu mă lăsaţi să-mi isprăvesc vorba ? !... Pentru că răposatul, în hîrtia aia, a mai adăugat : „Pînă una-alta, adică pînă cînd se deschide testamentul, întreaga mea avere se va da în grija şi păstrarea avocatului cutare, pe care l-am trecut şi în testament, ca epitrop şi executor al ultimei mele dorinţe.“

TOŢI *(dezaprobă)*.

AGATON : Avocatul a făcut inventarul tuturor lucrurilor din casă, le-a scris pe o listă, iar casa

în care ne aflăm a dat-o în grija mătușii, pentru că răposatul n-a vrut să-i rămînă casa pustie după ce-o muri.

VIDA : Ia spune-mi, cumetre Agatoane, ce fel de mătușă mai e și asta ?

AGATON : Parcă eu știu ! ? Știu doar că răposatul Mata a clădit în curte acu opt ani o căsuță cu două odăi și o bucătărioară... Chiar de la început căsuța a fost locuită de mătușa asta... Asta-i tot ce știu...

SARCA : Cui îi e mătușă ?

AGATON : Cui să-i fie ! ? Fetei care ne-a adus coliva... E mătușa ei, și din pricina asta toți îi zic mătușă. Pînă și răposatul îi zicea tot mătușă...

VIDA : Tot stau și mă mir : de ce să dea casa tocmai în grija acestei mătuși ? ! Că doar nu e și mătușa lui ! ?

AGATON : Nu e, dar femeia se afla în casă, l-a îngrijit pe răposat, în mîinile ei și-a dat sufletul și... ce să mai vorbim, a stat lîngă el atîta vreme...

SARCA : Bine, bine, asta e mătușa, dar fata ? Pe mine, drept să vă spun, cel mai mult mă nedumerește fata asta...

MICIA : Și pe mine !

SARCA : Altceva te nedumerește pe tine, cumetre Micia...

AGATON : Nu știu de ce-ți faci griji degeaba, cumătră Sarca, fata e ca oricare alta...

MICIA : Trebuie să recunoaștem că e nostimă !

SARCA : Ia nu te mai ține de prostii ! Spune-mi mai bine, cumetre Agatoane, poate știi dumneata ce e cu fata asta.

AGATON : De unde să știu ! ? Am auzit și eu că e

crescută de mătușă-sa, că mai învață și acuma filozofia, sau cam așa ceva, asta e tot ce știu...

SARCA : Dacă mai învață, e bine, numai să nu fi isprăvit ea de mult toată învățătura !

PROCA : Ehei, cumătră Sarca, mi se pare că te gîndești la lucruri urîte !

SARCA : Păi, dacă e să vorbim pe față, apoi știm cu toții că răposatului îi cam dădea inima brînci la... de, cum să zic... haide, dați-mi și voi o mînă de ajutor...

TRIFUN : De, îi cam plăcea să calce pe de lături...

SARCA : Tocmai asta voiam să zic și eu... îi cam plăcea, Dumnezeu să-l ierte, acolo, pe unde-o fi !

TANASIE : Așa e, ce e drept nu e păcat...

MICIA : Asta înseamnă că nu avea prejudecăți.

SARCA : Dacă avea sau nu, nu știu... dar de plăcut, știu că-i plăcea... Îmi aduc aminte că odată, cînd am venit pe la el... dar ia mai dă-le-ncolo de vorbe... Dumnezeu să-l ierte !

TRIFUN : Hai, dacă tot ai început să ne spui, isprăvește-ți vorba...

SARCA : Nu șade frumos, omul e mort...

SIMCA : Mie parcă tot nu-mi vine să cred, cumătră Sarca... Fata asta așa de tînără... la etatea răposatului...

SARCA : Păi nu știi cum se spune, cumătră Simca, la copac bătrîn trebuie altoi tînăr !

SIMCA : Mai știi, poate că fata o fi avînd vreo soră mai mare, sau poate că mătușă-sa o fi avînd vreo soră mai tînără !...

MICIA : Mai degrabă s-ar putea lua în considerațiune o combinațiune de acest fel...

SARCA : Dacă vreți să știți... ascultați ce vă spun eu, fata asta seamănă cu răposatul Mata. Dacă te uiți mai cu luare-aminte la ea, nu se poate să nu-ți dai seama...

TANASIE : Aoleu, da' departe ai mai ajuns, cumătră !

VIDA : Să nu ziceţi vorbă mare... dacă te uiţi mai bine la ea... îţi sare în ochi nasul, nasul e leit nasul răposatului !

SARCA : Să ştii că aici ai nimerit-o, cumătră Vida ! Altă asemănare aş mai zice, dar tocmai nasul... În primul rînd, răposatul nici n-avea nas...

GHINA : Vai de mine, Sarca, ce tot spui tu acolo ! ? Cum n-avea nas ?

SARCA : Avea, nu zic ba, da'...

PROCA *(cu arţag)* : Ce v-aţi agăţat de nasul omului, parcă de el ar atîrna toate ? ! Mai bine v-aţi gîndi la ce ne aşteaptă şi i-aţi lăsa nasul în pace ! *(Către Agaton.)* Cum se poate, frate Agatoane, să nu poţi tu afla ce fel de mătuşă e ?

AGATON : N-a fost chip, oricît mi-am bătut capul ! Înţeleg : a stat lîngă el cît a fost bolnav, l-a îngrijit, foarte bine — pînă aici toate sînt în regulă ! A murit — şi asta e în regulă ! A stat lîngă el — plăteşte-i, mulţumeşte-i frumos, şi adio, şi la revedere ! Dar de unde şi pînă unde tocmai mătuşa asta să ajungă omul de încredere al avocatului ! ? Că l-a numit pe el epitrop, înţeleg, asta e după lege, nu-i aşa ? Dar de ce să încredinţeze avocatul casa tocmai acestei mătuşi ?

VIDA : Şi încă pe faţă !

TANASIE : Dacă ar fi trecut toate lucrurile într-un inventar şi le-ar fi sigilat, treacă-meargă... da' aşa... nu vedeţi ?... deschis peste tot...

AGATON : Măcar de-am şti ce avere are... Casa e plină, înţesată cu lucruri de preţ, numai argintărie peste tot...

PROCA : Şi să lase el toate astea pe mîna unei babornite !...

SIMCA : Mai mare ruşinea ! Şi noi, rudele, familia lui, să nici nu ştim măcar ce are, ce...

TANASIE : Că nu ştim ce are nu-i nimic, dar nu ştim nici măcar cum arată casa... Uite, eu, unul, n-am văzut decît odaia asta, în care am stat de vreo două ori de vorbă cu răposatul... În alte odăi nu mi-am aruncat nici ochii măcar...

AGATON : Nici eu, de ce să mint... Adică... vreau să zic că am fost şi sus... cînd era bolnav răposatul... dar n-am putut să mă uit la nimic mai cu luare-aminte...

PROCA : Da' cine a putut ?... Răposatului nu-i plăceau vizitele...

GHINA : Nu putea să-şi sufere rudele, ce să ne mai ascundem...

SARCA : Dar pe mătuşa asta a putut s-o sufere...

TRIFUN : Ei, a putut s-o sufere pentru că nu-i era rudă...

SARCA : Că bine zice cumătrul Tanasie ! Dacă m-ar întreba cineva : „Ascultă, Sarca, eşti rudă apropiată cu răposatul ?" „Sînt !" „Atunci, ia să-mi spui, cum arată casa lui ?" „Habar n-am !" „Cum, nu ştii nici măcar cîte odăi are ? !" „Nici !" „Nici cum e aranjată ?" „Nici !"...

VIDA : Tocmai de-aia, eu zic că acuma nimeni nu ne poate opri să vedem casa, să cercetăm lucrurile din ea...

TANASIE : Aici ne-am potrivit... Tot aşa zic şi eu, Agatoane ! Adică de ce să n-o vedem ? Atîta lucru cred că ne este şi nouă îngăduit...

SIMCA : Sîntem doar rudele, familia lui...

AGATON : Putem s-o facem şi pe asta, nu zic ba, dar cu o condiţie : să fim toţi la un loc, nu să ne împrăştiem şi s-o luăm razna, care încotro, prin odăi...

PROCA *(jignit)* : Doar nu ţi-oi fi închipuind...

AGATON : Treaba mea ce-mi închipui, numai să nu ne împrăştiem care încotro prin casă !

TANASIE : Bine, să mergem şi împreună, aşa cum zici tu...

AGATON : Eu o să vă conduc... fiindcă cunosc casa...

TOŢI *(se adună în jurul lui).*

AGATON : Ei, întîi şi-ntîi, uitaţi-vă aici... *(Arată încăperea în care se află.)* Parc-ar fi un salon... da' nu, nu e salon... Mai degrabă aş zice o odaie... dar nu odaie de dormit... se vede cît de colo că e o odaie de trecere, nu-i aşa ?... Pe aici se urcă la etaj. *(Arată scara.)* Acolo a şi murit răposatul... Mai bine să începem de acolo... *(Începe să urce scara, iar ceilalţi îl urmează.)*

SARCA *(către Ghina, care începe iar să plîngă)* : Ei, poftim, la ce dracu mai plîngi acuma ! ?

GHINA : Cum să nu plîng, Sarca, dacă o să vedem odaia în care s-a prăpădit răposatul !

SARCA : N-ai decît să plîngi cît pofteşti cînd ai s-o vezi, dar acuma ce rost are ?...

TOŢI *(urcă pe scară mai departe).*

Scena 4

DANIŢA, MICIA

MICIA *(rămînînd ultimul, cînd vrea să pună piciorul pe prima treaptă a scării, dă cu ochii de Daniţa, care tocmai intră pe uşa din mijloc ; se întoarce)* : A !

DANIŢA *(aduce o tavă plină cu ceşcuţe de cafea şi se opreşte mirată în prag cînd îi vede pe oaspeţi urcînd scara).*

MICIA *(apropiindu-se de ea)* : Cafea ? *(la o ceşcuţă.)* Nu obişnuiesc, dar dacă e servită de domnia-voastră...

DANIŢA : Unde se duc domnii şi doamnele ?

MICIA : Vor să vadă casa.

DANIŢA : Aşa !...

MICIA : Casă mare, lucruri multe şi de toate, să aveţi domnia-voastră grijă...

DANIŢA : Nu eu, mătuşă-mea... eu o ajut numai... e femeie bătrînă...

MICIA : Trebuie să vă fie greu...

DANIŢA : Numai cîteva zile, pînă cînd casa va fi predată moştenitorilor...

MICIA : Numai pînă atunci ? Nu vreţi să rămîneţi aici şi mai departe ?

DANIŢA : A, nu ! În nici un caz !

MICIA : Nici dacă moştenitorul v-ar îngădui ?

DANIŢA : Ştiu şi eu ce să zic ?... Cum o vrea mătuşica...

MICIA : De ce mătuşica şi nu domnia-voastră ? Dacă aş fi eu moştenitorul — şi sînt sigur de asta ! — aş dori să aud din gura domniei-voastre...

DANIŢA : Ce să auziţi ?

MICIA : Dacă rămîneţi mai departe aici... Şi adică ce v-ar putea opri ? Ar fi bine şi pentru domnia-voastră, fiindcă v-aţi obişnuit cu casa, cît despre mine... ce să vă mai spun ? E o adevărată plăcere să ai în casă o fiinţă tînără şi nostimă ca domnia-voastră... Ei, ce ziceţi ?

DANIŢA : Mulţumesc, domnule, sînteţi foarte amabil, însă eu cred că mătuşa vrea să plecăm de aici...

MICIA : A, dar de ce ?... Asta ar însemna o mare cheltuială pentru domnia-voastră... Aşa cum

ați stat pînă acuma, pe gratis, puteți rămîne și mai departe... Nu vă convine ?...

DANIȚA : Ba da... dar...

MICIA : Unde mai pui că nici nu mă gîndesc să mă însor atît de curînd... Pînă atunci puteți sta liniștite aici, fără să vă supere nimeni...

DANIȚA *(surprinsă)* : Aha ! Dar de ce numai pînă atunci ?

MICIA : Păi... mai știi ! ? S-ar putea ca viitoarea mea soție să fie geloasă... Și, pe cinstea mea, ar avea de ce...

DANIȚA : De ce să aibă ?...

MICIA : Păi... de... ești așa de nostimă... așa de apetisantă... ei bine, m-ai dat gata ! *(Încearcă s-o mîngîie.)*

DANIȚA *(jignită)* : Domnule !

MICIA : E-e-e, doar nu te-ai supărat !...

DANIȚA *(mînioasă)* : Cum vă permiteți ?

FAMILIA *(se arată în capul scării).*

MICIA : M-ai dat gata, și pace !... Dacă ești așa de tînără și nostimă... Da' lasă, că-ți explic eu altă dată cum o să facem... E cît se poate de simplu, ai să vezi...

Scena 5

FAMILIA, CEILALȚI

AGATON *(pășind înaintea celorlalți)* : A, a... a sosit și cafeaua ! Cam tîrziu, dar n-are a face, putem s-o bem și așa, din picioare... *(Ia o ceșcuță, o dă pe gît din două înghițituri și-și vede de drum.)*

TANASIE *(mergînd în urma lui Agaton, ia o ceșcuță și o dă peste cap)* : Gata ! *(Pleacă în urma lui Agaton.)*

SIMCA *(după Tanasie)* : Mulțumesc, nu beau cafea înainte de masă...

PROCA *(după Simca)* : Mulțumesc, nici eu nu beau... *(O urmează pe Simca.)*

VIDA *(ia o înghițitură și pune grăbită ceșcuța la loc)* : Aoleo ! Da' ce, asta e cafea ? ! E rece ca gheața ! *(Pleacă după Proca.)*

TRIFUN *(luînd ceașca)* : Eu o iau cu mine și am s-o beau pe drum. *(Pleacă cu ceașca în mînă.)*

GHINA *(oftează)* : Nu-mi arde mie de cafea !... *(Îl urmează pe Trifun.)*

SARCA *(în urma Ghinei)* : Mulțumesc, nu beau, cafeaua mă face nevricoasă...

MICIA *(luîndu-se după Sarca, se întoarce către Danița)* : E cît se poate de simplu, ai să vezi...

FAMILIA *(o ia la stînga).*

Scena 6

DANIȚA, AVOCATUL

DANIȚA *(rămîne în mijlocul încăperii cu tava plină în brațe, uitîndu-se lung după ei).*

AVOCATUL *(intrînd)* : Bună ziua ! A, frumos din partea dumitale să-mi ieși cu plin înainte !...

DANIȚA : Dacă am casa plină de oaspeți... *(Pune tava pe masă.)*

AVOCATUL : Ce fel de oaspeți ?

DANIȚA : Familia răposatului... După parastas au venit cu toții încoace... Nu ne-ați dăscălit dumneavoastră, pe mătușica și pe mine, să ne purtăm frumos cu dumnealor ?

AVOCATUL : Ce vă costă ?...
DANIŢA : Mă costă, şi încă foarte scump...
AVOCATUL : ? ? ?
DANIŢA : Să îndur atîtea umilinţe...
AVOCATUL : Te-au jignit ?
DANIŢA : Să nu vă închipuiţi că le iau în seamă şuşotelile şi privirile dispreţuitoare... Am trecut peste toate, dar umilirea de adineauri e prea mult...
AVOCATUL : Ce s-a întîmplat ?
DANIŢA : Unul dintre domnii ăştia din familie, care se crede moştenitor, mi-a făcut oferta nerușinată să rămîn în casă, fără plată, pînă cînd se va însura...
AVOCATUL : Foarte generos domnişorul, n-am ce zice ! Şi dumneata ce i-ai răspuns ?
DANIŢA : Dacă nu mă gîndeam la dumneavoastră, aş fi ştiut eu ce să-i răspund...
AVOCATUL : Lasă, ai făcut bine că nu ţi-ai pierdut cumpătul... Poate că nici nu voia să te jignească...
DANIŢA : Nu ?... Atunci ce voia ?
AVOCATUL : Poate că are gînduri serioase...
DANIŢA : Şi ce mă priveşte pe mine ?
AVOCATUL : Păi să zicem că el ar fi într-adevăr moştenitorul...
DANIŢA *(jignită)* : Oare n-aţi putut să vă faceţi pînă acum o părere mai bună despre mine ?
AVOCATUL : Iartă-mă, n-am vrut să te jignesc, dar — s-o ştii de la mine — în faţa banului nimeni nu rămîne neclintit în hotărîrile lui...
DANIŢA : Aşa ! Trebuie să înţeleg că nici dumneavoastră n-aţi rezista în faţa banului ?...
AVOCATUL : Ei, n-am spus asta...
DANIŢA : Cum n-aţi spus ?

AVOCATUL : Păi, de cînd lumea, avocaţii şi doctorii n-au ţinut seama de sfaturile pe care le-au dat altora...
DANIŢA : Vreţi să spuneţi că dumneavoastră nu v-aţi lăsa ispitit dacă s-ar întîmpla să daţi peste o moştenitoare bogată ?
AVOCATUL : Sînt convins de asta ! Chiar dacă aş iubi-o cu adevărat, n-aş cere-o de nevastă, pentru că nici ea n-ar crede în sinceritatea sentimentelor mele...
DANIŢA *(în timpul acesta vîră maşinal mîna în buzunar şi dă de o hîrtiuţă pe care o scoate afară)* : Poftim, iar am uitat ! Ori de cîte ori veniţi pe-aici, am să vă spun atîtea, încît uit totdeauna tocmai ce e mai important... De cînd îmi stă în buzunar hîrtiuţa asta, în care mătuşă-mea a trecut socoteala banilor pe care mi i-aţi dat de cheltuială...
AVOCATUL : Nu e nici o grabă... O să ne socotim noi...
DANIŢA : Mai bine să isprăvim acuma şi cu treaba asta. Mătuşă-mea vrea să fie totul limpede, să n-aibă nici o bătaie de cap...

(Se aud voci din odaia alăturată.)

AVOCATUL : Auzi-i... vin !... N-aş vrea să dau ochi cu ei...
DANIŢA : De ce ?
AVOCATUL : M-am săturat de familia asta pînă peste cap... Nu mai am linişte nici la birou, nici acasă din pricina lor...
DANIŢA : Va să zică, îi cunoaşteţi, ştiţi cîte parale fac...
AVOCATUL : Ba bine că nu ! Nu i-am văzut niciodată înainte, dar sînt sigur că erau oameni ca

toți oamenii, modești și la locul lor... De cînd au aflat însă de testament, care s-a întîmplat să fie și al unei rude bogate, nu-și mai află liniștea... și aleargă năuci cît e ziulica de mare de la un avocat la altul și stau în fața ușii notarului...

DANIȚA : Toți pretind că sînt rude apropiate cu răposatul...

AVOCATUL : Tot ce se poate ; o să vedem după deschiderea testamentului. Suma pe care a lăsat-o fiecăruia o să fie cea mai bună dovadă... *(Se aude gălăgie.)* Iată-i ! Am șters-o ! La revedere ! *(Dă să plece.)*

DANIȚA : Dar cu socotelile mătușii cum rămîne ?

AVOCATUL : Fii pe pace, nu e nici o grabă... *(Iese.)*

DANIȚA *(ia tava de pe masă).*

Scena 7

FAMILIA, DANIȚA

AGATON *(vine din odaia de alături urmat de ceilalți. Se îndreaptă spre ușa din fund, ca să cutreiere mai departe prin casă, astfel că în scena următoare vor fi văzuți încă o dată prin ușa cu geamuri traversînd coridorul. De data aceasta, traversînd scena, nici nu o iau în seamă pe Danița).*

TRIFUN *(trece pe lîngă fată, punînd pe tavă ceșcuța de cafea goală).*

MICIA *(trecînd pe lîngă Danița) :* Sînt preafericit, domnișoară, că te găsesc tot aici... *(Se ia iute după ceilalți).*

Scena 8

DANIȚA, MĂTUȘA

MĂTUȘA *(intră pe ușa din mijloc) :* Unde ești, ce Dumnezeu ai întîrziat atîta ! ?

DANIȚA : Poftim, uită-te și dumneata : nici n-au băut cafeaua !

MĂTUȘA : Dar oaspeții unde sînt ? Au plecat ?

DANIȚA : Da' de unde ! ? Nu-i vezi ? Cutreieră prin toată casa, cotrobăiesc peste tot...

MĂTUȘA : Cum, i-ai lăsat să nu bea cafeaua ?

DANIȚA : Ce era să fac ? Le-am adus-o...

MĂTUȘA : Dar avocatul n-a fost pe aici ?

DANIȚA : Ba da, a fost...

MĂTUȘA : I-ai arătat socoteala ?

DANIȚA : Am vrut să i-o arăt, dar nu știu ce are... se poartă foarte ciudat... întotdeauna aduce vorba despre altceva...

MĂTUȘA : Niciodată nu mi-a plăcut să am un ban străin pe mînă fără să dau socoteală de el...

DANIȚA : Mătușică, pot să te întreb ceva ?

MĂTUȘA : Întreabă-mă !

DANIȚA : Nu-i așa că n-o să rămînem aici după ce moștenitorul își va lua în primire casa ?

MĂTUȘA : Bineînțeles !

DANIȚA : Și unde o să ne ducem ?

MĂTUȘA : Om vedea noi...

DANIȚA : Eu aș vrea să ne întoarcem în vechea noastră locuință... Era mică, e adevărat, dar aveam și grădiniță... Mătușică, nu știu de ce, dar mie îmi plăcea foarte mult... Poate fiindcă mi-am petrecut aproape toată copilăria în căsuța aceea...

MĂTUŞA : Nu mai e nimic de făcut, Daniţa... Căsuţa aceea a fost dărîmată îndată după ce ne-am mutat noi din ea... Au trecut opt ani de atunci...
DANIŢA : Dar înainte unde am locuit ?
MĂTUŞA : Nu-ţi aduci aminte ?
DANIŢA : Ba da, dar numai ca prin vis... O curticică mică, pavată, un pom şi... Pe atunci mai trăia şi mama, nu-i aşa ?
MĂTUŞA : Da.
DANIŢA : Dar tata ?
MĂTUŞA : A, el a murit de mult, de mult de tot... Nici n-ai cum să-ţi aduci aminte de el... Dar de ce mă întrebi tocmai astăzi de lucrurile astea ?...
DANIŢA : Nu ştiu ce mi-a venit... Adineauri, unul dintre moştenitori a vorbit cu mine despre locuinţa noastră şi mi-am adus aminte de căsuţa aceea...
MĂTUŞA : Nu te mai gîndi la astea, fetiţo... Avem destule pe cap... Ia tava şi hai să plecăm. Cafeaua s-a răcit şi ai văzut şi tu că nu vor s-o bea.
DANIŢA : Ai dreptate ! *(Ia tava şi pleacă împreună cu mătuşa.)* N-am de ce să-i aştept...
MĂTUŞA *(pleacă cu Daniţa).*

Scena 9

FAMILIA

AGATON *(se arată în cadrul uşii din fund, urmat de ceilalţi)* : Ei, acuma nu mai puteţi spune că n-aţi văzut casa !...
VIDA : Ce bogăţie ! Adevărat palat !

TANASIE : Ăsta zic şi eu că a avut la ce să trăiască !
SARCA : Ah, ceasornicul ăla deşteptător !... Argint curat !...
SIMCA : Dar sfeşnicele ! Ce ai de zis de sfeşnicele alea de argint ?
SARCA : Mie îmi place ceasornicul. M-am obişnuit cu el, şi pace... E drept că n-am avut niciodată un ceasornic deşteptător în casă, dar dacă m-am obişnuit...
TRIFUN : Cum dracu te-ai obişnuit dacă n-ai avut niciodată un ceasornic deşteptător în casă ? !
SARCA : Păi... stai să vezi : primul meu bărbat dormea ca un buştean toată noaptea... puteai să tragi cu tunul lîngă el, şi nu s-ar fi trezit, Doamne fereşte... Da' al doilea — să mă iertaţi ! — mă trezea de cîteva ori pe noapte la ore fixe... ca un adevărat ceas deşteptător... Şi, uite, lîngă el m-am obişnuit...
GHINA : Da' ce zici, Simca, de serviciul ăla de tacîmuri pentru 24 de persoane ? Numai argint...
SARCA : Ascultă, Ghina, de ce te-a podidit plînsul cînd ai văzut serviciul ăla ?
VIDA : Ei, Doamne, păi cum să nu ţi se rupă inima de jale cînd vezi cîte sînt aici, şi toate pe mîna unui străin... mătuşa nu ştiu cui...
MICIA : Şi nepoata ei...
VIDA : Ia mai slăbeşte-ne cu nepoata !... Mai bine să ne vedem de-ale noastre... Uite, eu, Agatoane, aş vrea să vă spun ceva la toţi...
AGATON : Spune !
VIDA : Păi... uite ce zic eu... N-ar fi mai bine să ţinem noi, familia, socoteala casei şi a lucrurilor de aici, nu un străin ?...
TANASIE : Mai e vorbă ! ? Să spună şi Agaton : cine ne garantează nouă pentru mătuşa asta ?

GHINA : Cine știe cîte lucruri n-o fi scos pînă acum din casă !...

VIDA : Și cîte se mai pot scoate pînă în 40 de zile...

SARCA : Vai, nu mă gîndesc decît la ceasornicul meu deșteptător !

TRIFUN : Oho, l-ai și făcut pe numele tău ?...

TANASIE : Ia nu vă mai certați degeaba ! Aici sînt lucruri mai de valoare decît ceasornicul ăla deșteptător...

VIDA : Uite ce zic eu, cumetre Agatoane... să se mute careva dintre noi aici, ca să păzească averea...

SARCA : Adevărat ! Eu aș putea să mă mut imediat...

VIDA : De ce tocmai tu ?

SARCA : Păi eu sînt văduvă, liberă, și-mi vine mai ușor decît vouă...

SIMCA *(către Agaton)* : Auzi, Agatoane, ce se pune la cale ?

AGATON : Aud...

SIMCA : Păi se poate să lași tu pe altul să-ți ia locul ? Dacă trebuie să se mute cineva aici, apoi acela nu poate fi nimeni altul în afară de tine !

AGATON : La asta mă gîndeam și eu...

SIMCA : Atunci, ce mai stai ? ! Grăbește-te, dacă nu vrei să ne-o ia alții înainte !

AGATON : Gata...

SIMCA : Lasă „gata" și hai mai repede, că mi-e teamă să nu ne-o ia Ghina înainte...

AGATON : Că bine zici ! Să ne strecurăm binișor, pînă nu prind ceilalți de veste... *(Cu glas tare.)* Eu cu Simca ne ducem acasă... Ce să mai așteptăm aici ! ? Colivă am mîncat, cafeaua ne-am băut-o, casa am văzut-o, nu mai avem de ce rămîne... Hai acasă, Simca... Rămîneți sănătoși !

SIMCA : La revedere !

(Agaton, Simca pleacă.)

Scena 10

CEILALȚI, fără AGATON și SIMCA

SARCA *(după ce au plecat)* : I-ați văzut ? Au șușotit ceva între ei, și gata... au șters-o...

GHINA : Și mie mi-a bătut la ochi !

VIDA *(se apropie de Tanasie, confidențial)* : Uite, să mă tai unde sînt mai subțire dacă nu știu ce-au șușotit între ei Agaton și Simca...

TANASIE : Și eu ți-aș putea spune...

VIDA : Vor să se mute aici ! Ai să vezi că vor să se mute aici...

TANASIE : Acuma, de... ce să-i faci ! ? Mai bine să fie cineva dintre ai noștri...

VIDA : A, dacă trebuie să fie cineva, atunci tu trebuie să fii ăla, nu altul...

TANASIE : Ei da, așa s-ar cădea, dar nu vezi că Agaton ține morțiș...

VIDA : Păi dacă ar fi după tine, lasă-mă să te las ce ești, Agaton ar putea să ți se suie și în cap ! Dar de data asta nu mă mai iau eu după tine... Hai acasă, să ne luăm cîteva lucrușoare, iar cînd s-or împrăștia ceilalți, eu mă și înființez aici ! Tu n-ai decît să faci ce vrei ! Poți să vii sau să nu vii după mine ! *(Cu glas tare.)* Bine zice Agaton, ce să mai așteptăm aici ! ? Hai, Tanasie, hai acasă... Zău așa, de-abia aștept să

ajung acasă, să mă odihnesc... Hai, rămîneţi cu bine ! *(Pleacă.)*

TANASIE : Da, da... să ne odihnim... La revedere ! *(Pleacă şi el.)*

Scena 11

PROCA, GHINA. TRIFUN, MICIA, SARCA

SARCA : Ce-o fi însemnînd asta, oameni buni ? Numai şuşoteli în toate părţile !...

GHINA : Am văzut şi eu, şi nu ştiu ce să mai cred...

SARCA : Mie nu-mi miroase a bine cînd în familie încep şuşotelile...

GHINA : Nici nu şade frumos...

SARCA : Atîta timp cît într-o familie toţi se înjură, se ceartă şi se bîrfesc unii pe alţii, poţi spune că domneşte sinceritatea şi dragostea în sînul ei, dar cînd au început şuşotelile, s-a isprăvit !

MICIA : Să-ţi spun drept, cumătră Sarca, nici mie nu-mi place ! Asta nu e purtare de oameni distinşi...

SARCA : Păi cum să fie ? ! Eu sînt păţită, că pentru nişte şuşoteli era cît p-aci să mă gonească de acasă primul meu bărbat... Spune, ar fi fost delicat din partea lui să mă gonească ?

TRIFUN : Ehei, dacă aţi şti voi despre ce au şuşotit !

GHINA : Cine poate şti ?

TRIFUN : Nu ştiţi voi, dar uite că ştiu eu...

SARCA : Dacă ştii, spune-ne şi nouă...

TRIFUN : S-au dus acasă ca să se pregătească de mutare...

GHINA : Ce spui, frate ? !...

TRIFUN : Ce-ai auzit !

PROCA : Are dreptate Trifun, să ştiţi că aşa trebuie să fie... Îmi pun capul dacă Agaton nu se mută aici...

TRIFUN : Dacă se mută Agaton, atunci mă mut şi eu...

SARCA : La ce mai e nevoie ?...

TRIFUN : Se poate să nu înţelegi ? Păi Agaton se mută aici ca să păzească averea, adică, vezi Doamne, nu cumva să se risipească şi să facă picioare, iar eu am să mă mut ca să o păzesc de Agaton. Îl ştiu eu cine mi-e...

PROCA : Are dreptate omul !

TRIFUN : Nu mi-o ia el înainte măcar de-ar fi ce-ar fi !... Tot eu o să mă mut înaintea lui... Am plecat ! *(Pleacă.)*

Scena 12

CEILALŢI, fără TRIFUN

GHINA : Ce le-o fi abătut la toţi să se mute ?

SARCA : Tare mă mir cum de nu vrei şi tu să te muţi, cumetre Micia !

MICIA : Cine ţi-a spus că nu vreau ? Dacă are cineva datoria să stea aici de pază, atunci de bună seamă că eu sînt acela !

SARCA : Şi cam ce-ai vrea tu să păzeşti : averea sau nepoata ?

MICIA : La urma urmei, de ce să nu recunoaştem, cumătră Sarca, fata e frumuşică foc !

SARCA : Recunosc, deh !

MICIA : Atunci eu m-am dus să-mi aduc bagajul... Voi fi aici înaintea tuturor ! *(Pleacă.)*

Scena 13

PROCA, GHINA, SARCA

GHINA : Vai de mine și de mine, adică toată familia se mută aici ?

SARCA : Păi... nu vezi ?

GHINA *(către Proca)* : Dar cu noi cum rămîne, că doar sîntem rudele cele mai apropiate...

PROCA : Mă bate gîndul, Ghina, să ne mutăm și noi...

GHINA : Să ne mutăm, Proca, de ce să nu ne mutăm ?... Da' ce greu o să-mi fie, că eu am să mă gîndesc într-una la răposat... *(Plînge.)*

SARCA : Ia ascultă, Ghina, acuma de ce plîngi : fiindcă vrei să te muți ? Pînă isprăvești tu cu plînsul, tocmai bine se instalează Agaton în toată casa...

GHINA : Ai dreptate ! Hai mai iute, Proca ! *(Dă să plece.)* Dar tu ce faci, Sarca ?

SARCA : Eu nu mă amestec... Am să vin și eu mai tîrziu, și dacă mai găsesc loc, bine, dacă nu, nu e nici o pagubă, mă întorc la căsuța mea. La ce m-aș teme o dată ce sînteți voi aici ! ?...

GHINA : Te cred... La revedere, Sarca !

SARCA : Umblă sănătoasă !

(Ghina pleacă împreună cu Proca.)

Scena 14

SARCA, DANIȚA

SARCA *(rămînînd singură, se îndreaptă spre odaia din dreapta, aruncă o privire înăuntru, apoi intră în cea din stînga. În drum își scoate pălăria și pardesiul).*

DANIȚA *(intră și cînd vede că nu mai e nimeni răsuflă ușurată).*

SARCA *(vine de alături, dezbrăcată, ca la ea acasă)* : Ia spune-mi, te rog, în casa asta nu se găsesc niște papuci ?

DANIȚA *(uimită)* : Dumneavoastră ați rămas aici ?

SARCA : Da, mi-am ales odaia asta de aici... m-am și instalat... dar nu pot umbla prin casă fără papuci, trebuie să recunoști...

DANIȚA *(își frînge cu desperare mîinile)* : Doamne-Dumnezeule !

ACTUL II

Aceeaşi încăpere

Scena 1

SARCA, MICIA

SARCA *(înfăşurată într-un halat bărbătesc, cu nişte papuci uriaşi în picioare, fumează, tolănită pe o canapea, în timp ce răsfoieşte un album).*

MICIA *(vine de afară cu un geamantan în mînă)*: Te-ai şi întors, cumătră Sarca?

SARCA: Nici nu m-am mişcat de aici...

MICIA: Aha, ai rămas aici, care va să zică!...

SARCA: Cum vezi, am rămas... Ce, să-mi ia alţii odaia cu balcon?

MICIA: Eu trebuia să dau o fugă pînă acasă, ca să iau cîteva fleacuri de absolută necesitate.

SARCA: Eu n-am nevoie de nimic, doar n-o să stau aici în vecii vecilor... Am cotrobăit niţeluş prin casă şi am dat de halatul şi papucii răposatului; altceva ce-mi mai trebuie?

MICIA: A mai venit careva?

SARCA: Au venit toţi.

MICIA: Toţi, toţi?

SARCA: Toţi, ce, crezi că te mint?

MICIA: Şi au ocupat toate odăile?

SARCA: Dar ce, voiai să te aştepte pe tine?! Uite, în odaia de colo stau Agaton cu Simca... Dincolo stau eu...

MICIA: Dar aici?

SARCA: Aici stau Tanasie cu Vida...

MICIA: Dar Proca unde stă?

SARCA: În odaia care dă spre curte, iar Trifun în odăiţa de sus...

MICIA: Atunci eu unde o să stau?

SARCA: Numai odaia răposatului a rămas neocupată, ştii, odaia în care şi-a dat sufletul...

MICIA: La drept vorbind, odaia lui mi se cuvine de drept...

SARCA: Atunci, n-ai decît să te instalezi în ea, bineînţeles dacă nu ţi-e frică...

MICIA: Frică mie?! De ce să-mi fie frică?

SARCA: Să nu ţi se arate noaptea în vis răposatul...

MICIA: Şi ce dacă mi se arată? Chiar aş vrea să mi se arate! Crede-mă, cumătră Sarca, zău dacă nu mi-ar face plăcere să stau cu el de vorbă, aşa, între patru ochi...

SARCA: Ştii ce, cumetre Micia? Dacă ţi se arată cumva în vis, întreabă-l pe răposat ce fel de rude îi sînt Simca şi Agaton... că sînt sătulă pînă în gît şi de ei, şi de rudenia lor...

MICIA: Să n-ai nici o grijă, cumătră Sarca, am să-l întreb şi de Agaton şi de mulţi alţii... *(pornind să urce scara)* fiindcă acum toţi, care mai de care, îi sînt rude apropiate, parcă eu nici n-aş mai exista pe lumea asta... *(Pleacă.)*

Scena 2

SARCA, GHINA

GHINA *(vine de afară, uitîndu-se cu băgare de seamă în dreapta şi în stînga, fără a o vedea însă pe Sarca. Străbate în vîrful degetelor scena, ducînd la subsuoară caseta mare, neagră, în care se află tacîmurile de argint).*

SARCA *(întorcîndu-se, dă cu ochii de ea)*: Unde ai fost, Ghina?

GHINA *(ţipă speriată, încercînd să ascundă caseta la spate; se reazimă de zid, astfel ca să-şi poată elibera mîinile)*: Vai de mine!

SARCA: Ce e, frate?

GHINA *(foarte tulburată)*: Vai, ce m-am speriat!

SARCA: La ce să te sperii, că doar n-oi fi eu stafia răposatului!... Da' de unde vii?

GHINA: De colea... am fost şi eu nitel... am ieşit un pic, ştii, din cameră... să mă mai plimb niţeluş... am trecut şi prin sufragerie... ştii... am şters praful...

SARCA: Vai, cumătră Ghina, da' de ce să ştergi tu praful, că doar este cine să-l şteargă!

GHINA: Este, nu zic ba... adică a şi fost şters... nu zic ba... dar, ştii... obişnuinţa...

SARCA: Uite, drept să-ţi spun, şi eu sînt la fel. Mai bine şterg eu praful şi în casa altuia decît să-mi dai un lucru cine ştie cum...

GHINA: Păi, tot aşa, m-am oprit şi eu în sufragerie. Doamne, mă uitam la lucruri, şi toate îmi aminteau de răposat... Mă uitam la scaunul pe care a stat... la farfuria lui... la cuţitul lui... la furculiţa lui... şi mă îneca jalea... Barem cînd am dat cu ochii de solniţă, m-a podidit un plîns... că-mi ziceam: „Doamne, parcă mai

deunăzi răposatul mai întingea pîinea în ea..." *(Plînge.)*

SARCA: Asta e bună! Auzi! Să plîngi şi pentru că întingea pîinea în solniţă!...

GHINA: Ştiu că nu trebuie, dar dacă aşa sînt eu... Ori de cîte ori îmi aduc aminte, nu mă pot stăpîni...

SARCA: Ia spune-mi mai bine, ce ai tu, femeie, de te-ai lipit de zidul ăla ca marca de scrisoare?

GHINA *(încurcată)*: Cum să-ţi spun... ştii... nu m-am lipit... m-am sprijinit numai... nu mă prea ţin picioarele şi m-am rezemat o leacă...

SARCA: Atunci du-te în odaia ta şi culcă-te.

GHINA: Nu pot, nu pot să mă mişc...

SARCA: Vrei să te ajut eu?

GHINA: Lasă, du-te mai bine în odaia ta, o să ajung eu şi singură acolo...

SARCA *(se apropie de ea)*: Cum să mă duc, pentru Dumnezeu, şi să te las aşa, lipită de perete?! *(Vrea s-o ia de subsuori.)* Haide, sprijină-te de mine!

GHINA *(cu disperare)*: Nu! Nu mă mişc de aici pentru nimic în lume!

SARCA: Nenorocito, ce ascunzi la spate?

GHINA *(înspăimîntată)*: Ce ascund?...

SARCA *(scoate caseta)*: Da' asta ce e?

GHINA: Asta? Parc-ar fi o casetă...

SARCA: Ce casetă, Ghina? Să-ţi spun eu ce e: astea sînt tacîmurile de argint ale răposatului...

GHINA: Se poate... se poate să fie şi tacîmurile... dacă spui tu...

SARCA *(deschide caseta)*: Acu vezi că sînt tacîmurile?

GHINA: Vai de mine, cine să-şi închipuie una ca asta!?

SARCA: Ce să-şi închipuie?

GHINA : Păi... astea... ce-ai spus tu... tacîmurile... eu credeam că e o casetă goală...

SARCA : Ia mai slăbește-mă cu ce credeai tu ! Se vede de la o poștă că nu putea fi altceva decît argintăria !

GHINA : Vai, Sarca... Dumnezeu mi-e martor, am vrut să iau caseta ca amintire... Toată lumea știe cît îl jelesc pe răposat...

SARCA : Știe, cum să nu știe...

GHINA : M-am gîndit și eu... să-mi mai alin durerea cu o amintire... un fleac...

SARCA : Dacă ai vrut un fleac, de ce n-ai luat solnița, că doar tu singură spuneai că te-ai întristat văzînd-o... La ce-ți trebuia toată argintăria ?

GHINA : Uite, Sarca, am să fiu sinceră cu tine, am luat caseta ca s-o ascund... Cînd i-am văzut pe Agaton și pe Simca cotrobăind peste tot, ce mi-am zis : dacă vede Agaton argintăria, s-a isprăvit cu ea... Nu-l știi ? Are cîrlig la lucrurile de argint...

SARCA : Ai dreptate ! *(Deodată tresare.)* Aoleu, te pomenești că șterpelește și deșteptătorul meu !...

GHINA : În care odaie e deșteptătorul ?

SARCA : Chiar într-a lui...

GHINA : Ei, atunci să știi că deșteptătorul tău se și află în geamantanul lui...

SARCA : Ce vorbești ? !...

GHINA : Ce-ai auzit...

SARCA : Nu-l dau măcar de-aș ști că trebuie să mă bat pentru el ! Parcă spuneai că Agaton și Simca ar fi pe-aici, nu-i așa ?

GHINA : Da, au luat-o pe acolo...

SARCA : Atunci, știi ce, Ghina ? Ia-ți fleacul tău ca amintire și ascunde-l bine în geamantan, ca nu

cumva să dea Agaton peste el. Cît despre mine... știu eu ce am de făcut...

GHINA *(plecînd)* : Sarca dragă, cred că nu mai e nevoie să-ți aduc aminte că tot ce am vorbit amîndouă acuma trebuie să rămînă între noi, să nu ajungă la urechile altora...

SARCA : Să n-ai nici o grijă, ce, eu nu știu ce înseamnă o taină de familie ? !...

GHINA : Va să zică, rămîne între noi... *(Pleacă cu caseta.)*

Scena 3

SARCA, AGATON, SIMCA

SARCA *(se uită în dreapta și în stînga și, încredințîndu-se că nu se mai află nimeni acolo, intră tiptil în odaia lui Agaton).*

AGATON *(vine din partea opusă, urmat de Simca. Merge țeapăn, fiindcă sub haină a ascuns o tavă mare de argint, căreia îi iese însă un mîner afară).*

SARCA *(iese din odaia lor cu ceva înfășurat într-o batistă. Dînd nas în nas cu Agaton, se fîstîcește și ascunde la repezeală pachetul în halat).*

SIMCA : Ce cauți tu în odaia noastră ?

SARCA : Știi, voiam să șterg praful... adică ce praf, ce tot îndrug eu ! ?... Știi, habar n-am unde mi-am lăsat papucii...

AGATON : Ești încălțată cu ei...

SARCA *(se uită la picioare)* : Uite-i, adevărat !

SIMCA : Nu te mai preface, ce rost are să-ți cauți tu papucii în odaia mea ?

SARCA : Doamne, Simca, doar nu sîntem — ca să zic aşa — străini, ca să nu pot veni pe la tine !... Atîta lucru s-o fi putînd : să intru la tine în odaie şi tu să intri la mine în odaie...

SIMCA : Sîntem rude, dar n-ai decît să vii cînd sînt eu acasă, nu aşa, pe furiş, cînd nu e nimeni...

SARCA : Ce Dumnezeu, Simca, doar nu te-oi fi gîndind că am intrat pentru cine ştie ce ! ?...

AGATON : Nu pentru cine ştie ce... doar pentru pachetelul ăla...

SARCA : Mi se făcuse foame şi am luat de la voi două pîinişoare, asta e...

AGATON : Atunci de ce le-ai ascuns sub halat cînd ne-ai văzut ?

SARCA : Ca nu cumva să mă faci hoaţă... Să ştii, Agatoane, că la toate mă aşteptam din partea ta, numai la una ca asta nu ! Doar nu sînt... A, nu te teme, eu nu sînt de-alea ! Mai degrabă mi-aş tăia mîinile decît să mă ating de un lucru străin... *(În aceeaşi clipă deşteptătorul începe să sune strident. Sarca îngălbeneşte, se înspăimîntă, îşi pierde cumpătul, intră în panică şi începe să ţipe.)* Vai ! Vai ! Vai !

SIMCA : Ce e cu tine, femeie ? !

AGATON : Parcă tu ai suna, Sarca...

SARCA *(apasă pe butonul soneriei, strînge cît poate ceasornicul, dar totul este în zadar)* : Nu sun eu, ce să m-apuce să sun ?...

AGATON : Suni, zău, şi ce mai sunat...

SARCA : Ţi se pare, ascultă ce-ţi spun eu ! Doar n-oi fi sonerie ca să sun...

AGATON : Ascultă şi tu, Simca...

SIMCA *(se apropie de Sarca, cu urechea ciulită).*

SARCA *(ca să acopere zgomotul soneriei, începe să cînte)* : Tra, la, la, la, la, tra, la, la !

SIMCA *(se crucişte)* : Doamne fereşte ! Ce te-a apucat să cînţi tocmai în casa asta ? !

SARCA *(fistîcită)* : O, Doamne-Dumnezeule ! *(Se uită cu disperare în dreapta şi în stînga şi, în cele din urmă, azvîrle pachetul pe un fotoliu, pe care, istovită, sleită cu desăvîrşire de puteri, se aşază, crezînd că în acest chip va izbuti să facă ceasul să nu mai sune. În sfîrşit, deşteptătorul se opreşte ; Sarca se linişteşte încetul cu încetul, uitîndu-se îngrozită cînd la Agaton, cînd la Simca.)* Ce-a fost asta, oameni buni ?

AGATON : Ce să fie, Sarca ? Ai sunat, ai sunat întocmai ca o sonerie...

SIMCA : Ba ai şi cîntat...

SARCA *(îşi face cruce)* : Ducă-se pe pustii ! Să ştiţi că aici n-a fost lucru curat !...

AGATON : Ce tot vorbeşti, Sarca ! ? Deşteptătorul e de vină...

SARCA : Care deşteptător ?

AGATON : Ăla pe care stai tu acuma...

SARCA : Cum să stau pe deşteptător ? N-am stat în viaţa mea şi o să stau tocmai acuma ?

AGATON : Eu vorbesc de deşteptătorul pe care l-ai şterpelit din odaia noastră...

SARCA : Vai de mine !

SIMCA : Oameni buni, să ştiţi că aici a fost mîna lui Dumnezeu ! Azi-dimineaţă, ce-mi vine mie, îi zic lui Agaton : „Întoarce, dragă, deşteptătorul ăla, să-l auzim şi noi cum sună..."

SARCA : Uite că l-ai auzit acuma...

SIMCA : L-am auzit, că doar nu sînt surdă...

AGATON : Să-ţi fie ruşine, Sarca, că altceva n-am ce-ţi spune, ruşine să-ţi fie ! Noi n-am venit în casa asta ca să jefuim, am venit ca să păzim averea răposatului, iar tu... Hai, Simca, las-o

în plata Domnului ! *(Porneşte supărat şi, uitînd că are tava ascunsă sub haină, îi întoarce spatele Sarcăi.)*

SARCA *(vede tava)* : Ia stai, stai niţeluş, cumetre Agatoane ! Tot aşteptam să-mi vină rîndul la întrebat şi nu mai ajungeam. Ce ai, omule, de umbli aşa de ţanţoş, ca o mireasă ?

AGATON : Eu ştiu ? Reumatismul mi-o fi înţepenit spinarea...

SARCA : Văd eu ce reumatism e, zău dacă nu i-aş zice reumatism de argint...

AGATON : Şi dacă ar fi de argint ? Ăsta măcar nu sună...

SARCA : Nu sună, dar dacă trag eu o dată de sfoară, s-ar putea să sune toate patru clopotele de la Mitropolie...

AGATON : Tu să faci bine şi să taci din gură !

SARCA : Deh, iaca tac... Nu voiam decît să-ţi aduc aminte de ce mi-ai spus mie mai adineauri : „N-am venit în casa asta ca să jefuim, am venit s-o păzim“...

AGATON : Păi la ce-am venit, dacă nu ca s-o păzim ? ! Da' de ce crezi tu că am luat eu tava ?

SARCA : Păi... se vede...

AGATON : Numai că eu nu m-am furişat în odăile altora ca s-o iau... mi-a căzut în mînă din întîmplare, în drum, cum s-ar zice...

SARCA : Întocmai precum spui...

AGATON : Să vezi cum a fost... Pornesc eu cu Simca spre grădină, să culegem cîte o floricică... În drum, ne abatem prin sufragerie ; văd tava şi-i zic nevestei : „De ce să ne mai ducem în grădină să culegem floricele, mai bine să luăm tava asta de aici“.

SARCA : Cred şi eu că e mai bine...

AGATON : Păi eu ce-ţi spuneam ? Zic : „Mai bine să luăm tava de aici“. Şi acuma să-ţi spun şi de ce e mai bine... Uită-te la Trifun, el ar fi în stare, dacă ar da de tavă, s-o ducă întins la Muntele de pietate, numai ca să aibă cu ce juca. Dacă o iau eu, pot zice că am salvat-o...

SARCA : Atunci se cheamă că şi eu am salvat deşteptătorul...

AGATON : Bine, fie şi ca tine... Dar... ştii, Sarca, să nu afle nimeni... dacă încep toţi să salveze...

SARCA : După cîte îi cunosc, ar jefui toată casa !

AGATON : Atunci, hai iute, fiecare în odaia lui, să punem la adăpost lucrurile salvate.

SARCA *(care şade încă pe deşteptător, se scoală)* : Uf, mi-a făcut bătătură, nu alta ! *(Pleacă în odăile lor.)*

Scena 4

MICIA, DANIŢA

MICIA *(coboară pe scară, venind din odaia lui)*.

DANIŢA *(intră în acelaşi timp pe uşa din mijloc)*.

MICIA : Ce surpriză plăcută ! În casă nouă, prima întîlnire cu dumneavoastră...

DANIŢA : În care casă ?

MICIA : Păi... nu ştiţi ? M-am mutat şi eu aici...

DANIŢA *(uluită)* : Şi dumneavoastră ? !...

MICIA : Cum adică „şi eu“ ? Eu trebuie să fiu aici înaintea tuturor !

DANIŢA : Pentru Dumnezeu, nu mai înţeleg ce se întîmplă aici ! Parcă ar fi o casă pustie !

MICIA : Așa e, au dat cu toții năvală...
DANIȚA : Biata mătușică s-a îmbolnăvit de supărare, iar eu...
MICIA : De ce s-a îmbolnăvit ?
DANIȚA : Cum de ce, Doamne sfinte ! Asta e... uite, nu pot să înțeleg nici în ruptul capului cum au putut să se mute cu toții aici... A întrebat careva pe avocat ? A încuviințat el asta ? Dumneavoastră, de exemplu, l-ați întrebat ?
MICIA : De ce să-l întreb ? Ce am eu cu el să-l întreb ? Din contra, el să mă întrebe pe mine : „Stimate domnule, n-ați vrea să vă mutați în casă ?“ El să mă întrebe pe mine, nu eu pe el...
DANIȚA : Și nu v-a întrebat ?
MICIA : Nu, și nici nu e nevoie să mă întrebe ; nici eu n-am ce să-l întreb pe el, nici el pe mine.
DANIȚA : Hai să lăsăm gluma, zău dacă știu ce să mă mai fac !...
MICIA : Liniștește-te... O domnișorică așa de nostimă nu trebuie să se necăjească.
DANIȚA : Cum să nu mă necăjesc ? Să mă uit cu nepăsare la tot ce se petrece aici ?
MICIA : A, nu, nu cu nepăsare ! Că nici eu nu rămîn nepăsător cînd mă aflu alături de dumneata. Ei, dacă mi-ai da prilejul, ți-aș dovedi eu că nu-mi ești de loc indiferentă...
DANIȚA : Domnule, v-am mai atras o dată atenția să fiți cuviincios. Dacă nu vă ajunge atîta, eu știu să folosesc și alte metode de convingere.
MICIA : Doamne, Doamne, așa de nostimă și așa de brutală... Pînă la urmă tot trebuie să ajungem noi la o înțelegere, fiindcă vom locui, ca să zic așa, sub același acoperiș...

DANIȚA : Vă înșelați, domnule, nu voi locui niciodată sub același acoperiș cu dumneavoastră !
MICIA : Doar nu te gîndești să te muți de-aici ! ?
DANIȚA : Ba chiar asta am s-o și fac, dar nu înainte de a-l înștiința pe avocat de cele ce se întîmplă aici !
MICIA : Ce-l interesează pe el ?
DANIȚA : După cîte știu, el e epitropul averii rămase, el se îngrijește de casă, și e mai mult ca sigur că tot el e în măsură să știe dacă această casă poate fi transformată într-o șatră ! *(Pleacă.)*

Scena 5

MICIA, AGATON, SIMCA

MICIA *(se uită lung în urma ei, se așază pe un scaun și-și aprinde o țigară).*
AGATON *(vine din odaia lui, urmat de Simca)* : Ia te uită, și tu erai aici ? !
MICIA *(ofensat)* : Cum adică : „Ia te uită, și tu erai aici“ ? ! Mai degrabă ar trebui să vă întreb eu : „Cum, și voi erați aici ?“
AGATON : Că sîntem noi doi, n-ar fi nimic, că doar locul nostru este aici, dar au năvălit toți, întreaga familie...
MICIA : Chiar întreaga familie ?
AGATON : Da, da... Uite, în odaia asta șade Sarca. Cît e ziulica de mare nu se urnește din balcon, iar cînd iese din odaie începe să sune... Dincoace, stau Tanasie și Vida, care, închiși tot timpul în odaia lor, socotesc gradul de ru-

denie al fiecăruia dintre noi cu răposatul... Dincolo stau Proca şi Ghina. Au pus mîna pe odaia în care se află casa de bani a răposatului, şi acuma Ghina plînge lîngă ea toată ziulica. Sus e Trifun... A găsit în sufragerie o pereche de cărţi de joc, şi acuma joacă de unul singur...

SIMCA : Tu ce odaie ai ?

MICIA : Eu ? Odaia care mi se cuvine : odaia răposatului.

SIMCA : Păi acolo mai arde şi acuma candela pentru sufletul răposatului...

MICIA : Am stins-o.

SIMCA : Cum, Doamne iartă-mă, s-o stingi ? ! Doar e pentru sufletul răposatului !...

AGATON : Ei, şi tu, Simca, asta-i acuma ! A ars o săptămînă întreagă, îi ajunge !

MICIA : Aşa am zis şi eu...

Scena 6

GHINA, CEILALŢI

SIMCA *(la intrarea Ghinei)* : Chiar în clipa asta îi spuneam cumătrului Micia : „Cumătra noastră Ghina s-a închis în odaie şi plînge toată ziua..."

GHINA : Ce să fac, cine să-l jelească dacă nu eu ! ?...

AGATON : Da' Proca al tău unde e ?

GHINA : S-a dus la primărie să-l caute pe notar, ca să-l întrebe dacă avem dreptul să ne mutăm aici, în casă...

AGATON : De ce să-l întrebe ?

MICIA : Ce să-l mai întrebe ? Asta se înţelege de la sine.

SIMCA : De ce nu l-a întrebat pe Agaton, că el cunoaşte legile ?...

GHINA : Voi nici nu ştiţi ce-a fost aici mai înainte... aţi venit la de-a gata, după ce Proca a cucerit casa...

MICIA : Cum, a „cucerit-o" ?

GHINA : Habar n-aveţi cum ne-a primit mătuşa, de ! Ştiţi, noi am sosit primii...

SIMCA : Dar ce treabă are ea să se amestece ?

GHINA : Ne-a luat în primire de parcă am fi fost duşmani, nu familia răposatului ! Nu voia nici să ne dea voie să intrăm înăuntru... zicea că ei i-a fost încredinţată casa şi că trebuie să aibă grijă de ea...

SIMCA : Ai văzut, acu se face stăpînă pe averea altuia !

GHINA : Încuiase uşa şi nu se îndupleca cu nici un chip să ne lase să intrăm...

SIMCA : Şi cum aţi izbutit totuşi să intraţi ?

GHINA : Noroc cu Sarca : ea era în casă şi ne-a deschis... Baba — nu şi nu ! Dar nici Proca nu s-a lăsat ! I-a dat un brînci de s-a dus cît colo ! Atunci ne-a ameninţat că o să cheme poliţia ! De-aia s-a dus Proca să întrebe...

SIMCA : Ce zici, Agatoane, tu cunoşti legea, poate să facă baba plîngere la poliţie ?

MICIA : Eu cred că noi, familia, avem dreptul să ne mutăm în casă...

AGATON : Cum să zic... legea e ca gumilasticul, poate să fie şi aşa, dar poate să fie şi altminteri...

MICIA : Eu nu pot pricepe cum poate fi legea şi aşa, şi altminteri...

AGATON : Sînt, sînt şi asemenea legi...

Scena 7

TANASIE, VIDA și CEILALȚI

VIDA *(tresare)*: Pardon, nu cumva țineți consiliu? Noi ne retragem dacă sîntem nedoriți...

SIMCA: Nu sînteți de loc nedoriți, ne sfătuim cum să facem... e vorba și de soarta voastră, pentru că o să vă gonească și pe voi poliția, ca și pe noi...

TANASIE: De ce să ne gonească poliția?

MICIA: Pentru gumilastic...

TANASIE: Ce gumilastic?

MICIA: Păi... legea... nu știți? E ca gumilasticul, poate să fie și așa și altminteri... Poftim, întrebați-l pe cumătrul Agaton dacă nu mă credeți pe mine!

TANASIE: De ce taci, cumetre Agatoane?

AGATON: Ce să-mi mai bat gura de pomană!? Dacă ne-am mutat ilegal, ne poate scoate din casă, și basta!

SIMCA: Așa ne-a amenințat și baba... zicea că o să cheme poliția să ne dea afară...

VIDA: Halal să ne fie! Adică noi, familia răposatului, să n-avem dreptul să stăm în casa lui?...

TANASIE: Tu ce zici, Agatoane? Tu, ca om al legii, trebuie să știi!

AGATON: Știu, cum să nu știu...

TANASIE: Că doar și tu te-ai mutat aici...

AGATON: Asta-i altă mîncare de pește... Tu să nu te compari cu mine! Dacă m-aș fi mutat numai eu, n-ar fi fost nimic, am mai fi putut scoate o vorbă în fața legii, dar așa... ați dat năvală cu toții și-ați umplut casa...

SIMCA: Are dreptate! Că ai venit tu, Tanasie, sau tu, Vida, nimic de zis, ori cumătrul Micia, mai înțeleg, dar ce caută aici Trifun și Sarca? Hai să zicem, ceilalți ca ceilalți... treacă meargă... dar Sarca? Ce caută asta aici?

Scena 8

SARCA, CEILALȚI

SARCA *(îmbrăcată de plecare)*: Ce m-am gîndit... hai să mai ies puțin la aer... ca să mai văd și eu un om, ce naiba! De atîta stat în casă mi s-a uscat și cerul gurii, zău așa!...

AGATON: De... mai udă-l și tu...

SARCA: Să nu cîrtesc, e o adevărată plăcere să ai o odaie cu balcon la stradă... Stau pe balcon, și mă simt, așa... cum să vă spun? Parcă m-aș fi născut aici. Și lumea care se vîntură încoace și încolo, într-una... A, n-aveți idee ce plăcere îmi face!...

Scena 9

TRIFUN, CEILALȚI

TRIFUN *(coborînd pe scară)*: Da' ce e aici? Țineți consiliu? Bine, bre, frate Agatoane, dacă vrei să ții consiliu de familie, de ce nu suni și tu din trîmbiță, sau măcar să fi bătut toba, ca să ne adunăm cu toții...

AGATON: Ehei, nu mai avem timp de pierdut... Trebuie să ne adunăm, fiindcă ne amenință o mare primejdie pe toți...

TRIFUN : Ce primejdie, care primejdie ?
AGATON : Păi... asta... vezi, dacă v-aţi năpustit cu toţii încoace şi v-aţi mutat în casa răposatului ?... Dacă m-aţi fi lăsat numai pe mine...
TRIFUN : Las', că e mai bine să fim toţi laolaltă...
AGATON : Mai bine, ai ? Ei, las', că o să vedeţi voi acuşi cît e de bine...

Scena 10

PROCA, CEILALŢI

PROCA *(vine de afară)* : Sînteţi toţi ?
SIMCA, GHINA, TANASIE, MICIA : Ce e, frate ?
PROCA : E de rău !
GHINA : Cum aşa ? !
PROCA : Am fost la notar, şi el zice că ne-am mutat în casă ilegal...
AGATON : Ei, vedeţi ! ?... Nu v-am spus eu ! ? Dacă m-aţi fi lăsat numai pe mine, toate erau altfel...
TRIFUN : Da, toate erau altfel...
TANASIE : Tu ce zici, Agatoane ? Acum ce e de făcut ?
TRIFUN : Ce să fie ! ?... Cum am venit, aşa o să plecăm...
GHINA : Vai de mine, să ne facem de rîsul lumii ? !
PROCA : Şi ce rîs !... Ce-ar fi, Agatoane, dacă te-ai duce tu la avocat ?
AGATON : La care avocat ?
PROCA : La epitropul averii... Să-i explici tu cu dibăcie cum că ne-am mutat aici cu gînduri bune...
AGATON : Eu, unul, ştiu că am gînduri bune.
SARCA : Dar ce, eu n-am ? !
AGATON : Şi tu...

GHINA : Parcă numai voi aveţi ? Cu toţii avem gînduri bune...
SARCA : Aşa e, cum zice Ghina ! Cu toţii avem gînduri bune...
PROCA : Mai bine să lăsăm vorba, că nu e timp de pierdut... Nu ne întreabă nimeni cine, de ce şi pentru ce s-a mutat aici... Da' Agaton nu ne-a spus dacă vrea să se ducă la avocat...
CÎTEVA GLASURI : Trebuie să se ducă !
AGATON : Dacă ziceţi voi... să mă duc...
MICIA : Şi dacă te duci, Agatoane... Dacă te-ai lua cu el din vorbă în vorbă şi ai încerca să-l descoşi ?... Poate dibuieşti ce scrie în testament...
CÎTEVA GLASURI : Da, da... Aşa să facă !
AGATON : Ehei, parcă n-am încercat eu şi fără să-mi spuneţi voi !... Dar nu mi-a mers... Nu poţi scoate nimic de la el ! Cică nu ştie !
PROCA : Asta s-o creadă dumnealui ! Cum să nu ştie dacă el l-a scris ? !
AGATON : Sigur că ştie, hoţomanul, dar nu poţi smulge un cuvînt de la el nici cu cleştele !
TRIFUN : Te tot lauzi că te pricepi grozav să scoţi tot ce vrei de la oricine... Ei, acuma să te vedem !
AGATON : Cum adică, mă laud ? Păi ştie o lume întreagă ce pot ! N-a existat învinuit care să nu-şi recunoască vina în faţa mea ! Da' am şi nişte metode extra ! Mai întîi îl iau la întrebări cu frumosul... cum s-ar zice, omeneşte... dar individul nu vrea să recunoască. Nu vrea ? Bine ! Atunci întorc şi eu foaia... Ordon să fie băgat la carceră... Şi după ce-i mai trag şi gealaţii o mamă de bătaie, nu se poate să nu recunoască ! Parcă are încotro ? A, metodele mele n-au dat niciodată greş ! Anchetator ca

mine nu se mai află ! Numai că acolo era una, iar aici e alta... Pot eu să ordon să-l snopească în bătaie pe epitropul averii răposatului ca să-mi spună ce scrie în testament ?...

TANASIE : Asta, ce e drept, nu poți...

PROCA : Ia mai lăsați vorba, oameni buni ! Vorbă multă, sărăcie goală ! Timpul trece, și tu n-ai plecat nici pînă acuma, Agatoane...

VIDA : Te duci la avocat și-i spui că toți care ne-am mutat aici sîntem familia răposatului... Doar nu sîntem niște străini, ce dracu !...

SIMCA : Și, ca rude, avem drepturi mai mari decît babornița aia de mătușă...

MICIA : Să-i spui că noi respectăm legea și n-o să lăsăm s-o calce alții în picioare !

GHINA : Să nu uiți să-i spui că ne-am mutat aici ca să păzim averea rămasă, ca să nu se împrăștie încoace și încolo...

TANASIE : Ce crede el, noi sîntem oameni cinstiți, onorabili...

TRIFUN : O să mai întrebăm noi și alți avocați...

AGATON : Ia nu mă mai învățați voi pe mine ce să-i spun ! Ehei, de cîte ori n-am avut eu de-a face cu oameni ca de-alde dumnealui, și nu m-am speriat de loc ! O să mă descurc eu și de data asta, n-aveți grijă !

PROCA : Atunci urnește-te odată, pentru Dumnezeu, ce mai stai ? !

MICIA *(care în vremea asta a stat mereu cu ochii la ușa cu geamuri, doar-doar o va zări pe Daniția)* : Nu mai e nevoie să se ducă cumătrul Agaton la avocat ; uite-l că vine el încoace...

TOȚI *(surprinși)* : Unde e ?

MICIA : Uite-l, vine cu ea...

GHINA : Cu baba ?

MICIA : Ce babă... cu ea...

SIMCA : Aha, cu fata vrei să spui ?...

MICIA : Da, s-a dus la el să-i dea de știre că ne-am mutat aici...

AGATON : Ei, atunci se schimbă socoteala ! Dar știți ce ? Tot nu putem vorbi toți deodată cu el, n-ar fi mai bine să plecați și să mă lăsați pe mine singur cu el ?

PROCA : Ai dreptate... Mai bine să nu ne vadă pe toți grămadă aici...

AGATON : Plec și eu cu voi, ca să nu creadă că l-am așteptat înadins... Pe urmă am să mă fac că trec pe aici din întîmplare...

TANASIE : Da, da, hai mai iute, să nu ne găsească aici... *(Se împrăștie prin casă.)*

Scena 11

DANIȚA, AVOCATUL

AVOCATUL *(venind de afară împreună cu Daniția)* : Ei, unde-ți sînt noii locatari ?

DANIȚA *(îmbrăcată așa cum a venit de afară)* : Unde să fie ? ! Sînt risipiți prin odăi...

AVOCATUL : În care ?

DANIȚA : În toate ! Au ocupat toată casa !

AVOCATUL : Oho ! Știi că au haz ? !

DANIȚA : Vă arde de glumă ?

AVOCATUL : Păi și dumneata ar trebui să rîzi... Doar nu s-a întîmplat nici o nenorocire...

DANIȚA : Cum să nu se întîmple ? Nu v-am spus că mătușa s-a îmbolnăvit de supărare ?...

AVOCATUL : Liniștește-te, ai să vezi cum se lămpezesc toate...

DANIȚA : Dă Doamne !

AVOCATUL : Fac eu îndată ordine aici... numai că, drept să-ţi spun, îmi tot bat capul cum să încep... Cel mai simplu ar fi să chem poliţia şi să-i dau afară pe toţi.

DANIŢA : Nu aşa, vă rog ! Ar fi prea de tot !

AVOCATUL : De aceea mă şi stăpînesc. Ia gîndeşte-te numai ce-ar zice lumea : să azvîrli în stradă o întreagă familie îndoliată ! Cine ştie cum ne-ar judeca, oamenii sînt totdeauna sentimentali...

DANIŢA : Nu, nu, nici vorbă să chemaţi poliţia ! Trebuie să vă gîndiţi la alt mijloc...

AVOCATUL : Ar mai fi el unul... Ce-ar fi dacă, de exemplu, aş cere tribunalului deschiderea imediată a testamentului ?

DANIŢA : Eu ştiu ce să zic ? După cîte am auzit, dorinţa răposatului a fost să treacă patruzeci de zile pînă la deschiderea lui...

AVOCATUL : Da, asta a fost dorinţa răposatului, după lege însă nu e obligatoriu să se ţină seama de ea...

DANIŢA : N-ar fi mai bine să-i îndeplinim totuşi această dorinţă ?

AVOCATUL : Nici eu n-aş vrea s-o nesocotesc, numai că răposatul însuşi şi-a dat seama că s-ar putea ivi necesitatea de a deschide testamentul mai înainte, şi atunci a mai adăugat o clauză în acelaşi codicil : „Afară de cazul în care epitropul va socoti că e neapărată nevoie să procedeze altfel". Precum vezi, în situaţia în care ne aflăm, eu aş putea socoti că se impune urgenţa, şi testamentul ar putea fi deschis chiar mîine...

DANIŢA : Şi ce s-ar rezolva cu asta ?

AVOCATUL : Foarte multe ! S-ar afla cine e moştenitorul, iar ceilalţi şi-ar lua tălpăşiţa...

DANIŢA : Atunci mătuşica şi cu mine ar trebui să ne mutăm imediat din casă, nu-i aşa ?

AVOCATUL : Nu cred că ar trebui să vă mutaţi imediat, ba chiar... cine ştie ?... poate că n-ar trebui să vă mutaţi de loc...

DANIŢA : Cum adică ?

AVOCATUL : Păi... să zicem că moştenitorul nu vă dă afară din casă...

DANIŢA : În orice caz, ar trebui să plătim chirie. Dumneavoastră ştiţi că răposatului nu-i plăteam nimic. Mătuşica avea grijă de gospodăria lui, iar noi, în schimb, aveam locuinţa gratis... şi cîte altele pe deasupra... Răposatul ne-a ajutat foarte mult, mai ales pe mine. Cîte daruri nu mi-a făcut !... Adesea stătea cu mine de vorbă ceasuri întregi, ba chiar îmi aduc aminte cum odată, cînd am fost bolnavă, nu s-a mişcat de lîngă patul meu pînă nu m-am însănătoşit... Era un om aşa de bun, avea un suflet aşa de ales...

AVOCATUL : Toate acestea îmi sînt cunoscute, şi tocmai de aceea cred că şi moştenitorul va ţine seama de ele şi se va purta cum trebuie cu dumneavoastră...

DANIŢA : Vă înşelaţi, toţi se uită chiondîrîş la mine. Nimeni nu-şi dă osteneala să-şi ascundă duşmănia... Între aceşti oameni m-aş simţi totdeauna stingherită. Trebuie să ne mutăm, chiar dacă asta ne-ar pricinui, mătuşii şi mie, necazuri serioase.

AVOCATUL : E aşa de greu, oare, să găseşti o locuinţă ?

DANIŢA : Nu, dar... Ştiţi că mătuşa e o pensionară săracă, care are un venit ce nu ne-ar ajunge nici pentru pîinea de toate zilele, darmite pen-

tru chirie... Va trebui să muncesc şi eu ca să mai cîştig ceva pe deasupra. De mult voiam să vă întreb : m-aţi primi funcţionară în biroul dumneavoastră ? Cu o leafă oricît de mică, numai să pot aduce şi eu partea mea în gospodărie...

AVOCATUL : Bucuros !

DANIŢA *(bucuroasă)* : Adevărat ? Nici nu ştiu cum să vă mulţumesc ! Dar mătuşa cît o să se bucure ! Credeţi-mă, s-a îmbolnăvit numai de grijă... Vrea să mă facă să cred că au îmbolnăvit-o toate cîte se petrec aici, dar eu ştiu că pricina bolii ei e numai nesiguranţa zilei de mîine. Spuneţi-mi, pot să mă duc să-i spun că mi-aţi făgăduit să mă angajaţi în biroul dumneavoastră ? Sînt sigură că vestea asta o să aibă asupra ei mai mult efect decît cea mai bună doctorie. Pot să-i spun, nu-i aşa ?

AVOCATUL : Sigur că poţi să-i spui, eu mă ţin de cuvînt.

DANIŢA *(foarte mulţumită)* : Atunci vă rog să mă iertaţi, mă întorc îndată ! Numai să dau o fugă pînă la mătuşa, să se bucure şi ea...

Scena 12

AVOCATUL, AGATON

AGATON *(se uită prin uşa deschisă, şi cînd se convinge că avocatul e singur, intră)* : Abia aşteptam să rămîi singur. Am de discutat chestiuni importante cu dumneata...

AVOCATUL : Cu atît mai bine, fiindcă şi eu am de vorbit cu dumneavoastră.

AGATON : Asta mă bucură. Păi cine să discute toate dacă nu noi doi, care, de, sîntem slujitorii legii ?

AVOCATUL : Aha, va să zică dumneata eşti slujitor al legii !...

AGATON : Da' ce credeai ? Douăzeci şi şapte de ani am fost pretor...

AVOCATUL : Cu atît mai bine ! Atunci ai putea să-mi dai şi mie o informaţie care-mi este necesară ? Dumneata, ca pretor, pedepseai pe stăpînul vitei — fie ea mînz, vier, junică sau măgar — care intra pe ogorul altuia, nu-i aşa ?

AGATON : Ba bine că nu !... Îl pedepseam pe stăpînul dobitoacelor, iar pe stăpînul ogorului îl sfătuiam să pună mîna pe un par şi să omoare vita care l-a păgubit...

AVOCATUL : Va să zică aşa procedai cînd era vorba de animale, care, se ştie, sînt lipsite de puterea de înţelegere... Dar, ia spune-mi, cum ai pedepsi dumneata pe oamenii care au înţelegere, gîndesc şi cu toate astea dau buzna în gospodăria altora ?

AGATON : A ! Acuma văd eu unde baţi dumneata ! Aşa e, aici ai dreptate ! Parcă eu nu le-am spus : „Potoliţi-vă, oameni buni, asta e împotriva legii !..." Dar ei nici nu s-au sinchisit de vorbele mele !

AVOCATUL : Pe ei i-am putea ierta, fiindcă nu cunosc legea, dar ce facem cu dumneata, care zici că eşti slujitorul legii ?

AGATON : Sînt, dar zău dacă aş fi făcut eu vreodată una ca asta ! Cum adică, tocmai eu să calc legea ?! Doamne fereşte ! Dar cînd am văzut că s-au mutat cu toţii în casă şi nu e

nimeni care să facă ordine, atunci mi-am zis: nu se poate! Şi dacă am văzut că nu am încotro, m-am mutat şi eu... ca să fac ordine...

AVOCATUL: Să zicem că ar fi aşa cum spui, dar ce ai face dumneata dacă, aşa cum ai fost pretor, în momentul de faţă ai fi în poliţie, şi eu, ca epitrop al averii răposatului, aş veni la dumneata şi ţi-aş spune: „Nişte oameni s-au mutat netam-nesam în casa care mi-a fost dată în grijă"...?

AGATON: Aş chema fără zăbavă vardistul, i-aş mai da şi un jandarm în ajutor şi i-aş ordona: „Du-te numaidecît acolo şi ia la goană dobitoacele alea!"

AVOCATUL: Va să zică, aşa ar trebui să fac şi eu?

AGATON: Aşa ar trebui, nu zic ba...

AVOCATUL: Ei vezi? Eu însă nu doresc şi nici nu vreau să fac aşa.

AGATON: Nici să n-o faci...

AVOCATUL: Am să fac însă altceva...

AGATON: Asta aş vrea şi eu să aflu: ce-ai să faci!

AVOCATUL: Chiar mîine am să mă duc la tribunal şi am să cer deschiderea testamentului.

AGATON: Da' se poate?

AVOCATUL: De ce să nu se poată?!

AGATON: Păi... ultima dorinţă a răposatului...

AVOCATUL: Nu este decît o dorinţă... Trebuie să ştii că el însuşi a prevăzut ca, în caz de forţă majoră, epitropul să poată cere deschiderea testamentului şi mai devreme...

AGATON: Şi acuma e caz de forţă majoră?

AVOCATUL: Cum să nu fie dacă toate neamurile răposatului s-au mutat cu de la sine putere în casă?!

AGATON: Aşa e! Şi eu zic că ar fi mai bine să se deschidă testamentul... Chiar mîine...

AVOCATUL: Aşa am să şi fac.

AGATON: Dar noi putem rămîne în casă pînă mîine?

AVOCATUL: Nu e legal, dar o zi nu mai contează.

AGATON: Aşa ziceam şi eu... De ce să ne mai ostenim pentru o zi? Şi, pe urmă, ne facem de rîs în faţa lumii...

AVOCATUL: Bine, puteţi rămîne pînă mîine...

AGATON: Ce frumos din partea dumitale! Le-am spus eu: „Om cu cap avocatul ăsta, n-o să întindă el coarda!" Ştiam eu ce spun! Îţi mulţumesc în numele întregii familii...

AVOCATUL: N-aveţi pentru ce! Spune-le atunci dumneata şi celorlalţi că mîine se deschide testamentul!

AGATON: Le spun, le spun, să n-ai nici o grijă, dar, dacă nu-ţi e cu supărare, aş vrea să te întreb ceva, ştii, aşa, pe ocolite...

AVOCATUL: Întreabă-mă!

AGATON: Ştiu că mîine aflu tot şi că lucrurile nu se schimbă dacă le aflu azi ori mîine; cu toate astea, ştii, eu sînt om curios, nu mă pot stăpîni pînă mîine...

AVOCATUL: Ei, să auzim, cam ce ai vrea să afli?

AGATON: Aş vrea să ştiu ce moştenesc eu...

AVOCATUL: Păi dacă mă întrebi aşa, „pe ocolite", şi eu am să-ţi răspund tot „pe ocolite". Habar n-am ce scrie în testament!

AGATON: Ei, habar n-ai... Păi nu l-ai scris dumneata? Cum să nu ştii ce-ai scris!?

AVOCATUL: Tocmai fiindcă l-am scris eu nu ştiu. Dacă nu-l scriam eu, era altceva... Ţi-aş mai fi putut spune cîte ceva, dar aşa...

AGATON : Ştii, eu îmi pun mari speranţe în testamentul ăsta, ca şi ceilalţi de altminteri, dar n-aş crede...

AVOCATUL : Şi toţi îşi aşteaptă moştenirea ?

AGATON : Firește că toţi, şi fiecare se crede moştenitorul principal.

AVOCATUL : Atunci de ce să nu vă înţelegeţi între dumneavoastră ?

AGATON : Cum să ne înţelegem ?

AVOCATUL : Păi dacă fiecare dintre dumneavoastră se crede moştenitorul principal, înseamnă că toţi aveţi aceleaşi drepturi, şi atunci de ce să nu vă împărţiţi averea prin bună înţelegere, frumos, prieteneşte, ca în familie ?...

AGATON : Da, am putea să facem şi asta... Dar crezi că notarul n-o să aibă nimic de zis dacă ne-am înţelege între noi şi mîine i-am spune : „Noi ne-am împărţit averea" ! ?

AVOCATUL : Notarul n-o să ţină seama decît de ce scrie în testament.

AGATON : Păi nu scrie în testament să ne înţelegem între noi ?

AVOCATUL : Nu ştiu nimic ! Aveţi răbdare pînă mîine... Dacă aşa scrie în testament, n-aveţi decît să vă înţelegeţi pe urmă. De ce să vă bateţi capul dinainte ! ?

AGATON : Aşa e ! De ce să ne batem capul...

AVOCATUL : Să nu uiţi să vesteşti familia că mîine se deschide testamentul !

AGATON : Cum să uit ? ! Se poate ? Da' întîi şi întîi trebuie să-i dau de ştire neveste-mi. Abia aşteaptă să afle ce-am vorbit noi acuma !... Ei trebuie să-i dau raportul întîi şi-ntîi...

Scena 13

AVOCATUL, DANIŢA

AVOCATUL *(către Daniţa, care intră pe uşa din fund)* : Ei, s-a bucurat mătuşa ?

DANIŢA : Cum să nu se bucure ! ?...

AVOCATUL : Dar dumneata ai chibzuit serios înainte de a-mi propune să lucrezi în biroul meu ?

DANIŢA : De ce să mai chibzuiesc ?

AVOCATUL : Pentru că eu sînt un şef foarte aspru, să ştii...

DANIŢA : A, eu sînt foarte conştiincioasă şi am să-mi văd de treabă...

AVOCATUL : Pe urmă sînt foarte pretenţios...

DANIŢA : Să n-aveţi nici o grijă, am să fiu foarte punctuală la serviciu...

AVOCATUL : S-ar putea să fiu cîteodată şi nervos...

DANIŢA : Nu-i nimic... Eu pot să mă stăpînesc...

AVOCATUL : Să ştii că la birou sînt cît se poate de serios...

DANIŢA : Foarte bine ! Eu îi respect pe oamenii serioşi...

AVOCATUL : E lucru de mirare cît de bine se potrivesc firile noastre... Ba, mai mult, se completează una pe alta...

DANIŢA : Vedeţi ?... Mă puteţi lua în slujbă cu toată încrederea...

AVOCATUL : Să ştii că mai am o calitate... mai degrabă un cusur... asta n-o să-ţi convină în nici un caz...

DANIŢA : Care anume ?

AVOCATUL : Sînt gelos.

DANIŢA *(surprinsă)* : Gelos ? *(Îl priveşte lung drept în ochi.)* Nu vă înţeleg...

AVOCATUL *(se sperie de impresia pe care au făcut-o cuvintele lui)*: La drept vorbind, nici nu te interesează... Aşa că nu lua în seamă ce ţi-am spus...

DANIŢA *(încă sub puterea impresiei)*: Nu vă înţeleg...

AVOCATUL *(dă înapoi, căutînd să iasă din impas)*: Va să zică... aşa... am anunţat familia că mîine se deschide testamentul, şi după aceea ai să fii scutită de orice grijă...

DANIŢA: Poftim! De bucurie, am uitat să-i spun şi mătuşii asta...

AVOCATUL: Nu e prea tîrziu, poţi să-i spui acuma...

DANIŢA: Îi spun, cum să nu-i spun!...

AVOCATUL: Du-te chiar acum să-i spui, fiindcă eu trebuie să plec. Mă duc să pregătesc deschiderea testamentului pentru mîine. La revedere! *(Pleacă.)*

DANIŢA *(îl conduce)*: La revedere!

Scena 14

AGATON, SIMCA, pe urmă SARCA

AGATON *(iese din odaia lui, urmat de Simca)*: Trebuie să-i adunăm pe toţi!

SIMCA: Atunci hai s-o pornim din odaie în odaie.

AGATON: Stai, mai bine s-o chemăm pe Sarca, să-i adune ea. *(Bate la uşa ei.)*

SARCA: Ce s-a întîmplat, cumetre Agatoane?

AGATON: Am de comunicat familiei veşti importante şi nu ştiu cum să-i anunţ să vină la adunare... aşa că, ce m-am gîndit...

SARCA: Doar n-oi fi vrînd să-i adun eu?! Ce, eu sînt vătăjelul tău?!

AGATON: Nu, frate! Cine spune asta? Dar dacă ai pune deşteptătorul să sune, s-ar aduna toţi...

SARCA: Crezi că ar auzi? Mai bine bate tu în tavă... Asta i-ar scula şi din morţi...

AGATON: Se poate, dar nu-mi convine...

SARCA: L, dacă nu-ţi convine... glas puternic ai, cît ai fost la putere ai zbierat de te-a auzit o plasă întreagă, mai opinteşte-te odată pentru familie, şi au să te audă toţi...

AGATON: Bine zici! *(Duce mîinile pîlnie la gură şi zbiară din răsputeri.)* Hei, oameni buni! Proca, hei, Proca! Trifune, Tanasie, Micia! Hei! Hei! *(Răspund unul cîte unul de prin odăile lor şi încep să se adune.)*

Scena 15

FAMILIA

PROCA: Ce e, Agatoane, pentru Dumnezeu, s-a întîmplat ceva?

AGATON: Întîi să vă adunaţi cu toţii...

TANASIE: Păi nu vezi că sîntem toţi aici?

AGATON: Atunci staţi jos, să vi le spun pe toate pe rînd...

PROCA *(aşezîndu-se)*: Ai vorbit cu avocatul?

AGATON *(după ce s-au aşezat toţi, nerăminînd în picioare decît el)*: Am vorbit, sigur că am vorbit, şi nu pe ocolite, ca pînă acuma... i-am spus-o de la obraz: „Ascultă, băiatule, vei fi cunoscînd tu legile, dar le cunosc şi eu, hai să ne lămurim odată...“ Şi, fără să-i las timp de gîndire, i-am şi trîntit-o: „Cer în numele în-

tregii familii deschiderea imediată a testamentului".

PROCA, TANASIE : Şi el ?

AGATON : Stai, să vezi... Cînd aude el că eu, ştii... nici nu-l rog, nici nu-l poftesc, ci-i pretind ritos, unde se fîstîceşte şi începe să se bîlbîie : ba că dorinţa răposatului... ba că patruzeci de zile... ba că una... ba că alta... Dar eu nu-l slăbesc de loc : „După lege nu sînt obligat să aştept patruzeci de zile, şi nici nu vreau să aştept". I-am zis-o !

VIDA : Ei, şi el ?

AGATON : Iar începe să-mi întoarcă vorba : ba că paragraful şaptezeci şi doi... ba că cincizeci şi şase... însă eu nu m-am lăsat : „Dar o sută patruzeci şi şapte, domle ?" Cînd aude el una ca asta, numai ce-l văd că se face ca varul la faţă şi-şi pierde cumpătul de tot...

MAI MULŢI DEODATĂ : Şi ? Şi ?

AGATON : Consimte să se deschidă testamentul...

TOŢI : A ! ! !

AGATON : Da, da, se deschide testamentul...

TOŢI : Cînd ?

AGATON : A, stai, să vezi... şi aici a încercat să ocolească : „Bine, domnule Agatoane, o s-o facem zilele astea". „Nu, domnule, ridic eu glasul, cer s-o facem chiar mîine !"

TOŢI : Chiar mîine ?

AGATON : Dar cum ?

PROCA : Şi a consimţit ?

AGATON : Da' ce era să facă ?! Dacă l-am strîns cu uşa şi a văzut că n-are încotro, a consimţit...

TOŢI : Şi zi, chiar mîine ?

AGATON : Mîine, desigur ! *(Mîndru.)* Aţi văzut cum stau eu de vorbă cu avocaţii ?

PROCA : Şi ce zice că ne-am mutat în casă ?

AGATON : Ei, şi-aici a fost o dandana întreagă... S-a agăţat de faptul că n-avem dreptul. Zice : „Altceva era, domle Agatoane, dacă v-aţi fi mutat singur, dar aşa, cu toată familia..."

TRIFUN : Acum lasă ce ţi-a spus el, spune-ne mai bine ce i-ai răspuns tu !

AGATON : Atunci îi întorc eu lui : „Nu există lege, domle, care să interzică sau să poruncească familiei să se mute sau nu în casa răposatului. Şi dacă nu există o lege anume, în cazul de faţă se poate aplica legea naturală, iar după legea naturală familia are dreptul să păzească avutul membrului său decedat."

MAI MULŢI DEODATĂ : Aşa e !

AGATON : Păi ce, nu ştiu eu ?!... Dar el — ştiţi cum sînt avocaţii, ce să vă mai spun eu — începe şi aici s-o întoarcă, pînă cînd ridic iar glasul : „Eu nu mă mut din casă şi nu există forţă publică în stare să mă scoată afară !"

PROCA : Aşa-i !

AGATON : Cînd aude el şi asta, vede că n-are încotro şi o lasă mai moale, vorba aia, ca văduva : „Poftiţi, domnule Agatoane, nu vă supăraţi, rămîneţi în casă..."

MICIA : Sigur că rămînem...

SARCA : Atunci nu ne mai mutăm de aici ?

AGATON : Iar începi ?! Ce, vrei să stai o viaţă întreagă în balcon ? Avem dreptul să rămînem pînă la deschiderea testamentului, pe urmă rămîne numai moştenitorul casei...

MICIA : Se-nţelege !

SARCA : Îmi place atît de mult camera mea...

TANASIE : Agatoane, dacă zici că l-ai încolţit aşa pe avocat, de ce n-ai încercat să afli şi despre „aia" ?

AGATON : Despre ce ?
TANASIE : Păi... „aia"... ce scrie în testament...
PROCA : Ai să auzi mîine.
VIDA : Da' cine rabdă pînă mîine ?
AGATON *(către Tanasie)* : Şi în chestia asta l-am descusut.
TOŢI *(se adună curioşi)* : Şi ? Şi ?
AGATON : Ei da, l-am descusut...
PROCA : Şi ? Dă-i drumul, frate Agatoane, vorbeşte !...
AGATON : Poate să fie el avocat de o sută de ori, eu sînt vechi anchetator, nu-mi scapă el, aşa, printre degete !
PROCA *(curios, cu arţag)* : Vorbeşte odată, pentru numele lui Dumnezeu !
AGATON : Încep eu vorba cu el despre testament, dar aşa, pe ocolite, cu dibăcie, mă-nţelegi, pentru ca să nu observe... Îi zic : „Dumneata ai scris testamentul, prin urmare, dacă nu mă înşel, se pare că-ţi este întrucîtva cunoscut".
MAI MULŢI DEODATĂ : Şi el ?
AGATON : Se uită în pămînt şi tace ca peştele... Nu îndrăzneşte să mi se uite în ochi, fiindcă şi în ochi i-aş fi citit testamentul... Dar şi eu sînt vulpoi bătrîn : dacă mi-a căzut odată în gheare, nu-mi mai scapă... îl încurc cu întrebări încîlcite, îi pun întrebări încrucişate peste întrebări încrucişate...
PROCA *(arde de nerăbdare)* : Şi el ce ţi-a răspuns ?
AGATON : A răspuns, mă-nţelegi... aşa... cu jumătate de gură... Atunci eu, iar dă-i cu întrebări încrucişate peste întrebări încrucişate, şi iar cu întrebări încîlcite, şi...
PROCA *(cu disperare)* : Ajunge, frate, cu întrebările astea încrucişate !

SARCA : Ţi-a dat măcar un răspuns fie el şi... încrucişat ?
AGATON : Ei, şi tu... chiar un răspuns nu mi-a dat... nu pot pentru ca să zic că mi-a răspuns... dar un cuvîntel tot i-am smuls ! Şi mie îmi ajunge un cuvînt, mai mult nici nu-mi trebuie ! Poţi să spui numai *Tatăl nostru,* că mie-mi ajunge ca să te trimit la puşcărie. Pe baza unui singur cuvînt, eu am şi tras concluzia !
TANASIE : Şi a spus măcar cuvîntul ăsta ?
AGATON : L-a spus, fireşte că l-a spus...
PROCA *(zbierînd)* : Ce-a spus, omul lui Dumnezeu ?!
AGATON : Păi n-a vorbit deschis, ci pe ocolite... Însă eu am tras concluzia că testamentul lasă cu limbă de moarte familiei să-şi împartă averea prin bună înţelegere...
TOŢI *(uluiţi)* : Aoleu ! ! !
AGATON : El n-a zis aşa, dar pentru mine e limpede ca lumina zilei că aşa e...
TANASIE *(îngrijorat)* : Şi acuma ce facem ?
AGATON : Fraţilor şi surorilor, eu zic că, dacă aşa stau lucrurile, trebuie să fim pregătiţi dinainte.
TANASIE : Cum să fim pregătiţi ?
AGATON : Păi, aşa... să ne înţelegem între noi... De ce să nu transformăm adunarea asta a noastră într-un consiliu de administraţie ?...
TRIFUN : Şi tu să fii preşedinte, ai ?!...
AGATON : Nu e nevoie să fiu eu ! Poftim, să fie Trifun preşedinte ! *(Se aşază pe un scaun.)* El se descurcă mai bine în treburi de astea ; să prezideze el...
PROCA : Ba tu, tu, Agatoane...
TOŢI : Tu !
AGATON : Da' de ce tot eu ? Las', să mai fie şi Trifun !

TRIFUN : Haide, haide, nu mai face pe supăratu!... Te pricepi mai bine decît mine, poftim, recunosc că te pricepi mai bine...

AGATON : Dacă recunoşti că mă pricep mai bine, atunci de ce te pui contra ? *(Se plimbă prin încăpere plin de importanţă.)* Va să zică, fraţilor, noi trebuie să fim pregătiţi pentru cazul cînd testamentul ar prevedea împărţirea prin bună înţelegere. Cînd notarul o să ne citească : „Las întreaga mea avere familiei mele, cu condiţia ca ea să şi-o împartă prin bună înţelegere", noi să răspundem : „Ne-am şi înţeles !"

TOŢI : Aşa-i ! Foarte bine ! Aşa-i !

AGATON : Da' pentru asta trebuie să luăm chiar acum, pe loc, o hotărîre...

TANASIE : Şi cum zici tu să facem ?

AGATON : Iată cum zic eu : să ne împărţim frumos, cinstit, frăţeşte, în rude mai apropiate şi rude mai îndepărtate...

SARCA : Ei, poftim ! Păi nu sîntem toţi rude apropiate ?

AGATON : Nu sîntem... Uite, nu mai departe decît tu... Tu nu eşti rudă apropiată...

SARCA : Şi de ce, mă rog, n-aş fi ?...

AGATON : Fiindcă nu eşti !

SARCA : Şi tu eşti ?

AGATON : Vezi bine că sînt !

SARCA : Aşa cum eşti tu sînt şi eu !

AGATON : Ei, nu merge aşa, Sarca... Nici tu nu eşti rudă apropiată, nici Proca, nici...

PROCA *(sare în sus)* : Eu nu sînt rudă apropiată ?!...

SIMCA : Nu, băiete, tu eşti rudă cu răposatul prin prima ta nevastă...

PROCA : Dacă îi eram rudă după prima nevastă, atunci asta de-a doua nu l-ar jeli atîta pe răposat...

VIDA : Drept să-ţi spun, Proca, ne şi mirăm de ce se omoară atîta cu plînsul Ghina ta...

GHINA : Fiindcă, dacă vrei să ştii, îl jelesc sincer, nu ca voi...

SARCA : Cum adică, nu ca noi ?... Ce vrei să spui ?

GHINA : V-aţi pus doliu numai de dragul testamentului, ce, n-am văzut eu că n-aţi vărsat măcar o lacrimă ?...

SIMCA : Las', că ştim şi noi preţul lacrimilor tale...

GHINA : Aoleu ! Ai auzit ?!...

TRIFUN : Bre Agatoane, eşti sau nu eşti prezidentul adunării ? Dacă ai să laşi femeile să se lămurească ele între ele, atunci nu mai ajungem în vecii vecilor la o înţelegere...

AGATON : Păi nu vezi ? Le-a apucat... parc-ar fi la ele, acolo, la adunările lor de muieri. Va să zică, să mergem mai departe... Da' unde am rămas ?

PROCA : Eu n-am isprăvit ce aveam de spus !

AGATON : Ei hai, dă-i drumul !

PROCA : Am dovezi la mînă că sînt rudă apropiată, ce, eu vorbesc din buzunar ?! *(Scoate o foaie mare de hîrtie făcută sul.)* Na ! Poftim documentele !

AGATON : Ăsta e certificatul tău de naştere ?

PROCA : Nu e certificatul, da' poftim, uită-te ! *(Desface sulul.)*

AGATON *(se uită la hîrtie)* : E un plan... cumva ?

TRIFUN : Ce tot întrebi ca prostul !? Nu ştii că Proca e arhivar la cadastru ? Îţi toarnă un plan cît ai bate din palme !

AGATON *(se uită iar la hîrtie)* : Te pomeneşti că ai făcut cadastrul familiei noastre !?

PROCA : Ce cadastru, domle, e arborele nostru genealogic ! Vezi trunchiul ăsta ?

AGATON : Îl văd, şi ce dacă-l văd ?
PROCA : Ei, trunchiul ăsta e răposatul...
AGATON : Răposatul Mata ?
PROCA : Da, el...
AGATON : Se prea poate, fiindcă şi el a fost tot aşa, cam strîmb, cam cioturos...
PROCA : Acum vezi ramura asta de colea ?
AGATON : O văd...
PROCA : Ăsta e răposatul unchi Rista Nicolici...
AGATON : Care unchi Rista ?
PROCA : Unchiul răposatului Mata...
AGATON : A, de el era vorba, sigur că-l ştiu ! Şi ?
PROCA : Unchiul ăsta, Rista, a avut patru feciori : Spira, Boşco, Tasa şi Mica. Îi vezi ? Uite-i aici, aste patru crăci care atîrnă în jos.
AGATON : Văd...
PROCA : Şi acuma vezi craca asta care atîrnă mai jos de Mica ?
AGATON : Văd. Aia ce mai e ?
PROCA : Asta, sînt eu.
AGATON : Tu ?
PROCA : Da, fiindcă eu sînt feciorul lui Mica.
AGATON : Dacă tu eşti ăsta care atîrnă de craca, apoi să ştii că ai sărit prea departe de trunchi...
PROCA : Ei, acu, dacă aţi văzut cu ochii voştri, v-aţi lămurit, nu-i aşa ? Păi astea sînt documente, nu glumă ! Ce, te joci ?!
SARCA : Proca dragă, nu se poate să nu atîrn şi eu de vreo craca dintr-alea, ia vezi tu...
TRIFUN : Întîi şi-ntîi să ne lămurească Agaton cît de apropiat e gradul lui de rudenie.
AGATON : Al meu se ştie...
GHINA, PROCA, VIDA, TRIFUN şi SARCA : Atunci să-l auzim şi noi !
AGATON : Dacă începem acum să ne ocupăm de fleacuri de-alde astea, atunci nu mai ajungem

niciodată la capăt ! Eu zic să trecem mai bine la fapte, să împărţim moştenirea prieteneşte şi frăţeşte, aşa cum se şi cade într-o familie distinsă şi nobilă ca a noastră...
PROCA : Atunci spune tu cum, să te auzim !
AGATON : Să începem cu Sarca...
SARCA : De ce şi pentru ce să începi mereu cu mine ?
AGATON : Fiindcă, nu ştiu cum se face, dar mereu îmi stai în drum. Să începem, va să zică, cu Sarca. Ce-i trebuie ei moştenire, singură cuc cum se află ? Asta vine taman ca proverbul : Chelului îi trebuie tichie de mărgăritar...
SARCA : Asta nu te priveşte pe tine ! Împărţeala să se facă pe dreptate, la toţi.
AGATON : Stai ! Trebuie să ţinem seama şi de nevoile fiecăruia. Nevoile tale, bunăoară, sînt unele, iar ale mele — altele...
SARCA : Ce crezi tu, că aşa merge ?!
AGATON : Să zicem că ar avea nevoie de zestre ca să se mărite iar... Dacă ar fi pentru prima oară, treacă-meargă ! Dar nici pentru asta nu-i trebuie. Doar a fost de două ori măritată pînă acum... Îi ajunge !
SARCA : De ce să-mi ajungă ?! Şi de unde ştii tu dacă-mi ajunge sau nu ? Eu ştiu cel mai bine cînd îmi ajunge şi cînd nu !
AGATON : Dacă aveai copii, se schimba socoteala, dar nici de asta n-ai fost în stare...
SARCA : Îl auziţi, oameni buni ?! Aoleo, ce-a mai scornit, că n-am fost în stare ! Dar de ce n-am fost în stare, ia să te aud !
AGATON : Ai avut doi bărbaţi şi tot n-a ieşit nimica...
SARCA : Am avut, e adevărat, dar ce sînt eu vinovată ? N-am avut cînd, asta e ! Cît am trăit

cu primul meu bărbat ? Doi ani, acolo... cu al doilea, trei ani şi şapte luni... Vremea trece cît ai clipi, cînd să mai şi naşti !? N-am avut timp, nu cum zici tu, că n-aş fi fost în stare. Da' de ce-mi scoţi mie ochii că n-am copii ? Parcă tu ai ?!

AGATON : Nu-ţi scot ochii, femeie ! Ziceam doar că puteam să-ţi dăm mai mult dacă-i aveai... Aşa, după socoteala mea, îţi sînt prea de ajuns 5.000 de dinari bani peşin... şi toate vasele de bucătărie...

SARCA : Vai de mine... să-ţi fie ruşine, Agatoane ! Parcă mi-ai da de la tine ! Eu nu cerşesc, cer ceea ce mi se cuvine !

AGATON : Las', că-ţi dăm şi deşteptătorul de argint, na !

SARCA : Ia-l tu, cumetre, şi pune-ţi-l la cap pe tava de argint, că acolo o să stea mai bine...

TANASIE : Ascultă, Agatoane, prea măsori după ochi...

AGATON : Stai, frate ! Eu am făcut o propunere, ce dracu ! Pe urmă discutăm fiecare caz în parte, mai tăiem colo, mai punem dincolo... Aveţi răbdare, ce dracu !

VIDA : Atunci să auzim mai departe.

AGATON : Lui Proca şi Ghinei să le dăm ogoarele din luncă şi 10.000 dinari bani gheaţă...

PROCA *(sare în sus)* : Oho ! N-ai decît să ţi le păstrezi, eu vreau partea mea !

AGATON : Asta e partea ta...

GHINA : Balta aia împuţită, care nu face nici cît o ceapă degerată ? Ia uitaţi-vă la el ce mai parte ne face !

PROCA : Să ne spună acuma Agaton ce cere el ! Să auzim ce crede el că i se cuvine.

TOŢI *(afară de Simca)* : Da, să auzim !

AGATON : O să vă spun, cînd o să vină vremea...

TOŢI : Nu, nu, să auzim acum !

PROCA : Da, să te-auzim, ca să ne măsurăm şi noi pretenţiile după ale tale !

AGATON : Eu zic că e mai bine să vă împart vouă mai întîi ce vi se cuvine, iar eu am să mă mulţumesc cu ce rămîne...

PROCA : Halal împărţeală ! Ce rămîne... Adică nouă, ogoarele din luncă, oale şi crătiţi şi cîte două-trei mii de dinari acolo... iar lui — ce rămîne ! Hai, să auzim, ce crezi tu că ţi se cuvine ?

TOŢI : Să auzim ! Să auzim !

AGATON : Bine, să vă spun... Avînd în vedere şi luînd în consideraţie că eu sînt ruda cea mai apropiată...

MAI MULŢI : Las-o mai domol ! De ce tocmai tu ?

AGATON : Bine, atunci să zicem altfel : avînd în vedere şi luînd în consideraţie legăturile mele de rudenie cu răposatul, avînd în vedere şi luînd în consideraţie că sînt capul familiei...

TRIFUN : Iar o iei razna ? Da' de cînd eşti tu capul familiei ?

AGATON : Cine a discutat cu avocatul în numele familiei, eu sau tu ? Aşa că vă poftesc să-mi daţi ascultare ! Va să zică, avînd în vedere şi luînd în consideraţie că eu reprezint familia, avînd în vedere şi luînd în consideraţie nevoile mele personale şi nevoile generale ale poporului, ţinînd seama de împrejurări şi de momentul de faţă, cred că mie mi se cuvine în primul rînd casa asta...

TOŢI *(deodată)* : Aoleu !

AGATON : Staţi oleacă : casa cu tot ce se află în ea, şi cu deşteptătorul...
SARCA : Şi deşteptător, şi tava, şi toate alelalte...
AGATON : Da, şi toate alelalte. Pe urmă...
TRIFUN : Ce, mai vrei şi altceva ?
AGATON : Te cred că mai vreau !
PROCA *(către Trifun)* : Lasă-l în pace, să-l auzim...
AGATON : Pe urmă, tot mie mi se cuvin şi prăvăliile de pe Terazie.
TOŢI : Aoleu ! ! !
AGATON : Stai, că n-am isprăvit...
TANASIE : Păi se putea...
PROCA : Ăsta nu mai ştie să se oprească !
AGATON : Pe urmă, via cu conacul de pe Topcider...
TOŢI : Aoleu !
TRIFUN : Ce-ar fi dacă ai lua tot tu şi acţiunile Băncii Naţionale...
AGATON : Firește că şi acţiunile Băncii Naţionale, păi altfel cum ?
PROCA : Şi mie ogoarele din luncă, ai ?!
SARCA : Şi mie oale şi crătiţi, nu ? !
MICIA : Dar eu, eu unde sînt ?
AGATON : Tu nici nu exişti, bre...
TRIFUN *(către Micia)* : Nu exişti, se-nţelege ! Se poate să nu pricepi că aici numai Agaton există ?
TANASIE : Eu sînt mai important decît Agaton...
SIMCA : Tu să taci, Tanasie !
VIDA : De ce să tacă ?
PROCA : Păi bine, fraţilor şi surorilor, voi nu vă daţi seama că asta nu mai e înţelegere între neamuri ? Ăsta e curat jaf !
SARCA : Sigur că e jaf ! Auzi : lui acţiunile Băncii Naţionale, iar mie oale şi crătiţi !
TRIFUN : Află că noi nu sîntem cele cincizeci şi două de mii trei sute şaptezeci şi patru de suflete din plasă, ca să stăm smirnă cînd Agaton comandă : „Drepţi !"

(De aici încolo, pînă la căderea cortinei, toţi discută cu aprindere, se întrerup unul pe altul, vorbesc în acelaşi timp, ridicînd tonul, agitaţia creşte şi totul se termină într-o ciocnire furtunoasă.)

TANASIE : Toţi sîntem egali !
PROCA : Nu recunosc nici o înţelegere, nu recunosc nici un cap al familiei, nu recunosc nici un testament, nu recunosc nimic şi pe nimeni !
AGATON : Nici pe tine nu te recunoaşte nimeni !
TRIFUN : Ăsta e curat jaf !
MICIA : Şi pe mine m-a jefuit !
GHINA : De, vrea omul casa şi prăvăliile...
SARCA : Auzi, boierul !
VIDA : Răposatul nici nu se uita la el !
SIMCA : Nu, la tine se uita !
PROCA : Nu recunosc nici o înţelegere...
TANASIE : Să-şi vadă fiecare de ce-i al lui !
AGATON : Atunci nu vă mai dau nimic !
TOŢI *(furioşi)* : Cine să nu ne mai dea ? Tu ? Cine eşti tu ?
AGATON *(pune mîna pe un scaun)* : Să nu te apropii !
PROCA : Te mănîncă spinarea ? *(Înşfacă şi el un scaun.)*
TRIFUN : Nu te lăsa !
TOŢI *(fiecare înhaţă fie cîte un scaun, fie alt obiect şi-şi ia care mai de care o atitudine mai agresivă ; femeile încep să ţipe, Micia se urcă pe masă şi încearcă să-i potolească, gesticulînd în dreapta şi în stînga).*

Cortina

ACTUL III

Aceeaşi încăpere

Scena 1

FAMILIA, fără Agaton şi Sarca *(deprimare şi descurajare generală. Stau împrăştiaţi care încotro, unii dintre ei întorcîndu-şi spatele. Proca, pe faţa căruia se citeşte deznădejdea, se plimbă nervos cu mîinile la spate; Ghina, legată la cap, se vaită; Simca îşi ţine capul în mîini; Vida, întorcînd spatele tuturor, vorbeşte de una singură, parcă ar ţine o cuvîntare; Micia, tolănit într-un fotoliu, îşi ţine mîinile pe genunchi şi se uită ţintă, fără nici o expresie, în tavan; Trifun, călare pe un scaun, îşi reazimă capul de spetează; Tanasie scrie şi şterge într-una, cu desperare, ceva pe un petic de hîrtie).*

PROCA *(după o pauză)*: Bine, bre, cine s-ar fi aşteptat la una ca asta?!

SIMCA : Să ne joace el o asemenea festă!

TANASIE : Ce festă? Nu ne-a jucat nici o festă, ne-a pungăşit! Asta e pungăşie curată din partea răposatului!

VIDA : Nu trecusem bine pragul, cînd a început să mi se bată ochiul stîng... Mie, cînd mi se bate ochiul stîng, e ştiut, nu e semn bun! Barem cînd a început notarul să rupă peceţile de pe testament, parcă mi-a trecut un cuţit prin inimă!... Vai, mi-am zis eu în sinea mea, asta nu-i a bine...

GHINA : Vai de binele ăsta!

MICIA : Acuma aveţi glas, dar acolo, în faţa notarului, aţi tăcut chitic cu toţii...

TRIFUN : Păi ce puteam face?...

MICIA : Să protestaţi, aşa cum am făcut eu!

TANASIE : Ce-ai făcut?

MICIA : Am spus răspicat: „Nu recunosc testamentul!"

TANASIE : Ei şi?

MICIA : Atît... adică am mai adăugat: „Noi protestăm şi vom deschide proces pentru anularea testamentului!"

TANASIE : Ce familie am mai fi noi dacă nu am cere anularea testamentului?

TRIFUN : Doar n-ai vrea ca un străin să ceară anularea!?

MICIA : Ba eu zic că nici nu trebuie să tărăgănăm lucrurile. Chiar astăzi să înaintăm plîngerea şi să începem procesul...

PROCA : Aveţi răbdare pînă vine Agaton. El a rămas la tribunal să copieze testamentul.

TANASIE : De ce să-l mai copieze, că doar fiecare dintre noi ştie cît şi ce a primit!?

PROCA : Nu-l copiază pentru noi ci pentru avocat, fiindcă de acolo se duce de-a dreptul la doctorul Stoianovici... Ăsta e cel mai priceput avocat în treburi de-astea... Îi dă lui procesul pe mînă... Cum să stea cu el de vorbă fără copie?...

TANASIE : Aha, am auzit şi eu de Stoianovici ăsta...

PROCA : El e omul care ne trebuie pentru anularea testamentului. Nu găseşti altul ca el ! Ăsta ori îl declară nebun pe răposat, ori ticluieşte el nişte hîrtii false, ori, dacă vede şi vede că n-are încotro, fură testamentul ! Ce mai încolo şi-n-coace, e un avocat straşnic !

TANASIE : Cel mai bine ar fi să-l declare nebun pe răposatul Mata. Nu e nebunie curată să-mi lase el mie doar 5.000 de dinari ? Spuneţi şi voi, doar 5.000 de dinari !...

VIDA : Ca la cerşetori...

TANASIE : 5.000 de dinari ! Mare scofală 5.000 de dinari ! Păi el nu ştia că atunci cînd am dat faliment datoriile mele erau de 460.000 de dinari ? Cu sume de astea lucram eu, nu cu nişte amărîţi de 5.000 de dinari...

TRIFUN : A, parcă i-ar fi dictat Agaton testamentul !

SIMCA : Nu vorbi cu păcat, cumetre Trifune... Dacă i-l dicta Agaton, şi-ar fi dictat pentru el o sumă mai mărişoară decît 5.000 de dinari.

TANASIE : Lui îi ajunge şi atîta !

SIMCA : De ce să-i ajungă lui, iar ţie nu ?

TANASIE : Una e el, şi alta sînt eu...

SIMCA : Ia te uită la el !

TANASIE : Pentru mine, moştenirea asta era singura nădejde. De asta atîrna soarta mea...

TRIFUN : Niciodată nu trebuie să mizezi totul pe o singură carte.

TANASIE : Credeam că aşa am să scap de sechestru... I-am tot amînat pe creditori, rugîndu-i să aibă răbdare, să mai aştepte pînă moare Mata, şi cînd colo el îmi lasă 5.000 de dinari...

PROCA : Trebuie să recunoşti că e o sumă rotundă !

TANASIE : Ce sumă rotundă ? Auzi, 5.000 de dinari — sumă rotundă !

PROCA : Vorba vine... Dar eu ce să mai zic cu 3.000 de dinari ?! E nemaiauzit !

GHINA : Taman cît trebuie ca să-i aprinzi o lumînare...

MICIA : Dar eu ? 2.000 de dinari... nu-mi ajung nici măcar ca să-i cinstesc pe uşierii de la tribunal... Asta e curată ofensă !

SIMCA : Şi cui să-i lase ?! Cui ? Unei... nici nu ştiu cum să-i zic !

GHINA : Zi-i, soro, zi-i !

SIMCA : Auzi, să lase totul unui copil din flori !

TRIFUN : Nu vorbi cu păcat ! A lăsat şi bisericii, şi unor societăţi de binefacere...

SIMCA : A lăsat cîte ceva, acolo, de ochii lumii, ca să-şi acopere ruşinea, dar ei i-a lăsat tot, tot : şi casa, şi via, şi prăvăliile, şi acţiunile, şi banii, tot, tot...

GHINA : Toată averea, ce mai la deal, la vale !...

VIDA : Dar legea îngăduie, cumetre Proca, să laşi averea unui bastard ?

PROCA : Ei, vezi, şi aici ne-a tras pe sfoară ! A făcut un copil fără ştirea familiei, şi încă unul din flori !

GHINA : Da' fata, aţi văzut-o cum se mai prefăcea în faţa noastră ?

TANASIE : A, nu ! Vorbeşti cu păcat ! Ea n-a ştiut nimic... N-aţi văzut că a leşinat cînd a auzit ?

GHINA : Mare scofală ! Şi eu leşinam dacă primeam o moştenire ca asta !

MICIA : Şi eu sînt convins că n-a ştiut nimic...

VIDA : Doamne sfinte, cu cîtă iscusinţă ne-a dus de nas !

SIMCA : Eu cred că putem anula testamentul pentru că ea este un copil nelegitim, pe cînd noi sîntem rude legitime...

VIDA : Dacă există un Dumnezeu în cer şi o dreptate pe pămînt, aşa ar trebui să se întîmple...

TANASIE : Că i-a lăsat averea ei, n-avem ce să mai zicem... E fata lui... Dar de ce să lase bisericii şi societăţilor de binefacere atîtea parale ? Nu era mai bine să scap eu de sechestru ? Pe biserică şi societăţi de binefacere nu se pune sechestru...

GHINA : Ba eu zic, cumetre Tanasie, că mai bine îţi laşi averea bisericii şi şcolii decît unui copil din flori...

MICIA : Aşa e, nici mie nu-mi intră în cap, că fetişcana asta, care pe deasupra mai e şi nostimă, a ajuns dintr-o dată o moştenitoare bogată, în timp ce eu am primit o moştenire de 2.000 de dinari...

VIDA : Nu vă spuneam eu că fata asta seamănă cu răposatul ?! Aţi sărit toţi cu gura la mine, parcă aş fi spus cine ştie ce... Ba Ghina a şi plîns, cică am jignit memoria răposatului...

GHINA : Seamănă, se vede de la o poştă că seamănă ! Şi eu mi-am dat numaidecît seama de asta, dar n-am vrut să spun nimic din respect pentru răposat...

PROCA : Acuma ai văzut cît preţuieşte respectul tău : trei miişoare de dinari... ca la un cerşetor...

GHINA : Să şi-i păstreze pentru parastas ! Ajunge taman pentru trei preoţi, în loc de unul, cît a plătit epitropul...

SIMCA : Cum adică, nu vrei să primeşti cele trei mii de dinari ?!

GHINA : O să-i primesc, n-am încotro, dar de mulţumit n-am să-i mulţumesc, nici la parastas n-am să mă mai duc, şi nici n-am să mă mai rog să-i fie ţărîna uşoară...

VIDA : Nici eu !

GHINA : La urma urmei, de ce să mă supăr degeaba !? Doar nu mi-e rudă ca să-mi pară rău după el...

TRIFUN : Cum, nu ţi-e rudă !?

GHINA : Nu ! Nevasta dintîi a lui Proca îi era rudă, nu eu...

SIMCA : Atunci la ce ai mai vărsat atîtea lacrimi, femeie ?

GHINA : Pentru Proca...

TRIFUN : Bine, Proca, da' arborele tău genealogic... cu crăcile alea ?

PROCA : Ei, aia e altă poveste... Ştii, la noi la cadastru, avem un desenator, un rus. Ăsta şi-a desenat arborele genealogic, fiindcă, de, el e unul din strănepoţii cneazului Beleaev... Eu am luat frumuşel arborele lui, l-am şters pe cneazul Beleaev, în locul lui l-am pus pe răposatul Mata, iar colea, unde sînt agăţat eu, atîrna nepotul cneazului...

TRIFUN : Ei, vezi ce-ai păţit dacă ai vrut să te agăţi de craca altuia ?!

PROCA : Barem să-mi fi folosit la ceva !

TRIFUN : Ştii ce cred eu ? Pesemne că răposatul şi-o fi zis : cneazului ăstuia, pe nume Proca Beleaev, îi ajung trei mii de dinari, şi atîta ţi-a şi lăsat...

Scena 2

SARCA, CEILALŢI

SARCA *(îmbrăcată într-o rochie strident colorată, roşie sau înflorată, în cap cu o pălărie cu flori sau panglici multe)* : Bună ziua, familie îndoliată ! Bună ziua, ce mai faceţi, cum vă simţiţi ?

SIMCA, VIDA, GHINA : Vai, Sarca, cum poţi să vorbeşti aşa ?!

VIDA : Ce te-a apucat, pentru Dumnezeu !?

SARCA : Ce să mă apuce !? Să mai poarte şi mătuşica doliu, că eu m-am săturat ! Opt zile am purtat straie cernite pentru trei mii de dinari... Ajunge, acuma sîntem chit !

GHINA : Bravo, Sarca... Nu ştiu de ce m-oi fi îmbrăcat şi eu în doliu pentru amărîţii ăia de trei mii de dinari pe care ni i-a lăsat... Doar n-oi fi proastă... *(Scoate şalul negru pe care-l poartă în jurul gîtului, luînd în schimb o floare dintr-o vază pe care şi-o pune în păr.)* Vorba ta, Sarca, să-l jelească mătuşica...

TRIFUN : Măi femeilor, n-o fi prea devreme ? Dar dacă vine acuma Agaton şi aduce vestea că avocatul consimte să anuleze testamentul ?

SARCA : Şi ce, mi-e greu să dau o fugă pînă acasă şi să mă îmbrac iar în doliu ?!

TRIFUN : Iar tu, Ghina, arunci îndată floarea şi te pui iar pe bocit...

GHINA : Ce, e greu ?

SARCA *(către femei)* : Drept să vă spun, dragele mele, pe mine mă dezavantajează să port doliu... Oricine crede că sînt cufundată într-o mare durere şi se uită la mine cu respect. Da' la ce-mi trebuie mie respect, de respect am eu nevoie ?...

VIDA : Ai dreptate !

SARCA : Uite, îmi aduc aminte : cînd am rămas văduvă după primul meu bărbat, îmi tot dădea tîrcoale un dăscălaş tînăr. Mai aveam niţel pînă să ies din doliu, cînd îl văd că vine întins la mine, şi ce credeţi că-mi zice ? „Aş vrea să vă spun ceva, madam Sarca, dar nu pot acuma, pentru că respect durerea domniei-voastre"... Poftim ! Asta-mi lipsea mie ? ! Dar, vezi, omul, cu educaţie, îmi respecta durerea...

Scena 3

AGATON, CEILALŢI

AGATON *(vine de afară)*.

TOŢI *(îl înconjoară punîndu-i fiecare cîte o întrebare în acelaşi timp)* : Ei, cum e ? Ai fost ? Ce zice ? Cum a rămas ?

AGATON : Nu mă luaţi aşa repede, că vă spun eu singur !

TOŢI : Dă-i drumul odată !

AGATON : Care va să zică, afacerea a căzut baltă...

TOŢI *(dezamăgiţi)* : Ce ? ! ! !

AGATON : Păi... nu vă spun...

PROCA : Vrei să spui că am pierdut partida ?

AGATON : Aşa ziceam şi eu, că am pierdut partida...

TOŢI *(şi mai dezamăgiţi)* : Aaa ! ! !

MICIA : Ce tot spui ! ? De ce am pierdut partida ?

AGATON : Pentru că testamentul nu se poate anula !

PROCA : Cum să nu se poată anula ?

AGATON : Uite că nu se poate, fiindcă este întocmit după litera legii şi fiindcă există un moştenitor tot după litera legii...

SARCA : Ştii că ai haz ? ! Păi cum poate să fie un bastard după litera legii ?

AGATON : A, nu ştiţi ce mi-a spus avocatul !... „Să ziceţi bogdaproste — zice — că v-a lăsat şi atîta... Putea foarte bine să nu vă lase nimic."

MICIA : Aşa o fi cum zice el, dar de ce să nu putem face proces ?

AGATON : Putem, cine zice că nu putem ? ! Putem plăti şi avocat, şi taxe, dar tu nu pricepi că dacă doctorul Stoianovici spune că nu ne alegem cu nimic din asta, apoi nici Dumnezeu din cer nu ne poate ajuta, s-a mîntuit !

PROCA : Drept să-ţi spun, Agatoane, nici eu nu mă pot împăca cu gîndul ăsta... Cum adică, familia să n-aibă dreptul să ceară anularea unui testament ? Uite, asta nu-mi intră-n cap cu nici un chip !

AGATON : Avocatul zice că nu sîntem moştenitori direcţi... Numai dacă s-ar ivi un moştenitor direct ar putea cere anularea testamentului.

TANASIE : Da' ce, eu nu sînt moştenitor direct ?

AGATON : Nu eşti, Tanasie, ce să-ţi fac dacă nu eşti ! ?... Cum nu sîntem nici unul... S-o luăm, de exemplu, pe Sarca... Spune şi tu : e directă ? Nu ! Nu e ! Şi ea e indirectă...

SARCA : Ce-ai zis că sînt ?

AGATON : Indirectă...

SARCA : Ascultă, Agatoane, te poftesc să încetezi odată cu de-alde astea... Ştiu eu mai bine decît tine cum sînt...

AGATON : Tu nici nu înţelegi despre ce e vorba... Astea sînt vorbe avocăţeşti...

SARCA : Avocăţeşti, neavocăţeşti, n-ai decît să le spui Simcăi, Ghinei şi Videi, nu să mi le pui mie în spinare pe toate...

PROCA : Ia nu vă mai certaţi !... Mai bine să ne spună Agaton dacă avocatul a citit copia după testament.

AGATON : Cum să nu ! ? Cuvînt cu cuvînt !

PROCA : Şi n-a găsit el un fleac, ceva de care să se agaţe ?...

AGATON : Nu ! Ba, din contra, m-a sfătuit : „Lăsaţi-o baltă"...

PROCA : Uf, oameni buni, răposatul ne-a retezat de la rădăcină, zău aşa...

TANASIE : Ce retezat ? Pe mine m-a şi înmormîntat !... Chiar pot să vă poftesc pe toţi la parastas...

VIDA : Nu eşti tu ăla, Agatoane, care ne tot îndrugai la baliverne ? Ba că era om bun... ba că era nobil... ba cîte şi mai cîte ?...

AGATON : Ei, ziceam şi eu aşa... Trăgeam şi eu nădejde, ca şi voi...

TRIFUN : Auzi, el şi cinstit ! Halal de-aşa cinste !...

TANASIE : Vreţi să vă spun eu ce-a fost ? Un cămătar ordinar ! Asta a fost, pînă şi de la mine a luat dobîndă !

AGATON : De la tine, chiar dacă a luat, n-a putut să ia mai mult de 20% ; dar altora le lua şi pielea de pe ei ! Îi jupuia de vii, nu alta !

TANASIE : Cîtă sărăcime n-a jecmănit !

PROCA : Cîţi n-au vărsat lacrimi amare din pricina lui !

VIDA : Ăsta n-a avut inimă !

GHINA : Nici inimă, nici suflet !

TRIFUN : Ce mai încoace şi încolo, răposatul nostru a fost un hoţ ordinar !

AGATON : Hoţ, curat hoţ, Dumnezeu să-l ierte ! Păi nu-mi aduc eu aminte de nenorocitul ăla de Sima Iovanovici, care i-a plătit de două ori o poliţă ? !... Plîngea omul şi se ruga de el ca de Dumnezeu... Doar nu sînt o glumă douăzeci şi două de mii de dinari ! Şi îi plătise cinstit bietul om, dar răposatul, hoţ, nu-i dăduse îndărăt poliţa. Ei, şi după ce a mai trecut o vreme, i-a cerut din nou banii. Să-l fi văzut, nenorocitul, cum plîngea şi se jura că i-a plătit... Dar degeaba îşi smulgea el părul din cap, degeaba se dădea cu capul de pereţi !... Răposatul nici nu voia să audă ! El o ţinea una şi bună : „Plăteşte !"

TANASIE : Şi eu îl ştiu cîte parale îi făcea pielea... Vin eu la el, ca la o rudă, ca la un semen, şi-i zic : „N-am cu ce să-ţi plătesc datoria !", iar

el zbiară la mine ca un tîlhar : „Nu-mi pasă ! Plăteşte !“

MICIA : Ce să mai vorbim ! ? Dacă a fost el în stare să mă refuze pe mine... Aveam şi eu nevoie odată de trei-patru mii de dinari, şi ce credeţi că mi-a răspuns ? „Nu-ţi dau !“

TANASIE : Şi noi, care nu mai departe decît ieri îl ridicam cu toţii în slăvi !

PROCA : Păi... una a fost ieri, alta e azi...

TANASIE : De ce ? Că doar mortul nu s-a schimbat de ieri pînă astăzi...

PROCA : Parcă eu zic altfel ? ! Dar noi eram altfel ieri...

TRIFUN : Nu ştiu, zău, pe ce ne-om fi bizuit noi atunci cînd am tras nădejde c-o să ne lase ceva ! ?... Ştiam doar cu toţii că răposatul e un ticălos ordinar...

TANASIE : Cum ne-a jefuit, fraţilor !...

TRIFUN : Pe voi v-a jefuit cît era în viaţă, dar pe mine m-a jefuit şi după moarte... Bun mort, din groapă m-a jefuit !... Auzi : îmi lasă moştenire trei mii de dinari, da' nu uită să treacă în testament : „Las rudei mele Trifun Spasici trei mii de dinari, sumă pe care a primit-o conform chitanţei din 14 februarie, anul trecut“. L-am rugat şi eu omeneşte să-mi împrumute trei mii de dinari, iar el îmi lasă moştenire o datorie !

VIDA : Ei, toate ca toate, oameni buni, da' cum nu i-o fi fost lui ruşine să recunoască în faţa lumii că are o fată din flori ? ! Ţi se face greaţă, nu alta !

SARCA : În treburi de-astea n-a avut obraz, dacă e să vorbim pe şleau... Acuma e mort şi Dumnezeu să-l ierte, cît despre asta, zău aşa, a fost curat porc !

SIMCA : Vai, cum vorbeşti aşa, Sarca !

SARCA : Aşa e, cum spun eu ! N-am vrut eu să-mi dau drumul la gură pînă acum, dar nu ziceţi că s-a dat şi la mine cînd am rămas văduvă după primul meu bărbat ? ! Îi zic eu : „Cum poţi, cumetre Mata, să te gîndeşti măcar la una ca asta, că doar sîntem rude !“, iar el, de colo, ştiţi ce mi-a răspuns ?... „Ce rude, zice, a cincea roată la căruţă !“ Auziţi, obraznicul, să-mi spună el mie că sînt a cincea roată la căruţă !

MICIA : Mare jignire, ce e drept e drept...

PROCA : Să jefuiască el o familie întreagă de dragul unui copil din flori !

GHINA : N-am să i-o iert niciodată !

SARCA : Ia spune, cumetre Agatoane, oare legile noastre recunosc şi copiii nelegitimi ? Eu ştiam că asemenea copii sînt ceva, aşa, fără importanţă... Aşa... cum să zic... ca atunci cînd îţi scapă un bănuţ dintr-un buzunar rupt... Nu se poate spune că ai vrut să-l laşi în drum... ţi-era rupt buzunarul şi a căzut singur...

AGATON : Ehei, înainte vreme, în vremurile bune, bastarzii nu erau recunoscuţi de lege...

SARCA : Şi acuma sînt recunoscuţi ?

AGATON : Nici acuma nu sînt, da' au şi ei un drept... Păi n-aveam eu un slujbaş tînăr, abia-şi terminase şcoala, cînd într-o bună zi se găseşte un plod lîngă gard, acolo unde îl lepădase maică-sa... Ei, ce credeţi că-mi spune el mie ? Să te cruceşti, nu alta ! Cică : „Şi el e membru al societăţii !“...

GHINA : Vai de mine, ce societate ? !

AGATON : Ce ştiu eu ? !

SARCA : Doar n-o fi al societăţii corale ! ?

AGATON : Ei, şi tu acuma... Au ei vorba lor : „Şi el e membru al societăţii“.

SARCA : Atunci şi asta a lui Mata ?...
AGATON : Şi ea e membru al societăţii...
SARCA *(îşi face cruce)* : Doamne apără !
VIDA : Şi noi s-o socotim pe fata asta drept rudă ?
SIMCA : Un copil din flori rudă cu noi ?
PROCA : E o ruşine pentru familia noastră cinstită !
GHINA : Trebuie să-i arătăm că nu e de nasul nostru !
VIDA : A, eu am să-mi întorc capul cînd voi da cu ochii de ea...
AGATON : Ba eu am s-o scuip în ochi, asta am să fac ! Pe cinstea mea că am s-o scuip în numele întregii familii !
MICIA : Ia staţi niţel, să judecăm drept... Ea nu e vinovată...
SARCA : Cum să nu fie vinovată dacă e nelegitimă ? Dacă era cinstită, nu se năştea nelegitimă, auzi colo !
GHINA : Aşa e !
AGATON : A, nu merge aşa ! Noi, familia, avem datoria să ne apărăm cinstea şi onoarea în faţa lumii ! Eu zic să dăm o declaraţie la ziar în care să spunem că o excludem pe fata asta din sînul familiei...
SARCA : De ce să o excludem noi ? Ce, noi sîntem nelegitimi, ori ea ? Să se excludă ea !
AGATON : Tare mai eşti de cap, Sarca ! Nu pricepi că aici nu e vorba să ne separăm de ea printr-un gard, bunăoară ?... Trebuie să n-o primim cu nici un chip între noi, membrii familiei...
SARCA : Ei, aşa da...
AGATON : Declarăm la ziar că n-o socotim rudă, n-o recunoaştem şi o dispreţuim !
TOŢI : Bravo ! Aşa să facem !

AGATON : Şi chiar acuma, pe loc, să ne legăm pe cuvînt de onoare că vom întoarce capul cînd ne vom întîlni cu ea...
TOŢI : Da ! aşa să facem !
AGATON : Iar în semn de protest, să plecăm cu toţii din casă chiar în clipa asta !
SARCA : Vai, ce mă fac eu fără camera mea...
AGATON : Doar nu vrei să aştepţi pînă ne dă ea afară ! ?
GHINA : Crezi că ar îndrăzni s-o facă ?
AGATON : Păi nu e ea moştenitoarea ? Are dreptul !
VIDA : Halal de noi dacă am ajuns pînă aici !
PROCA : Hai acasă, Ghina ! Eu, unul, ştiu că n-am să aştept pînă mă va da afară o individă nelegitimă...
GHINA : Să ne strîngem bagajul... *(Îl urmează pe Proca.)* Şi de acum încolo, cînd îţi mai moare vreo rudă, mai întîi să încerci să afli ce ţi-a lăsat şi pe urmă să mă pui să plîng, nu cum am păţit acuma, să plîng degeaba ! *(Intră în odaia lor împreună cu Proca.)*
TRIFUN : Eu n-am cine ştie ce bagaj, da' mă duc şi eu să mi-l strîng... *(Începe să urce scara.)* Datoria către răposat mi-am plătit-o cinstit, şi dacă m-o mai vedea el la parastas de-acum încolo, să-mi aprindă el mie lumînarea la cap, nu eu lui ! *(Pleacă.)*
VIDA *(către Tanasie)* : Noi nu plecăm ?
TANASIE : Plecăm, plecăm şi noi... Da' un lucru tot n-am priceput... Mă tot gîndesc şi nu mă dumeresc de loc...
AGATON : La ce te gîndeşti ?
TANASIE : Poate mă lămureşti tu, Agatoane... Există dovezi că este chiar a lui copila asta din flori ?

AGATON : Ei, şi tu, Tanasie ! În treburi de-astea... mă-nţelegi... singura dovadă e copilul ! Un copil nelegitim este întotdeauna un corp delict...
TANASIE : Cum vine asta : corp delict ?
AGATON : Păi, cum să-ţi spun... un corp delict este un corp delict...
TANASIE : Şi un corp delict de ăsta să mă scoată pe mine afară din casă ?...
AGATON : Ba bine că nu !
TANASIE *(către portretul răposatului)* : Ptiu, Mata, nu ţi-ar fi ruşine obrazului !
VIDA : Hai mai iute, pentru Dumnezeu, să nu mai apucăm să vedem şi alte năzdrăvănii !
TANASIE : Hai să plecăm ! *(Se duc în odaia lor.)*
SARCA : Da' eu ce-oi fi aşteptînd ? Doar n-am să rămîn aici ca să casc gura în faţa portretului răposatului ?
AGATON : Ai dreptate, Sarca, trebuie să spălăm putina cît mai iute...
SARCA : Mă duc şi eu să-mi strîng catrafusele... *(Intră în odaia ei.)*
AGATON *(către Micia)* : Dar tu ce faci acolo, tinere ?
MICIA *(care a stat deoparte tot notînd ceva pe o hîrtiuţă)* : Te-aş întreba ceva, cumetre Agatoane... Fiindcă, ştii, mi se pare că eu nici n-aş fi rudă chiar aşa de apropiată cu răposatul...
AGATON : Da' cine zice că eşti ?
MICIA *(îi arată o hîrtie)* : După socoteala mea iese că aş fi cam a şaptea spiţă...
AGATON : Taman cum zicea Sarca mai adineauri ; a cincea roată la căruţă !
MICIA : Atunci, ce zici, n-aş putea s-o iau pe fata asta de nevastă ?
SIMCA : Vai de mine ! Pe nelegitima ?
MICIA : Cînd se mărită se face ea legitimă...

AGATON : Păi n-am hotărît noi, acu un sfert de ceas, s-o scuipăm cînd o s-o întîlnim ?
MICIA : Ei, vouă, ăstora însuraţi, cred şi eu că vă convine să vă respectaţi hotărîrea, pe cînd eu... ca să spun drept, m-am gîndit aşa : de ce să treacă în mîini străine atîta avere ? N-ar fi mai bine să rămînă în familie ?
AGATON : Mai e vorbă ? ! Mai cu seamă dacă averea asta ar încăpea în mîinile tale...
MICIA : Oricum, eu tot trebuie să mă însor, altminteri, nu ştiu, zău, din ce o să mai trăiesc...
AGATON : Asta ar fi o lovitură ! Te-ai şi învoit cu fata, sau faci numai planul ?...
MICIA : Ce să mă învoiesc, cînd ea se uită chiondăriş la mine ?...
AGATON : N-ai decît să te uiţi şi tu chiondăriş la ea !
MICIA : Ehei, dacă eram eu moştenitorul, îmi dădea mîna, dar aşa...
SIMCA : I-ai tot dat tîrcoale, ce, n-am văzut eu ?
MICIA : I-am dat, dar atunci habar n-aveam că tocmai ea va fi moştenitoarea. Să fi bănuit numai ce-o să se întîmple, mă purtam altfel, pe cînd aşa, tare mă tem că n-am de loc sorţi de izbîndă...
AGATON : Ascultă, pe noi fata asta nu ne interesează... Fă şi tu ce ştii şi cum te taie capul, ce mă tot întrebi pe mine ! ?
MICIA : Păi... voiam să-ţi cer o mînă de ajutor...
AGATON : Mie ? Cum să te ajut ?
MICIA : Dacă ai vrea... numai dumneata ai putea s-o încînţi cu vorba şi s-o aduci unde vreau eu...
SIMCA : Ei, asta-i acuma ! Ţi-ai şi găsit cine s-o vrăjească ! Tocmai Agaton să-i sucească ăleia capul ? !

AGATON : Ascultă, băiete, în primul rînd eu trebuie s-o dispreţuiesc pe fata asta, fiindcă aşa am hotărît cu toţii ! Nu vreau nici măcar să dau ochii, darmite să mai şi vorbesc cu ea ! Şi, în al doilea rînd, de unde ai scornit tu că eu m-aş pricepe să sucesc capul unei fete ? Cine ţi-a spus că eu m-aş pricepe în treburi de-alde astea ?

MICIA : Ei, nu te supăra, cumetre, ce Dumnezeu ! Mi-am zis şi eu că dacă eşti în stare să te descurci în tot felul de împrejurări, atunci de bună seamă că te pricepi şi să-i convingi pe oameni, că doar n-ai fost degeaba pretor !

AGATON : Ehei, scumpule, asta e una, şi să convingi pe cineva din opoziţie să treacă de partea guvernului e alta ! La asta mă pricep, numai că aici nu se potriveşte ! Să vezi şi tu... Puteam să-l conving pe acel „cineva“ să treacă de partea guvernului în fel şi fel de chipuri. Să zicem că un negustor îşi închidea prăvălia la timp, iar tu veneai şi-l pedepseai pentru că ar fi ţinut deschis după ora de închidere. A doua oară îl chemai la tine printr-o citaţie pe care nu i-o trimiteai, aşa că omul nu venea. Atunci îl pedepseai pentru că n-a răspuns la chemare. Altă dată ofta şi el la cafenea : „Of, Doamne-Dumnezeule !“ Atunci, hop şi tu, îl pedepseai, sub cuvînt că a hulit pe Dumnezeu în public... Altă dată se văita şi el, ca omul : „Grele timpuri am apucat, n-o mai putem scoate la capăt cu nici un chip !“ Îndată te înfiinţai tu şi-l pedepseai fiindcă răspîndeşte zvonuri alarmante... Altă dată scuipa în faţa prăvăliei lui... Tu îl pedepseai pentru că a făcut murdărie în loc public ! Şi tot aşa zi după zi, pînă îl ajungea cuţitul la os şi venea la tine plîngînd, să te roage : „Fie-ţi milă de mine !“ Atunci îi dădeai

o bucată de hîrtie, iar el scria frumuşel cum îi dictai tu : „Pînă azi am făcut parte din cutare şi cutare partid, dar începînd de astăzi... etc., etc.“ şi răsufla omul uşurat. Astea erau metodele mele... Cu fata, însă, nu merge... N-a scuipat în loc public, n-a ţinut prăvălia deschisă după ora închiderii... nu pot s-o pedepsesc...

SIMCA : Ascultă, cumetre Micia, am să-ţi dau eu un sfat : mai bine întreab-o pe cumătra Sarca. Numai ea poate să-ţi spună cum să faci ca să sucească şi bărbaţilor capul, nu numai femeilor !

AGATON : Ăsta e cel mai bun sfat ! Întreab-o pe Sarca, nimeni n-ar putea să-ţi dea o povaţă mai bună decît ea. Pe noi să ne laşi în pace, că noi nu putem să vorbim cu fata asta pe care trebuie s-o dispreţuim. Haide, Simca, să ne pregătim de plecare... Să plecăm cît mai curînd din casa asta blestemată ! *(Intră în odaia lor.)*

Scena 4

MICIA, DANIŢA

MICIA *(se uită iar la hîrtie).*

DANIŢA *(e surprinsă neplăcut cînd îl vede pe Micia).*

MICIA : O, ruda noastră scumpă, mă aflu încurcat şi nu ştiu ce să-ţi spun : condoleanţe, sau...

DANIŢA : Păstrează-le pentru dumneata ! Eu n-am nevoie de nici un fel de declaraţii din partea dumitale !

MICIA : Aşa e, mai bine să le lăsăm la o parte... Viaţa e aşa de capricioasă, plină de surprize la tot pasul...

DANIŢA : După cum vezi !

MICIA : Vreau să-ţi spun că eu... ca rudă... sînt îndurerat ca şi dumneata, cu toate că... drept să-ţi spun... nici nu sîntem rude chiar aşa de apropiate... A şaptea spiţă ! După cum vezi, sîntem neamuri foarte îndepărtate... adică putem zice chiar că nici nu sîntem neamuri...

DANIŢA : Cu atît mai bine !

MICIA : Şi eu sînt de aceeaşi părere... Adică, dintr-un punct de vedere, e mult mai bine... De aceea, să vezi... eu... nu ca rudă... ştii... ci aşa... pentru că am respect şi sentimente de prietenie pentru dumneata... Drept să-ţi spun, singurătatea dumitale mă îngrijorează... Nici nu bănuieşti ce bătaie de cap te aşteaptă de acum încolo, iar dumneata eşti singură, singurică...

DANIŢA : Şi voi rămîne singură, pentru că mie îmi priieşte singurătatea...

MICIA : Da... înţeleg... pînă la o vreme... Dar asta nu poate dura o veşnicie ! Să zicem şase luni, cît ţine doliul. Dar nu mai mult ! Şase luni ! Atît !

DANIŢA : Ba şase ani !

MICIA : Cît ?!!

DANIŢA : Şase ani !

MICIA : Şase ani ? Da' cine crezi că aşteaptă atît ?

DANIŢA : Ce să aştepte ?

MICIA : Vreau să zic... un doliu aşa de lung...

DANIŢA : Pentru mine nu va fi lung.

MICIA : Pentru dumneata nu, dar... Şi cît porţi doliu n-ai de gînd să te măriţi de loc ?

DANIŢA : În nici un caz ! Dar ce-ţi pasă dumitale de asta ?

MICIA : Cum să nu-mi pese, că doar sîntem rude !...

DANIŢA : Păi n-ai spus dumneata adineauri că nu sîntem rude ?

MICIA : Nici nu sîntem... fiindcă... bineînţeles... nu ştiu dacă pot să vorbesc pe şleau ?!...

DANIŢA : Poftim !

MICIA : Să vezi... m-am purtat ca un măgar cu dumneata... Trebuie să-mi îndrept greşeala... Iartă-mi nesocotinţa cu care ţi-am făcut acele propuneri ruşinoase... Să trecem peste ele... Ai să te convingi că am gînduri serioase, cît se poate de serioase...

DANIŢA *(surprinsă)* : Bine, domnule, dumneata nu vezi că în situaţia mea nu-mi arde de asemenea discuţii ?...

MICIA : Voiam numai...

DANIŢA : Dacă doreşti într-adevăr să uit lipsa dumitale de politeţe şi jignirea pe care mi-ai adus-o cu propunerile dumitale, atunci fă bine, rogu-te, ia-ţi geamantanul şi pleacă din casa asta !

MICIA : Ceee ? Să plec din casă ?

DANIŢA : Da.

MICIA : Îmi porunceşti dumneata mie ?

DANIŢA : Nu, te rog.

MICIA : Bine ! Şi fără să mă rogi mă pregăteam să-mi iau bagajul şi să plec ; cu atît mai vîrtos am s-o fac acuma ! Te-aş ruga numai să-mi spui, cînd vom putea să continuăm discuţia noastră ?

DANIŢA : După şase ani, cînd voi ieşi din doliu !

MICIA : Adică la sfîntu-aşteaptă !

DANIŢA *(dă din umeri)*.

MICIA *(plecînd)* : Atunci... dacă e aşa... poţi să mă ştergi din rîndul rudelor...

DANIŢA : Voi face precum doreşti !

MICIA *(urcă scara)*.

Scena 5

DANIŢA, AGATON, SIMCA

AGATON *(cînd o vede pe Daniţa, se năpusteşte asupra ei şi o îmbrăţişează ; acelaşi lucru îl face şi Simca. El scoate apoi o batistă şi-şi şterge lacrimile)* : Dragul, scumpul meu copil !

SIMCA : Draga mea, scumpa mea !

AGATON : Doamne sfinte ! *(Plîngînd.)* Mare e puterea ta !

SIMCA : Uite, mă îneacă lacrimile, nu pot nici să vorbesc ! Scumpul meu copil !...

AGATON : Îi spuneam eu Simcăi : „Fetiţa asta parcă mi-e ruptă din inimă !"

SIMCA : Da' mie... De cum te-am văzut mi-ai fost dragă... Doamne, ce înseamnă să fii din acelaşi sînge...

AGATON : Am simţit asta chiar din prima zi cînd te-am văzut... Nu-ţi aduci aminte, Simca, ce ţi-am spus : „Simt că fata asta e de-a noastră"...

SIMCA : Da' eu ştii ce i-am răspuns ? „Parcă ar fi sînge din sîngele meu !"

AGATON : Doamne-Dumnezeule, mare e puterea ta !

DANIŢA *(e în imposibilitate de a se apăra fiindcă unul o smulge de la celălalt şi o îmbrăţişează)* : Opriţi-vă, pentru Dumnezeu ! Ce înseamnă asta ?

AGATON : A, chiar acuma îi spuneam Simcăi : „Hai să-i dăm o mînă de ajutor fetii, doar îi sîntem cei mai apropiaţi. Cum o s-o scoată ea singură, sărăcuţa, la capăt ?" Da' stai să vezi ce-am făcut pînă acum în numele tău : le-am poruncit tuturor să părăsească numaidecît casa ! Ce necazuri ai mai fi avut cu ei... Noroc că eu mă pricep cum să-i iau ! Nu-i vorbă, au încercat ei şi cu

mine : ba că-i una... ba că-i ailaltă... dar le-am retezat-o scurt : „Ia ascultaţi, nu cumva să vă închipuiţi că atîta timp cît sînt eu aici, copilul ăsta e fără apărare ! Vă poruncesc cu frumosul să vă luaţi tălpăşiţa chiar acu, pe loc !"

DANIŢA : Şi au să plece ?

AGATON : Ei, au să plece, n-au încotro... Ştiu ei că cu mine nu-i de glumă ! I-am adunat pe toţi aici şi, cînd am răcnit odată : „Drepţi", au rămas încremeniţi ! Unul n-a mai cutezat să clipească măcar ! Atunci le-am spus : „Dacă vreţi, bine ! Dacă nu, întorc şi eu foaia !"

DANIŢA : Vă mulţumesc din toată inima !

AGATON : A, era de datoria mea, n-ai de ce să-mi mulţumeşti ! Cînd am fost ultima oară în vizită la răposat, cînd zăcea bolnav în pat, am simţit eu că are el să-mi destăinuiască ceva. Prea se frămînta : să-mi încredinţeze taina, să nu mi-o încredinţeze...

DANIŢA *(plîngînd)* : Bietul tata !

SIMCA : Dumnezeu să-l ierte !

AGATON : Ce om cinstit era ! Nu ştiu, zău, dacă s-o mai naşte altul ca el...

SIMCA : Nu ştiu, zău !...

AGATON : Şi, cum îţi spuneam... se tot frămînta, iar eu parcă i-am citit în ochi că vrea să-mi spună : „Agatoane, n-am pe nimeni mai aproape decît pe tine ! Îţi las în grijă acest copil !" Nu mi-a spus-o lămurit, dar nu mai încape îndoială că asta a vrut să-mi destăinuiască ! Acuma te întreb : Cum să nu asculţi şi să nu îndeplineşti ultima dorinţă a unui om pe moarte ? Am eu inima să te las la nevoie ?

DANIŢA : Dar...

AGATON : Cum zicea şi Simca : „Bine ai făcut, Agatoane, că ai fost aspru şi le-ai poruncit să plece

din casă... Dar cu noi cum rămîne, noi nu plecăm ?“ „Cum să plecăm, femeie, i-am întors-o eu, cum să lăsăm copilul singur ? Hai să zic : o are pe mătuşă-sa, dar mătuşă-sa nu e decît o muiere neputincioasă, pe cînd eu ! Poate mătuşă-sa să alerge pe la autorităţi, să timbreze acte, să ţină piept chiriaşilor şi să se războiască cu familia ? Nu poate ! Nu poate, şi pace ! Trebuie să rămînem noi în casă ! Daniţa o să se mute în casa mare, iar noi o să ne mulţumim cu căsuţa din curte“, adică acolo unde stai tu acuma, ca să fim aici, alături de tine şi să-ţi venim în ajutor...

DANIŢA : Eu ştiu ce să spun... Trebuie să vorbesc şi cu avocatul.

AGATON : Cu avocatul ? Ce să vorbeşti cu avocatul ? Păi de azi încolo, după ce ne încredinţează averea, el încetează să mai fie avocatul nostru...

DANIŢA : S-a purtat aşa de frumos cu noi, ne-a arătat atîta prietenie... Nu vreau să fac nimic pînă nu mă sfătuiesc cu el...

AGATON *(se uită mirat la ea)* : Mi se pare mie, sau... Nu cumva ai vrea să te „sfătuieşti“ cu el o viaţă întreagă !? Ai ?...

SIMCA : Şi de ce nu ?! Drept să-ţi spun, Agatoane, n-ar fi o partidă rea. E tînăr, harnic, serios...

DANIŢA *(uluită)* : Ce tot vorbiţi, pentru Dumnezeu, ce tot vorbiţi ?!

AGATON *(către Daniţa)* : Ascultă-mă pe mine : nu e rău să ai un avocat în familie... Un avocat în familie e ca un pistol în casă...

DANIŢA *(se apără cu disperare)* : Dar nu e nimic la mijloc, pentru Dumnezeu, nu e nimic !

AGATON : Mie, drept să-ţi spun, mi-a plăcut omul ăsta din prima clipă...

SIMCA : Cum să nu-ţi placă ?! Ce pereche potrivită aţi fi ! Zău aşa, foarte potrivită...

DANIŢA *(disperată)* : Uite... vă rog... vă implor... nu mai vorbiţi despre astfel de lucruri...

SIMCA : Linişteşte-te, sufleţelule...

DANIŢA *(îşi astupă urechile)* : Nici nu vreau să aud... nu vreau să mai aud nici un cuvînt...

AGATON : Ascultă, numai tu să fii cuminte şi să mă laşi pe mine... Mă înţeleg eu cu el... Tu să nu te amesteci de loc, las pe mine...

DANIŢA : Pentru Dumnezeu, încetaţi odată ! Cine v-a spus aşa ceva ? Doar eu nu v-am spus nimic. Nu-mi arde de măritiş, auziţi ? Nu-mi arde de măritiş ! *(Fuge afară.)*

SIMCA : De ce-o fi fugit ?

AGATON : Se ruşinează şi ea, de... aşa se cade, să se ruşineze... Şi tu te ruşinai pe vremuri...

SIMCA : Bine ai mai întors-o, Agatoane, bravo ţie ! Ce bine că ne-am prefăcut rude apropiate...

AGATON : Păi şi sîntem... ce e drept, nelegitime, dar asta nu contează... De ce să întorc capul cînd fata a moştenit atîta avere ? Mai bine să fiu rudă cu ea decît cu nişte săraci ca Proca şi Ghina...

SIMCA : Mai e vorbă ?!...

Scena 6

AVOCATUL, CEILALŢI

AVOCATUL *(vine de afară)* : A ! N-au plecat încă musafirii ?

AGATON : Nu ! Da' i-am luat pe toţi la goană ! Acu sînt prin odăile lor şi-şi strîng catrafusele. Le-am spus-o de la obraz : „Cu japca aţi intrat

în casă, nu aşteptaţi să vă scot cu japca. Mai bine plecaţi de bunăvoie pe la casele voastre !"

AVOCATUL : Bine ai făcut !

AGATON : Mă pricep eu cum s-o întorc şi e de datoria mea să vin în ajutorul rudei noastre. Ea e aşa de bună şi de modestă, mititica !... Nu s-ar fi descurcat cu corbii ăştia hrăpăreţi. Cît despre tuşă-sa, bătrînă şi neputincioasă cum e... asta nu era treabă pentru ea, ce să mai vorbim !...

AVOCATUL : Asta aşa e !

AGATON : Aşa că ne-am înţeles : ea se mută aici, în casa mare, iar eu cu Simca în căsuţa unde au stat ele, ca să le fim de ajutor...

AVOCATUL : V-aţi şi înţeles ?

AGATON : Păi... da... Adică a zis ea că ar vrea să se sfătuiască mai întîi cu dumneata, dar nu prea văd la ce i-ar folosi... Chestia e cît se poate de simplă : două femei nu pot rămîne singure într-o casă aşa de mare ! Mai tîrziu, da... Atunci o să fie altceva... Cînd o să te muţi şi dumneata aici... dar pînă atunci...

AVOCATUL *(surprins)* : Cînd o să mă mut şi eu ? Cum adică ?

AGATON : Da... mai tîrziu... Dar pînă atunci mai e...

AVOCATUL : Ia stai... lămureşte-mă şi pe mine ce vrei să spui cu asta : cînd o să mă mut şi eu aici...

AGATON : Păi... zic să te muţi aici cu chirie... Da' după cununie...

AVOCATUL : Cine să se cunune, frate, şi cu cine ?

AGATON : Ei, cine !... Dumneata şi bineînţeles că nu cu Simca...

SIMCA : Vai de mine, bate-te peste gură, păcătosule !

AVOCATUL : Ascultă, domnule ! Te rog să vorbeşti mai lămurit. Mie să-mi spui limpede despre cine vorbeşti ! Cu cine să mă cunun ?...

AGATON : Păi... mă gîndeam că cu ruda noastră...

AVOCATUL : Dar cum poţi... cum ai îndrăznit... cine ţi-a spus ?

AGATON : Asta nu se spune, se miroase... Am un nas !...

AVOCATUL : Ce te-a făcut pe dumneata să crezi una ca asta ? E curată prostie ! Auzi ce e în stare să născocească !... Ce fapte ţi-au dat dumitale temei să crezi aşa ceva ?

SIMCA : Asta se vede cît de colo, domle ! Adineauri, cînd am stat cu ea de vorbă, se roşise ca racul...

AVOCATUL *(uimit)* : Cum, aţi stat cu ea de vorbă despre asta ?

AGATON : Se-nţelege !

AVOCATUL : Dar cine te-a împuternicit pe dumneata să vorbeşti despre asta ?

AGATON : Parcă trebuie să mă împuternicească cineva ?! Asta e datoria mea de rudă apropiată...

AVOCATUL : Află, domnule, că eu îţi interzic să discuţi asemenea lucruri !

AGATON : Eu...

AVOCATUL : Destul ! Nu mai vreau să aud nici un cuvînt !

AGATON : Bine ! Ai auzit, Simca, nici un cuvînt ! Cînd o să vină vremea, am să... *(Către avocat.)* Las' pe mine, cînd o să vină vremea am să...

AVOCATUL : Da' înţelege odată, domnule, că n-o să vină nici o vreme ! Nici nu mă gîndesc la aşa ceva, ai înţeles, nici nu mă gîndesc ! *(Se ia cu mîinile de cap.)* Şi i-aţi mai spus şi ei ! Tocmai acuma, cînd e atît de îndurerată !... Ce jignire ! Cît trebuie să fi suferit ! Să-i cereţi numaidecît scuze... Ba nu ! Nu ! Eu trebuie să-i cer scuze... da... eu trebuie să-i cer !

AGATON : Ba nu trebuie de loc... eu am luat-o pe departe... ca un părinte...

AVOCATUL : Nu, nu, trebuie să-mi cer scuze, n-aş vrea să creadă...

AGATON : Dacă ţii neapărat, treaba dumitale ! Du-te, Simca, de cheamă fata încoace. Tu spune-i numai să vină pînă aici, altceva să nu-i spui, lasă-mă pe mine...

SIMCA *(pleacă).*

AVOCATUL : Pentru Dumnezeu, să nu-i mai spui nimic, că nu ştiu ce o să se întîmple... Să nu-i mai aminteşti despre asta...

AGATON : Da, da... ştiu... atîta timp cît e în doliu...

AVOCATUL : Nu mă scoate din sărite ! Nici după ce iese din doliu, niciodată, m-ai înţeles ? Eu n-am de gînd să mă însor ! Nici prin minte nu-mi trece !

AGATON : Parcă eu m-am gîndit ? Da' dacă aşa ne e scris... Nu vezi ? Mergi pe drum drept, mergi, mergi, şi cînd nu te aştepţi dai de o piatră şi te poticneşti... Aşa am dat şi eu de Simca mea...

AVOCATUL *(nici nu-l ascultă) :* Da, da...

AGATON : Parcă ştii vreodată la ce să te aştepţi în viaţă ?!...

Scena 7

SIMCA, DANIŢA, CEILALŢI

AGATON : Vino încoace, fetiţa mea, trebuie să stăm de vorbă cu domnul avocat...

AVOCATUL : Nu avem ce vorbi... eu trebuie să-i cer scuze domnişoarei...

DANIŢA : Să-mi cereţi scuze ? De ce ?

AGATON : Păi... nu ştii ? Am vorbit şi cu domnul avocat despre chestia aia...

AVOCATUL : Domnule, te poftesc să taci odată din gură ! Nu înţelegi că dacă mai scoţi un singur cuvînt... *(Către Daniţa.)* Dumnealui şi-a permis, cu de la sine putere, fără să-l fi împuternicit cineva, să vorbească despre unele lucruri...

DANIŢA : Eu l-am rugat să mă scutească de asemenea discuţii...

AVOCATUL : N-aş vrea ca dumneata să înţelegi greşit... Vorbele dumnealui n-au nici o legătură cu mine, departe de mine asemenea gînduri... l-am rugat să nu-mi mai pomenească despre aşa ceva, dar se vede că nu e în stare să priceapă...

AGATON : Pricep, cum să nu pricep, uite că nu mai vorbesc... am vrut şi eu... ştii... ca o rudă ce sînt... de, fata a rămas singurică... dumneata eşti bărbat tînăr, cinstit... văd că şi ea ţine la dumneata...

DANIŢA *(disperată) :* Cine ţi-a spus ?

AGATON : Acuma văd că şi dumneata ţii la ea...

AVOCATUL : Domnule, eu nu ţi-am spus niciodată...

AGATON : Şi atunci, ce mi-am zis... dar acuma văd şi eu că nu se cade să vorbim de asta în timpul doliului... Simca, ai auzit ? Nici un cuvînt de acum încolo !

SIMCA : Doamne fereşte !

AGATON : Să nu fiţi supăraţi pe mine, copii... Am avut numai gînduri bune, deh, grijă de părinte...

AVOCATUL *(întorcîndu-i spatele, se adresează Daniţei) :* Domnişoară, am nevoie de unele date pentru îndeplinirea formelor... Cred că dumneata n-o să mi le poţi da, va trebui s-o întreb pe mătuşa dumitale. Nu s-ar putea să stăm chiar acum de vorbă despre asta ?...

AGATON : Da, mai bine să schimbăm vorba...

AVOCATUL : Mătuşa poate veni pînă aici ?...

DANIȚA : Mai bine să ne ducem noi la ea... E atît de slăbită...
AGATON : Bucuros, să ne ducem...
AVOCATUL *(către Agaton)* : De dumneata nu e nevoie...
AGATON : Mă rog, cum poftești... Atunci rămîn aici, dacă aveți nevoie de mine mă puteți chema...
AVOCATUL *(o urmează pe Daniția)* : Fii pe pace, n-o să te deranjăm...
AGATON *(se adresează avocatului, cînd acesta e gata să iasă afară împreună cu Daniția)* : Da' știi... nu sufli o vorbă în fața mătușii despre chestia aia... Las' pe mine...
AVOCATUL *(se întoarce înfuriat)* : Ascultă, domnule, n-ai de gînd să taci odată ?
AGATON : Păi, tot asta îți spuneam și eu : să nu sufli o vorbă !
AVOCATUL *(pleacă exasperat, apucîndu-se cu mîinile de cap).*

Scena 8

AGATON, SIMCA

AGATON : Ai văzut, Simca, cum am întors-o din condei ? Asta e : trebuie să știi cum s-o întorci ! Nu degeaba se zice : Dumnezeu îți dă, da-n traistă nu-ți bagă...
SIMCA : Ascultă, Agatoane, mi se cam pare mie că ei se supără ori de cîte ori le pomenești de chestia asta...
AGATON : Păi cum să nu se supere dacă așa se cade !? Parcă tu nu te supărai, chipurile, cînd îți pomeneam, cu toate că-ți părea bine ?

SIMCA : Știi... nu cumva să stricăm totul cu asta...
AGATON : Las' pe mine ! Mă cunoști doar ! Ce, am stricat eu vreodată ceva pînă astăzi ?... Afară de alegeri... da' atunci nu erau pe placul guvernului... Adică și cîte o licitație care nu era pe placul meu, da' ce, se potrivește ? Aia era politică, pe cînd acum... Las' pe mine, și ai să vezi că au să meargă toate ca pe roate...

(Din toate părțile, venind pe uși și pe scară, se adună în același timp toți membrii familiei. Sînt încărcați cu geamantane și tot felul de pachete ; se vede cît de colo că vor să plece cu mai mult decît au adus.)

Scena 9

FAMILIA

AGATON : Ei, v-ați făcut bagajul ?
TRIFUN, PROCA, TANASIE : Dar tu ?
AGATON : Eu ? Ce-aveți voi cu mine ? Cu mine e altceva !
PROCA : Cum altceva ?
AGATON : Așa, bine... și voi sînteți rude, nu zic ba... dar, vorba cumetrei Sarca, sînteți a cincea roată la căruță !
SARCA : Dar tu a cîtea roată oi fi ? *(Stau în picioare, încărcați de pachete și geamantane, înșirați unul lîngă altul, iar Agaton se plimbă de colo-colo prin fața lor.)*
AGATON : A cîtea, a necîtea, vorba e că sînt mai apropiat ca voi, și de-aia rămîn aici...
TOȚI : Rămîi aici ?

AGATON : Rămîn, altfel cum ? Cine să aibă grijă de atîta avere ? De-acum încolo eu sînt capul familiei !

TRIFUN : N-ai decît să fii capul cui ai mai fost, nu al meu !

SARCA : Şi nici al meu !

AGATON : Parcă eu vreau să fiu capul vostru !? Ce folos aş avea să fiu capul uneia ca alde Sarca, bunăoară ? Am vrut să zic că mă puteţi socoti capul întregii averi, adică de acum încolo numai poruncile mele au putere în casa asta...

TOŢI : Oho ! ! !

AGATON : Aţi venit, aţi văzut casa, aţi cotrobăit peste tot, aţi stat o zi şi o noapte, ajunge ! Aţi venit cu geamantanele goale, plecaţi cu ele pline, ba şi cu o groază de pachete pe deasupra...

SARCA : Mi se pare că şi tu ai un pachet, Agatoane...

AGATON : Şi ce dacă am !?... Ce te priveşte pe tine ? Nu sînteţi voi ce sînt eu... Voi sînteţi, aşa... provizorii...

TRIFUN : Da' tu cum eşti, dacă pot pentru ca să te întreb ? Definitiv ?

AGATON : Vezi bine că sînt definitiv ! Voi sînteţi doar musafiri, iar eu sînt în casa mea !

TOŢI : Oho, oho, ohooooo !

AGATON : Ce v-a apucat, bre, ce vă miraţi aşa ?

PROCA : Dacă ne mirăm ? Ba ne şi crucim şi ne întrebăm : Cine eşti şi ce eşti tu ?

AGATON : Ştii tu cine sînt, ce mă mai întrebi ! ?

PROCA : Întreb, pentru că nu pricep de ce ai avea tu, în casa asta, drepturi mai mari decît mine şi decît el, şi decît el, şi decît el ? De ce să fii tu mai cu moţ şi cine ţi-a dat dreptul să te răţoieşti aşa la noi ?

TRIFUN : Ia să faci bine să ne explici !

AGATON : Ei, vezi, să ştii că tocmai ţie am să-ţi explic !

TOŢI : Cu toţii vrem să ne explici !

PROCA : Altminteri, nu plecăm de aici ! Dacă tu ai dreptul să rămîi, atunci avem şi noi !

TOŢI : Aşa e ! Nu mai plecăm de aici ! *(Îşi pun jos geamantanele.)*

AGATON : Ce dracu vreţi să vă explic ?!

PROCA : Să ne explici de ce faci pe stăpînul !

AGATON : Şi voi vă închipuiţi că asta este aşa de uşor de explicat ?!

PROCA : Cred şi eu că nu e ! De-aia nici nu mai plecăm !

AGATON : Staţi ! Dacă vă explic, plecaţi ?

TOŢI : Mai întîi să ne explici, şi pe urmă o să vedem noi !...

AGATON : Uite, bre, cum stă chestia : ştiţi că moştenitoarea întregii averi este fata aia din flori, nu-i aşa ?

TOŢI : Ştim !

AGATON : Păi asta e ! Acuma cred că v-aţi lămurit !

PROCA : Ce tot încerci să ne duci de nas ? Dacă ea e nelegitimă, nu înseamnă că şi tu eşti ! Ce, dacă ea e moştenitoarea, înseamnă că şi tu eşti ?

AGATON : Aveţi răbdare, oameni buni, să vă spun tot, pînă la capăt ! Eu i-am şi dat fetii binecuvîntarea mea...

SARCA : Ce binecuvîntare ?!

AGATON : Binecuvîntarea... s-a logodit, se mărită...

TOŢI : A ! A ! A !

MICIA : Nu se poate, nu-i cu putinţă !

AGATON : Uite, numai ţie nu ne-am gîndit să-ţi cerem voie !...

PROCA : Lăsaţi-l odată să ne explice ! Bine, Agatoane, dacă s-a logodit şi se mărită ea, nu în-

seamnă că te-ai logodit şi te măriţi tu ! Aşa că te întrebăm : ce cauţi tu aici ?

AGATON : Mai bine m-aţi întreba cu cine se mărită !

TOATE FEMEILE ÎN COR : Ei, cu cine ?

AGATON : Cu avocatul... ştiţi, ăla cu testamentul...

TOŢI : Ce ? ? ? ! ! !

MICIA : Asta e bună !

AGATON : Da, cu el, şi acuma cred că v-aţi lămurit ce caut eu aici. În numele lui, adică în numele avocatului, vă spun cu frumosul : Plecaţi, bre, de aici ! După răposat aţi plîns care cum v-aţi priceput şi cît aţi putut... Ei bine, pentru durerea arătată n-o să rămîneţi păgubaşi...

GHINA : Cum, n-o să rămînem păgubaşi ?

AGATON : Vi se va plăti atît cît i se cuvine fiecăruia după testament, iar la parastasul de patruzeci de zile nu mai e nevoie să veniţi...

TOŢI : Nici n-avem de gînd să venim !

AGATON : Ştiu că n-aveţi de gînd şi nici nu e nevoie ! Doar nu vă poate cere nimeni să-l jeliţi pe răposat o viaţă întreagă ! Cu noi, care rămînem în casă, e altceva... Noi o să-l jelim mai departe, o să-i facem parastasele după cuviinţă, o să-i aprindem candela... *(Îşi aduce aminte.)* A, bine că mi-am adus aminte : aţi stins candela cînd aţi plecat din odaia răposatului ? Du-te tu, Simca, şi aprinde-o iar, că e păcat să nu ardă...

SIMCA : Aşa e ! *(Urcă pe scară.)*

PROCA : Cum nu vedeţi, oameni buni, că ăsta ocoleşte răspunsul ?! Ba că şi-a dat binecuvîntarea... ba că fata se mărită... ba că avocatul e ginere... ba despre candela răposatului... numai ca să nu ne lămurească nouă cum stau lucrurile ! De ce

nu ne spui, bre, limpede, răspicat, ce eşti şi cine eşti şi de ce te răţoieşti aşa la noi ?

AGATON : Bine, să vă spun... dar mai întîi luaţi-vă geamantanele ! *(Toţi pun mîna pe geamantane.)* Uite cum stă chestia : eu îi sînt ruda cea mai apropiată şi pe mine m-a rugat să rămîn...

GHINA : Fata aia nelegitimă îţi e rudă ?

TRIFUN : Atunci cum rămîne cu hotărîrea noastră de a o dispreţui ?

PROCA : Şi de ce, mă rog, ai fi tu cel mai apropiat ?

TANASIE : Dacă e aşa, atunci eu îi sînt şi mai apropiat...

MICIA : Dar eu unde sînt ?

AGATON : Nu ştiu cît i-oţi fi voi de apropiaţi, da' ştiu că după legea naturală eu îi sînt cel mai apropiat...

TRIFUN : Ei, poftim de unde sare iepurele ! De unde ai mai scos şi legea asta naturală !?

AGATON : Da, legea naturală... şi, după legea asta, m-a rugat să rămîn...

TANASIE : Cine te-a rugat ?

AGATON : Ginerele... avocatul...

PROCA *(către ceilalţi)* : Poftim, nu poţi să-l prinzi nici de cap, nici de coadă ! Ei, fraţilor şi surorilor, eu zic să ne ducem iar în odăile noastre, şi, cînd o veni avocatul să ne dea afară cu poliţia, o să-i spunem să-l dea afară mai întîi pe Agaton...

TOŢI : Aşa e !

AGATON : Ba nu e de loc aşa !

PROCA : Atunci spune tu cum e !

AGATON : Nu pot să vă spun !

PROCA : Cred şi eu că nu poţi !

AGATON : Şi nici nu îndrăznesc...

TRIFUN : De ce ? N-o fi cumva o taină la mijloc ?

AGATON *(se agaţă fericit de această idee)* : Da, e o taină !

SARCA : Vai de mine, o taină ?!

AGATON : Sigur că e o taină, dar ce credeai ?!

PROCA : Oameni buni, nu vedeţi că şarlatanul ăsta ne duce de nas şi ne joacă cum îi place, parcă am fi nişte copii ? Nu-ţi permit să-ţi baţi joc de noi, auzi tu ? *(Către ceilalţi.)* Nu vedeţi că vrea să ne scoată pe noi din casă, iar el să rămînă ? Nu vedeţi că pentru asta a născocit acuma şi-o taină ?...

TOŢI : Nu mai plecăm de-aici !

AGATON *(e în încurcătură)* : N-am născocit nimic... E o taină, aşa cum v-am spus, şi încă una mare de tot, de-aia nici nu pot, nici nu îndrăznesc să v-o spun...

TOŢI : Spune-o !

AGATON : Nu v-aş fi mărturisit-o niciodată, dar dacă voi... O, fraţilor... *(Se strîng cu toţii curioşi în jurul lui.)* Dacă stăruiţi atîta... Uite, eu rămîn aici pentru că... *(Îşi şterge fruntea cu o batistă.)* Eu rămîn aici pentru că... după cum vedeţi... avocatul care a cerut mîna fetei... el... ştiţi... e fiul meu nelegitim...

(Toţi sînt uluiţi şi izbucnesc cu toţii deodată în strigăte, scapă geamantanele şi pachetele din mîini, dar toată gălăgia este acoperită de răcnetul pătrunzător al Simcăi, care, coborînd pe scară, aude ultimele cuvinte ale lui Agaton. Simca leşină. Priveliştea aceasta mută rămîne încremenită un răstimp.)

AGATON *(Înfricoşat de impresia pe care o face minciuna lui, cade istovit pe un scaun, uitîndu-se prostit cînd la Simca, cînd la ceilalţi. În cele din urmă, resemnat, ridică în sus mîinile)* : Ei, acuma ştiu c-am potrivit-o !

Cortina

1934

RĂPOSATUL

Comedie în trei acte
și un prolog

PERSONAJELE

PAVLE MARICI
MILAN NOVACOVICI
SPASOIE BLAGOIEVICI
DOMNUL GIURICI
LIUBOMIR PROTICI
ANTA
MLADEN GIACOVICI
MILE
ALIOŞA
ADOLF ŞVARŢ
RINA
VUKIŢA
AGNIA
PRIMUL AGENT DE POLIŢIE
AL DOILEA AGENT DE POLIŢIE
MARIA, servitoare
ANA, fată în casă
SOFIA, fată în casă

Cele trei acte ale comediei se petrec după trei ani de la desfăşurarea prologului.

PROLOGUL

(O încăpere mobilată cu gust.)

Scena 1

PAVLE, MARIA

(Servitoarea, o femeie mai în vîrstă, vine de afară.)

MARIA : Domnule, a venit un domn. Zice că l-aţi chemat dumneavoastră.

PAVLE *(şade la birou, cufundat în lectura unei cărţi)* : A, da, să intre.

MARIA *(deschide uşa şi-l lasă pe primul agent să intre înăuntru).*

PAVLE *(Mariei)* : Du-te şi anunţ-o pe doamna.

MARIA *(iese pe uşa din stînga).*

Scena 2

PAVLE, PRIMUL AGENT DE POLIŢIE

PAVLE : Dacă nu mă-nşel sînteţi de la comisariatul de poliţie...

PRIMUL AGENT : Da, am venit la chemarea dumneavoastră...

PAVLE *(cu indiferență)* : Ca să spun drept, situația nu este chiar atît de gravă. Soția mea însă s-a speriat și... a chemat repede poliția. *(O observă pe Rina în ușă.)* De altfel, iat-o pe soția mea. Are să vă spună ea despre ce e vorba.

Scena 3

RINA, PAVLE, PRIMUL AGENT

RINA *(într-o rochie elegantă de casă)* : Sînteți de la poliție ?

PRIMUL AGENT : Da, doamnă.

RINA : Să știți că nu prea am ce să vă spun în afară de faptul că la noi a fost săvîrșit astă-noapte un furt...

PRIMUL AGENT : N-ați putea să-mi descrieți mai amănunțit faptul ?

PAVLE : Am să vă spun eu cum s-au petrecut lucrurile... Soția mea și cu mine am fost aseară la teatru. Cînd ne-am întors acasă, după ora unsprezece, am trecut prin această încăpere, deoarece dormitorul nostru se află alături. N-am observat nimic suspect, toate erau la locul lor. Azi-dimineață, însă, unul din sertarele acestei măsuțe era deschis. Trebuie să vă spun că de obicei acest sertar stă încuiat, dar de data aceasta toate lucrurile din el erau vraiște, după cum, de altfel, puteți vedea și dumneavoastră.

PRIMUL AGENT *(se apropie de măsuța de scris, cu unul din sertare tras afară și în care se văd diferite lucruri răvășite)* : Și... altceva nimic, numai atît ?

RINA : Da, numai atît.

PRIMUL AGENT : Dați-mi voie, cine a observat cel dintîi acest lucru ?

PAVLE : Eu mă scol foarte devreme, ocupația mea mă obligă să plec dis-de-dimineață pe șantier ; deci eu am fost acela care am trecut primul pe aici și am observat... Am trezit-o și pe soția mea, iar ea a telefonat numaidecît la poliție.

PRIMUL AGENT *(cercetează măsuța)* : Se vede cît de colo că sertarul a fost deschis cu forța. Ați putea să-mi spuneți ce s-a furat ?

PAVLE : Măsuța e a soției mele, ea știe mai bine ce i-a dispărut.

RINA : În acest sertar îmi țin bijuteriile și micile obiecte de găteală. De obicei, mai țin aici și cîte două-trei sute de dinari, banii mei de cheltuială ; dar nici bijuteriile, nici banii n-au dispărut. Nici banii ! N-a fost spartă decît această casetă, pe care o țin întotdeauna încuiată cu cheia și în care-mi păstrez scrisorile. Ei bine, de la prima aruncătură de ochi se vede că lipsește o parte din aceste scrisori.

PRIMUL AGENT : Va să zică, nu e vorba de bani... Prin urmare, nu s-ar putea susține că spărgătorul a venit de afară. Aveți servitori în casă ?

RINA : Avem o slujnică, dar pe ea n-o putem bănui ; este o bătrînă cinstită și e de mulți ani la noi.

PRIMUL AGENT *(după o clipă de reflecție)* : Ați putea să-mi spuneți dacă v-au dispărut numai anumite scrisori, sau... ?

RINA *(încurcată)*: Vai de mine... eu știu ce să zic? Pentru mine toate scrisorile sînt la fel de importante: unele din ele sînt din tinerețea mea, scrisori intime...

PRIMUL AGENT *(după ce se gîndește puțin, îi cercetează cu privirea și pe Pavle, și pe Rina)*: Dacă credeți că e necesar, putem deschide o anchetă oficială, dar eu aș zice că e mai sănătos să nu dăm acestei chestiuni mai multă importanță decît are.

PAVLE și RINA *(nu răspund nimic)*.

PRIMUL AGENT: Un lucru e sigur: spargerea n-a fost săvîrșită din dorința de a jefui, iar spărgătorul nu e cineva din afară; el se află în casă! Eu consider că nu mai este nevoie de nici o altă constatare... Și, cu aceasta, vă rog să-mi permiteți să mă retrag, doamnă și domnule! *(Iese.)*

Scena 4

PAVLE, RINA

PAVLE *(se cufundă iarăși în lectura cărții)*.

RINA *(aruncîndu-i o privire disprețuitoare, se îndreaptă spre camera ei. Se oprește în prag, apoi se întoarce și rostește răspicat, apăsînd asupra fiecărui cuvînt)*: Ai auzit, agentul de poliție a ajuns la concluzia că spărgătorul se află în casă...

PAVLE: Da, am auzit!

RINA *(intră în camera ei)*.

Scena 5

PAVLE, MARIA

PAVLE *(înalță capul și o urmărește cu privirea pe Rina, care iese. După ce aceasta a închis ușa, se îndreaptă spre telefon și caută un număr în carte)*.

MARIA *(intră)*: A venit supraveghetorul de la șantier...

PAVLE: Alioșa? Să intre.

MARIA *(îi face loc lui Alioșa să intre, iar ea iese)*.

Scena 6

ALIOȘA, PAVLE

PAVLE: Ce-i, Alioșa, ce s-a întîmplat?

ALIOȘA: Nimica, domnu inginer...

PAVLE: Ați sporit numărul lucrătorilor la fundații?

ALIOȘA: Da. Am mai luat șase lucrători.

PAVLE: Cimentul a fost adus?

ALIOȘA: Da, domnu inginer.

PAVLE: Atunci de ce-ai părăsit șantierul?

ALIOȘA: Păi... v-am tot așteptat pînă acum, credeam că o să veniți, ca de obicei, dis-de-dimineață, și... dacă am văzut că întîrziați...

PAVLE: Ai nevoie de mine?

ALIOȘA *(stînjenit)*: Credeam că o să veniți, și dacă am văzut că întîrziați...

PAVLE: Vorbește, omule, odată, de ce m-ai așteptat?

ALIOȘA: Domnu inginer, nu știu cum să vă mulțumesc, cum să vă arăt cît vă sînt de re-

cunoscător... V-aţi purtat cu mine ca un tată adevărat, ca un tată cu o inimă plină de dragoste pentru fiul lui. Acum trei ani m-aţi primit în slujbă...

PAVLE : N-ai de ce să-mi fii recunoscător ! Eşti un lucrător bun, sînt mulţumit de tine, şi cu asta, basta !

ALIOŞA : Păi tocmai de-aia-mi pare rău, şi... nu ştiu cum să fac să nu vă jignesc... zău, mi-e teamă să nu vă jignesc...

PAVLE : Da' ciudat mai eşti astăzi, Alioşa ! Vrei să-mi spui ceva şi nu îndrăzneşti... Eşti cumva nemulţumit de leafă ?

ALIOŞA : Aş, da' de unde, domnu inginer !

PAVLE : Poate ţi s-o fi părînd munca prea grea...

ALIOŞA : Nu, nu, nu...

PAVLE : Atunci ce este ?

ALIOŞA : Am venit ca să vă mulţumesc pentru tot ce-aţi făcut pentru mine şi să vă rog să-mi primiţi demisia.

PAVLE : Demisia ? Cum vine asta ? Ţi-ai găsit o slujbă mai bună ?

ALIOŞA : Nu-i vorba de asta ! Nu-mi dau demisia nici pentru un loc mai bun, nici pentru o leafă mai mare, mi-o dau...

PAVLE : Nu cumva eşti bolnav ?

ALIOŞA *(dă din cap, fără să ridice ochii)* : Nu !

PAVLE : Atunci, spune odată, ce ai ?

ALIOŞA : Trebuie... trebuie să vă spun, nu pot să mă ascund de dumneavoastră... *(Pauză. Se frămîntă ce se frămîntă şi, în cele din urmă, rosteşte ridicînd capul)* : O cunoaşteţi pe Lidocika mea ?

PAVLE : Pe nevastă-ta ?

ALIOŞA : Da.

PAVLE : Parcă am văzut-o o dată, cînd a venit la tine pe şantier. După cîte-mi amintesc, e o femeie frumoasă şi simpatică.

ALIOŞA : M-a părăsit...

PAVLE : Cum... te-a părăsit ?

ALIOŞA : Uite-aşa, bine... A fost aici, la noi, un cîntăreţ, unul care cînta la operă, Pierkovski...

PAVLE : Rus ?

ALIOŞA : Nu, polonez. La noi şi-a făcut debutul...

PAVLE : El ţi-a luat nevasta ?

ALIOŞA : Nu... ea... mi-a spus că-l iubeşte şi că nu poate trăi fără el. Şi-a luat rămas bun de la mine, eu am rămas plîngînd... şi ea... a plecat.

PAVLE : Cînd s-a întîmplat treaba asta ?

ALIOŞA : Acum trei luni...

PAVLE : Acum trei luni ? Păi de atunci a trecut o bucată bună de vreme, aşa c-ai avut tot timpul să te obişnuieşti cu noua situaţie...

ALIOŞA : Nu, domnu inginer, eu o iubesc pe Lidocika, o iubesc tot aşa de mult ca şi-nainte...

PAVLE : Dar dacă ea nu te mai iubeşte...

ALIOŞA *(oftează)*.

PAVLE : Nu înţeleg însă de ce trebuie să-ţi dai demisia din pricina asta. Ori poate vrei să pleci după ea...

ALIOŞA : Nu. Nu vreau să-i stric viaţa, ea e atît de fericită cu el... De ce să-i stric tocmai eu fericirea ?

PAVLE : Crezi că e fericită ?

ALIOŞA : Da, mi-a scris chiar ea că e fericită, numai că tot eu trebuie s-o ajut...

PAVLE : Cu bani ?

ALIOŞA : A, nu, bani are ea, are destui... Dacă-mi daţi voie, o să vă citesc scrisoarea pe care am primit-o ieri...

PAVLE : De unde-ţi scrie ?

ALIOŞA : De la Berlin. Ştiţi... el... are acolo un angajament...
PAVLE : Şi ce-ţi scrie ?
ALIOŞA *(scoate scrisoarea şi o desface)* : Scrie ruseşte...
PAVLE : Citeşte-o în ruseşte. O scrisoare sînt în stare să înţeleg şi eu...
ALIOŞA *(citeşte)* : *„Milenki moi"*... *(Se simte stînjenit.)* Scuzaţi... ştiţi... Lidocika mea are o inimă aşa de simţitoare...
PAVLE : Citeşte, citeşte...
ALIOŞA *(citeşte)* : *„Mne zdesi oceni horoşo. Ia savsem sciastliva."* *(Explică.)* *Sciastliva* înseamnă *fericită. (Citeşte.) „Dorogoi moi Andriuşa s kajdîm dnem bolşe menea liubit."* *(Explică.)* El mă iubeşte pe zi ce trece tot mai mult... *(Citeşte.) „On oceni laşkovîi ko mne ; smotrit na menea kak na obraz."* *(Explică.)* O priveşte ca pe o icoană. *(Citeşte.) „Ia sciastliva, ia sciastliveişaia jenşcina na sviete."* *(Explică.)* E cea mai fericită femeie din lume... *(Citeşte.) „Moio sciastie odno opstoiatelstvo trevojit."*
PAVLE : Asta n-am înţeles...
ALIOŞA : Zice că un singur lucru-i stinghereşte fericirea... *(Citeşte.) „Ia znaiu şto tî vsio dumaieş obo mne."* *(Explică.)* Gîndul că eu n-am uitat-o... *(Citeşte.) „Esli bî tî ne dumal obo mne, moie sciastie bîlo bî v dvoine bolşe."*
PAVLE : ...Dacă nu te-ai mai gîndi la ea, ar fi încă o dată pe atît de fericită...
ALIOŞA : Da ! *(Citeşte.) „Zdelai odoljenie perestani dumati obo mne, i etim zdelaeş menea sciastliveişei jenşcinoi na sviete."*
PAVLE : ...Iar dacă vei înceta să te mai gîndeşti la ea, va fi într-adevăr cea mai fericită femeie din lume...

ALIOŞA *(citeşte)* : *„Do groba liubeaşceaia tebea Lidocika."*
PAVLE : La urma urmelor, ce vrea femeia asta, care pretinde că te va iubi pînă la mormînt ?
ALIOŞA : Vrea... s-o uit, să nu mă mai gîndesc la ea...
PAVLE : Păi asta-i lesne de făcut ! Scrie-i că de acum încolo n-ai să te mai gîndeşti la ea, şi gata !
ALIOŞA : Nu pot, mi-e peste putinţă să nu mă mai gîndesc la ea ! Vreau să fie fericită ! De ce să nu fie fericită ? Dacă nu putem fi amîndoi fericiţi, măcar ea să fie...
PAVLE : Şi cum ai de gînd s-o faci fericită ?
ALIOŞA : Păi... ce mi-am zis... Eu n-am încotro, trebuie să mă gîndesc la ea... Pentru că o iubesc... Nu pot să nu mă gîndesc la ea... dacă mor, însă, n-am să mă mai gîndesc...
PAVLE : Cum adică, dacă mori ?
ALIOŞA : I-am şi scris...
PAVLE : Ce i-ai scris, omule ?
ALIOŞA : I-am scris aşa : „Cînd vei primi această scrisoare, nu mă voi mai gîndi la tine, Lidocika, căci mă vor fi acoperit valurile Dunării !"
PAVLE : Ce tot aiurezi acolo, omule !? Ce valuri, ce Dunăre ?!
ALIOŞA : Aşa i-am scris...
PAVLE : Şi i-ai trimis tu o asemenea scrisoare ?
ALIOŞA : Da, şi de-aia am venit acum la dumneavoastră, ca să vă cer iertare, să-mi iau rămas bun şi să vă mulţumesc pentru toate cîte le-aţi făcut pentru mine...
PAVLE : Ce tot îndrugi acolo, Alioşa ! ?
ALIOŞA *(scoate din buzunar nişte hîrtii)* : Uitaţi-vă, am adus toate socotelile : chitanţele şi facturile neachitate pentru nisip şi transport ; ăsta e

contractul cel nou cu fabrica de cărămizi, să ştiţi că s-a semnat ; astea sînt chitanţele de la administraţia financiară ; asta e delegaţia pe care mi-aţi dat-o pentru licitaţia...

PAVLE *(îl întrerupe)* : Păstrează-le, Alioşa, păstrează toate hîrtiile astea, şi să ştii de la mine că omul nu se duce la moarte aşa de uşor cum îţi închipui tu. Auzi, să te omori de dragul unei femei care te-a înşelat ! Asta-i prea de tot ! Tocmai de-aceea trebuie să trăieşti, să nu te dai bătut... Dacă-i satisfaci astfel vanitatea, o să rîdă pînă şi de moartea ta ! Nu, dragul meu Alioşa, nimeni nu se omoară de dragul unei femei necredincioase !

ALIOŞA : Păi dacă nu pot altfel...

PAVLE : Nu înţelegi, omule, că nu ţi-e îngăduit să dai dovadă de atîta slăbiciune ?

ALIOŞA *(vrea să spună ceva)*.

PAVLE *(nu-l lasă)* : Mi se pare însă că aici nu-i vorba numai de scrisoarea asta. Ascultă, Alioşa, cred că la tine s-au adunat şi alte necazuri, iar ultimele patru luni de muncă istovitoare pe şantier ţi-au tocit nervii. Pe deasupra, mai e şi dorul de patrie. Atîta vreme cît Lidocika a fost alături de tine, sufletul ţi-era plin de dragostea pentru ea ; acuma însă ai rămas singur, cu sufletul pustiu, şi nostalgia şi-a făcut apariţia... Dar toate astea sînt fireşti şi, crede-mă, pot fi învinse...

ALIOŞA *(dă din cap în semn de negare)* : Nu !

PAVLE : Ascultă-mă pe mine, Alioşa. Orice bărbat poate să cadă victimă toanelor unei femei, aşa a fost de cînd lumea şi aşa o să fie în vecii vecilor ! E adevărat că sîntem slabi, dar nu pînă într-atît încît să ne jertfim de dragul lor pînă şi viaţa ! Asta o fac numai cei slabi de

înger ; nouă, Alioşa, nu ne este îngăduit să ne purtăm astfel. În timp de furtună, cîrmaciul se predă oare de bunăvoie valurilor ? Nu, omule, dacă n-are alt chip de scăpare, înhaţă colacul de salvare şi înoată spre ţărm, pînă simte pămîntul sub picioare ! Ascultă-mă pe mine... la tine nu-i altceva decît ce-ţi spun eu : nervi zdruncinaţi, dezamăgire în dragoste şi nostalgie. Uite, Alioşa ! Azi îţi dau zi liberă, mîine tot aşa, du-te şi te odihneşte...

ALIOŞA *(refuzînd)* : A, nu... nu...

PAVLE : Ascultă-mă pe mine, du-te şi distrează-te, alungă gîndurile negre, şi să vezi cum au să treacă toate. Ştiu, nu prea ai bani... *(Scoate portofelul.)* Ţine colea cinci sute de dinari...

ALIOŞA *(se împotriveşte)* : Dar bine, domnu inginer...

PAVLE : Banii ăştia sînt pentru munca ta suplimentară, aşa că trebuie să-i primeşti. *(Îi vîră cu sila în buzunar.)* Acuma du-te la „Lira rusă", la „Kazbek" sau la oricare dintre localurile voastre. Du-te ! Ai să-ţi întîlneşti acolo compatrioţii, ai să asculţi balalaici şi cîntece din patrie, poate că au să-ţi dea şi cîteva lacrimi, dar lacrimile vindecă sufletul, crede-mă... Fă aşa cum te sfătuiesc eu, şi ai să vezi că au să treacă toate cu bine.

ALIOŞA : Nu, domnu inginer...

PAVLE : Voi, ăştia din Nord, poate pentru că soarele nu vă încălzeşte îndeajuns, sînteţi mai molatici, aveţi inima mai fierbinte decît a noastră, sînteţi, în fond, nişte visători. Pe cînd noi, dimpotrivă, stăm cu picioarele pe pămînt, sîntem mai realişti şi mai rezistenţi la loviturile soartei. Ascultă-mi sfatul, Alioşa, şi ai să vezi c-am avut dreptate...

ALIOŞA *(apărîndu-se de sine însuşi)*: Nu pot, zău nu pot...

PAVLE: Hai, calcă-ţi pe inimă şi fă ce-ţi spun eu, Alioşa...

ALIOŞA: I-am scris doar...

PAVLE: Ei şi ?! N-are decît să te creadă mort !

ALIOŞA *(respingînd ideea)*: A, nu ! Asta nu !

PAVLE: Uite ce e, Alioşa... Fă astăzi aşa cum te învăţ eu... şi dacă nu ţi-o trece starea asta de deprimare pînă mîine, atunci n-ai decît să faci cum vei vrea ! Înseamnă că soarta e mai tare ca tine şi nimeni nu te mai poate împiedica să-ţi aduci la îndeplinire hotărîrea. Dar astăzi fă-mi hatîrul şi ascultă-mi sfatul... *(Îi întinde mîna.)*

ALIOŞA *(îl priveşte drept în ochi şi-i întinde mîna fără vlagă).*

PAVLE: Aşa, vezi, du-te să-ţi întîlneşti prietenii şi distrează-te puţin ! *(Îl măsoară atent din cap pînă-n picioare)*: Dar ia stai, stai niţel, nu te poţi duce nicăieri în halul ăsta. N-ai nişte haine mai ca lumea ? Că astea sînt atît de jerpelite şi de murdare... Nu, nu te poţi duce astfel... *(Se îndreaptă spre una din uşi.)*

ALIOŞA: Nu, domnu inginer, nu, nu, nu ! Credeţi-mă, mi-e ruşine ! Tot ce am pe mine e de la dumneavoastră, şi haina, şi cămaşa, şi pantofii... Nu, nu mai primesc nici un capăt de aţă...

PAVLE: Lasă mofturile, omule ! *(Pleacă şi se întoarce cu nişte haine în stare încă bună.)* Dezbracă-te !

ALIOŞA: Nu, nu, Doamne fereşte !

PAVLE: Hai, fără multe fasoane !

ALIOŞA *(începe să se dezbrace).*

PAVLE *(îl ajută şi el la îmbrăcat)*: Aşa, vezi !? Ia-ţi hîrtiile din hainele vechi şi ai grijă să nu le pierzi. Vechiturile astea le poţi folosi la lucru pe şantier. Ei, aşa mai zic şi eu ! Acuma poţi face faţă în orice împrejurare. Va să zică, ne-am înţeles ce ai de făcut... Nu ? Iar mîine, cînd o să ne vedem, sînt sigur că ai să priveşti viaţa cu alţi ochi.

ALIOŞA *(strîngîndu-şi hainele vechi, din care şi-a scos hîrtiile pe care le-a pus în cele abia primite)*: Dar ştiţi, totuşi, i-am scris... *(Iese.)*

Scena 7

PAVLE, RINA

PAVLE *(după ce-l conduce pe Alioşa, se apropie de uşa pe care a ieşit Rina, dar auzind pesemne un zgomot dincolo, se îndreaptă grăbit spre locul unde stătuse mai înainte, se aşază şi se preface că e cufundat în lectură).*

RINA *(vine din camera ei îmbrăcată elegant şi se îndreaptă spre ieşire, fără să-i acorde lui Pavle nici cea mai mică atenţie).*

PAVLE *(după ce iese Rina, ridică repede capul, iar după o scurtă pauză se scoală şi sună).*

Scena 8

MARIA, PAVLE

PAVLE: Doamna a plecat ?

MARIA: Da.

PAVLE: Ascultă, Maria, nu sînt acasă pentru nimeni. M-ai înţeles ?

MARIA: Am înţeles.

Scena 9

LIUBOMIR, ACEIAŞI

LIUBOMIR *(se iveşte chiar în aceeaşi clipă în uşă, cu o carte mare sub braţ)*: E voie ?

PAVLE *(nehotărît şi lungind fiecare cuvînt)*: Da, da... poftim !

LIUBOMIR *(dîndu-şi seama că vizita sa este inoportună)*: Nu m-am gîndit să vă deranjez. Voiam doar să predau slujnicii cartea pe care mi-aţi împrumutat-o, însă, negăsind-o... Vă rog să mă scuzaţi, mi se pare că am picat într-un moment nepotrivit. *(Lasă cartea pe masă.)*

PAVLE : Nu zic că ai venit în momentul cel mai potrivit, dar asta n-are nici o importanţă ; pentru tînărul meu prieten am întotdeauna vreme. *(Către Maria.)* Poţi pleca. *(Maria iese.)*

Scena 10

LIUBOMIR, PAVLE

LIUBOMIR : Îmi pare grozav de rău că v-am deranjat. *(Vrea să plece.)* Vă rog să-mi daţi voie...

PAVLE : Rămîi, te rog să rămîi. M-ai găsit într-un moment de... adîncă tulburare... La urma urmei, poate e mai bine că ai venit ; vezi... pentru mine, în asemenea momente, un prieten e întotdeauna binevenit. Mai ales cînd simţi nevoia să schimbi cu cineva o vorbă... Ia loc, te rog...

LIUBOMIR *(aşezîndu-se)*: M-ar bucura foarte mult să vă pot fi cu ceva de folos.

PAVLE : Cînd cineva suferă aşa cum sufăr eu, pînă şi compătimirea, dacă e sinceră, îi este de folos.

LIUBOMIR *(mirat)*: Cum ?... Dumneavoastră să suferiţi ?!

PAVLE *(tresare)*: Nu, nu sufăr, şi cu toate astea... De ce să mă mai amăgesc degeaba ! Ei da, sufăr ! *(Izbucnind.)* Tinere, soţia mea mă înşală ! *(Îndată după aceea are o tresărire ; i se pare o nechibzuinţă să încredinţeze o asemenea taină unui tînăr necopt ; de aceea amuţeşte şi se plimbă agitat de colo-colo.)*

LIUBOMIR *(îl urmăreşte mirat cu privirea)*.

PAVLE *(simţind nevoia să se justifice, se poştează în faţa lui Liubomir)*: De fapt, nici nu ştiu de ce m-am destăinuit adineauri... Poate pentru că ai apărut aşa, ca din pămînt, în faţa mea, poate pentru că ai fost primul care mi-a ieşit în cale, sau poate pentru că am simţit nevoia să rostesc cu glas tare ceea ce mă frămîntă de azi-dimineaţă...

LIUBOMIR : Să nu vă pară rău că v-aţi destăinuit mie, căci v-aţi destăinuit unui prieten. Respectul meu faţă de dumneavoastră e fără margini şi-aş fi foarte fericit dacă v-aş putea alina cît de cît suferinţa.

PAVLE : În asemenea situaţii nu poate fi vorba de alinare ; după cum nici condoleanţele nu pot aduce vreo mîngîiere familiei unui mort.

LIUBOMIR : Dar... dacă lucrurile nu stau aşa cum credeţi dumneavoastră ? Dacă nu-i vorba decît de scornelile unor rău-voitori care au făcut tot ce-au putut pentru ca ele să ajungă la urechile dumneavoastră ?

PAVLE : Da, lumea şuşotea, e adevărat, dar eu n-am luat în seamă aceste şuşoteli. Acum însă...

(Scoate din buzunar un teanc de scrisori.) Am aici scrisorile amantului ei. A trebuit să săvîrşesc o spargere, să mă port ca un hoţ ca să pun mîna pe ele. Şuşotelile celor din jur mi-au trezit bănuiala ; nu ştiam însă care-i numele seducătorului ; acum acest nume se află în mîinile mele ! Poftim, îl am aici ! *(Mototoleşte cu ură scrisorile.)* Aici !

LIUBOMIR *(dă din umeri stingherit).*

PAVLE *(din ce în ce mai furios)* : Aici, dar nu îndrăznesc, n-am curajul să-l aflu, de teamă să nu mi se adeverească bănuielile, fiindcă acest lucru ar fi îngrozitor. Cu adevărat îngrozitor... Ei bine, mă tem de adevăr ! Nu-i oare mai bine să fugi de el decît să-l descoperi ? A fost de-ajuns de puternică lovitura cînd am aflat că mă-nşală. La ce-mi mai trebuie încă una ? Să ştiu şi cu cine mă-nşală ? *(Nu mai are astîmpăr.)* Şi totuşi, nesiguranţa mă chinuieşte, mă va chinui toată viaţa. De ce să nu golesc pînă la fund paharul cu otravă ce-mi este hărăzit ? *(Desface una din scrisori şi caută semnătura. Un nou acces de furie.)* Da, el e ! Exact ceea ce bănuiam !

LIUBOMIR *(se apropie de el)* : Liniştiţi-vă ! Calmaţi-vă ! Asemenea lucruri par îngrozitoare doar la prima vedere.

PAVLE : ...Prietenul meu din copilărie, colegul meu de şcoală, asociatul meu în afaceri, prietenul meu nedespărţit...

LIUBOMIR : Domnul Novacovici !

PAVLE : Da, el ! Ah, ce faptă odioasă ! Ce mîrşăvie !

LIUBOMIR *(după o pauză, cu glas domol)* : Şi acum ce aveţi de gînd să faceţi ?

PAVLE : Ce ? Asta mă întreb şi eu ! Mă tot întreb, şi nu sînt în stare să iau nici o hotărîre.

LIUBOMIR : Doar nu vă gîndiţi...

PAVLE : Să-mi alung soţia ? Să mă răzbun pe seducător ? A, asta nu ! Dar ce să fac, Dumnezeule ? Ca să pot lua o hotărîre, ar trebui mai întîi să-mi treacă starea asta îngrozitoare !

LIUBOMIR : Vă înţeleg, dar nu mă simt în stare, nu mă ajută mintea să vă dau nici un sfat...

PAVLE : Mi-e teamă ca, în starea de tulburare în care mă aflu, să nu iau cumva vreo hotărîre pripită. Dacă aş putea să fug undeva unde să fiu singur, să mă pot gîndi în linişte...

LIUBOMIR : Ce-ar fi să plecaţi de acasă pentru o zi, două ?

PAVLE : Să plec, da, s-ar părea că ăsta-i cel mai bun lucru pe care l-aş putea face ! *(Se gîndeşte.)* Să ştii că aşa am să şi fac ! Da, am să plec...

LIUBOMIR : Da, da, plecaţi pentru două-trei zile...

PAVLE : Nu ştiu pentru cîte zile voi pleca şi nici încotro voi pleca ; ceea ce ştiu e că voi pleca încotro mă vor purta paşii şi pe timp nelimitat. Deocamdată, nu m-am gîndit precis la ceea ce voi face, însă simt nevoia să dispar, să fiu departe de aceste locuri, să mă izolez, să-mi treacă starea asta. Ca să nu iau o hotărîre pripită, trebuie să fug de mine însumi. Îţi mulţumesc, prietene, pentru sfatul bun pe care mi l-ai dat.

LIUBOMIR : Dacă vă mai pot fi cumva de folos, vă stau cu plăcere la dispoziţie.

PAVLE *(are o tresărire)* : Dacă ai vrea, ai putea într-adevăr să-mi fii de folos.

LIUBOMIR : Vă rog...

PAVLE *(scoate din portofel paşaportul)* : N-ai vrea să te duci să-mi vizezi paşaportul ăsta pentru străinătate ? *(Îl răsfoieşte.)* A, dar uite că nu mai e nevoie ! Paşaportul a fost vizat acum

șase săptămîni, cînd am vrut să plec la Tîrgul de mostre. Viza e încă valabilă. Asta pică cum nu se poate mai bine! *(Pune din nou pașaportul în portofel.)*

LIUBOMIR *(vrea să plece)*: Acum am să vă părăsesc...

PAVLE *(întinzîndu-i mîna)*: Sper că mă pot bizui pe discreția dumitale... *(Își aduce aminte de ceva și-și retrage mîna.)* Ia stai... Chiar în clipa asta mi-a trecut prin minte că ai putea totuși să-mi faci un mare serviciu.

LIUBOMIR: La dispoziția dumneavoastră...

PAVLE *(iese pe una din uși și se întoarce cu o mapă voluminoasă)*: Asta este, tînărul meu prieten, cea mai de seamă comoară a mea. De șapte ani încheiați mă ocup de această lucrare din domeniul hidrografiei, cu convingerea că ideile mele se vor impune cîndva în lumea științifică.

LIUBOMIR: Cum, v-ați ocupat așadar și de această ramură a științei?

PAVLE: E drept, sînt arhitect și inginer constructor, dar... vezi, pe mine m-a interesat întotdeauna hidrografia, de care m-am ocupat în ceasurile mele libere. De altfel, problema hidrografiei este de interes general: trei pătrimi din pămîntul cel mai fertil e acoperit de mlaștini, de ape puțin adînci și de depuneri aluviene, în timp ce suprapopulația provoacă crize adînci și mari tulburări în viața popoarelor. Atunci m-am gîndit să caut metode noi, mai eficiente, în hidrografie. Îți spun lucrurile astea numai ca să-ți dai seama de importanța pe care o are această lucrare și de ceea ce reprezintă ea pentru mine. Hîrtiile pe care le vezi aici zăceau netulburate într-un sertar al biroului meu, închis bine cu cheia, însă nu știu cum... în

clipele acestea de grea încercare, m-a fulgerat o bănuială: nu cumva, în lipsa mea, soția mea va face uz de aceeași metodă de care m-am folosit și eu față de ea? Nu va forța sertarul biroului meu ca să scotocească prin el? Desigur, nu va găsi nimic din ceea ce ar dori ea să găsească, dar se prea poate ca, tocmai din pricina asta, orbită de furie și răutate și știind bine cît preț pun eu pe lucrarea asta, să-i vină ideea năstrușnică de a se răzbuna rupînd două-trei foi din manuscris!

LIUBOMIR: A, nu cred...

PAVLE: O, n-ai idee de ce sînt în stare să săvîrșească femeile în furia lor nesăbuită! Ca să apăr acest manuscris, m-am gîndit să ți-l încredințez dumitale...

LIUBOMIR *(surprins de încrederea ce i se acordă)*: O, domnule Marici, nu știu dacă merit...

PAVLE *(îi dă mapa)*: Iată comoara mea; acum îi cunoști valoarea și cred că vei ști s-o păzești.

LIUBOMIR: Vă rog să fiți încredințat de acest lucru; am s-o păzesc ca pe ochii din cap.

PAVLE: Asta este și dorința mea, tinere, și-acum, la revedere!

LIUBOMIR: La revedere! *(Iese.)*

Scena 11

PAVLE *(rămînînd singur, formează un număr de telefon)*: Alo... alo... Radici și Todorovici? Cine este la telefon? A, dumneavoastră sînteți, domnule Petru? Aici inginerul Marici! Voiam să vă înștiințez că voi lipsi o vreme din

localitate ; peste două zile este scadența dumneavoastră. Vă rog să vă adresați asociatului meu, domnul Novacovici ; el este împuternicit să semneze în numele firmei, ca și mine, iar contul curent este... da, da, vă adresați lui !

Scena 12

MARIA, PAVLE

MARIA *(vine de afară)* : Domnul Novacovici !
PAVLE *(tresare nervos)* : Cum ?... El ?...
MARIA : Eu i-am spus că dumneavoastră...
PAVLE : Nu face nimic, să intre, lasă-l să intre !
MARIA *(se retrage)*.

Scena 13

NOVACOVICI, PAVLE

NOVACOVICI *(intră, prefăcîndu-se foarte amabil)* : Bună ziua. Știi, am fost la șantier și, negăsindu-te, am crezut că ești bolnav... de aceea m-am repezit încoace...
PAVLE *(de-abia stăpînindu-se)* : Nu te mai preface... N-ai fost nici la șantier și nici nu te-ai gîndit că aș putea fi bolnav... Spune drept : te-a trimis nevastă-mea la mine ? Nițel mai înainte a venit în graba mare la tine ca să-ți spună c-am săvîrșit o spargere și v-am descoperit secretul. Haide, n-are nici un rost să te mai ascunzi : te-a trimis ca să vezi care e situația.

NOVACOVICI : Despre ce secret vorbești ? Zău dacă înțeleg...
PAVLE *(se apropie mult, aproape vîrîndu-se în el)* : Nemernicule !
NOVACOVICI *(jignit)* : Ce-nseamnă asta ?
PAVLE : Înseamnă că nu ai pic de rușine și că ești un om de nimic !
NOVACOVICI : Ascultă, nu-ți permit să vorbești astfel cu mine...
PAVLE : Aici ai dreptate, și eu îmi dau seama că ar trebui să vorbesc altfel cu tine, deocamdată însă... mă abțin. O să mai stăm noi de vorbă altădată. Să n-ai nici o grijă, îți dau cuvîntul meu că o să mai stăm de vorbă !
NOVACOVICI *(apropiindu-se de Pavle)* : Ascultă, Pavle, hai să vorbim deschis.
PAVLE : Dacă tu îți închipui că a vorbi deschis înseamnă să recunoști pur și simplu ce s-a întîmplat, atunci să știi că te înșeli amarnic. Eu n-am nevoie de asta.
NOVACOVICI : Nu-i vorba să recunosc, frate, dar poate că trebuie să mă justific...
PAVLE : Oare nemernicia se poate justifica ?
NOVACOVICI : Nu zic că n-ai și tu dreptate. Înțeleg, ți-am rănit amorul propriu...
PAVLE : E vorba de cinstea mea !
NOVACOVICI : Ce cinste, nu e altceva decît amor propriu !
PAVLE : Fie și așa, amor propriu, cum zici tu, dar cine ți-a dat ție dreptul să mi-l terfelești ?
NOVACOVICI : Ei, Doamne-Dumnezeule ! Oare nu ești în stare să privești lucrurile mai lucid ? Nu vezi că așa-i viața ? Așa-i de cînd lumea și pămîntul, ascultă-mă pe mine ! Tu ești mereu ocupat, pleci dis-de-dimineață pe șantier, îm-

buci cîte ceva pe apucate, seara te întorci acasă frînt de oboseală şi, chiar şi atunci, istovit cum eşti, nu găseşti altceva mai bun de făcut decît să te cufunzi în hîrţoage, în lucrările tale ştiinţifice... Numai soţiei tale nu catadicseşti niciodată să-i adresezi un cuvînt mai drăgăstos. Uiţi că e tînără, că e firesc să-i placă petrecerile, să dorească să i se acorde atenţie, să fie alintată...

PAVLE : Acum a obţinut tot ce şi-a dorit cu preţul căsniciei noastre distruse şi cu colaborarea ruşinoasă a prietenului, a asociatului meu...

NOVACOVICI : Nu are nici o importanţă dacă sînt eu sau altul. Este o simplă întîmplare că tocmai eu am avut destul timp liber ca să mă ocup de ea şi să-i acord toată importanţa şi atenţia pe care o merită...

PAVLE : Nu numai destul timp, ci şi destulă josnicie ca să nu mai ţii seama de nici un fel de considerente...

NOVACOVICI : Nu pricep de ce te frămînţi aşa pentru atîta lucru... Se poate să nu înţelegi că există situaţii în viaţă cu care omul trebuie să se împace vrînd-nevrînd ? Încăpăţînarea în asemenea împrejurări este apanajul sălbaticilor...

PAVLE *(faţă de un atare cinism nu se mai poate stăpîni, se repede la uşă, o deschide, apoi înşfacă un scaun şi se îndreaptă ameninţător spre Novakovici)* : Afară ! Ieşi afară !

NOVACOVICI *(ieşind)* : Nu spuneam eu, mentalitate de sălbatic...

PAVLE : Afară !

NOVACOVICI *(iese).*

Scena 14

PAVLE, MARIA

PAVLE *(după ce se mai linişteşte, sună).*

MARIA *(intră).*

PAVLE : Mario, te rog să-mi pregăteşti schimburi, hainele de culoare albastră şi tot ce-mi trebuie pentru drum.

MARIA : Plecaţi ?

PAVLE : Da.

MARIA : Pentru cîtă vreme ?

PAVLE *(nervos)* : De unde vrei să ştiu ? !

MARIA : Vă întrebam numai ca să ştiu ce valiză să pregătesc, să vă pun lucrurile în valiza cea mare sau...

PAVLE : Nu-mi trebuie nici o valiză, nici una, auzi ? N-aş vrea să iau cu mine nici măcar o batistă din casa asta... Nu-mi mai trebuie nimic !

MARIA : Cum doriţi...

PAVLE : N-am nevoie de nimic. Du-te, am să te chem eu mai tîrziu.

MARIA *(iese).*

Scena 15

RINA, PAVLE

PAVLE *(rămîne pe gînduri, apoi scoate din buzunar scrisorile „furate", le mototoleşte şi le aruncă pe duşumea).*

RINA *(vine de afară şi se îndreaptă spre Pavle. Se opreşte în faţa lui, de data aceasta însă fără curajul şi aroganţa manifestate la început)* :

Pavle, aş vrea să stăm amîndoi de vorbă ca să lămurim unele lucruri...

PAVLE : Îmi pare rău, dar acum n-am timp. Chiar în clipa asta trebuie să plec.

RINA : Unde pleci ?

PAVLE : Nu ştiu încă.

RINA : Pentru mai multă vreme ?

PAVLE : Nu ştiu... e mai bine însă să te aştepţi la o lipsă mai îndelungată, chiar foarte îndelungată.

RINA *(îngrozită)* : Asta înseamnă oare...

PAVLE *(plecînd)* : Înseamnă că plec. *(Iese repede, trîntind uşa în urma lui, fără să se mai întoarcă.)*

RINA *(de-abia acum îşi dă seama de situaţie şi ţipă după el)* : Pavle !

(Se prăbuşeşte pe un scaun lîngă uşa pe care a ieşit Pavle şi izbucneşte în hohote de plîns.)

Cortina

ACTUL ÎNTÎI

(Încăpere mobilată luxos la Milan Novacovici.)

Scena 1

NOVACOVICI, RINA

NOVACOVICI *(nu s-a ridicat încă de la masă, după micul dejun ; parcă n-ar fi în apele lui. Cumpăneşte în mînă o linguriţă de argint, pe care o priveşte pe gînduri).*

RINA *(în faţa lui, într-o luxoasă rochie de casă)* : Iar eşti posomorît, iar s-a ivit un norişor... *(Se ridică, trece în spatele lui şi-l îmbrăţişează.)* Nu îngădui apariţia nici unui norişor ! Vreau ca cerul nostru să fie mereu senin !

NOVACOVICI : Într-o căsnicie fericită e totdeauna senin.

RINA : Şi căsnicia noastră nu e fericită ? Ai să-mi reproşezi ceva ?

NOVACOVICI *(se apără cu energie)* : Absolut nimic !

RINA *(sărutîndu-l)* : Ei, atunci ce mai aştepţi ? Înseninează-te !

NOVACOVICI : Nu-i nimic, scumpo, o nimica toată. Nu merită nici măcar să-ţi spun...

RINA : A, va să zică tot este ceva ! ?

NOVACOVICI : Da... dar nu e decît un fleac, dragostea mea, un fleac lipsit cu totul de însemnătate...

RINA : Vreau să aud, vreau să ştiu ce este !

NOVACOVICI *(arătîndu-i linguriţa)* : Uite, vezi iniţialele astea ? Numele tău de familie din prima căsătorie. Au trecut doi ani şi jumătate de cînd ne-am căsătorit şi aceste vestigii ale trecutului n-au dispărut încă...

RINA : Doamne, Milan !

NOVACOVICI : Ei da, ai dreptate, nu e decît un fleac, şi totuşi, mi s-a făcut lehamite să văd în fiecare dimineaţă această monogramă, care-mi aduce aminte de primul tău bărbat.

RINA *(îmbrăţişîndu-l, izbucneşte în rîs)* : O, Doamne, Doamne... niciodată nu mi-a trecut prin cap aşa ceva şi nimic nu e mai uşor decît să-ţi fac pe plac... *(Sună.)* Crede-mă, zău, niciodată nu mi-a trecut prin cap...

Scena 2

ANA, CEILALŢI

ANA *(o fată tînără şi frumuşică, intră).*

RINA *(arătîndu-i masa)* : Ana, strînge masa şi de acum încolo să nu mai aduci la masă linguriţele astea de argint, ci pe cele argintate din scrinul cel mic.

ANA : Da, doamnă !

RINA *(ia o linguriţă şi o priveşte)* : Pe urmă, după ce pleacă domnul la birou, iei linguriţele astea şi le duci la magazinul de argintărie, ştii care, peste drum de cazinou, la argintarul care a mai lucrat pentru mine. Te duci şi-l întrebi dacă poate să le topească şi să-mi facă altele noi.

ANA : Cum doriţi ! *(După ce strînge tot de pe masă pe o tavă, iese.)*

Scena 3

NOVACOVICI, RINA

RINA : E bine aşa, scumpule ?

NOVACOVICI *(sărutînd-o)* : Cît de drăguţă şi hotărîtă eşti tu !

RINA : Dar cum puteam face altfel ? Să îngădui oare ca un fleac să-mi tulbure fericirea ?

NOVACOVICI *(sculîndu-se, o îmbrăţişează)* : Îţi mulţumesc, draga mea. Mă copleşeşti într-adevăr cu atîtea dovezi de dragoste.

RINA : Să ştii că nu fac nimic din toate astea ca să te conving de dragostea mea, ci fiindcă simt că aşa trebuie să fac.

NOVACOVICI *(sărutîndu-i mîna)* : La revedere, scumpa mea !

RINA : Doamne, Doamne, ce copilăroasă sînt ! Uite, în clipa asta mă gîndeam cît de minunat ar fi fost să nu fi primit slujba asta la stat şi să fi rămas toată ziua acasă, lîngă mine. Aşa ai fi fost numai al meu şi eu numai a ta. *(Rîzînd.)* Copilării, nu ?

NOVACOVICI : Ah, de-ai şti ce plăcere îmi fac copilăriile astea... La revedere, scumpa mea !

RINA *(îmbrăţişîndu-l, îl conduce pînă la uşă)* : Stai ! Să nu uit ! Cînd te duci la birou poţi să faci

pînă acolo cît vrei, chiar şi o jumătate de oră, dar la prînz, să ştii, trebuie să vii repede-repede, făgăduieşte-mi că te întorci cît poţi mai repede acasă !

NOVACOVICI : Se-nţelege, se-nţelege ! *(În uşă se sărută şi el pleacă.)*

RINA *(din uşă, vorbind spre afară)* : Ana, condu-l, te rog, pe domnul !

Scena 4

RINA, ANA

RINA *(rămîne încă un răstimp în uşă, făcînd semne cu mîna, apoi se întoarce în încăpere).*

ANA *(intră).*

RINA : Domnul a plecat ?

ANA : Da, doamnă.

RINA : Atunci mă duc să mă-mbrac, iar tu pregăteşte-te să mergi în oraş. A, stai, bine că mi-am adus aminte. Cînd te duci la argintar să treci şi pe la doamna Sluţki şi s-o întrebi cît am să mai aştept lenjeria comandată. Mă tot poartă cu vorba de-o săptămînă întreagă ; să-i spui că sînt foarte supărată.

ANA : Am să fac aşa cum doriţi.

RINA *(pleacă prin stînga).*

Scena 5

ANTA, ANA

ANTA *(bărbat de vîrstă mijlocie, slab, chel. Intră speriat, uitîndu-se bănuitor în toate părţile, parcă i-ar fi teamă să nu-l urmărească cineva.*

Se aşază pe un scaun fără ca acesta să-i fi fost oferit) : Ana, un pahar de apă, te rog !

ANA : Îndată ! *(Iese şi se întoarce cu un pahar cu apă.)*

ANTA *(deşartă paharul dintr-o dată pînă la fund)* : Mulţumesc ! Doamna unde e ?

ANA : Se îmbracă...

ANTA : Se îmbracă ? De asta îi arde ei acuma ? !

ANA : Are să fie numaidecît gata.

ANTA : Numaidecît ! Numaidecît ! Femeile nu se îmbracă niciodată numaidecît ! *(Aducîndu-şi aminte.)* Da', ia spune-mi, Ana, n-ai băgat de seamă dacă în dimineaţa asta doamna nu era cumva tulburată ?

ANA : Cum adică, să fie tulburată ?...

ANTA : Doar vei fi ştiind şi tu ce e aia o femeie tulburată. Vei fi fost şi tu vreodată tulburată în viaţă.

ANA : A, doamna era bine dispusă, ca de obicei.

ANTA : N-a auzit nimic neobişnuit, ceva care s-o neliniştească ?

ANA : După cîte ştiu eu, nu.

ANTA : Du-te şi cheam-o încoace, spune-i că e vorba de-o chestiune foarte importantă. Pentru asta nu e nevoie să-şi încheie toţi nasturji. Dă fuga !

ANA *(iese).*

Scena 6

ANTA, apoi RINA şi ANA

ANTA *(se foieşte nervos pe scaun, ştergîndu-şi cu o batistă mare sudoarea de pe frunte şi din jurul gîtului).*

RINA *(intră dichisită, cu un aer mirat și tulburat totodată)*: Ce este, ce s-a întîmplat?

ANTA *(Anei, care se ține după Rina)*: Ana, încă un pahar de apă, te rog!

ANA *(iese)*.

ANTA: Nu-ți fie teamă, că nu s-a întîmplat nimic.

RINA: Atunci de ce ești așa de tulburat?

ANTA: Păi cum să nu fiu tulburat?! Parcă tu n-ai să fii tot așa de tulburată cînd ai să afli ce am aflat eu?...

RINA: Va să zică tot s-a întîmplat ceva! Spune odată ce este, pentru Dumnezeu!

ANA *(aduce un pahar de apă)*.

RINA *(Anei)*: Poți pleca!

ANA *(iese)*.

RINA: Hai, spune mai iute, s-a îmbolnăvit careva?

ANTA: Da' de unde, cui îi arde acuma, într-o situație ca asta, să se îmbolnăvească?!

RINA *(îngrozită)*: Atunci... Doamne ferește, a murit cineva?

ANTA: Să moară?! Ei, aș! Auzi, să moară! Păi dacă murea era bine, dar tocmai aici e buba, că n-a murit!

RINA: Dar, pentru Dumnezeu, de cine vorbești? Spune odată, nu mă mai chinui!

ANTA: Nu cumva suferi de inimă?

RINA: Da!

ANTA: Ei, vezi, păi dacă suferi de inimă trebuie să-ți aduc chestiunea la cunoștință cu băgare de seamă și pe ocolite.

RINA: Bine! Numai dă-i drumul odată!

ANTA: Ai răbdare, că-ți spun acuși, dar, ia seama, trebuie să-ți spun pe ocolite. Te rog să stai jos!

RINA *(se așază)*.

ANTA *(după ce s-a așezat Rina)*: Paharul cu apă este aici...

RINA *(nerăbdătoare și din ce în ce mai tulburată)*: Hai, spune, spune odată!

ANTA: Atunci, ia să-mi spui tu mie dacă îți mai aduci aminte de vremea cînd erai fată...

RINA: Ce întrebare mai e și asta?!

ANTA: Păi nu ți-am spus că trebuie să-ți comunic chestia pe ocolite? Va să zică, îți mai aduci aminte de vremea cînd erai fată?

RINA: Da, desigur.

ANTA: Nu-i așa că înainte de a te mărita, ai fost, mă-nțelegi, fată mare?

RINA: Ascultă, domnule...

ANTA: Știu ce vrei să spui: că asta se-nțelege de la sine, dar eu vreau să mă conving. Care va să zică, dacă te-ai măritat n-ai mai fost fată mare?

RINA *(jignită)*: Ascultă, domnule, dacă dumneata socoți că ceea ce spui e o glumă, află că e cu totul nelalocul ei, și eu...

ANTA: Ai răbdare, uite că am ajuns și la chestia cu pricina care te interesează. Va să zică, te-ai măritat... Foarte frumos! Și pe urmă, ce-a mai fost?

RINA: Nu știi? Am rămas văduvă.

ANTA: Ei, uite aici am vrut să ajung... Asta e o afirmație cu două înțelesuri...

RINA: Cum cu două înțelesuri?

ANTA: Știu ce spun, fiindcă eu, în afacerea asta, trebuie să fiu cu mare băgare de seamă.

RINA: Dar ce-ți veni, domnule Anta, să-mi îndrugi aici tot felul de șarade, ce vorbe mai sînt și astea?!

ANTA: Te rog, ai puțintică răbdare. O să lămurim îndată toată afacerea. În primul rînd, să vedem pe ce bază susții dumneata că ești văduvă. Bărbatul dumitale s-a supărat într-o bună zi pe

dumneata şi a părăsit căminul conjugal spunînd că pleacă nu se ştie unde şi că nu ştie nici cînd se întoarce. O asemenea declaraţie ai depus dumneata la tribunal, aşa e ?

RINA : Da, aşa e.

ANTA : Şi de atunci a fost bun plecat, mai bine zis, a dispărut. A doua zi i s-au găsit hainele pe malul Dunării, iar în palton se aflau diferite acte de-ale lui, ba şi actul de identitate, şi, cu asta, toate au fost cît se poate de limpezi pentru toată lumea. Cadavrul a fost descoperit abia după şase săptămîni, hăt departe, în josul Dunării, se-nţelege, de nerecunoscut, dar s-a stabilit că acest cadavru stătuse şase săptămîni în apă, taman atîta cît trecuse de la dispariţia soţului dumitale ; nu mai spun că şi monograma de pe cămaşă era a lui şi atunci i-am făcut cu toţii o înmormîntare clasa-ntîi. Dumneata mergeai în urma dricului şi eu pe-alături...

RINA *(nerăbdătoare)* : Bine, bine, dar de ce-mi spui iar lucrurile astea, pe care mi le-ai spus de mii de ori ? Sînt sătulă de ele pînă-n gît ; nici nu vreau să mă mai gîndesc la ce-a fost.

ANTA : Bine, să zicem că trecem peste ele. Dar vezi că mai e ceva peste care nu putem trece. Ia să-mi spui, ce-ai făcut dumneata după ce-ai rămas văduvă ?

RINA : Ce să fac ! ? M-am măritat din nou.

ANTA : Apăi, vezi, asta a fost o mare greşeală. Nu trebuia să te măriţi din nou...

RINA : Ascultă, domnule, asta mă priveşte numai pe mine şi nu dau voie nimănui să se amestece...

ANTA : Ei, aici ai greşit... De pildă, aş putea să-ţi povestesc păţania unei oarecare Saveta Tomici. Altminteri, femeie cinstită, nimic de zis, dar

săracă. Munceşte cu ziua pe la unii şi pe la alţii, şi aşa îşi duce zilele amărîte...

RINA : Doamne-Dumnezeule, las-o în pace pe Saveta Tomici a dumitale ! Cum ţi-o fi venit în minte tocmai acum ? Ştii că ai haz ? ! Dai buzna în casa omului ca un zănatic, îndrugi la vorbe fără căpătîi, din care nu pricep o boabă, mă scoţi din sărite, îmi tulburi liniştea, şi acuma mi-o mai dai drept pildă şi pe Saveta asta...

ANTA : Să ştii că nu este o Savetă închipuită, ci o Savetă în carne şi oase, şi, dacă ai să mă asculţi, pînă la urmă ai să-mi dai dreptate.

RINA *(se aşază pe scaun, resemnată)* : Ei, spune ce ai de spus !

ANTA : Cum ziceam, Saveta Tomici şi-a pierdut bărbatul în război. Cică a murit şi l-au înmormîntat acolo, pe front. Mai mult decît atît : a primit şi înştiinţare oficială că bărbatul ei a murit şi, prin urmare, ea e văduvă. Atunci ea, ca o văduvă adevărată, s-a măritat de-a doua oară cu un conductor de tren. Se chinuise destul cît fusese singură, voia, biata femeie, să-şi facă şi ea un rost în viaţă. Şi a trăit frumos şi bine trei ani de zile cu bărbatul ăsta de-al doilea, şi ar fi trăit încă mult şi bine dacă, într-o bună zi, nu i s-ar fi întors acasă primul bărbat, viu şi nevătămat. Vezi, Doamne, omul nu murise, fusese doar luat prizonier...

RINA *(sare în sus crispată şi-l priveşte îngrozită drept în ochi)*.

ANTA : Ce mai încoace şi-ncolo, căsătoria de-a doua a fost anulată numaidecît, fiindcă Saveta nu era văduvă atunci cînd s-a măritat cu al doilea bărbat. Şi aşa, a fost silită să se întoarcă la primul ei bărbat.

RINA *(tulburată, palidă)*: Ascultă, omule, te înţeleg eu bine?

ANTA: Bea niţică apă, bea colea!

RINA *(supunîndu-se inconştient, bea cîteva înghiţituri de apă).*

ANTA: Stai jos!

RINA *(lăsîndu-se să cadă în fotoliu, îşi frămîntă degetele cu disperare)*: Spune, pentru Dumnezeu, spune mai departe!

ANTA: L-am văzut!

RINA *(ţipă speriată)*: Pe cine?

ANTA: Pe el!

RINA *(disperată)*: Pe cine, omul lui Dumnezeu?!

ANTA: Pe primul dumitale bărbat!

RINA: Ah, e înfiorător, la ce chinuri mă supui! De ce, spune-mi, de ce ai venit să mă chinui? Cine te-a trimis? Ce înseamnă toate astea? Cine ţi-o fi vîrît nerozia asta în cap? Ce vrei, spune, ce urmăreşti?

ANTA: Dacă-ţi spun că l-am văzut cu ochii mei!

RINA: Nici nu-l cunoşti...

ANTA: Cum să nu-l cunosc?! Doar i-am rămas dator zece mii de dinari, Dumnezeu să-l ierte!

RINA *(nespus de tulburată)*: Asta e... e ceva... cu neputinţă... Asta nu poate fi decît o invenţie a creierului dumitale bolnav... asta e... O, Doamne-Dumnezeule, am să înnebunesc!

ANTA: Să nu faci una ca asta! În asemenea clipe n-ai voie să faci una ca asta!

RINA: Nu, nu se poate, nu poate fi adevărat, spune că nu este adevărat, hai, spune, spune! Sau, dacă-i adevărat, atunci eu nu mai sînt în stare să gîndesc...

ANTA: Vezi că am avut dreptate? Ia spune-mi, ce-ar fi fost dacă nu-ţi spuneam pe ocolite şi cu

băgare de seamă, aşa cum numai eu mă pricep s-o fac?...

RINA *(nervoasă, smulge receptorul)*: Alo, alo! Domnul Novacovici? Cum, n-a ajuns încă la birou? Nu se poate! Căutaţi-l mai bine, nu se poate să nu fi ajuns! *(Pune receptorul în furcă.)* Oh, Doamne!

ANTA: De ce-l mai deranjezi şi pe el?

RINA: Cu cine să mă sfătuiesc dacă nu cu soţul meu?...

ANTA: Da, asta aşa-i, ai dreptate...

RINA *(se apropie din nou de telefon, fără să formeze însă nici un număr)*: Ascultă, nu mă lăsa să alarmez pe toată lumea, dacă ai făcut o glumă sau ţi s-a părut...

ANTA: Cui îi arde de glumă în asemenea împrejurări?! Crezi că mie mi-a făcut plăcere că l-am văzut? Dar de văzut să ştii că l-am văzut cu ochii mei, nu mi s-a părut. Negustorul Ristici stătea în faţa prăvăliei lui, şi a rămas şi el cu gura căscată cînd a dat cu ochii de el. Se îngălbenise ca ceara. Răposatul s-a apropiat tacticos de el, i-a întins mîna şi au stat multă vreme de vorbă în faţa prăvăliei. Cînd s-au despărţit, eu m-am apropiat de jupîn Ristici şi l-am întrebat: „N-ai putea să-mi spui, rogu-te, cine era domnul cu care ai stat adineauri de vorbă?" „Omului ăstuia — mi-a spus jupîn Ristici — i-am fost la înmormîntare; este inginerul Marici, şi acum mi-a povestit cum de s-a putut întîmpla tot ce s-a întîmplat." Uite-aşa mi-a spus jupîn Ristici, care a stat cu el de vorbă, cum stăm noi acuma...

RINA: Alo, alo, domnul Novacovici? Cum, tot n-a ajuns la birou? *(Lasă receptorul, nervoasă.)* E îngrozitor! E cu neputinţă! Uite ce te-aş

ruga... N-ai vrea, ca o rudă bună ce-mi eşti, să te duci pînă la Ministerul Construcţiilor ? Ştii, nu e departe, Milan trebuie să fi sosit, s-o fi oprit pesemne în alt birou, dar nu se poate să nu fi ajuns... Găseşte-l şi spune-i să lase totul baltă şi să vină numaidecît acasă.

ANTA : Lasă, că ajunge el la birou, trebuie să ajungă dintr-o clipă în alta. Ai răbdare !

RINA : Nu, nu, nu mai am răbdare, nu mai pot să suport toate astea, nu mai pot ! Du-te, te rog, du-te...

ANTA *(se scoală)* : Bine, mă duc.

RINA : Întoarce-te şi dumneata cu el.

ANTA : Da, da, se-nţelege. *(Iese.)*

Scena 7

ANA, RINA

RINA *(sună).*

ANA : M-aţi chemat, coniţă ?

RINA *(cu gîndurile împrăştiate)* : Asta... ce-am vrut... nu mai ştiu, am uitat... cînd am să-mi aduc aminte te chem eu...

ANA *(iese).*

Scena 8

MILE, RINA

MILE *(tip de dandi, pudrat şi dichisit se apropie de Rina, o îmbrăţişează şi o sărută)* : Ce mai face bebeluşul meu ?

RINA *(îşi lasă capul pe umărul lui)* : Ah, Mile, sînt atît de nefericită ! Atît de nefericită !

MILE : Dar din ce cauză, turturica mea ?

RINA : N-ai să crezi cînd am să-ţi spun... Nici mie nu-mi vine să cred, nu vreau să cred, nu pot să cred ! Ar fi îngrozitor dacă ar fi adevărat !

MILE : Dar ce este, pentru Dumnezeu ! ? De ce eşti atît de speriată ?

RINA : Totul este atît de neobişnuit, atît de fantastic, încît nu sînt în stare să mă dezmeticesc, nu-mi pot veni în fire, nu pot nici să mă gîndesc...

MILE *(mîngîindu-i mîna)* : Spune-mi, ce e ?

RINA : Închipuieşte-ţi, primul meu bărbat, ştii, cel care s-a sinucis, care s-a înecat, a reapărut, trăieşte !

MILE *(surprins)* : Cum, ce spui ? ! Trăieşte ? Aş ! Imposibil ! Ascultă, draga mea, eşti gripată, uite, ai şi temperatură. Toate astea au apărut în imaginaţia ta, fiindcă ai febră.

RINA : Eram sigură că n-ai să crezi. Da, da, aşa ceva este într-adevăr de necrezut, şi totuşi... acum îţi poţi da seama cît m-a tulburat ştirea asta...

MILE : Linişteşte-te, bebe ; aşa ceva nu se poate, nu poate fi adevărat...

RINA : Ba e adevărat, cît se poate de adevărat... îmi spune mie ceva că e adevărat... nu ştiu ce, dar ceva îmi spune...

MILE : Ei, Doamne, păi nu mi-ai povestit tu cum a fost descoperit cadavrul lui, cum i s-a stabilit identitatea ?...

RINA : Chiar şi atunci au fost unii care se îndoiau de moartea lui, ba unii ziceau că nici cadavrul descoperit nu constituie o probă convingătoare. Numai cei trei ani de zile care s-au scurs fără să dea nici un semn de viaţă au convins pe toată lumea că e mort...

MILE : Mde... Ce să zic... Nu ştiu, zău, pe unde ai scoate cămaşa dacă toate astea s-ar dovedi adevărate...

RINA : Aş fi silită să mă întorc la el ! Spune şi tu dacă e cu putinţă să mă mai întorc la el ! Abia în a doua căsnicie am cunoscut o nouă viaţă, am cunoscut, în sfîrşit, ce înseamnă fericirea, şi acum să mă întorc în lanţurile celei dintîi ?... Pentru nimic în lume, auzi tu ? Căci ar însemna să te pierd şi pe tine, Mile ! *(Se aruncă în braţele lui suspinînd.)*

MILE : Fii tare, bebe ! Trebuie să existe o portiţă de scăpare, nu se poate să nu fie ! Pentru asta trebuie să ne sfătuim cu cineva...

RINA : Cu cine să mă sfătuiesc ? Cu cine naiba, dacă de-o jumătate de ceas îl tot caut la telefon pe bărbatul meu, iar el — ia-l de unde nu-i ! Cine ştie pe unde o fi zăbovind, dacă nici pînă acuma n-a ajuns la birou...

MILE *(se uită la ceasul-brăţară)* : A, păi nici n-o să ajungă înainte de ora zece...

RINA : De unde ştii tu cu atîta precizie ? Poate ştii chiar şi unde se află...

MILE : Cum să nu ştiu ?! De altfel, şi tu ştii tot atît de bine că înainte de a ajunge la birou, se opreşte totdeauna la Lidocika, să ia o cafea. Doar treaba asta se întîmplă în fiecare zi de cînd s-a întors Lidocika de la Berlin...

RINA *(cu indiferenţă)* : Şi crezi că o să zăbovească mult la ea ?

MILE : Nu, numai timpul necesar ca să bea o cafea, pînă pe la orele zece...

RINA : Dar cine mai poate aştepta pînă atunci ?! Trebuie să vorbesc chiar în clipa asta, imediat, cu el !

MILE : Păi, să vedem... Madam Salev e vecină cu Lidocika... stau la acelaşi etaj... ea are telefon şi dacă vrei...

RINA : A, nu, nu vreau să-l stingheresc... El nu trebuie nici să bănuiască măcar că eu i-aş cunoaşte metehnele. Uite, tocmai în asta constă armonia căsniciei noastre : nu ne stingherim unul pe altul...

MILE : Atunci nu-ţi rămîne altceva de făcut decît să ai răbdare !

RINA : Cum să am răbdare ? Parcă ar fi atît de uşor să ai răbdare !...

MILE : Ascultă, bebe, ce-ar fi dacă nu te-ai mai gîndi la toate astea ? Hai mai bine să vorbim de altceva... porumbiţa mea scumpă ! Închipuieşte-ţi, am rămas lefter ! Sînt uscat, lihnit ca un ţînţar în toiul iernii ! Peste două-trei zile o să încasez eu nişte bani, dar pînă atunci n-ai vrea tu să-mi dai cu împrumut vreo două sute de dinari, porumbiţa mea ?

RINA *(scoate nişte bani şi i-i dă)* : Eşti cam des în criză financiară...

MILE : Ce să fac, bebe, ce pot să fac, mă zbat şi eu cum pot, dar viaţa este atît de complicată, crede-mă !

Scena 9

ANTA, MILE, RINA

ANTA *(intră)* : Nu l-am găsit ! Nu l-am găsit, şi pace !

RINA *(lui Mile)* : Degeaba insistaţi, domnule... soţul meu, chiar dacă ar veni acum acasă, nu v-ar

putea primi... E foarte ocupat... Pentru chestiunea dumneavoastră vă sfătuiesc să-l căutaţi la birou, fiindcă acasă nu primeşte pe nimeni...

MILE *(îi sărută mîna)*: Am să vă urmez sfatul, doamnă ! Vă rog să mă scuzaţi ! Sărut mîinile ! *(Iese.)*

Scena 10

RINA, ANTA

RINA *(după ce îi face pe ascuns bezele lui Mile, se întoarce spre Anta)*: Nu ştiu la ce-or mai fi existînd birouri dacă oricine are o petiţie dă buzna la slujbaş acasă, de nu mai are omul o clipă de linişte... Şi zici că nu l-ai găsit ?

ANTA : Nu e la slujbă...

RINA : Nu se poate, trebuie să fie acolo !

ANTA : Da' eu de unde vin acuma ! ?... Nu vin de-acolo ?...

RINA *(ridică receptorul şi formează un număr)* : Alo, alo ! Tu eşti, Milane ? *(Lui Anta.)* Vezi, nu ţi-am spus eu ?!

ANTA *(rămîne cu gura căscată)*.

RINA : N-ai aflat nimic ? N-ai auzit nimic ? Vino imediat acasă ! Zici că n-ai apucat nici să te aşezi pe scaun ? Nici nu trebuie ! Întoarce-te numaidecît acasă ! Şi grăbeşte-te te rog ! S-a întîmplat ceva grav, care nu suferă nici o amînare... Simt că înnebunesc, abia mai am răbdare să te aştept... Grăbeşte-te te rog ! *(Lasă receptorul.)* Vine îndată !

Scena 11

SPASOIE, RINA, ANTA

SPASOIE *(bogătaş parvenit)* : Bună ziua la cucoane ! *(Îi sărută mîna Rinei.)* Scuzaţi, am bătut de două ori la uşă... Nu vă deranjaţi, am trecut pe aici doar ca să vă fac o mică rugăminte... Fata mea... ştiţi, ar vrea să dea o raită prin magazine ca să-şi caute o rochie de mireasă, fiindcă, de... s-a apropiat funia de par... mîine-poimîine se mărită... Şi, cum vă spun, nu vrea nici în ruptul capului să se ducă fără dumneavoastră, zice că nimeni nu are atîta pricepere în treburi de-astea ca dumneavoastră... Ce mai încoace şi-ncolo, nu şi nu, că ea nu se duce singură să tîrguiască... De-aia am venit...

RINA *(nerăbdătoare)* : Bine, am să merg, dar altădată... acuma nu pot... am treabă... De altfel, treaba asta te priveşte şi pe dumneata...

SPASOIE : Pe mine ?

RINA : N-ai aflat ce s-a întîmplat ?

SPASOIE : Şi cam ce-aş putea să aflu, mă rog ?...

RINA *(lui Anta)* : Ce spui, nene Anta, cum se face că în afară de dumneata nimeni n-a auzit nimic ?...

ANTA : Păi eu n-am auzit, eu am văzut...

SPASOIE : Ce dracu ai văzut ?!

ANTA : Las', că-ţi spun eu acuşi ce-am văzut. Da' mai întîi să-mi spui dacă nu cumva suferi de inimă...

SPASOIE : De... ce să zic... aşa... niţeluş...

ANTA *(sună)* : Cred şi eu... la anii tăi...

Scena 12

ANA, CEILALȚI

ANA *(intră)* : M-ați chemat ?
ANTA : Ana, adu un pahar cu apă proaspătă.
ANA : Îndată. *(Iese.)*

Scena 13

ANTA, SPASOIE, RINA

ANTA *(lui Spasoie)* : Stai jos, te rog, fiindcă chestiunea trebuie comunicată cu băgare de seamă și pe ocolite...
RINA : Lasă-te, omule, de fleacuri... *(Lui Spasoie.)* Nu vezi cum o lungește ?... Am să-ți spun eu despre ce e vorba... Află că omul despre care știm cu toții că a murit și pe care l-am înmormîntat cu toții trăiește !...
SPASOIE *(se întoarce brusc spre Rina și răcnește)* : De cine vorbești, pentru Dumnezeu ! ?
ANTA : Știi foarte bine, doar i-ai moștenit casa de pe Terazie și toată averea...
SPASOIE : Ia mai lăsați-mă în pace cu bazaconiile astea, ce Dumnezeu, doar nu sîntem copii... Astea-s fleacuri... Păi se poate una ca asta ?...
RINA : Nici mie nu-mi vine să cred...
SPASOIE : Dar cine ar putea să creadă și cine, mă rog dumitale, a mai născocit gogorița asta ?
RINA : Eu am aflat de la ruda mea, nenea Anta...
SPASOIE : De la tine ?...
ANTA : De la mine.
SPASOIE : Ia spune-mi, ce bei tu dimineața ?

ANTA : Ce să beau ?! Nu beau nimic, da' acum aș putea să beau și o cisternă de benzină, și tot n-aș avea nimic...
SPASOIE : Ia să-mi spui tu mie, cum ți-a venit să dai drumul la o prostie gogonată ca asta ?
ANTA : Dacă l-am văzut... Tu n-auzi că l-am văzut cu ochii mei ?
SPASOIE : Pe cine ?
ANTA : Pe răposatul Pavle Marici.
SPASOIE : Pe care Pavle Marici ?
ANTA : Pe Pavle Marici pe care l-ai moștenit tu...
SPASOIE : Ia mai slăbește-mă cu moștenirea și spune-mi mai bine... adică n-ai ce să-mi spui, n-am ce să te întreb. Te cunosc eu... O dată pornit, ești în stare să-mi îndrugi cine știe ce baliverne... Aș mai înțelege să spui : „am auzit", și atunci aș zice că împrăștii zvonuri mincinoase, faptă care se pedepsește de lege, dar să spui „l-am văzut", apoi asta e crimă curată...
ANTA *(cu dîrzenie)* : L-am văzut !
SPASOIE *(nervos)* : Na, el o ține una și bună !
RINA : Acuma îți dai seama ce-am simțit eu cînd am auzit...
SPASOIE : Aș înțelege să fi spus, bunăoară : „S-a stins soarele" ; frumos, accept. Păi, dacă luminează, trebuie să se și stingă odată și odată, ce dracu ! Accept ! Sau să fi zis : „Epitropul bisericii cutare a înghițit turla bisericii" ; frumos, accept și asta. Că epitropi d-ăștia, care înghit la venituri bisericești pînă nu se mai satură, sînt, slavă Domnului, destui ! Și cînd li s-a lărgit pîntecele cît casa, cred și eu că sînt în stare să înghită și turla cu toate cele cinci clopote deodată ! Frumos, accept și asta ! Uite, accept să spui pînă și că Dunărea și-a schimbat cursul și merge acuma în susul apei ; toate drăcoveniile din lume le accept,

mă-nţelegi, toate drăcoveniile, da' că l-ai văzut pe omul pe care noi l-am înmormîntat acum trei ani de zile, asta, vezi, bate-mă, omoară-mă, n-o pot accepta ! Şi acum să te întreb şi eu, de ce te-ai grăbit aşa să aduci vestea asta cucoanei ? *(Rinei.)* A, îmi închipui, cucoană, cum v-a venit cînd aţi auzit...

ANTA : Dar mie nu-ţi închipui cum mi-a venit cînd l-am văzut ?!...

SPASOIE : Auziţi-l, oameni buni, cum o ţine într-una...

ANTA : Credeţi-mă, cînd am dat cu ochii de el, parcă mi s-au tăiat picioarele, n-am mai fost în stare să fac un pas... Da ce zic eu, m-au trecut toate năduşelile... Pe urmă parcă mi-ar fi strecurat cineva un sloi de gheaţă sub cămaşă, aşa m-a apucat un tremurat... Îmi clănţăneau dinţii în gură, nu alta...

SPASOIE : Păi tu la ce dracu tremurai ?

ANTA : Cum la ce ?! Dar ăle zece mii de dinari ?...

SPASOIE : Care dinari ? Păi n-ai jurat tu la judecătorie că i-ai dat banii îndărăt ?

ANTA : Am jurat... nu zic ba... da' vezi că atunci nu era viu... iar acuma este...

SPASOIE : Aha, asta te roade pe tine va să zică !?...

ANTA : Da' tu ce credeai ?

SPASOIE : Stai, că te lămuresc eu îndată ! *(Scoate din buzunar o cărticică şi o răsfoieşte.)* Uite, ăsta-i codul penal... nu mă despart de el niciodată... el mi-e îndreptar în viaţă... S-o ştii de la mine : cărţulia asta e cît se poate de folositoare, multe învăţăminte poate trage omul din ea... De aici poţi scoate, dacă pot pentru ca să zic aşa, îndrumări pentru viaţă... *(A găsit pagina.)* Aşa, uite colea ce te priveşte : articolul 144 — jurămînt fals. *(Citeşte în şoaptă.)* Care va să zică, un an

închisoare şi un an pierderea drepturilor civile. Adică se poate şi mai mult, dar de un an de zile poţi fi sigur...

ANTA : De cine vorbeşti ?

SPASOIE : De tine.

ANTA : Cum de mine ?

SPASOIE : Păi... pentru jurămînt fals...

ANTA : Ia te uită la el cum mă şi trimite la temniţă ! Şi le cîntăreşte aşa, parcă ar fi vorba de prune sau ceapă... Auzi la el : temniţă...

SPASOIE : Şi cu pierderea drepturilor civile...

ANTA : De asta, ca să spun drept, nici nu mă sinchisesc... Omul poate trăi foarte bine şi fără drepturi civile. Da' temniţă... de... asta e altceva... Da' ce mă scoate pe mine din sărite e că tocmai tu te-ai găsit să mi le cîntăreşti...

SPASOIE : Acu, fie vorba-ntre noi, chiar eu ar trebui să te dau în judecată, fiindcă tu, ca să zic aşa, vine că pe mine m-ai jefuit de cei zece mii de dinari...

ANTA : Ia te uită la el !

SPASOIE : Pe mine, să ştii ! Fiindcă atunci cînd creditorul tău s-a omorît şi s-a făcut socoteala moştenirii, tu ai rămas dator moştenirii, care mi se cuvine mie, ca ruda cea mai apropiată...

ANTA : Aha ! Acuma pricep eu de ce nu mai puteai de bucurie cînd ai auzit că Pavle Marici trăieşte... Păi te cred, vere, cine să se bucure de o veste ca asta dacă nu tu, ruda lui cea mai apropiată ? !

RINA *(enervată de discuţia lor)* : Isprăviţi odată, pentru numele lui Dumnezeu ! Sporovăiţi la verzi şi uscate, numai de lucrul cel mai important în clipa de faţă nu vă pasă...

ANTA : Păi n-auzi ce-mi pregăteşte dumnealui mie ?... Temniţă ! Aşa, ca pe un mezelic, parcă în viaţă

n-ar exista ceva mai bun de făcut decît să stai în temniță... Ce-ar fi dacă ți-ai mai arunca o dată ochii în îndreptarul tău și ți-ai mai pune și ție cîțiva ani deoparte ?...

SPASOIE : Eu n-am luat de la nimeni zece mii de dinari !

ANTA : Cum să iei tu zece mii de dinari !? Păi asta e o nimica toată pentru tine ! Cum să te murdărești tu cu mărunțișuri de-astea !? Da' casa cu trei etaje de pe Terazie ?... Da' locul de casă de lîngă gară ?... Da' două prăvălii în strada Regele Petru ?... Asta ce e ?... Ai ?...

SPASOIE : Și ce vrei să spui cu asta ?

ANTA : A, nimic ! Doar trei jurăminte false, șapte certificate false, patru avocați și o moștenire... Ia mai aruncă-ți ochii în îndrumările alea ale tale și vezi ce scrie acolo pentru asemenea cinstite fapte !...

SPASOIE *(tremurînd de furie, dă să se repeadă la el cu pumnii strînși, gata să-l strivească pe loc, apoi se stăpînește și se apropie de Anta)* : Să nu îndrăznești cumva să mai spui vreodată ce-ai spus acum !

Scena 14

NOVACOVICI, ACEIAȘI

NOVACOVICI *(intră tulburat)* : Pentru Dumnezeu, pentru Dumnezeu, cum e cu putință ?

RINA *(iese grăbită în întîmpinarea lui)* : Ai aflat ?

NOVACOVICI : Chiar adineauri, în drum spre casă, m-am întîlnit cu domnul Tadici, care mi-a spus că l-a văzut, ba a și vorbit cu el. Pînă atunci cum să-mi trăsnească prin cap de ce mă chemi !?

ANTA : Și eu l-am văzut...

NOVACOVICI : L-ai văzut, zici ?

ANTA : Cum vă văd acuma pe dumneavoastră...

SPASOIE : Asta înseamnă, domnilor, că nici în moarte nu mai poți avea încredere. De data asta pînă și moartea s-a dovedit fățarnică. *(Scoate o hîrtie din buzunar.)* Ia să-mi spuneți dumneavoastră mie dacă nu este ăsta anunțul mortuar...

ANTA *(aruncă o privire asupra hîrtiei)* : Și tu ți-ai dat iscălitura ?

SPASOIE : Ei și ?... Parcă tu nu ți-ai dat-o ? Dar eu vă întreb acum : nu este ăsta anunțul mortuar ? Nu l-am înmormîntat noi pe omul ăsta ?...

ANTA : Lotul șaptesprezece, mormîntul numărul douăzeci și nouă...

SPASOIE : N-a stat el acolo îngropat, frumos și cinstit, cum se cuvine, trei ani de zile ? Atunci, spuneți-mi și mie, de unde, așa, deodată, să fie viu ? S-a mai pomenit vreodată una ca asta ? Cum adică, dacă ai murit o dată, poți să faci pe urmă ce vrei ? Eu zic că în țările civilizate nu se poate să nu existe o lege care să statornicească precis : cine e mort e bun mort pentru toată viața... Da' la noi... la noi...

ANTA : Stai ! Statul nu poate porunci nimănui să fie mort !

SPASOIE : Atunci înseamnă că nu mai pot avea nici o siguranță că într-o bună zi n-o să-mi iasă înainte și răposata nevastă-mea — Dumnezeu s-o ierte ! — care a murit acum unsprezece ani. Adică ea să vină frumușel la mine și să-mi spună : „Bună ziua !", iar eu să-i răspund : „Bună ziua, nevastă, bine ai venit !"

NOVACOVICI : Aici nu mai e vorba de ce se poate și ce nu se poate, omul e viu, trăiește !

SPASOIE : Cum așa !? De unde și pînă unde ? S-a sculat din morți ? A înviat ? A fugit de undeva ?

De unde vine ? De unde a căzut ? Dintr-un copac ? Din lună sau din Marte ?

NOVACOVICI : Cică s-ar fi întors dintr-o călătorie...

SPASOIE : Adică de la cimitir ? Cu ce tren ? Ei, Doamne sfinte, nu mă mai ajută mintea... Pentru prima dată în viaţă mi se întîmplă una ca asta ! *(Se aşază pe scaun.)*

RINA *(lui Milan)* : Altceva n-ai mai aflat ?

NOVACOVICI : Ba da, lumea zice că nici n-ar fi murit...

SPASOIE : Păi cred şi eu, acuma e în stare să nege tot...

NOVACOVICI : Aud că a tras la „Excelsior"...

SPASOIE : Ce parcelă ?

NOVACOVICI : La hotelul „Excelsior", nu la cimitir... Asta e tot ce am putut afla. *(Aducîndu-şi aminte.)* Ba, stai, am mai aflat ceva. L-a întrebat pe Radici şi de mine ; s-a interesat unde locuiesc. Zicea că are de gînd să-mi facă o vizită.

ANTA : Dumneavoastră ?...

NOVACOVICI : Mie, sau... nevesti-mi, mai ştii...

RINA *(îngrozită)* : Mie ? De ce mie ?

ANTA : Păi nu-i eşti tu fiinţa cea mai apropiată ?...

RINA : Eu ?

ANTA : Dar cum ?! Nu eşti tu acuma iar nevasta lui ?

RINA *(se repede la Milan şi-l zgîlţîie cu putere)* : Milan, e adevărat ce spune omul ăsta ?

NOVACOVICI *(se fîstîceşte)* : De unde vrei să ştiu eu ?... *(Lui Anta.)* Pe ce te bizui dumneata cînd spui vorbele astea ?

ANTA : Păi... pe Saveta Tomici !

SPASOIE : Poftim ! Alta acum ! Cine-o mai fi şi Saveta Tomici asta ?

ANTA : E o femeie care s-a măritat crezînd că e văduvă, iar cînd i s-a întors primul bărbat, tribunalul a transferat-o din oficiu din a doua căsătorie în cea dintîi, fără cheltuieli de transport şi de strămutare...

RINA *(neliniştită, lui Milan)* : E cu putinţă oare una ca asta ?

ANTA : Cică aşa zice legea...

NOVACOVICI *(ar vrea s-o liniştească pe Rina)* : Eu nu cred să existe vreo lege care să slujească în scop de constrîngere, fiindcă asta n-ar fi altceva decît curată constrîngere.

RINA *(îmbrăţişîndu-l pe Milan)* : Nu vreau să ne despărţim !

NOVACOVICI : Linişteşte-te, Rina ! Nu există lege care să distrugă o căsnicie fericită...

SPASOIE *(în timp ce cei doi schimbă aceste replici, el stă îngîndurat, apoi intervine)* : Ce spuneţi dumneavoastră e floare la ureche, zău aşa... Întrebarea este : cum poate un om pe care noi l-am înmormîntat acum trei ani de zile cu toată cinstea şi evlavia, cum poate omul ăsta, zic, şi pe ce temei...

Scena 15

ACEIAŞI, LIUBOMIR PROTICI

LIUBOMIR *(intră, aducînd cîteva ziare. E palid şi cît se poate de dezorientat)* : Ce să fie asta, ce să fie asta, pentru Dumnezeu !? *(Se reculege.)* Scuzaţi, doamnă ! *(Se apropie de Rina şi-i sărută mîna, apoi se adresează celorlalţi.)* Ce să fie asta, oameni buni ?

RINA : Nu te simţi bine ?

ANTA *(sună)* : Suferi de inimă ?

ANA *(intră)*.

ANTA *(Anei)*: Un pahar de apă!
ANA *(iese)*.
LIUBOMIR *(istovit, distrus, se așază într-un fotoliu)*: Nu e nimic, nu e nimic... Mi-e mai bine, acum nu mai am nimic... Dar ce înseamnă asta, spuneți-mi și mie, ce înseamnă asta?
NOVACOVICI: Cine ți-a spus?
LIUBOMIR: Cine? *(Îi întinde ziarele.)* Poftim, numai de asta vorbesc toate ziarele.
TOȚI *(în cor)*: Ziarele? *(Se reped cu toții la Liubomir și-i smulg cîte un ziar, pe care-l răsfoiesc.)*
ANTA: Uite ici ce titluri de-o șchioapă!
SPASOIE *(citind un titlu)*: Ascultați numai: „Învie morții"...
ANTA *(citind)*: „Iar cînd va veni ziua judecății de apoi, morții se vor ridica din morminte."
NOVACOVICI *(citind)*: „În parcela șaptesprezece, mormîntul numărul douăzeci și nouă s-a deschis, iar mortul s-a sculat din groapă"...
LIUBOMIR *(citind)*: „Morții se scoală din morminte, morții vorbesc"...
ANA *(a adus paharul cu apă)*.
LIUBOMIR *(deșartă paharul dintr-o dată)*.
SPASOIE: Mie nu mi se pare că povestea asta e chiar atît de importantă încît să merite ca toate ziarele să se ocupe de ea...
LIUBOMIR: Acum vă puteți da seama cum mi-a venit mie cînd am aflat știrea asta îngrozitoare... Așteptam tramvaiul fără să am habar de nimic. Dau să deschid ziarul, cînd, deodată, ce să văd?! Un titlu senzațional: „Morții se scoală din morminte, morții vorbesc"... Încă de la primele rînduri am simțit cum mă trec nădușelile...
RINA: Și eu la fel...
LIUBOMIR: Fruntea mi s-a brobonit de sudoare și mi-am simțit mîinile ca de gheață... Deodată mi

s-a făcut negru înaintea ochilor și a trebuit să mă sprijin de perete...
SPASOIE *(îl ia de braț și-l duce într-o parte a scenei. Îi vorbește în taină)*: Nu-nțeleg, dragă ginere, de ce îi tulbură pe toți pînă într-atît chestia asta!? Pe ceilalți înțeleg, dar pe tine... Că doar tu n-ai nici în clin, nici în mînecă cu răposatul Marici...
LIUBOMIR *(nervos, rămîne la fel de tulburat)*: Las', că vorbim noi altădată despre asta...
SPASOIE: Trebuie să fie vorba de o sumă frumușică, nu-i așa?
LIUBOMIR: Da, cam așa ceva...
NOVACOVICI *(care a rămas cufundat în lectura ziarelor)*: Ia te uită, aici relatează cum s-au petrecut lucrurile... Un adevărat interviu...
TOȚI *(adunîndu-se în jurul lui Novacovici)*: Citește, citește...
LIUBOMIR *(s-a desprins de grup și, foarte abătut, urmărește ceea ce citește Novacovici)*.
NOVACOVICI *(citește)*: „La întrebarea redactorului nostru dacă a făcut toate acestea în mod premeditat, după un plan dinainte stabilit, domnul Marici a negat categoric. El explică ceea ce s-a întîmplat în felul următor: «În acel moment străbăteam o criză morală care-mi putea fi fatală; soția mea săvîrșise o faptă rușinoasă, care mi-a pricinuit o mare suferință. Deși decepționat, o iubeam totuși pe această femeie, și în acele clipe dureroase...»"
RINA: Treci, te rog, peste banalitățile astea...
NOVACOVICI: ...„«eram foarte tulburat, nu știam ce să fac...»"
ANTA *(Rinei)*: Nu cumva suferea și el de inimă?
SPASOIE: Tăceți odată, nu-l mai întrerupeți! Citește, zi-i mai departe!

NOVACOVICI *(citeşte)* : „«Cînd am vrut să iau o hotărîre, m-am speriat de mine însumi. Mi-am dat seama că eram în stare să iau o hotărîre pripită, pe care mai tîrziu aş fi regretat-o. Atunci mi-a venit ideea să mă îndepărtez de aceste locuri, să fug departe, să mă rup de mediul care mi se părea complice odios al acelei mîrşăvii. Să mă izolez şi să mă liniştesc şi abia după aceea să iau o hotărîre, mi-am zis. Am hotărît, aşadar, să plec fără să spun nimănui încotro voi pleca. La drept vorbind, nici eu însumi nu ştiam încotro s-o iau ; am plecat la drum fără nici o ţintă... în tren, cînd conductorul mi-a cerut biletul, i-am răspuns că n-am, iar cînd m-a întrebat încotro călătoresc, n-am ştiut ce să-i răspund. În cele din urmă, m-am hotărît să mă stabilesc la Viena, acolo mi se părea că mă voi simţi cel mai bine, deoarece cunoşteam foarte bine acest oraş.»“

ANTA : Aşa e. Dacă se întorcea după două-trei zile, nu s-ar fi întîmplat nimic...

SPASOIE : Nu-l mai întrerupeţi, ce Dumnezeu !... *(Lui Novacovici).* Citeşte, domnule, mai departe !

NOVACOVICI *(citeşte)* : „«La Viena am tras la un hotel de lîngă Universitate, unde am rămas închis două-trei zile, departe de lume, numai cu gîndurile mele... A patra zi am coborît pe Kärtner, cu speranţa vagă că voi întîlni pe cineva cunoscut în cafenelele prin care se perindă compatrioţii noştri. N-am întîlnit pe nimeni, dar am găsit nişte ziare din Belgrad. Răsfoindu-le, am rămas surprins cînd am dat cu ochii de fotografia mea. Nici n-a fost nevoie să le citesc. Chiar din titlurile mari de-o şchioapă am aflat că m-am sinucis, înecîndu-mă

în Dunăre... Abia după aceea am citit tot ce se relata despre sinuciderea mea. Mai întîi mi-a venit să rîd, apoi m-a străfulgerat un gînd : ia te uită, asta ar putea fi cea mai fericită ieşire din impas. Toată lumea să te creadă mort, iar tu să trăieşti netulburat, undeva departe...»“

SPASOIE : Auzi ! Şi asta i se pare lui cea mai fericită ieşire din impas ! Mersi !

ANTA : Păi, din punctul lui de vedere...

SPASOIE : Din punctul lui... Da' noi n-avem punctul nostru de vedere ?... *(Lui Novacovici.)* Ia citeşte mai departe !

NOVACOVICI *(citeşte mai departe)* : „«Am luat deci această hotărîre, şi cum Viena nu mi se părea locul cel mai potrivit pentru un refugiu, deoarece oricînd puteam da peste vreun cunoscut, m-am îndreptat cu primul tren spre Germania, şi m-am oprit la Hamburg. Aici, la marginea acestui oraş, spre norocul meu, am găsit de lucru într-o fabrică unde am stat trei ani încheiaţi, fără să fiu descoperit de cineva. De altfel, n-am părăsit nici o clipă cartierul mărginaş al oraşului unde se afla fabrica.»“

SPASOIE : Păi bine, omule, acuma ce ţi-a venit să părăseşti locul norocit unde ai putut munci în linişte, de ce n-ai rămas acolo, şi pace ?!

ANTA : Poate că o fi vrut şi el, săracu, să-şi mai vadă o dată averea...

SPASOIE : Tot ce se poate ! După cum se poate să fi venit ca să-şi primească datoriile neîncasate, mai ştii ?!

RINA *(nervoasă)* : Eu, una, nu pot, nu pot cu nici un chip să-mi adun gîndurile şi nici să mă liniştesc.

SPASOIE : Atunci, spuneţi-mi şi mie, noi pe cine am înmormîntat ?

NOVACOVICI : Stai, că are răspuns şi la această întrebare !

SPASOIE : Ce spui, domnule ? !...

NOVACOVICI *(citeşte)* : „La întrebarea redactorului nostru — cine este înecatul care a fost găsit îmbrăcat cu hainele lui, asupra căruia se aflau şi acte de-ale lui — domnul Marici ne-a răspuns : «Cred că înecatul ar putea fi fostul meu supraveghetor de şantier, emigrantul rus Alioşa».“

SPASOIE : Alioşa ?!

NOVACOVICI *(citeşte în continuare)* : „«În ziua în care urma să plec, Alioşa a venit să-mi spună că vrea să-şi pună capăt zilelor, ba chiar a precizat că vrea să se arunce în Dunăre. Eu i-am dat atunci nişte haine de-ale mele, în care se aflau, probabil, şi acte de-ale mele. Numai el poate fi înecatul.»“

SPASOIE : Alioşa !?

ANTA : Şi tu, care ai depus o coroană de flori pe mormîntul lui Alioşa !...

LIUBOMIR *(disperat)* : Acuma am aflat tot ! După cum vedeţi, situaţia este disperată...

SPASOIE : Te cred !

LIUBOMIR : În clipele astea, buimăciţi cum sîntem, nu sîntem în stare nici pe departe să ne dăm seama de urmări.

ANTA : Aşa e, nu sîntem în stare. *(Lui Novacovici.)* Dumneata, bunăoară, ai să rămîi fără nevastă...

RINA *(îmbrăţişîndu-l puternic pe Milan)* : Ah, nu, numai asta nu !

ANTA *(lui Spasoie)* : Pe urmă tu te ştergi pe bot de avere...

SPASOIE : Iar tu te muţi pentru un an de zile la puşcărie...

ANTA : Iar începi ?! Ţi-am mai spus doar că mă apucă damblaua numai la auzul acestui cuvînt...

SPASOIE : Voiam să-ţi arăt şi eu urmările. Dar toate astea sînt nimic pe lîngă... domnul Giurici. Ce o să zică domnul Giurici cînd o afla ?

NOVACOVICI : Ei şi ? !

SPASOIE : Păi omul ăsta şi-a investit toată experienţa, toată faima şi toate legăturile lui în afacerea asta uriaşă, în care noi ne-am investit banii şi priceperea noastră ! Ce-o să zică el de toate astea, ai ? Fiindcă, trebuie să recunoşti, dacă ne împăcăm cu noua situaţie, adică dacă recunoaştem că Marici trăieşte, toată afacerea se prăbuşeşte din temelii.

ANTA : Asta-i un fleac, o nimica toată !

SPASOIE : Cum un fleac ?! Cum o nimica toată ?! Ai auzit vreodată de marele consorţiu tehnico-financiar „Iliria“ s.a.“ ?

ANTA : Da, am auzit, cunosc !

SPASOIE : Păi ăsta, stimabile, e un consorţiu care a obţinut de la stat concesiunea pentru asanarea tuturor bălţilor, tuturor terenurilor mlăştinoase, tuturor lacurilor şi tuturor precipitaţiunilor din regat ! Asta e treabă, nu glumă, care cere nu mai puţin de doisprezece ani pentru executarea planurilor ei măreţe : pe puţin zece poduri de fier uriaşe, peste o sută de poduri de beton şi nu mai ştiu cîte tuneluri şi trecători... E ceva colosal, pricepi ?

ANTA : Şi ce legătură are asta cu chestia de care vorbim noi acuma ?

SPASOIE : Cum, ce legătură ? Păi noi toţi am investit în afacerea asta tot ce-am avut. Numai pentru taxe şi reclamă domnul Novacovici a avansat peste jumătate de milion de dinari bani peşin, ce crezi tu ?! Domnul Protici, viitorul meu

ginere, în prezent logodnicul fiicei mele, a fost ales director tehnic al acestei întreprinderi. Da, stimabile, ales, fiindcă ginerele meu este un mare specialist ! Ginerele meu şi-a publicat acum doi ani epocala operă ştiinţifică *Ameliorarea terenurilor inundabile.* Această operă a stîrnit mare vîlvă, mă mir cum de n-ai auzit... Pe baza ei a fost ales profesor extraordinar al Universităţii, pentru că trebuie să ştii, onorabile, că această operă nu este numai o operă de mare valoare ştiinţifică, ea a stîrnit totodată şi o adevărată revoluţie în hidrotehnică datorită noilor metode de lucru expuse în această lucrare...

ANTA *(cu admiraţie)* : Uite la el ce-i merge gura cînd e vorba de ştiinţă !...

SPASOIE : Am învăţat, onorabile, pe toate le-am învăţat pe dinafară, ca să pot discuta cu oricine despre ele...

PROTICI *(lui Spasoie)* : Lasă, tată-socrule, nu mai vorbi despre lucrurile astea ; mai vorbeşte şi despre altceva...

SPASOIE : Vreau să-i explic, frate...

ANTA : Dar ce au a face astea cu tine ?

SPASOIE : Au, pentru că, în primul rînd, acest mare consorţiu tehnico-financiar nu are capital. Tot capitalul lui este directorul general, domnul Giurici, îl ştii, fratele ministrului...

ANTA : Dar pe Şvarţ şi Rozendolf unde-i laşi ?

SPASOIE : Ăştia nu sînt decît nişte comis-voiajori. Unul, al unei fabrici de cauciucuri de automobile, iar celălalt, al unei fabrici de piepteni şi alte produse din celuloid. Ai să mă întrebi : de ce i-am băgat şi pe ei în consorţiu dacă nu sînt decît nişte comis-voiajori ? Pentru că, stimabile, nici pentru statul nostru, nici pentru

întreprinderile noastre financiare şi nici pentru opinia noastră publică nu înseamnă nimic o întreprindere în care nu se află vreun Şvarţ sau Rozendolf. Şi, ca să spun drept, nici pentru noi nu sînt nişte simpli comis-voiajori. Noi i-am botezat „reprezentanţi ai unor mari capitaluri străine". Şvarţ, chipurile, reprezintă capitalul belgian, iar Rozendolf, capitalul britanic. La drept vorbind, nici nu ne trebuie capital, fiindcă, chiar în clipa în care vom primi concesiunea, se prea poate s-o vindem. Nu ne trebuie bani decît pentru reclamă şi pentru cauţiune. Reclama s-a făcut pe cheltuiala domnului Novacovici, iar drept cauţiune pun eu casa mea cu trei caturi de pe Terazie.

ANTA : Păi, dacă-mi aduc eu bine aminte, era vorba s-o doi zestre fetei...

SPASOIE : Da, dar, pînă una-alta, o pun cauţiune... Ei, acuma te-ai lămurit cum stăm ? Şi, colac peste pupăză, mai iese de unde n-ai gîndi un mort, care înghite la iuţeală şi cauţiune, şi întreaga întreprindere „Iliria"... Păi cum să taci, ai, spune, cum să taci ?...

NOVACOVICI *(nervos)* : Ţara arde şi baba se piaptănă...

SPASOIE : Cum adică, ce vrei să spui ?...

RINA : Ne certăm aici pentru „Iliria" în loc să vedem ce facem cu mortul... Noi stăm cu mîinile în sîn, în timp ce el se poate năpusti dintr-o clipă în alta asupra noastră ; ori de cîte ori se deschide uşa, mă cutremur de groază...

SPASOIE *(speriat, dar prefăcîndu-se liniştit)* : Şi ce... numai să vină încoace...

NOVACOVICI : Să vină, dar se pune întrebarea : ce facem, cum ne purtăm faţă de el ?

SPASOIE : Ei, pe dracu !... Păi asta e treaba cea mai uşoară... Că doar n-o să recunoaştem că trăieşte... Ar însemna să ne tăiem singuri craca de sub picioare. Aşa că o să ne purtăm faţă de el ca faţă de un mort.

ANTA : Adică cum ? Să ne facem cruce cînd îl vedem ?

SPASOIE : Tu n-ai decît să-ţi faci şi cruce, eu, unul, însă, ştiu cum am să fac. Pur şi simplu nici n-am să-l bag în seamă, ca şi cînd n-ar exista. Dacă-mi iese înainte, mă fac că nu-l văd ; dacă-mi dă bună ziua, nu-i răspund ; că doar nu poţi sta de vorbă cu morţii ! Şi cu asta basta !

ANTA : Dar dacă începe să-ţi vorbească ?

SPASOIE : Nu-i răspund.

RINA : Eu am să mă uit în altă parte. Nu-mi face nici o plăcere să-l văd.

SPASOIE : Parcă eu abia aşteptam să-l văd...

NOVACOVICI : Va să zică, dumneata eşti de părere să nici nu-l luăm în seamă, nu-i aşa ?

SPASOIE : Ca şi cînd n-ar exista !

TOŢI *(aprobă).*

Scena 16

ACEIAŞI, ANA

ANA *(aduce o carte de vizită, pe care o dă lui Novacovici).*

TOŢI *(încremeniţi) :* N-o fi el ?...

NOVACOVICI : Ba chiar el este !...

TOŢI *(se uită buimăciţi unii la alţii).*

NOVACOVICI *(întoarce cartea de vizită pe o parte şi pe alta, apoi se hotărăşte) :* Să intre !

ANA *(iese).*

SPASOIE *(străduindu-se să-şi recapete cumpătul) :* Pentru mine nici nu există !

TOŢI : Nici pentru noi ! *(Toţi iau fel de fel de atitudini : Spasoie îşi încrucişează braţele pe piept şi se uită în tavan ; Rina se ascunde îndărătul lui Novacovici ; Protici se lasă să cadă într-un fotoliu adînc, se îngroapă în el şi-şi acoperă ochii cu mîna ; Anta scoate batista să-şi sufle nasul şi rămîne cu nasul vîrît în batistă.)*

Scena 17

ACEIAŞI, PAVLE

PAVLE *(intră şi se uită pe rînd la toţi) :* Bună ziua!

TOŢI *(nimeni nu-i răspunde, nimeni nu face nici o mişcare. Toţi rămîn în poziţia lor iniţială).*

PAVLE *(o pauză mai lungă, se uită stăruitor la ei, apoi repetă) :* Bună ziua !

SPASOIE *(fără să întoarcă capul, uitîndu-se mai departe în tavan, arţăgos) :* Am auzit !...

PAVLE : Credeam... mă aşteptam...

SPASOIE *(uitînd ceea ce spusese mai înainte) :* La ce dracu te aşteptai ? ! Nu cumva ţi-ai închipuit că o să leşinăm cînd o să te vedem ! ?...

PAVLE : La aşa ceva, drept să-ţi spun, nu mă aşteptam, iubite moştenitor, dar îmi ziceam şi eu că mă veţi întîmpina cu bucurie, ca nişte rude bune... Ce Dumnezeu, doar m-am întors din morţi !

SPASOIE : Asta te priveşte !

PAVLE : Nu mă priveşte numai pe mine, ci şi pe rudele mele. Oare o soţie nu e firesc să se

bucure la întoarcerea soţului, pe care-l credea mort ?

RINA *(tresare neliniştită şi se ascunde mai bine îndărătul lui Milan).*

PAVLE *(lui Spasoie)* : Sau dumneata, de exemplu, ruda mea cea mai apropiată... Am auzit că la tribunal ai adus dovezi că-mi eşti ruda cea mai apropiată... Aşa scrie şi aici *(scoate din buzunar anunţul său mortuar)*, în ferparul tipărit cu ocazia înmormîntării mele, unde te iscăleşti „rudă nemîngîiată"... O rudă apropiată ca dumneata ar trebui să se bucure...

SPASOIE *(încurcat)* : Ar trebui, parcă eu zic că n-ar trebui... dar... ia ascultă ! nu-ţi dau voie să-ţi baţi joc de simţămintele mele ! Aici îţi trăsneşte prin cap să mori, şi eu trebuie să bocesc, aici îţi trăsneşte să învii, şi eu trebuie să mă bucur !... Păi aşa poţi s-o ţii pînă în ziua de apoi, şi atunci înseamnă că eu nu mai am altceva de făcut decît ba să bocesc, ba să rîd, cu schimbul ?...

PAVLE *(se uită în jur)* : Dar ceilalţi n-au nimic de spus ? Prietenul şi asociatul meu, de pildă...

NOVACOVICI : Noi am rupt orice legătură, domnule, încă pe cînd trăiai !

PAVLE : Da, da, ai dreptate... dar domnul Anta, ruda soţiei mele ? Dar hai să-l iertăm, să sărim peste el...

ANTA : Chiar aşa, că bine zici, să sărim peste mine !...

PAVLE : N-are nimic de spus nici tînărul meu prieten, domnul Protici, pentru care am avut atîta dragoste şi în care am avut atîta încredere încît i-am...

PROTICI *(distrus, se apropie de Pavle)* : Vă rog, domnule, să vorbim despre asta între patru ochi...

PAVLE : Cum doreşti ! Poate că şi dumneata, domnule Anta, ai vrea să vorbeşti cu mine între patru ochi...

ANTA : Eu credeam că ne-am înţeles, ce dracu ?! Sări peste mine...

PAVLE : Nici nevastă-mea nu are să-mi spună nimic ?...

RINA *(tresare, ca înţepată de o viespe, încearcă să-i răspundă şi, în cele din urmă, bîiguie abia auzit)* : Te rog să te adresezi soţului meu !

NOVACOVICI : Domnule, fosta dumitale soţie s-a recăsătorit în mod legal cu mine, şi căsnicia noastră este cît se poate de fericită. Nu-nţeleg cum mai ai obraz să-i vorbeşti şi s-o jigneşti iarăşi...

PAVLE : Doar n-am murit ! Trăiesc...

SPASOIE : Asta trebuie s-o dovedeşti, domnule ! Ce, crezi că merge aşa ?! Vine nu ştiu cine de nu ştiu unde şi spune : „Uite-mă, sînt viu !" Ancheta a stabilit că te-ai sinucis, care va să zică, eşti bun mort... Dumneata eşti mort şi în faţa legii, cum eşti mort pentru noi toţi... Te-am înmormîntat creştineşte, şi încă cu ce pompă !... Eu am umblat alături de văduvă în urma sicriului, ginere-meu a ţinut un discurs la înmormîntare, fata mea a purtat doliu şase săptămîni, ba am depus şi o coroană de flori la mormînt ; ce mai vrei ?! Ai, ce dracu mai vrei ?!...

PAVLE : Îţi foarte mulţumesc pentru atenţie !

SPASOIE : Pînă şi parastas ţi-am făcut... la patruzeci de zile şi la un an...

PAVLE : Îţi sînt foarte recunoscător...

SPASOIE : Ei, acu ce-ai mai vrea ? Noi, din partea noastră, am făcut tot ce se cuvenea. Ce mai vrei ?

PAVLE : Ce să vreau ? Nu vreau nimic ! Am venit doar ca să vă mulţumesc la toţi pentru grija ce mi-aţi purtat...

SPASOIE : Pentru asta nu trebuia să te osteneşti pînă aici...

PAVLE : Va să zică, după dumneata nici nu mai avem ce vorbi...

SPASOIE : Păi despre ce să mai vorbim ?

PAVLE : Nu ţi se pare că întoarcerea mea schimbă radical situaţia ? Că schimbă din temelii mersul lucrurilor ? Uite, tocmai despre asta ar trebui să vorbim...

SPASOIE : Ba, să mă ierţi dumneata, mie nu mi se pare că se schimbă nici o situaţie, doar pentru dumneata să nu se fi schimbat şi atunci am să-ţi dau un sfat prietenesc, să te învăţ cum să ieşi din situaţia asta schimbată...

PAVLE : Dacă vrei... te ascult cu plăcere...

SPASOIE : Dacă îţi închipui că întoarcerea dumitale este o ameninţare pentru noi toţi, atunci trebuie să-ţi spun că te înşeli amarnic... Crezi că tot ce s-a înălţat după moartea dumitale este atît de uşor de dărîmat ? Află că te înşeli ! Nu ai de ales, singura portiţă de scăpare este să te întorci de unde ai venit şi să te împaci cu gîndul că eşti mort...

PAVLE : Da, ar fi şi asta o ieşire, dar mai este una, şi eu pe asta am ales-o...

SPASOIE : Care, care ?...

PAVLE : Să rămîn aici, printre dumneavoastră ! *(Toţi manifestă indignare.)*

NOVACOVICI: Ce printre noi, împotriva noastră!...

PAVLE : Dacă asta vă e dorinţa...

SPASOIE : Asta înseamnă, domnule... eu zic să te mai gîndeşti !

PAVLE : Trei ani de zile m-am tot gîndit...

SPASOIE : Pentru asemenea lucruri nu sînt de ajuns nici treizeci de ani...

PAVLE : Vă rog să mă iertaţi, domnilor, dacă v-am deranjat... Trebuia să am această întîlnire cu dumneavoastră înainte de a porni orice acţiune. Tot aveam eu de gînd să vă vizitez pe fiecare.

'ANTA : Peste mine te rog să sări !

PAVLE : E cu atît mai bine că v-am găsit pe toţi laolaltă... Am plecat, domnilor... *(Vrea să plece.)*

SPASOIE : Stai ! Asta e ultimul dumitale cuvînt ?

PAVLE *(se opreşte o clipă)* : Ultimul meu cuvînt este : sînt viu şi vreau să trăiesc ! *(Iese.)*

SPASOIE şi TOŢI CEILALŢI *(se privesc încremeniţi).*

SPASOIE *(îşi vine cel dintîi în fire şi strigă în urma lui Pavle, deşi acesta plecase de mult)* : Parcă noi nu vrem să trăim ? Anta, dă fuga după el şi spune-i că şi noi vrem să trăim ; şi noi vrem să trăim !

Cortina

ACTUL II

(În casa lui Spasoie, o cameră îngrijit mobilată.)

Scena 1

VUCHIŢA, SPASOIE

VUCHIŢA *(îmbrăcată elegant, unghiile lăcuite, sprîncenele încondeiate şi gura fardată strident. Stă tolănită pe o canapea, picior peste picior, şi fumează)* : Nu înţeleg de ce vă ascundeţi de mine, de ce nu-mi spuneţi şi mie adevărul...

SPASOIE : Nu se ascunde nimeni, fetiţo, dar... să vezi... adevărul este...

VUCHIŢA : A, nu, trebuie să fie ceva la mijloc... Auzi, stabilim ziua nunţii, dăm sfoară-n ţară, tipărim pînă şi invitaţiile, şi, deodată, stop !... E nemaipomenit ! Şi de ce, de ce ?

SPASOIE : Păi... să vezi... ne-au căzut pe cap, aşa, din senin, nişte belele...

VUCHIŢA : Belele, belele... cînd n-ai tu belele pe cap ?...

SPASOIE : Am, da' astea sînt... cum să zic... belele, nu glumă... E în joc soarta consorţiului nostru ! Ne-am izbit de ceva şi nu ştim cum s-o scoatem la capăt, aia e ! Barem logodnicul tău nu mai ştie unde-i e capul...

VUCHIŢA : Da, sigur, nu mai ştie unde-i e capul domnul logodnic !... Pînă mai ieri-alaltăieri nu se mai dezlipea de-aici, mă pierdea din ochi, nu alta. Ce vorbe mieroase, ce trai îmi făgăduia dacă o să mă mărit cu el ! Şi uite că, de alaltăieri încoace, abia mai dă pe aici, şi-atunci în grabă... Se vede de la o poştă că nu e în apele lui... E cu gîndul aiurea, ce mai încoace şi-ncolo, nu mai e în stare să lege două vorbe ca lumea...

SPASOIE : Păi nu-ţi spun că ne-a căzut o belea pe cap de nu ne mai arde la nici unul de nuntă ? Voiam şi eu ca ziua nunţii singurei mele fete să fie cea mai fericită zi din viaţa mea... *(O mîngîie pe creştet.)* Mai ai puţină răbdare, şi ai să vezi cum se termină toate cu bine...

VUCHIŢA : Şi-acuma, colac peste pupăză, mi-o mai aduci pe cap şi pe tanti Agnia...

SPASOIE : Dar nu ţi-o aduc eu, fata tatii ! Ce era să fac !? M-am întîlnit ieri nas în nas cu ea şi m-a luat la sigur : „Mîine trec pe la voi s-o văd pe Vuchiţa". Doar nu puteam să-i spun : „Să nu vii, că Vuchiţa n-are ochi să te vadă !"

VUCHIŢA : Nu pot s-o sufăr, şi basta !

SPASOIE : Stai binişor, sufleţelule, trebuie s-o suferim... Mai întîi şi întîi, fiindcă e soră-mea, ce e drept, vitregă, da' tot soră se cheamă că mi-e, şi în al doilea rînd, fiindcă, cum bine ştii, e ea fată bătrînă, da' e foarte bogată...

VUCHIŢA : Ei şi ?! Cu ce sînt eu vinovată că a rămas fată bătrînă ? De ce nu s-a măritat cînd i-a venit vremea ?

SPASOIE : Habar n-am, dar pe mine nu mă interesează decît că e putred de bogată. E adevărat că o bate gîndul să-şi lase averea unei instituţii de binefacere ; de, toate fetele bătrîne sînt miloase şi au mania asta, da' nici pe tine nu cred să te uite...

VUCHIŢA *(voluntară şi capricioasă totodată)* : Nu pot s-o sufăr !

SPASOIE : Mă tot întreb de ce nu poţi s-o suferi !? Ţi-a făcut ceva ?

VUCHIŢA : E insuportabilă ! Zău, tată, ori de cîte ori mă duc la ea, nu găseşte altceva de vorbit decît despre noaptea nunţii... Numai şi numai despre asta... Nu ştie decît să se fandosească şi să suspine languros...

SPASOIE : Ăsta nu e un cusur, fata mea, fiecare om suspină după un ideal...

VUCHIŢA : Da' ce, noaptea nunţii e un ideal ?

SPASOIE : Idealul, fato, este un ce pe care omul nu-l poate atinge.

VUCHIŢA : Şi eu trebuie să ispăşesc fiindcă ea nu şi-a atins idealul ?...

Scena 2

ANTA, CEILALŢI

ANTA : Bună ziua ! Bună ziua, duduie Vuchiţa !

VUCHIŢA : Bună ziua !

SPASOIE *(Vuchiţei)* : Ia să ne laşi tu singuri, că avem de vorbit despre daravelele noastre...

VUCHIŢA : Bine, mă duc ! *(Iese.)*

Scena 3

ANTA, SPASOIE

SPASOIE : Ei, ai dat de el ?

ANTA : Greu ! Ştii, nu e el... cum să zic... colaborator sau patron al unui ziar, ca să-l poţi găsi lesne...

SPASOIE : Dar ce e ?

ANTA : E... aşa... cum să zic... un fel de jurnalist zburător, el zice că e publicist... Scrie... aşa... ştii... clandestin...

SPASOIE : E taman ce ne trebuie... Măcar ai aflat cum îl cheamă ?

ANTA : Asta da ! Mladen Giacovici. Cică nimeni nu se poate măsura cu el la scris... Are un condei aşa de ascuţit, că, dacă s-a oprit asupra cuiva, apoi pe ăla nici moaştele lui bunică-su din groapă nu-l scapă de judecată... Ce mai, cică are o putere în condei că tot ce e alb iese negru, iar ce e negru iese alb...

SPASOIE : A consimţit să vină încoace ?

ANTA : Zice că vine chiar acu, înainte de masă...

SPASOIE : Nu i-ai spus de ce-l poftesc ?

ANTA : Doamne fereşte ! N-am făcut decît ce mi-ai cerut : l-am dibuit. Mai mult, drept să-ţi spun, nici nu vreau să mă amestec. Ştii doar că peste mine s-a sărit, atunci ce rost ar mai avea să-mi vîr singur capul sub secure ?

SPASOIE : Să nu te culci pe urechea aia, că te-a sărit ; dacă ne dăm peste cap, atunci să ştii că ne dăm toţi şi-ţi capeţi şi tu porţia, să nu crezi că scapi...

ANTA *(tresare)* : Iar începi !? Mama ei de treabă, nu poţi fără să te agăţi de mine ?

SPASOIE : Am zis şi eu o vorbă, ce-ţi sare ţandăra pentru atîta lucru ?
ANTA : Păi vorba aia să n-o mai spui, bre !

Scena 4

AGNIA, CEILALŢI

AGNIA *(îmbrăcată ca o fetişcană, deşi se vede cît de colo că e babă în toată legea. Aduce un buchet mare de flori)* : Bună ziua ! *(Îi întinde mîna lui Anta, apoi lui Spasoie.)* Cum, eşti singur acasă ?!
SPASOIE : Nu, e şi Vuchiţa. *(La uşa odăii Vuchiţei.)* Vuchiţa ! Ia vino-ncoace, hai fuga, că a venit tanti Agnia !
ANTA *(în vremea asta s-a ridicat să plece)* : E timpul să mă duc...
SPASOIE : Şi zici că vine chiar astăzi ?
ANTA : Da, înainte de prînz.
SPASOIE : Bine, să mai treci pe la noi.
ANTA : Am să trec. La revedere, duduie Agnia.
AGNIA : La revedere !
ANTA *(iese)*.

Scena 5

SPASOIE, AGNIA

SPASOIE : Da' ce-o fi făcînd fata aia de nu se mai arată odată ? Vuchiţo !
AGNIA : Las-o în pace, aş vrea să vorbesc ceva cu tine !
SPASOIE : Ce dracu ai de vorbit cu mine, ia-ţi-o pe Vuchiţa şi sporovăieşte cu ea cît pofteşti...

AGNIA : Aş fi vrut să te întreb şi eu de ce ai amînat nunta... Ştii oare că în oraş se vorbeşte urît despre asta ?
SPASOIE : Grozav îmi pasă mie de ce vorbeşte lumea în oraş ! O să-ţi spun eu ce este, da' altădată... Vuchiţo ! Vuchiţo !

Scena 6

VUCHIŢA, ACELAŞI

SPASOIE *(în clipa cînd apare Vuchiţa)* : Unde erai, fato, pentru Dumnezeu !?
VUCHIŢA : Bună ziua, tanti !
AGNIA : Bună ziua, drăguţo ! *(O sărută.)* Uite ce ţi-am adus ! *(Îi dă buchetul de flori.)*
VUCHIŢA : Mersi, tanti !
AGNIA : Ei, acu ia spune-mi, ce mai faci, cum te mai distrezi ? Toate merg strună, nu-i aşa ?
VUCHIŢA : Oh, da !... *(Uitîndu-se la flori.)* Ce flori frumoase !
AGNIA : Să ştii că le-am ales cu mîna mea la florărie... Am vrut să fie aidoma unui buchet care reprezintă pentru mine o amintire scumpă...
VUCHIŢA : Din tinereţe, nu-i aşa ?
AGNIA : Da... da... din vremurile de demult... Am primit atunci un buchet de flori la fel ca ăsta, însoţit de o carte de vizită pe care nu scria decît atît : „Flori unei flori !"
VUCHIŢA : Ce frumos ! Dar pe partea cealaltă a cărţii de vizită ce scria ?
AGNIA : Nimic ! A, ba da, numele : Sima Teşici, căpitan de artilerie.

VUCHIŢA : O, acuma înţeleg cît de scumpă trebuie să-ţi fie amintirea asta !

AGNIA : Aşa este ! Şi astăzi păstrez cozile florilor de atunci...

VUCHIŢA : Dar dumneata, tanti, cum l-ai răsplătit pe cel care ţi le-a dăruit ?

AGNIA *(prefăcîndu-se ruşinată)* : Cum să-l răsplătesc ? În nici un fel... cu ce l-aş fi putut răsplăti ?

VUCHIŢA : Hai, spune drept, nu se poate să nu-l fi răsplătit cu ceva...

AGNIA *(încurcată)* : Ei, Doamne... l-am răsplătit cu un zîmbet... Cu ce altceva poate să răsplătească o fată pe un cavaler ? Dar ia să lăsăm în pace frumoasele vremuri de odinioară şi să vorbim mai bine de prezent, de viitor, de tine... Te-ai hotărît ce rochie de mireasă ai să-ţi alegi ?

VUCHIŢA : Nu, şi nici n-ar mai avea rost să mă mai gîndesc acum la ea, fiindcă s-a amînat nunta...

AGNIA : Ei, şi ce dacă s-a amînat ?! O să mai treacă niţel, da' de făcut tot o să se facă... Nu-i aşa, Spasoie ?

SPASOIE *(care în vremea asta citeşte absorbit o scrisoare)* : Păi da, se-nţelege...

AGNIA : Ascultă-mă pe mine, la rochia de mireasă trebuie să te gîndeşti din vreme. În ziua de azi sînt aşa de multe jurnale de modă, că e foarte greu să alegi un model. Cît despre material, ce să mai vorbim ! Trebuie să vii pe la mine, te-am poftit de atîtea ori ca să-mi vezi eşantioanele de mătăsuri pentru rochie de mireasă. Am peste treizeci...

SPASOIE : Doamne sfinte, şi ce faci cu atîtea eşantioane ?

AGNIA : Ce să fac ? Le-am adunat... aşa am avut eu gust, să fac colecţie... Cine mă opreşte ? Nu vezi, unii fac colecţie de timbre, alţii de monede, de pipe, de ceasornice vechi, de coarne de cerbi ; de ce n-aş avea şi eu pasiunea mea ? Fac colecţie de eşantioane pentru rochia de mireasă — asta e pasiunea mea...

VUCHIŢA : De ce i-o iei în nume de rău, tată ? Mai bine să faci o colecţie ca asta decît una de pisici, ca tanti Iovanca...

SPASOIE : Nu i-o iau de loc în nume de rău, dar nu pricep cum nu i s-a făcut lehamite să colinde din dugheană în dugheană şi să se milogească de negustori să-i taie cîte o bucăţică de cîrpă ?

AGNIA : Ce ştii tu, Spasoie, n-ai idee ce plăcut e !... Intru în prăvălie şi mă îndrept spre vînzătorul cel mai în vîrstă : „Domnule, fii bun de-mi arată mătăsurile pe care le aveţi pentru rochii de mireasă". Vînzătorul se luminează îndată la faţă şi mă serveşte cu dragă inimă, convins că eu sînt fericita mireasă. Aşa, sînt mireasă pentru o jumătate de ceas, cît ţine treaba asta... Eu mă mulţumesc şi cu atît...

SPASOIE : Cred şi eu.

AGNIA *(către Vuchiţa)* : Drăguţă, te-aş ruga, dacă nu te superi, să-mi arăţi şi mie trusoul pe care ţi l-ai pregătit...

VUCHIŢA : Parcă ţi l-am mai arătat...

AGNIA : N-are a face, fă-mi plăcerea şi mi-l mai arată o dată... *(Îi şopteşte.)* Să-ţi spun sincer, eu n-aş fi de părere ca în noaptea nunţii să te îmbraci în pijama de mătase albă, mai degrabă te-aş sfătui pentru o cămaşă de noapte de un bleu-pal...

VUCHIŢA *(adresîndu-se tatălui ei, cu disperare)* : Poftim, ţi-am spus eu ?!

SPASOIE : Ce mi-ai spus ?

AGNIA *(încurcată)* : Tocmai îi spuneam Vuchiţei că logodnicul ei nu mai vine. *(Se uită la ceasul-brăţară.)* Orele sînt înaintate, şi dumnealui, ia-l de unde nu-i !

SPASOIE : Vine el, nici o grijă... Nu mai fi aşa de nerăbdătoare...

AGNIA *(o îmbrăţişează pe Vuchiţa şi o conduce în odaia ei)* : Ce plăcută nerăbdare nu-i aşa ? Să mergem !

VUCHIŢA *(în timp ce trece pe lîngă Spasoie)* : Ţi-am spus eu !

AGNIA şi VUCHIŢA *(se duc în odaia Vuchiţei).*

Scena 7

GIACOVICI, SPASOIE

GIACOVICI *(un bărbat voinic, cu îmbrăcămintea în neorînduială)* : Bună ziua ! Sper că n-am greşit adresa...

SPASOIE : Cu cine am onoarea ?

GIACOVICI : Eu sînt Mladen Giacovici.

SPASOIE : A, dumneata eşti jurnalistul cu pricina ?...

GIACOVICI : Să am pardon, nu jurnalist, publicist !

SPASOIE *(îi face semn cu mîna să se aşeze)* : Tot un drac !...

GIACOVICI : Ba nu, domnule ! Jurnalistul este legat de ziar, de redactor, de editor, pe cînd eu sînt liber, scriu cînd vreau şi ce vreau : broşuri, manifeste, pamflete şi eţetera, eţetera...

SPASOIE : Păi în chestia noastră cam de eţetera, eţetera avem nevoie, şi de-aia voiam să stau de vorbă cu dumneata...

GIACOVICI : Poftim, am venit !

SPASOIE : Am auzit că, dacă e să te pui contra cu cineva, eşti în stare să-i arăţi omului că negrul e alb şi viceversa...

GIACOVICI : Domnule, orice lucru se poate contesta sau dovedi, totul depinde de forţa logicii. În definitiv, ce este filozofia vechilor greci Protagora, Isocrat şi Eschile ? Esenţa acestei filozofii se reduce la faptul că fiecare afirmaţie conţine şi negaţia ei, iar fiecare negaţie are în sine şi afirmaţia sa. Şi, cum ziceam, totul depinde de puterea logicii...

SPASOIE : Să fie oare adevărat că dumneata stăpîneşti logica ?...

GIACOVICI : Da, domnule, logica e puterea mea ! Vedeţi, Dumnezeu îi dă fiecăruia cîte ceva ; dumneavoastră, de exemplu, v-a dat bani, mie logica. El nu dă unuia tot, iar altuia nimic. Nu ! Nu vă poate da dumneavoastră şi logica, şi banii, nu-i aşa ? Aceste două lucruri nu sînt niciodată împreună. Dumnezeu mi-a dat mie una, iar dumneavoastră alta, zicînd : „Eu v-am dat, iar voi faceţi schimb. Tu pune la dispoziţie lui conu Spasoie logica ta, iar el îţi va pune ţie la dispoziţie banii lui."

SPASOIE : Cum vine asta : „el îţi va pune ţie la dispoziţie banii lui" ?

GIACOVICI : Bine. Adică eu am să scriu frumos ce doriţi, iar dumneavoastră o să mă plătiţi cum se cuvine, e limpede ?

SPASOIE *(reţinut)* : Da, limpede, desigur !...

GIACOVICI : Atunci înseamnă că am căzut la învoială şi acum putem sta de vorbă pe îndelete. Spuneţi-mi despre ce e vorba, cum stă chestia... *(Scoate din buzunar un carneţel şi un creion şi se pregăteşte de scris.)*

SPASOIE : Păi chestia ar sta cam aşa : un om a murit acum trei ani de zile, cînd l-am şi înmormîntat. Am fost în persoană la înmormîntare...

GIACOVICI : Dumnezeu să-l ierte !

SPASOIE : Da, da' vezi că acuma trebuie să dovedim că e mort...

GIACOVICI : Păi asta e cît se poate de simplu ! Spuneţi-mi doar în ce stil vreţi să fie scris.

SPASOIE : Cum, în ce stil ?

GIACOVICI : Păi... eu ştiu... poate doriţi într-un stil solemn, savant, de exemplu : „Dispariţia individului din mediul de viaţă este urmarea firească a procesului căruia i se supun toate fenomenele naturii", sau poate doriţi să-i spun de la obraz : „Ascultă, bre, ai murit !"

SPASOIE : Aşa cred că e mai bine...

GIACOVICI : Va să zică, am să-i spun : „Ascultă, bre, ai murit, eşti bun mort, poftim şi dovezi dacă nu crezi ; primo : nu mai eşti în viaţă"...

SPASOIE *(îl întrerupe)* : Păi nu-ţi spun că trăieşte ?

GIACOVICI : Cine trăieşte ?

SPASOIE : Ei cine... ăla... care a murit...

GIACOVICI : Zău dacă mai înţeleg ceva !

SPASOIE : Vreau să zic că a murit... aşa cum ţi-am spus... Ba l-am şi înmormîntat acum trei ani de zile... Şi uite că acum a apărut tam-nesam şi trăieşte...

GIACOVICI *(clatină din cap, încurcat)* : Hm, hm, hm ! Încurcată chestie... Ehei, de cîte ori n-am dovedit eu că un om este viu, cu toate că el era în mormînt de ani de zile... Asta s-a întîmplat atunci cînd au trebuit să voteze şi morţii în alegeri... Dar de astă dată e cu totul altceva... De... Una e să dovedeşti că un mort e în viaţă şi alta că un om viu e mort...

SPASOIE : Te-nţeleg, da' dacă există dovezi...

GIACOVICI : Ce dovezi ?

SPASOIE : Păi... anunţul mortuar, înmormîntarea, mormîntul — astea ce sînt ? Nu sînt dovezi ?

GIACOVICI : Mormîntul ?... Mormîntul nu e nici o dovadă atunci cînd omul există. Există ?

SPASOIE : Aşa zice el...

GIACOVICI : Ei, vedeţi, dacă el zice că există, atunci trebuie să-i dăm crezare, n-avem încotro...

SPASOIE : Bine, bine, dar asta... cum îi zice... forţa logicii dumitale n-ar putea să dovedească precum că nu există ?

GIACOVICI *(reflectează)* : Hm ! Grea chestie... poate dacă am recurge la teoria lui Einstein...

SPASOIE : Asta ce-o mai fi ?!

GIACOVICI : După teoria lui Einstein, domnule, toate fenomenele vieţii sînt relative. Am putea deci considera că acest om este viu doar relativ...

SPASOIE : N-am putea lua altă teorie ?

GIACOVICI : Bine, să luăm altă teorie. Ştiţi ce ? Mie să-mi spuneţi deschis : omul ăsta vă pune beţe-n roate dacă e viu ? Vă strică socotelile, nu-i aşa ?

SPASOIE *(cu fereală)* : Păi... cum să-ţi spun...

GIACOVICI : Mi-aţi şi spus ; trebuie să-i daţi îndărăt ce aţi moştenit...

SPASOIE *(oftînd din rărunchi)* : Greu de tot, domnule !

GIACOVICI : Foarte bine ! Acum m-am lămurit. Dacă stăm şi ne gîndim bine, cu scrisul n-o să facem nici o brînză. Daţi-mi voie, asta e părerea mea, dacă însă dumneavoastră ţineţi cu tot dinadinsul, am să scriu ; dar... ştiţi... s-ar putea să fie şi un răspuns, şi dacă se dau prea multe în vileag, afacerea poate ajunge în faţa jude-

căţii, şi, după cîte înţeleg eu, aveţi toate motivele să ocoliţi judecata...

SPASOIE : Păi, spune şi dumneata, ce-mi trebuie mie judecată ?

GIACOVICI : Ei, vedeţi, de aia zic că ar fi mai bine să muşamalizaţi afacerea, ca să n-aveţi pe urmă de furcă cu opinia publică... Eu, credeţi-mă, n-am nici un interes să vă dau asemenea sfaturi. Dacă scriam, aş fi încasat mult mai mult, pe cînd aşa, numai pentru un sfat, trebuie să mă mulţumesc cu o mie de dinari...

SPASOIE *(surprins)* : Ce-ai spus ?! Să-ţi dau o mie de dinari fără să scrii un rînd ?

GIACOVICI : Vă atrag atenţia că n-am pus la socoteală ce mi se cuvine pentru tăcerea mea...

SPASOIE : Ce tăcere, domnule ?...

GIACOVICI : Păi, spune şi dumneata, ce mă poate împiedica să scot un manifest : „Morţii au înviat, iar cei vii se pregătesc să-i îngroape din nou" ?

SPASOIE *(consternat)* : Nu cumva ai de gînd ?!...

GIACOVICI : Ei, vedeţi cît valorează tăcerea mea ?! Dar eu nu vă cer decît o mie de dinari, pentru tot...

SPASOIE : Bine, bine, ai să-i primeşti...

GIACOVICI : Atunci, ne-am înţeles... Eu v-am sfătuit să nu răscoliţi lucrurile şi să nu daţi prea multe în vileag... Dar nici dumneavoastră să nu staţi cu mîinile încrucişate, trebuie să faceţi ceva...

SPASOIE : Da, da, trebuie să facem ceva...

GIACOVICI : Am să vă dau un sfat şi în treaba asta...

SPASOIE : Pentru altă mie de dinari, nu-i aşa ?

GIACOVICI : Face şi două, şi trei, ba chiar şi patru... eu însă nu vreau să vă şantajez, departe de mine gîndul... Aşa că am să mă mulţumesc

numai cu o mie de dinari, care împreună cu cea dinainte, fac, una peste alta, două mii...

SPASOIE *(oftînd)* : Două mii de dinari ?...

GIACOVICI : Două, atîta face, dar mai întîi să mă ascultaţi, şi o să vedeţi că face. Dumneavoastră, familia adică... dacă am înţeles eu bine, mortul ăsta viu face parte din familia dumneavoastră, nu ?

SPASOIE : Aşa e !

GIACOVICI : Vă adunaţi cu toţii şi-l declaraţi nebun pe individul care, datorită faptului că seamănă cu răposatul... Seamănă ?

SPASOIE : Leit !

GIACOVICI : Va să zică, îl declaraţi nebun şi-l trimiteţi la expertiză. Aranjaţi şi acolo treburile — aici nu trebuie să vă mai învăţ — şi individul o să fie declarat nebun. Să n-aveţi nici o grijă, la noi e mai uşor să dovedeşti că un om e nebun decît că e zdravăn. Uite, o mărturie sînt chiar eu, domnule, şi eu am stat trei luni într-un balamuc...

SPASOIE : Dumneata ?

GIACOVICI : Da ! Înainte de alegeri au dovedit că sînt nebun, iar după ce s-au terminat alegerile au dovedit că sînt sănătos tun.

SPASOIE *(îngrijorat)* : Astea sînt lucruri care se cer chibzuite bine...

GIACOVICI : Se înţelege... acum cred că v-aţi convins că n-am cerut prea mult...

SPASOIE *(amintindu-şi)* : Aha, bine că-mi aduseşi aminte ! *(Scoate, cam fără voie, din portofel, două mii de dinari şi i le întinde.)*

GIACOVICI *(se scoală)* : Vă mulţumesc, domnule, şi ori de cîte ori veţi avea nevoie de mine vă stau cu plăcere la dispoziţie, fie ca să vă scriu ceva, fie ca să vă dau vreun sfat folositor...

SPASOIE : Foarte mulțumesc...
GIACOVICI : Nu vă mai stînjenesc... La revedere, domnule !
SPASOIE : La revedere !
GIACOVICI *(iese).*

Scena 8

AGNIA, VUCHIȚA, SPASOIE

AGNIA *(iese din odaia Vuchiței) :* Ce gust are fetița asta, ce gust, ce gust ! Se vede pînă și în cel mai mic lucru, trebuie să recunosc !
VUCHIȚA : Acum nu mai poți spune că nu ți-am arătat tot...
AGNIA : Da, tot, tot, tot. Zău, fetițo, ai să fii una dintre cele mai înzestrate fete... Și toate să le faci singură, să nu mă chemi tu măcar pe mine să-ți ajut...
VUCHIȚA : N-am vrut să te deranjez, tanti...
AGNIA : Nici un deranj, știi doar că pregătirile de nuntă sînt pasiunea mea...
SPASOIE : O să te chemăm, mai sînt atîtea de făcut... pînă atunci însă avem vreme berechet...
AGNIA : Avem, cum să nu, că dacă ați amînat nunta...
SPASOIE : Ce te-a apucat de-i tot dai zor cu...
VUCHIȚA : Ah, tanti, nu-mi mai aduce mereu aminte de nunta asta !

(Se îndreaptă spre o măsuță din dreapta scenei, prefăcîndu-se ocupată cu ceva.)

SPASOIE : Are dreptate fata, mai bine să nu mai pomenim...

AGNIA *(se apropie de Spasoie și-i spune încet, aparte) :* Spasoie, știi, nu puteam să-ți spun în fața fetei... dar tot orașul vorbește cîte și mai cîte...
SPASOIE : Da' despre tine știi ce vorbește ?
AGNIA : Vai de mine ! Ce spui ?!...
SPASOIE : Ei, dacă tu nu știi, atunci află că eu știu, și cu toate astea n-am venit niciodată la tine să-ți spun ce vorbește lumea pe socoteala ta, așa că fă bine și scutește-mă și tu pe mine...
AGNIA : Parcă eu îți spuneam cu răutate...
SPASOIE : N-am nevoie să-mi spui nimic, nici cu răutate, nici cu bunătate...
AGNIA : Bine, bine, de-acum încolo n-am să-ți mai spun niciodată nimic ! *(Se apropie de Vuchița.)* Să nu uiți, sufletelul meu, să-mi trimiți vorbă cînd o să fie gata rochia cafenie... Vreau să văd cum îți șade...
VUCHIȚA : Să n-ai nici o grijă, că n-am să uit...
AGNIA *(o sărută, apoi îi întinde mîna lui Spasoie) :* Nu te supăra, Spasoie ! La revedere ! *(Iese.)*

Scena 9

VUCHIȚA, SPASOIE

VUCHIȚA *(după ce o petrece pe Agnia, se lasă să cadă obosită într-un fotoliu) :* Uf !
SPASOIE : Ai dreptate, bine că s-a dus !
VUCHIȚA : Nu pot s-o sufăr, și basta !...
SPASOIE : Nici eu nu pot, zic că mi-e dragă, da', de... ce să-i faci...
VUCHIȚA : Și dacă ai ști ce curioasă e... ceva de speriat...

SPASOIE : Ascultă, fata mea, tocmai voiam să-ţi spun că-l aştept pe fratele domnului ministru... Avem de vorbit despre nişte treburi de-ale noastre, pe care nu se cade să le auzi tu...

VUCHIŢA : La ce bun atîta vorbă ? Ştii doar că eu nu te stînjenesc niciodată în afacerile tale... A, bine că mi-am adus aminte... Trebuie să isprăvesc o scrisoare pe care am început-o de ieri... *(Vrea să plece, dar în aceeaşi clipă apare în uşa din fund Liubomir. Vuchiţa se opreşte locului.)*

Scena 10

LIUBOMIR, ACEIAŞI

VUCHIŢA : O, ce surpriză ! Ce surpriză !

SPASOIE : Uf ! Bine că ai venit ! Nu mai eram în stare să ţin piept singur logodnicei tale...

LIUBOMIR *(după ce sărută mîna Vuchiţei, se apropie de Spasoie şi-i întinde mîna)* : Cu ce m-am făcut oare vinovat ?

VUCHIŢA : Auzi, tăticule, mai întreabă cu ce s-a făcut vinovat... *(Lui Liubomir.)* Asta nu e vină, e crimă curată ! Să nu te mai sinchiseşti de loc de logodnica ta, cînd pînă mai ieri veneai să mă vezi de două-trei ori pe zi ?... Se poate să te faci deodată nevăzut, să intri ca-n pămînt, cînd pînă mai ieri nu mai ştiai cu ce vorbe pline de miere să mă alinţi ?... Nu mai ştiu ce să cred, cum să-mi explic transformarea ta într-un profesor distrat şi urîcios...

LIUBOMIR : Dar, pentru Dumnezeu, tată, şi dumneata te plîngi că nu-i mai poţi ţine piept cînd cunoşti foarte bine motivul ? !

SPASOIE : Ei, am încercat eu să-i spun că avem nişte încurcături din care o să ieşim noi... Doar nu era să-i spun ei toate de-a fir-a-păr, ce dracu... N-ajunge că le ştim noi, de ce să-şi mai bată şi ea capul ?

LIUBOMIR : N-aş vrea ca logodnica mea să mă creadă vinovat de ceva...

SPASOIE : Ştii ce ? Mai bine duceţi-vă amîndoi dincolo în odaia ei şi dezvinovăţeşte-te singur. De cînd lumea, logodnicii s-au înţeles mai bine între patru ochi...

LIUBOMIR : Asta aşa e... *(O ia pe Vuchiţa de braţ şi pleacă împreună în camera vecină.)*

Scena 11

SPASOIE, SOFIA

SPASOIE *(sună)*.

SOFIA *(intră)* : M-aţi chemat ?

SPASOIE : Sofia, aştept vizita unui domn. Cînd vine, ai grijă să nu ne mai deranjeze nimeni...

SOFIA : Am înţeles, conaşule ! *(Iese şi se întoarce îndată.)* Doamna şi domnul Novacovici !

SPASOIE : Ce-o fi cu ei ?! Să poftească !

SOFIA *(îi lasă să intre, apoi iese)*.

Scena 12

NOVACOVICI, RINA, SPASOIE

NOVACOVICI : Bună ziua !

SPASOIE : Bună ziua ! *(Le întinde mîna.)* Cum se face că aţi venit pe la noi, aşa, pe neanunţate ?

RINA : Cum, pe neanunţate ? Nu i-am făgăduit domnişoarei Vuchiţa că am să vin s-o iau ca să dăm o raită prin prăvălii ?

SPASOIE : Asta e adevărat, nu face un pas fără să vă întrebe pe dumneavoastră... are mare încredere în gustul dumneavoastră... dar...

NOVACOVICI : Ei, închipuieşte-ţi că acuma trebuie să mă tîrască şi pe mine prin prăvălii...

SPASOIE : De ce ?

NOVACOVICI : Nevastă-mea nu mai îndrăzneşte să facă nici un pas fără mine...

RINA : Dacă mă întîlnesc nas în nas cu el ? Ce mă fac atunci ?...

SPASOIE : Nu mai e nevoie să vă osteniţi... Tot am amînat nunta, amînăm şi tîrguielile... Pentru asta o să avem timp berechet... Da' la noi să ştiţi că sînteţi totdeauna bineveniţi... Ce-o să se mai bucure Vuchiţa...

RINA : Atunci hai la ea... *(Vrea să se ridice de pe scaun.)*

SPASOIE : Numaidecît ! Da' mai întîi aş vrea să vă fac o întrebare. Parcă ziceaţi că vreţi să treceţi pe la un avocat...

NOVACOVICI : Am fost.

SPASOIE : Şi ce zice ?

NOVACOVICI : Ce să zică !? Ne-a spus şi el că o dată cu apariţia primului soţ căsătoria noastră se anulează şi soţia mea trebuie să se întoarcă la el...

RINA : Asta ar fi cea mai cumplită pedeapsă pentru mine...

NOVACOVICI : Avocatul zice că singura ieşire ar fi ca primul soţ să ceară divorţul, iar după pronunţare eu să mă căsătoresc din nou cu ea. M-am şi hotărît să-i fac oferta asta...

SPASOIE : Cui să i-o faci ?

NOVACOVICI : Răposatului...

SPASOIE : Adică să te duci la el şi să-l rogi să binevoiască să dea divorţ ?

NOVACOVICI : Aşa mă gîndesc... ce-i trebuie lui o nevastă care nu-l iubeşte ?...

RINA : A, mai degrabă aş vrea să mor decît să mă întorc la el...

SPASOIE : Staţi, opriţi-vă ! Ce, credeţi că e aşa de simplu : te duci la el, îl rogi şi gata ? Da' de unde ! Ca să poţi intenta acţiune de divorţ, trebuie să fii întîi şi-ntîi viu...

RINA : Păi nu e viu ? L-am văzut doar cu ochii noştri...

SPASOIE : E viu, ştiu şi eu că e viu, da' noi nu putem recunoaşte nici în ruptul capului una ca asta ! Ştiţi ce ne-aşteaptă dacă am recunoaşte că e viu ? Ei bine, treaba asta ne-ar arunca pe toţi pe banca acuzării, şi ar trebui să plătim noi toate oalele sparte...

RINA : Păi... de... domnule Blagoevici, cînd vaporul se scufundă, fiecare caută să-şi salveze mai întîi propria-i piele...

SPASOIE : A, aşa vă gîndeaţi dumneavoastră !? Fiecare să-şi apere pielea, va să zică ! Foarte bine, să şi-o apere... Numai să nu vă pară rău cînd eu am să ajung la mal înaintea voastră...

NOVACOVICI : Nu cumva ne ameninţi, coane Spasoie ?

SPASOIE : Nu vă ameninţ... da' dacă ziceţi că vaporul se scufundă, şi aţi uitat că o dată cu vaporul ăsta o să se scufunde şi jumătatea de milion a voastră, bani peşin...

NOVACOVICI *(tresare)* : Nu cumva vrei să spui...

SPASOIE : Ba asta vreau să spun ! Aţi uitat, bobocilor, că în afacerea asta rolul principal nu-l are căsnicia voastră...

NOVACOVICI : N-am uitat, da'...

SPASOIE : Dacă n-aţi uitat, atunci aveţi răbdare... Uite, eu, bunăoară, chiar acum o să am o întîlnire foarte importantă cu un om cu multă trecere. Pun mare preţ pe ajutorul lui.

NOVACOVICI : Bine, o să avem răbdare...

SPASOIE : Acuma duceţi-vă în odaia de alături, la Vuchiţa, o să-l găsiţi acolo şi pe logodnicul ei... Voi distraţi-vă şi lăsaţi-mă pe mine să văd şi de treburile voastre... Poftim, poftim ! *(Rinei, conducînd-o.)* Am să te rog ceva, coană Rina ; fă cum ştii, că fata te ascultă, şi linişteşte-o dacă poţi pe Vuchiţa... E într-un hal de nervi din pricină că s-a amînat nunta...

RINA : A, cu plăcere, am să fac tot ce pot...

RINA, NOVACOVICI *(intră în odaia Vuchiţei).*

Scena 13

SOFIA, SPASOIE

SOFIA *(intră)* : Vă caută un domn...

SPASOIE : Nu ţi-a spus cum îl cheamă ?

SOFIA : Trebuie să fie domnul pe care-l aşteptaţi...

SPASOIE : Aha, da, da ! Poftеşte-l încoace. Să intre !

Scena 14

PAVLE MARICI, SPASOIE

SPASOIE *(cînd dă cu ochii de Marici, îşi pierde cumpătul)* : A, dumneata erai !? De unde dracu ai ieşit iar ?!

PAVLE : Cum, nu te-ai obişnuit încă cu gîndul că ai să mai dai ochii cu mine ?

SPASOIE *(se simte peste mînă)* : Da' chiar să vii încoace nu mă aşteptam...

PAVLE : Mi-am zis că înainte de a lua măsurile pe care le cred de cuviinţă, să mai stau o dată cu dumneata de vorbă între patru ochi...

SPASOIE : Nu văd cam ce-am avea noi doi de vorbit !

PAVLE : Dacă dumitale ţi se pare că n-ai ce vorbi cu mine, atunci eu ce să mai zic ?... Dar eu nu vreau altceva decît să evit scandalul.

SPASOIE : Păi dacă voiai să eviţi scandalul, atunci de ce-ai mai venit, de ce n-ai rămas acolo ?

PAVLE : Aşa am avut de gînd la început. Pe urmă însă mi-am zis că trebuie să vin să fac rînduială în administrarea averii mele şi în alte treburi, iar pe urmă să mă întorc de unde am venit...

SPASOIE : Ce rînduială să faci în administrarea averii ? Treaba asta e aranjată...

PAVLE : Da, e aranjată pentru dumneata, dar trebuie să fie şi pentru mine...

SPASOIE : Ia ascultă, tot sîntem singuri, noi între noi, ce-ar fi să vorbim deschis, prieteneşte, aşa, cu cărţile pe faţă, de la om la om ?

PAVLE : Bucuros !

SPASOIE : Poftim, stai jos. *(Îi oferă ţigări.)*

PAVLE *(se aşază în fotoliu, cercetîndu-l)* : Asta-i fotoliul din biroul meu...

SPASOIE : Ei, doar n-ai să spui că şi ţigările sînt ale dumitale !? *(După ce-şi aprinde ţigara, se aşază şi el.)* Uite, aş vrea să-mi spui deschis, ce ai de gînd ?... Adică ce ai de gînd să faci de acum încolo ?

PAVLE : Am să-ţi spun, nu e nici o taină. În gîndurile mele nu există nimic care să trebuiască ascuns. În privinţa domnului Milan Novacovici, de exemplu, care mi-a furat nevasta, şi a neveste-mi, care m-a rănit adînc...

SPASOIE : O să ceri divorţul, asta o ştiu !

PAVLE : Nici gînd ! N-am să cer divorţul. Asta este o chestiune care o să rămînă totdeauna deschisă. Îi las în pace, să trăiască aşa, în afara legii...

SPASOIE : Şi te rabdă inima să-i laşi să se teamă veşnic pentru căsnicia lor fericită ?

PAVLE : Or fi oare într-adevăr fericiţi ?

SPASOIE : Ei aşa zic...

PAVLE : Atunci la ce bun să le distrug fericirea ?

SPASOIE : Dar în privinţa golanului ăluia, cu datoria de 10.000 de dinari, ce ai de gînd ?

PAVLE : Ăsta e lucrul cel mai neînsemnat, cel din urmă la care mă gîndesc.

SPASOIE : Aici ai dreptate, fiindcă, la drept vorbind, el nu te-a jecmănit pe dumneata, pe mine m-a jecmănit...

PAVLE : Cum adică ?

SPASOIE : Păi să-ţi explic... După moartea dumitale, cînd s-a deschis succesiunea la tribunal, au fost chemaţi toţi datornicii să-şi achite datoriile. Dacă Anta şi-ar fi achitat atunci datoria, banii ăştia n-ar fi intrat în punga mea, moştenitorul principal ?...

PAVLE : Ei, atunci îl las în seama dumitale... Urmăreşte-l pînă-n pînzele albe ! Auzi, să-ţi pricinuiască el o asemenea pagubă !...

SPASOIE : Acuma... *(nu ştie cum să formuleze întrebarea)* asta... ce voiam să te întreb ?... A, da' cu mine cum rămîne ?...

PAVLE : În treaba asta lucrurile sînt cît se poate de limpezi. Dumneata m-ai moştenit numai fiindcă

tribunalul a fost făcut să creadă că aş fi murit. Cum nici eu nu sînt mort, nu mai e nici moştenire... Aşa că o să te muţi din casa asta, pe care o să mi-o dai îndărăt, cum ai să-mi dai şi toată averea mea...

SPASOIE : Ce spui, domnule !?...

PAVLE : Spun că aşa o să se întîmple dacă ai să fii om de înţeles ; dacă nu, atunci întorc şi eu foaia... Te dau în judecată ca fals moştenitor. Te avertizez că avocatul meu a şi început să se informeze despre certificatele false şi martorii mincinoşi pe care i-ai adus la proces ca să dovedeşti că-mi eşti ruda cea mai apropiată... După cum ştii şi dumneata prea bine, noi nu sîntem rude decît pentru că bunica dumitale a fost măritată cu o rudă oarecare a mamei mele... Bineînţeles, în cazul ăsta, procesul o să aibă alt curs...

SPASOIE *(după ce se gîndeşte o vreme)* : Şi zi-i aşa... Va să zică, asta ai de gînd să faci !?...

PAVLE : Exact !

SPASOIE : Păi asta, stimabile, ar fi, ca să zic aşa, crimă curată... Ştii doar că sînt un membru de vază, un membru stimat al societăţii, că sînt...

PAVLE *(îl întrerupe)* : Pardon, nici prin gînd nu-mi trece să mă ating de vaza şi stima de care te bucuri... eu nu vreau decît averea mea, restul ţi-l las...

SPASOIE : Ia te uită, domle !... Toţi morţii or fi aşa de naivi, ori dumneata eşti o excepţie ? Da' stima şi vaza în societate nu ţi le dau tot averea ? Păi dacă-mi iei averea, s-a dus dracului şi vaza...

PAVLE : Asta cam aşa e... mi-aduc aminte că înainte de a-mi fi furat averea nu erai nimic, nu te lua nimeni în seamă...

SPASOIE : Păi sigur că nu eram nimic...
PAVLE : Da, da, mi-aduc bine aminte...
SPASOIE : Ei, acu înţelegi de ce nu mă împac de loc cu gîndul învierii dumitale ?...
PAVLE : Înţeleg, cum să nu înţeleg, dar... de... ce să-i faci !? Pentru dumneata nu există nici o portiţă de scăpare...
SPASOIE : Cum să nu existe ?... Dacă te-ar fi împins norocul din capul locului la mine, toate s-ar fi aranjat cum e mai bine...
PAVLE : Uite, zău că mă faci curios...
SPASOIE : Păi întîi şi-ntîi ne-am fi înţeles din capul locului să vorbim deschis... Aşa cum am să fac şi acuma... Am eu un plan... straşnic plan... Ai să vezi... Nici eu, nici dumneata n-o să rămînem în pagubă...
PAVLE : Să auzim !
SPASOIE : Mai întîi, trebuie să dai divorţ de fosta dumitale nevastă. La treaba asta o să-ţi dăm toţi o mînă de ajutor... Uite, numai eu am să-ţi aduc atîtea probe, că ţi-ar ajunge pentru trei divorţuri, nu numai pentru unul singur...
PAVLE : Şi pe urmă ?
SPASOIE : Pe urmă, o dată divorţat, o ceri de nevastă pe fata mea, pe care eu am să ţi-o dau cu amîndouă mîinile... Ce te miri ? O ceri pe fata mea de nevastă, şi eu ţi-o dau, iar ca zestre, îi dau toată averea care a fost pe vremuri a dumitale...
PAVLE : Hm... interesantă propunere, n-am ce zice !... Cu alte cuvinte, aş ajunge în felul ăsta propriul meu ginere...
SPASOIE : ...În felul ăsta salvăm şi averea dumitale şi vaza mea...
PAVLE : Va să zică, în cazul acesta ai recunoaşte că sînt viu ?

SPASOIE : Da, numai în cazul ăsta...
PAVLE : Toate bune, da' un lucru tot nu înţeleg : dumneata îmi oferi pe fiica dumitale, care e logodită...
SPASOIE : Din asta poţi să-ţi dai seama ce sacrificiu fac... Spune şi dumneata : să ai drept viitor ginere un profesor de la Universitate, un savant cu renume, şi să renunţi la toate... Zău că nu e un fleac !
PAVLE : Ba eu zic că sacrificiul e cu mult mai mare, fiindcă nu mă îndoiesc că pe tineri îi leagă dragostea, pe care dumneata ai distruge-o...
SPASOIE : Ei, da, şi asta !...
PAVLE : Vreau să cred că viitorul dumitale ginere ar rămîne credincios cuvîntului dat fiicei dumitale chiar dacă s-ar întîmpla să pierzi averea pe care i-ai făgăduit-o ca zestre...
SPASOIE *(nesigur)* : Păi, da... cu siguranţă, fiindcă este un tînăr foarte onest, crede-mă, rar întîlneşti un om cu un caracter ca al lui...
PAVLE : Te cred ! Dar dacă acest „caracter rar" şi-ar pierde postul de profesor la Universitate şi titlul de savant, fiica dumitale ar rămîne credincioasă logodnicului ei ?
SPASOIE : Ei, asta, de... ce să zic... e un semn de întrebare...
PAVLE : Atunci să ştii că vă aflaţi într-o situaţie foarte grea, fiindcă una ca asta se poate întîmpla...
SPASOIE : Ce se poate întîmpla ?
PAVLE : Să-ţi pierzi ginerele, nu fiindcă v-ar părăsi el, ci fiindcă fiica dumitale l-ar părăsi pe el...
SPASOIE : Nu te înţeleg !

PAVLE : Cum adică, viitorul dumitale ginere nu v-a spus niciodată nimic despre crima pe care a făptuit-o față de mine ?

SPASOIE : Nici o vorbuliță măcar ! Dar ce crimă, frate, despre ce crimă vorbești ?

PAVLE : Cum aș putea numi altfel purtarea lui ?

SPASOIE : Îți datorează o sumă mare ?

PAVLE : Nici nu-ți poți închipui cît de mare...

SPASOIE : Dar, pentru Dumnezeu, ce a făcut cu atîta bănet ?

PAVLE : Nu e vorba de bani... Sînt fapte care nu se pot cîntări în bani...

SPASOIE : Zău dacă înțeleg ceva...

PAVLE : Ar fi trebuit ca viitorul dumitale ginere să vă spună tot, fiindcă dumneata, în clipa de față, nici nu-ți dai seama în ce situație te afli !

SPASOIE : Eu ? De ce ?

PAVLE : Ai să vezi îndată... Pe vremuri, viitorul dumitale ginere, deși mai tînăr ca mine, mi-a fost prieten... M-am ocupat de el de pe băncile școlii și pînă a intrat în viață... Îmi cîștigase simpatia și încrederea... Cînd am plecat de acasă, i-am încredințat spre păstrare un manuscris, rod al cercetărilor mele științifice, la care am trudit nu mai puțin decît șapte ani încheiați... Ei bine, acest tînăr n-a așteptat decît să afle că am murit, și după ce m-ați dus cu toții la groapă, s-a întors frumușel acasă și a dat la tipar lucrarea mea... însă sub numele lui...

SPASOIE *(surprins, începe să șovăie)* : Cum... adică... lucrarea aceea... ? ? !

PAVLE : Da, chiar aceea... lucrarea pentru care a primit o catedră la Universitate, pentru care a fost proclamat savant, pentru care a ajuns director al „Iliriei" voastre, pentru care a ajuns

viitorul dumitale ginere și pentru care i-ai și făgăduit o asemenea dotă...

SPASOIE *(oftează cu disperare și cade în fotoliu, cuprinzîndu-și capul în mîini. După o scurtă pauză, își înalță fruntea și întreabă cu glas stins)* : Poți dovedi tot ce ai spus acuma ?...

PAVLE : Bineînțeles !

SPASOIE *(își adună toate puterile și încearcă să se ridice din fotoliu)* : Va să zică, ești hotărît ?

PAVLE : Sînt hotărît, merg pe drumul drept.

SPASOIE *(se gîndește puțin, apoi se reculege și se ridică din fotoliu)* : Știi că și pe drum drept poți da de piedici ?

PAVLE : La tribuna! o să trecem și peste piedicile astea.

SPASOIE : Așa crezi dumneata ? *(Se plimbă nelinîștit, ar vrea să spună ceva, dar nu știe ce.)* Eu, la drept vorbind, nici nu știu ce să-ți mai spun...

PAVLE : Nici nu mai e nevoie... acum am aflat tot și unul, și altul !

SPASOIE : Asta, da... de aflat, am aflat, nu pot spune că n-am aflat...

PAVLE : Orice ne-am mai spune acum ar fi de prisos. De altminteri, și așa am pierdut prea mult timp. Bună ziua, onorabilă rudă apropiată !

SPASOIE *(abia auzit)* : Bună ziua...

PAVLE *(iese)*.

Scena 15

LIUBOMIR, SPASOIE

SPASOIE *(se uită lung în urma lui Pavle, ca un om care nu știe ce are de făcut ; apoi se apropie de odaia Vuchiței și strigă)* : Liubomir, Liubomir !

LIUBOMIR *(intră)*.

SPASOIE : Nu știi cine a fost aici... Marici, adineauri a plecat...

LIUBOMIR : Ce voia ?

SPASOIE : Hm... Mi-a povestit niște lucruri foarte ciudate...

LIUBOMIR : Pesemne ceva de pe lumea cealaltă...

SPASOIE : Nu, din lumea asta... Zice că tu i-ai fi furat renumele și prestigiul de savant...

LIUBOMIR : Cum poți fura renumele și prestigiul cuiva ? Că doar nu e vorba de o tabacheră sau o umbrelă...

SPASOIE : Stai binișor... El susține sus și tare că are dovezi că ți-a dat spre păstrare un manuscris, iar tu, după ce l-ai petrecut la mormînt, te-ai întors frumușel acasă și l-ai dat la tipar sub numele tău...

LIUBOMIR *(cu cinism)* : Și ce-ar fi trebuit să fac ?... Să vîr și manuscrisul în sicriu și să-l înmormîntez o dată cu el ?...

SPASOIE : Dacă înțeleg eu bine, nu negi, care va să zică recunoști...

LIUBOMIR : Nu cumva și dumneata ești de părere că fapta asta e o crimă ! ? Ei bine, nu e nicidecum, așa se întîmplă în viață, de la un mort iei totdeauna tot ce poți lua... Unul nevasta, altul lucrarea, altul casa și averea... Fiecare ce apucă...

SPASOIE *(mușcîndu-și buzele)* : Ba... cu toate astea... e mare deosebirea... Uite... tu, bunăoară... în urma furtului ăstuia, ai ajuns profesor la Universitate, și fiindcă ești profesor la Universitate, ți-o dau pe fiica mea și o zestre uriașă...

LIUBOMIR : Să știi că toate sînt la fel, nu există nici o deosebire între ele... Dumneata, bunăoară, fiindcă i-ai luat cu hapca averea, ai ajuns om bogat, iar fiindcă ești om bogat, ai căutat

și ai găsit un ginere, profesor la Universitate... Crede-mă, e același lucru...

SPASOIE : Ascultă... te poftesc să nu fii obraznic, să nu uiți respectul pe care-l datorezi tatălui logodnicei tale...

LIUBOMIR : Se poate, tată-socrule ? ! Cum să uit respectul pe care ți-l datorez ?... Asta este o discuție de afaceri...

SPASOIE : De afaceri... de afaceri... *(Își aduce aminte.)* Dar cu „Iliria" cum rămîne ?

LIUBOMIR : Care „Ilirie" ?

SPASOIE : Păi ești doar directorul ei... Întreprindere de importanță mondială... Dacă te dă afară de la Universitate, dacă îți pierzi titlul de savant ?...

LIUBOMIR : Ei bine, află că pentru întreprinderea asta n-ar fi atîta pagubă, pe cînd dacă ți-ai pierde dumneata averea, care reprezintă garanția față de stat... Nu știu, zău...

SPASOIE *(abătut)* : Da, ai dreptate ! *(Oftează.)* Așa-i ! *(Amuțește și rămîne cu capul plecat.)*

LIUBOMIR *(după o scurtă pauză)* : Mai ai să-mi spui ceva ?

SPASOIE : Nu mai am nimic...

LIUBOMIR : Dacă o să mai ai totuși nevoie de mine, mă găsești în odaia logodnicei mele... *(Iese.)*

Scena 16

SPASOIE, SOFIA

SPASOIE *(rămîne abătut în fotoliu, cufundat în gînduri).*

SOFIA *(intră)* : Vă caută un domn !

SPASOIE *(tresare, apoi se luminează la față, plin de speranță)*: A, el trebuie să fie !... *(Cu grabă.)* Să intre, poftește-l imediat, să intre !

SOFIA *(iese și-l lasă să intre pe domnul Giurici).*

Scena 17

GIURICI, SPASOIE

GIURICI : Bună ziua !

SPASOIE *(recăpătîndu-și calmul)*: Bună ziua, domnu Giurici. Ați picat taman la țanc, taman la țanc... Poftiți, vă rog, ședeți !

GIURICI *(așezîndu-se)*: Sînt curios să aflu dacă ați obținut ceva.

SPASOIE : Nimic ! De la omul ăsta nu poți obține nimic cu frumosul...

GIURICI : Dar ați stat măcar de vorbă ?

SPASOIE : Da, a fost aici, a venit ca la comandă... am vorbit despre toate și cît se poate de deschis...

GIURICI : Și ce zice ?

SPASOIE : Nici gînd să cadă la învoială... Dimpotrivă, vrea să ne atace din toate părțile...

GIURICI : Amenință ?

SPASOIE : Că pe mine mă amenință că o să-mi ia averea, o știți, acuma însă îl amenință și pe ginere-meu...

GIURICI : Cu ce ?

SPASOIE : Nici n-o să credeți, zice : „Am să-l distrug, am să-l dau afară de la Universitate". Cică vrea să-l dea în vileag că n-ar fi savant adevărat, că a mințit... E nemaipomenit ! Individul ăsta, domle, pretinde nici mai mult, nici mai puțin decît că el ar fi scris lucrarea aceea

științifică, iar ginere-meu, pasămite, i-ar fi furat-o și ar fi publicat-o sub numele lui...

GIURICI : Hm... asta e o acuzație foarte gravă și a căzut în momentul cel mai greu. Tocmai acum, cînd afacerea „Iliria" o să fie discutată în ședința consiliului de miniștri... Oricînd putem fi acuzați că am smuls cu sila concesiunea... Și concesiunea asta însemnează milioane... milioane...

SPASOIE *(cu exaltare)*: Milioane !

GIURICI : Tocmai acum, cînd milioanele se și arată la orizont...

SPASOIE *(îi ia vorba din gură)*: ...să vină un vîntură-lume și să mă jefuiască de averea mea, pe care am dat-o în gaj ! Să distrugă un ginere, da' ce zic eu ginere, un director al unui consorțiu ca ăsta !...

GIURICI : Trebuie să ne gîndim foarte serios cum să ieșim basma curată din încurcătura asta...

SPASOIE : Gîndiți-vă și pentru mine, că eu zău dacă mai sînt în stare să mă gîndesc...

GIURICI : Să nu ne pripim... Afacerea asta nu trebuie privită dintr-un punct de vedere personal, așa cum faci dumneata. Ea trebuie privită dintr-un punct de vedere mai general, din punctul de vedere, ca să zic așa, al intereselor de stat! Dumneata n-ai băgat de seamă că în asta e ceva organizat, ceva anume pus la cale, în scopul distrugerii ? Individul ăsta a stat ascuns undeva, într-un ungher neștiut al Europei, chipurile, într-o fabrică — pretinde el — eu însă aș zice că a stat ascuns într-o celulă a vreunei organizații anarhiste... Cine știe ce a învățat pe-acolo, cine știe cu ce idei i-au împuiat mintea bolnavă ? Nu vezi ce atacă el ? Tot ce e sfînt pentru noi. N-ai văzut ce amenință el să distrugă ?

Temelia societăţii, domnule ! Să le luăm pe toate pe rînd, să vedem ce atacă. În primul rînd vrea să distrugă căsătoria...

SPASOIE : Şi ce căsătorie fericită !

GIURICI : Păi căsătoria, domnule, se află la temelia societăţii ! În al doilea rînd, vrea să răpească proprietatea, proprietatea particulară...

SPASOIE : Şi încă proprietatea mea !

GIURICI : În al treilea rînd, vrea să ştirbească, să desfiinţeze, să calce în picioare autoritatea ! În furia lui distrugătoare, vrea să doboare un savant de pe piedestalul său !

SPASOIE : Doamne sfinte, uite, abia acum mi s-a luminat în faţa ochilor ! Abia acum încep să văd adevăratele intenţii ale acestui individ !

GIURICI : Da, da, domnule, aşa trebuie privită chestia. Numai privind-o în chipul ăsta ne putem da seama că fapta asta este în realitate un pericol public !

SPASOIE : Pericol, curat pericol !

GIURICI : Îngrijorarea dumitale din clipa de faţă nu poate rămîne numai a dumitale, ea aparţine întregii societăţi, ba mai mult : statului, dacă vrei.

SPASOIE : Mai încape vorbă ? ! Sigur că vreau ! Ba chiar consimt ca statul să ia asupra lui grija asta...

GIURICI *(după o scurtă pauză)* : Şi acuma, ia să-mi spui dumneata mie : crezi că dacă o să ne adresăm legii facem ceva ? E legea în stare să pricească pericolul mult mai mare care se ascunde îndărătul intenţiilor distrugătoare ale acestui individ prezentate în forme legale ?

SPASOIE : Nu !

GIURICI : Căci, ia să vedem, cum va proceda legea ? El va veni şi va zice : „Grinda asta e a mea şi

rog legea să mi-o înapoieze". Legea, fiindcă de-aia e lege, n-are încotro şi spune : „Grinda este a ta, poţi s-o iei". Dar ce se întîmplă dacă pe grinda asta e zidită o casă ? E admis, oare, ca pentru a obţine o grindă să dărîmi o casă ? Ce este mai mare, mai important, te întreb : casa sau grinda ?

SPASOIE : Casa !

GIURICI : Aşa e ! Şi acum închipuie-ţi că „Iliria" e casa asta, fiindcă întreprinderea noastră e organizată pe o bază largă, cum bine ştii, şi vine de unde n-ai gîndi un oarecine şi zice : „Ia să-mi daţi grinda mea". Bine, să ţi-o dăm, dar dacă scoatem grinda, se prăbuşeşte casa, toată „Iliria" ne cade în cap...

SPASOIE : Îngrozitor !

GIURICI : Şi unde mai pui... n-ai cumva pe aici, la îndemînă, un telefon ?

SPASOIE : Poftiţi, vă stă la dispoziţie...

GIURICI *(se duce la telefon şi formează un număr)* : Alo, alo... Domnul şef de cabinet ? Dumneata eşti, domnu Marcovici ? Aici Giurici... Ce se mai aude ? *(În timp ce ascultă la telefon se vede cum începe să-i radieze faţa de mulţumire.)* Mulţumesc ! Mulţumesc foarte mult ! *(Pune receptorul în furcă şi se îndreaptă spre Spasoie cu braţele întinse, strigînd :)* „Iliria" ! „Iliria" ! *(Îl îmbrăţişează cu foc.)*

SPASOIE : „Iliria" ?

GIURICI : Da !

SPASOIE : S-a aranjat ?

GIURICI : Da !

SPASOIE *(se repede din nou în braţele lui Giurici)* : „Iliria" ! Milioane ! *(Deodată tresare.)* Dar cu grinda cum rămîne ?...

GIURICI : Care grindă ?

SPASOIE : Grinda aia... ştiţi... dacă o scoate, se dărîmă casa...

GIURICI : Să n-ai nici o grijă : acum sîntem stăpîni pe situaţie, aranjăm noi şi asta ! Nu uita să treci chiar astăzi pe la mine ! Acum trebuie să mă reped pînă la minister, vreau să văd cu ochii mei semnăturile miniştrilor. Să treci neapărat chiar astăzi ! Pînă atunci găsesc eu o dezlegare... ba am chiar de pe acum un plan... Să n-ai nici o grijă ! La bună revedere ! *(Iese.)*

SPASOIE : La revedere. *(Îl conduce pînă la uşă.)*

Scena 18

SPASOIE, RINA, NOVACOVICI, LIUBOMIR, VUCHIŢA

SPASOIE *(întorcîndu-se de la uşă, îşi freacă mulţumit mîinile şoptind)* : „Iliria" ! „Iliria" ! *(Se îndreaptă spre odaia Vuchiţei.)* Copii, domnilor, veniţi încoace, veniţi !

TOŢI *(intrînd)* : Ce este, ce s-a întîmplat ?

SPASOIE *(satisfăcut)* : „Iliria" ! „Iliria" ! „Iliria" !

Scena 19

ANTA, ACEIAŞI

ANTA *(dă buzna, gîfîind)* : Bună ziua ! Doamnelor şi domnilor, am să vă dau o veste însemnată... Suferă careva de inimă ? *(Se repede la uşa din fund.)* Sofia, cinci pahare cu apă ! Domnilor, ce am să vă spun o să vă placă la toţi, da', cum sînt eu prudent, am să vă spun pe ocolite...

SPASOIE : Nu cumva vrei să ne spui că am obţinut concesiunea pentru „Iliria" ! ?

ANTA *(dezamăgit)* : Va să zică, aţi aflat ? *(Se îndreaptă spre uşa din fund.)* Sofio, nu mai e nevoie de apă !

SPASOIE : Da, doamnelor şi domnilor, am obţinut milioanele, am obţinut concesiunea ! Veniţi, veniţi cu toţii să vă îmbrăţişez...

ANTA *(se repede să-l îmbrăţişeze)*.

SPASOIE *(îl împinge pe Anta)* : Ce te înghesui aşa ! ? Nu tu, acţionarii, voi, care-mi sînteţi ca fraţii şi surorile, acţionarii, veniţi să vă îmbrăţişez ! *(Îi îmbrăţişează pe toţi, urlînd cît îl ţine gura.)* „Iliria" ! „Iliria" !

Cortina

ACTUL III

(Biroul lui Spasoie.)

Scena 1

SPASOIE, SOFIA

SPASOIE *(stă lîngă birou și deschide scrisorile primite).*
SOFIA *(aduce încă o scrisoare).*
SPASOIE *(ia scrisoarea):* De la cine e ?
SOFIA : Nu știu. A adus-o un băiat.
SPASOIE *(deschide plicul, parcurge cu ochii scrisoarea și se încruntă. O citește din nou și bombăne):* Bineînțeles ! Mă așteptam ! Eram sigur ! *(Sofiei.)* Băiatul a plecat ?
SOFIA : Nu, așteaptă răspuns.
SPASOIE : Te cred, așteaptă răspuns, cum să nu aștepte !... Însemnează că trebuie să răspund, nu-i așa ?
SOFIA : Ce știu eu, conașule ?...
SPASOIE : Păi cine să răspundă, dacă nu eu ? Trebuie să răspund... Pot să mă supăr cît poftesc,

dar de răspuns, trebuie să răspund... *(Scoate punga, numără cinci sute de dinari, pe care îi pune într-un plic:)* Na, du-i răspunsul, dacă așteaptă răspuns...
SOFIA *(ia plicul și se îndreaptă spre ușă, dar după cîțiva pași se oprește locului):* Vă caută și un domn...
SPASOIE : Cine e ?
SOFIA : Nu știu, nu l-am mai văzut pe-aici...
SPASOIE : Să intre !
SOFIA *(iese, lăsîndu-l să intre pe Mile).*

Scena 2

SPASOIE, MILE

MILE *(cu o servietă de piele sub braț, se înclină și-i întinde lui Spasoie o scrisoare).*
SPASOIE *(deschizînd plicul):* Altă scrisoare ? Ei, Doamne, da' multe scrisori m-au mai năpădit în dimineața asta !... *(Citește semnătura.)* A, asta-i de la coana Rina...
MILE : Da, dumneaei m-a îndrumat la dumneavoastră.
SPASOIE *(citește scrisoarea):* A, așa, care va să zică ! ? Îmi pare bine de cunoștință, poftim, poftim, șezi, tinere...
MILE *(se așază).*
SPASOIE : Coana Rina îmi scrie că dumneata ești contopist la avocatul Petrovici...
MILE : Da !
SPASOIE : Și zici că la avocatu! ăsta a venit un individ cu numele de Pavle Marici ca să-i ceară să-l apere ?...

MILE : Ba nu... Ca să pornească acţiune penală împotriva dumneavoastră...

SPASOIE *(tresare)* : Împotriva mea ? Cum, împotriva mea ? Ia stai, frate, şi spune-mi şi mie cum stă chestia... Zici că vrea să pornească acţiune împotriva mea ? Treaba lui ! Să pornească ! Dar ce are cu mine ? Ai putea să-mi spui ce are cu mine ?

MILE : N-a pornit numai împotriva dumneavoastră, a pornit patru acţiuni.

SPASOIE *(îi oferă o ţigară)* : Şi ce vrea, domnule, în patru acţiuni ?...

MILE : Pe dumneavoastră vă acuză că i-aţi furat averea cu ajutorul unor mărturii mincinoase... Cere să-i înapoiaţi averea, şi pentru asta intentează acţiune penală împotriva dumneavoastră.

SPASOIE : Ia te uită, domle ! Penală ? Dar alelalte trei ?

MILE : Păi... una e împotriva domnului Milan Novacovici pentru concubinaj şi distrugerea familiei...

SPASOIE : Asta o bănuiam eu, dar a treia ?

MILE : A treia e împotriva domnului profesor universitar Liubomir Protici, pentru că şi-a însuşit manuscrisul altuia şi l-a publicat sub numele său.

SPASOIE : Asta mai lipsea ! Dar a patra ?

MILE : Împotriva numitului Anta Milosavlievici pentru jurămînt fals.

SPASOIE : Va să zică, nici pe el nu l-a sărit ! Dar dumneata ce zici... adică, vreau să zic, ce părere ai, sînt lucruri serioase, acuzaţii grave ?

MILE : Păi şeful... de... după ce a cercetat probele a exclamat : „Am să le rup gîtul, ca la puii de găină !"

SPASOIE : Cui să-i rupă gîtul ?

MILE : Dumneavoastră...

SPASOIE : Ce spui, să-mi rupă gîtul ? ! Şi pentru ce, domle, pentru ce să-mi rupă gîtul tocmai mie ?

MILE : S-a exprimat la figurat.

SPASOIE : Mie nu-mi place una ca asta nici măcar aşa, „la figurat" ! Da' mai bine spune-mi dacă a şi înaintat acţiunile.

MILE : Nu, acum le redactează, iar cînd le termină, eu le copiez.

SPASOIE : Foarte bine, foarte bine ! Va să zică, dumneata le copiezi. Da' dumneata ai să tărăgănezi cît mai mult, nu-i aşa ? Avem trebuinţă ca acţiunea asta să fie amînată cît mai mult...

MILE : Da, i-am făgăduit doamnei Rina că voi căuta s-o tărăgănez cît mai mult...

SPASOIE : Foarte bine ! Foarte bine ! Crede-mă, tinere, o să-ţi fim recunoscători şi o să te răsplătim cum se cuvine...

MILE : Fiindcă veni vorba, cel mai bine ar fi, cum vorbeam şi cu doamna Rina, dacă, bunăoară, m-aţi angaja la societatea „Iliria", nu se poate să nu aveţi acolo nevoie de funcţionari superiori...

SPASOIE : Desigur ! Desigur ! Ce şcoală ai ?

MILE : Mda... cum să spun... am mai multe... liceul... neisprăvit... şcoala comercială... neterminată... pe urmă... şcoala tehnică... neterminată... Facultatea de drept... neterminată...

SPASOIE : Care va să zică, eşti... ce s-o mai ocolim... neisprăvit... La urma urmei, ce-ţi trebuie şcoală!? Cea mai bună recomandare e coana Rina.

MILE : Vă rog să mă credeţi că nu ne cunoaştem decît din întîmplare, zău...

SPASOIE : Dar cum ?... Din întîmplare, sigur, aşa-mi ziceam şi eu... Da' acu, ca să isprăvim, uite, îţi făgăduiesc, care va să zică, o slujbă îndată ce societatea începe să lucreze... Să nu te aştepţi însă ca asta să se întîmple aşa curînd... da' cum „Iliria" începe să lucreze...

MILE : Şi pînă atunci ce fac ?

SPASOIE : Pînă atunci ? Pînă atunci... răbdare...

MILE : Da, înţeleg... da'... ştiţi... la domnul avocat am o leafă atît de mizerabilă, iar viaţa este atît de scumpă...

SPASOIE : Aha... asta era !... Am priceput... Dumneata ai vrea, după cîte înţeleg eu, să te răsplătim pentru serviciul pe care ni-l vei face ?

MILE : Doamne fereşte, nicidecum... ceea ce fac, fac din respect şi devotament pentru doamna Rina... Dar dacă mi-aţi acorda un mic împrumut, ar fi altceva... l-aş primi fără nici o rezervă... Dar o răsplată, credeţi-mă, ar fi o jignire...

SPASOIE : Cam la cît te-ai gîndit să se ridice jignirea asta ?...

MILE : Adică împrumutul ?...

SPASOIE : Da, asta voiam să zic...

MILE : În viaţa mea n-am cerut mai mult decît am avut nevoie... Acuma mi-ar trebui, să zicem, cinci sute de dinari...

SPASOIE *(scoate anevoie banii)* : Cel mult... acum n-aş putea să-ţi dau un ban mai mult... *(Îi dă banii.)*

MILE *(primind banii)* : Da'... ştiţi... nici un cuvînt despre asta doamnei Rina...

SPASOIE : Mai încape vorbă ?! Ce naiba... Ceea ce ştii dumneata şi coana Rina nu e nevoie să ştiu şi eu, şi ceea ce ştim noi doi rămîne între noi doi... Mi se pare că în aritmetică asta se numeşte regula de trei simplă, nu-i aşa ?...

MILE *(înroşindu-se)* : Aşa-i, aşa-i ! Va să zică... rămîne să vă înştiinţez despre mersul lucrurilor la avocat... *(Se îndreaptă spre ieşire.)*

SPASOIE *(conducîndu-l)* : Şi nu uita : amînare, amînare şi iar amînare !

MILE : Sluga dumneavoastră ! *(Iese.)*

Scena 3

ANTA, SPASOIE

SPASOIE *(se apucă să citească din nou scrisoarea de la Rina, rînjind).*

ANTA *(din uşă)* : M-am întors !

SPASOIE : Ai aflat ceva ?

ANTA : Altfel cum ?!

SPASOIE : A ieşit cum trebuie ?

ANTA *(îi întinde un plic)* : Uită-te şi ai să vezi !

SPASOIE *(scoate din plic o fotografie)* : Să ştii că e chiar foarte bună ! Ia spune, unde ai găsit-o ?

ANTA : Nu mă întreba prin cîte am trecut ! Pe unde n-am fost !... Am colindat pe la toţi fotografii, mai ales pe la ăi care fac fotografii pentru paşapoarte, am cotrobăit prin tot felul de cutii pline cu fel de fel de fotografii, pînă m-a apucat ameţeala... În fine, am dat de asta !

SPASOIE : E straşnică !

ANTA *(aşezîndu-se pe un scaun)* : Cum umblam aşa de colo-colo, m-am tot întrebat : se poate, oare,

ca într-o casă aşa de mare ca asta să nu existe nici o fotografie de-a lui ?

SPASOIE : Au fost, da' mie-mi face trebuinţă o anume fotografie, pentru paşaport...

ANTA : A, să nu uit... În drum am căutat şi local pentru birourile „Iliriei". Am şi găsit ceva, da' nu sînt decît două odăi...

SPASOIE : Puţin... Nouă ne trebuie numai pentru funcţionari patru camere.

ANTA : O să fie aşa de mulţi funcţionari ?...

SPASOIE : Ba bine că nu !... numai să înceapă „Iliria" să lucreze...

ANTA : Bine, mă, nu s-ar putea găsi şi pentru mine un locşor acolo ?...

SPASOIE : Tu... de... n-ai parale, şi aici se cer parale, nu glumă... Vezi, dacă nu păpai cît ai bate din palme zece miişoare de dinari, acuma puteai să cumperi acţiuni cu ele...

ANTA : Păi acţiuni îmi trebuie mie !?...

SPASOIE : Dar ce-ţi trebuie ?

ANTA : O slujbuliţă, acolo... oricît de mică... În ţara asta eu sînt singurul pensionar care n-are slujbă... Şi doar nu s-ar putea spune că nu sînt capabil...

SPASOIE : De capabil, eşti capabil, n-am ce zice... dacă n-ai încotro, te aşterni la treabă... da'... nu ştiu cum... parcă nu prea faci tu de slujbaş la o societate ca asta...

ANTA : De ce, mă ?

SPASOIE : Păi... din pricina...

ANTA : Ce, ce ?

SPASOIE : Ce, te faci că nu ştii ?!... Din pricina jurămîntului ăluia fals !

ANTA : Ei, asta-mi place ! Aşa mai zic şi eu !... Păi de-alde mine şi de-alde tine sîntem taman ce trebuie pentru societăţi ca asta...

SPASOIE : Eu vorbeam de tine, nu de mine...

ANTA : Şi eu mă gîndeam la martorii ăia mincinoşi şi la certificatele alea măsluite...

SPASOIE *(izbucneşte)* : Ţi-am spus o dată pentru totdeauna să nu-mi mai pomeneşti de lucrurile astea !

ANTA : Dar tu de ce-mi pomeneşti mie, ai ?

SPASOIE : Păi eu sînt eu şi tu eşti tu... Ai depus un jurămînt fals ? Ei şi ?! Cine şi ce eşti tu ? Nimeni şi nimic ! N-ai un sfanţ în pungă, abia ai cu ce-ţi plăti tramvaiul... Ăsta e tot capitalul tău... Dar dacă din ăi zece mii de dinari de care m-ai păgubit pe mine ai fi făcut o sută de mii, iar dintr-o sută, două, şi din două, patru — ei, atunci se schimba socoteala... Atunci mi-aş fi scos pălăria în faţa ta şi n-aş mai fi pomenit niciodată de vreun jurămînt fals... Căci ce e, la urma urmei, un jurămînt fals cînd te bizui pe un capital de opt sute de mii de dinari ? Toată lumea se ploconeşte în faţa ta, şi cui i-ar trece prin minte să pomenească de un jurămînt fals ?...

ANTA : Aşa e, în faţa ta toţi îşi scot pălăria...

SPASOIE : Şi-o scot, de ce să nu şi-o scoată ?... Aşa că să nu te compari cu mine...

ANTA : Nu mă compar, da' ziceam şi eu că veţi fi avînd nevoie la „Iliria" şi de oameni ca mine.

SPASOIE : Tot ce se poate... Numai că tu, bre, n-ai noroc, şi pace... Unde pui tu mîna nu pune şi Dumnezeu mila... Ce să-ţi fac dacă aşa e ?

ANTA : Da' pe-asta de unde-o mai scoseşi ?!

SPASOIE : Păi, uite, nu mai departe decît cu publicistul ăla pe care mi l-ai adus...

ANTA : Ce-are a face publicistul ?

SPASOIE : Are, că alaltăieri mi-a stors două mii-şoare şi astăzi uite ce-mi scrie. *(Scoate o scrisoare din buzunar.)* Ia ascultă colea *(citeşte)* : „Onorate domn, am aflat din sursă sigură că în cursul zilelor următoare toate jurnalele vor începe o campanie în chestiunea ştiută. Materialul le-a fost pus la dispoziţie de persoana care, potrivit convingerii domniei-voastre, nu mai e în viaţă. Dacă ziarele încep să publice înaintea mea, îmi iau, cum s-ar zice, pîinea de la gură. Ca să le-o iau eu înainte, nu-mi rămîne altceva de făcut decît să-mi scriu broşurica încă în noaptea asta, iar mîine dimineaţă s-o răspîndesc în oraş. Aceasta ar fi o cale. A doua ar fi să tac, dar calea asta ar fi o jertfă prea mare din partea mea, şi în vremurile de astăzi jertfele se plătesc, cum ştiţi şi domnia-voastră, scump. Eu sînt însă un om modest, drept care, m-aş mulţumi şi cu o mie de dinari.“ Îţi place ?

ANTA : Şi tu ce-ai făcut ?

SPASOIE : Ce să fac !?... L-am tras pe sfoară ! I-am trimis cinci sute de dinari...

ANTA : O fi destul ca să-l facă să tacă ?

SPASOIE : E prea destul !... Tu ai tăcea şi pentru douăzeci de dinari, dar el pentru cinci sute...

ANTA : De jurnale am auzit şi eu...

SPASOIE : Ce-ai auzit ?

ANTA : Am auzit că Marici i-a poftit pe toţi ziariştii la el, cică...

SPASOIE : Da' că s-a dus la un avocat n-ai auzit ?

ANTA : Păi ce să caute la avocat ?

SPASOIE : A intentat proces... împotriva ta...

ANTA : Împotriva mea ?

SPASOIE : Da ! Pentru jurămînt fals...

ANTA : Numai împotriva mea, şi împotriva altora nu ?

SPASOIE : Şi împotriva noastră, dar nu acţiune penală, ca la tine... Pe unul l-a dat în judecată pentru că i-a furat nevasta, pe mine, cică i-aş fi furat averea, da' astea, frăţioare, nu sînt delicte penale... Nu ştiu, zău, cum ai să te descurci... Învinuirea de jurămînt fals o să-ţi aducă pe puţin un an de puşcărie...

ANTA *(îi sare ţandăra)* : Ştiu, mi-ai mai spus, mi-ai mai spus de... *(Caută în gînd.)*

SPASOIE : Vezi, n-a sărit nici peste tine...

ANTA : Văd, cu toate că putea...

SPASOIE : Putea, cum să nu poată !?... Putea să sară şi peste mine, da' dacă n-a vrut !...

ANTA *(scărpinîndu-se în cap)* : Of, lua-l-ar dracu !... Toate ca toate, da' chestia asta cu puşcăria nu-mi vine de loc la socoteală...

SPASOIE : Parcă mie-mi vine ?! Ce, crezi că e aşa lesne să spui : „anul ăsta mă duc la Karlsbad, anul ăsta, la Bled, iar anul ăsta, la puşcărie“ ? Nici mie nu-mi vine la socoteală, amice !...

ANTA : Ei, atunci ce e de făcut ?

SPASOIE : Ce să facem !? Trebuie să-i ţinem piept, asta trebuie să facem ! Eu am să mă ocup de proces, iar tu vezi de ziare. Dai o raită pe la toate redacţiile, treci pe la toţi, de la redactor-şef pînă la expeditor şi le spui să aibă răbdare, numai puţintică răbdare, douăzeci şi patru de ceasuri... Mîine am să le dau material pentru cea

mai senzațională știre... Așa le spui, și, dacă izbutești să-i convingi, te și repezi încoace să-mi dai de veste...

ANTA *(se ridică încet, vrea să plece și nu prea)*: Da' cu asta... chestia cu judecata... Știi, n-am nici un chef să am de-a face cu justiția...

SPASOIE : Păi nu ți-am spus că de asta mă ocup eu ?!... Am și început să întind ițele...

Scena 4

AGNIA, CEILALȚI

AGNIA : Bună ziua ! Ia te uită, și dumneata erai aici, cuscre Anta ?! Ce bine-mi pare că te-am găsit ! Știi, tocmai voiam să te caut, ca să-ți spun ce-am auzit în legătură cu chestia de care am vorbit... Să știi că lucrurile stau cu totul altfel...

ANTA : Se poate, se poate, da' asta nu schimbă situația...

AGNIA : Stai să-ți spun, frate... Cică nu e adevărat că Marici ar fi avut o aluniță pe obrazul stîng, deasupra buzei...

ANTA : Bine, așa e, precum zici... Acum însă te rog să mă ierți că nu pot să te ascult... Trebuie să alerg după niște treburi grabnice... Uite, poate să-ți spună și Spasoie că am niște treburi grabnice...

SPASOIE : Da ! Da ! Dă fuga, nu mai zăbovi !

ANTA *(către Agnia)*: Așa că te rog să mă ierți... *(Iese.)*

Scena 5

AGNIA, SPASOIE

AGNIA : Și cu tine am de vorbit, Spasoie !

SPASOIE : Despre ce ?

AGNIA : N-ai auzit ce vorbește lumea în oraș ? Drept să-ți spun, am intrat la idei, doar îmi ești frate...

SPASOIE : Ce-ți pasă ție de ce vorbește lumea ?

AGNIA : Cum să nu-mi pese !? A, stai să-ți spun... Mă întîlnesc ieri cu madam Draga Mitrovici, care, nici una, nici două, mă ia la sigur : „Nu știi de ce-o fi amînat Spasoie, așa, din senin nunta fetei lui ? Am auzit că tipărise pînă și invitațiile... Trebuie să se fi petrecut ceva"...

SPASOIE : Să știi că fata mea o să se mărite cînd o să vreau eu, nu cînd o să vrea madam Draga, cît despre invitații, atîta pagubă, o să le tipărim a doua oară, și gata !

AGNIA : Nu înțelegi că nu e vorba numai de madam Draga ? Vai de mine, dacă ai ști ce vorbește lumea despre nuntă și despre cîte altele !...

SPASOIE : Ți-am spus o dată pentru totdeauna că nu mă interesează ce vorbește lumea !...

AGNIA : Ba eu m-am dus și la madam Nata, ca să-mi ghicească în cafea...

SPASOIE : În ce să-ți ghicească ?!...

AGNIA : În cafea. Ascultă ce-ți spun eu, că madam Nata asta a ghicit și unor miniștri și le-a spus pînă și ziua cînd n-o să mai fie miniștri. Va să zică, m-am dus la ea și i-am spus că e vorba de un necaz mare, de niște încurcături. Ei bine, știi ce mi-a spus cînd s-a uitat în ceașcă ?

SPASOIE : Nu mă interesează, nu vreau să știu, crezi că n-am altă treabă decît să cred acuma și în niște cești ?...

AGNIA : Cum !? Nu crezi în ghicitul în cafea ?
SPASOIE : Nu !
AGNIA : Atunci înseamnă că nu crezi nici în Dumnezeu...
SPASOIE : Ce-l amesteci pe Dumnezeu în ceaşca de cafea ?
AGNIA : Soarta, Spasoie, nu e altceva decît soarta ! Dumnezeu împarte soarta, iar ceaşca îţi spune dinainte ce-o să se întîmple...
SPASOIE : Ia mai slăbeşte-mă cu prostiile astea ! Da' fiindcă tot ai venit încoace, fă bine şi-mi dă o mînă de ajutor, pentru care am să-ţi mulţumesc cum se cuvine : trebuie s-o scoţi pe Vuchiţa din casă măcar pentru un ceas... O să am aici nişte întrevederi care pot fi şi plăcute, dar şi neplăcute, şi n-aş vrea ca ea să fie de faţă...
AGNIA : Ei, asta nu-i greu... Am s-o iau cu mine, să alegem rochia de mireasă... Era mai bine să mă fi anunţat dinainte, ca să fi luat şi colecţia mea de eşantioane, dar nu face nimic, ştiu eu şi pe dinafară ce se găseşte în fiecare prăvălie...
SPASOIE : Aici n-ai ghicit-o... tocmai asta nu se potriveşte. Deunăzi, cînd am amînat nunta, i-am spus şi Vuchiţei să nu-şi cumpere încă rochia de mireasă... S-o trimit acuma după ea, aşa, pe nepusă masă... Nu se poate... Gîndeşte-te la altceva...
AGNIA : A, ştii ce ? Aş putea s-o iau cu mine ca să-şi aleagă tacîmurile de argint... Am fost eu în două-trei prăvălii şi mi-am pus ochii pe o garnitură de douăzeci şi patru de persoane... Asta o să fie cadoul meu de nuntă... Ce-ar fi să şi-l aleagă ea singură ?...

SPASOIE : Bună idee !... Aici n-o să i se pară nimic suspect... *(Se îndreaptă spre uşa din stînga.)* Vuchiţo ! Vuchiţo ! Sufleţele, vino-ncoace, că a venit tanti Agnia... *(Înapoindu-se.)* Da', vezi, s-o ţii cît poţi mai mult...

Scena 6

VUCHIŢA, CEILALŢI

VUCHIŢA : A, cum se face, tanti, că ai venit fără să ne anunţi ?...
AGNIA *(sărutînd-o)* : Am venit şi eu cu treburi, sufleţele, cu treburi importante. Pregăteşte-te să mergi cu mine...
VUCHIŢA : Să merg cu mata ? Unde ?
AGNIA : Să-mi dai o mînă de ajutor, scumpa mea... să-ţi aleg un cadou de nuntă...
SPASOIE *(către Vuchiţa)* : Dacă te roagă, nu face s-o refuzi pe tanti-ta...
AGNIA : A, stai să-ţi spun toată tărăşenia ! Eu aş fi vrut să-ţi cumpăr un dormitor, dar taică-tău nici n-a vrut s-audă, zice că a comandat o garnitură completă...
SPASOIE : Păi altfel cum ?!
AGNIA : Eu ţi-aş fi făcut cadou un dormitor după gustul meu...
VUCHIŢA : Pot să jur că ar fi fost ceva foarte original...
AGNIA : Totdeauna mi-am închipuit dormitorul de un bleu-pal... Bineînţeles, ar trebui să fie zu-

grăviți pereții și tavanul tot în culoarea asta... Acum, închipuiește-ți, într-un asemenea dormitor și cearșafurile de aceeași culoare, bleu-pal, și cuvertura albastră, pînă și... abajururile lămpilor de culoare bleu-pal !... Ah, Doamne, ce frumos !... Spune și tu dacă nu ți s-ar părea că te afli în cer !... Întotdeauna mi-am dorit un asemenea interior...

VUCHIȚA : Păcat că n-ai avut prilejul...

AGNIA *(suspinînd adînc)* : Și încă ce păcat ! Da' Spasoie nici n-a vrut s-audă, și atunci m-am hotărît să-ți iau un serviciu de tacîmuri de argint de douăzeci și patru de persoane... Argint curat, nu numai suflate...

SPASOIE : Băgați de seamă, să fie ceva frumos !...

VUCHIȚA : Dacă te-ai hotărît, atunci de ce să mai merg și eu cu mata ?

AGNIA : Păi... să vezi... am găsit trei garnituri, în trei prăvălii, și nu mă pot hotărî pe care s-o iau. Mai bine să ți-o alegi tu singură...

SPASOIE : Așa e, Vuchițo, dacă tot o să fie ale tale, mai bine să fie pe gustul tău...

AGNIA : Eu nu mă uit la preț, să știi... Nu vreau altceva decît să-ți placă ce-ți dau...

SPASOIE : Du-te, Vuchițo !...

AGNIA : Nu te las, trebuie să mergi cu mine !... Nu vreau să-l iau fără tine...

VUCHIȚA : Mai bine să lăsăm pe altădată... acum mă doare capul...

SPASOIE : De unde poți să știi că n-o să te doară capul și atunci ?!

AGNIA : A, cînd o să ieșim afară, la aer, o să-ți treacă cu siguranță...

VUCHIȚA *(se hotărăște cu greu)* : Bine... să mergem... Mă duc să mă îmbrac.... *(Pleacă în camera ei.)*

AGNIA : Stai, că vin și eu să te ajut... *(Pleacă după Vuchița.)*

Scena 7

SPASOIE

SPASOIE *(singur. Se duce la telefon și formează un număr)* : Alo, alo, domnia-voastră sînteți, domnu Giurici ? Să am pardon de deranj, dar se-ngroașă gluma... Ați auzit, nu-i așa, ați auzit și domnia-voastră ? Cică avocatul lui pregătește acum acțiunile pentru tribunal... A, am aflat din sursă sigură... cică mai pregătește și o campanie de presă. Așa, ați auzit și domnia-voastră ?... Păi bine, domle, și noi să nu putem face nimic ca să-l oprim ? La ce ne mai trebuie cenzură dacă nu e în stare să interzică să se scrie despre așa ceva !? Fiindcă de ce mai e cenzură dacă nu apără cetățenii cinstiți și de vază ? Da' hai să zicem că nu vrea să ne apere pe noi, persoane particulare, da' măcar să apere „Iliria", care e fala întregii țări, fiindcă dacă ne doboară pe noi înseamnă că doboară societatea „Iliria"... Cum ? Cum ? Da, am făcut tot ce trebuie, denunț la poliție, martori, totul e aranjat... Pînă și agentului de poliție pe care mi l-ați trimis i-am spus să fie la orele zece și jumătate aici... La ora asta l-am poftit și pe

Marici !... Vine, vine, fiindcă i-am spus că vine şi Şvarţ, ca să ne înţelegem cu el... Da... am pregătit tot... l-am poftit şi pe Şvarţ...

Scena 8

ŞVARŢ, SPASOIE

ŞVARŢ *(apare în uşă chiar în aceeaşi clipă. E un bărbat serios, îmbrăcat elegant).*

SPASOIE *(dînd cu ochii de Şvarţ, îi face semn cu mîna să aştepte şi continuă să vorbească la telefon):* Iată-l, chiar acum a picat şi domnul Şvarţ... Da, da, domnu Giurici, am să fac precum ziceţi domnia-voastră, da' mai întîi trebuie să mă înţeleg cu domnul Şvarţ... Da, nu se mai poate amîna — sau-sau — şi asta chiar astăzi, pe urmă... ce-o da Dumnezeu ! Las', că vă ţin eu la curent... Vă dau eu de ştire... *(Lasă receptorul.)* Pe unde umbli, domnu Şvarţ, pentru Dumnezeu, de trei ori am trimis după dumneata pînă acuma !

ŞVARŢ : Pardon, n-am ştiut că e vorba de o chestiune grabnică...

SPASOIE : Şi încă ce grabnică ! Poftim, stai jos...

ŞVARŢ : Mulţumesc !

SPASOIE : Ai paşaportul cu viza în regulă pentru străinătate ?

ŞVARŢ : Da, chiar domnia-voastră mi-aţi poruncit să-l vizez, ca să pot pleca îndată ce se obţine concesiunea...

SPASOIE : Îl ai la dumneata ?

ŞVARŢ *(îl scoate din buzunar):* Totdeauna îl port cu mine.

SPASOIE *(îi ia paşaportul):* Paşaportul ăsta îmi trebuie mie !

ŞVARŢ *(surprins):* Cum adică ?...

SPASOIE : Mi-l dai mie, iar mîine te duci la poliţie, ca să anunţi că l-ai pierdut sau că ţi l-a furat cineva...

ŞVARŢ *(se împotriveşte):* Bine, domnule...

SPASOIE : Habar n-ai ce e în joc... Crede-mă, zău, e şi în interesul dumitale ca lucrurile să decurgă aşa cum vrem noi...

ŞVARŢ : Dar ce fac eu fără paşaport ?...

SPASOIE : Păi nu ţi-am spus ? Mîine te duci şi ceri alt paşaport...

ŞVARŢ : Şi dacă nu-mi dă ?

SPASOIE : Cum să nu-ţi dea !? N-ai auzit ce discutam adineauri la telefon chiar cu fratele ministrului în persoană ? Ce, e aşa de greu să pricepi că nu fac un pas fără să-mi spună el ?... Atunci ce-ţi mai baţi capul, dacă are cine să şi-l bată şi pentru dumneata ?!

ŞVARŢ *(cu sfială):* Dar... să vedeţi... cum să zic... nu e frumos... Nu ştiu nici măcar în ce scop va fi folosit paşaportul... numele meu...

SPASOIE : Să n-ai nici o grijă, că nu e nici un omor la mijloc ! N-ai de ce te teme ! Din contra, paşaportul dumitale o să slujească la o faptă bună, mă-nţelegi ?... O faptă bună !

ŞVARŢ : Eu vă cred, domnule, da' e un lucru foarte neplăcut...

SPASOIE : Vrei să-l chem pe domnul Giurici la telefon, ca să-ţi explice el personal ?

ŞVARŢ : Nu e nevoie, vă cred pe cuvînt... dar... ştiţi sigur că mîine îmi dă alt paşaport ?

SPASOIE : Mîine... sau cel mai tîrziu poimîine !
ŞVARŢ : Va să zică, dumneavoastră mă asiguraţi că pot fi fără grijă ?
SPASOIE : Absolut !
ŞVARŢ : Acum pot să plec ?
SPASOIE : Mai stai niţel, ce te grăbeşti aşa !?... *(Desface paşaportul şi, cu un cuţitaş, dezlipeşte fotografia şi i-o întinde.)* Poate să ai nevoie de ea...
ŞVARŢ *(şi mai înfricoşat)* : Bine, domnule, asta e...
SPASOIE : Ţi-am spus să fii fără grijă...

Scena 9

VUCHIŢA, AGNIA, ACEIAŞI

AGNIA *(ieşind din odaia Vuchiţei)* : Noi sîntem gata...
SPASOIE : Ce v-aţi moşmondit atît ?
AGNIA : Parcă tu nu ştii că fetele au totdeauna să-şi spună cîte şi mai cîte...
SPASOIE *(face prezentările)* : Domnul Şvarţ, membru în consiliul de administraţie al „Iliriei"... fata mea... sora mea...
ŞVARŢ *(se înclină)*.
VUCHIŢA : Papa, n-o să te superi dacă mai întîrziem prin oraş, nu-i aşa ?...
SPASOIE : Nici gînd, şi aşa nu-mi mai văd capul de treburi... *(Lui Şvarţ, care aşteaptă nerăbdător.)* Care va să zică, aşa rămîne, domnu Şvarţ...
ŞVARŢ : Cum doriţi dumneavoastră... Cu plecăciune. *(Se înclină adînc în faţa femeilor şi pleacă.)*

Scena 10

SPASOIE, AGNIA, VUCHIŢA

AGNIA *(îl urmăreşte cu privirea pe Şvarţ)* : Ce bărbat distins !...
SPASOIE : Ce distins... E însurat !
AGNIA : A, aşa...
SPASOIE : Stai, era cît p-aci să uit... *(Către Vuchiţa.)* Să ştii, drăguţă, că nu trebuie să te grăbeşti pentru mine... Cercetează cu luare-aminte tacîmurile, ştii, că astea le iei o dată pentru toată viaţa...
AGNIA : Asta i-am spus-o şi eu... Hai, Vuchiţo, să mergem...
VUCHIŢA *(îşi sărută tatăl şi iese împreună cu Agnia)*.

Scena 11

SPASOIE *(se uită în dreapta şi în stînga, temîndu-se parcă să nu fie văzut de cineva ; după ce se asigură, scoate din buzunar plicul cu fotografia adusă de Anta, apoi scoate şi un borcănaş cu gumă arabică dintr-un sertar, lipeşte fotografia pe paşaportul lui Şvarţ şi-o apasă cu mîna)*.

Scena 12

SOFIA, SPASOIE

SOFIA *(intră)* : Vă caută un domn, zice că e de la poliţie...
SPASOIE : Adu-l încoace, adu-l imediat încoace !
SOFIA *(pleacă, lăsîndu-l pe agent să intre)*.

Scena 13

AL DOILEA AGENT, SPASOIE

SPASOIE : Ai şi venit ?
AL DOILEA AGENT : Sînt la dispoziţia dumneavoastră...
SPASOIE : Ştii despre ce e vorba ?
AL DOILEA AGENT : Da !
SPASOIE : Va să zică, ştii şi ce ai de făcut ?
AL DOILEA AGENT : Mi s-a spus că o să aflu de la dumneavoastră...
SPASOIE : Bine, foarte bine... Mai eşti cu cineva ?
AL DOILEA AGENT : Cu doi jandarmi, pe care i-am lăsat afară în stradă.
SPASOIE : Să nu-i laşi acolo ! E prea bătător la ochi... Îi bagi în curte, iar dumneata ai să stai în odaia de alături pînă te chem eu. Va să zică, ne-am înţeles : pentru cine garantez eu nu-i iei în seamă... Pe urmă... ştii ce ai de făcut...
AL DOILEA AGENT : Înţeles, să trăiţi !
SPASOIE : Atunci, du-te alături, prima odaie din dreapta. *(Îl duce pînă la uşa care dă afară.)* Sofio, condu-l pe dumnealui în cabinetul meu. *(Se întoarce.)*

Scena 14

LIUBOMIR PROTICI, ANTA, SPASOIE

ANTA : Poftim, ginere-tău mi-a luat-o înainte... el a şi fost pe la ziare...
SPASOIE *(către Protici)* : Ai fost ?...

LIUBOMIR : Da, da' să ştii că n-am făcut mare lucru... Nu lasă ei din mînă o afacere ca asta, aşa, cu una, cu două...
SPASOIE : Va să zică, o publică ?...
LIUBOMIR : N-am reuşit să le smulg decît o amînare de două zile... A trebuit să le făgăduiesc în schimb că în vremea asta au să se dezvăluie lucruri şi mai senzaţionale...
SPASOIE : Foarte bine, foarte bine... o zi, două... mai mult nici nu ne trebuie... o zi, două...
LIUBOMIR : Domnul Anta îmi spune că individul s-a şi dus la avocat...
SPASOIE : Da, face plîngere împotriva lui Anta...
ANTA : Ba împotriva noastră, a tuturor...
LIUBOMIR : Penal ?
SPASOIE : Habar n-am... mi se pare că nouă ne face proces civil, iar lui Anta, penal...
ANTA : Ne pune pe toţi în aceeaşi oală, fără nici o deosebire, ascultă ce-ţi spun eu...
LIUBOMIR : Şi ce ne pune în spinare ?
SPASOIE : Păi... la fiecare altceva... Domnului Novacovici, că i-a furat nevasta... mie, că i-aş fi furat averea... ţie...
LIUBOMIR *(îl întrerupe, făcîndu-i semn să nu vorbească în prezenţa lui Anta)*.
SPASOIE *(amintindu-şi)* : Aha, da... ţie, chestia aia, ştii tu...
LIUBOMIR : Dar lui domnu Anta ?
ANTA : Şi mie, chestia aia...
LIUBOMIR : În cazul ăsta, trebuie să luăm şi noi un avocat ?
SPASOIE : Cel mai bun avocat e cugetul meu curat.
ANTA : Şi al meu !

LIUBOMIR : Cu toate astea... de... cugetul curat nu cunoaşte legea... iar paragrafele ei sînt foarte periculoase...

ANTA *(mai mult pentru sine)* : ...Foarte periculoase...

SPASOIE : Eu zic să ne sfătuim cu toţii, să vedem dacă luăm un singur avocat pentru toţi, sau luăm fiecare cîte un avocat... Oricum ar fi, să nu ne pripim... Eu am să mă sfătuiesc în privinţa asta şi cu domnul Giurici...

LIUBOMIR *(se îndreaptă spre odaia Vuchiţei)* : Vuchiţa e acasă ?

SPASOIE : Nu, adineauri a plecat în oraş cu mătuşă-sa Agnia, şi nu cred să vină aşa curînd înapoi...

Scena 15

NOVACOVICI, RINA, CEILALŢI

SPASOIE *(observîndu-i în uşă)* : Uite-i, slavă Domnului !

RINA : Am avut o migrenă îngrozitoare...

SPASOIE : Toţi avem migrenă, cucoană, da' n-avem încotro ; s-a îngroşat gluma, şi d-aia trebuie să ne sfătuim cu toţii, să vedem ce e de făcut, fiindcă la toţi ne arde pămîntul sub picioare. Uite, pentru asta v-am deranjat şi v-am chemat încoace pe toţi... Aflaţi că Marici s-a dus la un avocat, şi într-o zi, două ne trezim pe banca acuzării...

NOVACOVICI : Ei şi ?! O să angajăm şi noi un avocat şi o să ne apărăm.

SPASOIE : Să ne apărăm ? Ce uşor îţi vine să spui : „o să ne apărăm"... Dacă n-ai nimic de pierdut...

NOVACOVICI : Cum, nimic ?

SPASOIE : Păi dacă nu te învinovăţeşte decît că i-ai furat nevasta... Să zicem că pierzi procesul... Ei şi ? ! Tot nu pierzi mare lucru : nevasta, şi altceva nimic...

RINA *(jignită)* : Ce vrei să spui ?

SPASOIE *(tresare)* : Adică... s-avem iertare... voiam să zic că pierderea unei neveste nu este o pierdere materială, pe cînd aici e vorba de pierderi materiale... La urma urmei, în ziua de astăzi nici nu mai e cine ştie ce să iei nevasta altuia, un simplu sport, şi atît — cine ce are cu tine ?... În cazul ăsta, acuzarea penală nici nu e periculoasă... Da' ce să zicem de nenorocitul ăsta de Anta...

ANTA *(sare în sus)* : Iar te legi de mine ?

SPASOIE : Am dat şi eu un exemplu...

ANTA : Să te dai pe tine de exemplu !

SPASOIE : Pot să mă dau şi pe mine şi pe noi toţi... De exemplu, dumneata, domnu Novacovici, te înşeli amarnic dacă-ţi închipui că ai să scapi cu una, cu două... Că-ţi ia nevasta nu-i nimic, da' ce te faci cînd o să ţi se golească şi punga ?... Cînd ai luat-o pe coana Rina erai sigur că Marici e mort. Ei bine, află că dacă tribunalul îi dă nevasta îndărăt, înseamnă că trăieşte, iar dacă trăieşte, atunci se duce dracului toată „Iliria" ! Se năruie tot, tot ! Înţelegi ? Zboară şi jumătatea dumitale de milion de dinari, cît ai băgat pînă acum în „Iliria"...

NOVACOVICI *(înspăimîntat)*: Banii mei, jumătatea mea de milion ?... Cum să zboare ? ! Păi ce mi-ar mai rămîne atunci de făcut decît să-mi pun capăt zilelor ? !...

SPASOIE : Ei, vezi ? !... Să-l lăsăm să ajungă pînă acolo ? Dumneata îţi pui capăt zilelor, ginere-meu îşi pune şi el, se omoară şi Anta... Da' chiar dacă Anta nu s-ar omorî, tot aia e... Eu singur nu pot să-i ţin piept, ce dracu ! Trebuie să ne unim cu toţii...

ANTA : Da, da !...

TOŢI *(aprobă)*.

SPASOIE : Trebuie să ne luptăm pe viaţă şi pe moarte ! Nu mai e vreme de ales mijloacele, fiindcă e vorba de viaţa noastră. Trebuie să fiţi gata de orice, aţi priceput ? De orice !...

NOVACOVICI : Ce vrei să spui cu asta : „gata de orice" ?

SPASOIE : Staţi, să vă explic planul meu. O zi şi o noapte l-am tot rumegat... Adică nu e numai al meu... la drept vorbind, e al lui domnu Giurici, eu l-am pregătit doar cu de-amănuntul... Domnul Giurici şi-a luat obligaţia să-l pună în aplicare, aducîndu-ne în ajutor şi autoritatea. Autoritatea ne stă la dispoziţie...

NOVACOVICI : Autoritatea judiciară ?

SPASOIE : Păi aici e aici ! Toată chestia e să nu ajungem în faţa autorităţii judiciare... Marici a fost denunţat la autorităţi ca un individ periculos, membru al unor organizaţii subversive din străinătate eţetera, eţetera... Asta o să confirmăm noi : eu, dumneata, domnu Novacovici, coana Rina, ginere-meu şi Anta. Mărturia asta

trebuie s-o depuneţi... dacă o să mai fie nevoie de ea...

NOVACOVICI : Şi ce trebuie să spunem ?

SPASOIE : Orice, orice vreţi, numai să iasă cît mai ponegrit. Puteţi să spuneţi că e un individ care unelteşte împotriva statului, că e agent străin, anarhist, tot ce-l poate doborî, aţi priceput ?

ANTA : Adică acuma să depunem mărturie şi despre ce n-am auzit şi n-am văzut...

SPASOIE : Nu „şi despre ce n-am văzut şi n-am auzit", ci chiar despre ce n-aţi văzut şi n-aţi auzit... pentru asta o să depuneţi mărturie...

NOVACOVICI *(dă îndărăt)*: De... asta ar fi... cum să zic...

SPASOIE : Dă-i drumul ! Ce-ar fi ?

NOVACOVICI : Ar fi... necinstit...

SPASOIE : Necinstit ! D-apoi cum ? ! Ce-ţi închipuiai ? ! Crezi că cinstea foloseşte la ceva ? Şi eu am învăţat la religie despre cinste, da' una e religia şi alta e viaţa ! S-o luăm, de pildă, pe coana Rina... Ia să ne spui dumneata ce ţi-ar plăcea mai mult : să fii cinstită, sau să se omoare domnul Milan ? Sau, mai bine, să-l luăm, de pildă, pe domnul Novacovici... Ia să-mi spui dumneata mie la ce ţii mai mult : la cinste, sau la jumătatea aia de milion de dinari ? Sau să-l luăm pe scumpul meu ginere... Ia spune tu la ce ţii mai mult : la cinste, sau... *(Se opreşte.)* Sau tu, Anta... Ia să-mi spui tu ce preferi : cinstea, sau un an de puşcărie ? Hai, spune !

LIUBOMIR : Ce e drept, situaţia e foarte grea, cum nu se poate mai grea...

SPASOIE : Grea, da' cum ? ! Necinstea, domnule, e o forță mai veche și mai tare chiar decît legea... Astăzi toată lumea se închină necinstei, numai Anta, pasămite...

ANTA *(se așază pe scaun)* : Ce eu, ce eu ? !

SPASOIE : Mereu te burzuluiești, nici nu mă lași să-mi isprăvesc vorba — doar n-oi fi vrînd acuma să credem că ești cel mai cinstit membru al societății !...

. . .

Scena 16

SOFIA, ACEIAȘI

SOFIA *(aducînd o carte de vizită).*

SPASOIE *(citește de pe cartea de vizită)* : Domnul Marici... Să intre !

SOFIA *(iese).*

SPASOIE : Domnilor, băgați de seamă, să fiți pregătiți pentru orice !

Scena 17

MARICI, CEILALȚI

MARICI *(intră dînd bună ziua. Nimeni nu-i răspunde. Se adresează lui Spasoie)* : Am venit la chemarea dumitale...

SPASOIE : Da, eu te-am rugat să vii încoace...

MARICI : Nu uita că mi-ai făgăduit să fie ultima noastră discuție...

SPASOIE : Da, o să fie ultima.

MARICI : Îți fac cunoscut că eu am și luat o hotărîre în privința asta, așa că nu mai socot necesară nici o discuție. Am venit numai să văd ce mai ai de spus...

SPASOIE : Bine ai făcut ! La urma urmei, e în interesul dumitale...

MARICI : Așa crezi dumneata ?

SPASOIE : Nu cred, știu ! Da' fiindcă nu prea avem timp, să trecem la chestiune...

MARICI : Și-o să stăm de vorbă așa, de față cu toți ?

SPASOIE : Da, de față cu ei. I-am chemat anume, fiindcă ceea ce am să-ți spun acuma îți spun și în numele meu, și în numele lor !

MARICI : Poftim !

SPASOIE : Dumneata știi că ești urmărit de poliție ?

MARICI *(surprins)* : De poliție ?

SPASOIE : Da, și pe mine nu m-ar mira de loc dacă în clipa asta agenții poliției s-ar afla în fața casei, sau în curte, sau poate chiar îndărătul acestei uși...

MARICI : Sînt chiar atît de periculos ?...

SPASOIE : Ehei, mai periculos decît îți închipui... fiindcă s-au descoperit toate faptele, toate mișcările, toate urzelile dumitale...

MARICI : Asta să știi că e cît se poate de interesant !

SPASOIE : Și pentru poliție e cît se poate de interesant !

MARICI : N-ai de gînd să vorbești mai deslușit despre faptele și urzelile astea ?

SPASOIE : Atunci am să-ți spun ce material s-a strîns împotriva dumitale, ca să-ți poți da seama în ce situație te afli...

MARICI : Ți-aș fi foarte recunoscător...

SPASOIE : Află, domle, că ești agent și membru al unei organizații anarhiste, care are ca scop desființarea statului, a societății și a ordinii publice !

MARICI *(rîzînd)* : Asta era ? !

SPASOIE : Să ştii că nu e tot... O să te convingi atunci cînd am să-ţi arăt şi faptele... Cercetările pornesc de la furtul unor scrisori în care dumneata...

MARICI : Scrisorile alea de amor ?

SPASOIE : Aşa zici dumneata... poliţia însă este de altă părere... prin aşa-zisul furt au dispărut scrisori compromiţătoare pentru dumneata, scrisori care dovedeau negru pe alb acţiunea dumitale subversivă... Cînd scrisorile astea au fost descoperite, omul dumitale de încredere, emigrantul rus Alioşa, s-a sinucis, iar dumneata ai şters-o frumuşel peste graniţă şi ai trăit ascuns nu se ştie unde trei ani de zile...

MARICI : Asta o aud acum pentru prima oară... Va să zică, alea erau nişte scrisori politice ! ?

SPASOIE : Ce politice, domle ? ! Revoluţionare, anarhiste !

MARICI : Le-am putea zice şi aşa dacă necredinţa soţiei faţă de soţ poate fi socotită anarhie...

SPASOIE : Fii pe pace, poliţia cunoaşte cuprinsul acestor scrisori...

MARICI : Aşa ? Va să zică, poliţia le-a citit ?

SPASOIE : Nu le-a citit, fiindcă cucoana Rina, ca să te scape, a distrus scrisorile...

MARICI : Îi rămîn foarte îndatorat ! Atunci de unde ştie poliţia că scrisorile aveau un cuprins revoluţionar ? Doar dacă dumneaei nu susţine...

SPASOIE : Păi sigur că susţine...

MARICI : Aşa ? Asta înseamnă că dumneaei, dacă o să fie nevoie, o să depună mărturie în acest sens ?

SPASOIE : Sigur că o să depună !

MARICI *(adresîndu-se Rinei)* : Aş vrea să confirme şi dumneaei...

RINA *(nesigură, bolboroseşte cu teamă)* : Eu... eu...

MARICI : Da, da, da... cred că o să confirme, fiindcă asta se potriveşte de minune cu concepţia ei despre morală...

NOVACOVICI : Domnule, nu-ţi permit să-mi jigneşti soţia !

MARICI : O jignesc pe nevastă-mea, care nu este decît concubina dumitale...

NOVACOVICI : Atîta timp cît poartă numele meu...

MARICI : Numele dumitale ? Nu ştiu dacă pentru dumneata reprezintă ceva, pentru dumneaei însă sînt sigur că nu reprezintă nimic. A purtat ea şi numele meu, şi a avut aceeaşi părere despre morală ; acum poartă numele dumitale şi te asigur că nu şi-a schimbat părerea...

RINA *(înecîndu-se de furie şi ură. Ochii îi sînt gata să-i iasă din orbite ; sare în sus ţipînd)* : Destul ! *(Cu necaz şi ură.)* Am să depun mărturie ! Am să confirm ! *(Puterile o părăsesc şi se lasă să cadă în fotoliu.)*

MARICI *(liniştit şi indiferent)* : Te cred ! *(Lui Novacovici.)* Şi dumneata ai să confirmi cu mărturia dumitale, nu-i aşa ? Şi dumneata cunoşti cuprinsul scrisorilor, nu-i aşa ?

SPASOIE : Da, şi dumnealui o să confirme. Ba dumnealui o să mai depună mărturie că ai făcut propagandă anarhistă în rîndul muncitorilor de pe şantier, că ai angajat fel de fel de indivizi suspecţi, agenţi ai unor organizaţii internaţionaliste, care, ca să-şi piardă urma...

MARICI : Şi dumnealui o să depună mărturie pentru asta ?

SPASOIE : Ehei, şi pentru altele şi mai şi !...

MARICI *(îl priveşte pe Novacovici drept în ochi, iar după ce acesta îşi coboară privirea, îi întoarce spatele cu adînc dispreţ şi se adresează lui Spasoie)* : Vreau să cred că din rîndul acestor martori pe sprînceană nu va lipsi nici onorabilul dumitale viitor ginere !...

SPASOIE : Păi se poate ? !... Mărturia lui o să fie zdrobitoare pentru dumneata...

MARICI : Nu mai spune ? !

SPASOIE : Cînd ai şters-o peste graniţă ca să ţi se piardă urma, ai încredinţat acestui tînăr nişte manuscrise, după spusele dumitale, de mare valoare...

MARICI : Aşa e !

SPASOIE : Aşa, vezi, va să zică, nu negi... După înmormîntare, ginere-meu, neştiind ce să facă cu hîrţoagele alea, s-a apucat să le frunzărească, şi cînd a văzut despre ce e vorba s-a îngrozit ! O întreagă corespondenţă secretă cu nişte organizaţii subversive din străinătate ! Păi asta, domnule, nu mai duce la închisoare, ci de-a dreptul la spînzurătoare ! Cînd a văzut aşa, ce era să facă omul ?... Nu putea nici să păstreze la el asemenea hîrtii, dar nici să le predea poliţiei... La ce bun să te mai dea de gol dacă erai mort ? Atunci ginere-meu i-a cerut sfatul domnului Anta, om cu experienţă, şi amîndoi au hotărît că e mai bine să ardă toată corespondenţa asta, pentru liniştea şi pacea sufletului dumitale pe lumea cealaltă...

MARICI *(cu scîrbă)* : Şi ginerele dumitale o să depună mărturie pentru asta ?

SPASOIE : Da !

MARICI : Şi toate astea o să le întărească şi domnul Anta ?

SPASOIE : Domnul Anta ? El depune jurămînt şi la tribunal dacă e nevoie...

MARICI : Ce ticălos !

ANTA *(lui Novacovici, încet)* : Asta-i acum, pentru ce sînt ticălos ?

MARICI : Domnule Protici, aş vrea să aud din gura dumitale dacă vei îndrăzni să susţii aşa ceva.

LIUBOMIR *(tace.)*

SPASOIE : Spune-i, spune-i, spune-i de la obraz !

LIUBOMIR *(are mustrări de conştiinţă şi şopteşte abia auzit)* : Da... am să depun mărturie... pentru asta...

MARICI *(se întunecă la faţă şi răcneşte)* : Nemernicule !

(Mişcare generală.)

MARICI : Te credeam numai un hoţ ordinar, dar acum îmi dau seama că eşti şi ticălos, şi nemernic!

ANTA : Oho ! ! !

SPASOIE : Nu vă alarmaţi, domnilor, nu vedeţi că dumnealui nu are cum se apăra decît jignindu-ne ?...

MARICI : Vă aşteptaţi să mă apăr ? De ce ? De cine să mă apăr ? De voi, nişte ticăloşi şi nişte căzături ?...

ANTA *(lui Novacovici)* : Poftim, acuma sîntem cu toţii ticăloşi...

MARICI *(se linişteşte)* : Degeaba îmi pierd cumpătul ! Asemenea lucruri într-o societate ca a

voastră nu trebuie să mă mire de loc, necum să mă facă să-mi ies din fire ! *(Lui Spasoie.)* Să ne întoarcem la vorba noastră..., Aș vrea să știu dacă și dumneata, scumpă rudă apropiată, ai să depui vreo mărturie...

SPASOIE : Mai întrebi ? ! Bineînțeles că am să spun tot ce știu... Doar n-ai fi vrînd să-mi murdăresc conștiința ascunzînd ceea ce știu ! ?

MARICI : Ce știi, mă rog, și pentru ce ți-ai murdări conștiința dacă n-ai spune ?

SPASOIE : Știu sigur că ai primit sume fabuloase, în valută forte, trimise în taină din străinătate, știu...

MARICI : Și asta o s-o susții cu certificate la fel cu cele pe care le-ai înaintat tribunalului ca să dovedești că-mi ești rudă ?

SPASOIE : Știu eu cum s-o susțin, asta e treaba mea... Să nu mă înveți dumneata...

MARICI *(își pierde iarăși cumpătul)* : Doamne-Dumnezeule, e cu putință oare una ca asta ? Ați spus într-adevăr tot ce am auzit ? Nu-mi vine să cred... Nu se poate aduna atîta ticăloșie într-o mînă de oameni... Oameni, da, am spus bine : Oameni !... La urma urmei, fiecare dintre voi e om, nu se poate să nu aveți în voi și un pic de omenie...

SPASOIE : Avem, și o să vezi că avem, o să vezi îndată ce omenos sînt eu, care am ținut seama de rudenia noastră ! *(Scoate din buzunar pașaportul lui Șvarț.)* Eu, domnule, ți-am și pregătit un pașaport cu viză în regulă pentru Germania și alte țări ! După pașaportul ăsta te cheamă Adolf Șvarț, fiindcă cu numele dumitale nu

poți trece granița ! Fotografia e însă a dumitale... *(Îi întinde pașaportul.)*

MARICI *(uluit)* : Un pașaport ?... Ce să fac eu cu pașaportul ăsta ?...

SPASOIE : Să-ți iei tălpășița cît mai e timp, înainte de a fi împiedicat să ieși din țară...

MARICI : Să-mi iau tălpășița ? *(Smucește pașaportul.)* Dă-l încoace, dă-mi-l, asta e o dovadă de mare preț... *(Îl vîră grăbit în buzunar.)* Asta e dovada scrisă a celei mai mari ticăloșii pe care ați săvîrșit-o pînă acum ! A, nu vi-l mai dau îndărăt de-ar fi să-mi dau și viața !...

SPASOIE : Nici nu ți-l cer... păstrează-l ! Ai să ai nevoie de el ! Numai dumneata poți să hotărăști fie să petreci sub un nume străin zece sau cincisprezece ani neștiut, nevăzut și neauzit de nimeni într-un orășel tihnit din Germania ori Olanda, sau, dacă poftești, din Suedia, fie să petreci zece sau cincisprezece ani neștiut, nevăzut și neauzit de nimeni... în temniță... Abia atunci ai să-ți dai seama de valoarea acestui document...

MARICI : În temniță... în temniță zici ? Ce să caut eu în temniță ? De ce ? Pentru că am cerut unor ticăloși să-mi înapoieze cinstea, munca și averea de care m-au jefuit ? Pentru asta sînt și agentul unei organizații anarhiste ? Fiindcă o să vă dau în vileag, hoți și ticăloși ce sînteți ? Asta înseamnă pentru voi distrugerea societății și desființarea ordinii sociale ? Cine sînt stîlpii ordinii voastre sociale ? O femeie stricată, un prieten mincinos, un hoț de posturi universitare, un uzurpator de bunuri străine și un

ticălos care depune jurăminte mincinoase? Fiindcă vă cer să-mi înapoiaţi averea şi cinstea sînt element distructiv? O, sărmani ticăloşi, care nu meritaţi nici măcar să vă scuipe un om cinstit...

SPASOIE : Destul! Ajunge! Ţi-am îngăduit să spui tot ce-ai avut de spus şi ai auzit tot ce trebuie să auzi. N-a mai rămas decît să te convingi că toate astea nu sînt vorbe goale. *(Sună. Pauză. O linişte apăsătoare.)*

Scena 18

SOFIA, ACEIAŞI

SOFIA *(se iveşte în uşă).*

SPASOIE : Sofia, aşteaptă cineva afară?

SOFIA : Da, la uşă e un domn de la poliţie, iar în curte sînt doi jandarmi.

SPASOIE : Spune-i domnului de la uşă să intre!

SOFIA *(iese).*

Scena 19

ACEIAŞI, fără SOFIA

MARICI *(se uită uluit la toţi, pe rînd)* : Va să zică, nu e glumă? E adevărat?

TOŢI *(tac).*

MARICI : Vorbiţi odată, pentru Dumnezeu, e adevărat? Domnule Spasoie... domnule Protici... domnule Novacovici... domnule Anta... e adevărat?

TOŢI *(tac).*

MARICI : Va să zică, mă aşteaptă puşcăria, aşa e? Puşcăria sau surghiunul pentru ca voi să-mi puteţi mînca liniştiţi averea? Aşa e? *(Îi priveşte pe rînd, însă ei nu-şi ridică privirile. Cu amărăciune şi durere.)* O, cîtă ticăloşie şi cîtă laşitate! Oare nici unul dintre voi nu are curajul să-mi spună dacă e adevărat, dacă toate astea sînt adevărate?

Scena 20

AL DOILEA AGENT, ACEIAŞI

AL DOILEA AGENT *(lui Spasoie)* : Vă rog să mă iertaţi că vă deranjez, vin însă în exerciţiul funcţiunii...

SPASOIE : La mine?

AL DOILEA AGENT : Am fost informaţi că în casa dumneavoastră se află un individ urmărit de toate organele forţei publice. În afară de dumneavoastră şi dumnealui *(arată spre Novacovici)*, pe care vă cunosc, îi rog pe ceilalţi să-mi arate actele! *(Lui Anta.)* Actele dumneavoastră, vă rog!

ANTA *(fîstîcit, se caută prin buzunare)* : Eu... acuma... uite, domnule, nu le am la mine...

SPASOIE : E o rudă a mea, garantez eu pentru el!

AL DOILEA AGENT *(lui Liubomir Protici)* : Domnul?

LIUBOMIR *(şi-a scos între timp actele şi i le întinde).*

SPASOIE : Dumnealui e ginerele meu, profesor la Universitate...

AL DOILEA AGENT *(înapoindu-i actele lui Liubomir)* : Mulţumesc ! *(Se adresează lui Marici.)* Actele dumneavoastră ! *(Tăcere mormîntală, se vede că toţi aşteaptă cu încordare ceea ce o să urmeze.)*

MARICI *(după un moment de frămîntare adîncă, cu stăpînire)* : Pe cine căutaţi dumneavoastră ?

AL DOILEA AGENT : Pe fostul inginer Pavle Marici !

MARICI *(buimăcit)* : Pe Pavle Marici îl căutaţi ?

AL DOILEA AGENT : Actele dumneavoastră, vă rog !

MARICI *(doborît, resemnat şi descurajat, scoate din buzunar paşaportul lui Şvarţ şi-l întinde)* : Mă numesc Adolf Şvarţ... *(Toţi ceilalţi se uită pe furiş unii la alţii.)*

SPASOIE *(intervine repede, pricepînd situaţia)* : A ! Domnul Şvarţ este membru în consiliul de administraţie al societăţii „Iliria"... În interesul societăţii pleacă astăzi... da' ce zic eu ?... chiar acum... *(se uită la ceas)* cu primul tren, la unsprezece şi zece, în Germania, şi de acolo mai departe... Vedeţi, paşaportul are toate vizele în regulă...

MARICI *(ia paşaportul, pe care i-l înapoiază agentul)* : Da... cu primul tren... la unsprezece şi zece...

SPASOIE *(lui Marici)* : Instrucţiunile le-aţi primit... Acuma trebuie să vă grăbiţi, ca să nu pierdeţi trenul...

MARICI *(cu scîrbă)* : Mă grăbesc, nu vă fie teamă... N-am să pierd trenul, nu... *(Aruncă încă o privire fiecăruia.)* Da, mă grăbesc, am plecat, am plecat... *(Iese.)*

Scena 21

CEILALŢI, FĂRĂ MARICI

AL DOILEA AGENT : Misiunea mea a luat sfîrşit, nu-i aşa ?

SPASOIE : Nu, încă nu... Te-aş ruga să-mi mai faci un serviciu... Ia automobilul meu şi repede-te pînă la gară... Nu mai sînt decît cinci-şase minute pînă la plecarea trenului... Du-te să vezi cu ochii dumitale dacă a plecat...

AL DOILEA AGENT : La ordin !

SPASOIE *(conducîndu-l)* : Şi dă-mi numaidecît de ştire...

Scena 22

CEILALŢI, FĂRĂ AGENT

SPASOIE *(întorcîndu-se de la uşă, după ce l-a condus pe agent)* : Bravo, domle, o făcurăm şi p-asta ! Acuma liniştiţi-vă şi răsuflaţi uşuraţi...

ANTA *(răsuflă adînc)*.

NOVACOVICI : Nu-mi pot veni în fire, zău aşa, nu pot, şi pace !...

LIUBOMIR : A, ce e drept, la orice m-aş fi aşteptat, dar la asta ba !

SPASOIE : Eu eram sigur de victoria noastră ! Nu se putea altfel, domle ! Cum zice şi poporul, în care eu am avut totdeauna încredere : „Dreptatea trebuie să iasă pînă la urmă la lumină !"

RINA : Da' el încotro o să apuce ?

SPASOIE : O să se întoarcă printre răposaţii întru Domnul...

NOVACOVICI : Sînteţi sigur că şi-a isprăvit rolul ?

SPASOIE : Acuma sînt mai sigur ca oricînd ! Acum trei ani a plecat ca Pavle Marici, pe cînd acuma, ca Adolf Şvarţ...

ANTA : Asta aşa e... dar... dacă peste trei ani de zile se întoarce iar ?

SPASOIE : Ei, atunci eşti asigurat pentru vreo un an de zile. Cît despre noi, ceştilalţi... puţin ne pasă ! O să ne legăm de chestia asta din urmă şi o să ne baricadăm îndărătul milioanelor şi acţiunilor noastre... Nimeni n-o să ne poată face nimic...

NOVACOVICI : Numai că... sînteţi sigur că pleacă ?

SPASOIE *(se uită la ceas)* : În clipa asta se urcă în vagon... *(O pauză lungă.)*

TOŢI *(tac).*

SPASOIE *(se uită la ceas în continuare)* : În clipa asta porneşte trenul... *(Sună telefonul. Spasoie ridică receptorul.)* Alo, alo... da, aici Spasoie Blagoievici... Da... da... Va să zică, s-a urcat în tren şi a plecat ?... Mulţumesc... Îţi mulţumesc că m-ai înştiinţat... *(Pune receptorul în furcă cu un aer victorios.)* Aţi auzit ce mi-a spus agentul ? Ei, acuma Dumnezeu să-i dea răposatului un loc în rai, iar noi să trăim în pace...

Scena 23 *

VUCHIŢA, AGNIA, ACEIAŞI

VUCHIŢA *(către Spasoie)* : Am întîrziat cam mult, nu-i aşa, papa ?

SPASOIE : Ba de loc, aţi venit taman la ţanc ! Şi, cum vă spuneam, domnilor, de acum putem să ne trăim şi noi viaţa în pace... Şi n-ar fi rău să începem cu o petrecere, ai, ce ziceţi ? Fiule, ginere, grăbeşte nunta, frate, fă-o cît mai curînd, mîine, poimîine, hai să zicem duminică... *(O îmbrăţişează pe Vuchiţa.)* Da, să ne continuăm viaţa, că noi trăim !

(Mişcare şi mulţumire generală.)

Cortina

1937

* Regizorul poate omite, dacă crede de cuviinţă, această scenă (n.a.).

CUPRINS

	Pag.
Prefață	III
Tabel cronologic	XXIX
Un individ suspect	1
Doamna ministru	87
O familie îndoliată	235
Răposatul	351

II 95927 XI c
3
L
2
ANTICARIA CLUJ LEI 3.—

Redactor responsabil : TEODORA POPA
Tehnoredactor : ION TUDOR

Dat la cules 09.05.1964. Bun de tipar 08.07.1964. Apărut 1964. Tiraj 40.140 ex. broşate. Hîrtie tipar de 50 g/m². Format 700×920/32. Coli ed. 21,62. Coli tipar 16,75. Planşe tiefdruck 1. A. nr. 6177/1964. C.Z. pentru bibliotecile mari 886.1. C.Z. pentru bibliotecile mici 886.1—2=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 40.339 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — R.P.R.

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024